

อำนาจและยุทธวิธีไร้ความรุนแรง
POWER, STRUGGLE, AND DEFENCE

Originally published as *The Politics of Nonviolent Action* by Porter Sargent Publishers, 11 Beacon Street, Boston, Massachusetts 02128, U.S.A., and available from them in unabridged form, in either one volume hardback or three volumes paperback.

Copyright © 1973 and 1982 by Gene Sharp

All rights reserved.

Library of Congress Catalog Number 72-95483

ISBN 0-87558-070-X

สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง
๘/๒๓ ซอยบ้านช่างหล่อ ถนนพรานนก
กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทร. ๕๑๑-๓๗๗๔

อำนาจและยุทธวิธีไร้ความรุนแรง

ยีน ชาร์ป เขียน

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์
คมสัน หุตะแพทย์ } แปล

ไพศาล วงศ์วรวิสิทธิ์ บรรณาธิการแปล

พิมพ์ครั้งแรก เมษายน ๒๕๒๔

จำนวนพิมพ์ ๒,๐๐๐ เล่ม

ราคา ๘๐ บาท

แบบปก สมเกียรติ แซ่ตั้ง

จัดจำหน่าย สายส่งศึกษา บริษัทเคสดีไทย จำกัด
๓๐๓/๗ ซอยสันติภาพ ถนนนเรศ
กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐ โทร. ๒๓๓-๒๗๕๒

อำนาจและยุทธวิธีไร้ความรุนแรง

ยีน ซาร์ป เชียน
ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, คมสัน หุตะแพทย์ แปล
ไพศาล วงศ์วรวิสิทธิ์ บรรณาธิการแปล

โครงการหนังสือศาสนาและสันติวิธี
มูลนิธิโกมลคีมทอง
กลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคม
สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา

คณะบรรณาธิการ

โครงการหนังสือศาสนาและสันติวิธี

นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์	ประธาน
นายวิฑูรย์ คงกาภู	รองประธาน
นายสมพงษ์ สมบูรณ์	กรรมการ
นายพิภพ ธงไชย	เลขานุการ
นายไพศาล วงศ์วรวิสิทธิ์	ผู้ช่วยเลขานุการ

มูลนิธิโกลบอลทอง

กระทรวงศึกษาธิการ ออกใบอนุญาตให้

เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๑๔

เลขที่อนุญาตที่ ก. ๑๔๔/๒๕๑๔

กระทรวงมหาดไทย ออกใบอนุญาตให้

เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๑๖

เลขทะเบียนลำดับที่ ๗๖๓

คณะกรรมการ

๑. นายอุดม เย็นฤดี
๒. นายป๋วย อึ้งภากรณ์
๓. ม.ร.ว. พัฒนไชย ไชยันต์
๔. นายเฉลิม ทองศรีพงศ์
๕. นายสถักษณ์ ศิวรักษ์
๖. นายพิภพ ธงไชย
๗. นายกรรณา กุศลาลัย
๘. นายชาญวิทย์ อร่ามฤทธิ
๙. นายแพทย์ประเวศ วะสี
๑๐. นายประกอบ กุปรัตน์
๑๑. นายนริศ ชัยสูตร
๑๒. นายสรรพสิทธิ์ คุ้มพีระพันธ์
๑๓. นายอุทัย กุศลเกษม
๑๔. นางสาวรสนา ไทสิทธิ์กุล
๑๕. นางสาวอรศรี งามวิทย์พงศ์

ประธาน

รองประธาน

เหรัญญิก

ที่ปรึกษาภายนอก

ผู้จัดการ

ผู้ช่วยผู้จัดการ

เลขานุการ

ผู้ช่วยเลขานุการ

สารบัญ

อารัมภกถาสำหรับฉบับภาษาไทย	(๑๑)
คำนำสำหรับฉบับภาษาไทย	(๑๕)
อารัมภกถาของฉบับเดิม	(๒๐)
คำนำของฉบับเดิม	(๒๕)
บันทึกการแปล	(๒๙)
ประวัติผู้เขียน	(๓๒)

ภาคหนึ่ง

บทนำภาคหนึ่ง	๓
บทที่ ๑ : ธรรมชาติและการควบคุมอำนาจทางการเมือง	๘
บทที่ ๒ : โครงสร้างพื้นฐานสำหรับการควบคุมผู้ปกครอง	๔๘
บทที่ ๓ : ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง : วิธีการต่อสู้อันทรงพลัง	๙๕

ภาคสอง

บทที่ ๔ : ศาสตร์อาวุธไร้ความรุนแรง	๑๔๙
บทที่ ๕ : กระบวนการทำงานของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง	๑๘๙
บทที่ ๖ : การเสริมสร้างอำนาจประชาชน	๒๒๒
บทที่ ๗ : การป้องกันโดยพลเรือน : นโยบายใหม่เพื่อการป้องปรามและป้องกัน	๒๙๙
เชิงอรรถ	๓๓๘

สารบัญละเอียด

อำนาจและยุทธวิธีไร้ความรุนแรง

ภาคหนึ่ง

บทนำภาคหนึ่ง

บทที่ ๑ : ธรรมชาติและการควบคุมอำนาจทางการเมือง

ความนำ

ธรรมชาติพื้นฐานของอำนาจทางการเมืองคืออะไร

รากฐานทางสังคมของอำนาจทางการเมือง

ทำไมคนจึงยอมเชื่อฟัง

บทบาทของความยินยอม

สู่ทฤษฎีการควบคุมอำนาจทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง

บทที่ ๒ : โครงสร้างพื้นฐานสำหรับการควบคุมผู้ปกครอง

โครงสร้างของสังคมที่มีผลกระทบต่อความเป็นไปได้ในการควบคุม

บทบาทของคลังอำนาจที่แพร่กระจายในการควบคุมอำนาจทางการเมือง

รูปแบบของสถาบันมีความสำคัญเป็นรองการกระจายอำนาจที่แท้จริง

การควบคุมอำนาจทางการเมืองในฐานะผลของพลังจากภายใน

ผลของการวิเคราะห์ทั้งกล่าวต่อการควบคุมอำนาจทางการเมือง

การรณทฤษฎีทางการเมืองและการกระจายอำนาจที่แท้จริง

หน้า

๓

๘

๘

๙

๑๑

๑๗

๒๕

๓๔

๔๘

๔๕

๕๓

๕๘

๗๓

๗๖

๘๘

	หน้า
บทที่ ๓ : ปฏิบัติการไว้ความรุนแรง : วิธีการต่อสู้อันตรายพลัง	๙๕
ความนำ	๙๕
ลักษณะของปฏิบัติการไว้ความรุนแรง	๙๖
ตัวอย่างจากอดีต	๑๑๑
พัฒนาการสืบเนื่อง	๑๔๐
การแสวงหาปัญญาที่ทัน	๑๔๕

ภาคสอง

บทที่ ๔ : ศาสตร์อาวุธไว้ความรุนแรง	๑๔๙
การแข็งข้อต่อการปราบปราม	๑๕๐
ระบบอาวุธไว้ความรุนแรง	๑๕๒
การประท้วงโดยไว้ความรุนแรงและการโน้มหน้า	๑๕๓
การไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (๑) การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ	๑๖๖
การไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (๒) การนัดหยุดงาน	๑๗๐
การไม่ให้ความร่วมมือทางการเมือง	๑๗๕
การแทรกแซงโดยไว้ความรุนแรง	๑๘๐
บทที่ ๕ : กระบวนการทำงานของปฏิบัติการไว้ความรุนแรง	๑๘๙
การใช้อำนาจ	๑๙๐
เกิดขึ้นเองหรือทำให้เกิดขึ้น	๑๙๓
การทำหาย	๑๙๕
การปราบปรามและการยับยั้งคัดค้าน	๑๙๗
ปัญหาของฝ่ายตรงข้าม	๒๐๐
ความเป็นไปได้ของการกระทำอันบ้าเถื่อน	๒๐๑
ยิวยิกซ์ทางการเมือง	๒๐๔
การแข็งข้ออย่างสันติ	๒๐๕
การเปลี่ยนแปลงในกลุ่มผู้ต่อสู้	๒๐๖
๓ แนวทางที่นำไปสู่ความสำเร็จ	๒๐๖
การเปลี่ยนทัศนคติ	๒๐๗

	หน้า
การโอนอ่อนทาม	๒๑๐
การบังคับโดยไร้ความรุนแรง	๒๑๓
การเคลื่อนย้ายที่มาแห่งอำนาจ	๒๑๖
จุดจบของการต่อสู้	๒๒๒
บทที่ ๖ : การเสริมสร้างอำนาจประชาชน	๒๒๒
สิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์และการกระจายอำนาจ	๒๒๒
การลงทัณฑ์และสังคม	๒๓๙
การพัฒนายุทธศาสตร์และการเสริมสร้างอำนาจ	๒๗๕
องค์ประกอบสำคัญในการปลดปล่อยโดยไร้ความรุนแรง	๒๗๒
บทที่ ๗ : การป้องกันโดยพลเรือน : นโยบายใหม่เพื่อการป้องปรามและป้องกัน	๒๙๙
ความนำ	๒๙๙
๑. การป้องกันโดยพลเรือน	๓๐๐
๒. การป้องปรามด้วยวิธีการป้องกันโดยพลเรือน	๓๐๕
๓. การป้องกันโดยพลเรือนและสมรรถนะในการต่อสู้	๓๐๗
๔. ขั้นตอนการป้องกัน (๑) ชั้นเริ่มแรก	๓๑๑
๕. ขั้นตอนการป้องกัน (๒) การป้องกันที่แท้จริง	๓๑๗
๖. ความล้มเหลวและความสำเร็จในการป้องกันโดยพลเรือน	๓๒๔
๗. การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากนานาชาติเพื่อการป้องกันโดยพลเรือน	๓๒๙
๘. ความหวังของการใช้วิธีการป้องกันโดยพลเรือน	๓๓๐
๙. ผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบายป้องกันโดยพลเรือน	๓๓๔
สรุป	๓๓๗
เชิงอรรถ	๓๓๘

อารัมภกถาสำหรับฉบับภาษาไทย

เป็นไปได้ที่ว่า ประชาชาติไทยอาจจะมีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาปฏิบัติการไว้ความรุนแรง เพื่อมาแทนที่การใช้ความรุนแรงในการเปลี่ยนแปลงสังคม การป้องกันไม่ให้เกิดระบอบการปกครองแบบเผด็จการ และการป้องกันประเทศจากการรุกรานของต่างก้าวในอนาคต ทั้งหมดนั้นล้วนเป็นไปได้สำหรับชาติที่สามารถรักษาเอกราชของตนไว้ได้ในระหว่างช่วงของลัทธิล่าอาณานิคมยุโรป ซึ่งมีไม่กี่ชาติในเอเชียที่ทำเช่นนั้นได้ และยังสามารถแสดงให้เห็นหลายครั้งหลายคราถึงความสามารถที่จะต่อสู้คัดค้านกับการกดขี่ภายในประเทศ

ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่โครงการหนังสือศาสนาและสันติวิธี ของกลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคม มูลนิธิโกลด์คิมทองและสภาคatholicแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนาาร่วมกันจัดพิมพ์หนังสือชิ้นนี้ในกรุงเทพฯ ข้าพเจ้าหวังว่าผู้อ่านชาวไทยจะได้รับประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้

การศึกษาถึงธรรมชาติและศักยภาพของการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรง เป็นสิ่งสำคัญด้วยเหตุผลหลายประการ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักสังคมศาสตร์และสาธารณชนโดยทั่วไปผู้ซึ่งปรารถนาจะรู้จักสังคมและการเมืองให้ดีขึ้น เป็นสิ่งสำคัญสำหรับประชาชนผู้ซึ่งใส่ใจที่จะรู้ว่า จะต่อสู้เพื่อรักษาอิสรภาพและความยุติธรรมในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างไร และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้คนซึ่งแสวงหาวิธีการอันทรงประสิทธิภาพเพื่อป้องกันประเทศจากการรุกรานของต่างก้าว และการยึดอำนาจภายในประเทศ ในโลกซึ่งวิธีการทางการทหารมีภัยอันตรายหรือมีอิทธิพลอำนาจในการทำลายล้างอย่างมหาศาล การศึกษานี้มีความสำคัญสำหรับบุคคลและ

กลุ่มต่าง ๆ ซึ่งปรารถนาที่จะนำหลักการทางจริยธรรมและศีลธรรมมาใช้ ในโลกทางการเมือง
ที่โหดร้าย การศึกษานี้มีความสำคัญสำหรับทุกคนทั้งหลายที่ปรารถนาสันติภาพ และต้องการจะ
ล้มล้างสงคราม ทั้งนี้เพราะไม่มีประชาชนในประเทศชาติไหนหรือรัฐบาลใด ที่จะยอมละทิ้ง
ความรุนแรง ตราบใดที่ยังไม่มีทางเลือกในการต่อสู้กับการกดขี่และกบฏรุกรานระหว่างประเทศ
มาเสนอให้ นับเป็นเคราะห์ดีที่ในยุคนิวเคลียร์นี้ มีผู้คนมากมาย และแม้กระทั่งรัฐบาลบาง
รัฐบาล ก็พร้อมที่จะพิจารณาทางเลือกซึ่งแปลกใหม่และมีความน่าสนใจอย่างฉับพลัน รวมถึง
ไปกระทั่งถึงรูปแบบการต่อสู้ที่ไร้ความรุนแรง

The Politics of Nonviolent Action* ซึ่งเป็นฐานของหนังสือเล่มนี้ มุ่งเน้น
ที่ธรรมชาติของการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรง อันได้แก่ทฤษฎีแห่งอำนาจของการต่อสู้แบบ
ประวัติศาสตร์และลักษณะของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง วิธีการในการต่อสู้ และพลังของการ
การต่อสู้ดังกล่าวในการก่อกำเริบระบอบการกดขี่ ซึ่งใช้วิธีการปราบปรามด้วยความรุนแรง

ทั้งที่ข้าพเจ้ากล่าวไว้ในอารัมภกถาของหนังสือเล่มนี้ ความคิดเช่นนี้เริ่มขึ้นมาจาก
ทัศนะที่ว่า จำเป็นยิ่งที่จะต้องมีทางเลือกมาแทนที่การใช้ความรุนแรงในการเผชิญหน้ากับ
ทรราช การรุกราน ความอยุติธรรมและการกดขี่ ในเวลาเดียวกันก็จะเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า
ข้อกำหนดในทางศีลธรรมที่ต่อต้านความรุนแรง และคำสอนในเรื่องความรักและอหิงสาธรรม
นั้น จะจะมีผลเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีเลย ในการยุติสงครามและความรุนแรงทางการเมืองที่ยัง
ใหญ่โตต่าง ๆ สำหรับข้าพเจ้าแล้ว ดูเหมือนว่าวิธีการเดียวเท่านั้นที่อาจจะมีส่วนสำคัญในการ
ลดความรุนแรงทางการเมือง โดยที่ยังคงรักษาสีผิว ความยุติธรรมและศักดิ์ศรีของมนุษย์
ไว้ได้ เมื่อเกิดกรณีสำคัญ ๆ ซึ่งเป็นหรือเชื่อว่าเป็นเรื่องคอขาดบาดตาย วิธีการนั้นก็คือ การ
นำรูปแบบแห่งการต่อสู้และการลงทัณฑ์แบบไร้ความรุนแรง มาเป็นทางเลือกแทนความรุนแรง
ในสถานการณ์ขัดแย้งที่แหลมคม

ทางเลือกดังกล่าวนี้จำที่จะต้องปรับให้เข้ากับความมุ่งประสงค์ทางการเมืองต่าง ๆ
รวมทั้งการต่อสู้ป้องกันประเทศจากภัยรุกรานของต่างชาติและการยึดครองประเทศ หรือต่อสู้กับ
การยึดอำนาจภายในประเทศ (เช่นการรัฐประหาร)

แต่การประกาศสนับสนุนทางเลือกแบบไร้ความรุนแรงเพียงเท่านั้น ยังไม่อาจก่อให้เกิด
ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้ เว้นเสียแต่ว่าผู้คนจะมองอย่างชัดเจนว่า ทางเลือกนี้ อย่าง

น้อยที่สุดก็มีประสิทธิภาพเท่า ๆ กับการใช้ความรุนแรง ประการหนึ่งก็เช่นกัน ไม่ใช่เรื่องของการเทศนาหรือประกาศสั่งสอนแต่อย่างใด เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบถึงธรรมชาติ ความสามารถ และเงื่อนไขแห่งปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ซึ่งจำเป็นจะต้องสอดคล้องกับทฤษฎีให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้และมีความรอบคอบด้วย *The Politics of Nonviolent Action* คืองานหลักที่ข้าพเจ้าเสนอให้เพื่อตอบสนองปัญหา หนังสือเล่มนั้นหรือหนังสือเล่มนี้ หรือเล่มอื่น ๆ ที่จะตามมา ไม่ควรจะต้องถือว่าเป็นข้อความสุดท้ายอันว่าด้วยการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรง ในทางตรงข้าม ควรจะต้องถือว่าเป็นเครื่องมือที่จะใช้เพิ่มพูนความเข้าใจและความรู้อของเรา ข้อเสนอ การจัดประเภท การวิเคราะห์และสมมติฐานต่าง ๆ ที่หนังสือเหล่านี้นำมาบอกกล่าว ควรจะต้องตรวจสอบ ทักทาย วิจัยและวิเคราะห์อย่างวิพากษ์ต่อไปอีก

และเนื่องจากหนังสือเล่มนี้มุ่งเน้นที่ธรรมชาติของวิธีการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรง ดังนั้น จึงไม่ได้นำมาบอกกล่าวประเด็นอื่นที่ใกล้เคียงกัน ตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการกับปัญหาจริยธรรม หรือระหว่างวิธีการกับระบบความเชื่อ ซึ่งเกื้อหนุนพฤติกรรมแบบไร้ความรุนแรง ก็ไม่ได้นำมาพิจารณาในที่นี้เป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มนี้อาจจะถือว่าเป็นฐานของการมองปัญหาเหล่านี้อย่างใหม่^๒ ผลกระทบทางการเมืองและศักยภาพของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ทั้งเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและเพื่อการป้องกันประเทศ^๓ ได้นำเสนอ ณ ที่นี้ใน ๒ บทสุดท้าย และหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะช่วยให้มีการตรวจสอบศึกษาประเด็นเหล่านี้เพิ่มขึ้น

สำหรับอำนาจและยุทธวิธีไร้ความรุนแรง เล่มนี้ ๒ บทได้นำมาจากภาคแรก ของ *The Politics of Nonviolent Action* คือ ภาค Power and Struggle บทที่ ๑ และ บทที่ ๓ ในที่นี้รวมกันเป็นภาคแรกของต้นฉบับดั้งเดิม บทที่ ๑ ได้ถูกตัดทอนลงไปบ้าง ทั้งนี้โดยการลดข้ออ้างอิงและคำอ้างจากผู้เขียนต่างๆ ในอดีต บทที่ ๒ ได้นำมาเขียนใหม่ให้สัมพันธ์กับการวิเคราะห์อำนาจในบทที่ ๑ (สำหรับความเป็นมาของบทนี้โปรดดูเชิงอรรถแรก) และบทที่ ๔ กับ บทที่ ๕ ในที่นี้ได้ยืมมาจากภาคสอง และภาคสาม ของต้นฉบับเดิมซึ่งยาวเป็นพิเศษ คือ The Methods of Nonviolent Action และ The Dynamics of Nonviolent Action ทั้งนี้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ที่สนใจการวิเคราะห์อย่างเต็มรูป ไปหาอ่านจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยให้ผู้อ่านที่ไม่ประสงค์จะไปศึกษาในภาคภาษาอังกฤษก่อนนั้น ได้

มีความเข้าใจเพิ่มขึ้น บทที่ ๖ นั้นพิมพ์ครั้งแรกใน *Social Power and Political Freedom* ของข้าพเจ้า ส่วนบทที่ ๗ นั้นเขียนขึ้นมาเพื่อจะพิมพ์ใน *Strategic Doctrines and Their Alternatives* (Paris : United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization) ซึ่ง Yoshikazu Sakamoto และ J. Saxe-Frenandez เป็นบรรณาธิการ

ข้าพเจ้าขอขอบคุณ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ และ กมสัน หุตะแพทย์ ที่ได้ช่วยทำงานแปลนี้ ขอขอบคุณ ไพศาล วงศ์วรวิสิทธิ์ และ วณิ บางประกาย ที่ช่วยให้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ออกมาได้ และขอขอบคุณผู้ช่วยของข้าพเจ้าคือ Robert Irwin สำหรับคำแนะนำและความช่วยเหลือในการจัดเตรียมหนังสือเล่มนี้ และเป็นภารกิจที่มีค่าของอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ อยู่ด้วย

ข้าพเจ้าหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะมีคุณูปการต่อการกระตุ้นเราให้เกิดการวิจัยใหม่ ๆ ตลอดจนการศึกษาและพัฒนาทางเลือกแบบไร้ความรุนแรงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาแทนความรุนแรงภายในประเทศและการสงครามระหว่างประเทศ

ยีน ซาร์ป

Program on Nonviolent Sanctions

in Conflict and Defense

Center for International Affairs

Harvard University

Cambridge, Massachusetts

8 December 1983

คำนำสำหรับฉบับภาษาไทย

สันติและอหิงสา เป็นเนื้อหาสำคัญของพระพุทธศาสนา มีปรากฏเป็นหลักอยู่ในพระโอวาทปาฏิโมกข์ และถือได้ว่าเป็นอาทิพรหมจรรย์อันทุกนิกายยึดมาประพฤติปฏิบัติ แม้พุทธศาสนิกจะทำสงคราม จะใช้ความรุนแรงและกดขี่ข่มเหงเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนสรรพสัตว์นั้นแสดงถึงความเป็นปาปปวชน ยังไม่เข้าถึงกัลยาณปวชน ซึ่งจักมีโอกาสดเคลื่อนย้ายไปเป็นพระอรหันต์บุคคล ถึงจะมีข้ออ้างอย่างไรและใช้เล่ห์เพี่ยงใด หากขาดสันติธรรมและอหิงสธรรมแล้วไซ้ แสดงว่าห่างไกลจากพระพุทธวจนะออกไปทุกที ที่น่ายินดีก็คือตรงที่ประวัติศาสตร์ของศาสนาพุทธมีความแปรเปลี่ยนหรือมดพันในทางนั้นน้อยกว่าลัทธิศาสนาใหญ่อื่น ๆ โดยมาก และที่น่ายินดียิ่งกว่าก็คือตรงที่ศาสนิกในลัทธิศาสนาที่สำคัญ ๆ เริ่มหันมาทางสันติธรรมและอหิงสธรรมยิ่งขึ้นทุกที โดยมุ่งโยงไปทางความยุติธรรมในสังคมด้วย แม้คนที่ประกาศตนว่าไม่นับถือศาสนาหนึ่งใด ก็สนใจทางค้ำหนักกันอย่างตื่นตัวมากขึ้น อย่างน้อยก็เพื่อป้องกันมิให้โลกนี้ถูกทำลายลงโดยระเบิดนิวเคลียร์ โดยให้ปลอดจากการใช้โคตรพิฆาตไปในทางทำลายล้างหรือให้หมดไปกับการสร้างแสนยานุภาพได้เท่าไร จักนำทรัพยากรมาใช้ในทางสร้างสรรค์สติปัญญาเพื่อความดี ความงาม และความจริงยิ่งขึ้นเท่านั้น

ทางค้ำศาสนา เราพยายามแก้ไขจากภายในจิตใจออกไปสู่สภาพของสังคมอันซับซ้อน โดยที่เราเข้าใจและรู้เท่าทันสังคมได้เท่าไร และมีสติวิจารณ์ญาณเพียงใด ย่อมช่วยให้บังเกิดความยุติธรรมและสันติธรรมได้มากเพียงนั้น

หากจักสวคมนตรีภาวนากันถ่ายเดียว ย่อมถูกต้องทั้งให้สังคมลุ่มย์ใหม่อันซับซ้อน

ซ่อนเงื่อนเอาเปรียบหรือใช้เราเป็นเครื่องมือได้ง่ายฉันทิ การมีบทบาทในสังคมภายนอกเพื่อ
แก้ไขความอยุติธรรมขั้นพื้นฐาน โดยปราศจากโยนิโตมนสติการและกัลยาณมิตร ย่อมไม่อาจ
ประคองจิตให้เกิดสติ ให้เกิดปัญญารู้เท่าทันตนและสังคมนั้น

สำหรับบุคคลที่ต้องการความสุจริตธรรมในสังคม พร้อมด้วยเสรีภาพ สันติภาพ
และภราดรภาพ จำเป็นต้องรู้เท่าทันตัวตนภายใน อย่าให้กิเลสวาสนาหรืออสังขมกำเริบขึ้นได้
หาไม่ความคิด คำพูดและการกระทำ จะเป็นไปเพื่อความโลภ โกรธ หลงเป็นประการสำคัญ
โดยเรามากอวดอ้างว่าเราสงเคราะห์ผู้อื่น พร้อมกันนั้นก็ต้องรู้เท่าทันสังคมภายนอก โดยรู้ซึ่ง
ถึงฐานแห่งอำนาจ ทั้งทางรัฐบาล ทหาร ระบบราชการและกลไกการปกครองต่างๆ (โทะสะ)
อันโยงไปยังระบบเศรษฐกิจ พาณิชยกรรมและธนาคาร ตลอดจนการเงินที่แอบแฝงมาในรูป
แบบแปลก ๆ โดยแสดงที่ทำว่าเป็นมุลนิธิ และองค์กรชันทันกับบุญในคราวที่ซ่อนความบาป
ไว้ก็มีใช้น้อย (โทะสะ) หากไม่รู้ซึ่งถึงมายากภายนอก โดยโยงมายังสติปัญญาภายในของเราแล้ว
ก็จักเกิดความหลง ทะนงตน หรือมัวเมาประมาท (โมหะ) อันเป็นหายนภัยโดยแท้

ที่น่าเศร้าก็คือ ผู้นำในวงการศาสนาเป็นอันมาก ปรับตนไม่ทันกับโลกสันนิเวศ
เวลานี้ ตกเป็นเครื่องมือของนักการเมือง นักการทหาร พ่อค้า นายธนาคาร ฯลฯ ไปอย่าง
น่าเสียดาย กลายเป็นผู้อยู่ข้างคนรวย มีส่วนช่วยทางจิตใจอย่างเล็ก ๆ น้อย ๆ แทนที่จะ
อยู่ข้างความสุจริตธรรม หรือเป็นผู้นำทางคุณธรรมไปสู่สังคมที่ดีกว่า พร้อมกันนั้น ผู้คน
ที่ตั้งตัวเป็นชนชั้นนำในสังคมก็สูญเสียพลังทางจิตหรือวิญญาณ เห็นว่าต้องใช้ความรุนแรงแก้
ปัญหา ต้องใช้อำนาจ อาธรรม เป็นทางออกของสังคม เน้นที่วัตถุธรรมและความมหัศจรรย์
ของเทคโนโลยีต่าง ๆ อันมีทางที่จะเป็นนายได้ยิ่งกว่าจะมารับใช้มนุษย์ อย่างน้อยก็เป็นไป
เพื่อวิหิงสา พยาบาท เพื่อโลกเจตนาและเพื่ออวิชา แม้จะมีที่ท้าวเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญ
ในนามแห่งวิทยาการสมัยใหม่ต่าง ๆ ก็ตาม

ในวงการพุทธศาสนาของไทยเราเอง ได้มีส่วนช่วยในค้ำนการขยายความรู้เท่าทัน
กิเลสภายในตัวตน ให้เกิดสติสัมปชัญญะอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จนความคิดจากสวน
โมกขพลาราม วัดป่าบ้านตาด และวัดป่าอานาชาติ ได้แพร่อิทธิพลออกไปยังอัสตงค์คตด้วย
แล้ว แม้ภายในประเทศก็ดูจะกระชับมันยิ่งขึ้น ถึงจะมีสนิมแห่งพระศาสนาและเล่ห์เพทุบาย
ตลอดจนความรู้เท่าทันต่าง ๆ เรื่อยไปจนถึงเปลือกกระพี้ที่อ้างว่าเป็นแก่นเกิดขึ้นน้อยมีใช้น้อย

ก็ตาม พร้อมกันนี้กระแสแห่งสันติธรรมและอหิงสธรรมดังกล่าว ได้รับการประสานสอดคล้องกับพุทธศาสนิกนิกายเหล่าอื่น มีธิเบตและญี่ปุ่น ตลอดจนนิกายมหายานและเถรวาทต่าง ๆ ช่วยให้ชาวโลกตื่นตัวจากความหมักหมมของอาสวะ หันมาหาสันติวิธีรวมทั้งขึ้นทุกที นับว่าน่ายินดีนัก

พร้อมกันนี้ก็ต้องยอมรับว่า ชาวพุทธเรายังขาดการค้นคว้าวิจัยอย่างลุ่มลึกเพื่อหาความเป็นเศรษฐศาสตร์อย่างพุทธ (อโลภะ) รัฐศาสตร์อย่างพุทธ (อโทสะ) และการศึกษาทางโลกสมัยใหม่อย่างพุทธ (อโมหะ) ว่าไปทำไมมี ผลงานทางการเมืองของกานธีแห่งอินเดีย และคิงแห่งสหรัฐ เรายังไม่ได้ศึกษาวิจัยเพื่อนำมาสานต่อเป็นพุทธวิธีสำหรับเรา ๆ กันเอง ยิ่งทางเศรษฐทรัพย์ด้วยแล้ว สิ่งซึ่งชุกชุมเกอร์โตเกินขึ้นไว้ ก็ยังไม่มีการสานต่ออย่างจริงจังจากพวกเราคนเดียว

ว่าถึงความคิดและวิธีการต้านความรุนแรงด้วยแล้ว ทางตะวันตกมีมากเหลือเกิน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ แท้ที่จริงรัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ของฝรั่งเศสั้นเป็นเรื่องของความรุนแรงแทบทั้งสิ้น เน้นความสำเร็จภายนอก สร้างความมั่นคง สร้างความเจริญก้าวหน้า หรือพัฒนาการเพื่อค้ำช่มเหงเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนสรรพสัตว์และระบบนิเวศวิทยาทั้งหมด หากใครขัดขวางอุดมการณ์ ต้องถูกประหัตประหาร หรือกำจัดเสีย ทั้งนี้เพราะเขาใจแคบ ขาดสติวิจารณ์ญาณภายใน จำต้องทำการต่าง ๆ โดยมีวิชาและอุปาทานเป็นเจ้าเรือน แล้วใช้สื่อสารมวลชน ตลอดจนสถาบันการศึกษาและระบบงานในสังคม สร้างเป็นวัฒนธรรมขึ้น เพื่อขยายความคิดออกไปครอบงำคนอื่น ๆ ให้คิดตามหรือคิดค้าน จนแบ่งเป็นค่ายเป็นฝ่าย ทุนนิยม สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ ฯลฯ ซึ่งล้วนมีพิษมีภัยอย่างปราศจากสันติธรรมด้วยกันแทบทั้งสิ้น

นิมิตรตักตวงที่มีคนและสถาบันทางตะวันตก พยายามว้ายแหวกทวนกระแสแห่งความหายนะนี้ออกมาด้วยบ้าง แม้จะยังไม่มากนักก็พอเห็นทิศทางไปไต่บ้างแล้ว โดยเฉพาะกิศานิกนิกายเวกเกอร์ได้เป็นผู้นำอยู่มีใช้น้อย หลายคนต่อต้านสงครามทุกรูปแบบ โดยวิถีชีวิตของพวกเขาที่เป็นไปโดยนัยแห่งสันติวิธี และเพื่อเข้าถึงสันติสุขอันเป็นผลบั้นปลายด้วย แม้ขณะที่ประเทศชาติของตนทำสงครามกับฝ่ายปรปักษ์ พวกเขาก็ไม่ถือว่าอีกฝ่ายเป็นศัตรู นำหูกยาและสันติไมตรีไปหยิบยื่นให้ แม้จะขัดกับอุดมการณ์ของฝ่ายตรงกันข้ามก็ไม่เห็นผิดที่จะเป็นมิตรกับคนพวกนั้น ทั้ง ๆ ที่พวกชาตินิยมหัวรุนแรงจะประณามหรือว่าร้ายอย่างไรก็ตามที

นอกจากนี้ พวกเขายังศึกษาด้วยห้วงธรรมทั้งโดยแง่ทฤษฎีและแง่ของการปฏิบัติ โดยต้องการ
สร้างสรรค์สังคมใหม่ให้เป็นขบวนการต่อไปข้างหน้าอย่างบริสุทธิ์และยุติธรรม

มูลนิธิโกมลคีมทองเคยนำผลงานทางทำนุ ของบุคคลเหล่านี้ มาตีพิมพ์เผยแพร่
เป็นภาษาไทยบ้างแล้ว และจากการสัมผัสกับศาสนิกนิกรเหล่านี้ที่เป็นชาวต่างประเทศ ซึ่งคิด
ในด้านการประสานประโยชน์เข้าหากันในทางธรรม ต้องการพัฒนาสังคมไปสู่ความยุติธรรม
ขั้นพื้นฐาน แทนอาการอันฉาบฉวยแบบวัตถุนิยม ซึ่งให้ประโยชน์กับคนรวยและคนมีอำนาจ
จำนวนน้อยยิ่งกว่าคนยากไร้จำนวนมหาศาลนั่นเอง ที่เป็นแรงกระตุ้นให้ศาสนิกนิกรฝ่ายพุทธ
คริสต์และอิสลามในประเทศไทยหันหน้าเข้าหากัน และจัดตั้งกลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคม
ขึ้นเมื่อต้นปี ๒๕๑๙ โดยได้แสดงทัศนะและปฏิบัติการออกมาเป็นรูปธรรมให้ได้รับรู้กันมาก
ขึ้นแล้ว

มูลนิธิและกลุ่มดังกล่าวได้ทำงานร่วมกับสภาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการ
พัฒนา ในบางเรื่อง ที่เป็นการประสานศาสนธรรมและวัตรธรรมของต่างลัทธินิกาย เพื่อรับ
ใช้เพื่อนมนุษย์ในทางที่เชื่อว่าจักเป็น ไปเพื่อความบริสุทธิ์และยุติธรรมอย่างสันติ

บุคคลใน ๓ หน่วยงานนี้มีโอกาสได้พบปะกับเพื่อนชาวต่างชาติต่างศาสนา โดย
เฉพาะที่ทางตะวันตก และได้เรียนรู้พฤติกรรมของเขาทางทำนุสันติธรรมและอหิงสธรรม ย่อม
ต้องการให้เพื่อนร่วมชาติได้รับรู้ด้วย พวกเราบางคนได้ร่วมสัมมนา ร่วมประชุมปฏิบัติการ
เพื่อเตรียมตัวเตรียมใจต่อสู้กับความรุนแรง ความฉ้อฉล โดยใช้อหิงสธรรมและเมตตาธรรม
ต่อต้านวิหิงสาและความโหดร้ายทารุณ นอกจากพวกเราจะไปร่วมกับเพื่อนต่างชาติที่ภายนอก
ประเทศแล้ว เรายังเคยชักชวนเพื่อนฝรั่งบางคนมาร่วมกับพวกเราภายในประเทศนี้ด้วย

สำหรับหนังสือที่ให้ประโยชน์กับเราทางด้านการต่อสู้ และบ่งบอกตัวเองกับอำนาจ
ของรัฐและความฉ้อฉลต่าง ๆ นั้น พวกเราบางคนได้อ่านกันมากขึ้นทุกที และให้ตีพิมพ์เป็น
ภาษาไทยกันบ้าง ทั้งได้กล่าวมาแล้ว ในขณะที่บางเล่มก็ถูกเก็บถูกเผาไปแล้ว โดยอำนาจของ
รัฐอันไร้ความชอบธรรม ในช่วงหลังตุลาคม ๒๕๑๙

ในบรรดาหนังสือที่ให้ประโยชน์แก่พวกเราอย่างลึกซึ้งและกว้างขวางที่สุด โดยมอง
จากแง่มุมของฝรั่งที่ปราศจากพื้นฐานทางพุทธธรรมหรือศาสนธรรมจากตะวันออกนั้น เห็นกัน
ว่างานเขียนของยีน ชาร์ป เป็นดีกว่าเพื่อน แม้จะยากและอาจจะมากเกินไปบ้างก็ตาม ด้วย
เหตุฉะฉิน จึงมีความพยายามที่จะติดต่อกับเขาขอให้เขาย่นย่อลง เพื่อการแปลออกเป็นภาคไทย

ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือจากเขาค้วยที โดยที่ตัวเขาเองก็รับเชิญจากพวกเราให้มาแสดงบรรยายตามสถาบันการศึกษาหลายแห่งที่ในประเทศนี้เมื่อปีกลาย เมื่อเป็นช่วงที่ข้าพเจ้าจำต้องเผชิญกับอำนาจอันน้อยจิตรวมของรัฐ จึงไม่อาจร่วมต้อนรับเขาได้ เป็นแต่เคยพบเขาก่อนหน้านี้ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และได้ติดต่อกันทางจดหมายมาหลายปีแล้ว

แม้งานจะยาก แต่ผู้แปลและบรรณาธิการได้ตั้งใจทำงานกันมาก โดยคณะทำงาน ๓ คนนี้ ก็เป็นศาสนิกชนชาวพุทธ คริสต์ อิสลาม เสียด้วย จึงนับเป็นการประสานพลังทางศาสนาเพื่อสันติธรรมโดยแท้ โดยที่ผู้จัดพิมพ์ก็เป็นหน่วยงาน ๓ หน่วย ที่ร่วมกันดำเนินงานมาในคัมภีร์นี้ นับว่าเป็นพยานแห่งการรวมแรงทางศรัทธาค้ำสันติธรรม ควรแก่การอนุโมทนาอย่างจริงใจ

ผลงานชิ้นนี้มองจากแง่ของฝรั่งมองสังคมภายนอก แต่ก็มองอย่างพิถีพิถะระห์อย่างนักวิชาการที่บริสุทธิ์ ปราศจากการโฆษณาชวนเชื่อหรือเลศอนันแอบแฝงใด ๆ สมควรแท้ที่ทุก ๆ คนจะได้อ่าน แม้ท่านจะเป็นทหารและมีอคติหรือกั๊กค้ำนยุทวิวิธีที่ไร้ความรุนแรงก็ควรได้อ่าน หากควรอ่านด้วยเมตตา และควรใช้ความใจกว้างเป็นเจ้าเรือน ทั้งที่ผู้เขียนและคณะผู้แปลพยายามกระทำมาโดยตลอด

น่าเสียสยที่วรรณกรรมทางด้านความรุนแรงมักเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ แม้นิตยสารที่สนับสนุนอาวุธสงครามในภาษาไทยก็มีมากเกินกว่าที่คณธรรมศาสนิกมัญมจักจะรับรู้กัน ทั้งโลกจาริต วาจริตและโมหจริตก็มีการใช้เล่ห์เพทุบาย กระตุ้นกันทางสื่อมวลชนด้วยประการต่าง ๆ ตั้งแต่การใช้การ์ตูน หนังสือลามก หนังสือโป๊ เรื่อยไปจนการประกวดนางงาม แต่นั้นยังไม่เลวร้ายเท่ากับการกระตุ้นทางโทสจริต เพราะประการหลังนี้ มีอาวุธที่ร้ายแรงเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยมากยิ่งขึ้นทุกที โดยที่สามารถทำลายล้างมนุษยชาติได้ภายในพริบตา ฉะนั้นถ้าจะมีการเตือนสติปัญญาของมนุษย์ให้กั๊กค้ำอำนาจ และมีการต่อสู้อย่างรู้เท่าทันกิเลสวาสนาเพียงใด ควรจะเป็นกุศล แม้เราจะยังไม่มีวิทยานิพนธ์ของเราเองจากแ่งมุมของชาวพุทธหรือชาวไทยที่มองจากภายในออกไป เพื่อเข้าใจสังคมอันซับซ้อนภายนอกตัวคนของเรา การรับฟังทัศนคติจากฝรั่งผู้หวังดีเช่นนี้ ควรจะช่วยให้เกิดความสมคูลขึ้นบ้างคอกกรรมมัง

ว. ๑๓๕

อารัมภกถาของฉบับเดิม

ไม่อาจจะกล่าวได้ว่านี่เป็นการศึกษาที่ครอบคลุมทุกด้าน ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรงซึ่งใช้ในที่นั้น เป็นเพียงพื้นผิวของประสบการณ์ในอดีตเท่านั้น อย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มนี้เป็นความพยายามอย่างรอบคอบที่สุดเท่าที่เคยมีมา ที่จะตรวจสอบถึงธรรมชาติของการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรง ในฐานะวิธีการต่อสู้ทางการเมืองและสังคม รวมถึงทักษะต่อต้านจลาจล วิธีการเฉพาะในการต่อสู้ พลวัตของอำนาจในความขัดแย้ง และเงื่อนไขของความสวัสดีหรือล้มเหลวในการใช้วิธีการเหล่านี้ ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ในทีนี้ส่วนใหญ่จะนำมาใช้เพื่อช่วยในการวิเคราะห์ทฤษฎีและสมมติฐานด้วยวิธีอุปมานะ หวังว่าหนังสือเล่มนี้จะกระตุ้นให้เกิดการศึกษาอื่น ๆ อีกมากหลาย และจะทำให้เกิดการค้นคว้าถึงธรรมชาติของวิธีการเหล่านี้ ตลอดจนศักยภาพของมัน เพื่อนำมาแทนที่ความรุนแรงทางการเมือง

หนังสือเล่มนี้เป็นงานหลักที่ข้าพเจ้าเสนอให้เพื่อตอบสนองปัญหาที่ไม่ควรจะต้องว่างงานขึ้นเป็นข้อความสุดท้ายอันว่าด้วยการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรง หากเป็นเพียงเครื่องมือที่จะใช้เพิ่มพูนความเข้าใจ และความรู้ของเขา ข้อเสนอ การจัดประเภท การวิเคราะห์ และสมมติฐานต่าง ๆ ที่หนังสือเล่มนี้นำมาบอกกล่าวควรจะต้องตรวจสอบ ศึกษา วิจัย และวิเคราะห์อย่างวิพากษ์ต่อไปอีก

เนื่องจากหนังสือเล่มนี้มุ่งเน้นที่ธรรมชาติของวิธีการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรง ดังนั้นจึงไม่ได้แตะต้องประเด็นอื่นที่ใกล้เคียงกัน ตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการนี้กับ

ปัญหาจริยธรรม หรือระหว่างวิธีการกับระบบความเชื่อซึ่งเกื้อหนุนพฤติกรรมแบบไร้ความรุนแรง ก็ไม่ได้นำมาพิจารณาในที่นี้เป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามหนังสือเล่มนี้อาจจะถือว่าเป็นฐานของการมองปัญหาเหล่านี้ใหม่* ผลกระทบทางการเมืองและศักยภาพของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ทั้งเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและเพื่อการป้องกันประเทศ^๒ ก็แยกไว้สำหรับการศึกษาดังกล่าว หวังว่าการศึกษานี้จะช่วยให้มีการตรวจสอบศึกษาประเด็นเหล่านี้สืบไป^๓

หนังสือเล่มนี้เป็นผลรวมของการศึกษาซึ่งเริ่มขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๐ ขณะที่ข้าพเจ้าเป็นนักศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยรัฐไอโฮโอ ร่างต้นฉบับของหนังสือซึ่งมีชื่อเดียวกับกับหนังสือเล่มนี้ มีความยาวมากและเสร็จสมบูรณ์ที่ St. Catherine's College มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด เมื่อ ค.ศ. ๑๙๖๓ ซึ่งบางส่วนก็ได้ทำไว้ก่อนหน้านั้นแล้วที่นอร์เว ครั้งแรกที่ Institute of Philosophy and the History of Ideas มหาวิทยาลัยออสโล ต่อมาอีก ๒ ปีก็อยู่ที่ Institute for Social Research หลังจากการศึกษาวิจัยอีกเป็นอันมาก ก็ได้แก้ไขและขยายความส่วนสำคัญๆ ของร่าง ปี ๑๙๖๓ และมาแล้วเสร็จใน ค.ศ. ๑๙๖๘ ที่ Center for International Affairs มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด งานชิ้นนี้ได้กลายมาเป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของข้าพเจ้าที่มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าได้รับปริญญาเอก ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๖๘ หนังสือเล่มนี้เป็นกรนำเอาวิทยานิพนธ์ปี ๑๙๖๘ มาเขียนใหม่ และแก้ไขใหม่ทั้งหมด โดยมีการขยายความบางบท และเปลี่ยนโครงสร้างของหนังสือเล่มนี้ รวมทั้งบทแต่ละบทด้วย เนื่องจากข้าพเจ้ามีภาระหน้าที่ในด้านการสอน การเขียนใหม่ครั้งนี้จำเป็นต้องใช้เวลารวม ๓ ปี จึงแล้วเสร็จ

การศึกษานี้เกิดขึ้นมาได้ก็เพราะ การสนับสนุนและช่วยเหลือของผู้คนมากมาย มารดา บิดา ของข้าพเจ้า (Eva M. และ Paul W. Sharp) ควรจะได้รับคำขอบคุณจากข้าพเจ้า สำหรับความเข้าใจและความกรุณาในวิถีทางต่างๆ มากมายในระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา การศึกษาวิจัยและการร่างนี้ส่วนใหญ่ได้กระทำที่สถาบันต่าง ๆ ๔ แห่งคือ Institute for Social Research ใน ออสโล นอร์เว Institute of Philosophy and the History of Ideas แห่งมหาวิทยาลัยออสโล St. Catherine's College แห่งมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด และ Center for International Affairs แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สถาบันแต่ละแห่ง สมาชิกของสถาบัน และคณาจารย์ ตลอดจนห้องสมุดนั้น ๆ สมควรได้รับความขอบคุณจากข้าพเจ้าเป็นอย่างยิ่ง

Erik Rinde อดีตผู้อำนวยการ Institute for Social Research สมควรได้รับการกล่าวถึงเป็นพิเศษ

ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นหนี้บุญคุณเป็นพิเศษต่อบุคคล ๕ คน ซึ่งให้ความช่วยเหลือ แนะนำและให้กำลังใจ และมีความอดทนอย่างไม่มีขอบเขตในระดับต่างๆ กัน ซึ่งช่วยให้ข้าพเจ้าทำงานชิ้นนี้สืบมาได้ คือ ศาสตราจารย์ Kurt H. Wolff แห่งมหาวิทยาลัยแบรนไดส์ ศาสตราจารย์ Arne Naess แห่งมหาวิทยาลัยออสโล Lord Bullock แห่ง St. Catherine's College และอธิการบดีมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ศาสตราจารย์ John Plamentz แห่ง All Soul's College ออกซฟอร์ด และศาสตราจารย์ Thomas C. Schelling แห่ง Center for International Affairs มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ปัจจุบันเป็นประธาน Public Policy Programme ของ John F. Kennedy School of Government มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ข้าพเจ้าคงไม่สามารถจะทำงานชิ้นนี้ได้จนสำเร็จ ถ้าไม่มีความช่วยเหลือจากบุคคลเหล่านี้ นอกจากนี้ข้าพเจ้าก็ต้องขอขอบคุณแหล่งสนับสนุนทางการเงินซึ่งให้ความช่วยเหลือทั้งเงินทุนและเงินกู้ในเวลาที่ผ่านมา ทำให้ข้าพเจ้าทำงานได้ลุล่วง

ข้าพเจ้าประสงค์จะขอบคุณในความเมตตาการุณาของ Sir Isaiah Berlin แห่ง Wolfson College ออกซฟอร์ด Wilfrid Knapp และ B.E.F. Fender แห่ง St. Catherine's College บรรดาคณาจารย์ของคณะสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด Christopher Seton-Watson แห่ง Oriel College ออกซฟอร์ด ศาสตราจารย์ J.C. Rees แห่ง University College มหาวิทยาลัยสวอนซี (ขณะนั้นเป็นศาสตราจารย์ที่ All Soul's College ออกซฟอร์ด) และ Dr. Robert L. Jervis แห่ง Center for International Affairs มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด Dean Richard Fontera แห่งมหาวิทยาลัยเซาท์อีสเทิน แมสซาชูเซต ความอนุเคราะห์ทางวิชาการทั้งหลายนี้ ได้ชี้แจงไว้แล้วในเชิงอรรถ แต่ George Lakey and John L. Sorenson ได้วิจัยในแขนงวิชานี้มาแล้ว สมควรได้รับการกล่าวถึงในที่นี้ด้วย เพราะได้เสนอวิธีการเฉพาะ และตัวอย่างมากมาย ซึ่งข้าพเจ้าได้นำมาใช้ไว้ในตัวเนื้อหาแล้ว แต่ก็มิได้กล่าวถึงเป็นพิเศษ เจ้าหน้าที่บางคนที่ Center for International Affairs ซึ่งสมควรจะกล่าวถึงเพราะได้กรุณาช่วยพิมพ์ดีด พิสูจน์อักษร ทำสำเนา และให้คำแนะนำ ก็คือ Moira Clarke, Margaret Rothwell, James Havlin, Katherine Brest โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Jeanette Asdourian, Dennis Braddy ได้กรุณาเสาะหาข้อมูลเกี่ยวกับที่มาและเนื้อหาของหนังสืออ้างอิง

ในห้องสมุด ทั้งที่ตีพิมพ์ในอังกฤษและอเมริกาเท่าที่จะหามาได้

John Hearn, William Singleton, Walter Conser, Ronald McCarthy, Ken Feldman และข้าพเจ้า ร่วมกันเตรียมคัมภีร์นี้ท้ายเล่ม โดย Ronald McCarthy ได้ช่วยนำต้นฉบับร่างสุดท้ายไปส่งถึงโรงพิมพ์ รวมทั้งดำเนินการให้อนุญาตตีพิมพ์ข้อความที่อ้างอิง Walter Conser และ Jessie Jones ช่วยตรวจสอบต้นฉบับและงานอื่น ๆ ข้าพเจ้าใคร่ขอขอบคุณ Debbie Rose, Pat Roberts, Tom Murray, Jan Boddie, Jennie Fonzo และ F. Porter Sargent แห่งสำนักพิมพ์ Porter Sargent ในความกรุณาและความช่วยเหลือต่าง ๆ Robert Reitherman อดีตคณบดีศึกษามหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้ช่วยเขียนแผนผังและช่วยเรื่องอื่น ๆ และที่สุด ช่วยในค่าน้ำกำลังใจ ซึ่งข้าพเจ้าได้รับจาก April Carter, Theodor Ebert, Adam Roberts และ Sandi Tatman บุคคลเหล่านี้กรุณาให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำเป็นพิเศษ นักศึกษาของข้าพเจ้า ทั้งจากมหาวิทยาลัยแมสซาชูเซต ที่บอสตัน มหาวิทยาลัยทัฟท์ มหาวิทยาลัยแบรินไคส์ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และมหาวิทยาลัยเซาท์อีสเทิร์นแมสซาชูเซต ได้ให้ข้อวิจารณ์และคำแนะนำที่ดียิ่ง

ขณะที่ข้าพเจ้าเขียนร่างต้นฉบับมี ๑๙๖๘ เสร็จ เมื่อครั้งยังเป็น Research Associate และ Research Fellow อยู่ที่ Center for International Affairs มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดเป็นเวลา ๔ ปีนั้น ข้าพเจ้าได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการ ที่ศาสตราจารย์ Thomas C. Schelling เสนอต่อมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดเพื่อขอรับทุนจากมูลนิธิฟอร์ดและองค์การอาร์บีเอ (Advanced Research Projects Agency) ของกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกา ตามสัญญาที่ F44620-67-C-0011 บางคนอาจประหลาดใจที่มีการให้ทุนหรือรับทุนทำนองนี้ แต่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาหลายปีแล้วว่า รัฐบาลและกระทรวงกลาโหมหรือกลุ่มต่างๆ ควรให้การสนับสนุนทางการเงินและทำวิจัยทางเลือก ที่จะมาแทนการใช้ความรุนแรงในทางการเมือง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางเลือกในการต่อต้านด้วยความไม่รุนแรง เพื่อเป็นฐานของนโยบายป้องกันประเทศโดยไม่ต้องทำสงคราม ข้าพเจ้าเต็มใจรับการสนับสนุนเหล่านี้ เพราะการรับทุนของกระทรวงกลาโหมมิได้มีข้อผูกมัดจากการวิจัยใด ๆ หรือไม่มีข้อกำหนดในเรื่องการเขียนหรือเผยแพร่ผลงานแต่อย่างใด ข้าพเจ้ายินดีต้อนรับงานวิจัยที่จะมีในอนาคต ทั้งจากรัฐบาลและกระทรวงกลาโหมของทุกประเทศ ที่มีเป้าหมายเพื่อค้นคว้าหาทางเลือกมาแทนสงครามและ

ความรุนแรง Center for International Affairs ได้ให้ความช่วยเหลือเรื่องที่ทำงาน การ
พิมพ์และบรรณาธิการ หนังสือเล่มนี้ หลังจากเสร็จสิ้นร่างต้นฉบับดังกล่าวแล้ว

การเขียนหนังสือเล่มนี้ ร่างสุดท้ายสำเร็จลงได้ด้วยสติปัญญาอันกว้างขวางว่องไว
ปลายปากกาอันเฉียบคม และความเปิดเผยอันมิตรของ Dr. Marina S. Finkelstein ผู้เป็น
บรรณาธิการสิ่งพิมพ์ของคุณย์ นับแต่ปี ค.ศ. ๑๙๖๘ จนถึงแก่กรรมใน ค.ศ. ๑๙๗๒

ข้าพเจ้าหวังว่า หนังสือเล่มนี้จะมีคุณูปการต่อการกระตุ้นให้เกิดการวิจัยใหม่ๆ
ตลอดจนการศึกษาและพัฒนาทางเลือกแบบไร้ความรุนแรงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาแทน
ความรุนแรงภายในประเทศและการสงครามระหว่างประเทศ

ยีน ฮาร์ป

Harvard University

Center for International Affairs

Cambridge, Massachusetts

June 1972

คำนำของฉบับเดิม

โดยศาสตราจารย์โทมัส ซี เชลลิง
มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด

ความคิดแต่เดิมอันเป็นที่มาของหนังสือเล่มนี้ก็คือ การนำเอาทฤษฎีว่าด้วยการต่อสู้ทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง รวมทั้งประวัติศาสตร์แห่งการนำทฤษฎีนี้มาใช้ปฏิบัติ จากทุกมุมโลก ตั้งแต่สมัยคริสตกาล มาศึกษาวิเคราะห์อย่างจริงจังในรายละเอียด เช่นเดียวกับที่ ทำกับยุทธศาสตร์และการต่อสู้ทางทหาร แต่เมื่อเรามีหนังสือเล่มนี้ของอิน ชาร์ปแล้ว สิ่งที่สำคัญก็คือการศึกษาทางการเมืองว่าด้วยความรุนแรงชนิดที่รอบคอบ และพินิจวิเคราะห์ที่หักเหย หนังสือเล่มนี้

มีผู้สนใจความรุนแรงกันมาก แต่ความรุนแรงชนิดที่มีเป้าหมายประสงค์ หรือความรุนแรงเพื่อผลทางการเมืองนั้น ไม่สู้จะได้รับการตรวจสอบเอาใจใส่ชนิดเดียวกับที่ยิน ชาร์ป ได้ศึกษาการต่อสู้ด้วยความไม่รุนแรงอย่างละเอียด และใช้ตัวอย่างทางประวัติศาสตร์ประกอบ เช่นนี้

น่าเสียดายที่ไม่มีหนังสือดังกล่าวนี้ อันได้แก่หนังสือที่ว่าด้วยการกระทำที่รุนแรง เพราะคงจะดีไม่น้อยที่จะได้เปรียบเทียบหนังสือทั้งสองเล่มในรายละเอียด บทวิเคราะห์การกระทำที่รุนแรงในหนังสือเล่มนี้จะยิ่งน่าสนใจมากขึ้นหากมีคู่แข่ง การต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงนั้นคงไม่อาจจะก่อผลที่หักเหยกับความรุนแรงได้ เพราะการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงนั้นยากที่จะนำมาซึ่งความสูญเสียพินาศในระดับเดียวกับที่ความรุนแรงได้ก่อขึ้น จนผู้คนรู้สึกคุ้นเคยแก่สิ่งซึ่งเราต้องการนำมาเปรียบเทียบกันนั้น ไม่ใช่ผลสรุปหรือผลโดยรวมที่จะเกิดขึ้น แต่เป็นความสามารถในการบรรลุวัตถุประสงค์ในทางการเมือง และเงื่อนไขหรือรากของ ความ

สำร็จนั้น และเราจะต้องเปรียบเทียบกันในระยะเยียดในบริบทต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เพื่อจะได้ศึกษาถึงพลังและจุดอ่อนของการกระทำทั้งสองแบบในสถานการณ์ที่ต่างกัน ในสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน

ข้อแตกต่างนั้นมิใช่ข้อแตกต่างระหว่างคำสั่งและระเบียบ ความรุนแรงทางการเมืองนั้น โดยปกติมีเป้าหมายอยู่ที่การทำให้ใครบางคนกระทำการบางอย่าง หรือไม่กระทำการบางอย่าง หรือหยุดกระทำการบางอย่าง เป้าหมายก็คือความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้วยการขู่เชิญประชาชน ไม่ว่าจะมากหรือน้อย ผู้ตามหรือผู้นำ ประชาชนธรรมดาหรือเจ้าหน้าที่ ให้เกิดความกลัว (ผู้ที่ถูกขู่เชิญหรือถูกทำให้กลัวนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นเหยื่อโดยตรงของความรุนแรงก็ได้) ความรุนแรงไม่ได้มีผลโดยตรงที่จะทำให้ผู้คนกระทำการ หรือประพฤติ หรือมีส่วนร่วม มันทำได้อย่างเดียวคือทำร้ายผู้คน ถ้าพวกเขาไม่ยอมกระทำการดังกล่าว อันที่จริงแล้วการใช้ความรุนแรงอย่างชาญฉลาด และมีทักษะสูงยิ่ง อาจจะทำให้เกิดความรุนแรงน้อยมากในเชิงเปรียบเทียบ เพราะผู้ใช้มีความสามารถสูงนั่นเอง

ปฏิบัติการด้วยความรุนแรงและปฏิบัติการโดยไร้ความรุนแรงนั้นก็คือ วิธีการซึ่งต่างกัน ในการทำให้ผู้คนตระหนักถึงผลอันไม่พึงปรารถนาที่จะบังเกิดแก่ตน หากกระทำการบางอย่าง หรือเล็งเห็นถึงผลดีต่อตนเอง หรือรู้สึกปลอดภัยในการทำสิ่งอื่น วิธีการทั้งสองอาจจะถูกนำไปประยุกต์ใช้ในทางที่ผิดหรือจัดการอย่างผิดๆ ก็ได้ วิธีการทั้งสองสามารถจะนำไปใช้เพื่อเป้าประสงค์แห่งความชั่วร้ายหรือไม่ถูกต้องก็ได้ ยิ่งไปกว่านั้น ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ดังที่กล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้ ไม่ได้เป็นเพียงแต่กิจกรรมทางการเมือง ซึ่งปลอดจากความรุนแรงหรือความมุ่งหมายที่จะใช้ความรุนแรงเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ปฏิบัติการด้วยความรุนแรงและปฏิบัติการโดยไร้ความรุนแรงย่อมอยู่ในวิสัยที่จะเป็นไปได้ทั้งนั้น การเปรียบเทียบวิธีการทั้งสองคงมิใช่เป็นเพียงแต่การเลือกวิธีการที่ชอบเท่านั้น แต่น่าจะเป็นการพยายามที่จะย้ำเน้นถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างในบริบทซึ่งแตกต่างกันของวิธีการทั้งสอง และเพื่อทำความเข้าใจกับกระบวนการทางการเมืองนั่นเอง

หนังสือเล่มนี้ได้ทำให้ทฤษฎีแห่งการใช้ความรุนแรงชัดเจนมากขึ้น ยิ่งวิธีการไร้ความรุนแรงมีแนวโน้มจะไปในทางขู่บังคับมากขึ้นเท่าใด ก็จะมีส่วนคล้ายคลึงกับวิธีการซึ่งใช้ความรุนแรงมากขึ้นเท่านั้น (วิธีการดังกล่าวนี้ อาจจะมีภัยแห่งความรุนแรงแฝงอยู่ก็ได้ ถึง

แม้ว่าบ่อยครั้งผู้ที่ใช้วิธีชู้ให้กลัว ด้วยที่ทำการแสดงออกที่ “ไม่รุนแรง” นั้นเอง ที่กลายเป็นเหยื่อ หากความรุนแรงปะทุขึ้นมา)

วินัย คำสั่ง และการควบคุม ข้าราชการเกี่ยวกับฝ่ายตรงกันข้าม การเลือกอย่างระมัดระวังในเรื่องอาวุธ เป้าหมาย พื้นที่ปฏิบัติการ และช่วงเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการกระตุ้นให้เกิดความรุนแรง หรือความรุนแรงที่ไร้เป้าหมายนั้น เป็นจุดสำคัญอย่างยิ่งของความสำเร็จในการต่อสู้ด้วยความรุนแรง เจกเช่นเดียวกับการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง สิ่งที่มีเหมือนกันว่า “หลักแห่งการสงคราม” นั้น ส่วนใหญ่เป็นหัวข้อเรื่องมากกว่าที่จะเป็นกฎที่ต้องปฏิบัติตาม สิ่งเหล่านี้เป็นต้นว่า เศรษฐกิจ การรวมศูนย์ เป้าหมาย การริเริ่ม และการโจมตีโดยไม่รู้ตัว ก็เจกเช่นเดียวกับหัวข้อเรื่องทั้งหลาย กล่าวคือเป็นเรื่องที่เหมาะสมและมีประโยชน์ต่อการศึกษาการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง เท่า ๆ กับที่มีประโยชน์ต่อการศึกษาความรุนแรง

ข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างวิธีการทั้งสองก็คือ การต่อสู้ด้วยความรุนแรงนั้นมักจะ ต้องอาศัยโลหิตที่ระอู ในขณะที่การต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงนั้นต้องอาศัยปัญญาที่เฉียบเย็น นี้คือเหตุผลที่ว่า การใช้ความรุนแรงนั้นมักจะง่ายกว่า แต่ก็คงจะยากกว่าหากจะใช้ความรุนแรง ด้วยจิตสำนึกที่มีเป้าหมายประสงค์ที่ชัดเจนและหนักแน่น ความรุนแรงนั้นมีแนวโน้มที่จะต้องอาศัยกำลังขวัญ ซึ่งยากที่จะไปช่วยกันกับการคาดคั้นฉวยอย่างไม่ล่าเอียง หรือการประเมินเป้าหมายตลอดเวลา เหยื่อของความรุนแรงนั้นถูกมองว่าเป็นศัตรู หรือเป็นอาชญากร ระบบวัตถุประสงค์ที่ชั่วเขามากเพียง ความสำเร็จนั้นถูกวัดโดยเชิงลบเป็นส่วนใหญ่ คือวัดว่ามีศัตรูถูกทำร้ายหรือถูกรบกวานมากเท่าใด แทนที่จะดูว่าบรรลุผลเพียงใดในการผลักดันให้ผู้คนโอนอ่อน หรือเข้ามามีส่วนร่วม หรือกระทำการซึ่งความรุนแรงนั้นต้องกรให้กระทำ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอาจมีลักษณะทำนองนี้ได้เหมือนกัน คือมีแนวโน้มที่วัดความสำเร็จโดยพิจารณาจากอัตราความเสี่ยง และความทุกข์ทรมานของตนเอง แต่ถ้าจะดูความสำเร็จของปฏิบัติการทางการเมืองกันแล้ว ก็ไม่ควรจะเอาการทำร้ายคนอื่น หรือการถูกทำร้ายมาเป็นเป้าหมายขั้นสูงสุด หรือมาเป็นเป้าหมายประสงค์ทางการเมืองที่จำต้องบรรลุถึง

สิ่งที่ปรากฏในหนังสือของยีน ฮาร์ป ทุกชั้นตอนนั้น ก็คือการนำเอาวิธีการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง เวื่อนไซขององค์กรการส่งกำลังบำรุง ภาวะผู้นำและวินัย การระดมคน

และสมาชิก การคัดเลือกเป้าหมาย ทั้งหมดนี้เข้ามาสัมพันธ์กับเป้าหมายทางการเมือง หนังสือเล่มนี้ไม่ได้ให้ความสนใจกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเพียงเพื่อความพอใจส่วนบุคคล เช่นเดียวกับที่การใช้ความรุนแรงเพื่อความรุนแรง หรือเพื่อการล้างแค้นนั้น ก็ไม่ควรจะได้รับความสนใจมากนัก จากหนังสือว่าด้วยการเมืองแห่งความรุนแรง

หนังสือเล่มนี้ไม่ได้มุ่งหมายที่จะเปลี่ยนความคิดของท่านให้มาศรัทธาสິงใหม่ หนังสือเล่มนี้มีใช้ปรัชญาการเมืองแห่งความเมตตาซึ่งเชื่อว่า ถ้ามีคนเชื่อทฤษฎีนี้มากๆ แล้ว กำแพงทั้งหมดก็จะพังทลายลง แต่หนังสือเล่มนี้ได้ช่วยให้เกิดความเข้าใจยังลึกในยุทธศาสตร์อันซับซ้อน โดยใช้ทฤษฎี และตัวอย่างประกอบ แม้ว่าทฤษฎีและเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้จะมีความสัมพันธ์สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตลอดทั้งเล่ม แต่ก็ไม่จำเป็นที่ผู้ใดจะต้องยอมรับหลักการทั้งหมดที่หนังสือเล่มนี้นำเสนอ หรือไม่จำเป็นจะต้องยอมรับทัศนะของผู้แต่ง เพื่อที่จะได้เข้าใจการเมืองแบบใหม่ รวมทั้งวิธีการของมันด้วย หนังสือเล่มนี้ได้ช่วยให้เกิดความเข้าใจยังลึกในอดีตและยังความกระจ่างให้เกิดขึ้นแก่เหตุการณ์ปัจจุบันจำนวนมาก ซึ่งไม่ว่าจะมีผลต่อเราหรือไม่ เราก็ได้เป็นประจักษ์พยานและเห็นอยู่ และเหตุการณ์เหล่านี้จำนวนมากก็มีอิทธิพลต่อเรา โดยที่บางเหตุการณ์เราก็มีส่วนร่วมด้วย

และหากหนังสือเล่มนี้ตกไปอยู่ในมือผู้คนที่ไม่สมควร และเริ่มทำให้คุณกรณีของเรา มีความคิดอ่านชัดแจ้งขึ้น เราก็ควรจะยิ่งขอบคุณสิ่งซึ่งยื่น ชาร์ป ได้กระทำขึ้นเป็นสองเท่าทวีคูณ เพราะไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตาม การเผชิญหน้ากับการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง ซึ่งชาญฉลาดและมีประสิทธิภาพ ก็ยิ่งดีกว่าที่จะเผชิญกับการใช้ความรุนแรงที่บ้าเหื่อนและไร้ประสิทธิภาพอยู่นั่นเอง

บันทึกการแปล

หนังสือเล่มนี้ที่มาจาก *The Politics of Nonviolent Action* อันเป็นหนังสือซึ่งนำชื่อเสียงมาให้แก่นัก ชาร์ป ในฐานะนักวิชาการด้านปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่โดดเด่น เพราะนับเป็นครั้งแรกกว่าได้ ที่มีการศึกษาปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอย่างเป็นระบบ และกว้างขวางอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน และที่สำคัญคือ ผู้เขียนได้นำเสนอเนื้อหาเหล่านั้นในกรอบของ "ศาสตร์" อย่างตะวันตก ทำให้งานของเขามีลักษณะ "วิชาการ" ซึ่งย่อมทำให้ผู้คนทั่วไปในโลกตะวันตกยอมรับมาตรฐานของงานชิ้นนี้ และพลอยทำให้การศึกษาเรื่องดังกล่าว เป็นที่ยอมรับยิ่งขึ้นในสถาบันวิชาการและมหาวิทยาลัย กล่าวอีกนัยหนึ่ง หนังสือเล่มนี้ได้เสริมสถานะทางวิชาการของการศึกษาเรื่องราวดังกล่าวให้ตั้งมั่นขึ้น อย่างเห็นได้ชัดในโลกตะวันตก

อย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มนี้ แม้จะน่าสนใจอย่างยิ่ง แต่ก็มีควมยาวมาก หนาเกือบพันหน้า จนต้องพิมพ์แยกเป็น ๓ เล่มย่อยด้วยกัน เป็นเหตุให้โครงการแปลหนังสือเล่มนี้ในภาษาไทย เป็นเพียงแต่ความดำริ ที่ยึดเหนี่ยวแต่ พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นต้นมา จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๒๕ เมื่อได้ทราบว่า ผู้เขียนได้ทำการปรับปรุงต้นฉบับ โดยตัดทอนของเดิมให้สั้นลงและคมชัดให้กระชับขึ้น แม้จะเพิ่มเนื้อหาเข้ามาอีก แต่ก็ไม่ทำให้หนังสือหนาเกินกว่าที่จะตีพิมพ์เป็นเล่มจบสมบูรณ์ในตัวได้ ทั้งนี้โครงการหนังสือศาสนาและสันติวิธีจึงได้ติดต่อขอแปลหนังสือเล่มนี้ เพื่อประโยชน์แก่ผู้อ่านชาวไทย ผู้เขียนก็ยินยอมอนุญาต ทั้งยังได้จัดเตรียมต้นฉบับสำหรับการพิมพ์ครั้งนี้อย่างเฉพาะ และเขียน "อารัมภกถา" ให้หนังสือเล่มนี้เป็นการพิเศษอีกด้วย โดยให้ชื่อหนังสือเล่มนี้ว่า *Power, Struggle and Defense* แต่

เมื่อแปลเป็นภาษาไทย ได้เปลี่ยนชื่อหนังสือเป็น อำนาจและยุทธวิธีไร้ความรุนแรง โดยได้รับความเห็นชอบจากผู้เขียน ว่าเฉพาะเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้แล้ว กล่าวได้ว่า ครอบคลุมประเด็นได้กว้างขวางกว่าและลุ่มลึกกว่าฉบับเดิม ซึ่งตีพิมพ์แก่ พ.ศ. ๒๕๑๖ ทั้งนี้เพราะผู้เขียนได้เพิ่มเนื้อหาอีก ๓ บท ๓ ประเด็น ซึ่งหนังสือฉบับเดิมไม่ได้กล่าวถึง หรือพูดถึงแต่เพียงเล็กน้อย จึงเชื่อว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้อ่านชาวไทย แม้ผู้ที่เคยอ่านฉบับเดิมมาแล้ว ก็น่าจะได้อ่าน อำนาจและยุทธวิธีไร้ความรุนแรง ด้วย

ในการแปลครั้งนี้ คณะผู้แปลพยายามรักษาเนื้อความตามต้นฉบับอย่างเคร่งครัด จึงไม่มีการตัดทอนหรือตัดแปลงข้อความ โดยมีได้รับความเห็นชอบจากผู้เขียน แต่ขณะเดียวกันก็พยายามแปลคำและความให้สื่อถึงผู้อ่านวงกว้างเท่าที่จะทำได้ อย่างน้อยก็พยายามเลี่ยงศัพท์เฉพาะที่ใช้กันในวงจำกัด ทั้งนี้เป็นความประสงค์ของคณะผู้แปล ที่มุ่งทำหนังสือเล่มนี้ให้บุคคลทั่วไปได้อ่าน โดยไม่จำกัดว่าจะมีความรู้เฉพาะทางด้านใดด้านหนึ่ง (โดยเฉพาะทางด้านรัฐศาสตร์) กระนั้น ก็จำต้องยอมรับว่า เนื้อหาหลายตอน ตลอดจนข้อจำกัดของคณะผู้แปล ไม่เอื้อให้การแปลเป็นไปตามที่มุ่งหวังได้เท่าไรนัก แต่ก็เชื่อว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นพื้นฐานให้มีหนังสือเล่มอื่น ที่สื่อถึงผู้อ่านวงกว้างได้ดีกว่านี้ และอย่างสอดคล้องกับสภาพการณ์ของไทยเรายิ่งกว่านี้

มีคำหนึ่งซึ่งผู้อ่านทั่วไปอาจจะสะดุดใจได้ คำนั้นก็คือ “ไร้ความรุนแรง” อันเป็นคุณศัพท์ที่ถอดจาก “Nonviolent” คำอังกฤษคำนี้ โดยทั่วไปมักแปลกันว่า “สันติวิธี” หรือ “อหิงสา” ซึ่งเป็นคำที่คุ้นคนไทยอยู่มาก แต่ในหนังสือเล่มนี้ ได้ใช้คำที่แปลกออกไป เพราะคณะผู้แปลเห็นว่า คำ “ไร้ความรุนแรง” จะให้ความหมายที่ตรงกับ “Nonviolent” ที่ผู้เขียนใช้ตลอดทั้งเล่ม ได้ดีกว่า มีบางตอนเท่านั้นที่ใช้คำว่า “อหิงสา” เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อความแวดล้อม

สำหรับศักราชนั้น ในหนังสือเล่มนี้ ใช้คริสต์ศักราชตามต้นฉบับ เพื่อหลีกเลี่ยงความคลาดเคลื่อน อันอาจจะเกิดขึ้นได้จากการแปลงคริสต์ศักราชเป็นพุทธศักราช

หนังสือเล่มนี้เริ่มแปลแต่ต้น พ.ศ. ๒๕๒๖ กำหนดแล้วเสร็จปลายปีนั้น แต่แล้วงานประจำก็รัดตัวผู้แปล ทำให้หนังสือต้องเลื่อนกำหนดออกมีแล้วปีแล้ว แต่ความล่าช้าดังกล่าวก็มีข้อดีตรงที่ นอกจากจะทำให้การแปลและเรียบเรียงเป็นไปอย่างพิถีพิถันขึ้นแล้ว การคลาด

เคลื่อนจากกำหนดเดิมยังเอื้อให้ หนังสือสำคัญอันว่าด้วยปฏิบัติการ ไร่ความรุนแรงเล่มนี้ปรากฏ
สู่บรรณพิภพของไทยเรา อย่างสอดคล้องกับวาระที่ผู้เป็นสคมภ์หลักของสันติวิธีและสันติประชา
ธรรมของไทย คือ นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ มีอายุครบ ๗๐ ปี ท่านผู้นี้มีบทบาทสำคัญเพียงไร
ในการบุกเบิกแนวทางสันติวิธีให้แก่คนไทยร่วมสมัย วิญญูชนทั่วไปย่อมประจักษ์แก่ใจคืออยู่
แล้ว เพราะชีวิตของท่านได้เป็นแบบอย่างแห่งการต่อสู้ด้วยสันติวิธีมาโดยตลอด อย่างไม่มีใคร
ปฏิเสธได้ ยกเว้นก็แต่ผู้มีอำนาจอันฉ้อฉล ซึ่งสะกึ่งกลัวต่อสันติประชาธรรมเท่านั้น ส่วนข้อ
คิดข้อเขียนของท่านนั้นเล่า ก็ยังเหมาะแก่กาลสมัย อันควรที่เราจะได้อ่านทบทวนอยู่เนือง ๆ
หากได้อ่านอำนาจและยุทธวิธีไร่ความรุนแรง แล้วกลับไปอ่านงานเขียนของท่าน เราจะเห็น
ประกายคุณค่าที่ฉายจากงานของท่านได้แจ่มกระจ่างขึ้น เช่นเดียวกับที่เห็นศักยภาพอันไม่มี
ประมาณของสันติวิธีและปฏิบัติการไร่ความรุนแรง ซึ่งมาฆาภาพและอคติทางวิชาการและทาง
การเมืองทั้งหลายไม่อาจครอบงำได้ตลอด หากการประจักษ์และความตระหนักดังกล่าว ไม่
เพียงจะเปิดโลกทัศน์ของเราให้กว้างขวางขึ้นกว่าเดิม แต่ยังเป็นพลังผลักดันให้เรามุ่งมั่นกระทำ
การอย่างสันติ ด้วยปฏิบัติการไร่ความรุนแรง เพื่อสถาปนาสันติประชาธรรมให้บังเกิดขึ้นจริง
ในประเทศนี้ อย่างไม่ลดทอนวาทะต่อเหล่าอัสถัย์อารมย์ทั้งปวงแล้ว เชื่อกันว่าอาจารย์ป๋วย
ของเราจะพอใจหาหน้อยไม่

ไพศาล วงศ์วรวิสิทธิ์
บรรณาธิการแปล
๘ มีนาคม ๒๕๒๘

ประวัติผู้เขียน

ยีน ชาร์ป ปัจจุบันเป็นนักวิชาการที่ศูนย์กิจการระหว่างประเทศ แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และศาสตราจารย์ทางรัฐศาสตร์และสังคมวิทยา ที่มหาวิทยาลัยเซาท์สเทิน แมสซาชูเซต เขาได้รับปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด และปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยรัฐโอไฮโอ เป็นผู้แต่งหนังสือ *The Politics of Nonviolent Action, Gandhi as a Political strategist, Social Power and Political Freedom* กับหนังสือและบทความอีกมาก ทั้งยังเป็นผู้บรรยายในสถาบันต่าง ๆ หลายประเทศ ยีน ชาร์ป เป็นชาวอเมริกัน แต่อาศัยอยู่ในอังกฤษ และนอกราว ๑๐ ปี ปัจจุบันพำนักที่บอสตัน รัฐแมสซาชูเซต หนังสือเล่มต่อไปของเขา คือ *Post-Military Defense* ซึ่งจะตีพิมพ์โดย สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน

၆၈၈၆၆

บทนำภาคหนึ่ง

ข้อขัดแย้งบางประเภทไม่อาจประนีประนอมกันได้ และจะลุล่วงไปก็ด้วยอาศัยการต่อสู้เท่านั้น ความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับหลักการพื้นฐานของสังคม หลักการเกี่ยวกับความอิสระเป็นตัวของตัวเอง ความเคารพตนเองหรืออำนาจของผู้คนที่กำหนดชะตาชีวิตของตนเองนั้น เป็นความขัดแย้งประเภทหนึ่ง ทั้งนี้เพราะวิธีการที่อิงสถาบันตามปกติมักไม่อำนวย และน่าสงสัยว่าวิธีการเหล่านี้จะเพียงพอหรือไม่ ผู้คนมักเชื่อว่า เมื่อเผชิญกับความขัดแย้งประเภทนี้ ทางเลือกจะเป็นระหว่างการยอมแพ้โดยไม่กระทำการใด ๆ และการใช้ความรุนแรง ทั้งยังมักเชื่ออีกด้วยว่า หากจะได้รับชัยชนะต้องใช้ความรุนแรง ผู้คนจึงหันไปหาการใช้ความรุนแรงและมักเอาความรุนแรงมาชู้ วิธีการเฉพาะกรณีนั้นแตกต่างกันไป อาจรวมถึงปฏิบัติการทางทหารทั่ว ๆ ไป สงครามจรยุทธ์ ราชอาพินาศ จลาจล ปฏิบัติการของตำรวจ การใช้อาวุธส่วนบุคคลเพื่อทำร้ายผู้อื่นหรือเพื่อป้องกันตน สงครามกลางเมือง การก่อการร้าย การทิ้งระเบิดทางอากาศ การโจมตีด้วยอาวุธนิวเคลียร์และรูปแบบอื่น ๆ ไม่ว่ากิจกรรมเหล่านี้จะเป็นไปเพียงเพื่อชู้ ใช้อย่างรอบคอบระมัดระวังไว หรือใช้โดยปราศจากการควบคุม การใช้ความรุนแรงเหล่านี้ล้วนมุ่งจะทำร้าย สังหาร ทำลาย และสร้างความหวาดทวุ่นโดยหวังประสิทธิผลสูงสุด ประสิทธิภาพของความรุนแรงเพิ่มพูนขึ้น เมื่อรัฐบาลต่าง ๆ และผู้คนมากมายได้ใช้สติปัญญา และทรัพยากรไปเพื่อการนี้ จากศตวรรษหนึ่งไปสู่ศตวรรษหนึ่ง จากทศวรรษหนึ่งไปสู่อีกทศวรรษหนึ่ง และขณะนี้จากปีหนึ่งไปสู่อีกปีหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงก็คือความรุนแรงมิได้เป็นปฏิบัติการอันทรงประสิทธิภาพ เพียงแบบเดียวในสถานการณ์ขัดแย้งที่สำคัญ ตลอดกาลเวลาอันยาวนานในประวัติศาสตร์ ผู้คน จากทุกมุมโลก ภายใต้ระบบการเมืองชนิดต่าง ๆ เมื่อเผชิญกับความขัดแย้ง ได้ใช้อำนาจอัน ปฏิเสธมิได้ โดยอาศัยวิธีการต่อสู้แบบพิเศษ คือแบบที่ไม่ทำลายและฆ่าใคร วิธีการนี้คือ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง แม้วิธีการนี้จะมีหลายนาม แต่พื้นฐานก็คงเป็นเช่นเดียวกันเสมอ นั่นคือ ความเชื่อว่าการใช้อำนาจนั้นขึ้นอยู่กับการยอมรับของผู้ได้ปกครองทั้งหลาย ซึ่งหาก ถอนการยอมรับดังกล่าวแล้ว จะสามารถควบคุมหรือกระทั่งทำลายอำนาจของฝ่ายตรงข้ามลงได้ กล่าวอีกอย่างหนึ่ง ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง คือวิธีการที่ใช้ควบคุม ต่อสู้ และทำลายอำนาจ ของฝ่ายตรงข้ามด้วยการแสดงอำนาจ โดยใช้วิธีการที่ไม่รุนแรง ความพยายามที่จะเพิ่มพูน ประสิทธิภาพของการใช้ความรุนแรงนั้นมีอยู่มาก แต่ความพยายามที่จะเพิ่มพูนประสิทธิภาพ ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง เพื่อจะได้นำมาแทนที่ความรุนแรงนั้น ดูจะจำกัดยิ่ง -

ที่แน่แล้ว ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน แต่มักไม่เป็นที่ รู้กัน เพราะนักประวัติศาสตร์ไปสนใจเรื่องอื่นกันเสียมาก ที่จริงกระทั่งผู้ปฏิบัติการไร้ความ รุนแรงเอง ส่วนใหญ่มักได้ตอบกับสถานการณ์ โดยไม่ใส่ใจกับการต่อสู้ในอภิป เพราะบุคคล เหล่านี้เองก็ไม่สู้ตระหนักถึงประเพณีและประวัติศาสตร์การต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง มาจนกระ ทั้งเมื่อเร็ว ๆ นี้ ปัจจุบันสถานการณ์ดังกล่าวเริ่มจะเปลี่ยนแปลงไป

เป็นที่แน่ชัดว่า มีข้อมูลและบทศึกษามากมายรอบนักวิเคราะห์และนักปฏิบัติอยู่ แม้ เพียงศึกษาในชั้นปฐมเช่นปัจจุบัน ผู้คนที่มุ่งมองหาที่จะพบเห็นตัวอย่างจำนวนมาก ทั้งแต่สมัย โรมันโบราณมาจนถึงการต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนในสหรัฐ ฯ และการรวมตัวกันของชาวสลาฟ และเชคโกสโลวาเกียเพื่อต่อต้านการรุกรานของโซเวียตใน ค.ศ. ๑๙๖๘ ถ้าเพียรศึกษาจาก แหล่งความรู้อันกระจุกกระจายหลากหลาย ก็อาจพบการประท้วงต่อต้านโรมโดยพวกพลีเบียน (Plebian) ซึ่งย้อนหลังไปไกลถึงศตวรรษที่ ๕ ก่อนคริสตกาล และยังอาจพบร่องรอยการ ที่ชาวคัทซ์ต่อต้านสเปนในยุโรปสมัยกลางเมื่อศตวรรษที่ ๑๖ แต่ประวัติศาสตร์การต่อสู้โดยไร้ ความรุนแรงในอดีตเหล่านี้ ยังจำเป็นที่จะต้องเขียนขึ้นมา สิ่งที่เรามีอยู่ในปัจจุบันเป็นเพียง ภาพสั้น ๆ คร่าว ๆ เท่านั้น

ในยุคที่ใหม่กว่านั้น การต่อสู้เช่นนี้หลากหลายขึ้น ตัวอย่างสำคัญ ๆ ของปฏิบัติ

การและการต่อสู้ ได้รับความรุนแรงปรากฏขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อมแปลก ๆ แต่เป็นเหตุการณ์ที่มักจะละเลยกันไปสิ้น อาทิเช่น การต่อสู้ของชาวอาณานิคมอเมริกันกับอังกฤษที่ใช้ปฏิบัติการ ได้รับความรุนแรง ด้วยการปฏิเสธที่จะเสียภาษีและชดใช้หนี้สิน ปฏิเสธที่จะนำสินค้าเข้า ปฏิเสธที่จะทำตามกฎหมายซึ่งพวกตนเห็นว่าอยุติธรรม ใช้สถาบันทางการเมืองที่เป็นอิสระ ตลอดจนการคัดค้านต่อทางสังคมและเศรษฐกิจกับชาวอังกฤษ รวมทั้งชาวอาณานิคมที่เข้าข้างอังกฤษด้วย

ในเวลาต่อมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ และต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ผู้ใช้แรงงานในประเทศต่าง ๆ อาทิวิธีการไม่ให้ความร่วมมือ (Noncooperation) ในรูปของการนัดหยุดงานและคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ เพื่อเรียกร้องฐานะของตนเองและเพิ่มอำนาจต่อรองของตนด้วย การปฏิวัติรัสเซียใน ค.ศ. ๑๙๐๕ ประชาชนก็ใช้ความไม่รุนแรงโต้ตอบกับเหตุการณ์ในวัน "อาทิตย์อาบเลือด" (Bloody Sunday) เช่น การนัดหยุดงานทุกอย่างจนเมืองเป็นอัมพาต ไม่ยอมรับกฎเกณฑ์การควบคุมข่าวสาร จัดตั้งหน่วยงานช้อนองค์กรของรัฐ กิจกรรมเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของพลังกดดัน ที่ผลักดันให้รัฐบาลของพระเจ้าซาร์ ต้องให้สัญญาว่าจะสถาปนาระบอบปกครองที่เสรีกว่าเดิม ความหายนะของระบอบซาร์ใน ค.ศ. ๑๙๑๗ นั้น เกิดขึ้นเพราะเอกภาพของระบอบถูกทำลายลงสิ้น จากการปฏิวัติโดยได้รับความรุนแรง ซึ่งเกิดขึ้นหลายเดือนก่อนการยึดอำนาจของบอลเชวิคในเดือนตุลาคม พลังกดดันโดยได้รับความรุนแรงนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นไปในทาง "ต่อต้าน" เสมอไป แต่อาจเป็นไป "เพื่อการสนับสนุน" ดังปรากฏชัดในเหตุการณ์ที่เบอร์ลิน ค.ศ. ๑๙๒๐ เมื่อประชากรเยอรมันและระบบราชการที่ยังภักดีต่อรัฐบาลที่ชอบธรรม ร่วมกันโค่นล้มการรัฐประหาร (Putsch) ซึ่งก่อขึ้นโดยคัป (Kapp) ผู้นิยมระบบทหาร ด้วยการปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือใด ๆ กับรัฐบาลที่มาจากกรียคอำนาจนั้น

คานธี ผู้เป็นนักยุทธศาสตร์ปฏิบัติการ ได้รับความรุนแรงที่ลือชื่อที่สุด ถือว่าการต่อสู้แบบ ได้รับความรุนแรงเป็นวิธีเผชิญหน้ากับฝ่ายตรงข้าม และเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุดในการบรรลุถึงอิสรภาพและความยุติธรรมที่แท้ การต่อสู้ระดับชาติของขบวนการคานธีที่ถือกันว่าเป็นแบบฉบับก็คือการรณรงค์เกลือใน ค.ศ. ๑๙๓๐-๑๙๓๑ ซึ่งเริ่มจากการเดินประท้วง ภาษีเกลือ (Salt March) ในฐานะฉากแรกแห่งการก่อกองต่อต้านการผูกขาดของอังกฤษ ตาม

มาด้วยการรณรงค์เคลื่อนไหวโดยปราศจากความรุนแรงตลอด ๑ ปี การต่อสู้ขั้นต้นสะท้อน
อำนาจของอังกฤษในอินเดีย และยุติลงด้วยการเจรจาระหว่างอินเดียกับอังกฤษ

แม้ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นใจอย่างยิ่ง บางครั้งการต่อต้านแบบไร้ความรุนแรง
ก็ยังก่อให้เกิดความสันติชนทางการเมืองในเขตยึดครองของนาซีบางเขตระหว่างสงครามโลก
ครั้งที่ ๒ บางครั้งก็ช่วยให้ฝ่ายที่ใช้วิธีการนี้ได้ชัยชนะกัน ดังในนอร์เว การต่อต้านโดยไร้
ความรุนแรงได้ยุติความพยายามของควิสลิง (Quisling) ที่จะจัดตั้งรัฐเผด็จการในรูปบรรษัทชน
(Corporative State) การไม่ให้ความร่วมมืออย่างลับ ๆ และการทำทนายโดยไร้ความรุนแรง
(ซึ่งมีไม่บ่อยนัก) ก็ช่วยชีวิตชาวยิวไว้ได้ ในช่วงเวลาดังกล่าว ณ อีกซีกโลกหนึ่ง ประชาชน
ได้ใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโค่นล้มอำนาจของรัฐบาลเผด็จการสองแห่งในอเมริกากลาง ระ-
บอบคอมมิวนิสต์เองก็ได้ล้มล้างอำนาจของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ดังกรณีการลุกฮือใน
เยอรมันตะวันออก ค.ศ. ๑๙๕๓ การนัดหยุดงานในคุกของโซเวียต และการปฏิวัติสังการี
ค.ศ. ๑๙๕๖ ในช่วงที่ใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเป็นหลัก ในสหรัฐ ฯ เอง ปฏิบัติการไร้
ความรุนแรงก็มีบทบาทสำคัญยิ่งในการต่อสู้ของชาวอเมริกันเชื้อสายอาฟริกัน จากการคว่ำบาตร
รถประจำทางที่มอนต์โกเมอรี อลาบามา เป็นต้นมา และ ค.ศ. ๑๙๖๘ มีการเดินขบวน
ประท้วงที่น่าตื่นใจยิ่งในเชกโกสโลวาเกีย อันถือเป็นการปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่ปราศจาก
การเตรียมการ เพื่อป้องกันประเทศจากการรุกรานของสหภาพโซเวียต การต่อสู้ครั้งนั้นล้มเหลว
แต่ชาวเชกและชาวสลาฟก็สามารถต่อต้านอยู่ ได้นับแต่เดือนสิงหาคมถึงเดือนเมษายนปีถัดไป
ซึ่งนับว่านานกว่าหากจะใช้ปฏิบัติการต่อต้านทางทหารเสียอีก แม้กรณีนี้จะจบลงด้วยความพ่าย
แพ้ แต่ก็เป็นที่ที่ควรศึกษาอย่างละเอียดรอบคอบ แม้ผลสำเร็จและชัยชนะของการต่อสู้
โดยไร้ความรุนแรงในอดีตจะยังคงไม่พอเพียง แต่ก็เป็นที่น่าทึ่ง โดยเฉพาะเมื่อคำนึงถึง
จำนวนอันจำกัดของบุคคลที่เข้าร่วมในการต่อสู้ และลักษณะพื้น ๆ ปราศจากการเตรียมการ
ของการต่อต้านแบบนี้

ลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง คือความหลากหลายทั้งใน
แง่ระดับความสำเร็จ เป้าหมายและวิธีการ มีบ้างบางครั้งปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเป็นไป
เพื่อเป้าหมายอันจำกัด หรือเพื่อการปฏิรูปบางสิ่งบางอย่าง (ดังเช่นการคว่ำบาตรไม่ใช้รถ
ประจำทางที่มอนต์โกเมอรี) บางคราวก็ใช้เพื่อทำลายระบอบการปกครองทั้งระบอบ (เช่นใน

รัสเซียเมื่อเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม ค.ศ. ๑๙๑๗) และบางทีก็เป็นไปเพื่อป้องกันรัฐบาลที่ถูก
โจมตี (เช่นในเชคโกสโลวาเกีย) ในบางกรณีก็ตั้งใจพยายามให้ปฏิบัติการต่าง ๆ เป็นไปโดย
ไร้ความรุนแรง แต่ในบางกรณีความไม่รุนแรงนั้นก็เกิดขึ้นเองโดยมิได้กำหนดไว้ล่วงหน้า แม้
การต่อสู้ชนิดนี้จะมีวิธีการมากมาย แต่การนำวิธีการต่างๆ มาประยุกต์ใช้กับการต่อสู้เรื่องใด
เรื่องหนึ่งคงในการปฏิวัติรัสเซียยังมีไม่มากนัก มีเพียงบางกรณีเท่านั้น (เช่นในการวางแผน
“สงคราม” ไร้ความรุนแรงของสมัชชาภาคพื้นทวีปครั้งที่ ๑ ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยชาวอาณานิคม
อเมริกัน เพื่อต่อต้านอังกฤษ ค.ศ. ๑๗๗๔ และการเคลื่อนไหวในอินเดีย ค.ศ. ๑๙๓๐-
๑๙๓๑) ที่ได้มีการวางแผนการต่อสู้ในเชิงพัฒนาการอย่างเป็นขั้นตอน นาน ๆ ครั้งเช่นใน
กรณีของคานธี ที่ตั้งใจกำหนดทั้งแผนยุทธศาสตร์และกลวิธีปฏิบัติการพร้อมกันไป ส่วนการ
ที่เจ้าหน้าที่รัฐบาลจะหนุนช่วยการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงนั้นมีน้อยนัก เช่น ในเยอรมันใน
ช่วง ค.ศ. ๑๙๒๐ หรือระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในกรณีของรัฐบาลพลัดถิ่น และใน
กรณีเชคโกสโลวาเกีย ค.ศ. ๑๙๖๘ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงแบบอื่น ๆ ก็มีอีกมากและคงจะ
ดำเนินต่อไป

อย่างไรก็ตาม การต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงทุกแบบมีสมมติฐานพื้นฐานร่วมกันอยู่
ไม่ว่าจะโดยแจ้งชัดหรือโดยคลุมเครือก็ตาม นั่นคือทัศนคติต่อธรรมชาติของอำนาจและวิธีการ
เผชิญกับอำนาจ

บทที่ ๑

ธรรมชาติและการควบคุมอำนาจทางการเมือง

ความนำ

ผู้นิยมปฏิบัติการใช้ความรุนแรงแตกต่างจากนักอุดมคติในจุดสำคัญคือ คนเหล่านี้มิได้มุ่งจะ “ควบคุม” อำนาจโดยการปฏิเสธหรือขจัดอำนาจทิ้งไป ตรงข้ามเขาตระหนักดีว่า อำนาจนั้นดำรงอยู่จริงในความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมืองทุกแบบ และเข้าใจดีว่า การควบคุมอำนาจนั้นคือ “ปัญหาพื้นฐานของทฤษฎีการเมือง”^๑ และในสัจภาวะทางการเมืองด้วย บุคคลเหล่านี้ยังมองเห็นความจำเป็นในการใช้อำนาจ เพื่อควบคุมอำนาจของกลุ่มหรือระบอบการเมืองที่เป็นภัยอีกด้วย บุคคลเหล่านี้แม้จะแตกต่างจากผู้นิยมความรุนแรงในหลาย ๆ เรื่อง แต่ก็เห็นพ้องต้องกันในสมมติฐานแห่งการใช้อำนาจดังกล่าว

อำนาจทางสังคมนั้นนิยามอย่างสั้นๆ ได้ว่า เป็นความสามารถที่จะควบคุมพฤติกรรมของผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยอาศัยการกระทำของกลุ่มคน ซึ่งการกระทำนี้มีผลกระทบต่อคนกลุ่มอื่น ๆ^๒ อำนาจทางการเมืองคืออำนาจทางสังคมชนิดที่ใช้ไปเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้ใช้คือสถาบันต่าง ๆ ของรัฐบาล ตลอดจนประชาชนซึ่งสนับสนุนหรือคัดค้านสถาบันดังกล่าว ดังนั้นอำนาจทางการเมืองจึงหมายถึงอำนาจหน้าที่ทั้งมวล อิทธิพล แรงกดดันและการบีบบังคับ ซึ่งอาจนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสนับสนุนหรือขัดขวางการทำตามปรารถนาของผู้ครองอำนาจก็ได้^๓ ในหนังสือเล่มนี้ เมื่อใช้คำว่า อำนาจเฉยๆ ควรเข้าใจว่าหมายถึงอำนาจทางการเมือง

ธรรมชาติพื้นฐานของอำนาจทางการเมืองคืออะไร

การต่อสู้ทุกรูปแบบและวิธีการควบคุมหรือป้องกันรัฐบาลจากการโจมตี ล้วนมีพื้นฐานอยู่ที่สมมติฐานหลักเกี่ยวกับธรรมชาติของอำนาจ สมมติฐานเหล่านั้นมักไม่เป็นที่ประจักษ์อย่างชัดเจน ที่จริงผู้คนทั้งหลายมักไม่สันทัดคิดถึงสมมติฐานเหล่านี้ ผลก็คือคนส่วนใหญ่ มักไม่ค่อยคำนึงถึงการดำรงอยู่ของสมมติฐานเหล่านี้ และพบว่ายากที่จะทำให้สิ่งเหล่านี้ชัดเจนขึ้น ความชัดเจนเป็นจริงทั้งกับผู้นิยมความรุนแรงและผู้นิยมปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ทักษะต่อธรรมชาติของอำนาจที่ผิดพลาดหรือไม่รอบคอบเพียงพอ มักไม่ก่อให้เกิดการจัดการกับอำนาจที่น่าพิงใจและมีประสิทธิภาพ

ความเข้าใจอย่างพื้นฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของอำนาจนั้นมี ๒ แนวทาง แนวทางแรกคือการเข้าใจว่าประชาชนขึ้นอยู่กับความตั้งใจดี การตัดสินใจและการสนับสนุนของรัฐบาลของตน หรือระบบการจตุลัตบชั้นอื่น ๆ ของตน แนวทางที่ตรงข้ามคือ การมองว่า รัฐบาลหรือระบบนั้นขึ้นอยู่กับเจตนาดี การตกลงใจและแรงสนับสนุนของมวลประชาชน บ้างอาจมองอำนาจของรัฐบาลว่าเกิดขึ้นจากคนจำนวนน้อยที่สถิตอยู่บนจุดยอดแห่งการสั่งการ หรืออาจพิจารณาว่าอำนาจของทุก ๆ รัฐบาลเกิดมาจากส่วนต่าง ๆ ในสังคม บ้างอาจมองอำนาจว่าเป็นสิ่งที่เสริมสร้างเกื้อหนุนตนเอง คงทน ไม่อาจถูกควบคุมหรือทำลายได้โดยง่ายและรวดเร็ว หรืออาจเข้าใจว่าอำนาจทางการเมืองนั้นเปราะบาง ทั้งพลังและการดำรงอยู่ของมันขึ้นอยู่กับ การเสริมแต่งแหล่งที่มาแห่งอำนาจนั้น โดยการประสานร่วมมือของปวงชนและสถาบันอันหลากหลาย และการประสานร่วมมือกันนี้อาจไม่ดำเนินไปเรื่อย ๆ ก็เป็นไปได้

ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมีพื้นฐานอยู่บนทัศนะแบบที่ ๒ ที่มองว่า รัฐบาลขึ้นอยู่กับประชาชน อำนาจนั้นเป็นพหุภาวะ และอำนาจทางการเมืองก็เปราะบาง เพราะขึ้นอยู่กับ การเสริมกำลังอำนาจของกลุ่มต่าง ๆ ทัศนะแบบแรกที่ว่าประชาชนขึ้นอยู่กับรัฐบาล อำนาจทางการเมืองมีความเหนียวแน่นเป็นเนื้อเดียวกัน อำนาจมาจากคนจำนวนน้อย และยังเสริมสร้างตัวอำนาจเอง และคงทนถาวรนั้น จะรองรับความรุนแรงทางการเมืองส่วนมาก (ข้อยกเว้นที่ควรคำนึงคือสงครามจรยุทธ์ในระดับที่เน้นหนักทางการเมือง) ข้อถกเถียงในบทนี้คือการเสนอว่า ทฤษฎีแห่งอำนาจที่รองรับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอยู่นั้น มันคงและเที่ยงแท้กว่าทฤษฎีซึ่งรองรับปฏิบัติการด้วยความรุนแรงทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการต่อสู้ทาง

การทหาร ทักษะเช่นนี้อาจเรียกได้ว่าเป็น “ทฤษฎีเนื้อเดียว” (monolith theory) ซึ่งตรงข้ามกับทฤษฎีพหุภาวะ และการพึ่งพิง ที่รองรับปฏิบัติการไว้ความรุนแรง อันเป็นเนื้อหาสาระหลักในบทนี้

“ทฤษฎีเนื้อเดียว” ว่าด้วยอำนาจ มีสมมติฐานอยู่ที่ว่าอำนาจของรัฐบาลนั้นมีปริมาณมวลภาวะ หรือ Quantum ที่ติดต่อกับที่ตามสมการ Quantum คือ “ปริมาณของพลังงานที่เป็นหน่วยเฉพาะโคตๆ” เป็นพลังที่ “มีอยู่เต็มแล้ว” เข้มแข็ง เป็นอิสระ คงทน (ถ้ามิใช่เป็นสิ่งที่ทำลายมิได้) เสริมสร้างตนเองและเกื้อกูลกันเอง โดยเหตุที่มีคุณลักษณะดังกล่าว ในการวิเคราะห์ขั้นสุดท้าย อำนาจเช่นนี้จึงมีอาจควบคุม หรือทำลายล้างได้โดยประชาชน แต่ด้วยการช่วยเหลือหรือการใช้พลังทางกายภาพที่เหนือกว่าเท่านั้น การสงครามมีทักษะต่อธรรมชาติของอำนาจทางการเมืองแบบเนื้อเดียวเป็นพื้น

หากความเชื่อที่ว่า - อำนาจทางการเมืองมีความคงทนยืนนานดังปริมาณที่คิดที่แข็งแกร่งนั้นเป็นจริง ก็หมายความว่าอำนาจดังกล่าวนี้จักถูกควบคุมด้วยการที่ผู้ปกครองควบคุมตนเองโดยใจสมัคร (ดังจะได้พิจารณาต่อไปข้างหน้า) โดยการเปลี่ยน “กรรมสิทธิ์” ในอำนาจเนื้อเดียว (ของรัฐ) -ไม่ว่าจะด้วยกระบวนการปกติ (เช่น การเลือกตั้ง) หรือโดยวิธีการที่ไม่ธรรมดา (เช่น ราชพิฆาตหรือรัฐประหาร) หรือด้วยความรุนแรงทำลายล้าง (อย่างเช่น สงครามทั่ว ๆ ไป) ทักษะแบบเนื้อเดียวเช่นนี้ ไม่ยอมรับว่าการควบคุมและพลังกดดันที่มีประสิทธิภาพในรูปแบบอื่นเป็นไปได้ แต่การพิจารณาอำนาจรัฐบาลจากทักษะของทฤษฎีเนื้อเดียวเช่นนี้ไม่ถูกต้องนัก และละเลยธรรมชาติแห่งอำนาจของผู้ปกครองหรือระบอบปกครองต่าง ๆ

การอาศัยความรุนแรงทำลายล้างมาควบคุมอำนาจทางการเมืองนั้น ในทักษะของนักทฤษฎีปฏิบัติการไว้ความรุนแรงแล้ว เปรียบเสมือนการพยายามใช้ฝ่ามาควบคุมไอระเหยจากเตาใหญ่ ในขณะที่เปิดโอกาสให้กองไฟข้างล่างลุกโผลงอย่างไร้การควบคุมใด ๆ

ปฏิบัติการไว้ความรุนแรงมีพื้นฐานอยู่ที่การพิจารณาว่า มนุษย์สามารถควบคุมอำนาจทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดได้ที่แหล่งกำเนิดของมันเอง บทนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นและจะทำเช่นนั้นได้อย่างไร

รากฐานทางสังคมของอำนาจทางการเมือง

นักศึกษาด้านการเมืองมักพลาดบ่อย ๆ ตรงที่มองการตัดสินใจทางการเมือง เหตุการณ์และปัญหาโดยแยกออกจากสังคมแวดล้อมที่ส่งผลให้เกิดขึ้น รากฐานของอำนาจทางการเมืองนั้นยังลึก และลอดผ่านโครงสร้างที่เป็นรูปแบบของรัฐ ลงไปในตัวสังคมนั่นเอง ผลก็คือธรรมชาติของวิธีการควบคุมอำนาจจะแตกต่างกันอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ หากที่กล่าวมานั้นไม่เป็นจริง

ข้อสังเกตที่ชัดเจนเรียบง่ายและทรงความสำคัญในทางทฤษฎีและปฏิบัติอย่างยิ่งกว่ามักถูกลืมเลือนไปอยู่เสมอ คือบัจเจกชนหรือกลุ่มบุคคลที่ดำรงตำแหน่งสูงสุดในการตัดสินใจและออกคำสั่งในรัฐบาล ซึ่งเรียกสั้น ๆ ว่า "ผู้ปกครอง"^๕ นั้น อำนาจที่คนเหล่านี้ใช้กันอยู่มิได้ดำรงอยู่ในตัวของเขา อำนาจจะต้องมาจากแหล่งที่อยู่นอกตัวเขา จริงอยู่ มีบ้างบางคนที่ชาญฉลาดหรือมีคุณสมบัติส่วนตัว หรือบันดาลให้เกิดความมั่นใจได้เหนือกว่าผู้อื่น แต่ก็มีอาจปฏิเสธข้อเท็จจริงที่ว่า อำนาจทางการเมืองที่คนเหล่านี้ใช้ในฐานะผู้ปกครอง มาจากสังคมที่ตนปกครองนั่นเอง ดังนั้นเมื่อผู้ปกครองจะใช้อำนาจ เขาก็ต้องสามารถชี้แนะพฤติกรรมของคนอื่น ๆ สามารถใช้ทรัพยากรทั้งทรัพยากรบุคคลและวัตถุจำนวนมาก ใช้กลไกในการบังคับควบคุม และผลักดันให้ระบบราชการปฏิบัติภารกิจตามนโยบายของตน องค์ประกอบของอำนาจทางการเมืองเหล่านี้ล้วนอยู่นอกตัวของผู้ทรงอำนาจทั้งสิ้น

สถานการณ์นี้ตรงกับที่นักเขียนชาวฝรั่งเศสในศตวรรษที่ ๑๖ ชื่อ เอเตียง เดอ ลาโบเอตี (Etienne de La Boétie) เคยพรรณนาไว้เมื่อเขากล่าวถึงอำนาจของทรราชว่า "คุณผู้รับท้าวท่านนั้นมีเพียง ๒ ตา ๒ มือ ร่างเดียว และไม่มีอะไรอื่นแปลกไปจากผู้ที่ต่ำที่สุด ในหมู่หมาประชาชนในนครของท่าน เว้นแต่ความได้เปรียบที่ท่านมอบให้แก่เขาเพื่อทำลายท่าน"^๖ เมื่อต้นศตวรรษที่ ๑๙ ออกุส คองต์ (Auguste Comte) ก็เสนอว่า ทฤษฎีที่นิยมกันในเวลานั้น ซึ่งเชื่อว่าผู้ปกครองมีระดับอำนาจที่คงทนไม่แปรเปลี่ยนนั้น ไม่ถูกต้อง ตรงข้าม คองต์ยืนยันว่าอำนาจของผู้ปกครองนั้นแปรผันได้ และระดับของอำนาจก็ขึ้นอยู่กับสังคมที่ให้อำนาจแก่เขา^๗

ก. ที่มาแห่งอำนาจ

หากอำนาจทางการเมืองมิได้แฝงอยู่ในตัวผู้คุมอำนาจ ดังนั้นอำนาจทางการเมือง

จักต้องมีที่มาจากภายนอก อันที่จริงอำนาจทางการเมืองจะเกิดขึ้นมาจากการปะทะสัมพันธ์ระหว่างแหล่งที่มาแห่งอำนาจต่อไปในบางแหล่งหรือทั้งหมด :

๑. อำนาจหน้าที่ (authority) ขอบข่ายและความเข้มของอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครองต่อพลเมืองของตนเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งที่มีผลต่ออำนาจของผู้ปกครอง

อำนาจหน้าที่หรือสิทธิธรรมหมายถึง "...สิทธิที่จะสั่งหรือกำหนด ซึ่งผู้อื่นจะรับฟังหรือทำตาม" เป็นอำนาจที่ประชาชนยอมรับโดยสมัครใจโดยปราศจากการบังคับใดๆ

๒. ทรัพยากรมนุษย์ จำนวนคนที่เชื่อฟังผู้ปกครอง ร่วมมือกับผู้ปกครอง หรือให้ความช่วยเหลือผู้ปกครองเป็นพิเศษ อัตราส่วนของคนพวกนี้ต่อประชากรทั้งหมด และรูปแบบตลอดจนระดับการจัดองค์กรของคนเหล่านี้ ล้วนมีผลต่ออำนาจของผู้ปกครอง

๓. ทักษะและความรู้ ทักษะ ความรู้และความสามารถของคนเหล่านี้ ตลอดจนความสัมพันธระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้ กับความต้องการของผู้ปกครอง ล้วนมีผลกระทบต่ออำนาจของเขา

๔. องค์ประกอบที่สัมพันธ์กันได้ องค์ประกอบทางอุดมการณ์และจิตวิทยา ดังเช่น นิสัยและทัศนคติต่อการยอมจำนนและการเชื่อฟัง การมีศรัทธา อุดมการณ์หรือสำนักแห่งกิจการที่พึงกระทำร่วมกัน หรือการปราศจากสิ่งเหล่านี้ ล้วนมีผลต่ออำนาจของผู้ปกครองที่สัมพันธ์กับมวลประชาชน

๕. ทรัพยากรทางวัตถุ ขอบข่ายของการที่ผู้ปกครองควบคุมทรัพย์สิน ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทางการเงิน ระบบเศรษฐกิจ วิธีการติดต่อสื่อสารและคมนาคมทั้งหมด ล้วนมีส่วนกำหนดขอบเขตแห่งอำนาจ

๖. อำนาจในการให้กุดและโทษ (sanctions) แหล่งสุดท้ายแห่งอำนาจของผู้ปกครองคือขอบข่ายและประเภทของความสามารถในการให้กุดและโทษของผู้ปกครอง ทั้งต่อพลเมืองของตนและเมื่อขัดแย้งกับผู้ปกครองอื่น ๆ

จอห์น ออสติน (John Austin) เคยเขียนไว้ว่า อำนาจในการให้กุดและโทษ หรือการลงทัณฑ์ คือ "การบังคับให้อินยอมเชื่อฟัง" ซึ่งผู้ปกครองใช้กับพลเมืองของตนเพื่อเสริมการยอมรับอำนาจหน้าที่ของตนโดยสมัครใจ และเพิ่มพูนระดับการเชื่อฟังคำสั่งของตน ด้วยอำนาจเหล่านี้ อาจเป็นความรุนแรงหรือไม่รุนแรงก็ได้ อาจจงใจใช้เพื่อเป็นการ

ลงโทษหรือป้องกันก็ได้เช่นกัน พลเมืองเองก็อาจใช้อำนาจตนเองกับรัฐบาล หรือต่อพวก
ของตนเองก็ได้เช่นกัน (ซึ่งจะได้พิจารณาต่อไปข้างหน้า) รัฐบาลยังอาจใช้การลงทัณฑ์แบบ
อื่น ๆ กับรัฐบาลอื่น ๆ ได้หลายรูปแบบ เช่น การตัดความสัมพันธ์ทางการทูต การห้ามค้าขาย
เพื่อควบคุมเศรษฐกิจ การรุกรานทางทหารและการทิ้งระเบิด การใช้ความรุนแรงลงทัณฑ์
ภายในประเทศ เช่น การประหารชีวิตหรือการจำคุก โดยทั่วไปมักมุ่งลงโทษการขัดขืนไม่
เชื่อฟัง แต่มิได้มุ่งจะให้การณเป็นไปคามวัตถุประสงค์ที่กว้างแค่นี้ เว้นแต่เพียงเพื่อกันมิให้
คนอื่น ๆ ตีอ้อมขัดขืนต่อไป การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงในบางกรณี และการลงทัณฑ์โดยไร้
ความรุนแรงส่วนมาก มุ่งจะบรรลุนเป้าหมายเชิงเสริม กรณีดังกล่าวมักได้แก่การทำสงครามตาม
แบบแผน ตลอดจนการนัดหยุดงาน การคว่ำบาตรและการไม่ให้ความร่วมมือทางการเมือง
โดยปกติการลงทัณฑ์เป็นกุญแจสำคัญของการเมืองภายในและการเมืองระหว่างประเทศ

ที่มาแห่งอำนาจเหล่านี้จะมีอยู่เสมอหากไม่ทั้งหมดก็เป็นบางแหล่ง แต่จะต่างกันก็
เพียงระดับเท่านั้น ยากนักที่ที่มาแห่งอำนาจเหล่านี้จะมีให้ผู้ปกครองใช้พร้อมๆ กันทั้งหมด หรือ
หายไปหมดโดยสิ้นเชิง ที่มาแห่งอำนาจเหล่านี้แปรเปลี่ยนตลอดเวลา ทั้งนี้ย่อมมีผลต่อการเพิ่ม
หรือลดอำนาจของผู้ปกครอง หากที่มาแห่งอำนาจดำรงอยู่โดยไร้ขอบเขต อำนาจของผู้ปกครอง
ก็ไร้ขอบเขตตามไปด้วย อย่างไรก็ตามในทางตรงกันข้าม หากที่มาเหล่านี้มีขีดจำกัด อำนาจ
ทางการเมืองของผู้ปกครองก็จำกัดตามไปด้วยเช่นกัน

ข. ที่มาแห่งอำนาจเหล่านี้ขึ้นอยู่กับการยินยอมเชื่อง

หากพิจารณาที่มาแห่งอำนาจของผู้ปกครองให้ลึกซึ้งลงไปอีก จักพบว่าที่มาแห่ง
อำนาจเหล่านี้ขึ้นอยู่กับการยินยอมเชื่องและให้ความร่วมมือของผู้ใต้ปกครอง อย่างลึกๆ ลอง
พิจารณา อำนาจหน้าที่ หรือ สิทธิธรรม จากทัศนะเช่นนี้เป็นตัวอย่าง อำนาจหน้าที่เป็นสิ่งที่
จำเป็นสำหรับการดำรงอยู่และปฏิบัติการของระบบการปกครองทุกชนิด ไม่ว่าอำนาจการบีบ
บังคับทางกายภาพจะยิ่งใหญ่เพียงไร ผู้ปกครองทุกคนก็ต้องอาศัยการยอมรับอำนาจหน้าที่ของ
ตน ตลอดจนการยอมรับสิทธิในการปกครองและสิทธิในการสั่งการของตน กุญแจสำคัญของ
การยอมรับเชื่องเป็นนิสย คือการเข้าใจถึงจิตใจของคน โดยนิยามแล้ว อำนาจหน้าที่จะ
ต้องเป็นที่ยอมรับของปวงชนอย่างสมัครใจ ดังนั้นอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครองจึงขึ้นอยู่กับเจต
จำนงที่ดีของผู้ใต้ปกครองและจะแปรเปลี่ยนไปเมื่อเจตจำนงดังกล่าวแปรสภาพไป

หากการยอมรับอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครองเป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ปกครอง การสูญเสียอำนาจหน้าที่ก็จะมีผลร้ายแรงต่อตำแหน่งและอำนาจของผู้ปกครอง เมื่อผู้ปกครองยอมรับอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครอง เพราะเขาเชื่อว่าจะมีผลดีในแง่ของศีลธรรม อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศของตน ผู้ได้ปกครองก็อาจปฏิเสธสิทธิธรรมของผู้ปกครองได้ด้วยเหตุผลอย่างเดียวกัน การยินยอมเชื่อฟังของผู้ได้ปกครองมีแนวโน้มจะเสื่อมลงหากอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครองอ่อนลง หรือถูกทำลายลงไป เมื่อถึงจุดนั้น การยินยอมเชื่อฟังจะไม่ใช่เรื่องเคยชินโดยนิสัยอีกต่อไป การตัดสินใจจะเชื่อฟังหรือไม่เชื่อฟังจะเป็นไปด้วยความสำนึกและอาศัยการยินยอมเชื่อฟังได้

หากผู้ได้ปกครองปฏิเสธสิทธิในการปกครองและสั่งการของผู้ปกครอง ก็เท่ากับว่าพวกเขา กำลังเพิกถอนการยินยอมพร้อมใจของกลุ่ม หรือการยอมรับโดยทั่วไปอันเป็นสิ่งที่ทำให้รัฐบาลดำรงอยู่ได้ การสูญเสียสิทธิธรรมทำให้อำนาจของผู้ปกครองแตกสลายไป อำนาจจะถูกกลทอนลงถึงขั้นที่สิทธิของเขาจะถูกปฏิเสธ หากการสูญเสียดังกล่าวเป็นไปอย่างรุนแรง รัฐบาลนั้น ๆ ก็อยู่ในภาวะวิกฤต

ประเด็นที่ ๒ ที่ควรพิจารณาคือ การที่พลเมืองมีส่วน^๕ เกือบทุกระบบที่จัดตั้งอยู่แล้ว ผู้ปกครองทุกคนจำต้องพึ่งพาอาศัยความร่วมมือและเกื้อหนุนของพลเมืองในการจัดระบบเศรษฐกิจและการบริหาร ผู้ปกครองทุกคนต้องพึ่งพิงทักษะ ความรู้ คำปรึกษา แรงงาน และความสามารถในการบริหารจากพลเมืองของตนจำนวนไม่น้อย ยิ่งการควบคุมของผู้ปกครองละเอียดกว้างไกลเพียงไร ก็ก็ยังต้องอาศัยความช่วยเหลือมากมายเพียงนั้น การถือกลอำนาจของผู้ปกครองทำนองนี้จะมีตั้งแต่การที่ผู้ชำนาญการทางเทคนิคให้ความรู้จำเพาะอย่าง ความพยายามศึกษาวิจัยของนักวิทยาศาสตร์ สมรรถภาพในการบริหารงานตั้งแต่ความร่วมมือของหัวหน้าองค์กรไปจนกระทั่งถึงพนักงานพิมพ์ดีด กรรมกรโรงงาน พนักงานขนส่งและชาวาระบบเศรษฐกิจและการเมืองดำเนินไปได้ ก็เพราะความเกื้อหนุนจากผู้คนมากมายทั้งปัจเจกชน องค์กรและกลุ่มย่อย

อำนาจของผู้ปกครองขึ้นอยู่กับ^๕ การเกื้อหนุนดังกล่าวอย่างค่อนข้างแน่นอน ไม่เพียงแต่จากปัจเจกสมาชิก เจ้าหน้าที่ ลูกจ้างและพนักงานต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังจากองค์กรใหญ่น้อยและนานาสถาบัน ซึ่งประกอบเป็นระบบโดยรวม อาจเป็น กรม กอง ทบวง สาขา คณะ

กรรมการ หรือหน่วยงานทำนองนี้ บั๊จเจกชนและกลุ่มอิสระอาจยุติการเกือหนุ่ได้จันไต
หน่วยองค์กรเหล่านี้ก็อาจปฏิเสธที่จะให้การสนับสนุนผู้ปกครอง เพื่อให้สามารถรักษาตำแหน่ง
ของตนหรือดำเนินการตามนโยบายของตนได้จันไน้ “คังนี้จิงไม่มีหน่วยงานใดที่จะดำเนินการ
การตามบัญชาของนายเหนือได้ หากสมาชิกของหน่วยงาน (ไม่ว่าจะเป็นหน่วยหรือองค์กรหรือ
บั๊จเจกชน) ไม่ยอมให้หน่วยงานของตนทำงาน”^๕

หากมวล “ผู้ช่วย” คังกล่าวปฏิเสธสิทธิธรรมของผู้ปกครอง การดำเนินงานตาม
ปรารณาของผู้ปกครองก็อาจไม่มีผล หรือประชาชนอาจตัดสินใจบางอย่างเอง หรือกระทั่ง
ยุติการเกือหนุ่ที่เคยทำมาเป็นปกติ ในกรณีคังกล่าว อาจมีการลงทัณฑ์กันบ้างเพื่อเป็นหลัก
ประกันว่า ความช่วยเหลือและสนับสนุนจากผู้ปกครองจะยังคงมีอยู่ต่อไปในระดับที่น่าพอใจ
อย่างไรก็ตาม การใช้วิธีการบังคับเพื่อให้ได้มาซึ่งการทำตามคำบัญชาของผู้ปกครองนั้น ยัง
ไม่เพียงพอ เพราะผู้ปกครองต้องพึ่งพาสิ่งที่มากไปกว่าการยินยอมทำตามแบบเสียมิได้และผิว
เผิน คังนี้วิธีการบังคับจิงใช้ไม่ได้ผลตรงเท่าที่สิทธิธรรมของผู้ปกครองในหมู่มวลชนนั้น
ถูกจำกัด

ความทีผู้ปกครองต้องพึ่งพิงผู้อื่นในการทำให้ระบบของตนดำเนินไปได้ ตนจึงตก
อยู่ใต้อิทธิพลและการใช้อำนาจ ทั้งของผู้ช่วยโดยตรงและของมหาชนโดยทั่วไปอย่างค่อเนื่อง
ยิ่งพึ่งพิงมากเท่าไรตนก็ยิ่งถูกควบคุมมากเท่านั้น

ประเด็นทีต้องพิจารณาสืบไปคือ ความสัมพันธ์ระหว่างการลงทัณฑ์กับการยินยอม
เชือฟัง ในกรณีทีเกิดความไม่สงบขึ้น หากระบอบปกครองไม่เปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับ
ความต้องการของมหาชน ก็คังต้องพึ่งการใช้กำลังมากขึ้น การใช้ทัณฑ์อำนาจเช่นนี้มักเป็น
ไปได้ แม้จะไม่เป็นที่พอใจกันนักก็ตาม ทั้งนี้เพราะบ่อยครั้งขณะที่คนกลุ่มหนึ่งปฏิเสธสิทธิ
ธรรมของผู้ปกครอง คนอีกส่วนหนึ่งก็ยังคงภักดีและตั้งใจจะช่วยรักษาระบอบคังกล่าว ทั้ง
ดำเนินการตามนโยบายของรัฐด้วย ในกรณีคังกล่าว ผู้ปกครองอาจใช้ผู้คนที่ภักดีค่อตน เช่น
ทหารหรือตำรวจ ให้ใช้กำลังค่อคนที่เหลือ อย่างไรก็ตามแม้ในกรณีคังกล่าว การใช้ทัณฑ์
อำนาจก็มีใช้ตัวค่อตนในการรักษาระบอบการปกครองใด ๆ ด้วยเหตุผลหลายประการ กลุ่ม
ผู้ปกครอง (ทั้งภายในและต่างก้าว) จะยังคงรวมตัวกันด้วยเหตุอื่น มิใช่ด้วยการลงทัณฑ์ ยิ่ง
กว่านั้นสมรรถภาพของผู้ปกครองในการใช้ทัณฑ์อำนาจทั้งในประเทศและกับต่างประเทศก็

กำเนิดขึ้นและดำรงอยู่ได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างมากมาจากพลเมืองนั่นเอง

การใช้ทัณฑ์อาณานิคมเป็นสิ่งสำคัญในการธำรงรักษาอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครอง โดยเฉพาะในยามวิกฤต แต่ความสามารถในการใช้ทัณฑ์อาณานิคมมาจากการเชื่อฟังและการให้ความร่วมมือของพลเมืองอย่างน้อยก็จำนวนหนึ่ง นอกจากนี้การที่ทัณฑ์อาณานิคมเหล่านั้นจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับแบบแผนการยอมรับของราษฎรเป็นการเฉพาะ เราจะได้พิจารณาสิ่งเหล่านี้ไปที่ละประเด็น

หากไม่มีการก่อเหตุและร่วมมือบางรูปแบบแล้ว ไม่มีผู้ปกครองคนใดจะสามารถใช้ทัณฑ์อาณานิคมของตนต่อบรรดาผู้คนที่ยกย่องจะปกครอง หรือต่อศัตรูต่างกัวในระดับนานาชาติ สมรรถนะขึ้นอยู่กับประชาชนของเขาว่าจะยอมเป็นตำรวจและทหารให้เขาหรือไม่ หากยอม สมรรถนะดังกล่าวยังขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามคำสั่งเพื่อการลงทัณฑ์นั้นด้วย หรือยิ่งไปกว่านั้น วัตถุประสงค์ทั้งหลายนั้นเอง ก็เป็นผลผลิตทางสังคม เมื่อล่วงระดับของศรและกันธนูไปแล้ว ขบวนการผลิตประกอบอาวุธ เช่น ปืน ระเบิด เครื่องบิน รถถังและอื่น ๆ ล้วนขึ้นอยู่กับให้ความร่วมมือทางสังคมทั้งสิ้น และบ่อยครั้งที่จะต้องเป็นการประสานร่วมมือของผู้คน องค์กร และสถาบันอันหลากหลาย แม้เทคนิควิทยาการก็มีได้เปลี่ยนข้อเท็จจริงนี้ พัฒนาการใหม่ๆ ทางด้านการติดต่อดสื่อสารและการอาวุธในอนาคต อาจให้ความช่วยเหลือที่ต้องการสำหรับการลงทัณฑ์ลดลงไประดับหนึ่ง และอาจทำให้ชนิดของทัณฑ์อาณานิคมแปรเปลี่ยนไป แต่ความสัมพันธ์ของการฟังฟังจะมีได้ลดลงไปหรือสูญสลายไป

ในท้ายที่สุด แม้จนประสิทธิภาพของตำรวจและทหารในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างกระตือรือร้น ก็มักขึ้นอยู่กับมวลประชาชนทั่วไปว่าจะสมัครใจสนับสนุนหรือคัดค้าน การงานดังกล่าวเพียงใด คิมบลิว เอ. รูดลิน (W.A. Rudlin) เคยชี้ให้เห็นว่ารัฐมิได้ดำรงอยู่ด้วย "กำลัง" หากแต่รัฐนั้นครอบครองกำลังตราบเท่าที่ราษฎรส่วนมากเห็นว่าเป็นสิ่งที่ชอบ^{๑๐} เพราะฉะนั้น ความสามารถในการใช้ทัณฑ์อาณานิคมจึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือ แต่ประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของการใช้ทัณฑ์อาณานิคมเมื่อมีอยู่และถูกใช้นั้น ขึ้นอยู่กับปฏิกิริยาของผู้คนที่ต้องเผชิญกับการใช้อำนาจดังกล่าวนั่นเอง

ดังนั้น แบบแผนการยินยอมของราษฎรจะมีส่วนอย่างมากในการกำหนดระดับการใช้ทัณฑ์อาณานิคมที่ "จำเป็น" เพื่อเพิ่มพูนการเชื่อฟังและแม้กระทั่งประสิทธิภาพสัมพัทธ์

ของการใช้อำนาจเหล่านั้น (ในที่นี้เรากำลังกล่าวถึงระดับการยินยอมเชื่อฟังโดยไม่ต้องขู่เชิญ และระดับการถือแพ่งอย่างต่อเนื่องถึงแม้จะมีการลงโทษ) การยินยอมเชื่อฟังและการใช้กำลัง จึงมีส่วนเสริมกันและกัน ยิ่งแบบแผนการยินยอมแข็งแกร่งเพียงไร การใช้อำนาจก็จะมี ประสิทธิภาพเพียงนั้น (และในทางกลับกันด้วย) และยิ่งแบบแผนการยินยอมเชื่อฟังอ่อนแอ เพียงไร ประสิทธิภาพในการใช้กำลังก็จะลดลงเพียงนั้น (และในทางกลับกันก็จะเป็นจริงด้วย) ทั้งนี้โดยอาจมีระดับการแปรเปลี่ยนตลอดเวลา การณ์ดังกล่าวจะเป็นจริงกับระบอบการปกครอง ทุกชนิดรวมทั้งระบอบเผด็จการเบ็ดเสร็จด้วย

ดังนั้นเราอาจสรุปข้อพิจารณาตกเตียงข้างต้นได้ว่า อำนาจของผู้ปกครองนั้นมีได้ เป็นมรดกแห่งอำนาจ "ที่มีมาแต่เดิม" แบบอยู่กับที่ ในทางตรงกันข้าม อำนาจของผู้ปกครอง จะแปรเปลี่ยน เพราะจำนวน แบบชนิต และคุณภาพของพลังทางสังคมที่เขาควบคุมนั้น แปรเปลี่ยนไป

ทำนองเดียวกัน ความแปรผันของอำนาจแห่งผู้ปกครองก็ผูกพันโดยตรง หรือ โดยทางอ้อมกับเจตจำนงของประชาราษฎร์ที่จะยอมรับผู้ปกครอง เชื่อฟัง ร่วมมือกับเขา และ ดำเนินการตามปรารถนาของเขา ความร่วมมือของประชาราษฎร์ ในฐานะตัวกำหนดการได้ มาซึ่งที่มาแห่งอำนาจและรวมถึงขอบข่ายและความสามารถแห่งอำนาจของผู้ปกครองนั้น ทรง ความสำคัญยิ่ง ถึงขนาดที่แบร์ทรองด์-เดอ ชูเวอแนล (Bertrand de Jouvenel) กล่าวว่า อำนาจทางการเมืองของผู้ปกครองกับที่มาแห่งอำนาจของตนและการยินยอมเชื่อฟังของราษฎร นั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จนอาจเรียกได้ว่าอยู่คนละด้านของเครื่องหมายเท่ากับใน ทางคณิตศาสตร์เลยทีเดียว**

ทำไมคนจึงยอมเชื่อฟัง

คุณสมบัติประการเดียวที่สำคัญที่สุดของรัฐบาลใด ๆ ซึ่งหากขาดไปแล้ว รัฐบาล ก็จะดำรงอยู่มิได้ คือการยินยอมและเชื่อฟังของประชาราษฎร์ การยินยอมเชื่อฟังคือหัวใจของ อำนาจทางการเมือง

คนส่วนใหญ่มักเข้าใจเอาว่า การออกคำสั่งและดำเนินการไปตามคำสั่ง มีสภาพ เป็นปฏิบัติการที่มีลักษณะโดดเด่น และเป็นไปโดยอัตโนมัติไม่มากนักน้อย และดังนั้นการใช้อำนาจ

ทางการเมืองจึงมีสภาพเป็นความสัมพันธ์ด้านเดียว หากความชอบนี้เป็นจริง ข้อเสนอแนะใดๆ
ที่อำนาจของผู้ปกครองอาจถูกควบคุมโดยการลดทอน หรือเพิกถอนการให้ความร่วมมือและ
การยินยอมเชื่อฟังนั้นก็จะเป็นสิ่งเหลวไหล เพราะคำสั่งและการดำเนินการตามคำสั่งจะแยกกัน
ไม่ออก อย่างไรก็ตาม สมมติฐานดังกล่าวไม่เป็นจริง ทั้งนี้เพราะคำสั่งและการยอมเชื่อฟังมี
ความสัมพันธ์กันในลักษณะที่มีอิทธิพลต่อกันและกัน และมีการปะทะสัมพันธ์บางระดับ ซึ่ง
เป็นการกระทำที่ “กำหนดซึ่งกันและกัน”^{๒๒} อันข้องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ๒ ด้านระหว่าง
ผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครอง

การลงทัณฑ์เพราะความดื้อดึงไม่ยินยอมนั้น เป็นเรื่องที่ร้ายแรงมากสำหรับความ
สัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับราษฎร ยิ่งกว่าเมื่อเกิดขึ้นในความสัมพันธ์แบบอื่น ๆ ระหว่าง
ผู้คนที่ทำหน้าที่เหนือกว่า (ผู้บังคับบัญชา) กับผู้คนที่อยู่ใต้การควบคุมหรือใต้ระเบียบของผู้
บังคับบัญชา (ผู้ใต้บังคับบัญชา) อย่างไรก็ตาม การปะทะสัมพันธ์และการฟังฟังระหว่างผู้
ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง และความสัมพันธ์ระหว่างผู้เหนือกว่าและต่ำกว่าอื่น ๆ ล้วนมีความ
คล้ายคลึงกันพื้นฐานอยู่บางประการ ศาสตราจารย์ฮาโรลด์ ลาสเวล (Harold Lasswell) ยอร์จ
ซิมเมล (Georg Simmel) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน และเชสเตอร์ บาร์นาร์ค (Chester
Barnard) นักวิเคราะห์ชาวอเมริกันผู้เขียนหนังสือ The Functions of the Executive ล้วน
ชี้ให้เห็นทัศนะที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับธรรมชาติแห่งการปะทะสัมพันธ์และการฟังฟังนี้ ศาสตราจารย์
ลาสเวล ได้ยกวงออคเคสตราเป็นตัวอย่าง โดยตั้งข้อสังเกตว่า ในขณะที่ไวทยากรอาจลงโทษ
ผู้เล่นที่ไม่ปฏิบัติตามคีย์ที่ได้ให้ไว้ หากวงดนตรีไม่ฟังใจไวทยากรก็อาจลงโทษเขาได้เช่นกัน
ด้วยการ “จงใจไม่ให้การร่วมมือหรือก่อความวุ่นวาย...จนอาจทำให้ไวทยากรถูกไล่ออกได้”
ลาสเวลเสริมว่า ความสัมพันธ์แห่งอำนาจจะไม่ครบสมบูรณ์หากปราศจากการลงรอยกันของผู้
ใต้บังคับบัญชากังที่คาดไว้ (ไม่ว่าจะในรูปของ “การยินยอมอย่างเอาจริงเอาจังหรือการเห็น
พ้องชนิดเฉื่อยชา”) แม้ว่าจะมีภัยหรือการลงทัณฑ์รออยู่^{๒๓}

ซิมเมลได้นำเสนอตัวอย่างการปะทะสัมพันธ์แบบอื่น ๆ ซึ่งเกิดขึ้นแม้ในยามที่ไม่
คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ เขายกตัวอย่างความสัมพันธ์ระหว่างปาฐกกับผู้ฟัง ครูกับนักเรียนในชั้น
และนักหนังสือพิมพ์กับผู้อ่าน มาเป็นกรณีของผู้ที่อยู่ใต้อิทธิพลมีอิทธิพลต่อผู้เหนือกว่าอย่าง
สำคัญ แม้กระทั่งในกรณีของนักสะกดจิตและผู้ถูกสะกด ก็ยังมีการถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันและการ

ฟังฟังระหว่างกันมาเกี่ยวข้อง เขาสรุปว่า "...กระทั่งทาสที่ต่ำต้อยอนาถที่สุด....ก็ยังสามารถ
มีปฏิกริยาต่อนายได้อย่างน้อยก็ในบางรูปแบบ"^{๔๕}

บาร์นาร์ดได้ชี้ว่า การปะทะสัมพันธ์ทำนองเดียวกันเกิดขึ้นระหว่างสถาบัน และ
ระหว่างหน่วยย่อยต่าง ๆ ภายในองค์กรอันซับซ้อน เขาเรียกปฏิกริยาเหล่านี้ว่าเป็น "ความ
พยายามประสานกัน" เพราะหน่วยเหนือสุดก็ต้องอาศัยสมาชิกระดับล่างหรือองค์กรย่อยเป็นตัว
ทำการตามบังคับบัญชาที่ได้รับ^{๔๖}

การปะทะสัมพันธ์ทำนองเดียวกันนี้เกิดขึ้นในรัฐด้วย การยินยอมเชื่อฟังบัญชาและ
คำสั่งทั้งหลายนั้น มิได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ ความนี้เป็นจริงทั้งกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้
ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง ผู้ปกครองกับหน่วยงานต่าง ๆ ของระบอบการปกครองนั้น ๆ ระหว่าง
แผนกต่าง ๆ ด้วยกันเอง และภายในแต่ละหน่วยย่อย ระหว่างหัวหน้ากับลูกน้องในหน่วย
ความสัมพันธ์ทางอำนาจจะเกิดขึ้นเมื่อผู้อยู่ใต้อำนาจเชื่อฟังบัญชาของผู้ปกครอง และยอมตาม
ปรารถนาของเขา แต่สิ่งนี้มีได้เกิดขึ้นเสมอ ดังจะได้เห็นต่อไป การปะทะสัมพันธ์บางระดับ
จะดำรงอยู่เสมอระหว่างผู้ปกครอง หรือผู้มีตำแหน่งเหนือกับพวกผู้ใต้บังคับบัญชา แม้เมื่อ
อำนาจทางการเมืองมีบทลงโทษหนุนหลังอยู่ เพราะฉะนั้นการใช้อำนาจทางการเมืองจึงมิใช่
กระบวนการทางเดียว ซึ่งผู้ปกครองออกคำสั่ง ที่จะต้องนำไปปฏิบัติโดยไม่อาจหลีกเลี่ยง
ฟรานซ์ นิวมาน (Franz Neumann) เขียนว่า "อำนาจทางการเมือง....เป็นความสัมพันธ์ ๒
ด้านเสมอ เพราะอำนาจทางการเมืองคือการควบคุมผู้อื่น"^{๔๗} ยิ่งกว่านั้นการปะทะสัมพันธ์
ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครองยังเกิดขึ้นภายในบริบททางสังคมและการเมือง ซึ่งมีองค์ประ
กอบมากมายมากระทบกับผลและทิศทางของมัน

โดยทั่วไปตัวแปรในการปะทะสัมพันธ์นี้มี ๓ ตัว คือ ผู้ปกครอง (หรือผู้นำ)
ราษฎร (หรือผู้ตาม) และสถานการณ์ ทั้งหมดนี้ล้วนส่งอิทธิพลต่อกันและกันอย่างสม่ำเสมอ
หากตัวแปรใดเปลี่ยนแปลง ก็จะมีผลทำให้ปฏิกริยาอีก ๒ ตัวเปลี่ยนแปลง ซึ่งก็จะต้องทำให้
ตัวแปรตัวแรกต้องมีการโต้ตอบอย่างใหม่ การที่ผู้ปกครองจะประสบความสำเร็จในการใช้
อำนาจและบรรลุเป้าประสงค์ระดับไหน จึงขึ้นอยู่กับระดับของการยินยอมเชื่อฟังและให้ความ
ร่วมมือ ซึ่งก่อกำเนิดมาจากการปะทะสัมพันธ์นี้ อำนาจของระบอบปกครองใด ๆ ทั้งภายใน
ประเทศและระหว่างประเทศ "เป็นสัดส่วนกับความสามารถของระบอบที่ทำให้ได้รับการยิน

ยอมเชื่อฟัง และใช้การยอมรับนั้นชักพาให้เกิดวิถีแห่งการกระทำ ทั้งหมดล้วนเกิดมาจากการยินยอมเชื่อฟัง ผู้ที่รู้สาเหตุของการยินยอมเชื่อฟัง ย่อมหยั่งถึงธรรมชาติภายในแห่งอำนาจ”^{๑๑}

เมื่อได้ทำความเข้าใจให้แก่อรรถาธิบายที่ว่า หากคำสั่งจะมีผล จำต้องอาศัยการยินยอมเชื่อฟัง และอรรถาธิบายที่ว่า การยินยอมเชื่อฟังนั้นหลีกเลี่ยงได้ เราจะมาติดตามโบราณคดีว่า เหตุใดคนจำนวนมากจึงเชื่อฟังคนจำนวนน้อย ฮันส์ เกิร์ท (Hans Gerth) และ ซี. ไรท์ มิลส์ (C. Wright Mills) ได้สรุปว่า “...เมื่อพิจารณาจากทัศนะทางจิตวิทยาแล้ว แก่นของปัญหาเรื่องอำนาจอยู่ที่การเข้าใจ กำเนิด การก่อตัวและการธำรงไว้ซึ่งการยินยอมเชื่อฟัง”^{๑๒}

คำตอบในเรื่องการยินยอมเชื่อฟังของโทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) ในศตวรรษที่ ๑๗ นั้นง่ายมาก เขาเขียนว่าราษฎรยอมเชื่อฟังผู้ปกครองเพราะความกลัว ตัวผู้ปกครองก็กลัวพวกเดียวกันเอง”^{๑๓} ทักษะของฮอบส์ โดยตัวของมันเองแล้ว ไม่เป็นจริง ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ นอกจากความกลัว ที่มีบทบาทอย่างสำคัญในพัฒนาการของการปกครองและการธำรงไว้ซึ่งการเชื่อฟัง

ก. สาเหตุุนิยมหลากหลายและแตกต่างกัน

อันที่จริงแล้วการยินยอมเชื่อฟังผู้ปกครองนั้น มิอาจอธิบายได้ด้วยเหตุผลใดเพียงเหตุผลเดียว อีกทั้งการยินยอมเชื่อฟังทางการเมืองก็มิอาจอธิบายด้วยเหตุผลใด ๆ ได้ สาเหตุนั้นมีหลากหลาย ซึ่งซับซ้อนและสัมพันธ์กันอยู่ สัดส่วนและการประสานกันแบบต่าง ๆ ของเหตุอันหลากหลาย ก่อให้เกิดการยินยอมเชื่อฟัง ในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน

๑. นิสัย สาเหตุประการหนึ่งที่มีมนุษย์ยินยอมเชื่อฟัง ก็เพราะการเชื่อฟังได้กลายเป็นวิถีปฏิบัติของมนุษยชาติมานานมากแล้ว จนกลายมาเป็นนิสัยไป บางคนมีความเห็นว่าเป็นนิสัยแห่งการยินยอมเชื่อฟังนั่นเองที่เป็น “เหตุผลหลัก” ที่ทำให้มีการยินยอมเชื่อฟังกันสืบมา”^{๑๔}

อย่างไรก็ตาม ไม่มีผู้ใดถือว่านิสัยเป็นสาเหตุประการเดียวของการยินยอมเชื่อฟัง เหตุผลที่นารับฟังซึ่งเชื่อกันมาเป็นเวลานาน ก็เป็นเงื่อนไขจำเป็นอันจะทำให้การยินยอมเชื่อฟังกลายเป็นนิสัย ยิ่งกว่านั้นในยามที่เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง หรือเมื่อความต้องการของผู้ปกครองเติบโตสูงขึ้นมาก ก็มิอาจถือเอานิสัยเป็นคำอธิบายการยินยอมเชื่อฟังอื่น ๆ ได้เพียงพอ คำอธิบายนี้ก็เป็นอันยุติได้

๒. ความกลัวการลงทัณฑ์ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ความกลัวการลงทัณฑ์เป็นที่มาแห่งการยินยอมเชื่อฟังประการหนึ่ง แม้ว่าการลงทัณฑ์จะเป็นไปได้หลายรูปแบบ เช่น ใช้การกักตันทนทางเศรษฐกิจและสังคม ในที่นี้เราจะสนใจกับการลงทัณฑ์ที่มาจากกฎหมายและการปฏิบัติของรัฐ ซึ่งมักเกี่ยวกับการขู่เชิญหรือการใช้ความรุนแรงทางกายภาพบางรูปแบบ กับราษฎรที่ถือตั้ง และทำให้เกิดการเชื่อฟังโดย "...อำนาจที่เป็นเพียงการบีบบังคับ อำนาจซึ่งที่แท้มาจากความกลัวของมนุษย์..."^{๒๑}

เจตจำนงเบื้องหลังการลงทัณฑ์เหล่านั้น อาจเป็นได้ทั้งเพื่อลงโทษหรือแก้แค้น เนื่องจากไม่อาจปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ได้ (ทั้งนี้ การลงทัณฑ์ราษฎรนั้นมักมิได้มุ่งให้การลงทัณฑ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์แห่งคำสั่งตั้งเดิมแต่อย่างใด) และอาจเป็นการใช้กรณีตัวอย่างตอกย้ำความกลัวให้เห็นแก่แห่งการถือตั้ง เพื่อให้คนอื่น ๆ ยินยอมเชื่อฟังสืบไป มักถือกันว่าความกลัวการใช้ทัณฑ์อำนาจอย่างรุนแรงต่อปัจเจกชน และการดำรงอยู่ของเครื่องมือที่สร้างความขัดแย้งกับกลุ่มต่าง ๆ (ทั้งภายในและภายนอกสังคม) ด้วยการใช้อำนาจรุนแรงนั้น เป็นสิ่งสำคัญต่อการก่อกำเนิดของรัฐและการยินยอมเชื่อฟังทางการเมือง บทบาทของปัจเจกชนจะยิ่งสำคัญขึ้นเมื่อสาเหตุของการยินยอมเชื่อฟังประการอื่น ๆ อ่อนลง แต่อำนาจทางการเมืองก็อาจลดทอน จนมีความหมายเพียงพลังทางกายภาพเท่านั้นได้ และความกลัวการลงทัณฑ์โดยยอมรับกฎหมายและคำสั่งต่าง ๆ ก็มีใช้เหตุผลแห่งการยินยอมเชื่อฟังเพียงประการเดียว

๓. พันธะทางใจ สาเหตุประการที่ ๓ ที่ราษฎรยินยอมเชื่อฟัง ก็คือราษฎรรู้สึกว่าเป็นพันธะทางใจที่จะต้องยินยอมเชื่อฟัง ซึ่งแตกต่างไปจากพันธะทางกฎหมาย แม้ว่าพันธะทางใจบางอย่างจะสัมพันธ์กับพันธะทางกฎหมาย สำนักแห่งพันธะทางใจในหมู่ราษฎรที่ทำให้พวกเขาต้องยินยอมเชื่อฟังนั้นเป็นคุณสมบัติร่วมขององค์กรทางการเมืองทุกรูปแบบ

สำนักแห่งพันธะทางใจที่จะต้องยินยอมเชื่อฟังนั้นเป็นผลส่วนหนึ่งของกระบวนการปกติที่ปัจเจกชน कुछับธรรมเนียม วิถีทางและความเชื่อทางสังคมของตนในขณะที่ตนเติบโตขึ้นมา และบางส่วนก็เป็นผลจากการสั่งสอนให้เชื่อฟังโดยจงใจ ปกติเส้นแบ่งระหว่างกระบวนการทั้งคู่นี้ไม่ชัดเจนนัก แต่ล้วนเป็นตัวสร้าง "แรงข่ม" ภายใน^{๒๒} ให้เกิดขึ้นกับบรรดาราษฎร อันทำให้พวกเขายินยอมศิโรราบและเชื่อฟัง

พันธะทางใจที่จะเชื่อฟังอาจมีกำเนิดมาจากข้อพิจารณา ๔ ประการ

๓.๑ *ความดีงามส่วนรวม* ความเชื่อที่ว่า การใช้อำนาจของรัฐบาลเป็นไปเพื่อความดีงามส่วนรวม มักเป็นองค์ประกอบประการหนึ่งสำหรับการเชื่อฟังทางการเมืองเสมอ การยินยอมเชื่อฟังทำให้การป้องกันภัยจากผู้ต่อต้านสังคมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และสร้างเสริมความดีงามส่วนรวม ทศนะนี้รวมไปถึงทั้งความเชื่อในคุณประโยชน์ของรัฐบาลโดยทั่วไป และของรัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่ง เมื่อเทียบกับสิ่งที่จะมีโอกาสมหาแทนที่ แม้ว่าจะไม่พึงพอใจอย่างใด ผู้คนก็ยังยินยอมเชื่อฟังสืบไป เพราะกลัวว่าการต่อต้านอาจนำมาซึ่งความชั่วร้ายที่หนักกว่าเดิม และอาจกลัวว่ารัฐบาลนั้นเองจะพังทลายลงไป^{๒๗}

๓.๒ *ปัจจัยเหนือนมนุษย์* แหล่งที่ ๒ ของพันธะทางใจอันยังให้เกิดการยินยอมทางการเมือง คือการตระหนักว่าผู้ปกครองหรือผู้ออกกฎหมายนั้นมีคุณสมบัติเหนือนมนุษย์ หรือเกี่ยวพันกับอำนาจหรือหลักการที่เหนือนมนุษย์ ซึ่งทำให้การต่อต้านอำนาจดังกล่าวเป็นสิ่งที่คิดคำนึงไปไม่ถึง คุณสมบัติเหล่านี้อาจกำเนิดมาจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ เทพยาคาต่าง ๆ หรืออุดมการณ์ของบุคคลประเภท “ศรัทธาชนที่แท้” (ทั้งในทางการเมืองและศาสนา) แต่ผลที่มีต่อการยินยอมเชื่อฟังก็อาจไม่แตกต่างกัน การเชื่อฟังไม่เชื่อฟังกลับกลายเป็นการนอกวิริต วิวัคคธรรม ทฤษฎีค่อเผ่าพันธุ์ ชาติ หรือชนชั้น หรือเป็นการลบหลู่มรดกเทพเจ้า ลบหลู่กฎประวัติศาสตร์หรือสังจธรรม

๓.๓ *ความชอบธรรมของคำสั่ง* การเชื่อฟังคำสั่งยังเกิดขึ้นเพราะเห็นว่าคำสั่งนั้นเป็นสิ่งชอบธรรม อันเนื่องมาแต่ที่มาและตัวผู้ออกคำสั่งนั้น ๆ หากคำสั่งคำบัญชานั้นมาแต่บุคคล ซึ่งอยู่ในตำแหน่งทางการเมืองอันเป็นที่ยอมรับกัน ถ้าคำบัญชานั้นสอดคล้องกับประเพณีกฎหมายและรัฐธรรมนูญที่ยอมรับกันมา หากผู้ปกครองได้ตำแหน่งมาด้วยกระบวนการที่ยอมรับกันอยู่แล้ว ราษฎรก็จะรู้สึกมีพันธะทางใจที่จะต้องยินยอมเชื่อฟังมากกว่าในกรณีที่น่าปราศจากเงื่อนใยเหล่านี้ ที่เกิดขึ้นน้อยกว่าก็คือ ในสถานการณ์ปฏิวัติซึ่งความชอบธรรมมิได้มาจากประเพณี หากมาจาก “ประชาชน” “การปฏิวัติ” และยังมีที่มาแห่งความชอบธรรมอื่น ๆ อีก

๓.๔ *คำสั่งลงรอยกับทัศนคติยอมรับกัน* แหล่งที่ ๔ ของพันธะทางใจที่ต้องยินยอมเชื่อฟังผู้ปกครองอยู่ที่ว่าคำสั่งเหล่านั้นสอดคล้องลงรอยกับแบบวิถีการประพฤติของประชาชนอยู่แล้ว ประชาชนจึงเชื่อฟัง เพราะพฤติกรรมตามคำบัญชาของผู้ปกครองนั้นล้วนเป็นสิ่งที่พวกเขาเชื่ออยู่แล้วว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เช่น การไม่ลักขโมยหรือการไม่ฆ่า

๔. ผลประโยชน์ส่วนบุคคล องค์กรและสถาบันที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง เช่น สถาบันธุรกิจ การศึกษา วิทยาศาสตร์ เป็นต้น มักโน้มนำให้เกิดการยินยอมเชื่อฟังบังเจกชนตามประสงค์ โดยการใช้สิ่งกระตุ้นอย่างเช่น เงิน ตำแหน่งและชื่อเสียง ในทำนองเดียวกันสิ่งกระตุ้นเหล่านี้ก็อาจสำคัญต่อสถาบันทางการเมืองรวมทั้งรัฐ เพราะจะเป็นตัวโน้มนำให้ประชากรราษฎรเชื่อฟัง ให้ความร่วมมือ และให้การสนับสนุนอย่างเป็นทางการ แม้ผู้คนที่ไม่พอใจกับระบบหรือตัวผู้ปกครองก็อาจไม่เพียงแต่จะเชื่อฟังอย่างเฉื่อยชาเท่านั้น หากยังอาจรับใช้ระบบอย่างจริงจังในสิ่งที่เขามองว่า จะยังประโยชน์ส่วนตัวอย่างแน่นอน

ผลประโยชน์ส่วนบุคคลเหล่านี้อาจอยู่ในรูปของชื่อเสียง ตำแหน่งแห่งอำนาจตามควร หรือผลได้ทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม รางวัลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ปกครองได้รับบริการจากคนจำนวนน้อยซึ่งเขาจะใช้มาปกครองและควบคุมคนส่วนใหญ่ต่อไป

ขณะที่รางวัลทางเศรษฐกิจโดยตรงนั้นมักจำกัดอยู่กับคนจำนวนน้อย ในปัจจุบันผลประโยชน์ส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจในสังคมบางแห่ง ได้กลายมาเป็นปัจจัยสำคัญกระตุ้นให้คนส่วนใหญ่ยอมเชื่อฟัง การจ้างงานและการควบคุมทางเศรษฐกิจของรัฐบาลที่ทวีขึ้น อาจทำให้ประชาชนจำนวนมากขึ้นเห็นว่าคนจะได้ประโยชน์หากยังภักดี เชื่อฟังและให้ความร่วมมืออยู่ อีกทั้งมาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้น และผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นในประเทศพัฒนาอุตสาหกรรมสูง ๆ นั้น ก็เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดการยินยอมเชื่อฟังทางการเมือง และการให้ความร่วมมือช่วยเหลือระบบและระบอบการปกครอง

๕. ความรู้สึกผูกพันกับผู้ปกครองในทางจิตวิทยา ราษฎรยังอาจเชื่อฟัง และให้ความร่วมมือเพราะพวกเขาได้นำตนเองไปผูกพันทางอารมณ์กับตัวผู้ปกครอง ระบอบปกครองหรือระบบ

๖. ปริมาณแห่งความไม่ใส่ใจ แม้ว่าราษฎรจะไม่ได้เชื่อฟังกฎหมายทั้งหมดด้วยความกระตือรือร้นหรือเต็มที่เสมอกัน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า กฎหมายทั้งปวงที่มีได้ทำให้เกิดการยอมเชื่อฟังอย่างจริงจัง จะมีคนไม่เชื่อฟังยอมรับในกรณีที่ไร้ภัยแห่งการลงทัณฑ์ นี้เป็นเพราะ “มีปริมาณแห่งความไม่ใส่ใจและปริมาณแห่งขี้หนี่”^{๒๔} “ภายใน ปริมาณแห่งความไม่ใส่ใจ” นี้ บังเจกชนจะยอมรับคำสั่งโดยมิได้สำนึกที่จะตั้งคำถามเอกกับเจ้าหน้าที่ หรือผู้ทรงสิทธิธรรมเลย”^{๒๕}

๗. ราษฎรขาดความมั่นใจในตนเอง คนจำนวนมากไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่เชื่อมั่นในการวินิจฉัยและความสามารถของตนอย่างเพียงพอที่จะทำให้พวกเขาต้องและคัดค้านอะไรก็ได้ ราษฎรอาจรู้สึกเหนื่อยหน่าย ปลง ไม่แยแสสนใจ หรือเฉื่อยชา จนไม่อาจประเมินได้ว่าควรจะยินยอมเชื่อฟังหรือคัดค้านไหน เขาอาจสงสัยสิทธิและความสามารถของตนในการคัดค้านใจ การขาดความมั่นใจในตนเองยังอาจเป็นผลมาจากความเชื่อที่ว่ากลุ่มผู้ปกครองนั้นมีคุณสมบัติในการคัดค้านใจ และกระทำการต่าง ๆ เหนือกว่าผู้ใต้ปกครอง แม้ในกรณีที่ราษฎรปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองที่เป็นอยู่ เขาก็อาจยังยอมศิโรราบ เพราะไม่มั่นใจในความสามารถของตนว่าจะทำการอย่างมีประสิทธิภาพได้

ข. การได้มาซึ่งตัวแทนและกลไกของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองทุกชนอาศัยการเชื่อฟังและความร่วมมือที่ตนได้รับจากบางส่วนของสังคมมาปกครองสังคมทั้งหมด เขาได้รับความช่วยเหลือจาก "กองทัพของลูกสมุนโดยแท้"^{๒๖} องค์การของผู้ใต้บังคับบัญชาที่ซับซ้อน กลไกและตัวแทนต่าง ๆ ซึ่งช่วยกสกัดสังคมทั้งหมดให้อยู่ได้ การครอบงำของตน สิ่งนี้ต้องอาศัยและก่อให้เกิดระบบการจัดลำดับชั้น เพราะเหตุที่คนกลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญยิ่ง จึงควรให้ความสนใจอย่างยิ่งกับแรงจูงใจที่ทำให้พวกเขาเชื่อฟังและร่วมมือ แรงจูงใจของคนเหล่านี้ก็มีหลากหลายต่าง ๆ กัน เช่นเดียวกับประชากรราษฎรทั่วไป ได้แก่ นิสัย ความกลัวการลงทัณฑ์ พันธะทางใจ ผลประโยชน์ส่วนบุคคล ความรู้สึกผูกพันกับผู้ปกครอง ความไม่ใส่ใจกับนโยบายบางประการในระดับกว้าง และการปราศจากความมั่นใจในตนเองที่จะปฏิเสธ ขณะที่ข้อพิจารณาเกี่ยวกับแรงจูงใจต่าง ๆ ข้างต้นล้วนนำมาใช้ได้ แต่ดูเหมือนว่า สำหรับคนกลุ่มนี้ บ้างจายบางประการจะมีความสำคัญมากหรือน้อยกว่าในกรณีของราษฎรส่วนใหญ่ สำนักแห่งพันธะทางใจที่จะเชื่อฟังและให้ความช่วยเหลือนั้นอาจสำคัญเป็นพิเศษ

สำหรับคนกลุ่มนี้ ความกลัวการลงทัณฑ์อาจไม่สำคัญนัก (ข้อยกเว้น คือกรณีที่ทหารถูกเกณฑ์เข้ารับราชการในกองทัพอย่างไม่เต็มใจ และจะเผชิญกับการลงทัณฑ์ที่รุนแรงหากคิดขบถ) อย่างไรก็ตาม การลงทัณฑ์ด้วยวิธีการรุนแรงนั้น โดยทั่วไปมักไม่ได้เป็นบ้างจายชัชชาติที่ทำให้เจ้าหน้าที่และกลไกของผู้ปกครองยอมเชื่อฟังและให้ความช่วยเหลือ

ก. การยินยอมเชื่อฟังนนหลักเลี้ยงได้

แม้ว่าการยินยอมเชื่อฟังคำสั่งผู้ปกครองจะมีอยู่เป็นปกติ แต่ก็มิใช่สิ่งที่จะหลีกเลี่ยงมิได้ อีกทั้งยังแปรสภาพอยู่เสมอ ขึ้นกับตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องและขึ้นกับสถานการณ์ทางสังคมและการเมือง ประชากรทั้งหมดไม่เคยยินยอมเชื่อฟังอย่างเป็นเอกฉันท์ บางครั้งคนเป็นจำนวนมาก ไม่ยอมรับกฎหมาย บางคนก็ทำบ่อย ๆ ระดับของการยอมรับหลากหลายกว้างขวางมาก โดยปกติแม้ผู้ปกครองที่ทรงอำนาจสูงสุด ก็ได้รับการยินยอมเชื่อฟังจากราษฎรจำนวนหนึ่งเท่านั้น กรณีการถือแพ่งของมวลชนที่กล่าวขวัญกันแพร่หลาย หรือการทำทาสและไม่ให้ความร่วมมือกับอำนาจผู้ปกครอง ก็เป็นเพียงหลักฐานที่สนับสนุนความจริงข้อนี้อย่างเด่นชัด เป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่า การใช้อำนาจทางการเมืองนั้น ที่แท้แล้วเป็นเรื่องการปะทะสัมพันธ์

คนทั่วไปมักปฏิบัติตามกฎหมาย เว้นแต่ในกรณีที่ "เกิดเหตุการณ์หายนะหรือสังคมนึกถึงยุคกลาง"^{๒๒} ในเวลาหนึ่ง ๆ ในสังคมใดสังคมหนึ่ง หากผู้ปกครองประสงค์ให้คำสั่งของตนได้รับการยินยอมเชื่อฟังเขาจะต้องอยู่ในขอบเขตที่ตนจะก้าวล่วงไปมิได้ ขอบเขตเหล่านี้แปรเปลี่ยนอยู่ตลอดช่วงประวัติศาสตร์ของสังคม ผู้คนจะยอมเชื่อฟังอย่างกว้างขวางหากกฎหมายและนโยบายทั่วไปของผู้ปกครองสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และสำนักของประชาชนทั่ว ๆ ไปที่ว่าอะไรก็ควรอะไรยอมรับได้ แต่จิตตินเคยตั้งข้อสังเกตว่า การบังคับขู่เข็ญให้ยินยอมเชื่อฟังจะเป็นไปได้ ต่อเมื่อมวลชนเห็นด้วยกับกฎหมายบางประการ ตัวอย่างการคัดค้านและผลสำเร็จแห่งการคัดค้านการตัดสินใจของรัฐบาลนั้น มิได้ขาดแคลนเลย"^{๒๓}

บทบาทของความยินยอม

จากข้อถกเถียงข้างต้น ก็มีเหตุผลที่จะมองการยินยอมเชื่อฟังทางการเมือง อันเป็นสภณณ์หลักแห่งอำนาจของผู้ปกครองนั้น ว่าเป็นผลรวมระหว่างความกลัวการลงทัณฑ์และการยินยอมโดยเสรี ประการหลังนั้นเกิดมาจากการยอมรับมาตรฐานและวิถีทางแห่งสังคมของตนเองอย่างไม่มีเหตุผล ไม่มากก็น้อย หรือไม่ก็จากการพิจารณาถึงคุณประโยชน์ของระบอบปกครองและเหตุที่ควรยอมเชื่อฟังอย่างมีเหตุผล ไม่มากก็น้อย ความนี้ไปกันได้กับข้อเสนอของนักทฤษฎีหลายท่านที่อธิบายการยินยอมเชื่อฟังว่าเกิดมาจากผลรวมของ "การบังคับ" และ "ความยินยอม" เป็นที่แน่ชัดว่าการลงทัณฑ์เพียงลำพัง ไม่อาจก่อให้เกิดการยินยอมเชื่อฟังใน

ระคับ ขอบข่าย และความคงที่ที่จำเป็นได้ แต่ถ้าแม้มีเหตุผลอื่นในการยินยอมเชื่อฟังอยู่แล้ว การเพิ่มน้ำหนักการลงทัณฑ์ก็อาจทำให้เกิดการยินยอมพร้อมใจเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามข้อเท็จจริงก็คือ การลงทัณฑ์มิได้มีผลในการเพิ่มระดับการยอมเชื่อฟังเสมอไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการลงทัณฑ์นั้นยังต้องอาศัยเจตจำนงของราษฎรเพื่อให้เกิดการยินยอมเชื่อฟัง

ขอให้เรายอมรับกันในเรื่องแรกว่า มีเหตุผลอันควรแก่การรับฟังในทัศนะที่ว่า การยินยอมเชื่อฟังไม่ใช่เรื่องสมควรใจ และปัจเจกชนไม่มากนักย่อมมีสภาพเป็นเหยื่อของพลังทางการเมืองและสังคมที่กดบังคับตน ซึ่งกำหนดแม้กระทั่งความเชื่อ มาตรฐานทางศีลธรรม ทศนคติ ต่อเหตุการณ์ทางการเมืองและสังคม และที่สุดการยินยอมเชื่อฟังต่อรัฐ หากพลังเหล่านี้ไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดการยินยอมเชื่อฟัง ก็ยังมีอำนาจกดขี่ของรัฐอยู่อีก ที่มหาชนได้เรียนรู้ที่จะถ่วงเกรง บ่อยครั้งที่มักเข้าใจกันว่า การประสานสัมพันธ์ระหว่างแรงกดดัน การควบคุม และการกดขี่เหล่านี้ ร่วมกันเป็นเหตุผลเชิงสรุปสนับสนุนทัศนะที่ว่า การยินยอมเชื่อฟังนั้นจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติไม่มากนักน้อยภายหลังจากที่มีการออกคำสั่ง

อย่างไรก็ตาม ดังที่เราได้เห็นแล้ว การใช้อำนาจทางการเมืองนั้นเกี่ยวพันกับการปะทะสัมพันธ์ทางสังคม และการยินยอมเชื่อฟังก็มีได้มีสภาพเป็นสากล ดังที่ทัศนะข้างต้นซึ่งเห็นมนุษย์เป็นฝ่ายถูกกำหนดชวนให้เชื่อ เหตุผลที่กล่าวแย้งเช่นนี้ดูง่ายตายง่าย กล่าวคือ ทัศนะที่ว่า การยินยอมเชื่อฟังทางการเมืองนั้นคงที่ ถูกกำหนดโดยพลังทางสังคมและการเมืองเหล่านี้ หรือเกิดจากการลงทัณฑ์ในกรณีที่มีปัจจัยอื่น ๆ ล้มเหลวนี้เป็นทัศนะที่ผิดพลาด

ก. การยินยอมเชื่อฟังนั้นโดยพื้นฐานเป็นเรื่องสมควรใจ

จากการสำรวจเหตุผลในการยินยอมเชื่อฟัง เราพบว่า แม้จะได้รับอิทธิพลมาจากพลังทางสังคมทั้งหลาย กระนั้นเหตุผลแต่ละประการจะก่อให้เกิดการเชื่อฟังขึ้นมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็ต่อเมื่อมีเจตนาหรือความเห็นของปัจเจกชนผู้อยู่ใต้ปกครองเป็นปัจจัยสนับสนุนด้วย หากคนจะยินยอมเชื่อฟัง เขาจะต้องเห็นว่าเหตุผลเมื่อประมวลกันแล้วเพียงพออย่างแท้จริงสำหรับการยอมเชื่อฟัง เนื่องจากการลงทัณฑ์นั้นมิได้ยังให้เกิดการยินยอมเชื่อฟังโดยอัตโนมัติ ดังนั้นเมื่อราษฎรประเมินเหตุผลในการยินยอมเชื่อฟัง เขาจะรวมการลงทัณฑ์เข้ามามีพิจารณาด้วย เจตนาหรือความเห็นของปัจเจกชนนั้นมิได้คงที่และอาจแปรเปลี่ยนได้ตอบกับพลัง เหตุการณ์และอิทธิพลใหม่ ๆ เจตจำนงของปัจเจกชนจึงอาจมีบทบาทสำคัญในสถาน-

การนี้จึงกล่าวในระดับที่ต่างกัน ดังนั้นจึงอาจถือได้ว่าการยินยอมเชื่อฟังของราษฎรนั้นเป็นผลของการเลือกโดยเจตนา

แม้ในกรณีของการยินยอมเชื่อฟังโดยนิสัย ราษฎรก็จะยอมรับทัศนะที่ว่าการยินยอมเชื่อฟังสืบกันไปเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต โดยไม่ต้องพยายามตั้งคำถามว่าเหตุใดจึงต้องทำเช่นนั้น สำหรับนักแห่งพันธะทางใจ ความรู้สึกผูกพันกับผู้ปกครองทางจิตวิทยา และการยอมรับ “ปริมณฑลแห่งความไม่ใส่ใจ” ล้วนเกี่ยวข้องกับความรู้สึกยอมรับความปรารถนาของผู้ปกครองโดยพื้นฐาน บทบาทของผลประโยชน์ส่วนตนในการก่อให้เกิดการยินยอมเชื่อฟังอาจแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่ที่ว่า แต่ละคนให้ความสำคัญแก่มันเพียงใด (โดยมีสำนึกอยู่ไม่มากนักน้อย) ภายใต้บริบทอันหลากหลายของทัศนคติอื่น ๆ ในบางสถานการณ์ผู้ได้ปกครองอาจถึงกับสรุปว่าการไม่เชื่อฟังระบอบปกครองนั้น ๆ เป็นประโยชน์ต่อตัวของเขาเอง โดยเฉพาะเมื่อสังเกตเห็นว่าระบอบดังกล่าวกำลังจะสลายตัว ระดับการขาดความมั่นใจในตนเองก็แปรเปลี่ยนไป และอาจได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้ได้ปกครองอื่น ๆ

แม้ในกรณีของการลงทัณฑ์ โอกาสในการเลือกหรือทำตามเจตจำนงของตนก็ยังมิได้อยู่ การลงทัณฑ์จะมีผลได้ ก็ต่อเมื่อผู้คนรู้สึกกลัว และเห็นว่ามันก่อให้เกิดผลที่ไม่พึงปรารถนา ยิ่งกว่าเมื่อเชื่อฟัง ทั้งนี้ได้ปฏิเสธว่า มักจะมี “ระดับของการยินยอมเชื่อฟังที่เป็นผลมาจากการใช้กำลังหรือขู่ว่าจะใช้กำลัง” อยู่เสมอ^{๒๕} กระทั่งคานธีก็ยังยอมรับว่า “จอมเผด็จการมักจะได้การยินยอมเชื่อฟังมาด้วยกำลัง”^{๒๖} การกล่าวว่แม้ในกรณีของการเผชิญกับการลงทัณฑ์ก็ยังมีโอกาสที่จะเลือกหรือทำตามเจตจำนงของตนได้ นั้นหมายความว่า คนเราอาจเลือกที่จะยอมเชื่อฟังได้เพราะมุ่งหลีกเลี่ยงผลการลงทัณฑ์อันจะเกิดจากการต่อต้าน หรือคนเราอาจเลือกจะต่อต้านก็ได้ แล้วก็เสี่ยงภัยกับการลงทัณฑ์นั้น ๆ

จะต้องแยกระหว่างการยินยอมเชื่อฟัง และการบีบบังคับโดยการล่วงละเมิดทางกายภาพ จอห์น ออสติน ได้ให้ข้อถกเถียงโดยยกตัวอย่างว่า หากชายคนหนึ่งถูกสั่งให้ไปเข้าคุก แต่ปฏิเสธที่จะทำตามนั้น และถูกลากไปโดยทางกายภาพ (นั่นคือ ถ้าเขาถูกบังคับโดยวิธีการทางกายภาพโดยตรง) นี้ไม่อาจกล่าวได้ว่าเขาเชื่อฟัง แต่หากเขาเดินเข้าคุกภายใต้คำสั่งซึ่งขู่ว่าจะลงทัณฑ์ ก็หมายความว่า โดยแท้จริงเขาก็เชื่อฟังและเห็นชอบด้วยกับการกระทำดังกล่าวถึงแม้ว่าจะไม่เห็นชอบกับคำสั่งนั้น^{๒๗} ดังนั้นการเชื่อฟังจะเกิดขึ้นเมื่อคนหนึ่งยอมรับ หรือยอม

จำนวนต่อคำสั่งเท่านั้น

เพราะฉะนั้นการบีบบังคับในทางกายภาพ ซึ่งมีผลเพียงทางกายนั้นไม่ได้ทำให้เกิดการยินยอมเชื่อฟัง การบีบบังคับในทางกายภาพต่อบุคคลซึ่งไม่ยอมเชื่อฟัง จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายบางประการเท่านั้น ดังเช่นการเคลื่อนตัวเขาในทางกายภาพ หรือป้องกันเขาไม่ให้เคลื่อนตัวไปในทางกายภาพ หรือยึดกุมเงินทองหรือทรัพย์สินของเขา และแม้เพื่อจะบรรลุเป้าหมายอันจำกัดดังกล่าว หากเผชิญกับมวลราษฎรซึ่งไม่เชื่อฟังเป็นจำนวนมากมาย ก็จำเป็นจะต้องอาศัยบุคคลจำนวนมากมายมหาศาล เพื่อจะใช้กำลังบีบบังคับหรือข่มขู่ผู้ไม่เชื่อฟังแต่ละคนในทางกายภาพ ส่วนเป้าหมายของคำสั่งประเภทอื่น ๆ นั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพยายามให้มีการประสานร่วมมือกันอย่างมีชีวิตชีวานั้น ย่อมไม่อาจจะเกิดขึ้นได้ แม้กระทั่งโดยการบีบบังคับบุคคลทางกายเป็นระยะเวลายาวนานติดต่อกัน ไม่ว่าคำสั่งนั้นจะเป็นการให้ไปชุกคู หรือให้เชื่อฟังสัญญาณไฟจราจร ให้ทำงานในโรงงาน หรือให้คำแนะนำในทางเทคนิคอื่น ๆ หรือกระทั่งการจับกุมฝ่ายค้าน หรือฝ่ายตรงข้ามในทางการเมือง คำสั่งและเป้าหมายส่วนใหญ่จำนวนมากมายของผู้ปกครองนั้นจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ก็ต่อเมื่อโน้มนำให้ประชากรราษฎรเต็มใจที่จะทำเป้าหมายนั้นให้เป็นจริงขึ้นมา จะด้วยเหตุผลโลกก็ตาม การลงโทษใครคนหนึ่งที่ไม่ยอมเชื่อฟังคำสั่งนั้น มิได้ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์แต่อย่างใด (ตัวอย่างเช่น ถ้าเรายังคนซึ่งปฏิเสธที่จะชุกคูก็ไม่ได้ทำให้เกิดการชุกคูแต่อย่างใด)

การขู่เชิญบีบบังคับในทางกายภาพหรือการลงทัณฑ์นั้น จะทำให้เกิดการยินยอมเชื่อฟังและการเห็นพ้องด้วย ก็ต่อเมื่อการขู่เชิญดังกล่าวนี้มีผลต่อจิตใจและอารมณ์ความรู้สึกของผู้ใต้ปกครอง กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ เมื่อผู้ใต้ปกครองนั้นรู้สึกว่าการลงทัณฑ์ และไม่เต็มใจที่จะต้องทนทุกข์ทรมานกับผลของการลงทัณฑ์ดังกล่าว แต่ทางเลือกที่จะเชื่อฟังหรือจะต่อต้านก็ยังเป็นสิ่งที่เป็นไปได้เสมอ เพราะมิใช่ตัวการลงทัณฑ์นั่นเองที่ทำให้เกิดการเชื่อฟัง แต่เป็นความกลัวการลงทัณฑ์ต่างหาก นั่นละ คุณจะเป็นสิ่งที่ยอมรับกันทั่วไปว่าคนส่วนใหญ่ในสถานการณ์ส่วนใหญ่นั้น ไม่เต็มใจที่จะทนทุกข์ทรมานกับบทลงโทษ อันเนื่องมาจากการต่อต้านไม่เชื่อฟัง และแม้ถึงว่าเขาจะไม่ชอบสถานภาพเดิมที่เป็นอยู่ หรือความรู้สึกไม่ชอบสถานภาพเดิมที่เป็นอยู่ จะสูง คนส่วนมากก็ยังลงเลที่จะต่อต้าน ตัวอย่าง เช่น คานธี จากประสบการณ์การโน้มนำให้เกิดการต่อต้านระบอบกวาง และให้ประชาชนยอมรับการลงทัณฑ์โดยสมัครใจนั้น เขาได้ตั้งข้อ

รับอิทธิพลจากความรู้สึกนึกคิดและความเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ ในกรณีนี้กองทัพอาจจะเลิกให้ความสนับสนุนผู้ปกครองในการกบฏประชาชน เช่นเดียวกับที่อาณาประชาราษฎร์ส่วนใหญ่อาจจะเพิกถอนความร่วมมือที่เคยให้แก่ระบบก็ได้^{๕๔}

กรณีผู้ซึ่งได้ทดลองศึกษาศักยภาพทางการเมืองของการไม่ยินยอมเชื่อฟัง หรือการก่อแฉ่งอย่างกว้างขวาง ได้ย้ำเน้นให้เห็นถึงความสำคัญแห่งการเปลี่ยนแปลงเจตนารมณ์ ในฐานะเงื่อนไขเบื้องต้นก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการเชื่อฟัง และให้การความร่วมมือ เขาให้ข้อทัศนะว่าจำเป็นที่จะต้องมีสิ่งต่อไปนี้

ประการแรก การเปลี่ยนแปลงทางจิตวิทยา จากการยอมจำนนอย่างเฉื่อยชามาเป็นความเคารพตนเองและความกล้าหาญ

ประการที่ ๒ การตระหนักรู้ของประชาชนพลเมืองว่า ระบอบการปกครองนั้นเป็นไปได้อย่างไรเพราะการให้ความช่วยเหลือของประชาชนนั่นเอง

ประการที่ ๓ การเสริมสร้างความมุ่งมั่นที่จะเพิกถอนความช่วยเหลือ และการยินยอมเชื่อฟัง

กรณีรัฐผู้ว่าการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ สามารถจะทำให้เกิดขึ้นได้ โดยสำนักรัฐอยู่ เพราะฉะนั้นเขาจึงจงใจที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวขึ้น

ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของกรรมกรในโรงงานหรือของพลเมืองในแคววงการเมือง อันมีผลต่อการเพิกถอนการยินยอมเชื่อฟังและการให้ความร่วมมือนั้น อาจจะทำให้ระบบประสพความล้มเหลวกลายเป็นอันมาก อาจจะทำให้ระบบต้องถูกรบกวนหรือเป็นอัมพาตไปก็ได้ บ่อยครั้งที่สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นทั้ง ๆ ที่ข้าราชการของผู้ปกครองนั้นยังยินยอมเชื่อฟังนายเหนือหัวของตนอย่างภักดี เพียงความยากลำบากในการคำนวณรักษาหน่วยทางการเมืองให้ดำเนินงานตามปกติต่อไป เมื่อผู้ได้ปกครองมีแนวโน้มที่จะทำทลาย หรือกระทำการเท่านั้นมากเกินไปแล้วที่จะทำให้ผู้ปกครองคนนั้น ๆ จะต้องคิดหนัก หากปราศจากการยินยอมเชื่อฟัง การให้ความร่วมมือ การช่วยเหลือและการยอมจำนนของผู้ได้ปกครองและข้าราชการแล้ว มนุษย์กระหายอำนาจทั้งหลาย ซึ่งอ้างตนว่าเป็นผู้ปกครองนั้น ก็จะเป็น “ผู้ปกครอง” ที่ปราศจากพลเมือง และเพราะฉะนั้นก็จะกลายเป็นเพียง “เป้าแห่งการเหยียดหยัน”^{๕๖}

หากต้องการควบคุมอำนาจของผู้ปกครอง โดยการเพิกถอนความช่วยเหลือและ

การยินยอมเชื่อฟังแล้ว การไม่ให้ความร่วมมือและการดื้อแพ่งจะต้องเป็นไปอย่างแพร่หลาย และจะต้องดำรงอยู่ได้ ถึงแม้จะเผชิญกับการกดขี่ใช้อำนาจบังคับ ซึ่งมุ่งที่จะทำให้ประชาชน กลับมายอมรับนับถือหรือยินยอมเชื่อฟังอีกครั้งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม เมื่อความกลัวของประชาชน พลเมืองลดลงอย่างมาก หรือไม่มีความกลัวอีกต่อไปแล้ว และเมื่อใดก็ตามที่ประชาชนมีเจตนา ที่จะยอมทนทุกข์ทรมานกับการลงทัณฑ์ เพื่อแลกกับการเปลี่ยนแปลงแล้ว การดื้อแพ่งและการไม่ให้ความร่วมมือในระดับกว้างขวาง ก็จะกลายเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และจะทรงความสำคัญ ในทางการเมือง เจตนาของผู้นำนครองนั้นก็จะถูกขัดขวาง เป็นสัดส่วนกับจำนวนของ พลเมืองที่ไม่ยินยอมเชื่อฟังและระดับที่คนต้องพึ่งพาประชาชนอยู่ คำตอบสำหรับปัญหา เกี่ยวกับอำนาจที่ไม่ถูกควบคุมนั้น จึงอาจจะอยู่ที่การเขียนรัฐว่า จะดำเนินการเพิกถอนการยินยอมเชื่อฟัง และรักษาการเพิกถอนดังกล่าวนี้ได้อย่างไร เมื่อเผชิญกับการใช้อำนาจกดขี่

สู่ทฤษฎีการควบคุมอำนาจทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง

คนจำนวนมากอาจพร้อมที่จะยอมรับว่า การไม่ให้ความร่วมมือและการดื้อแพ่งนั้น อาจจะทำให้เกิดปัญหาต่อผู้นำนครองเล็กน้อย และก็เป็นเวลาชั่วคราว แต่อาจไม่เชื่อว่าการ กระทำดังกล่าว จะทำให้เกิดผลอะไรที่ใหญ่ไปกว่านั้นได้ หากนั่นคือขอบเขตจำกัดของผลแห่ง การไม่ให้ความร่วมมือและการดื้อแพ่งแล้ว เราจำเป็นจะต้องหาวิธีควบคุมอำนาจรัฐบาลอย่าง อื่น ๆ ที่จริงแล้วมีนักทฤษฎีทางการเมืองจำนวนมาก ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงวิธีการต่าง ๆ ในการ ควบคุมอำนาจของผู้นำนครอง และทฤษฎีเหล่านั้นก็ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง

ก) การควบคุมที่เคยเป็นมา กล่าวอย่างกว้าง ๆ แล้ว วิธีการควบคุมตามที่ เคยเป็นมานั้นมีอยู่ ๓ ประเภทด้วยกันคือ ตัวผู้นำนครองเป็นผู้ควบคุมตนเองโดยสมัครใจ การ กำหนดกระบวนการในทางสถาบันที่เตรียมไว้เพื่อจำกัดการใช้อำนาจของผู้นำนครอง และการ ใช้อำนาจชนิดเดียวกันที่เหนือกว่า ดังเช่นในการปฏิวัติอย่างรุนแรงหรือในการสงคราม

๑. การควบคุมตนเอง การควบคุมตนเองนั้นได้เคยเป็นพลังอำนาจที่จำกัด หรือ ควบคุมตัวผู้นำนครองที่สำคัญมาเป็นเวลานานแล้ว ผู้นำนครองสมัครใจยอมรับข้อจำกัดบางประ- การของขอบเขตอำนาจของตน และข้อจำกัดของวิธีการที่ตนจะใช้อำนาจนั้น ผู้นำนครองจะ ไม่เต็มใจที่จะก้าวข้ามขอบเขตดังกล่าวนี้ไป ทั้งนี้เพราะความเชื่อที่ว่า การกระทำดังกล่าว

สังเกตว่า ความรู้สึกของประชาชนนั้นจะต้องแรงกล้าถึงขนาด จึงจะทำให้การยอมเสียสละถึง-
กล่าวเป็นไปได้อ่างไรก็ตามการถือเพงนั้นบางครั้งก็เกิดขึ้นถึงแม้จะมีการลงทัณฑ์ก็ตาม

หากมนุษย์ยังมีโอกาสเลือกและทำตามเจตจำนงของตนได้ แม้กระทั่งในสถาน-
การณ์ที่ผู้คนส่วนใหญ่พากันเชื่อฟังด้วยกลัวการลงทัณฑ์ อันเป็นสถานการณ์ที่อาจจะคาดหวังได้
น้อยมากกว่าคนจะทำการตามเจตนาแห่งตนได้ ถ้าเช่นนั้นการเชื่อฟังของประชาชนโดยทั่วไปนั้น
อาจจะถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยสมัครใจและเกิดขึ้นมาจากการยินยอมพร้อมใจ และโดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่า คนทั่วไปนั้นเชื่อฟังคนอื่นด้วยเหตุผลมากกว่าเพราะกลัวภัยจาก
การลงทัณฑ์ เป็นที่แน่ชัดว่าการเชื่อฟังอย่างคงทนถาวรนั้นไม่อาจเกิดขึ้นมาได้โดยการขู่เชิญว่า
จะมีการลงทัณฑ์ ทั้งนี้จึงมีเหตุผลพอที่จะสรุปเช่นเดียวกับฮอสดินว่า ประชาชนซึ่งเชื่อฟัง
นั้นเต็มใจที่จะมอบการเชื่อฟังดังกล่าวให้กับผู้ปกครอง ที่ประชาชนนั้นเชื่อฟังก็เพราะมีแรง
จูงใจบางอย่าง และประชาชนยินยอมพร้อมใจที่จะเชื่อฟัง เพราะฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่าโดยพื้นฐาน
แล้วการยินยอมเชื่อฟังของประชาชนนั้นเป็นเรื่องสมัครใจ นี้คือลักษณะเฉพาะพิเศษที่สำคัญของ
การปกครอง

เราอาจจะสรุปบทวิเคราะห์ข้างต้นได้อย่างกระชับว่า อำนาจของผู้ปกครองนั้นขึ้น
อยู่กับการได้มาซึ่งที่มาแห่งอำนาจทั้งหลาย ว่ามีมากน้อยแค่ไหน และการได้มาซึ่งที่มาแห่ง
อำนาจทั้งหลายนั้นก็ถูกกำหนดโดยระดับของการยินยอมเชื่อฟัง และการร่วมมือของประชาชน
อย่างใดก็ตาม การยินยอมเชื่อฟังและการร่วมมือนั้นไม่ใช่สิ่งซึ่งหลีกเลี่ยงมิได้ แต่ถึงแม้จะมี
การโน้มน้าว มีแรงกดดันและแม้กระทั่งการลงทัณฑ์ การยินยอมเชื่อฟังก็ยังเป็นเรื่องสมัครใจ
โดยพื้นฐาน เพราะฉะนั้น การปกครองทุกประเภทจึงขึ้นอยู่กับการยินยอมพร้อมใจ

แนวความคิดที่สนับสนุนที่สนับสนุนนี้มีมาจากนักคิดทางการเมืองอันหลากหลาย และ
รวมกระทั่งนักการเมืองหรือบุคคลสำคัญทางการเมืองหลายคน กระทั่งคนอย่างอดอล์ฟ ฮิตเลอร์
ซึ่งกล่าวว่า "เพราะในระยะยาวนั้นระบบการปกครองไม่ได้สมานรวมอยู่ด้วยกันเพราะแรงกด
ดันแห่งกำลัง แต่คงอยู่ได้ด้วยความเชื่อในคุณภาพและสัจจะที่การปกครองนั้นเป็นตัวแทนอยู่
และเป็นตัวการสนับสนุน หรือเป็นไปเพื่อเสริมสร้างผลประโยชน์ของประชาชน"^{๒๒}

การที่กล่าวว่าการปกครองทุกระบบขึ้นอยู่กับการยินยอมพร้อมใจของประชาชนนั้น
แน่ละไม่ได้หมายความว่าผู้อยู่ในอาณัติของผู้ปกครองทุกคนนั้น ชอบ ระบบระเบียบทางสังคมที่

มีอยู่มากกว่าระบบอื่นซึ่งอาจจะสร้างขึ้นได้ ประชาชน อาจ จะยินยอมพร้อมใจเพราะเห็นด้วย
อย่างแท้จริง แต่พวกเขา ก็อาจจะยินยอมพร้อมใจเพราะไม่ประสงค์จะประสบกับการสูญเสียอัน
เนื่องมาจากการปฏิเสศที่จะยินยอมพร้อมใจ การปฏิเสศนั้นต้องอาศัยความมั่นใจในตัวเอง และ
แรงจูงใจที่จะคัดค้านต่อต้าน และอาจนำมาซึ่งความไม่สะดวกนานปีการ รวมทั้งการแตกสลาย
ทางสังคม ทั้งนี้โดยมิจำเป็นต้องกล่าวถึงความทุกข์ทรมานที่จะได้รับเลย

ผลที่ตามมาก็คือ ระดับของอิสรภาพหรือระดับของความเป็นทรราชของการปก-
ครองใด ๆ ก็ตาม โดยส่วนใหญ่เป็นภาพสะท้อนของความมุ่งมั่นเชิงสัมพัทธ์ของประชาชนที่
อยากจะเป็นอิสระ ตลอดจนเจตจำนงและความสามารถในการต่อต้านความพยายามที่จะกดเขา
ลงเป็นทาส

เพราะฉะนั้นองค์ประกอบ ๓ ประการ ซึ่งมีส่วนสำคัญยิ่งที่จะบ่งชี้ว่าอำนาจของผู้
ปกครองนั้นจะถูกควบคุมหรือไม่ในระดับใดก็คือ

ประการที่ ๑ ความปรารถนาเชิงสัมพัทธ์ของประชาชนที่จะควบคุมอำนาจของผู้
ปกครอง

ประการที่ ๒ พลังอำนาจเชิงสัมพัทธ์ขององค์กรอิสระ และสถาบันอิสระของ
ประชาชน

ประการที่ ๓ ความสามารถเชิงสัมพัทธ์ของประชาชนที่จะเพิกถอนความยินยอม
พร้อมใจและการให้ความช่วยเหลือต่อระบบ

เพราะฉะนั้นในขั้นสุดท้ายแล้ว อิสรภาพก็มีใช้อะไรซึ่งผู้ปกครอง "ให้" แก่
ประชาชนของตน หรือในระยะยาวนั้นโครงสร้างทางการของสถาบันและระเบียบวิธีการของ
การปกครอง ดังที่ปรากฏบทบัญญัติอยู่ในรัฐธรรมนูญ โดยตัวของมันเองก็มีได้เป็นตัวกำหนด
ระดับของอิสรภาพหรือขอบเขตแห่งอำนาจของผู้ปกครองแต่อย่างใด สังคมนั้นอาจจะมีความ
เป็นอิสระมากในทางความเป็นจริง ยิ่งกว่าที่ระบุไว้ในระเบียบการอย่างเป็นทางการ ในทาง
ตรงข้ามข้อบ่งชี้และความเข้มแข็งแห่งอำนาจของผู้ปกครองนั้น จะถูกกำหนดโดยพลังอำนาจของ
ประชาชนและเงื่อนไขของสังคมทั้งหมด^๓ นอกจากนั้น ความสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์ระหว่าง
การกระทำของผู้ปกครองและการกระทำของประชาชนนั้น ก็อาจจะมีผลทำให้ขอบเขตแห่ง
อำนาจเหล่านั้นขยายออกไปหรือเล็กลงก็ได้

ข้อสรุปในทางการเมืองที่ได้จากความเข้าใจยังลึกในอำนาจของผู้ปกครองทั้งหลาย เป็นข้อสรุปที่ง่ายมาก แต่ก็เป็นเรื่องที่สำคัญขั้นพื้นฐานในการจัดระบบการควบคุมผู้เผด็จการ หรือแสวงหาสิ่งอันมาแทนสงคราม เออร์โรล ฮาวิส (Errol Harris) ได้สรุปไว้อย่างกระชับมาก เขาได้ให้ข้อถกเถียงว่า อำนาจทางการเมือง “ไม่อาจจะนำไปใช้ได้โดยปราศจากการยินยอมของประชาชน โดยปราศจากการร่วมมือโดยตรงของคนจำนวนมาก และการร่วมมือโดยทางอ้อมของชุมชนทั้งหมด” เพราะฉะนั้น ระบบทรราชจะ “งอแงงมก็ต่อเมื่อประชาชนนั้นให้ความช่วยเหลือและยอมรับต่อตัวทรราช ยอมให้ทรราชอยู่ในอำนาจโดยปล่อยตนให้เป็นเครื่องมือแห่งการบังคับของทรราช ทั้งนี้อาจจะโดยเพราะความเขลาหรือขาดการจัดการ หรือขาดการจัดการจัดการ หรือโดยการไม่ใส่ใจอย่างแท้จริง หรือโดยเห็นด้วยก็ตาม”^{๓๔}

ข. การยินยอมพร้อมใจนั้นสามารถเพิกถอนได้

เราได้เห็นมาแล้วว่า การยินยอมพร้อมใจโดยประชาชนพลเมืองนั้น เป็นผลของสาเหตุอันหลากหลาย ซึ่งมีอิทธิพลต่อกันและกัน และมามีผลต่อเจตนารมณ์ของประชาชน อย่างไรก็ตามสาเหตุอันหลากหลายแห่งการยอมเชื่อฟังเหล่านี้ ไม่ได้เป็นสิ่งที่คงที่เสมอไป สาเหตุแห่งการยินยอมเชื่อฟังนั้นแปรเปลี่ยนได้ และอาจจะทำให้เข้มแข็งขึ้นหรืออ่อนลงไปได้ ตัวอย่างเช่นระดับของอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครองก็ย่อมแปรเปลี่ยนไป สาเหตุประการอื่น ๆ นั้น อาจจะเพิ่มทวีขึ้นหรืออาจจะลดทอนลงก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นเงื่อนไขหรือแนวโน้มทั่ว ๆ ไป ภาวะแห่งความรู้สึกของผู้ใต้ปกครอง ทศนคติและอารมณ์ความรู้สึกของผู้ใต้ปกครอง ทั้งหมดเหล่านี้ อาจจะแปรเปลี่ยนไปได้ และทั้งหมดอาจมีผลต่อการเปลี่ยนเจตนารมณ์ของประชาชนพลเมืองที่จะยอมเชื่อฟังหรือจะกีดกัน แม้กระทั่งความเกรงกลัวบทลงโทษก็มีได้เป็นสิ่งที่คงที่เสมอไป ความรู้สึกไม่ปลอดภัยส่วนบุคคลหรือบทลงโทษซึ่งเคร่งครัดยิ่งขึ้นนั้น อาจจะทำความกลัวถึงกลัวทวีขึ้นก็ได้ หรือความกลัวนั้นอาจจะลดลงก็ได้ ซึ่งเป็นเพราะความรุนแรงของบทลงโทษนั้นน้อยลง หรือเจตนารมณ์ที่จะยอมรับบทลงโทษนั้นแก่กล้าขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะมีวัตถุประสงค์อื่น ๆ ที่สำคัญกว่า และค้ำที่จะยอมเสียกว่า ความเชื่อใหม่ ๆ หรือทัศนคติใหม่ ที่เกิดขึ้นภายในความเชื่อเก่า ๆ นั้น รวมไปถึงกระทั่งถึงการเปลี่ยนแปลงในการสัมผัสรับรู้ต่อระบบที่เป็นอยู่เดิมนั้น อาจจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตนารมณ์ของประชาชนผู้ใต้ปกครอง ในอันที่จะยอมตนอยู่ภายใต้นโยบายอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือยอมตนอยู่ภายใต้ระบบการปกครองทั้ง

ระบบ ด้วยสาเหตุจากการแปรเปลี่ยนที่เป็นไปได้เหล่านี้เอง การยินยอมพร้อมใจของประชาชนผู้ได้ปกครองนั้น จึงมิได้เป็นสิ่งที่มิเสถียรภาพแต่อย่างใด และมักจะมีคุณลักษณะเด่นคือการแปรเปลี่ยนเล็ก ๆ น้อย ๆ และบางครั้งก็เป็นการแปรเปลี่ยนขนาดใหญ่

เพราะฉะนั้นการยินยอมเชื่อฟังจึงแปรเปลี่ยนอยู่เสมอ ยกตัวอย่างเช่นการเสื่อมถอยแห่งอำนาจของผู้ปกครองนั้น อาจจะต้องทอนเจตนารมณ์ของประชาชนผู้ได้ปกครองในอันที่จะยินยอมเชื่อฟัง และก็จะลดทอนการยินยิต่ร่วมมือกับผู้ปกครองโดยสมัครใจด้วย เมื่อสาเหตุแห่งการยินยอมพร้อมใจประการใดประการหนึ่งหรือหลายประการอ่อนกำลังลง ผู้ปกครองก็อาจจะหาทางแก้ปัญหากังกล่าว ด้วยความพยายามที่จะเพิ่มน้ำหนักของสาเหตุประการอื่น ๆ เช่น ทำให้บทลงโทษนั้นเคร่งครัดรุนแรงยิ่งขึ้น หรือบ่อยครั้งมากขึ้น หรือโดยการเพิ่มรางวัลให้สำหรับการรับใช้อย่างภักดี หากความพยายามดังกล่าวไม่ประสบผล การเสื่อมถอยของสิ่งซึ่งเป็นที่จำเป็นพื้นฐานแห่งการยินยอมเชื่อฟังของประชาชนที่สืบต่อกันไปเป็นระยะเวลาหนึ่ง อาจนำไปสู่การแตกสลายแห่งระบอบการปกครองนั้น ๆ ก็ได้

การเปลี่ยนแปลงเจตนารมณ์ของประชาชนผู้ได้ปกครองนั้น อาจนำไปสู่การเพิกถอนการรับใช้ การร่วมมือ การยอมตนอยู่ใต้ หรือการยินยอมเชื่อฟังผู้ปกครองก็ได้ การเพิกถอนดังกล่าวนี้ อาจเกิดขึ้นในระหว่างบรรดาผู้ได้ปกครองธรรมดา ๆ หรือคนสามัญ หรืออาจจะเกิดขึ้นกับพวกกบฏ และนักบริหารของผู้ปกครองก็เป็นไปได้ มีตัวอย่างในทางประวัติศาสตร์อย่างมากมายที่ชี้ให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงในทางความเห็นของประชาชนผู้ได้ปกครองและกบฏของผู้ปกครองนั้น ได้นำไปสู่การเสื่อมถอยแห่งการยินยอมเชื่อฟัง หรือการให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองซึ่งอยู่ในอำนาจมาแต่เดิม และในที่สุดก็มีผลทำให้ระบอบนั้นอ่อนกำลังและเสื่อมลงไป

ทัศนคติ และความเชื่อของกบฏของผู้ปกครองนั้นเป็นจุดสำคัญอย่างยิ่ง วิลเลียม กอดวิน (William Godwin) ได้เสนอไว้ว่า หากสามารถทำลายล้างความเชื่อของกลุ่มคนชั้นซึ่งรับใช้ผู้ปกครองโดยใกล้ชิด จนเขาเห็นว่าไม่ได้เป็นประโยชน์แก่เขาอีกต่อไป ก็จะให้ความสนับสนุนผู้ปกครองแล้วละก็ “โครงการหมกที่สานตักขึ้นมาด้วยความเชื่อดังกล่าวนี้ ก็จะพินาศจมลงคืนหมก” เขายังให้เหตุผลต่อไปอีกว่า ในทำนองเดียวกัน กองทัพทั้งหลายทั้งกองทัพพื้นเมืองและกองทัพต่างชาติ ซึ่งมักจะเป็นตัวกักควบคุมประชาชนอยู่นั้น อาจได้

อาจจะเป็นการละเมิดมาตรฐานทางศีลธรรมและมาตรฐานอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน ทั้งโดยตัวผู้ปกครองเองและโดยสังคมของตน การควบคุมตนเองดังกล่าวนี้ มีผลทั้งโดยตัวมันเอง และโดยร่วมกับการควบคุมวิธีอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการในทางสถาบัน

๒. กระบวนการในทางสถาบัน กระบวนการเหล่านี้เกี่ยวพันไปถึงการจัดตั้ง หรือ การเตรียมวิธีการในการเลือกตัวผู้จะมาดำรงอำนาจ การกำหนดนโยบายของรัฐบาล และการควบคุมการทำงานของรัฐบาล กระบวนการในทางสถาบันและทางรัฐธรรมนูญของประเทศเสรี ประชาธิปไตยนั้น เป็นตัวแบบที่สำคัญสำหรับการควบคุมทำนองนี้ ระบบดังกล่าววางอยู่บน สมมติฐานที่ว่า ในขั้นสุดท้ายแล้ว รัฐบาลที่ได้รับการเลือกตั้งก็จะเต็มใจยอมรับการจำกัดอำนาจ ของตนเอง และกลุ่มพลังต่าง ๆ ภายในก็ไม่ได้มีอิทธิพลมากมายอย่างไร หรือไม่สามารถที่จะ ครอบงำหรือทำลายกระบวนการทำงานตามปกติของระบบได้

๓. การใช้วิธีการรุนแรงที่เหนือกว่า เมื่อการโน้มน้าวและควบคุมผู้ปกครองทาง การเมืองวิธีอื่น ๆ ล้มเหลวทั้งหมด คำตอบที่ทำกันมาเป็นเวลาช้านานก็คือ การขู่เชิญว่าจะใช้ หรือการใช้ความรุนแรงที่เหนือกว่ากำลังของผู้ปกครอง ความรุนแรงเพื่อการนี้หรือเพื่อเป้าหมาย ดังกล่าวนี้มีรูปแบบต่าง ๆ กัน รวมไปถึงการจลาจล การลอบสังหาร การปฏิวัติด้วย ความรุนแรง สงครามจรรยา การรัฐประหาร สงครามกลางเมืองและสงครามระหว่างประเทศ มักยอมรับกันว่าจำจะต้องหาวิธีการควบคุมอื่น ๆ นอกเหนือจากวิธีการทั้ง ๓ นี้ ตัวอย่างเช่น ชูเวอเนลได้เคยกล่าวถึงความยากลำบากในการแสวงหา “วิธีการเชิงปฏิบัติบาง ประการ” ในการควบคุมอำนาจ^{๓๗} และ ฌาค มารีแตง (Jacques Maritain) ได้เคยตั้งคำถาม ถึง “ปัญหาเรื่องวิธีการที่ประชาชนจะควบคุมดูแลรัฐได้”^{๓๘}

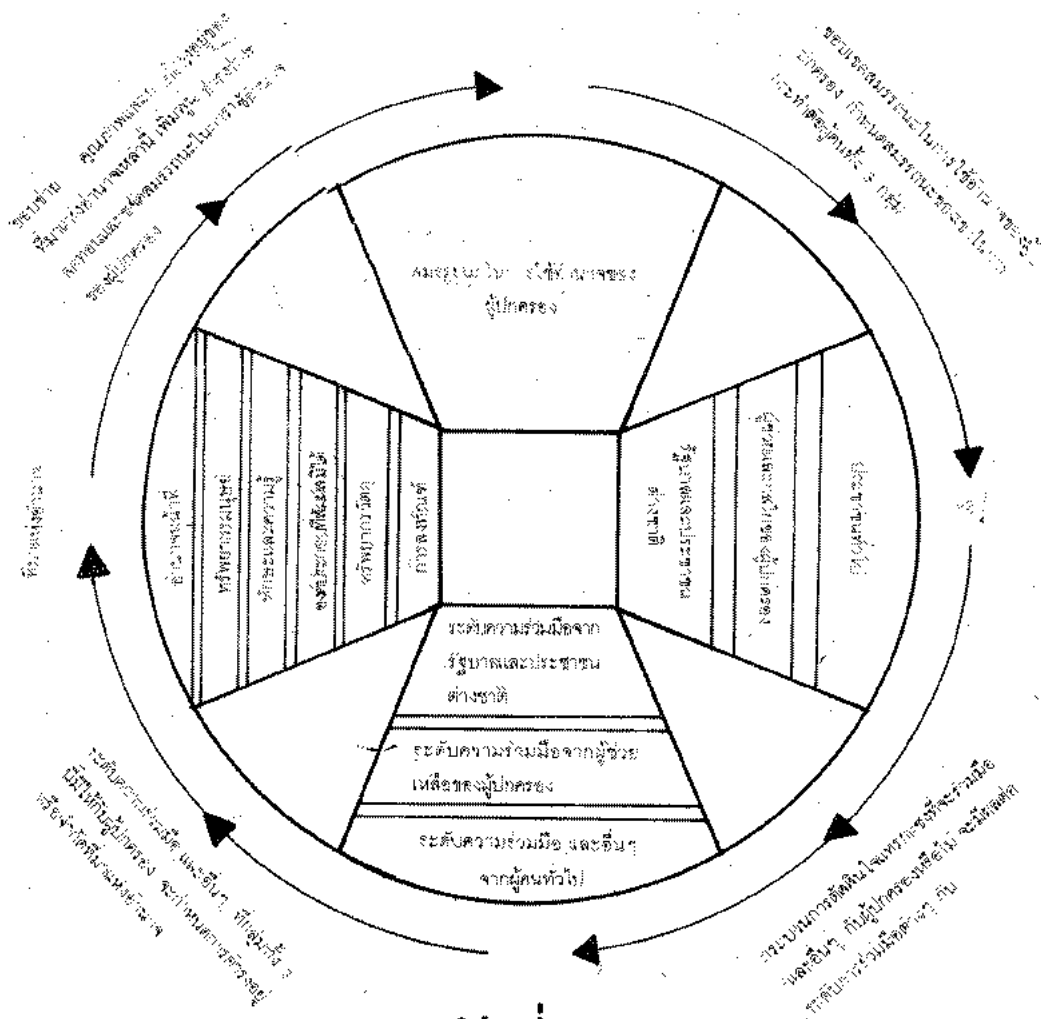
นี่ไม่ใช่เรื่องง่ายแต่อย่างใด เพราะวิธีการควบคุมอำนาจทางการเมือง นอกเหนือ จาก ๓ ประการดังกล่าวนี้ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เพียงพอที่จะเผชิญกับกรณีรุนแรงสุดโต่งได้ เช่นเดียวกับกรณีที่ไม่สู้ร้ายแรงนัก เพราะฉะนั้นส่วนที่เหลือของบทนี้จึงเป็นการสำรวจอย่างย่อ ๆ ถึงหลักฐานจากทฤษฎีที่มีอยู่แล้วและการปฏิบัติที่เคยมีมาก่อน อันแสดงให้เห็นถึงการเปิดถนน ความร่วมมือ การยินยอมเชื่อฟังและการยอมจำนน ว่าจะเป็นภัยต่อตำแหน่งและอำนาจแห่ง ผู้ปกครองอย่างไร

ข) นักทฤษฎีว่าการเกิดการเพิกถอนความสนับสนุน

นักทฤษฎีการเมืองหลายคนได้เคยเสนอว่า การเพิกถอน การยินยอมเชื่อฟัง ให้ ความร่วมมือ หรือการยอมจำนนของพลเมืองนั้น หากกระทำในระยะเวลาช่วงหนึ่ง อาจจะ ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ต่อผู้ปกครองได้ อันจะเป็นภัยต่อการดำรงอยู่ของระบอบนั้นทั้งหมด นักทฤษฎีเหล่านี้รวมไปถึง โบเอตี แมคเคียเวลลี และฮอสติิน ความคล้ายคลึงระหว่างทัศนะ ของนักทฤษฎีเหล่านี้ กับข้อสรุปที่เราวิเคราะห์มาถึงที่จุดนี้ น่าสนใจอย่างยิ่ง

โบเอตี ซึ่งเป็นนักทฤษฎีแนวตั้งกล่าวว่ามีผู้จก้น้อยที่สุด ได้เสนอว่าการปฏิเสธ ที่จะให้ความช่วยเหลือต่อทรราชนั้น จะเป็นตัวตัดที่มาจากอำนาจของคนเหล่านี้ และการ ปฏิเสธอย่างยืดยาวจะทำให้ทรราชนั้นต้องพินาศล้มคว่ำ โดยไม่ต้องใช้ความรุนแรงต่อสู้ด้วย แต่อย่างใด “...ถ้าเราไม่ให้อะไรแก่ทรราช และถ้าไม่ยินยอมเชื่อฟังทรราช โดยไม่ต้องต่อสู้ ไม่ต้องลงมือฟาดฟันแม้แต่ครั้งเดียว ทรราชก็จะดูเปล่าเปลือยทำอะไรไม่สำเร็จ และไม่สามารถ จะทำอะไรต่อไปได้ เจกเช่นรากต้นไม้ ซึ่งหากปราศจากดินและอาหารแล้ว ก็ไม่มีก็จะเฉา และตายไปในที่สุด” โบเอตีเชื่อว่าประชาชนนั้นอาจจะเป็นอิสระจากทรราชได้ โดยการเลิก สนับสนุนรับใช้ทรราช “...เพียงแต่ไม่ต้องให้ความสนับสนุนเขา แล้วท่านก็จะเห็นว่า เจก เช่นรูปปั้นอันมหัศจรรย์ซึ่งปราศจากรฐาน น้ำหนักของตัวเองจะกดเขาจมลงดินและแตกสลายเป็น เลียงไป”^{๓๕} ทัศนะดังกล่าวของโบเอตี ซึ่งว่ากันว่าเขียนขึ้นเมื่อเขาอายุได้ ๑๘ ปีนั้น ได้มี อิทธิพลอย่างมากต่อทอโร (Thoreau) และทอลสตอย^{๓๖} และจากทอลสตอย ทัศนะเหล่านี้ ก็มีอิทธิพลต่อคานธีผู้ซึ่งมองเห็นว่า ทัศนะดังกล่าวได้คอกย้ำความเข้าใจในทฤษฎีแห่งอำนาจ ที่เขาเริ่มจะมี และในศักยภาพทางการเมืองซึ่งเขากำลังเริ่มสำรวจตรวจสอบอยู่^{๓๗} ไม่กี่ปีก่อน ยุคสมัยของโบเอตีนั้น แมคเคียเวลลี (Machiavelli) ก็ได้ชี้ให้เห็นถึงภัยอันอันตรายของการไม่ยิน ยอมเชื่อฟัง (ทั้งโดยข้าราชการของตนและโดยประชาชนสามัญ) ซึ่งจะเกิดต่อเจ้าผู้ปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านจากรัฐพลเรือนมาเป็นรัฐบาล ซึ่งมีอำนาจเด็ด ขาด เจ้าผู้ปกครองจะต้องพึ่งพาเจตนารมณ์อันดีของข้าราชการของตนเอง ซึ่งก็ไม่สู้จะแน่ใจ ได้มากมายเท่าใด เพราะบุคคลเหล่านี้อาจจะปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือตนก็ได้ นอกจากนี้ ยังต้องพึ่งพิงประชาชนของตน ผู้ซึ่งอาจจะไม่ “มีจิตใจที่จะเชื่อฟังตนภายใต้ความสับสน ดังกล่าว” แมคเคียเวลลีให้ข้อถกเถียงว่า เจ้า “...ผู้ซึ่งมีสภาราชนทั้งหมดเป็นศัตรู จะไม่

อำนาจ

ผังที่ 1

นี่คือกระบวนการต่อเนื่อง
อันยังผลเพิ่มพูนหรือลดทอนสมรรถนะในการใช้อำนาจ
ของผู้ปกครอง กระบวนการนี้ยุติลงเมื่ออำนาจสลายไป

การเคาะโต๊ะประธานาธิบดี) “และเขาก็จะบอกว่าทำนี่สิ ทำนั่นสิ และจะไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลย
ไอ้ที่นั่นาสงสาร มันจะไม่เหมือนกับกองทัพแม่แต่น้อย เขาจะพบว่า ที่นั่นมันลำบากใจเหลือ
เกิน”

แม้ในปลายสมัยของทศกัณฐ์ ค.ศ. ๑๙๕๘ ประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ก็ยังประสบ
กับ “ความประหลาดใจที่น่าทระหนก ที่ว่าคำสั่งของทศกัณฐ์ไม่ได้มีใครนำไปปฏิบัติ” และการ
ช่วยเหลือของผู้อื่นนั้น จำเป็นจะต้องค่อย ๆ เรียกร้องให้ได้มาอย่างตั้งใจ เพื่อที่จะทำให้
“อำนาจนั้นมีผล”^{๔๖}

สหภาพโซเวียต ในเดือนมีนาคม ค.ศ. ๑๙๒๒ ณ สมัชชาที่ ๑๑ ของพรรค
คอมมิวนิสต์รัสเซีย เลนินได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า “บทเรียนทางการเมือง” ในค.ศ. ๑๙๒๑
นั่นก็คือ ข้อเท็จจริงที่ว่า การควบคุมตำแหน่งแห่งอำนาจนั้นไม่จำเป็นจะต้องหมายความว่า
การควบคุมระบบราชการแต่อย่างใด มีชาวคอมมิวนิสต์ที่รับผิดชอบอยู่ถึง ๔,๗๐๐ คนใน
มอสโคและยังมี “กลไกราชการอันมหึมาเป็นกองพะเนิน” ของรัฐบาลโซเวียต เลนินกล่าว
ว่า แต่ “เราจะต้องถามคำถามว่าใครเป็นคนชี้หน้าใคร” ชาวคอมมิวนิสต์เป็นผู้ชี้หน้าหรือ
หา มิได้ เลนินกล่าว “ถ้าทุกคนจริง ๆ แล้ว ชาวคอมมิวนิสต์ไม่ได้เป็นหัวชี้หน้าแต่อย่างใด แต่
กำลังเป็นผู้ถูกชี้หน้า” “พรรคคอมมิวนิสต์ได้ออกคำสั่งทั้งซ้ายและขวา แต่ผลก็ไม่ได้เป็นไป
อย่างที่ตนต้องการแต่อย่างใด”^{๔๗}

เยอรมัน การรัฐประหารของฝ่ายนิยมราชาธิปไตย และระบบทหารนำโดยค็ปใน
ค.ศ. ๑๙๒๐ เพื่อโค่นล้มสาธารณรัฐไวมาร์เยอรมันใหม่นั้น ได้ถูกทำลายล้างลงไป และ
ตามทัศนะของนักประวัติศาสตร์เยอรมันคนสำคัญ อิริค ไอค (Erich Eyck) ชัยชนะของ
สาธารณรัฐในการต่อต้านความพยายามที่จะรัฐประหารดังกล่าวนั้นเกิดขึ้นเพราะ “การนัดหยุด
งานขนาดใหญ่ของกรรมกร และการที่ข้าราชการระดับสูงปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้านาย
ขบถของตน”^{๔๘} ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษกับการปฏิเสธให้ความช่วยเหลือของข้าราชการ
เหล่านี้ และกลุ่มบุคคลที่เป็นกุญแจสำคัญกลุ่มอื่น ๆ รายละเอียดจะได้กล่าวเพิ่มเติมในบทที่ ๓
เมื่อเกิดรัฐประหารขึ้นในครั้งแรก รัฐบาลอ็อบีร์ท (Ebert) อันชอบด้วยกฎหมาย ก็ได้ประกาศ
ให้ประชากรเยอรมันทั้งหมดมีพันธกิจที่จะต้องภักดีและเชื่อฟังตนเท่านั้น การปฏิเสธที่จะให้
ความร่วมมือกับฝ่ายรัฐประหารของข้าราชการนั้น มีรูปแบบต่าง ๆ กับ เจ้าหน้าที่ที่ธนาคาร

สามารถงัดมันตนเองอย่างปลอดภัยได้เลย และยังมีควมโหดร้ายทารุณทวีขึ้นเพียงใด ระบอบของคนที่จะอ่อนแอลงเพียงนั้น”^{๕๒}

เกือบจะเป็นความจริงที่ไม่ต้องพิสูจน์ว่า เมื่อเผชิญกับการไม่ให้ความร่วมมือหรือการต่อต้านที่กล้าหาญ จากผู้คนบางกลุ่มในประเทศของตนแล้ว ผู้ปกครองก็จะใช้วิธีลงโทษที่รุนแรงขึ้น โดยอาศัยข้าราชการที่ยังภักดีต่อตนเป็นเครื่องมือ การใช้วิธีการรุนแรงที่ประชาชนพลเมืองในสถานการณ์ดังกล่าว อาจบีบบังคับให้ประชาชนกลับมายอมตนอยู่ใต้อำนาจของผู้ปกครองต่อไปได้ แต่ก็ไม่แน่ว่าการกดขี่บีบบังคับจะปกป้องตำแหน่งและอำนาจของผู้ปกครอง ให้พ้นจากภัยอันตรายได้ ดังที่ได้เห็นมาแล้ว พลเมืองที่ไม่ยินยอมเชื่อฟังอาจจะยังคงปฏิเสธที่จะยอมตนอยู่ใต้อำนาจ หรืออาจจะเต็มใจที่จะทนทุกข์ทรมานกับการกดขี่และยื่นหยัดคัดค้านต่อไป เพื่อที่จะบรรลุซึ่งวัตถุประสงค์อันยิ่งใหญ่ของตน ประชาชนพลเมืองอาจจะประสบผลสำเร็จในที่สุด เพราะอย่างท็อดเลกซีส เดอ ทอคเกอวิลล์ (Alexis de Tocqueville) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า “รัฐบาลซึ่งไม่มีเครื่องมือเรียกร้องความยินยอมเชื่อฟังอะไรอื่น นอกเหนือจากการประกาศสงครามนั้น อยู่ใกล้หายนะเต็มที่...”^{๕๓}

อดีตนั้นก็มีความเชื่อในทำนองเดียวกัน

เพราะหากคนในชุมชนนั้น มีความตั้งใจเต็มที่จะทำลายรัฐบาล และกล้าพอที่จะทนกับอุปสรรคและความชั่วร้ายนานับประการที่ตนจะต้องเผชิญ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตนเองแล้ว พลักอำนาจของรัฐบาลเอง หรือพลังอำนาจของคนกลุ่มน้อย ซึ่งอยู่ใกล้รัฐบาล ก็ไม่เพียงพอที่จะรักษารัฐบาลเอาไว้ได้ หรือแม้กระทั่งจะทำให้การรุกรานทำลายนั้นอ่อนแอลงหรือชะงักลง รัฐบาลดังกล่าวอาจจะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลต่างประเทศ จนอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าประชาชนคนจนอย่างมากมาย แม้กระนั้นก็ไม่สามารถจะทำให้ประชาชนเหล่านั้นกลับมายินยอมอยู่ใต้อำนาจ หรือบังคับพวกเขาให้ยินยอมเชื่อฟังอย่างถาวรได้ หากประชาชนเหล่านั้นเกลียดชังรัฐบาลจนเอาเป็นเอาตาย และพร้อมที่จะต่อสู้คัดค้านรัฐบาลจนถึงแก่ชีวิต^{๕๔}

รูสโซ่ คงข้อสังเกตว่า “การยึดครองเอาชนะนั้นง่ายกว่าการปกครอง”^{๕๕}

ค) ร่องรอยของผลทางการเมืองแห่งการไม่ให้ความร่วมมือ

มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์มากมายที่ระบุว่า ทัศนะเชิงทฤษฎีดังกล่าวนี้เป็น ทัศนะที่มีเหตุผล และอย่างน้อยที่สุด ในบางกรณี การไม่ให้ความร่วมมือนั้นก็อาจจะมิ ประสิทธิภาพในการควบคุมรัฐบาล และกลไกอื่น ๆ ที่ใช้อำนาจทางการเมืองได้ ขอให้เรามาศึกษาพิจารณาตัวอย่าง ๒-๓ แบบ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการที่ผู้ปกครองในนามนั้น ต้องพึ่งพามวลมหาชนในสถานการณ์ที่ต่าง ๆ กัน

๑. อุปสรรคจากระบบราชการ   ขอนำตัวอย่าง ๓ กรณีมาชี้ให้เห็นถึงการที่ผู้ครอบครองอำนาจต้องพึ่งพาอาศัยระบบราชการของตนเอง ตัวอย่างแรกเกี่ยวข้องกับการเพิกถอนความร่วมมือ ในสถานการณ์ซึ่งผู้ปกครองได้รับความสนับสนุนในระดับสูง (ประธานาธิบดีอเมริกัน) ตัวอย่างที่ ๒ เป็นกรณีแบบกลาง ๆ นั่นคือกรณีที่ข้าราชการปฏิบัติงานในบรรยากาศแห่งการสงวนท่าทีและการเป็นปฏิปักษ์ (รัสเซีย ค.ศ. ๑๙๒๑-๑๙๒๒) และกรณีที่ ๓ เป็นการต่อสู้คัดค้านโดยขั้วเงินในระดับสูง (นั่นคือ ระบบราชการเยอรมันต่อสู้กับการยึดอำนาจ)

สหรัฐอเมริกา ริชาร์ด นอยสตัดท์ (Richard Neustadt) ได้รวบรวมเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับข้อจำกัดของอำนาจประธานาธิบดีอเมริกันที่แท้จริง โดยเฉพาะข้อจำกัดที่มาจากผู้ช่วยประธานาธิบดี ระบบราชการและคณะรัฐมนตรี จากการวิเคราะห์กรณีสำคัญ ๆ ในการบริหารงานของประธานาธิบดีทรูแมนและไอเซนฮาวร์ นอยสตัดท์สรุปว่า "เงื่อนไขชนิดเดียวกันที่ทำให้ประธานาธิบดีมีความเป็นผู้นำในรูปแบบนั้น มิได้เป็นหลักประกันเลยว่าเขาจะเป็นผู้นำในทางปฏิบัติ" ประธานาธิบดีมี "ปัญหาเรื่องอำนาจ" "นั่นคือปัญหาสากลของคนที่ขึ้นถึงจุดสุดยอดแห่งระบบการเมืองใด ๆ ก็ตาม นั่นคือทำอะไรจึงจะอยู่สูงสุดได้ทั้งในทางปฏิบัติและในนาม"^{๑๖}

ประธานาธิบดีต้องเผชิญกับข้อจำกัดและแรงกดดันต่อท่านต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งข้อจำกัดและแรงกดดันที่มาจากเจ้าหน้าที่บริหารของตน ไปจนถึงผู้ช่วยในทำเนียบขาว และสมาชิกคณะรัฐมนตรีของตน แรงกดดันที่เป็นตัวจำกัดอำนาจที่แท้จริงของประธานาธิบดีสหรัฐนั้น ขยายกว้างออกไปเกินข่ายงานทางการบริหาร และรวมไปถึงทัศนคติและการกระทำของพลเมืองเอกชน สาธารณชนอันหลากหลาย เครือข่ายอันกว้างขวางของสถาบันต่าง ๆ องค์กรทางการเมือง เจ้าหน้าที่ บุคคลสำคัญ หรือแม้แต่รัฐบาลต่างชาติ แม้กระทั่งคำสั่งที่ขั้วเงินก็อาจจะไม่มีการนำไปปฏิบัติเสมอไป และคำสั่งนั้นก็เพียงรูปแบบของการกระตุนเร้าซึ่งไม่เหมาะสมกับชีวิตประจำวัน

ในฤดูร้อน ค.ศ. ๑๙๕๒ ก่อนช่วงสำคัญของการแข่งขันสมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐ ประธานาธิบดีทรูแมนได้นั่งคำนึงถึงปัญหาของการที่นายพลจะกลายเป็นประธานาธิบดีหากไอเซนฮาวร์ชนะการเลือกตั้ง โดยกล่าวว่า "เขาก็จะนั่งอยู่ตรงนี้แหละ" (เน้นโดย

กลางแห่งเยอรมัน ใ้ปฏิเสฐที่จะให้เงินแก่ฝ่ายรัฐประหาร เป็นจำนวน ๑๐ ล้านมาร์ค ทั้งนี้ เพราะว่า ไม่มีลายเซ็นที่ถูกต้อง เมื่อฝ่ายรัฐประหารไม่สามารถจะได้รับความร่วมมือจาก บุคคลผู้เชี่ยวชาญที่สมควรขึ้นมาเป็นคณะรัฐมนตรีได้ พวกของค็ปป์ก็ได้รับข้อสาธยายชนให้ อุดหนุนและยอมมีรัฐบาลซึ่งประกอบด้วยบุคคลซึ่งไร้ประสบการณ์ รัฐมนตรีบางตำแหน่งถูก ปลดออกทั้งวางเอาไว้ เพราะไม่มีใครมาเป็น เจ้าหน้าที่มากมายซึ่งอยู่ในกระทรวงทบวงกรมต่างๆ ค็ปป์ปฏิเสฐที่จะให้ความร่วมมือกับระบอบการปกครองของค็ปป์ แม้กระทั่งเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อยก็ไม่ได้ให้ความร่วมมือกับผู้มีอำนาจแต่อย่างใด ผลก็คือคนซึ่งไร้ความสามารถอย่างน่าสงสาร จึงได้รับการแต่งตั้งให้มาดำรงตำแหน่ง ซึ่งแม้จะเล็กแต่ก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง เช่นการเป็น ผู้อำนวยการทบวงสื่อสารมวลชน เป็นต้น และนี่ก็ทำให้ระบอบของค็ปป์อ่อนลงไปอีก แม้กระทั่ง พวกเสมียน และพนักงานพิมพ์ดีดก็ไม่ให้ความร่วมมือกับระบอบนี้ และในตอนท้ายที่สุดแม้ กระทั่งตำรวจรักษาความปลอดภัยก็ปฏิเสฐอำนาจของค็ปป์ และเรียกร้องให้ค็ปป์ลาออก^{๕๐}

เมื่อประธานเข้ากับการนัดหยุดงานทั่วประเทศที่ทรงพลังแล้ว การไม่ให้ความร่วมมือดังกล่าวนั้นก็มีผลอย่างน่าตระหนก นายพันโท ดี เจ กูดสปีด (D.J. Goodspeed) ซึ่งเป็น ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์การรัฐประหารและศึกษาการรัฐประหารของค็ปป์โดยเฉพาะ ได้เขียน ไว้ว่า “ไม่มีรัฐบาลใดจะกระทำการได้โดยไม่ได้รับความร่วมมือหรือการสนับสนุนจากประชาชน อย่างน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น”^{๕๑}

๒. การไม่ให้ความร่วมมือของประชาชน มี ๒ กรณีซึ่งชี้ให้เห็นว่า การให้ความร่วมมือของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็น และเมื่อปราศจากการให้ความร่วมมือของมหาชนแล้ว จะ เป็นภัยอย่างมหันต์ต่อระบบการปกครอง นั่นคือกรณีของชาวอินเดียนซึ่งอยู่ใต้อำนาจอังกฤษใน ค.ศ. ๑๙๓๐ และชาวโซเวียตซึ่งอยู่ใต้อำนาจของเยอรมันใน ค.ศ. ๑๙๔๑-๑๙๔๕ ในกรณี ทั้งสองนี้ เราจะนำเอาทัศนนะของเจ้าหน้าที่ในเวลานั้นมาแสดง

อินเดีย ประสบการณ์ของเนห์รูเกี่ยวกับการไม่ให้ความร่วมมือในการต่อสู้เพื่อเอกราชของอินเดียนั้น ทำให้เขาคงสรุปว่า “ไม่มีอะไรที่รบกวนให้รำคาญ และในขั้นสุดท้ายเป็น อันตรายต่อรัฐบาลมากที่สุด เท่ากับที่จะต้องเผชิญกับประชาชนซึ่งไม่ยอมทนอยู่ใต้เจตนาารมณ์ ของรัฐบาล ไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไร”^{๕๒} คานธีเขียนว่า “หากเราแข็งแกร่ง ชาวอังกฤษก็จะ ไร้อำนาจ”^{๕๓}

รัฐบาลก็ดูเหมือนต้องพบกับเนहरुและคานธี เจ้าหน้าที่อังกฤษมองการไม่ให้ความร่วมมือในระดับกว้างและการถือแฟงว่าเป็นภัย และมองเห็นศักยภาพอันยิ่งใหญ่ของการต่อสู้ โดยไร้ความรุนแรงเพื่อควบคุมอำนาจทางการเมืองอยู่แล้ว เมื่อลอร์ด เออร์วิน (Lord Irwin) อุปราชอังกฤษในสมัยนั้น (ผู้ซึ่งต่อมาได้กลายเป็น ลอร์ด ฮาดีแพกซ์) กล่าวคำปราศรัยต่อสภานิติบัญญัติของอินเดียในวันที่ ๕ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๓๐ ระหว่างขบวนการถือแฟงและไม่ให้ความร่วมมือ เพื่อเอกราชใน ค.ศ. ๑๙๓๐-๑๙๓๑ นั้น เขาได้ปฏิเสธที่คณะที่ว่า การต่อสู้เช่นนี้เป็น “รูปแบบการรบกวนทางการเมืองที่ชอบธรรมอย่างสมบูรณ์”

ในทัศนะของข้าพเจ้าและรัฐบาลของข้าพเจ้า การกระทำดังกล่าวเป็นความพยายามอย่างจริงจังที่จะบังคับกับเจ้าหน้าที่ที่ชอบธรรมด้วยการกระทำของมหาชน และด้วยเหตุนี้ รวมทั้งด้วยเหตุที่ว่ามันมีสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นจึงต้องถือว่ากิจกรรมดังกล่าวไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ และเป็นภัยต่อรัฐอย่างร้ายแรง ปฏิบัติการของมหาชนดังกล่าวถึงแม้จะมีเจตนาดีให้เป็นการกระทำที่ไร้ความรุนแรง ก็มีใช้อะไรมากกว่าการใช้กำลังในรูปแบบอื่นเท่านั้น และเมื่อมีวัตถุประสงค์แท้จริงที่จะล้มล้างการปกครองหรือรัฐบาล รัฐบาลก็มีทางเลือกเพียงว่า ต่อสู้หรือไม่ก็ต้องลาออกไป ขบวนการปัจจุบันนี้เปรียบได้อย่างแท้จริงกับการนัดหยุดงานทั่วไปในประเทศอุตสาหกรรม เพราะเป็นเป้าหมายที่จะบังคับรัฐบาลโดยใช้แรงกดดันของมหาชน ซึ่งเมื่อเร็ว ๆ นี้ รัฐบาลอังกฤษได้พบว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ทรัพยากรทั้งหมดของรัฐบาลเพื่อคัดค้านการต่อสู้กับสิ่ง

แต่ในอินเดียนั้น ผู้ไม่ให้ความร่วมมือได้ไปไกลกว่านั้นอีก คณะทำงานมวลอินเดียของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งชาติอินเดีย (All India Working Committee) ได้พยายามบั่นทอนความภักดีของกองทหารและกองตำรวจของรัฐบาล ท่านอุปราชปราศรัยต่อไปว่าผลก็คือ รัฐบาล “ไม่มีทางเลือก” เว้นแต่ต้องประกาศว่า คณะกรรมการดังกล่าวเป็นคณะกรรมการนอกกฎหมายและอินเดียจำเป็นต้องได้รับการปกป้องให้พ้นจาก “หลักการซึ่งมีแนวทางบ่อนทำลายโดยพื้นฐาน”^{๕๔}

สภาพโซเวียต เจื่อนโซและเหตุการณ์ระหว่างที่เยอรมันยึดครองพื้นที่ส่วนใหญ่ของโซเวียตในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้น แตกต่างอย่างมากจากที่เกิดขึ้นในอินเดียช่วงที่ถูกอังกฤษยึดครอง อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์ของเยอรมันก็ยังทำให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานนาซีบางคน และนายทหารนายกองทัพอากาศเยอรมัน มีทัศนคติว่า การให้ความร่วมมือและการยินยอมเชื่อฟังของประชาชนในอาณานิคมบริเวณดังกล่าว นั้น เป็นสิ่งจำเป็น หากประสงค์จะรักษาเขตยึดครองเอาไว้

เป็นเวลานานที่พวกนาซีไม่ได้แสวงหาความร่วมมือจากชาวตะวันออก ซึ่งเป็น
“มนุษย์ชั้นต่ำ” (Untermenschen) อันเป็นผลจากอคติการด้อยและนโยบายกีดกันทางเชื้อชาติ
อย่างรุนแรงของพวกเยอรมัน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำชาวเยอรมันมาแทนที่ประชากรซึ่งอยู่
ในที่เดิมทั้งหมด) เพราะฉะนั้นกรณีนี้จึงเป็นการไร้ความร่วมมือของประชาชนในเขตยึดครอง
มากกว่าจะเป็นการจงใจปฏิเสธการให้ความร่วมมือเมื่อต้องการ สถานการณ์ไม่สู้ชัดเจนนัก
เพราะมีองค์ประกอบหลายประการที่มีอิทธิพลต่อขบวนการยึดครองดินแดนดังกล่าว แม้กระทั่ง
บทบาทความสำคัญของการไร้ความร่วมมือในเขตยึดครองนั้น บางทีก็เป็นเรื่องลำบากที่จะชี้ให้เห็น
เห็นชัด ทั้งนี้เพราะสงครามและกิจกรรมจรยุทธ์อื่น ๆ ในดินแดนเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม แม้
กระทั่งในยามสงคราม และถึงแม้จะใช้นโยบายนาซีและมีอคติการด้อยต่างกัน เจ้าหน้าที่ทหาร
เยอรมันบางคนก็สรุปว่า ความร่วมมือของพลเมืองนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

ในงานศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการยึดครองดินแดน อเล็กซานเดอร์ คาลดิน (Alex-
ander Dallin) ได้อ้างกรณีอื่นหลากหลาย ที่เจ้าหน้าที่นาซีและนายทหารเยอรมันต้องตระ-
หนักถึงความจำเป็นที่จะได้รับความร่วมมือ ยกตัวอย่างเช่น คุบเบอ (Kube) ผู้เป็นคอมมิชชันนารี
(Reichkommissar) ในเบลารุสเซีย (Belorussia) ได้สรุปที่ละเอียดน้อย ๆ และไม่สู้เต็มใจนักว่า
การสนับสนุนของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างน้อยที่สุดก็โดยการอยู่เฉย ๆ คาลดินรายงานว่า
ใน ค.ศ. ๑๙๔๒ คุบเบอก็เชื่อว่า “กองทัพเยอรมันนั้นจะไม่สามารถปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ
ได้เลย ถ้าไม่มีประชาชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพ” คาลดินยังอ้างถึงข้อความของนาย
ทหารเยอรมันระดับผู้บังคับบัญชาในสหภาพโซเวียต ซึ่งกล่าวเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๒
ว่า “ความร้ายแรงของสถานการณ์ทำให้ประจักษ์อย่างชัดเจน ถึงความจำเป็นที่จะต้องได้รับ
ความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่น” นายพลฮาร์ทเนค (Harteneck) เขียนในเดือนพฤษภาคม
ค.ศ. ๑๙๔๓ ว่า “เราสามารถจะเป็นเจ้าเข้าครองดินแดนอันกว้างขวางของรัสเซียได้ แต่แทน
เป็นเพียงการมีชัยเหนือพวกรัสเซียและพวกยูเครนเนี่ยน ซึ่งอาศัยอยู่บนดินแดนนั้น แต่เราไม่
เคยเอาชนะใจของพวกเขาได้เลย

ในการสำรวจประวัติศาสตร์การยึดครองโซเวียตของเยอรมัน คาลดินเขียนว่า

ถึงแม้การลงแสงจะคืบคลานถึงทะเลสาบของการปกครองแบบเยอรมัน แต่พวกเขาก็เริ่มจะตระหนักในขั้นต้น
ว่า การให้ความร่วมมืออย่างจริงใจของประชาชนนั้น เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความมั่นคงสูงสุดและการปกครอง
ที่มีประสิทธิภาพที่สุด จากข้อกำหนดในทางปฏิบัติ อันเรียนรู้จากการทำงานในสนามนั้น ทำให้ค่อนข้างน้อยที่

สุดเกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวทางปฏิบัติของการล่าอาณานิคมแบบนาซี ถึงแม้จะไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางทฤษฎีก็ตาม^{๕๕}

ความเปลี่ยนแปลงนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะมันเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับจุดยืนทางอุดมการณ์ของนาซี ซึ่งเรียกชาวยุโรปตะวันออกเหล่านี้ว่ามนุษย์ชั้นต่ำ (Sub-human) และขัดแย้งกับแผนการเบื้องต้นในการที่จะทำลายประชากรทั้งหมดในดินแดนแถบนี้เพื่อจะให้มิดินแดนที่ว่างเปล่ากว้างขวางเพื่อเป็นอาณานิคมที่เรียกว่า Lebensraum (ที่อยู่อาศัย) สำหรับชาวเยอรมันเชื้อชาติโพลีค (Volk)

ง) สุวิธิการควบคุมอำนาจทางการเมือง

ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๔๓ ฮิตเลอร์ได้บอกกับอัลเฟรด โรเซนเบิร์ก (Alfred Rosenberg) ว่าในเขตยึดครองภาคตะวันออกนั้น นโยบายของเยอรมันจำเป็นต้องเข้มงวดมากขึ้น ถึงขนาดที่จะทำให้สำนักทางการเมืองของประชากรนั้นชาลงไป อย่างไรก็ตามในเดือนกรกฎาคมเขาก็ประกาศว่า

...ข้าพเจ้าอ้างกล่าวว่า การปกครองประชาชนในดินแดนที่ยึดมาได้นั้น เป็นปัญหาจิตวิทยาโดยแท้ ไม่มีใครสามารถปกครองโดยใช้พลังเพียงอย่างเดียว เป็นความจริงที่ว่า พลกำลังเป็นปัจจัยชี้ขาด แต่เป็นเรื่องสำคัญพอ ๆ กัน ที่จะต้องมีคุณสมบัติทางจิตวิทยาอย่างซึ่งผู้ปกครองต้องการเพื่อที่จะเป็นนายของสัตว์ป่า เราต้องทำให้พวกมันเชื่อว่า เราคือผู้ชนะ^{๕๖}

อะไรจะตามมาจากการยอมรับของฮิตเลอร์ที่ว่า "พลกำลัง" อย่างเดียว ไม่เพียงพอที่จะปกครองประชาชนในเขตยึดครองได้ หากประชาชนปฏิเสธที่จะยอมรับผู้รุกรานทางทหารที่ประสบความสำเร็จในฐานะเจ้านายทางการเมืองของตน การยืนยันของฮิตเลอร์ต่อธรรมชาติทางจิตวิทยาในการปกครองเขตยึดครองนั้นมาพ้องกันกับทัศนะของนักคิดทางการเมือง ซึ่งได้นำเสนอไปแล้วอย่างน่าสนใจยิ่ง กล่าวคือในการปกครองนั้นจำเป็นที่จะต้องเข้าใจถึงจิตใจของพลเมือง ทัศนะว่าด้วยอำนาจในทางทฤษฎีเหล่านี้ล้วนมีผลในทางปฏิบัติอย่างยิ่ง การทำทลายและการไม่ให้ความร่วมมือของพลเมือง อย่างน้อยในสภาวะบางอย่าง อาจจะทำให้เกิดปัญหาอันหนักหน่วงต่อผู้ปกครองได้ อาจจะมีขีดขวางความตั้งใจและนโยบายของผู้ปกครองหรือกระทั่งทำลายรัฐบาลลงไป

หากความนี้เป็นจริงแล้ว *ทำไม* ประชาชนในอดีตจึงไม่ลุกขึ้นทำลายล้างการกดขี่ทรวราช และการเอารัดเอาเปรียบ คุณจะมีเหตุผลอยู่มากมาย ประการแรกเหยื่อแห่งอำนาจของ

ผู้ปกครองเหล่านั้น มักจะรู้สึกช่วยตนเองไม่ได้เมื่อเผชิญกับอำนาจของผู้ปกครองในการควบคุม
ลงโทษ และกคชี่ ความรู้สึกช่วยตนเองไม่ได้นั้น เกิดขึ้นมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน

ประชาชนพลเมืองนั้น โดยทั่วไปมักไม่ตระหนักว่า พวกเขาเหล่านั้นแหละคือที่มาแห่ง
อำนาจของผู้ปกครอง และหากร่วมมือกันทำงาน ก็ย่อมจะทำลายล้างอำนาจนั้นลงไปได้ การ
ไม่ตระหนักก็รู้ถึงบทบาทความสำคัญของตนเองแท้จริงนั้นอาจมาจากความเขลา ไร้เตียงสา
หรืออาจมาจากการที่ผู้ปกครองจงใจลวงประชาชนก็ได้ ถ้าพลเมืองจะมองไปที่อำนาจของผู้
ปกครองในชั่วขณะใดขณะหนึ่ง ก็จะรู้สึกอำนาจนั้นแข็งแกร่งมั่นคงอย่างยิ่ง อาจจะไม่ยอมให้ผู้
ปกครองอย่างไม่มีทางช่วยเหลือใด ๆ ได้ การมองสั้น ๆ เช่นนี้แหละ ที่ทำให้เกิดทฤษฎี
แห่งอำนาจแบบเหนือเคียว

อย่างไรก็ตาม หากประชาชนพิจารณาอำนาจของผู้ปกครอง ทั้งโดยย้อนกลับไป
ในอดีตและแลไปข้างหน้าแล้ว และตระหนักถึงที่มาและพัฒนาการ ความหลากหลาย และ
ความบอบบาง ประชาชนก็จะเริ่มเห็นบทบาทของตนเองในการก่อตัว สืบต่อ และพัฒนา
อำนาจนั้น ๆ ความตระหนักเช่นนี้ จะทำให้คนเข้าใจได้ว่า ประชาชนมีความสามารถที่จะ
ทำลายอำนาจดังกล่าวได้

โดยปกติแล้ว เพื่อประโยชน์ในทางอำนาจผู้ปกครองมักจะลวงให้ประชาชนหลงไม่
เข้าใจถึงธรรมชาติอันบอบบางแห่งอำนาจทางการเมือง และความสามารถของประชาชนที่จะ
ล้มล้างอำนาจดังกล่าวนั้น ด้วยเหตุนี้ บางครั้งผู้ปกครองจึงตั้งใจที่จะบ่อนกั้นไม่ให้ประชาชน
เข้าใจข้อเท็จจริงอันนี้ ผู้ปกครองที่กคชี่เอาเปรียบและไร้ความยุติธรรม จึงมีเหตุผลทั้งหมดที่
จะปกป้องไม่ให้ประชาชนเข้าใจถึงทฤษฎีแห่งอำนาจดังกล่าวนี้ และก็มีหลักฐานว่าผู้ปกครอง
เหล่านั้นจงใจจะกระทำการดังกล่าว (ไม่สู้ชดกันก็ว่า รัฐบาลซึ่งสะท้อนเจตนารมณ์ของพลเมือง
อย่างแท้จริง จะมีเหตุผลที่จะบ่อนกั้นไม่ให้ประชาชนมีความรู้ทางทฤษฎีดังกล่าว)

เป็นเวลานานก่อนที่ฮิตเลอร์จะขึ้นมาเป็นอัครมหาเสนาบดี เขาเคยเขียนไว้ว่า “เรา
จะต้องไม่ฝันว่าจะมีใครสักคนหนึ่งเนรมิตร่างรัฐธรรมนูญของรัฐฉบับใหม่” ซึ่งมีหลักการ
เกี่ยวกับผู้นำเป็นพื้นฐาน และยึดเยียดให้แก่รัฐโดยคำสั่งอย่างเป็นทางการ “ด้วยอำนาจจาก
เบื้องบนในระดับหนึ่งบางคนอาจจะลงสิ่งเหล่านี้ แต่ผลก็คือรัฐใหม่ไม่สามารถจะกำเนิดขึ้นมา
ได้ และส่วนใหญ่ก็จะกลายเป็นทหารกึ่งตายตั้งแต่ยังไม่เกิด”^{๕๖} อะไรจะเกิดขึ้นหากประชาชน

ตระหนักหรือเท็จจริงอันหนึ่งในระดับกว้างมาก ๆ และรู้ว่าพวกเขาสามารถจะป้องกันไม่ให้มีการยึดเยียบนโยบายและระบอบการปกครองที่ไม่ต้องการให้แก่เขาได้ และพวกเขามีทักษะเพียงพอที่จะปฏิเสธการให้ความร่วมมือในการต่อสู้แบบเปิดเผยได้ ได้มีการเสนอว่าความรู้ดังกล่าวนี้จะนำไปสู่จุดจบของระบอบทรราชและการกดขี่ ตัวอย่างเช่น ขณะที่คานธีกำลังไปถึงประเด็นทางเศรษฐกิจ เขาก็ยังมีผลพลอยได้อีกกว้างขวางอย่างอื่นอยู่ในใจ เมื่อเขาเขียนว่า

คนร้ายวบนั้นไม่อาจจะสะสมความมั่งคั่งของตนเองได้ โดยไม่ได้รับความร่วมมือจากคนยากคนจนในสังคม หากความรู้ดังกล่าวนี้ได้ซึมลึกและแพร่ขยายออกไปในหมู่บรรดาคนยากจนทั้งหลาย พวกเขาจะแข็งแกร่งขึ้น และเรียนรู้ที่จะปลดปล่อยตนเองด้วยวิธีการไร้ความรุนแรง หนีพ้นจากความไม่เสมอภาค ซึ่งบดขยี้เขาอยู่ และทำให้เขาอยู่ในภาวะที่เกือบจะอดตาย^{๕๘}

ชาร์ลส์ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ประชาชนไม่ตระหนักว่า "...อำนาจทางการเมืองนั้นคืออำนาจของตนเอง... และผลก็คือ ประชาชนได้กลายมาเป็นผู้มีส่วนช่วยเหลือ ในขณะที่เดียวกับที่กลายเป็นเหยื่อ... หากมีคนเข้าใจความจริงข้อนี้ และรู้ว่ามันเกี่ยวกับตนอย่างไร และจะแก้ปัญหานี้อย่างไรอย่างเพียงพอแล้ว ประชาชนก็สามารถจะประกันได้ว่ารัฐบาลไม่มีวันเป็นทรราชไปได้"^{๕๙}

นัยสำคัญทางการเมืองในการวิเคราะห์ของเรานั้น เมื่อกล่าวถึงคำพูดของกรีน (Green) แล้ว ได้เน้นไปที่การควบคุมอำนาจทางการเมือง โดยการที่ "ประชาชนผู้เป็นองค์อธิปัตย์ เพิกถอนอำนาจจากตัวแทนฝ่ายนิติบัญญัติ หรือฝ่ายบริหารของตน"^{๖๐} นี่คือการควบคุมอำนาจของผู้ปกครอง โดยการเพิกถอนการยินยอมพร้อมใจ เป็นการควบคุม มิใช่โดยการไร้ความรุนแรงที่เหนือกว่าจากเบื้องบนหรือจากข้างนอก และไม่ใช้การเร่งเร้าชักชวน มิใช่ด้วยการหวังว่าจะเปลี่ยนใจผู้ปกครอง แต่โดยการที่ประชาชนปฏิเสธจะให้หรืออำนวยความสะดวกมาแห่งอำนาจแก่ผู้ครอบครองอำนาจนั้น โดยการตัดรากแห่งอำนาจของผู้ปกครองทั้ง นี้คือการต่อต้านอำนาจด้วยการไม่ให้ความร่วมมือและด้วยการดื้อแพ่ง หากสามารถประยุกต์ใช้วิธีการนี้ได้ในทางปฏิบัติ และสามารถประสบความสำเร็จ ทั้งๆ ที่เผชิญกับการกดขี่ ต่อต้าน ก็ดูเหมือนว่าจะเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุดและแน่นอนในการควบคุมอำนาจ

ถ้าจะนำทฤษฎีแห่งอำนาจนี้ไปใช้ ปัญหาที่ก็จะใช้อย่างไร ที่ประชาชนในอดีตไม่ได้ต่อสู้ล้มล้างระบบทรราช หรือการกดขี่ในอดีตกาลอันยาวนาน เหตุหนึ่งก็เพราะปราศจากความรู้ที่ว่า จะกระทำกรอย่างไร

ประการแรก ในการปฏิเสธรัฐบาลทรราชนั้น ประชาชนจะต้องแสดงออกซึ่ง การปฏิเสศที่จะให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง การปฏิเสศดังกล่าวนี้อาจมีรูปแบบอันหลากหลาย ก็ได้ รูปแบบบางอย่างอาจจะง่าย บางอย่างก็ต้องใช้ความพยายามมาก และบางอย่างก็ค่อนข้างอันตราย แต่ทุกรูปแบบจำต้องอาศัยทั้งความกล้าหาญและปัญญา และจะต้องเป็นการกระทำ โดยกลุ่มหรือโดยมหาชน ดังเช่นกาเอตาโน มอสกา (Gaetano Mosca) ได้เคยชี้ว่า คนกลุ่ม น้อยซึ่งเป็นผู้ปกครองนั้นรวมตัวกันได้ และสามารถจะทำการประสานกันได้ ในขณะที่คน ส่วนใหญ่ซึ่งถูกปกครองนั้นมักจะ “ไม่มีการจัดองค์กร”^{๖๑} หรือเราอาจจะเพิ่มว่าปราศจากองค์กร ซึ่งเป็นอิสระ ผลก็คือประชาชนพลเมืองนั้นมักไม่สามารถที่จะรวมตัวกันเป็นฝ่ายค้าน ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ และอาจจะถูกทำลายไปที่ละคน ๆ ปฏิบัติการอันมีประสิทธิภาพซึ่งมีพื้นฐาน อยู่บนทฤษฎีแห่งอำนาจนี้ จำจะต้องใช้การทำหายและการต่อสู้คัดค้านอย่างรวมกลุ่ม ซึ่งอาจจะ มีหรือไม่มีโอกาสเตรียมตัวเป็นพิเศษมาก่อนก็ได้

บทที่ ๒

โครงสร้างพื้นฐานสำหรับการควบคุมผู้ประกอบการ

ปัญหาทั่วไปที่เร่รังควานที่สุดประการหนึ่งในทางการเมืองปัจจุบัน ก็คือปัญหาที่ว่า จะควบคุมการกระทำของรัฐบาลสมัยใหม่ได้อย่างไร อำนาจของรัฐบาลที่ไม่มีการควบคุมนั้น เป็นภัยต่อประชาชนในหลาย ๆ ทางด้วยกัน ที่ชัดเจนที่สุด ก็อยู่ในรูปของทรราชยุคใหม่และการสงคราม วิธีการควบคุมผู้ประกอบการที่กระทำกันมา อันได้แก่การควบคุมในทางรัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง หรือการควบคุมตนเองของผู้ปกครอง ตลอดจนการปฏิวัติอย่างรุนแรงนั้น ได้ชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดอย่างชัดเจนและข้อเสียมากมาย ไม่ว่าวิธีการเหล่านั้นจะยังให้เกิดผลดีเช่นไรก็ตาม ในสถานการณ์ที่รุนแรง เร่รังควาน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการควบคุมอย่างจริงจังนั้นทางเลือกของเราไม่อาจจะจำกัดอยู่ที่วิธีการเดิม ๆ แต่เพียงเท่านั้นได้อีกแล้ว ถ้าเราไม่ต้องการจะกลายเป็นกลไกในทางการเมืองที่ช่วยตนเองไม่ได้ หรือถูกทำลายไปทั้งหมด เราก็จะต้องพยายามแสวงหา และดำเนินงานด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อควบคุมการทำงานของผู้ประกอบการให้ได้

การวิเคราะห์ในบทที่ ๑ ได้ชี้ให้เห็นว่าอำนาจของผู้ประกอบการนั้น ขึ้นอยู่กับที่มาแห่งอำนาจอันหลากหลายอย่างไรบ้าง ความสามารถที่จะได้มาซึ่งที่มาแห่งอำนาจเหล่านั้น ถูกกำหนดทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม โดยระดับของความร่วมมือ การยอมจำนน ยินยอม เชื่อฟัง และ ความช่วยเหลือซึ่งผู้ประกอบการสามารถจะได้รับจากประชาชน และผู้ช่วยเหลือที่เขาวางจ้างมา หรือเป็นตัวแทนของเขา ผลลัพธ์ก็คือ กลุ่มเหล่านี้มีศักยภาพที่จะบ่อนกั้นไม่ให้ผู้นำได้มาซึ่ง

ที่มาแห่งอำนาจของตนได้ หรือจะเพิกถอนความช่วยเหลือทั้งหมด โดยสิ้นเชิงก็ได้เช่นกัน โดยการลดหรือเพิกถอนความยินยอมเชื่อฟัง หรือการให้ความร่วมมือที่จำเป็นทั้งหลายทั้งปวง ดังนั้นในแง่นี้ อำนาจของผู้ปกครองก็สามารถจะถูกจำกัด ทำให้อ่อนลง หรือแม้กระทั่งทำให้สลายตัวไปได้ การเพิกถอนที่มาของอำนาจเพื่อจะให้มีประสิทธิภาพสูงสุดนั้น จำเป็นจะต้องกระทำโดยคนจำนวนมากและโดยสถาบันต่าง ๆ ซึ่งดำเนินงานร่วมกัน ความสามารถที่จะกระทำสิ่งเหล่านี้ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับ หรือแม้กระทั่งถูกกำหนด โดยโครงสร้างของสังคมนั่นเอง

โครงสร้างของสังคมซึ่งมีผลกระทบต่อความเป็นไปได้ในการควบคุม

โครงสร้างของสังคมเป็นเงื่อนไขที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดสมรรถนะโดยทั่วไปของสังคมใดสังคมหนึ่ง ที่จะควบคุมผู้ปกครองของตนเอง เงื่อนไขเชิงโครงสร้างเหล่านี้หมายถึงการดำรงอยู่หรือการขาดหายของสถาบันต่าง ๆ จำนวนของสถาบันเหล่านั้น หรือระดับของการรวมอำนาจ หรือการกระจายอำนาจ กระบวนการตัดสินใจภายใน และระดับของพลังความเข้มแข็งภายใน และความมีชีวิตชีวาของสถาบันเหล่านั้น ตัวอย่างเงื่อนไขที่สละสลวยได้แก่สังคมซึ่งสถาบันทุกอย่างเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างรัฐ ซึ่งรวบอำนาจเต็มที่ หรือไม่ก็อยู่ภายใต้รัฐ และถูกควบคุมโดยรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างที่สละสลวยอีกแบบหนึ่งได้แก่สังคมซึ่งความต้องการใด ๆ ในสังคมนั้น จะได้มาก็โดยอาศัยสถาบันซึ่งเป็นเอกเทศอันหลากหลาย และอาจจะเป็นสังคมซึ่งมีรูปแบบของรัฐบาลอยู่ แต่ไม่ปรากฏรัฐที่รวบอำนาจ (รัฐในที่นี้หมายถึงรูปแบบหนึ่งของรัฐบาลซึ่งประกอบไปด้วยระบบราชการ ระบบทหาร และระบบตำรวจ กำลังตำรวจอันถาวร ซึ่งสามารถจะใช้วิธีการรุนแรงในการควบคุม ทั้งนี้โดยมีการสนับสนุนด้วยระบบคุกและอาจจะมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีกด้วย)

เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่สละสลวยทั้งในแบบรวบอำนาจอย่างเต็มที่ หรือแบบที่กระจายอำนาจอย่างเต็มที่นั้น ไม่สมมุติอยู่จริง หรือไม่เคยมีอยู่จริงเท่าไรนัก ว่าที่จริงแล้ว สังคมการเมืองทุกสังคมนั้นมี โครงสร้างชนิดที่อยู่ระหว่างเงื่อนไขที่สุดขั้วทั้งสองแบบที่กล่าวข้างต้น ระดับของการควบคุม หรือการกระจายอำนาจ อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมนั้น ตลอดจนระดับการรวมอำนาจไว้ที่รัฐ หรือกระจายไปอยู่ตามสถาบันต่าง ๆ ที่เป็นเอกเทศในสังคมนั้น

เหล่านี้เป็นประเด็นที่สำคัญยิ่ง

เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อสมรรถนะของสังคมในการควบคุมอำนาจของผู้ปกครองนั้นมีอยู่ ๒ วิธีด้วยกัน หากอำนาจกระจายไปมากตามสถาบันซึ่งเข้มแข็ง และเป็นเอกเทศ มีชีวิตชีวา สถานการณ์แบบนี้จะมีส่วนช่วยอย่างมาก ในกรณีฉุกเฉินซึ่งจำเป็นจะต้องต่อสู้เพื่อควบคุมอำนาจของผู้ปกครอง สถานการณ์ดังกล่าวนี้จะมีส่วนสำคัญในการเพิ่มพลังอำนาจของประชาชนและสถาบันต่าง ๆ ในการเพิกถอนที่มาแห่งอำนาจซึ่งผู้ปกครองใช้ควบคุมประชาชนไว้ได้ ยิ่งไปกว่านั้นเงื่อนไขเชิงโครงสร้างนี้จะเป็นตัวกำหนดขอบข่ายแห่งอำนาจของผู้ปกครองชนิดที่เขาไม่อาจจะใช้อำนาจเกินขอบเขตดังกล่าวได้ หากมิได้มีการแก้ไขโครงสร้าง หรือพยายามแสวงหาความช่วยเหลือที่เข้มข้นเพิ่มขึ้น จากประชาชนรวมทั้งสถาบันของประชาชนด้วย

ผู้ปกครองคนใดก็ตามซึ่งมีตำแหน่งควบคุมโครงสร้างของรัฐ อาจไม่จำเป็นจะต้องใช้อำนาจของตนในการครอบงำหรือการควบคุมสังคมให้กว้างไกล หรือลึกซึ้งเท่าที่เงื่อนไขเชิงโครงสร้างจะเอื้ออำนวย การขาดแรงจูงใจ หรือความนับถือต่อข้อจำกัด ซึ่งกำหนดโดยรัฐธรรมนูญ ความเชื่อดีในทางศีลธรรม หรือทางศาสนา ตลอดจนการยึดมั่นอยู่กับทฤษฎีบางชนิด หรือปรัชญาการเมืองบางประเภท อาจจะทำให้ผู้ปกครองนั้น เว้นจากการใช้อำนาจอย่างเต็มที่ ทั้ง ๆ ที่เงื่อนไขเชิงโครงสร้างของสังคม ก็เอื้อให้เขาใช้อำนาจได้อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม หากทัศนคติของผู้ปกครองเปลี่ยนแปลงไป และหากผู้ปกครองมองว่าสถานการณ์นั้นจะต้องอาศัยการกระทำที่รุนแรง หรือสุดโต่งยิ่งกว่านั้น หรือหากความประสงค์ในเชิงบุคคลลึกลับทำให้เขาเป็นคนหิวกระหายอำนาจมากยิ่งขึ้น หรือหากมีคนใหม่หรือคนกลุ่มใหม่ขึ้นมายึดตำแหน่งของผู้ปกครองเอาไว้ได้แล้ว ผู้ปกครองก็อาจจะใช้อำนาจของตนให้เต็มศักยภาพจนสุดขอบเขตเท่าที่เงื่อนไขในเชิงโครงสร้างทางสังคมกำหนดไว้ ผู้ปกครองยังอาจจะหาวิธีลัดทอนหรือโจมตีสถาบันซึ่งเป็นตัวกำหนดขอบข่ายอำนาจของตนเองได้ด้วย

เพราะฉะนั้นทั้งหมดนี้จึงชี้ให้เห็นว่า วิธีการต่อสู้เพื่อควบคุมผู้ปกครองผู้ไม่ประสงค์จะถูกควบคุม และเงื่อนไขเชิงโครงสร้างของสังคม ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดขอบข่ายอำนาจของผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ทั้งสองประการล้วนเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งต่อการควบคุมอำนาจของผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งกว่าการกำหนดเงื่อนไขไว้

ในรัฐธรรมนูญและการควบคุมตนเองของผู้ปกครอง

วิธีการต่อสู้นั้นมีอยู่ แต่เป็นวิธีซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนทัศนะเกี่ยวกับธรรมชาติของอำนาจที่นำเสนอไว้ในบทที่ ๑ แล้ว (ที่ว่าอำนาจนั้นมีที่มาซึ่งอาจจะจำกัดลงไปได้ด้วยการเพิกถอนการให้ความร่วมมือ หรือการยินยอมเชื่อฟัง) นี้เรียกว่า "ปฏิบัติการไว้ความรุนแรง" ปฏิบัติการดังกล่าวรวมไปถึงการประท้วงอย่างไร้ความรุนแรงโดยอาศัยสัญลักษณ์ การไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การเข้าแทรกแซงอย่างไร้ความรุนแรงในรูปแบบจิตวิทยา ทางกายภาพ ทางสังคม ทางเศรษฐกิจ และการเมือง" วิธีดังกล่าวนี้หากพัฒนาปรับปรุง และนำไปปฏิบัติในสถานการณ์เฉพาะที่หลากหลายแล้ว จะกลายเป็นคำตอบสำคัญที่สนองความต้องการวิธีการต่อสู้ที่จะควบคุมอำนาจของผู้ปกครอง ซึ่งไม่เต็มใจจะกำหนดขอบข่ายหรือจำกัดอำนาจของตัวเองโดยสมัครใจ แต่วิธีการเหล่านี้ต้องอาศัยการวิจัย การวิเคราะห์ การศึกษาในเชิงนโยบายและการพัฒนาอีกมาก ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและศักยภาพของวิธีการควบคุมดังกล่าวนี้

อย่างไรก็ตาม บทนี้เป็นการพยายามที่จะมุ่งเน้นตรงบทบาทของโครงสร้างทางสังคม ในการกำหนดขอบข่ายแห่งอำนาจของผู้ปกครอง จุดสำคัญของการวิเคราะห์นี้ก็คือข้อพิจารณาเกี่ยวกับผลระยะยาวของการรวมอำนาจทางสังคมไว้ที่รัฐ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลระยะยาวของการกระจายอำนาจเชิงสัมพันธ์ไปตามสถาบันต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่ของรัฐในสังคมทั้งหมด

มีหลายครั้ง ถึงแม้จะไม่บ่อยนัก ที่ปัจเจกชนสามารถมีอิทธิพลต่อเหตุการณ์ในทางสังคมและการเมืองได้ โดยอำนาจส่วนตัวในการกระตุ้นเร้า หรือโดยความสัมพันธ์ส่วนตัวกับบุคคลสำคัญในโครงสร้างของสังคม หรือโดยความสามารถของตนในการใช้วิธีการ หรือปฏิบัติการไว้ความรุนแรงแบบต่าง ๆ พฤติกรรมหรือการกระทำของคานธี บางครั้งแสดงชัดถึงความสามารถประเภทหลังเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์เหล่านั้นไม่ค่อยเกิดขึ้นบ่อยนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากจะต้องนำมาใช้กับผู้ปกครอง ซึ่งตั้งใจที่จะปกครองอย่างที่ท่านต้องการโดยไม่มีข้อจำกัดใดๆ ในสถานการณ์ หรือกรณีดังกล่าวนี้ อำนาจของคนเหล่านี้จะถูกจำกัดหรือสลายไปได้โดยการกด หรือโดยการจำกัดที่มาแห่งอำนาจของผู้ปกครอง การจำกัดดังกล่าวนี้ไม่สามารถจะทำให้เกิดขึ้นได้โดยปัจเจกชนใด ๆ ที่มาแห่งอำนาจของผู้ปกครองนั้นจะถูก

กระทบกระเทือนอย่างจริงจังก็ต่อเมื่อความช่วยเหลือ ความร่วมมือ หรือการยินยอมเชื้อพั้ง
อำนาจเหล่านั้น ถูกเพิกถอนโดยประชากรจำนวนมากในเวลาเดียวกัน นั่นคือโดยกลุ่มทาง
สังคมและโดยสถาบันของสังคม สมรรถนะขององค์กรดังกล่าวในการเพิกถอนที่มาแห่งอำนาจ
ที่ตนอำนาจให้แก่ผู้ปกครองนั้น จึงกลายเป็นสิ่งสำคัญสูงสุด สมรรถนะดังกล่าวนี้ได้รับอิทธิพล
จากตัวแปรหลายอย่าง รวมทั้งทักษะของผู้ได้ปกครองหรือประชาชนพลเมืองในการประยุกต์
ใช้วิธีการต่อสู้ รวมกระทั่งถึงความต้องการเชิงสัมพัทธ์ของผู้ปกครอง ต่อที่มาแห่งอำนาจซึ่ง
ผู้ได้ปกครองสามารถจะอำนาจให้ได้ ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือระดับความสามารถของกลุ่ม
เหล่านี้ที่จะกระทำกรอย่าง เป็นอิสระเพื่อต่อสู้กับผู้ปกครอง

มีความเป็นไปได้อย่างกว้าง ๆ ๒ ประการที่จุดนี้ นั่นคืออำนาจอาจจะรวมไว้ที่รัฐ
และผู้ได้ปกครองหรือพลเมืองนั้นก็แยกกันอยู่โดยลำพัง จนกระทั่งไม่มีกลุ่มทางสังคม หรือ
สถาบันทางสังคมใด ๆ ที่จะมีความสามารถเพิกถอนที่มาแห่งอำนาจของผู้ปกครองได้ และดังนั้น
จึงไม่สามารถจะควบคุมการกระทำของผู้ปกครองได้เลย ในอีกแง่หนึ่งหากในสังคมมีกลุ่มต่างๆ
เป็นจำนวนมาก ที่สามารถจะปฏิบัติการอย่างเป็นเอกเทศจนควบคุมผู้ปกครองได้ในที่สุด การ
ดำรงอยู่และพลังของสถาบันเหล่านี้จะเป็นตัวเพิ่มโอกาสแห่งความสำเร็จในการต่อสู้ เพื่อควบคุม
อำนาจของผู้ปกครอง กลุ่มหรือสถาบันดังกล่าวที่สามารถจะปฏิบัติการอย่างเป็นเอกเทศได้
นั้น เราเรียกว่า “คลั่ง” หรือ “ที่อยู่” (Locci) แห่งอำนาจ

“อำนาจ” ในที่นี้หมายถึงอำนาจทางการเมืองอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นส่วนย่อยลงมา
ของอำนาจทางสังคม อำนาจทางการเมืองในที่นี้หมายถึงภาพรวมทั้งหมดยของวิธีการ
อิทธิพล และกำลังกดดัน รวมไปถึงสิทธิธรรมหรืออำนาจหน้าที่ การให้รางวัล และการลง
ทัณฑ์ อันมีขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายของผู้มีอำนาจโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันของรัฐบาล รัฐ
และกลุ่มซึ่งตรงข้ามกับสิ่งเหล่านี้ อำนาจทางการเมืองอาจจะวัดได้โดยความสามารถที่จะควบคุม
สถานการณ์ ประชาชน หรือสถาบัน หรือความสามารถที่จะกระตุ้นไว้ หรือระดมประชาชน
และสถาบันให้ปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่ง อำนาจอาจจะใช้เพื่อให้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งประสบผล
สำเร็จ ตามเป้าหมายของตน หรือเพื่อที่จะปฏิบัติงาน หรือปรับปรุงนโยบายใด ๆ หรือ
ทำให้คนอื่นประพฤติอย่างที่ใช้อำนาจประสงค์ มามีส่วนในการคัดค้าน หรือเพื่อที่จะรักษา
ระบบ นโยบาย หรือความสัมพันธ์ที่จกตั้งไว้แล้ว หรือเพื่อจะเปลี่ยนแปลงทำลายย้ายที่ความ

สัมพันธ์ทางอำนาจที่มีมาก่อน การลงทัณฑ์ ซึ่งอาจจะใช้ความรุนแรง หรือไร้ความรุนแรง นั้น เป็นองค์ประกอบสำคัญในเรื่องของอำนาจ ไม่จำเป็นเสมอไปที่จะต้องใช้ทัณฑ์อำนาจ ทุกอย่างจึงจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ เพียงแต่การมีสมรรถนะในการลงทัณฑ์และการ ระดมองค์ประกอบส่วนอื่นของอำนาจ ก็อาจจะเพียงพอแล้วที่จะบรรลุเป้าประสงค์ได้ ในกรณี ดังกล่าวนี้อาจจะไม่ได้ใช้การลงทัณฑ์โดยตรง ก็ไม่ได้หมายความว่าอำนาจนั้นมันน้อยลง"

บทบาทของคลังอำนาจที่แพร่กระจายในการควบคุมอำนาจทางการเมือง

รูปแบบที่แน่ชัดและธรรมชาติของคลังอำนาจ (หรือตำแหน่งแห่งหนที่อำนาจดำรง อยู่ ประสานรวบรวม หรือแสดงออกมา) แปรเปลี่ยนไปจากสังคมหนึ่งไปสู่สังคมหนึ่ง หรือ จากสถานการณ์หนึ่งไปสู่อีกสถานการณ์หนึ่ง อย่างไรก็ตามคลังแห่งอำนาจเหล่านั้นมักจะรวม ไปถึงกลุ่มทางสังคม หรือสถาบันทางสังคม อย่างเช่น ครอบครัว ชนชั้นทางสังคม กลุ่ม ทางศาสนา กลุ่มทางวัฒนธรรมและกลุ่มประชากริ กลุ่มอาชีพ กลุ่มเศรษฐกิจ หมู่บ้าน เมือง นคร จังหวัด หรือภูมิภาค องค์การเล็ก ๆ ของรัฐบาล องค์การอาสาสมัคร และพรรค การเมือง บ่อยครั้งที่คลังอำนาจจะอยู่กับสถาบันทางสังคมแบบประเพณีที่มีการจัดตั้งมาแล้ว และเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม บางครั้งคลังอำนาจก็อาจจะมีลักษณะทางการเมืองน้อยกว่านี้ หรือ อาจจะถูกสร้างหรือฟื้นฟูขึ้นมาในกระบวนการต่อสู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรือเพื่อสกัดกั้นผู้ปกครอง (ดังเช่น สมัชชาผู้ใช้แรงงานในระหว่างการปฏิวัติซังการ์ ค.ศ. ๑๙๕๖) สถานภาพความเป็นคลังอำนาจนั้นจะถูกกำหนด โดยความสามารถของกลุ่มเหล่านั้นที่จะ กระทำการอย่างเป็นอิสระ โดยใช้อำนาจที่มีอยู่จริง และที่จะกำหนดอำนาจที่มีอยู่จริงของผู้อื่น เช่น ผู้ปกครองหรือควบคุมผู้ปกครองหรือคลังอำนาจอื่นอื่น ความสามารถของคลังอำนาจ ในการควบคุมทางการเมืองกระทำของผู้ปกครองนั้นจะได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบต่างๆ คือ

- ประการที่ ๑ ระดับการดำรงอยู่ของคลังอำนาจนั้น ๆ
- ประการที่ ๒ ระดับความเป็นอิสระแห่งการกระทำของคลังอำนาจนั้น ๆ
- ประการที่ ๓ ที่มาแห่งอำนาจซึ่งคลังอำนาจเหล่านั้นควบคุมอยู่
- ประการที่ ๔ ปริมาณของอำนาจทางสังคม ซึ่งคลังอำนาจเหล่านั้นสามารถจะใช้ หรือควบคุมอยู่ได้

ประการที่ ๕ ตัวแปรอื่น ๆ ในบางโอกาส

ถ้ามีองค์ประกอบเหล่านี้อยู่อย่างมากมาย คลังอำนาจก็จะทำให้ผู้ปกครองได้มาซึ่งที่มาแห่งอำนาจต่าง ๆ ตามที่ตนต้องการได้ หรือไม่เช่นนั้น ก็อาจจะเลือกที่จะจำกัดหรือตัดที่มาแห่งอำนาจซึ่งผู้ปกครองต้องการไปได้เช่นกัน

คลังอำนาจจำกัดความสามารถในทางอำนาจของผู้ปกครอง

โครงสร้างในทางอำนาจของสังคมทั้งหมดนั้นรวมไปถึง ความสัมพันธ์ระหว่างคลังอำนาจด้วยกันเอง และระหว่างคลังอำนาจกับผู้ปกครองด้วย โครงสร้างแห่งอำนาจของสังคมหรือความสัมพันธ์เหล่านี้ ในระยะยาวจะเป็นตัวกำหนดขอบเขตและความเข้มข้นของการใช้อำนาจอย่างมีประสิทธิภาพของผู้ปกครอง หากในกรณีที่อำนาจนั้นกระจายไปตามคลังอำนาจทั่วสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ อำนาจของผู้ปกครองก็มักจะถูกควบคุมหรือมักจะต้องเผชิญกับข้อจำกัดต่าง ๆ เงื่อนไขเหล่านี้เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับ “อิสรภาพทางการเมือง” แต่ในอีกกรณีหนึ่งหากคลังอำนาจเหล่านี้อ่อนกำลังลง หรือมีอำนาจบางอย่างเข้ามาทำลายการดำรงอยู่อย่างมีอิสระ หรือความเป็นตัวของตัวเองของคลังอำนาจเหล่านี้ไปแล้ว อำนาจของผู้ปกครองก็มักจะไม่มี การควบคุมแต่อย่างใด เงื่อนไขเหล่านี้เกี่ยวข้องกับ “ภาวะทรราช” “การที่มนุษย์เห็นและรู้สึกถึงแต่สิทธิธรรมของคนใดคนหนึ่งแต่เพียงผู้เดียวนับเป็นเงื่อนไขที่พาออกห่างจากเสรีภาพอย่างที่สุด” แบร์ทรอนด์ เกอ ชูเวอแนล เคยเขียนไว้เช่นนั้น^๕

ในกรณีที่คลังอำนาจมีอยู่อย่างหลากหลาย และเข้มแข็งเกินกว่าที่จะยอมให้ผู้ปกครองควบคุมอย่างไม่มีข้อจำกัดหรือทำลายมันได้ ก็ยังอาจจะเป็นไปได้ที่ผู้ปกครองจะอาศัยคลังอำนาจเหล่านี้เพื่อให้ได้มาซึ่งที่มาแห่งอำนาจที่ตนต้องการ ในกรณีดังกล่าวนี้ ผู้ปกครองจะต้องพึ่งพาอาศัยกลุ่มและสถาบันทางสังคมที่เห็นอกเห็นใจตนอย่างพอเพียง และจะต้องใช้นโยบายและมาตรการต่าง ๆ รวมทั้งระบอบการปกครองของตนทั้งระบอบ เพื่อที่ว่าคนเหล่านี้หรือประชาชนนั้นจะได้ยอมรับ ให้ความร่วมมือ หรือยอมอำนาจที่มาแห่งอำนาจให้ตนได้ใช้ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้ปกครองจะต้องปรับพฤติกรรมและนโยบายของตนเพื่อรักษาสื่อเสียงอันดีงาม และเพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งความร่วมมือของประชาชน ซึ่งรวมตัวกันเป็นกลุ่มและสถาบันทางสังคมนั้น นี่เป็นวิธีการควบคุมทางอ้อมวิธีหนึ่ง ซึ่งคลังอำนาจมีต่อผู้ปกครอง หากไม่มีการปรับตนดังกล่าว หรือการปรับตนนั้นไม่ประสบผลสำเร็จ และผู้ปกครองทำให้

ประชาชนที่ตนปกครองนั้นไม่พึงพอใจแล้ว คลังอำนาจที่เข้มแข็งในสังคมก็อาจจะตั้งที่มาแห่งอำนาจซึ่งตนควบคุมอยู่ และเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองต้องการ มิให้ตกถึงมือผู้ปกครอง ในกรณีที่มีความขัดแย้งกันอย่างเปิดเผย ในแง่ประชาชนทั้งหลายก็กระทำการผ่านกลุ่มและสถาบันของตน เพื่อควบคุมผู้ปกครองซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อประชาธิปไตย และเต็มไปด้วยความทะเยอทะยาน หรือแม้กระทั่งเพื่อที่จะสลายระบบการปกครองและทำลายอำนาจของผู้ปกครองลงไป

แต่ในทางกลับกัน เมื่อกลุ่มและสถาบันทางสังคมเหล่านี้สูญเสียความสามารถในการกำหนดทิศทาง และการกระทำของตนเอง อย่างเป็นอิสระ สูญเสียการควบคุมที่มาแห่งอำนาจ หรือกลุ่มเหล่านี้ถูกทำให้อ่อนกำลังลง หรือถูกทำลายลงไป ความสูญเสียเหล่านี้ก็จะมิผลอย่างสำคัญในการทำให้อำนาจของผู้ปกครองนั้นไร้ขอบเขตและควบคุมไม่ได้ อำนาจของผู้ปกครองนั้นจะถูกควบคุมโดยประชาชนน้อยที่สุด ในกรณีที่คลังอำนาจนั้นไม่ได้ดำรงอยู่อย่างสลักสำคัญแต่อย่างใด และประชาชนพลเมืองก็เป็นเพียงกลุ่มของปัจเจกชนที่แยกออกจากกัน ไม่มีความสามารถในการรวมตัวกันปฏิบัติการอย่างมีประสิทธิภาพแต่อย่างใด

การโจมตีทางแผนไว้ก่อนแล้วและผลซึ่งไม่ได้คาดฝันอาจจะทำให้คลังอำนาจอ่อนลง

มีสาเหตุหลายประการที่ทำให้คลังอำนาจในสังคมนั้น อ่อนลงหรือถูกทำลายลงไป นโยบายของผู้ปกครองที่ทั้งใจจะโจมตีความเป็นอิสระของคลังอำนาจ ลดทอนพลังอำนาจ หรือกระทั่งทำลายคลังเหล่านี้ลงไป เป็นเพียงความเป็นไปได้อย่างหนึ่งเท่านั้น ความพินาศของคลังอำนาจยังอาจเกิดจากผลอันมิได้ตั้งใจ ปฏิบัติการอันเนื่องมาจากนโยบายในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอื่น ๆ หรือพลังงานทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้คาดหมายเอาไว้เลย

ในกรณีที่การโจมตีนั้นเป็นไปอย่างจงใจ ก็อาจจะเกิดขึ้นเพราะผู้ปกครองมองว่ากลุ่มและสถาบันเหล่านี้เป็นคู่แข่งของตน และมองว่ากลุ่มและสถาบันนั้น เป็นตัวจำกัดอำนาจและความทะเยอทะยานของตน มิให้บรรลุจุดสูงสุดได้แล้ว ผู้ปกครองก็อาจจะจงใจพยายามทำลายความเป็นอิสระของคลังอำนาจเหล่านี้ หรือทำลายตัวสถาบันและกลุ่มเหล่านี้ลงเสียเลย นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน ยอร์จ ซิมเมล ได้เสนอทัศนะไว้ว่า ความต้องการของผู้ปกครองที่จะทำให้ประชากรของตนเท่าเทียมเสมอกันนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นจาก ความพึงใจใน

ทางศีลธรรมต่อความเสมอภาคแต่อย่างใด แต่ในทางตรงกันข้ามเป็นเพราะความประสงค์ที่จะลดทอนพลังของกลุ่มซึ่งมีความสามารถในการจำกัดอำนาจของผู้ปกครองต่างหาก กลุ่มทางสังคมบางกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มซึ่งไร้ความสามารถที่จะต่อต้านความพยายามของผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ อาจจะต้องหายไปจากบรรดากลุ่มและสถาบันที่มีอยู่ในสังคม ยิ่งไปกว่านั้นกลุ่มหรือสถาบันในทางสังคมอาจจะดำรงอยู่ต่อไปอย่างเป็นทางการ แต่คุณภาพซึ่งจะทำให้กลุ่มเหล่านั้นมีความเป็นอิสระ หรือมีความสามารถที่จะควบคุมที่มาแห่งอำนาจนั้น ได้สูญสิ้นไปเสียแล้ว ในกรณีที่น่าเศร้าเราน้อยกว่านี้ อาจจะมีกลุ่มอยู่ แต่ความเป็นอิสระและอำนาจของกลุ่มเหล่านั้น แม้จะไม่ถูกทำลายไป แต่ก็ได้ถูกลดทอนลงเป็นอย่างมาก ผู้ปกครองซึ่งแสวงหาอำนาจชนิดที่ไร้การท้าทาย และไร้ข้อจำกัดใด ๆ อาจพยายามที่จะแทนที่อำนาจที่เป็นอิสระด้วยสถาบันซึ่งระบบของตนควบคุมได้อย่างเข้มงวด

เมื่อมองเห็นว่าการโจมตีคลังอำนาจในสังคมนั้น เป็นความพยายามที่จะให้ได้มาซึ่งอำนาจสนองต่อความต้องการส่วนตัวของผู้ปกครอง หรือเพื่อสถาปนาระบบอบเผด็จการ หรือเพื่อขยายการควบคุมของระบอบปกครองซึ่งกดขี่เขาเรียบร้อยแล้ว การโจมตีเหล่านี้จะถูกละเลยว่าเป็นภัยหรือสัญญาณอันตรายที่น่าสะพรึงกลัว อย่างไรก็ตาม ที่ไม่ได้เกิดขึ้นเสมอ ๆ ก็คือ ในกรณีที่ซึ่งกลุ่มหรือสถาบันทางสังคมซึ่งถูกโจมตีนั้น หากมหาชนมองว่าเป็นกลุ่มซึ่งเขาเปรียบกดขี่ชู้รัก หรือต่อต้านสังคม หรือไม่เป็นที่นิยมในสายตาของมหาชนแล้ว การที่ผู้ปกครองโจมตีกลุ่มเหล่านี้ โดยใช้ทรัพยากรของรัฐซึ่งทรงอำนาจภาพ ก็มักจะได้รับการยอมรับและมองว่า เป็นการกระทำในเชิงก้าวหน้า หรือแม้กระทั่งเป็นการปลดปล่อยที่เกี่ยว แต่แม้กระทั่งเงื่อนไขก็ไม่ได้ปฏิเสธทัศนคติข้างต้นที่ว่า การทอนอำนาจหรือการทำลายคลังอำนาจจะเพิ่มศักยภาพแห่งอำนาจแก่ผู้ปกครองซึ่งควบคุมรัฐอยู่

คลังอำนาจที่ถูกโจมตีนั้น อาจจะมีการปฏิบัติในทางลบหรือเป็นไปในทางบวกต่อสังคมส่วนรวมก็ได้ แต่ในทั้ง ๒ กรณี คลังอำนาจก็จะจำกัดสมรรถนะในการใช้อำนาจของผู้ว่า แต่ไม่ได้หมายความว่า กลุ่มหรือสถาบันซึ่งก่อความเดือดร้อนให้กับประชากรส่วนใหญ่ หรือบางส่วนในสังคมนั้น ควรจะได้รับการยอมรับโดยคณะ หรือยอมอนุญาตให้ดำเนินการต่อไปที่จริงแล้ว ปัญหาไม่ได้เกิดขึ้นจากการควบคุม หรือแม้กระทั่งการทำลายองค์กรเหล่านั้น หากอยู่ที่วิธีการจำเพาะที่จะทำให้เกิดการควบคุม หรือทำลายคลังแห่งอำนาจเหล่านั้น อันอาจจะเป็น

ตัวเพิ่มประสิทธิภาพความสามารถของผู้ปกครอง ที่จะกลายเป็นผู้เผด็จการและกดขี่เอาเปรียบ
คนอื่น ปัญหา^๕นี้เกิดขึ้นเมื่อการควบคุมหรือการทำลายนั้นเป็นไปโดยกลไกของรัฐ และโดย
มิได้สร้างคลังอำนาจใหม่ขึ้นมา หรือมิได้เพิ่มพลังอำนาจให้แก่คลังอื่น ๆ ที่ดำรงอยู่นอกเหนือ
การควบคุมของผู้ปกครองไม่น้อยไปกว่า คลังที่ถูกโจมตีไป ที่จุดนี้ ไม่สำคัญนักที่ว่า คลัง
เก่านั้นตกอยู่ในสถานะดังกล่าว โดยการออกกฎหมายในทางเสรีประชาธิปไตย โดยการออก
พระราชกำหนดของอัครราชบัณฑิต หรือโดยคำประกาศของผู้นำการปฏิวัติ เพราะหากกล่าวอย่าง
กว้าง ๆ ผลย่อมเหมือนกัน ไม่ว่าจะอยู่ใต้อำนาจใด ๆ ก็ผลย่อมเป็นไปในทางที่เพิ่มพูนขนาด
และความสามารถของกลไกของรัฐ และกีดต่อนหรือผลักไสยกเล็กกลุ่ม หรือสถาบันซึ่ง
สามารถจะท้าทายหรือจำกัดสมรรถนะทางอำนาจของผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ควบคุมโครงสร้าง
ของรัฐ

ทราบเท่าที่คลังอำนาจถูกกีดต่อนหรือทำลายอย่างรุนแรง โดยปราศจากการเพิ่ม
อำนาจอย่างใดคล้ายให้แก่กลุ่มหรือสถาบันซึ่งดำรงอยู่ หรือการสร้างกลุ่มหรือสถาบันใหม่ ๆ ที่เป็น
อิสระในรัฐ ผลอีกแห่งหนึ่งแล้วก็เหมือนกันทั้งนี้ นั่นคือการเพิ่มพูนอำนาจของผู้ปกครอง และ
การลดทอนสมรรถนะของผู้ใต้ปกครองในการควบคุมหรือจำกัดอำนาจดังกล่าวนี้ ทั้งนี้
เพียงจักใช้ได้กับผู้ปกครองในยุคปัจจุบันซึ่งกำลังควบคุมรัฐอยู่ เพราะว่าผู้ปกครองดังกล่าว
อาจจะมีเป้าหมายที่เปี่ยมด้วยมนุษยธรรม และไม่ประสงค์ที่จะกลายเป็นผู้เผด็จการ แต่ผลยัง
ใช้ได้กับผู้ปกครองในอนาคต ซึ่งได้รับมรดกตกทอด อันได้แก่การขยายศักยภาพแห่งอำนาจใน
รัฐและอาจจะเป็นคนที่มีมนุษยธรรมน้อยกว่าผู้นำคนก่อน ๆ และก็อาจจะเป็นผู้ยึดกุมอำนาจของ
กลไกแห่งรัฐโดยวิธีเด็ดขาด อย่างเช่นการใช้วิธีรัฐประหาร กระบวนการทำนองเดียวกัน
เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่แตกต่างกันหลายชนิด อย่างเช่น การทำลายล้างชนชั้นสูงและขุนนาง
ศักดินาในฝรั่งเศสสมัยปฏิวัติ หรือการล้มทำลายสหพันธ์แรงงานอิสระ หรือพรรคการเมือง
ทั้งในประเทศคอมมิวนิสต์รัสเซีย ภายใต้เลนิน และสตาลิน หรือในนาซีเยอรมันภายใต้อำนาจ
ของฮิตเลอร์ ผลลัพธ์ในกรณีเหล่านี้ก็คือการเพิ่มพูนการรวมอำนาจในสังคม การขยาย
สมรรถนะของอำนาจรัฐ และการลดสมรรถนะของประชาชนในการควบคุมและจำกัดอำนาจที่
แท้จริงของผู้ปกครองได้ในทางปฏิบัติกันเอง

ตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อผู้ปกครองแต่ไม่ได้ควบคุมผู้ปกครอง

นี้ไม่ได้หมายความว่า จะมีความสัมพันธ์ในเชิงคณิตศาสตร์อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง ระหว่างระดับอำนาจที่กระจายไปตามบรรดาคณะทั้งหลายหรือที่รวมศูนย์อยู่ในรัฐ และระดับอำนาจของผู้ปกครองที่ควบคุมได้หรืออำนาจที่เปิดเสรีเป็นอัตตาธิปไตย ดังที่ได้ชี้ให้เห็นข้างต้นแล้ว ยังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แท้จริงของผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง รวมทั้งข้อจำกัดซึ่งผู้ปกครองนั้นเป็นผู้กำหนดขึ้นมาเอง และยอมรับในการใช้อำนาจของตน และข้อจำกัดอื่น ๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากกระบวนการในทางสถาบัน ซึ่งยอมรับกันไว้แล้ว ดังเช่น การเลือกตั้ง ข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญ และการตัดสินใจพิพากษาในทางตุลาการ ^{แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น} เงื่อนไขที่สำคัญก็คือผู้ปกครองจะต้องเต็มใจที่จะยอมรับข้อจำกัดเหล่านั้น

การวิเคราะห์นี้ หมายความว่าพลังเชิงสัมพันธ์ และเงื่อนไขภายในของคลังเหล่านี้ จะกำหนดขอบข่ายการใช้อำนาจของผู้ปกครองอย่างคร่าว ๆ เขาไม่อาจออกนอกขอบข่ายดังกล่าวโดยไม่แยแสตมิตมหาชนได้ ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว ข้อจำกัดเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลง ขยับขยายได้ ก็ต่อเมื่อได้รับการยินยอมและการเกื้อหนุนจากกลุ่มและสถาบันในสังคม และโดยไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อความเห็นแย้งที่กลุ่มเหล่านั้นแสดงออก เงื่อนไขของคลังอำนาจในสังคมนั้น โดยมากแล้วจะกำหนดสมรรถนะของสังคมในการควบคุมอำนาจของผู้ปกครองในระยะยาว สังคมใด ที่มีกลุ่มและสถาบันภายในสังคม ซึ่งครอบครองอำนาจทางสังคมที่สำคัญ และสามารถที่จะกระทำการอย่างเป็นอิสระด้วยตนเองได้ ก็จะมีสมรรถนะในการควบคุมอำนาจของผู้ปกครอง ได้มากกว่า และต่อต้านกับทรราชได้ดีกว่าสังคมซึ่งพลเมืองล้วนแล้วแต่ไร้ความสามารถเสมอหน้ากันหมด

รูปแบบของสถาบันมีความสำคัญเป็นรองการกระจายอำนาจที่แท้จริง

กรอบของสถาบันที่เป็นทางการและระเบียบปฏิบัติของการปกครองนั้น ยังเป็นสิ่งสำคัญในบริบทของทัศนะนี้ แต่เงื่อนไขเชิงโครงสร้างซึ่งรองรับสถาบันต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น ในระยะยาวจะมีความสำคัญเหนือกว่าการจัดการทางการเมืองที่เป็นทางการ การกระจายอำนาจผ่านโครงสร้างของสังคมทั้งหมดเท่านั้น ที่เป็นตัวกำหนดอำนาจที่แท้จริงของผู้ปกครอง โดยไม่เกี่ยวข้องกับหลักการซึ่งระบบนั้นได้ตราไว้ หรือกระทั่งรูปแบบของสถาบัน แต่อย่างใด แม้ว่าโครงสร้าง

ทางการเมืองอย่างเป็นทางการของการปกครองนั้นจะมีลักษณะเผด็จการสูง แต่หากอำนาจที่แท้จริงได้กระจายไปอยู่ในมือของบรรดากลุ่มทางสังคมและสถาบันทางสังคมต่าง ๆ แล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่าสังคมนั้นมีความเข้มแข็งภายในเพียงพอที่จะรักษาระบบการเมืองที่ "มีเสรี" และสามารถควบคุมตลอดจนจำกัดอำนาจที่แท้จริงของผู้ปกครองได้อยู่นั่นเอง แม้กระทั่ง "ระบอบอักษาริปไตย" อย่างเป็นทางการ อาจจะขึ้นอยู่กับ การควบคุมและข้อจำกัดที่เข้มงวดก็เป็นได้ ในทางกลับกัน ที่ใดก็ตามที่คลังอำนาจอ่อนแอ สังคมก็จะป้องกันการครอบงำของระบอบอันเป็นทรราชได้ยาก ไม่ว่าจะระบอบดังกล่าวนั้นจะมีกำเนิดจากภายในหรือภายนอกก็ตาม สังคมซึ่งมีรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย แต่ขาดคลังอำนาจที่เข้มแข็ง กังายที่ระบบทรราชจะเกิดขึ้นได้ ในขณะที่ระบอบ "ประชาธิปไตย" ตามรัฐธรรมนูญก็อาจจะมีอำนาจอย่างไม่มีข้อจำกัด หรือควบคุมไม่ได้ก็เป็นได้ หากปล่อยให้เวลาผ่านไปสักช่วงหนึ่ง ระดับการกระจายหรือรวบอำนาจที่แท้จริงในสังคมนั้น มักมีแนวโน้มที่สะท้อนออกมาให้เห็นเป็นบางจุดได้ จากรูปแบบการจัดการทางการเมืองที่เป็นทางการของสังคม

คลังอำนาจที่เข้มแข็งอาจควบคุมทรราชได้

อำนาจของผู้ปกครองซึ่งไม่มีข้อจำกัดในทางทฤษฎีนั้น อาจจะถูกควบคุมได้ เมื่ออำนาจกระจายอยู่ตามบรรดากลุ่มทั้งหลายภายในสังคมนั้น ทั้งนี้โดยจะชี้ให้เห็นจากตัวอย่างของราชาธิปไตยแบบพิวคัลทังในฝรั่งเศสและรัสเซีย

ทอกเกอวิล ซึ่งเป็นนักวิเคราะห์การเมืองในฝรั่งเศสที่สำคัญต้นศตวรรษที่ ๑๙ ได้ให้ข้อสังเกตว่า ในบรรดา "อุปสรรคซึ่งเคยจำกัดความก้าวร้าวของทรราชได้"^๑ นั้น บัญญัติที่สำคัญคือ

๑. ศาสนา ซึ่งครั้งหนึ่งเป็นตัวช่วยผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครองในการ "กำหนดข้อจำกัดโดยธรรมชาติของระบอบทรราช"^๒

๒. การนับถือตัวผู้ปกครองซึ่งหากถูกทำลายจนสูญสิ้นไปด้วยการปฏิวัติแล้ว จะทำให้ผู้ปกครองต้องหันกลับไปหา "ความลุ่มหลงในอำนาจเด็ดขาด"^๓ อย่างไร้อย่างอาย ซึ่งเป็นสิ่งที่เราให้ความสนใจในที่นี้

๓. การดำรงอยู่ของคลังอำนาจที่แท้จริงในสังคมน้อยเช่นในจังหวัด ในเมือง ในหมู่บ้านของขุนนาง และในครอบครัว^๔

ก่อนหน้าการปฏิวัติฝรั่งเศส ภายใต้ระบอบเก่า ในกาลสมัยหนึ่ง “กฎหมายและ
ความยินยอมของอาณาประชาราษฎร์ได้ทำให้เจ้าผู้ปกครองทั้งหลายมีอำนาจหน้าที่ประหนึ่งว่าจะ
ไม่มีขอบเขต”^{๑๑} “แต่อำนาจของประชาราษฎร์ส่วนหนึ่งของพระองค์นั้นก็เป็นกำแพงอันยิ่ง
ใหญ่ไร้ทางข้ามพ้นได้ ที่กันไม่ให้เกิดความเป็นทรราชของเจ้าผู้ปกครองเหล่านั้น...”^{๑๒} ใน
บรรดาที่มาของอำนาจที่จากที่เหล่านั้นทอกเกอวิลกล่าวต่อไปว่า ยังมีสิ่งอื่น ๆ อีกเช่น “อิทธิทธิ
ของกลุ่มชนนาง... อำนาจหน้าที่หรือสิทธิธรรมของศาลสถิตยุติธรรมชั้นสูง... สิทธิพิเศษใน
ระดับท้องถิ่น สิ่งเหล่านั้นมีส่วนยับยั้งอำนาจของสิทธิธรรมของราชาแห่งรัฐ และยังมีส่วนใน
การรักษาจิตใจแห่งการต่อสู้คัดค้านของประเทศด้วย”^{๑๓} ในยุคสมัยซึ่งประชาราษฎร์สัมพันธ์
กับเพื่อนพ้องพลเมืองของตนอย่างใกล้ชิด หากผู้ใดถูกรังแกอย่างไรความยุติธรรม เพื่อนพ้อง
ของตนก็จะก้าวเข้ามาให้ความช่วยเหลือทันที^{๑๔} จังหวัดและเมืองต่าง ๆ นั้นก็มีความเป็นอิสระ
ตามสมควรในเชิงสัมพันธ์ และ “เมืองหรือจังหวัดแต่ละแห่งนั้นก็มีความมั่งคั่งของตนเอง ซึ่ง
จะกักกันเจตนาพร้อมกันแห่งการยอมจำนน...”^{๑๕} พวกขุนนางชั้นสูงหรือชนชั้นสูงนั้นก็มิ
อำนาจไม่น้อยเช่นกัน และแม้กระทั่งเมื่ออำนาจเหล่านั้นหมดไปแล้ว คนเหล่านั้นก็ยังจะมีอิทธิพล
อยู่ไม่น้อย คนเหล่านั้น “หาญที่จะเผชิญหน้ากับความพยายามของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยลำพัง”^{๑๖}
ในที่ซึ่งความรู้สึกทางครอบครัวเข้มแข็งนั้น “การต่อต้านกับการกดขี่นั้นก็จะไม่มีความโดด
เดี่ยว แต่จะสามารถหาแรงสนับสนุนได้เสมอจากญาติพี่น้อง เพื่อนพ้อง มิตรสหายและผู้ที่อยู่ใต้
ความอุปถัมภ์”^{๑๗} แม้กระทั่งเมื่อสิ่งเหล่านั้นหมดกำลัง บุคคลก็ยังมีความมั่นใจได้จาก
บรรพบุรุษหรือบรรพชนแห่งตน และมีความหวังต่อลูกหลานที่จะมาในภายภาคหน้า^{๑๘} สิ่งเหล่านี
และอิทธิพลอื่น ๆ ของคลังอำนาจที่เป็นอิสระในสังคมนั้น จะมีส่วนจำกัดอำนาจทางการ
เมืองที่แท้จริงของผู้ปกครอง ซึ่งในทางทฤษฎีนั้น มีอำนาจสูงสุดไร้ข้อจำกัดใด ๆ

ซูเวเนนแลนกับปรัชญาชาวฝรั่งเศสร่วมสมัยได้อธิบายถึงสภาวะนี้ที่เกิดขึ้น ในฝรั่งเศส
สมัยศตวรรษที่ ๑๗ ในทำนองเดียวกัน ขณะที่อำนาจในรัฐนั้นสูงสุดในทางทฤษฎี อำนาจ
ทางการเมืองของผู้ทรงอำนาจในรัฐในทางปฏิบัติแล้ว ก็ถูกจำกัดอย่างชัดเจน ข้อจำกัดเหล่านี
นั้นไม่อาจจะฟังพาดพิงเพียงคำอธิบายที่ว่า มีความแตกต่างทางเทคโนโลยี ระหว่างยุคสมัยนั้น
กับสมัยของเรา

“ทุกแห่งหนปฏิเสธความเชื่อที่ว่า มันเป็นเจตนาขององค์กรบิชอป ที่จะกำหนด

กฎเกณฑ์ตามอำเภอใจ ไม่มีใครยอมเชื่อว่า ความปรารถนาขององค์อธิปัตย์ ไม่ว่าจะเป็นอย่าง
อะไรก็ตาม มีอำนาจที่จะผูกมัด ทุกคนตระหนักดีว่าคำสั่งของอำนาจในทางโลกนั้นไม่ใช่ข้อ
ผูกพันในทางศีลธรรมโดยตัวมันเอง หากองค์อธิปัตย์ไม่ทำตนให้สอดคล้องกับสถานะ หรือ
เงื่อนไขบางอย่างที่กำหนดไว้

“กล่าวอีกอย่างหนึ่ง องค์อธิปัตย์หรือโฆษกขององค์อธิปัตย์ในระบบเก่า นั้น เป็น
อิสระน้อยกว่าในระบบใหม่ และคำสั่งขององค์การเหล่านั้นก็มีความเด็ดขาดน้อยกว่าด้วย”^{๘๕}

ในทำนองเดียวกัน นักสังคมวิทยาการเมืองชาวอิตาลีในศตวรรษที่ ๒๐ คือ
กาเอตาโน มอสกา ได้ให้เหตุผลว่า

“ประมุขของรัฐฟิวคัลนั้นอาจจะลงโทษบารอน ชุนนางคนใดคนหนึ่งของคุณได้
แต่ประมุขนั้นไม่สามารถจะครอบงำหรือเป็นเจ้านายทุกคนได้โดยเด็ดขาด บารอนเหล่านั้นมีอำนาจ
ของตนเองในระดับหนึ่ง... และสามารถจะใช้สิทธิในการชักชวนอำนาจรัฐนั้นได้ในทางปฏิบัติ...
ในทำนองเดียวกัน บารอนแต่ละคนนั้นก็พบว่า สำหรับตนเองก็มีข้อจำกัดในการที่จะใช้อำนาจ
พระราชอำนาจไปร่ำราษฎรของตนเช่นกัน ถ้าคนใช้อำนาจอย่างไม่มีเหตุผล ก็อาจทำให้เกิดความ
ไม่สงบขึ้นซึ่งในที่สุดอาจแปรสภาพเป็นการกบฏอย่างง่าย ๆ ผลก็คือว่าในประเทศซึ่งมีการ
บริหารแบบสหพันธ์แท้ ๆ นั้น อำนาจการปกครองของเจ้านายอาจจะรุนแรง และเด็ดขาด
โดยรูปแบบภายนอก แต่ดูกันทั้งหมดแล้วอำนาจเหล่านั้นก็ถูกจำกัดโดยธรรมเนียมประเพณี”^{๘๖}

ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะเป็นแบบเผด็จการภายใต้ระบอบฟิวคัล แต่อำนาจ ซึ่ง
ประสานร่วมกันของกลุ่มและสถาบันทางสังคมในรัฐนั้น และอิทธิพลของข้อจำกัดในการใช้อำนาจ
ของผู้นับถือซึ่งมองไม่สู้ชัดเจน ก็ร่วมกันมีผลในการระงับอำนาจของราชาอย่างมี
ประสิทธิภาพ ทอคเกอวิลเขียนไว้ว่า “เจ้านันมีสิทธิ์แต่เจ้าก็ไม่มีทั้งเครื่องมือหรือความปรารถนา
ที่จะทำการต่าง ๆ ง่ายใจได้”^{๘๗} กลุ่มเหล่านี้บางกลุ่มเช่นกลุ่มชุนนาง อาจจะชักชวนหรือคัดค้าน
เสรีภาพส่วนบุคคล แต่อย่างไรก็ตาม ทอคเกอวิลแสดงทัศนะว่า อำนาจและความเป็นอิสระ
ของคนเหล่านี้ก็มีส่วนในการที่ทำให้ความรักและเงื่อนไขของอิสรภาพดำรงอยู่ได้^{๘๘} การดำรง
อยู่ของอำนาจสิทธิธรรม และศูนย์รวมแห่งความภักดีของอาณาประชาราษฎร์ที่หลากหลาย
(แทนที่จะเป็นคน ๆ เดียว) นั้น ทำให้ประชาชนมีสิทธิในการเลือก และมีความสามารถดำเนิน
การอย่างใดก็ได้ตามสมควร ในสถานการณ์ดังกล่าวนี้ ซิมเมลให้ข้อคิดเห็นว่า บุคคล “มีความ

เป็นอิสระในระดับหนึ่ง เมื่อพิจารณาในแง่แต่ละคน ยิ่งไปกว่านั้น ในความรู้สึกส่วนตัวของเขา ความอิสระนั้น บางทีจะเกิดขึ้นกับประชาชนทั้งหมดโดยรวมเลยทีเดียว”^{๒๓} สถานการณ์ที่ใกล้เคียงกันและนำมาเปรียบเทียบได้นั้นดำรงอยู่ในอาณาจักรรัสเซีย ภายใต้ระบบซาร์สมัยศตวรรษที่ ๑๙ ฟรังโก เวนตูรี (Franco Venturi) นักประวัติศาสตร์ลือชื่อ ที่ศึกษาสังคมรัสเซียและขบวนการปฏิวัติในยุคนั้นได้เขียนไว้ว่า... “อำนาจเหนือธรรมชาติของซาร์นิโคลัสที่ ๑ ผู้เป็นจอมเผด็จการที่ยิ่งกว่าองค์อธิปัตย์ยุโรปร่วมสมัยคนใดทั้งหมด ที่แท้แล้วถูกจำกัดอย่างเด่นชัด เมื่อพยายามเข้าไปเกี่ยวข้องกับพื้นฐานของโครงสร้างสังคมรัสเซีย”^{๒๔} ตัวอย่างเช่น ก่อนที่จะมีการปลดปล่อยพวกไพร่ เมื่อพระเจ้าซาร์ต้องการจะยกระดับความเป็นอยู่ของชาวนา พระองค์ก็เผชิญกับการขัดขวางจากกลุ่มและชนชั้นต่าง ๆ ซึ่งหากไม่ได้รับความสนับสนุนจากพวกเขา การเปลี่ยนแปลงที่ประสงค์ก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้”^{๒๕} กล่าวกันว่าที่จริงแล้วรัฐไม่สามารถจะเข้าไปแทรกแซงชาวนากับขุนนางได้เลย นั่นคือ “ข้อพิสูจน์อีกอย่างหนึ่งของความอ่อนแอของซาร์นิโคลัสที่ ๑ ซึ่งจะเข้มแข็งก็ตรามเท่าที่อยู่เฉย ๆ ไม่ทำการใด ๆ และจะอ่อนแอทันทีที่พยายามจะทำการอย่างหนึ่งอย่างใด”^{๒๖}

แรงกดดันซึ่งทรงพลัง และมีศักยภาพต่อแนวทางของพระเจ้าซาร์นั้น มาจากทั้งฝ่ายชาวนาและฝ่ายขุนนาง ชาวนาในที่นี้คนส่วนบุคคลนั้น เกือบทั้งหมดเชื่อว่าถึงแม้คนจะเป็นสมบัติของขุนนางและเจ้าที่ดิน แต่แผ่นดินนั้นเป็นของพวกเขาไพร่ตนเอง เพราะฉะนั้นคนเหล่านี้จึงคัดค้านความพยายามใด ๆ “ที่ปลดปล่อย” ตนให้เป็นอิสระ ในขณะที่จะยกแผ่นดินให้ขุนนาง ความพยายามดังกล่าวนี้ อาจจะนำไปสู่การปฏิวัติซึ่งพวกไพร่พยายามจะครอบครองที่ดินของตน และในขณะเดียวกันก็เรียกร้องให้มีการปลดแอกจากการเก็บภาษีโดยสิ้นเชิง”^{๒๗} โอกาสที่จะเกิดสภาวะนี้เป็นเรื่องจริงจังและน่าสะพึงกลัวมาก เพราะชาวนามือองค์กรปกครองตนเองหรือบริหารตนเอง ที่เรียกกันว่า obshchina และ mir ซึ่งนั่นคือคลังอำนาจที่แท้จริงและมีประสิทธิภาพ ชาวนาเหล่านี้มีประสบการณ์ในการประชุม ในการพิจารณาตัดสินปัญหา และในการกระทำกร่วมกัน ความสามารถเหล่านี้มีความเป็นมาอันยาวนาน เวนตูรีรายงานว่า

“รัฐชนิดที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูปของพระเจ้าปีเตอร์มหาราช ไม่เคยประสบความสำเร็จในการหยั่งรากทั่วทั้งประเทศนี้ สิ่งที่เกิดขึ้นช้อนกับรัฐชนิดนี้ก็คือระบบการปกครองตน

เองในระบบท้องถิ่น ซึ่งดำรงอยู่ตั้งแต่ในยุคกลาง โดยมีการจัดองค์กรเป็นกลุ่มทั้งของชาวนา และพ่อค้า”^{๒๘} “สังคมชาวนานั้นบ่งกันตนเองโดยอาศัยองค์กรเหล่านี้ ซึ่งเป็นสิ่งเดียวเท่านั้น ที่ตนมีอยู่”^{๒๙} เพราะฉะนั้นรัฐบาลของพระเจ้าซาร์จึงพยายามหาทางที่จะควบคุมองค์กรชาวนา เหล่านี้^{๓๐}

การกักกันของขุนนางต่อการปฏิรูปนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญพอประมาณ ถึงแม้จะถูก ต่อเติมจนเกินเลยไปบ้างในตะวันตก การกักกันของคนเหล่านี้ เวนทรีเขียนไว้ว่า ทำให้ พระเจ้าซาร์อยู่ใน “ฐานะที่อ่อนแอ”^{๓๑} ขุนนางและชนชั้นสูงก็กลัวการปฏิวัติของชาวนาเช่นกัน และการกักกันของคนเหล่านี้รุนแรงมากขึ้นเมื่อเห็นว่าพระเจ้าซาร์มุ่งประสงค์จะปฏิรูปยิ่งกว่าที่ พวกตนเคยคิด “การกักกันของขุนนางชนชั้นสูง เป็นสัดส่วนกับความอ่อนแอของอัครคา ธิปไทย...”^{๓๒} พวกขุนนางและชนชั้นสูงนั้น ไม่ว่าจะโดยบังเอิญภาวะ หรือในฐานะที่เป็น กลุ่มก็ตาม เห็นได้ชัดว่ามีอำนาจเกินกว่าที่พระเจ้าซาร์จะละเลยหรือบดขยี้ได้

ชาวนากลัวจะเสียที่ดินของตนไป และขุนนางก็กลัวจะเสียไพร่ของตนไป ทั้ง ๒ กลุ่มนี้มีความสามารถที่จะทำการบางอย่างเป็นกลุ่มเป็นก้อน และรวมตัวกันเป็นคลังอำนาจที่ ทรงความสำคัญยิ่ง และละเลยไม่ได้ คลังอำนาจเหล่านี้จึงมีส่วนสำคัญในการจำกัดและควบคุม อำนาจของพระเจ้าซาร์ ซึ่งในทางทฤษฎีนั้นไม่มีข้อจำกัดใดๆ

ตัวอย่างของฝรั่งเศสและรัสเซีย เป็นเพียงภาพที่แสดงให้เห็นถึงสมรรถนะโดย ทั่วไปของคลังอำนาจชนิดต่างๆ ซึ่งหากเข้มแข็งและเป็นอิสระเพียงพอ ก็จะสามารถระงับ ยับยั้งอำนาจของผู้ปกครอง ไม่ว่าผู้ปกครองเหล่านั้นจะมีอำนาจสูงส่งในทางทฤษฎี อย่างไรก็ ตามตัวอย่างเหล่านี้ไม่ควรจะถือหรือตีความไปว่าเป็นข้อสนับสนุน หรือข้อแก้ต่างให้แก่ระบบ ฟีวคัล ถึงแม้ทอคเกอวิลจะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้แก้ต่างให้แก่ระบอบฟีวคัล แต่จิตใจของเขาก็ ค่อนข้างชัดเจนว่าการควบคุมของคลังอำนาจในฝรั่งเศสภายใต้ระบอบการปกครองเก่า นั้น ไม่ ได้เป็นผลมาจากระบอบอภิชนาธิปไตย ตรงกันข้ามสมรรถนะในการควบคุมนั้นมาจากการกระ กระจายอำนาจที่แท้จริงทั่วทั้งสังคม ซึ่งในบางกรณีนั้น เป็นคุณสมบัติของระบอบอภิชนาธิปไตย การกระจายอำนาจไปตามกลุ่ม หรือสถาบันต่างๆ อาจเกิดขึ้นในระบบอื่นๆ ก็ได้ และจะ มีผลต่อการควบคุมอำนาจของผู้ปกครองในทำนองเดียวกัน สมรรถนะในการควบคุมนี้จะ เป็น ไม่ได้ก็โดยการกระจายอำนาจเท่านั้น

ทอคเกอวิลยังมองเห็นอีกว่า ผลของการกระจายอำนาจที่มีต่ออำนาจของผู้ปกครอง นั้น มีอยู่นอกเหนือขอบเขตทางการเมืองภายในประเทศด้วยซ้ำ มันอาจจะรวมไปถึงสมรรถนะของผู้ปกครองในการกระทำสงครามกับต่างชาติ โดยไม่ได้รับความสนับสนุนจากประชาชนของตนเอง กระทั่งรวมถึงสมรรถนะของผู้ปกครองจากภายนอกในการบุกรุกครอบครองประเทศซึ่งมีโครงสร้างกระจายอำนาจ

“กลุ่มอภิชนาธิปไตยที่ยิ่งใหญ่นั้นไม่อาจจะเอาชนะเพื่อนบ้านของตน หรือถูกเพื่อนบ้านพิชิตได้ง่าย ๆ ที่ไม่อาจจะเอาชนะเพื่อนบ้านได้ก็เพราะว่า กำลังอำนาจทั้งหลายของตนไม่สามารถจะรวบรวมและคงอยู่ได้เป็นเวลานาน ๆ ส่วนที่ไม่อาจมีใครพิชิตได้ก็เพราะว่า ศัตรูนั้นจะต้องพบกับศูนย์การต่อต้านขัดขืนเล็ก ๆ น้อย ๆ ในทุกขั้นตอนที่มีการรุกรานเข้ามามีการทำสงครามกับกลุ่มอภิชนาธิปไตยนั้นอาจจะเปรียบเทียบได้กับสงครามในรัฐ ซึ่งมีภูมิประเทศเป็นภูเขา ฝ่ายที่ถูกตีพ่ายไปนั้นมีโอกาสเสมอที่จะรวบรวมกำลัง เพื่อสร้างฐานในที่ตั้งใหม่เสมอไป”^{๓๓}

ในขณะที่คลังอำนาจที่มีประสิทธิภาพอาจเป็นตัวจำกัดหรือควบคุมอำนาจของผู้ปกครองได้ แต่ถ้าวางอำนาจอ่อนแอ สูญหายสลายตัว หรือถูกทำลายไป อำนาจของผู้ปกครองนั้นก็จะมีขอบเขต

ความพินาศของคลังอำนาจอาจมีส่วนช่วยพระราช

หากปราศจากกลุ่มหรือสถาบันทางสังคมที่ใช้อำนาจอย่างมีความหมายแล้ว จะเป็นการยากยิ่งที่จะควบคุมผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยการกำหนดกฎเกณฑ์ หรือควบคุมที่มาแห่งอำนาจที่สำคัญของผู้ปกครอง สถานการณ์นี้เป็นจริงสำหรับระบบใด ๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นระบอบชาติที่ปรากฏหรือหลักการที่เชื่อดีจะเป็นอย่างไร หากผู้ปกครอง ไม่ว่าจะ เป็นกษัตริย์หรือผู้แทนของคณะปิตัยทางเศรษฐกิจใด ๆ หรือกลุ่มนักปฏิวัติก็ตาม ได้ทำการลดทอน หรือทำลายคลังอำนาจ โดยไม่สร้างคลังอื่นขึ้นมา ซึ่งอย่างน้อยก็ทรงพลังทัดเทียมกับอันเก่าแล้ว ผลก็จะเป็นว่า ข้อจำกัดในการใช้อำนาจของผู้ปกครองจะอ่อนกำลังลง กรณีนี้จะเกิดขึ้นไม่ว่าปรัชญาการเมืองหรือระบบรัฐธรรมนูญจะเป็นอย่างไรก็ตาม

ทอคเกอวิล ให้ความเห็นว่า นวัตกรรมซึ่งเกิดขึ้นระหว่างการล่มสลายของระบบเก่าในฝรั่งเศส ในอดีตจังหวัดหรือเมืองต่าง ๆ สามารถจะตัดทอนคัดค้านผู้ปกครองได้ อย่างไรก็ตาม

ตามการปฏิวัติได้ทำลายภูมิทัศน์ทางทะเลอันได้ทำลายธรรมชาติ ประเพณี หรือกระทั่งชื่อ และทำให้เมืองหรือนครเหล่านี้ต้องมาอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์อันเดียวกัน ผลก็คือ “การก่อกำเนิดเมืองหรือนครเหล่านี้พร้อม ๆ กันจึงไม่ใช่เรื่องที่ทำไต่ยากยิ่งกว่าการก่อกำเนิดเมือง ๆ ใดๆ”^{๕๔} ดังที่เคยเป็นมาในอดีตอีกต่อไป”^{๕๕} ในขณะที่ความสัมพันธ์หรือความรู้สึกในทางครอบครัวในอดีตนั้นเคยมีส่วนช่วยบ่งเจกชนในการต่อต้านผู้ปกครอง การลอบทอน หรือการทำลายล้างความรู้สึกในทางครอบครัวอย่างเด็ดขาด ก็ทำให้บ่งเจกชนรู้สึกโดดเดี่ยว ภายใต้สภาพสังคมซึ่งแปรเปลี่ยนไปอย่างสม่ำเสมอ”^{๕๖} ในอดีต ชุนนาง หรือชนชั้นสูงอาจเคยทำทนาย และจำกัดอำนาจของกษัตริย์ แต่เมื่อชนชั้นนั้นถูกทำลายลงไป อำนาจก็มารวมศูนย์อยู่กับผู้ปกครองอำนาจ ในฐานะผู้ปกครองใหม่”^{๕๖}

“ข้าพเจ้าเห็นว่า เราได้ทำลายบ่งเจกชนทั้งหลาย ซึ่งสามารถจะเผชิญกับพระราชโอรสตามลำพัง อภิสัทร์ซึ่งถูกริบรอนไปจากครอบครัว บริษัท หรือกระทั่งจากบ่งเจกชน กลับตกมาอยู่ในมือของรัฐบาล ความอ่อนแอของชุมชนทั้งปวงจึงติดตามมาพร้อม ๆ กับการเกิดขึ้นของอำนาจอิทธิพลของกลุ่มการเมืองจำนวนน้อย ซึ่งหากมีลักษณะกษัตริย์ชู้ครีต ก็มักจะเป็นพวกอนุรักษ”^{๕๗}

ด้วยเหตุนี้ ทอคเกอวิลจึงเห็นว่า การปฏิวัติฝรั่งเศสได้โค่นล้มทั้ง “อำนาจเผด็จการและมาตรการป้องกันตรวจสอบการเอาเปรียบของอำนาจเผด็จการนั้น... แนวโน้มก็คือเป็นทั้งการโค่นล้มและการรวมอำนาจในเวลาเดียวกัน”^{๕๘} การล่มสลายหรือการทำลายล้างพวกขุนนางหรือชนชั้นกลางระดับสูงนั้น ทำให้การรวมอำนาจสมัยนไปโดยนเป็นไปได้”^{๕๙} ในทำนองเดียวกัน ชูเวอแนล ก็ได้ชี้ให้เห็นถึงว่า การรวมอำนาจหลังการปฏิวัติ และการทำลายล้างคลังอำนาจที่สำคัญนั้น เป็นการกระทำซึ่งเป็นพื้นฐานของการจัดตั้งรัฐเนื้อเดียว (Monolithic State)^{๖๐} โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ชี้ให้เห็นว่าการทำลายล้างชนชั้นกลางคือ “มูลเหตุที่ใกล้ชิดที่สุดของการเกิดเผด็จการยุคใหม่”^{๖๑} และได้ให้ข้อสังเกตยิ่งในรายละเอียดว่าการปฏิวัติในอดีตมักมีส่วนเสริมอำนาจให้แก่รัฐบาลกลาง”^{๖๒} ควรตระหนักว่าเพียงการล้มล้างชนชั้นหนึ่งซึ่งเขาเปรียบหรือการจัดตั้งความเสมอภาคโดยประมาณนั้น มิได้นำไปสู่การรวมอำนาจแต่อย่างใด ในทางตรงข้าม อย่างที่ทอคเกอวิลเคยเขียนไว้ “วิธีการซึ่งสถาปนาความเสมอภาคต่างหากที่มีความสำคัญ”^{๖๓} (ความเสมอภาคในที่นี้ใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบมาก) โดยปกติ “ความ

เสมอภาค” ได้มาโดยการทำลายล้างคลังอำนาจซึ่งดำรงอยู่ (ดังเช่นชนชั้นขุนนางฝรั่งเศส) ทั้งนี้โดยมิได้มีการสร้างสถาบันทางสังคมใหม่ ๆ ซึ่งมีความเป็นอิสระ และมีอำนาจที่จะต่อต้านกับผู้ปกครองจากศูนย์กลางได้แต่อย่างใด ยิ่งไปกว่านั้น ดังที่เราจะเห็นต่อไป การใช้ความรุนแรงในการต่อสู้ และการลงทัณฑ์ของรัฐโดยอาศัยความรุนแรง ซึ่งมุ่งที่จะสร้าง “ความเสมอภาค” ดังกล่าว มักจะมีผลในการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางของรัฐในที่สุด การเปลี่ยนแปลงที่ทำในนามของความเสมอภาคนี้แหละ ที่มีส่วนอย่างสำคัญในการสถาปนาทรราชรูปแบบใหม่ขึ้น

เมื่อคลังอำนาจทางสังคมที่กระจุกกระจาย ถูกทำลายไปโดยไม่ได้มีการสร้างคลังใหม่ ๆ ซึ่งมีความสำคัญและมีพลังอย่างน้อยเท่ากับของเดิมขึ้นมา ผลก็จะมีความโน้มไปในลักษณะที่สังคมนั้นจะประกอบตัวจับแจกชนซึ่งเสมอภาคกันโดยเปรียบเทียบ แต่เป็นคนซึ่งช่วยตนเองไม่ได้และแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด

ปัจเจกชนเหล่านี้ก็จะกลายเป็นคนซึ่งปราศจากกลุ่มหรือสถาบัน ซึ่งเขาอาจจะปรึกษาหารือกับสมาชิก ซึ่งอาจจะให้ความสนับสนุน หรือกระทำการร่วมกันกับเขา ผู้ซึ่งเขาอาจจะได้รับแรงสนับสนุน และผู้ซึ่งเขาอาจจะมาร่วมแรงกันปฏิบัติการอย่างหนึ่งได้ บั๊จเจกชนใดคนเดียวนั้นไม่สามารถจะทำงานร่วมกันได้ และไม่สามารถจะร่วมกันต่อต้านคัดค้านใด ๆ อย่างมีความหมายได้ หรือยุติการเป็นขึ้นมาแห่งอำนาจของผู้ปกครอง โดยการไม่ให้ความร่วมมือ และในบางกรณี ไม่สามารถที่จะเข้ามาขัดขวางหรือรบกวนสถานภาพเดิมได้ ด้วยเหตุนี้บั๊จเจกชนเหล่านี้จึงไม่สามารถจะควบคุม หรือจำกัดอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครองบั๊จเจกชน หรือผู้ปกครองคนใหม่ ซึ่งขึ้นมาควบคุมกลไกของรัฐและดำรงตนในฐานะเจ้าผู้ออกคำสั่งได้

กระบวนการทอนอำนาจ ทำลายกลุ่มและสถาบันทั้งหลาย ซึ่งมีความสามารถที่จะต่อต้านรัฐ มีผลต่อความอ่อนแอของสังคม และการไร้อำนาจของพลเมืองในฐานะที่เป็นบั๊จเจกชน กระบวนการดังกล่าว ทอดเคอวิลได้เห็นอย่างแจ่มแจ้ง นับตั้งแต่พัฒนาการช่วงต้น ๆ ของมัน เขาได้ชี้ให้เห็นว่า ในขณะที่พลเมืองของประเทศประชาธิปไตยอาจจะรู้สึกภาคภูมิใจในการเสมอกันกับเพื่อนพ้องราษฎรอื่น ๆ แต่เนี่ยยังไม่ใช้ภาพทั้งหมด เมื่อบั๊จเจกชนเปรียบตนเองกับจำนวนอันมหาศาลของพลเมืองแล้ว “เขาผู้นั้นก็จะถูกรอมงำโดยความรู้สึกที่ว่าเขาไร้ความสำคัญและอ่อนแออย่างยิ่ง”^{๕๕} บั๊จเจกชนมีแนวโน้มที่จะ “หายตัวไปในหมู่มหาชน และกัมภีจะหายไปอย่างง่าย ๆ ภายใต้ความมืดซึ่งครอบงำอยู่ร่วมกัน”^{๕๕} เมื่อบั๊จเจกชนไม่มี

สภาพเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งสามารถมีอิสระในการกระทำและคัดค้านผู้ปกครอง บัจเจกชนก็จะกลายเป็นหนึ่งในบรรดาพลเมืองจำนวนมากที่มีความอ่อนแอเหมือนกัน แต่ละคนจะมีแค่เพียง "ความรู้สึกไร้สมรรถภาพส่วนตัว ในอันที่จะต่อต้านกำลังซึ่งจัดตั้งโดยรัฐบาล"^{๔๖} ภายใต้เงื่อนไขเหล่านั้น "แต่ละคนก็จะขึ้นอยู่กับพลังโดยธรรมชาติ... และเขาก็จะถูกบดขยี้โดยไม่มีการโต้ตอบใดๆ"^{๔๗} เพราะฉะนั้นในประเทศประชาธิปไตย "อำนาจของรัฐโดยธรรมชาติจึงทรงพลังมากกว่า" ที่อื่น ๆ"^{๔๘} ไม่ว่าจะมีความรู้หรือธรรมเนียมแบบไหนก็ตาม สมรรถนะของสังคมในการรักษาอิสรภาพที่แท้จริงไว้ได้นั้น จะลดลง ในทันทีที่กลไกของรัฐถูกยึดครอง ไม่ว่าจะโดยอาศัยการเลือกตั้ง หรือยึดอำนาจโดยฝ่ายบริหาร การรัฐประหาร หรือการรุกรานโดยผู้ซึ่งจะเป็นทรราช "การต่อต้านทรราช จะมีขึ้น ได้อย่างไร ในประเทศซึ่งบัจเจกชนแต่ละคนไร้สมรรถภาพ และพลเมืองนั้นไม่ได้มีความผูกพันใดๆ ต่อกันเลย"^{๔๙} กรณีดังกล่าวนี้จะดำรงอยู่ได้นานเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับระดับของกระบวนการดังกล่าวว่า ได้ขยายออกไปเพียงไหน เงื่อนไขจะไม่ร้ายแรงนัก หากกลุ่มและสถาบันซึ่งมีเอกภาพและความเป็นเอกเทศยังดำรงอยู่ได้ หรือฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ หรือถูกสร้างขึ้นมาใหม่ นอกจากนี้ ในบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเขา ประชาชนยังอาจมีสมรรถนะที่จะก่อผลกระทบต่อเหตุการณ์แวดล้อมได้ แต่ในส่วนซึ่งเกี่ยวกับเรื่องใหญ่ ๆ ที่มีผลต่อสังคมโดยรวม หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาลนั้นพวกเขาอาจจะเห็นว่าตนไร้สมรรถภาพที่จะควบคุมให้มีประสิทธิภาพได้ ความรู้สึกไร้สมรรถภาพของคนธรรมดา ๆ แม้กระทั่งของคนในระบบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ในอันที่จะก่อผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อเหตุการณ์ทางการเมืองที่แท้จริงนั้น อาจจะเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งในสมัยนี้ ยิ่งกว่าในสมัยของทอคเกอวิลก็เป็นได้^{๕๐} มีนักเขียนหลายคนเช่น คารเน ฮอนี (Karen Horney) และอีริค ฟรอมม์ (Erich Fromm) เป็นต้น ได้ชี้ให้เห็นถึงสถานะดังกล่าวนี้ ฮอนีเขียนไว้ว่า ความขัดแย้งพื้นฐานดำรงอยู่ "ระหว่างสิ่งที่เรียกว่าอิสรภาพของบัจเจกชนและข้อจำกัดที่เป็นจริงทั้งปวง... ผลที่บังเกิดขึ้นต่อบัจเจกชนก็คือ ความรู้สึกอึดอัด ระหว่างความรู้สึกแห่งอำนาจที่ไร้ขอบเขตในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง และความรู้สึกถึงความไร้สมรรถภาพในการทั้งปวง"^{๕๑} ในทำนองเดียวกัน ฟรอมม์ได้เตือนว่า "สังคมของเราปัจจุบันกำลังเผชิญกับปรากฏการณ์ทำนองเดียวกัน ที่กลายเป็นป็อยอย่างค้ำสำหรับการเจริญเติบโตและกำเนิดของลัทธิฟาสซิสต์ในที่ใดก็ตาม นั่นก็คือการไร้ความสำคัญและไร้อำนาจ

ของบัจเจกชน”^{๕๒} “ถึงแม้ลักษณะภายนอกจะมีที่ท่ามองโลกในแง่ดี และมีความคิดริเริ่มสร้าง
สรรค์ แต่คนปัจจุบันกำลังถูกรอบงำด้วยความรู้สึกไร้อำนาจ ทำให้เขาจ้องมองหาชนนัยที่
กำลังโผล่เข้ามา รวกรับว่าเป็นอัมพาตทำอะไรไม่ได้”^{๕๓}

เหตุผลซึ่งนักวิเคราะห์ที่มากมายใช้อธิบายสถานะดังกล่าวนี้แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม
ก็ตามในทางการเมืองนั้น เหตุผลเหล่านี้ล้วนเกี่ยวกับฐานะอำนาจอันอ่อนแอของบัจเจกชน
ซึ่งโคตเคียวเมื่อเผชิญหน้ากับผู้ปกครองทรงพลัง ไม่ว่าจะแบบไหนก็ตาม บัจเจกชนไม่รู้
สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและสถาบันทางสังคม ซึ่งมีอำนาจและความเป็นอิสระในการกระทำ
เพียงพอที่จะต่อต้าน หรือควบคุมอำนาจของผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะกลุ่ม
และสถาบันทางสังคมซึ่งเป็นอิสระนั้น อ่อนกำลังลง หรือถูกควบคุม หรือมิฉะนั้นก็ไม่มีอยู่
เลย ในสังคมการเมืองสมัยใหม่ความโดดเด่นเชิงสัมพัทธ์ของพลเมืองนั้นได้เกิดขึ้นแล้ว ระดับ
ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ และขั้นตอนพัฒนาการของมัน แปรเปลี่ยนไปตามประเทศ ระบบ
ระบบการเมือง และตามพลังที่สร้างหรือป้องกันกระบวนการดังกล่าว ความแปรเปลี่ยนเหล่านี้
มีความสำคัญ และโดยปกติก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในบางครั้งบางคราวกระบวนการทำ
ให้โคตเคียวนี้อาจจะพลิกกลับ ซึ่งคงเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมที่ไม่ได้
ตั้งใจให้เกิดขึ้น หรือไม่ก็เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงที่ตั้งใจที่จะสร้างหรือเพิ่มพลังให้แก่สถาบัน
ที่เป็นอิสระ ในระบอบประชาธิปไตยที่มีรัฐธรรมนูญแบบตะวันตก ความเป็นอิสระเชิงสัมพัทธ์
และอำนาจของกลุ่มและสถาบันทางสังคมที่อยู่นอกการควบคุมของรัฐนั้น มักจะมีสูงกว่าภายใต้
ระบอบการปกครองแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งการทำให้โคตเคียวนี้ได้บรรลุจุดสูงสุดในประวัติศาสตร์
ยุคสมัยแห่งการกวาดล้างของสตาลินเป็นตัวอย่างหนึ่ง “ไม่มีใครสามารถจะไว้วางใจเพื่อนของตน
เองได้ หรือรู้สึกปลอดภัยภายใต้การคุ้มครองของสถาบันหรือบุคคลใด ซึ่งเขาเคยยึดมั่นมาก่อน
ในอดีต” เลียนวาร์ต ซาปิโร (Leonard Schapiro) เขียน “การทำให้เกิดความโดดเด่น
ขึ้นในสังคม ซึ่งบางคนถือว่าเป็นลักษณะสำคัญที่สุดของระบอบปกครองแบบเบ็ดเสร็จนั้น ได้
สำเร็จเสร็จสิ้นในยุคหตุโศกนี้”^{๕๔}

การทำให้โคตเคียวโดยจงใจดังกล่าวนี้ เป็นผลมาจากมาตรการของผู้ปกครองที่จะ
ทำลายหรือทำให้คลังอำนาจที่สำคัญๆ อ่อนกำลังลง คลังอำนาจ ซึ่งโดยโครงสร้างแล้ว
ดำรงอยู่ระหว่างบัจเจกชนและผู้ปกครองนั้น ถูกทำลายและอ่อนกำลังลง ผู้ปกครองคนใดซึ่ง

ปรารถนาจะสร้างระบอบของตนให้ทรงพลานุภาพมหาศาล อาจจะมีเริ่มใช้มาตรการดังกล่าว ให้บรรลุดัตถุประสงค์ของตนได้ กรณีนี้เป็นจริงทั้งในนาซีเยอรมัน^{๕๕} และในสหภาพโซเวียต^{๕๖} ทอคเกอวิลเขียนว่า “เผด็จการนั้นจะสืบเนื่องมั่นคงได้ ก็ต่อเมื่อมันสามารถทำให้ผู้คนนั้นแยก ออกจากกัน และอิทธิพลทั้งหลายที่ปวงของมันก็ล้วนเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว”^{๕๗} หรือมิเช่นนั้นผู้ปกครองอาจจะมุ่งรักษาการครอบงำของตน ไม่ใช่ด้วยการทำลายคลังอำนาจ แต่ด้วยการปรับเปลี่ยนพลังงานของคลังเหล่านั้น ในรูปแบบที่จะทำให้ตนเองอยู่สูงสุด ซิมเมล เคยเสนอว่า ผู้ปกครองน่าจะสนับสนุน “ความพยายามของชนชั้นต่ำที่มุ่งจะมีความเสมอภาค ในทางกฎหมายเท่าเทียมกับอำนาจซึ่งอยู่ตรงกลางระหว่างผู้ปกครองกับชนชั้นต่ำ”^{๕๘} นี้จะทำให้เกิดคลังอำนาจแบบใหม่ที่เข้มแข็งเพียงพอที่จะต้านอิทธิพลของ “อำนาจระดับกลาง” ที่มี ต่อผู้ปกครอง ซึ่งจะยังให้เกิดภาวะดุลยภาพเชิงสัมพัทธ์ และจะมีผลในการสนับสนุนผู้ปกครอง ให้รักษาอำนาจสูงสุดของตนเหนือผู้อื่นทั้งหมดเอาไว้ได้”^{๕๙}

การทำให้พลเมืองโดดเดี่ยวเชิงสัมพัทธ์นั้น อาจจะเป็นผลมาจากนโยบายการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้ตั้งใจก็ได้ ทั้งนี้เป็นนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงซึ่งร่าง ขึ้นมา มิใช่เพื่อจะทำให้ประชากรมีภาวะโดดเดี่ยว หรือเพื่อเพิ่มอำนาจอันไร้ขอบเขตของผู้ปก ครอง กรณีเฉพาะดังกล่าวนี้มักจะเกิดเมื่อนักปฏิรูปและนักปฏิวัติอาศัยกลไกของรัฐ เพื่อควบคุมกลุ่มทางสังคมและเศรษฐกิจบางกลุ่ม เจ้าที่ดิน หรือนายทุน หรืออาจเกิดขึ้นเมื่อรัฐถูกใช้ เป็นเครื่องมือหลักในการควบคุมพัฒนาการทางเศรษฐกิจการเมืองของประเทศ การรวมอำนาจ ไว้ที่รัฐนั้น อาจจะทำให้ควบคุมกลุ่มที่ประสงค์ไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ผลใน ระยะยาวอื่น ๆ อาจจะมาจากการรวมอำนาจเพื่อการควบคุมหรือพัฒนาการดังกล่าว การ พังพาทย์รัฐเพื่อให้บรรลุดัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ ไม่เพียงแต่เป็นการใช้ประโยชน์จากการ รวมอำนาจในรัฐที่ดำรงอยู่เท่านั้น แต่ยังมีส่วนหนุนเสริมการเจริญเติบโตของรัฐ ทั้งโดยเบ็ด เสร็จและโดยเปรียบเทียบกับสถาบันอื่น ๆ ในสังคมด้วย ยิ่งไปกว่านั้น การพังพาทย์รัฐยังไม่เพียงแต่จะไม่เสริมกำลังของประชาชน และสถาบันที่เป็นอิสระในรัฐ หากแต่ยังจะลดทอน กำลังอำนาจของสิ่งเหล่านี้ ทั้งโดยเบ็ดเสร็จและโดยสัมพัทธ์ด้วย ตัวอย่างเช่น การดำเนินการ ควบคุมเศรษฐกิจโดยรัฐนั้น อาจจะช่วยให้ผู้ปกครองทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต ได้รับ เครื่องมือซึ่งจะเป็นอย่างที่ทอคเกอวิลเขียนไว้คือ “ทำให้ประชาชนที่ตัวเองปกครองนั้นต้องมา

ฟังพาดพิงมากยิ่งขึ้น”^{๖๐} อีกตัวอย่างหนึ่งเช่น การควบคุมเศรษฐกิจโดยรัฐนั้น ได้ช่วยให้ระบอบคอมมิวนิสต์มีความสามารถที่จะจัดทำบัญชีค่าในหมู่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยทางการเมืองอย่างมากมาได้ ความสามารถดังกล่าวนี้ ยังเหนือกว่าพวกทุนนิยมในยุคต้น ซึ่งใช้บัญชีดังกล่าวอย่างไม่ค่อยจะมีประสิทธิภาพเท่าไร ในการกันไม่ให้หนักเคลื่อนไหวสหพันธ์กรรมกรนั้นได้งานทำ

การรวบอำนาจที่แท้จริงไว้ที่รัฐนั้น ไม่เพียงแต่จะช่วยให้ผู้ปกครองมีเครื่องมือควบคุมประชาชนได้โดยตรง แต่การรวมอำนาจดังกล่าวนี้ ยังจะมีผลกดดันและมีอิทธิพลต่อประชาชนในทางจิตวิทยาอีกหลายประการ ซึ่งไม่เพียงแต่จะลดทอนสมรรถนะของประชาชนในการควบคุมผู้ปกครองลงไปเท่านั้น แต่ยังลดทอนความประสงค์ของประชาชนที่จะควบคุมผู้ปกครองลงไปอีกด้วย บ้างเจกซันนั้นจะต้องถูกกดดันหรือถูกควบคุมอยู่ด้วยพลังอิทธิพลอย่างเต็มที่ของมวลชนหรือมหาชน และยังสามารถแรงกดดันให้ยอมรับความเห็นต่าง ๆ โดยปราศจากโอกาสที่จะพิจารณาซึ่งใจอย่างมีเหตุผล^{๖๑} โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แรงกดดันในรูปของเสียงเรียกร้องแห่งศีลธรรม อุดมการณ์ ความรักชาติ และความชำนาญพิเศษ บุคคลใดที่พยายามที่จะร่วมมือกันทำการเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม หรือทำลายอำนาจเบ็ดเสร็จของผู้ปกครอง ก็จะถูกกล่าวหาว่าเป็นภัยและเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม^{๖๒} ประชาชนนั้นก็เลยยอมรับกันมากขึ้นว่า มันเป็นเรื่องดีแม้กระทั่งเป็นหน้าที่ของผู้ปกครอง ในการ “ชี้นำพร้อม ๆ กับที่ปกครองพลเมืองแต่ละคน”^{๖๓} สิทธิเช่นนี้เป็นภัยอย่างยิ่งต่ออิสรภาพ และต่อการรักษาและพัฒนาการควบคุมอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครอง

ไม่ว่าการแก้ปัญหาสังคมโดยฟังพาดพิงรัฐบาลแบบรวมอำนาจ จะมีผลในระยะสั้นเช่นไร แต่ผลในระยะยาวนั้นก็อาจจะเป็นภัยอย่างยิ่งต่ออนาคตทางการเมืองของสังคมนั้น

การกระจายอำนาจที่แท้จริงอาจจะมีผลต่อรูปแบบของสถาบันการปกครอง

โครงสร้างทางอำนาจที่แท้จริงในสังคมนั้น มักจะมีส่วนกำหนดรูปแบบทางการของสถาบันการปกครองในระยะยาว โครงสร้างทางอำนาจที่กระจายในสังคมโดยรวม ที่มีคลังอำนาจที่แท้จริงอย่างหลากหลาย จะมีส่วนในการสร้างรูปแบบที่เป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น แต่ในอีกแง่หนึ่ง สังคมที่บ้จเจกซันถูกทำให้โคจรเดียว และมีการรวบอำนาจไว้ที่รัฐ ก็จะมีผลช่วยให้รูปแบบการปกครองเป็นแบบเผด็จการไป เอฟ ซี มงตากู (F.C. Montague) เคย

เขียนไว้ว่า “สิ่งที่เราเรียกกันว่ารัฐธรรมนูญนั้น ก็เป็นเพียงส่วนย่อยของโครงสร้างทางสังคมเท่านั้น และทราบได้ที่ชั้นตอนระดับล่างนั้นแตกต่างกันออกไป ชั้นที่สูง ๆ ขึ้นมาก็ย่อมจะแตกต่างกันออกไปด้วย”^{๕๔} ในทำนองเดียวกันนั้น มอสกาก็ได้ให้ทัศนะว่า ข้อจำกัดในทางปฏิบัติต่ออำนาจของผู้ปกครอง หรือการปราศจากข้อจำกัดเหล่านั้น อาจจะนำไปสู่การยอมรับอย่างเป็นทางการในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายก็ได้^{๕๕} คลังอำนาจที่กระจุกกระจายนั้นอาจจะเข้มแข็งถึงขนาดที่ทำให้ผู้ปกครองต้องยอมรับการที่ตนต้องพึ่งพาลังอำนาจเหล่านั้น อย่างเป็นทางการ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางสถาบันชั้น ชูเวอเนลเคยเขียนว่า “ตั้งแต่ต้นมาแล้ว การประชุมของรัฐสภาก็มีลักษณะพิเศษเช่นนี้ นั่นคือ มันเป็นการรวมตัวกันของอำนาจใหญ่ย่อย ซึ่งกษัตริย์ไม่สามารถจะออกบัญชาได้ และจะต้องยอมรับอำนาจเหล่านั้น”^{๕๖} ในทางกลับกัน เมื่อใดก็ตามที่กลุ่มและสถาบันทางสังคมนั้น ไม่มีอยู่หรืออ่อนแอโดยเปรียบเทียบ ไม่สามารถที่จะต่อต้านคัดค้านอำนาจของผู้ปกครองที่ศูนย์กลางได้ หรือไม่สามารถจะควบคุมที่มาแห่งอำนาจของผู้ปกครองได้แล้ว โครงสร้างทางการเมืองอย่างเป็นทางการนั้น ก็อาจจะเปลี่ยนรูปแบบจากชนิดที่เป็นประชาธิปไตยกลายเป็นระบบเผด็จการ และรวบอำนาจมากขึ้นอย่างชัดเจน

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองของการปกครอง ชนิดที่สะท้อนการกระจายอำนาจที่แท้จริง หรือเงื่อนไขเชิงโครงสร้างของสังคมโดยรวมนั้น จะเกิดขึ้นก็หลังจากที่ช่วงเวลาหนึ่งผ่านไปแล้ว มันอาจจะเป็นเวลาที่ยืดยาวก็ได้ภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสม รูปแบบภายนอกของระบบการเมืองใด ๆ นั้น อาจจะยังคงสภาพเดิมอยู่ ถึงแม้การกระจายอำนาจในสังคมซึ่งเคยมีส่วนช่วยสร้างรูปแบบดังกล่าวนั้น ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญแล้ว กลไกทางการเมืองของระบอบประชาธิปไตยที่มีรัฐธรรมนูญนั้น อาจจะยังคงสภาพภายนอกอยู่ได้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง หลังจากที่มีการกระจายอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพในบรรดากลุ่มและสถาบันในสังคมนั้น ได้เปลี่ยนไป กลายเป็นการรวบอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพในเมืองของผู้ปกครอง หากการนี้เป็นเช่นนั้น ศักยภาพทางอำนาจของผู้ปกครองก็อาจจะไม่ถูกควบคุมในทางปฏิบัติ ราวกับว่ารัฐธรรมนูญนั้นเป็นแบบอัตตาธิปไตยอย่างเปิดเผย ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญอันเก่าจะยังคงดำรงอยู่ได้ภายหลังจากเงื่อนไขที่เคยก่อให้เกิดรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นเวลานานแล้ว แต่สถานการณ์เช่นนี้ก็มิแน่ว่าจะไร้เสถียรภาพอย่างยิ่ง ในสังคมซึ่งกลุ่มทางสังคมและสถาบันซึ่งไม่ใช่ของรัฐนั้นอ่อนแอ หรือถูกควบคุมโดยผู้ปกครอง หรือมิฉะนั้นก็ไม่สามารถ

จะต่อต้านผู้ปกครองได้อย่างอิสระ โดยที่ประชาชนก็อาจจะไม่ต้องการคัดค้าน หรืออาจจะรู้สึก
ไร้อำนาจที่จะกระทำการดังกล่าวได้ ในกรณีเช่นนี้ รูปแบบของการปกครองที่เป็นอัคราธิปไตย
อย่างเบ็ดเสร็จก็จะได้รับการยอมรับโดยง่าย ทั้งนี้อาจจะถูกนำเสนอขึ้นมาในรูปการเตรียมการ
“ชั่วคราวชั่วคราว” เพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะอย่าง หรือเพื่อจะเผชิญกับสถานการณ์
ฉุกเฉิน หรือจะเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรก็ได้ ในกรณีหลัง การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้
อาจจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ละเล็กทีละน้อย การเปลี่ยนแปลงในการ
ปฏิบัติ การตัดสินใจในทางการศาล การนิติบัญญัติและอื่น ๆ ในทางกลับกัน การเปลี่ยน
แปลงก็อาจจะเกิดขึ้นจากการยึดอำนาจของฝ่ายบริหาร การรัฐประหาร หรือการบุกรุกของ
ต่างชาติก็ได้ บางครั้งบางคราว การเปลี่ยนแปลงนี้ก็อาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากเป็น “สิ่งจำเป็น”
สำหรับการทำสงครามระหว่างประเทศ หรือสงครามกลางเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์ที่ตรงกันข้ามก็อาจจะเกิดขึ้นได้เช่นเดียวกัน การปกครองที่เป็นเผด็จ
การอย่างเป็นทางการ ซึ่งเคยเกิดขึ้นมานานแล้ว ก็อาจจะดำรงอยู่ต่อไปเป็นเวลาอีกระยะเวลา
หนึ่ง หลังจากที่ถูกล้มทางสังคมและสถาบันซึ่งไม่ใช่ของรัฐต่าง ๆ ซึ่งเคยเกิดขึ้นภายใต้ระบบ
เผด็จการดังกล่าว ได้เติบโตมีอำนาจมากขึ้น และสามารถที่จะกระทำการอย่างเป็นอิสระได้
หรือบางครั้งอาจจะมีกลุ่มหรือสถาบันทางสังคมใหม่ ๆ ซึ่งมีคุณสมบัติดังกล่าว ได้เกิดขึ้นมาอีก
ในกรณีดังกล่าวนี้ ถึงแม้รัฐธรรมนูญจะเป็นเผด็จการอย่างเป็นทางการ แต่ในทางปฏิบัติ
คลังอำนาจเหล่านี้ก็สามารถที่จะควบคุมอำนาจของผู้ปกครองอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง กล่าวคือในทาง
ปฏิบัติ สังคมนั้นก็จะเป็นประชาธิปไตยเสียยิ่งกว่าที่มองเห็นได้จากรูปแบบของรัฐบาลอย่าง
เป็นทางการ ในกรณีดังกล่าวนี้ก็เช่นเดียวกัน ผ่านชั่วระยะเวลาหนึ่งไปแล้ว ความสัมพันธ์ทาง
อำนาจและเงื่อนไขเชิงโครงสร้างซึ่งเปลี่ยนแปลงไปใหม่นี้ ก็จะปรากฏชัดขึ้นเป็นที่ประจักษ์
ในรูปของการเปลี่ยนแปลงทางรัฐธรรมนูญ

ในทั้งสองกรณี เงื่อนไขเชิงโครงสร้างของสังคมและการกระจายอำนาจที่แท้จริง
ของสังคมนั้น มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงการใช้อำนาจของผู้ปกครองในทางปฏิบัติ ให้แตก
ต่างออกไปจากสิ่งซึ่งกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างเป็นทางการ หรือจากโครงสร้างของการ
ปกครอง

บางครั้งบางคราว ความไม่ลงรอยกันระหว่างเงื่อนไขเชิงโครงสร้างของสังคมและ

โครงสร้างการปกครองอย่างเป็นทางการนั้น ก็อาจจะดำรงอยู่ เมื่อผู้ปกครองโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่อยู่ในรูปของพรรคการเมืองซึ่งเน้นหนักในทางอุดมการณ์ ได้ทำการยึดครองควบคุมรัฐ เพื่อจะกำหนดรูปแบบการปกครองแบบเผด็จการ โดยเปลี่ยนแปลงโครงสร้างซึ่งรองรับสังคมอยู่ ความพยายามดังกล่าวจะสำเร็จหรือไม่นั้น เงื่อนไขเชิงโครงสร้างของสังคมมีส่วนอยู่มาก กล่าวคือ ขึ้นอยู่กับกลุ่มสังคมหรือสถาบันดังกล่าวเข้มแข็งพอที่จะคัดค้านต่อต้านกับความพยายามของผู้เผด็จการหรือไม่ หรือว่าอ่อนแอเกินกว่าที่จะทำการให้สำเร็จ หรือแม้แต่จะพยายาม หรือว่าองค์กรเหล่านี้เต็มใจช่วยเหลือให้ผู้ปกครองบรรลุลความมุ่งหมาย ถึงแม้ตนเองจะถูกทำลายไปในที่สุด

การควบคุมอำนาจทางการเมืองในฐานะผลของพลังจากภายใน

ระดับอำนาจของผู้ปกครองที่ถูกควบคุมโดยพลเมือง โดยส่วนใหญ่แล้วก็ขึ้นอยู่กับพลังภายในของระบบสังคมนั่นเอง ทักษะดังกล่าวนี้ตรงข้ามกับคำอธิบายเกี่ยวกับวิธีการควบคุมอำนาจอันเป็นที่นิยมอยู่ในปัจจุบัน ทุกวันนี้ ผู้คนมีความเชื่ออย่างแพร่หลายว่า หากจะจัดตั้งหรือรักษาอิสรภาพทางการเมืองแล้ว ก็จะต้องฝากความหวังเกือบทั้งหมดไว้กับรัฐธรรมนูญที่เป็นทางการ ระบบนิติบัญญัติ และคำพิพากษาของศาล และมีภัยคืบคลานโดยทั่วไปว่า เจตนา การกระทำ หรือนโยบายของผู้ปกครอง ของผู้กดขี่หรือผู้เผด็จการเท่านั้น (ไม่ว่าจะเป็นปัจเจกชน หรือเป็นกลุ่มก็ตาม) ที่เป็นองค์ประกอบทำให้ระบบเผด็จการหรือการกดขี่ดำรงอยู่ได้ ยิ่งไปกว่านั้น ยังเชื่อกันทั่ว ๆ ไปด้วยว่า การล้มล้างผู้กดขี่หรือผู้เผด็จการนั้น โดยตัวของมันเองจะทำให้เกิดเงื่อนไขแห่งอิสรภาพได้ จากการวิเคราะห์ในที่นี้จะชี้ให้เห็นว่า ทักษะดังกล่าวข้างต้นผิดทั้งหมด ที่น่าสะพึงกลัวยิ่งไปกว่านั้นก็คือ ทักษะดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่นโยบายซึ่งไม่สามารถจะยังให้เกิดผลดีที่มุ่งประสงค์ไว้ได้เลย

ทักษะที่ว่าอำนาจของผู้ปกครองนั้น ในที่สุดแล้วก็เป็นผลมาจากสภาวะของสังคมนั่นเอง ก็ไม่ใช่ทักษะที่ใหม่หรือแปลกประหลาดแต่ประการใด ทักษะดังกล่าวนี้ ได้มีนักทฤษฎีทางการเมือง และนักสังเกตการณ์ทางการเมืองในอดีตที่ผ่านมาหลายศตวรรษ เคยให้ข้อคิดเห็นสนับสนุนไว้เป็นอันมาก ตัวอย่างเช่น วิลเลียม กอตวิน ซึ่งเป็นนักคิดทางการเมืองอังกฤษ ปลายศตวรรษที่ ๑๘ ก็มีความเห็นว่า ลักษณะรูปแบบของสถาบันทางการเมืองนั้น

มักถูกกำหนด โดยสภาวะความเข้าใจทางสังคมและการเมืองของประชาชน หากความเข้าใจดังกล่าวถูกจำกัดมากเท่าไร สถาบันต่าง ๆ จะมีสภาพไม่สมบูรณ์มากเท่านั้น และหากความเข้าใจของประชาชนนั้นมีมาก สถาบันอันเป็นที่ยอมรับก็จะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น และสถาบันที่ถูกปฏิเสธก็จะสูญสลายไปเพราะไม่มีใครสนับสนุน^{๖๓} ด้วยเหตุนี้การเปลี่ยนแปลงความเห็นของสาธารณชน ก็จะต้องเป็นตัวนำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากการเปลี่ยนแปลงนั้นจะคงถาวรสืบไป^{๖๔} กอควินเขียนไว้ว่า ระดับของความไว้เคียงสาหรือการรู้ความของประชาชนนั้น จะพุ่งออกมาในระบบการเมือง กล่าวคือก่อให้เกิดระบอบการปกครองที่เป็นเผด็จการ หรือสร้างเงื่อนไขแห่งอิสรภาพ ความอ่อนแอภายในนั้น ทำให้ประชาชนตกเป็นเหยื่ออันโอชะของผู้ระงะในที่สุด ในขณะที่เดียวกัน การพยายามฉุดรั้งประชาชนซึ่งพร้อมเสมอต่ออิสรภาพนั้นก็มักจะทำไม่ได้ไม่นาน^{๖๕} แมคเคียวเวลล์ นักคิดเชิง "สังคมนิยม" ชาวอิตาลีเขียนในศตวรรษที่ ๑๖ และที่ปรึกษาของเจ้าผู้ปกครอง ได้ชี้ว่าประชาชนที่ไม่คุ้นเคยกับการปกครองตนเอง ย่อมไม่สามารถจะรักษาเสรีภาพของตนไว้ได้^{๖๖} เขาเขียนว่า สภาพดังกล่าวก็เปรียบเทียบกับสัตว์ซึ่งถูกเลี้ยงดูเติบโตในกรงขัง ซึ่งเมื่อปล่อยให้เป็นอิสระ ก็ไม่สามารถจะคุ้มครองรักษาตนเองได้ มันก็จะกลายเป็นเหยื่อของบุคคลแรกที่มุ่งที่จะจับมันกลับไปสู่สภาวะเดิม^{๖๗} "เพราะมิใช่ทั้งชื่อและตำแหน่งของผู้เผด็จการที่ทำให้โรมตกเป็นทาส แต่เป็นเพราะการที่ประชาชนพลเมืองถูกปกครองมาเป็นเวลานาน จนสูญเสียอำนาจหน้าที่ของตนไป"^{๖๘} แมคเคียวเวลล์ให้ข้อคิดเห็นว่า ระดับของการยินยอมเชื่อฟังเจ้าผู้ปกครองในอดีตโดยคุณธรรมหรือทางตรงข้าม ระดับของความมีชีวิตชีวา หรือการมีส่วนร่วมของประชาชนในสาธารณรัฐนั้น เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการกำหนดระดับของความยากง่าย ซึ่งผู้ปกครองใหม่จะเผชิญในการพยายามที่จะสถาปนาตนเอง^{๖๙}

บารอน เดอ มงเตสกีเออ (Baron de Montesquieu) นักปรัชญาการเมืองชาวฝรั่งเศสในศตวรรษที่ ๑๘ ที่มีชื่อเสียงจากทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของการแบ่งแยกอำนาจภายในรัฐบาล ก็มีส่วนเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพลังภายในของสังคมและรูปแบบของรัฐบาลที่สังคมนั้นมี มงเตสกีเออได้ย้ำเน้นถึงความสำคัญของ "คุณธรรม" (Virtue) (ซึ่งหมายถึงความรักชาติ และความรักความเสมอภาค) ในการรักษาอิสรภาพและรัฐบาลของประชาชน^{๗๐} เขาเพิ่มเติมว่า "ขนบธรรมเนียมของเสรีชนก็เป็นส่วนหนึ่งของเสรี-

ภาพของตน”^{๑๕} ในบรรดาองค์ประกอบทั้งหลาย ที่จำเป็นในการต่อต้านกักกันหรือควบคุมผู้
ปกครองชนิดที่เป็นไปได้นั้น มอสคาได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการดำรงอยู่แห่ง “พลังทาง
สังคมที่จัดตั้งขึ้นมา” ซึ่งอยู่นอกการควบคุมของผู้ปกครอง”^{๑๖} ทอคเกอวิชก็ได้ให้ข้อถกเถียงว่า
“ความปรารถนาและนิสัยแห่งอิสรภาพ” ก็มีส่วนเกื้อหนุนต่อการธำรงรักษาเสรีภาพ ในอีก
แง่หนึ่ง เขาเขียนว่า “ข้าพเจ้าคิดไม่ออกว่า จะมีกลุ่มคนใดซึ่งพร้อมที่จะถูกปกครอง (ใน
กรณีพิพ่ายแพ้) ยิ่งไปกว่ากลุ่มชาวประชาธิปไตยซึ่งไร้สถาบันอันเสรี”^{๑๗} ชูเวอเนลเห็นว่า
เงื่อนไขแห่งเสรีภาพนั้นสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการมีส่วนร่วมอย่างมีชีวิตชีวาของพลเมือง”^{๑๘}
และย้ำว่าในกรณีที่คณะสมัชชาแห่งเสรีภาพดำรงอยู่ในระดับสูงนั้น มันมาจาก “การยืนยันสิทธิ
ของตนเอง”^{๑๙}

ในแง่นี้ ทักษะของคานธีนักยุทธศาสตร์ไว้ความรุนแรง และผู้นำขบวนการชาติ
นิยมอินเดีย ก็สอดคล้องกับทักษะของนักทฤษฎีเหล่านี้ ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ
ทางสังคมและอิสรภาพทางการเมือง คานธีเสนอที่ทักษะทำนองนี้หลายครั้งว่า สวรราชหรือการ
ปกครองตนเองที่แท้จริงนั้น มิได้เป็นเพียงเรื่องของการจัดการทางรัฐบาลและเอกลักษณ์ของ
ผู้ปกครองเท่านั้น ในทางตรงกันข้าม ประชาธิปไตยนั้นขึ้นอยู่กับพลังภายในสังคมนั้นๆ เอง”^{๒๐}
เขาได้ให้บรรดาธิบายว่า การที่ชาวอินเดียยอมอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษนั้น เนื่องจาก
เงื่อนไขที่อ่อนแอของอินเดียเอง”^{๒๑} ทั้งนี้ก็เพราะ “ในที่สุดแล้ว ประชาชนก็จะมีรัฐบาลชนิด
ที่เหมาะสมกับตนมากที่สุด” และการปกครองตนเองนั้นจะ “เกิดขึ้นได้จากการพยายามของตน
เองเท่านั้น”^{๒๒} ก่อนที่จะจัดตั้งการปกครองตนเองได้ ประชาชนจะต้องเป็นอิสระจาก “ความ
รู้สึกช่วยตัวเองไม่ได้” ประชาชนจะไม่สามารถกระทำการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมือง
ได้ หากปราศจากความเชื่อมั่นในตนเอง”^{๒๓} “รัฐธรรมนูญที่สมบูรณ์ซึ่งนำมาสวมคลุมภาวะภายใน
ที่เน่าเฟะผุพัง ก็จะเปรียบเหมือนกับป้ายปักหลุมศพที่ชาวสะฮาคเท่านั้นเอง”^{๒๔} เพราะฉะนั้น
การปฏิวัติโดยไว้ความรุนแรงจึงไม่ใช่เรื่องของการยึดอำนาจ แต่เป็น “การเปลี่ยนแปลงความ
สัมพันธ์ซึ่งจะมีผลในการเปลี่ยนมือแห่งอำนาจอย่างมีสันติ”^{๒๕} คานธีให้ข้อถกเถียงว่า อินเดีย
ซึ่งมีพลังภายในและช่วยเหลือตนเอง ตลอดจนพึ่งพาตนเองได้ ก็จะปลดปล่อยจากอำนาจของ
ต่างชาติ แม้ว่าไม่มีกำลังทหารเลย”^{๒๖}

ผลของการวิเคราะห์ดังกล่าวต่อการควบคุมอำนาจทางการเมือง

จากการวิเคราะห์วิธีควบคุมอำนาจทางการเมืองดังกล่าวนี้ เราอาจจะได้ข้อสรุป ๓ ประการ คือ ประการแรกสังคมใดก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีรัฐธรรมนูญอย่างเป็นทางการ แต่ถ้าปราศจากคลังอำนาจที่เข้มแข็ง และประชากรถูกทำให้โดดเดี่ยว สังคมนั้นก็มีแนวโน้มที่จะถูกปกครองโดยทรราช หรืออำนาจทางการเมืองที่ไม่ถูกควบคุมแบบอื่น ๆ ได้ ประการที่ ๒ ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวนี้ เพียงการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งครองอำนาจปกครองนั้น ไม่เป็นการเพียงพอที่จะจัดการควบคุมอำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพแต่อย่างใด ประการที่ ๓ เพื่อว่าการควบคุมอำนาจของผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะเป็นไปได้ในระยะยาว อำนาจนั้นจะต้องกระจายแยกสลายให้อยู่ในมือของกลุ่มและสถาบันทางสังคมทั่วทั้งสังคมนั้น

ตอนนี้ขอให้พิจารณาข้อคิดเห็นดังกล่าวในรายละเอียด

รัฐธรรมนูญนั้นไม่เพียงพอที่จะควบคุมอำนาจของผู้ปกครอง

เราได้เห็นมาแล้วว่า ในความพยายามที่จะควบคุมอำนาจของผู้ปกครองนั้น รูปแบบทางสถาบันของการปกครองนั้นมีความสำคัญเป็นของการกระจายอำนาจในสังคมที่แท้จริง และการเสื่อมถอยหรือการถูกทำลายลงไปของคลังอำนาจก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่มความยากลำบากให้แก่ประชากรในนครควบคุมผู้นำของตนมากยิ่งขึ้น แม้กระทั่งรัฐธรรมนูญประชาธิปไตย ซึ่งจะกำหนดขอบเขตของอำนาจแห่งรัฐบาลที่ชอบธรรม และเป็นตัวจำกัดระเบียบวิธีการประพฤติปฏิบัติของรัฐบาล หรือการเลือกตั้งผู้ปกครอง รวมทั้งการเป็นหลักประกันเสรีภาพ และสิทธิของประชาชนในรัฐ ก็ยังไม่เพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงแนวโน้มดังกล่าวได้ สังคมใดซึ่งอ่อนแอ และผู้ปกครองประชาธิปไตยทรพลาณภาพ รัฐธรรมนูญทั้งที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร หรือสืบทอดเป็นประเพณี แม้จะจำกัดอำนาจของรัฐบาล และกีดขวางอภิสิทธิ์ของผู้ปกครอง ก็จะไม่สามารถป้องกันการยึดครองอำนาจของรัฐบาลโดยระบอบวิธีซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อประชาธิปไตยได้ อย่างเช่น โดยการรัฐประหาร หรือโดยการรุกราน หรือในกรณีที่สังคมนั้นมีโครงสร้างอ่อนแอ บรรดาผู้ใต้ปกครองหรือประชาชนก็จะไม่อาจป้องกันไม่ให้ผู้ปกครองซึ่งได้รับการเลือกตั้งมาโดยระบอบรัฐธรรมนูญนั้น ค่อย ๆ ขยายอำนาจ จนพ้นขอบเขตอันชอบธรรม หรือป้องกันไม่ให้คนเหล่านี้ใช้อำนาจบริหารจนเกินขนาดไป เมื่อกลุ่มคนที่มี

อำนาจมีเจตจำนงที่จะละเมิด “กฎระเบียบ” ในระบอบประชาธิปไตยแล้ว บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายโดยตัวของมันเอง ก็ไม่สามารถจะป้องกันการแย่งชิงอำนาจดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม สังคมซึ่งมีโครงสร้างแข็งแรง และอำนาจได้กระจายไปตามบรรดากลุ่ม และสถาบันทางสังคมทั่วไป ก็มีศักยภาพที่จะเป็นตัวกำหนดที่มาแห่งอำนาจของผู้ปกครอง และสามารถต่อสู้อย่างมีประสิทธิภาพในการรักษา หรือนำระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยกลับมาได้

ทัศนะเกี่ยวกับโครงสร้างอันเป็นเงื่อนไขของระบบประชาธิปไตยแบบมีรัฐธรรมนูญดังกล่าวนี้ ยังไม่ได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างทั่วไปในปัจจุบัน แม้กระทั่งในหมู่ผู้ที่พยายามต่อต้านระบอบเผด็จการ หรือผู้สนับสนุนอิสระภาพอย่างเข้มแข็งที่สุด ในทางตรงกันข้าม นักประชาธิปไตยแบบต่าง ๆ นั้น มักจะมองว่า รัฐธรรมนูญที่เป็นตัวกำหนดโครงสร้างและขอบข่ายอำนาจของรัฐบาลที่ทำการอยู่ในรัฐนั้น เป็นกุญแจสำคัญในการรักษาจัดตั้งสังคมการเมืองแบบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม แม้จะมีรัฐธรรมนูญทำนองนั้น แต่ประชาธิปไตยแบบรัฐธรรมนูญในหลาย ๆ สังคมนั้น ก็ได้ถูกทดแทน หรือถูกทำลายไป และกลายรูปมาเป็นระบอบการปกครองแบบอิตาเลียน หรือเผด็จการ ทั้งที่เกิดขึ้นในประเทศ หรือที่มาจากนอกประเทศ นี่ย่อมแสดงให้เห็นว่า เมื่อกลุ่มที่ทรงอำนาจไม่ประสงค์จะยึดมั่นในรัฐธรรมนูญแล้ว ข้อจำกัดและบทบัญญัติต่าง ๆ โดยตัวของมันเอง ก็ไม่เพียงพอที่จะควบคุมอำนาจของผู้ปกครองได้ สังคมนั้นยังต้องการสมรรถนะอย่างที่จะควบคุมผู้ปกครองซึ่งไม่เต็มใจที่จะยอมรับข้อจำกัด และระเบียบการต่าง ๆ ซึ่งรัฐธรรมนูญเป็นตัวกำหนดโดยสมัครใจ

ในสังคมซึ่งมีความอ่อนแอภายใน และอำนาจรวมศูนย์อยู่ที่รัฐ บทบัญญัติข้อห้ามต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญนั้น จะไม่สามารถป้องกันการยึดครองที่เป็นปฏิปักษ์ต่อประชาธิปไตยได้เลย และภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวนี้ ประชาชนก็จะไม่สามารถป้องกันมิให้ผู้ปกครอง ซึ่งได้รับเลือกมาภายใต้ระบอบรัฐธรรมนูญนั้น ค่อย ๆ ขยายอำนาจของตนเองออกไปอย่างไม่ชอบธรรม หรือป้องกันมิให้ผู้ปกครองเหล่านั้นยุติการใช้รัฐธรรมนูญเป็นการชั่วคราว บางครั้งก็โดยการอ้างถึงวิกฤตการณ์แห่งชาติ ประชาชนพลเมืองจะทำอะไรได้หากเกิดเหตุการณ์เอาทิกเช่น ประธานาธิบดีที่ได้รับเลือกตั้งได้ประกาศกฎอัยการศึก โดยได้รับความสนับสนุนจากกองทัพ เพื่อจะแก้ไขสิ่งซึ่งเป็นวิกฤตการณ์ ยกเลิกองค์การนิติบัญญัติ ยกเลิกการเลือกตั้ง จับผู้นำ

ฝ่ายค้าน และได้ใช้มาตรการต่าง ๆ ควบคุมหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์

ในการเผชิญกับสถานการณ์ดังกล่าว ประชาชนผู้ได้ปกครองจะต้องสามารถต่อต้านผู้ฉ้อฉลอำนาจ ด้วยอำนาจของประชาชนเอง ในกรณีเช่นนั้น ประชาชนจะต้องสามารถต่อสู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ต้องอาศัยการครอบครองคลังอำนาจที่มีประสิทธิภาพทั่วทั้งสังคม อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขที่จำเป็นดังกล่าวจะไม่มีอยู่ก็ได้ สถาบันซึ่งไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐในสังคมนั้น อาจจะอ่อนแอ หรืออยู่ใต้การควบคุมของรัฐบาลแล้วก็ได้ อาจจะไม่มีชนกลุ่มใดเลยที่มีหรือพัฒนาความสามารถที่จะกระทำการอย่างมีอิสระ เพื่อต่อต้านผู้ปกครองได้ การทำงานโดยปรกติเกือบทั้งหมดในสังคมนั้น อาจจะถูกผูกมัดเข้ากับกลไกของรัฐโดยสิ้นเชิงก็ได้ ประชากรจำนวนมากในรัฐ ก็อาจจะต้องมีชีวิตทางเศรษฐกิจที่พึ่งพิงอยู่กับกลไกคลังกล่าวของรัฐ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ประชาชนอาจจะคุ้นเคยกับการโยนปัญหาให้แก่ "รัฐบาล" แทนที่จะแก้ปัญหาด้วยตนเอง หากเงื่อนไขดังกล่าวนี้ดำเนินอยู่แล้ว โอกาสที่จะมีการคัดค้านการฉ้อฉลอำนาจก็มีน้อยมาก ยิ่งโอกาสที่จะชนะด้วยแล้ว ยิ่งมีน้อยลงไปอีก โครงสร้างทางสังคมและการกระจายอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพในเวลาปกติ ตลอดจนวิธีการเผชิญกับปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจนั้น จะมีอิทธิพลอย่างมาก หรือแม้กระทั่งกำหนดสมรรถนะของสังคมในการต่อสู้กับความพยายามที่จะสถาปนาระบบอบเผด็จการในรัฐ

ในสถานการณ์ดังกล่าว แรงจูงใจของบุคคลที่มีนโยบายและดำเนินการบนทอนคลังอำนาจในสังคม ตลอดจนเพิ่มพูนอำนาจของกลไกแห่งรัฐนั้น จะเป็นอย่างไร ไม่ใช่เรื่องสำคัญแต่อย่างใด ผู้ฉ้อฉลอำนาจนั้นจะไม่เห็นว่า การกระทำดังกล่าวมีอุปสรรคมากขึ้นเลยเพียงเพราะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เกิดขึ้นจากรัฐบาล ซึ่งมีเจตนาจะแก้ไขปัญหาคาวยุติธรรมอย่างจริงจัง พยายามจะเพิ่มพูนเสริมสร้างสวัสดิการให้แก่ประชาชน หรือจัดตั้งกองทหารและการบริหารงานแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพ เพื่อจะป้องกันยั้งหรือเอาชนะการรุกรานทางการทหารจากต่างประเทศ หรือเอาชนะการก่อการร้ายภายในประเทศ หรือการโจมตีของกองโจร

ในระบบประชาธิปไตยที่มีรัฐธรรมนูญนั้น กลุ่มต่างๆ ในสังคมมักจะมีแนวโน้มจะให้รัฐมีความรับผิดชอบมากขึ้นสำหรับสังคมทั้งหมด และโดยนัยนั้น ก็ทำให้รัฐมีอำนาจเหนือสังคมมากขึ้นด้วย เกือบทุกกลุ่มในสังคมมักจะพึ่งพาอาศัยความสามารถทางการทหารของ

รัฐที่จะเผชิญกับภัยอันตรายที่มาจากต่างประเทศ นักปฏิรูปสังคมหรือนักปฏิวัติแบบต่างๆ ก็มักจะพึ่งพาอำนาจของรัฐในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ และดำเนินการกับกลุ่มคนทั้งหลายที่พวกเขาเห็นว่าเป็นตัวการที่ก่อให้เกิดความชั่วร้ายในสังคม หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ การพึ่งพารัฐดังกล่าวมีข้ออ้างตามหลักประชาธิปไตยว่า องค์กฤษฎิบัญญัติและองค์กรกำหนดนโยบายอื่นๆ ได้ใช้อำนาจทางประชาธิปไตยควบคุมฝ่ายบริหารเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวมทั้งหมกอยู่แล้ว ในกรณีดังกล่าว กลุ่มและสถาบันทางสังคมต่างๆ เช่น ครอบครั้ว สหพันธ์แรงงาน กลุ่มศาสนา บริษัทอุตสาหกรรมต่างๆ ก็ยังดำรงอยู่นอกรัฐ อย่างไรก็ตาม อำนาจและความเป็นอิสระเชิงสัมพันธ์ของกลุ่มเหล่านี้ก็มักจะมัน้อยมากเมื่อเทียบกับอำนาจในการควบคุมผู้ปกครองของคลังประเทศดังกล่าวในยุคก่อนหน้านั้น บางครั้งบางครั้งว ความเป็นอิสระและอำนาจของกลุ่มและสถาบันต่างๆ เหล่านี้ ถูกลดทอนลงไปโดยเจตนาซึ่งไม่สู้จะสูงส่งเท่าใดนัก ในขณะที่การลดทอนอำนาจและการอยู่ใต้ปกครอง (ไม่ว่าด้วยสาเหตุใดก็ตาม) ให้ผลที่แตกต่างกันไปแล้วแต่กรณี แต่ก็มีลักษณะอันหนึ่งที่เหมือนกันอยู่ นั่นก็คือ ศักยภาพทางอำนาจของผู้ปกครองจะได้รับการเพิ่มพูนขึ้น โดยสังคมจะเป็นฝ่ายเสียหาย

เมื่อคลังอำนาจอ่อนกำลังลง และศักยภาพทางอำนาจของผู้ปกครอง ขยายกว้างขึ้น ความเป็นไปได้ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ และรูปแบบของรัฐบาลให้เป็นเผด็จการมากขึ้น ก็บังเกิดขึ้น โดยปกตินั้น มักจะไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างกระทันหันเท่าใดนัก อย่างน้อยรูปแบบการควบคุมรัฐบาลโดยประชาชนซึ่งอาจมีผลอยู่บ้างในทางปฏิบัตินั้น ก็ยังจะถูกรักษาต่อไปในช่วงเวลาหนึ่ง หากเกิดสถานการณ์ดังกล่าวขึ้น การควบคุมนี้โดยปกติก็จะขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ของผู้ปกครองเอง ที่จะยอมรับมาตรฐานหรือข้อจำกัด ซึ่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ประเพณี และมาตรฐานทางศีลธรรมเป็นตัวกำหนดขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่งผู้ปกครองที่ได้รับการเลือกตั้ง ก็อาจไม่เต็มใจดีต่อขอบเขตดังกล่าวนั้น หรืออำนาจของผู้ปกครองก็อาจจะค่อยๆ ขยายกว้างขึ้น โดยอาศัยวิธีการซึ่งดบริสุทธิ์หรือละเอียดอ่อนจนกระทั่งไม่มีใครสังเกตเห็น หรือรู้สึกขัดเคืองใจแต่อย่างใด หรือมีเจนนั้น บางทีผู้ปกครองซึ่งทำหน้าที่ด้วยความยับยั้งชั่งใจตัวเองก็อาจจะถูกยึดอำนาจโดยกระทันหัน จากกลุ่มชนซึ่งกระหายที่จะใช้ศักยภาพทางอำนาจของตำแหน่งหน้าที่นั้นอย่างรวดเร็ว ในกรณีดังกล่าวนี้ ผู้ปกครอง

ซึ่งเมื่อได้ควบคุมกลไกของรัฐแล้ว ก็จะมีกลไกรัฐบาลและระบบการควบคุมประชาชนพลเมือง
ของตน ตลอดจนสถาบันต่างๆ ซึ่งเคยสร้างขึ้นมาในยาม "ปกติ"^{๔๗} ถึงแม้ว่ากลไกเหล่านั้น
จะเกิดขึ้นด้วยสาเหตุที่แตกต่างกันออกไปก็ตาม แต่ผู้ปกครองก็จะมีกลไกเหล่านี้อยู่ในมืออย่าง
สบาย เมื่อเทียบกับผู้ปกครองแล้ว ประชาชนพลเมืองก็นับว่าอ่อนแอ และไม่สามารถระงับ
ยับยั้งหรือคัดค้านอำนาจของผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ก็ด้วยว่าสถาบันทางสังคม
ต่างๆ ได้ถูกลดทอนอำนาจลงไปแล้ว และอำนาจของรัฐก็มากขึ้น^{๔๘}

โดยอาศัยฐานการวิเคราะห์ของเขาวาดด้วยผลทางการเมือง ที่เกิดขึ้นเนื่องจากความ
อ่อนแอของคลังอำนาจอิสระในสังคมประชาธิปไตย ทอคเกอวิลได้พยากรณ์ว่า หากอำนาจ
เด็ดขาดจะถูกนำมาจัดตั้งใหม่ในสังคมแล้ว มันก็จะ "มีรูปแบบที่ใหม่ และก็จะมิดลักษณะที่
บรรพชนของเราไม่เคยได้รู้เห็นมาก่อนเลย"^{๔๙} เขาได้ทำนายเหตุการณ์ดังกล่าวไว้เป็นเวลากว่า
ศตวรรษก่อนกำเนิดของระบบเผด็จการเบ็ดเสร็จในสหภาพโซเวียตสมัยสตาลิน และนาซี
เยอรมัน

เราได้เห็นแล้วว่ารัฐธรรมนูญอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะจำกัดอำนาจของผู้ปกครอง
ได้ ขณะเดียวกันเราก็ได้ประจักษ์ถึงภัยอันภัยจากระบอบทรราชใหม่ ทั้งสองอย่างนี้ ก็เพียงพอ
แล้วที่จะทำให้เราต้องมองผ่านบทบัญญัติทางกฎหมายรัฐธรรมนูญไป เพื่อหาวิธีการอื่นๆ
มาควบคุมผู้ปกครองซึ่งไม่ประสงค์จะยอมรับข้อจำกัดดังกล่าวนี้

ตามทฤษฎีประชาธิปไตยแล้ว ประชาชนพลเมืองมีสิทธิที่จะใช้การปฏิบัติด้วยความ
รุนแรงต่อต้านทรราช ประเทศหรือระบบสังคมประชาธิปไตยที่มีรัฐธรรมนูญนั้นก็มักจะอาศัย
กำลังทางการทหารไว้ต่อสู้กับภัยต่างชาติ ปัจจุบันนี้ เรามีเหตุผลที่จะไม่พึงใจกับการใช้วิธีการ
ดังกล่าวในการเผชิญกับภาวะฉุกเฉิน ทั้งการปฏิวัติมวลชนด้วยความรุนแรงต่อต้านทรราช
และการใช้กำลังทหารต่อสู้กับผู้รุกรานนั้น อาจจะมีเหตุผลที่พอสมควรที่จะประสบความสำเร็จ
ในทางปฏิบัติก็เป็นได้ เมื่อประชาชนพลเมืองที่ไร้อาวุธพยายามจะรวมตัวกันก่อนการปฏิบัติด้วย
ความรุนแรง ต่อต้านผู้ปกครองที่มีกำลังทหารอย่างพร้อมมูล ประชาชนพลเมืองก็มักจะเสีย
เปรียบอยู่รำไป อันจะนำไปสู่ความพ่ายแพ้อย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก และประชาชนพลเมืองก็
ไม่ได้เปรียบขึ้นมาเลย เมื่อต้องเผชิญกับการรัฐประหารล้มล้างรัฐบาลตามระบอบรัฐธรรมนูญ
เพราะโดยปกติแล้ว กองทัพหรือกองทหารก็มักจะเป็นผู้ริเริ่มหรือสนับสนุนการรัฐประหาร

ดังกล่าวนั้น ในกรณีของการรุกรานจากต่างชาติ ผู้ปกครองของรัฐที่รุกรานนั้นก็มักจะได้กำกวมใจ
แล้วว่า ระบอบการปกครองของเขามีกำลังทางทหารเหนือกว่าประเทศที่เขาจะรุกราน ด้วยเหตุ
นี้กองกำลังทหารบงกกันตนเองก็มักมีโอกาสน้อยที่จะประสบผลสำเร็จ

บางครั้งผู้คนก็มองเห็นสงครามจรรยาเป็นวิธีการที่เข้ามาแทนวิธีการต่อสู้ตามแบบ
อย่างไรก็ตาม สงครามจรรยาที่ขัดแย้งกับข้อจำกัดอย่างร้ายแรง อันเนื่องจากแนวโน้มที่จะ
ยังให้เกิดการบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก รวมไปถึงอนาคตแห่งชัยชนะซึ่งคลุมเครือ และ
เป็นที่สงสัยกันอยู่ ตลอดจนความถี่ของการต่อสู้เป็นระยะเวลายาวนาน รวมทั้งผลในเชิงโครงสร้าง
สร้างด้วย ระบอบการปกครองที่เผชิญกับสงครามจรรยาก็มักจะเป็นเผด็จการมากยิ่งขึ้น และ
แม้กระทั่ง ในกรณีประสบชัยชนะ แบบแผนการปกครองซึ่งจัดตั้งหลังจากนั้น ก็มักจะเป็น
เผด็จการมากขึ้นไปอีก ทั้งนี้เกิดขึ้นจากผลแห่งการรวมอำนาจของกำลังทัพซึ่งขยายกว้างขวาง
ออกไป รวมไปถึงกระทั่งถึงการที่คลังอำนาจในสังคมนั้นได้ถูกบั่นทอนหรือถูกทำลายลงไประหว่าง
การสู้รบนั่นเอง

ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมองข้ามทั้งการใช้รัฐธรรมนูญอย่างเป็นทางการ และ
การใช้ความรุนแรง ทั้งนี้เพื่อหาวิธีการที่ประชาชนจะสามารถใช้ควบคุมผู้ปกครอง ทั้งผู้
ปกครองพื้นเมืองและผู้ปกครองต่างดาว ในยามวิกฤตได้

หากในยามวิกฤตนั้น สังคมไม่ไ้มีกลุ่มและสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็ง และสามารถ
ที่จะกระทำการอย่างเป็นอิสระ ใช้อำนาจอย่างมีประสิทธิภาพ และควบคุมผู้ปกครองที่ศูนย์
กลางได้แล้ว การพึ่งพิงอาศัยเงื่อนไขในทางรัฐธรรมนูญอย่างเป็นทางการเพียงเท่านั้น เพื่อ
กำหนดขอบเขตแห่งอำนาจของผู้ปกครอง ก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ ทศกธวิไลได้เคยเตือน
ให้เห็นถึงสถานการณ์ดังกล่าวไว้แล้วว่า "ชาติประชาธิปไตยนั้น . . . สามารถจะนำกองกำลังทัพ
ของตนทั้งหมดลงมาสู้สนามรบได้อย่างง่ายดาย และเมื่อชาตินั้นมั่งคั่ง และมีประชากรมากมาย
เพียงพอ ก็จะประสบชัยชนะ แต่หากถูกตีพ่ายแพ้ไป และผืนแผ่นดินของรัฐถูกรุกราน จะมี
ทรัพยากรน้อยมากที่ชาตินั้นควบคุมได้ และหากศัตรูยึดเมืองหลวงไว้ได้ ชาตินั้นก็พ่ายแพ้ไป
ในที่สุด ทั้งหมดนี้อาจจะอธิบายได้ว่า ในขณะที่สมาชิกแต่ละคนในชุมชนนั้นถูกทำให้โดดเดี่ยว
ลำพัง และรู้สึกไร้อำนาจอย่างถึงที่สุด ก็จะไม่มีการในบรรดาผู้คนที่ทั้งหลายที่จะบงกกันตนเอง
ได้ หรือเสนอแนวทางบงกกันตนเองให้แก่ผู้อื่นได้ ไม่มีอะไรมั่นคงแข็งแรงในประเทศประชา-

ธิปไตย เว้นแต่รัฐเท่านั้น และเนื่องจากกำลังทหารได้ถูกทำลายลงไป เพราะกองทัพได้ถึงแก่ความพินาศ และพลังทางพลเรือนนั้นก็อัมพาต เพราะเมืองหลวงของตนถูกยึดครองไปแล้ว สิ่งที่เหลืออยู่ก็คือ มหาชนจำนวนมากที่ปราศจากพลัง หรือรัฐบาลซึ่งไม่มีทางที่จะคัดค้านต่อต้านอำนาจจัดตั้งซึ่งมารุกรานได้... หลังจากหยวนหยั๊งกั๋งกล่าว ไม่เพียงแต่ประชาชนจะไม่สามารถต่อสู้คัดค้านได้อีกต่อไป ปรากฏการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นก็คือ ประชาชนไม่มีแนวโน้มแม้กระทั่งความพยายาม ที่จะกระทำการคัดค้าน”๕๐

คำพิงการเปลี่ยนแปลงผู้ปกครอง ไม่เพียงพอที่จะควบคุมได้ตลอดไป

ถึงจุดนี้คงจะเป็นที่ชัดเจนแล้วว่า การจัดตั้งระบบการควบคุมอำนาจของผู้ปกครองที่แท้จริงและมั่นคงถาวรนั้น ไม่อาจจะเกิดขึ้นมาได้ โดยเพียงแค่เปลี่ยนผู้ปกครองจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง ในการควบคุมอำนาจสูงสุดนั้น ยังต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานอย่างอื่นอีกมาก แต่ในระบบประชาธิปไตยที่มีรัฐธรรมนูญนั้น การถกเถียงหรือโต้แย้งกันในการเมืองส่วนใหญ่ มักจะมุ่งเน้นอยู่ที่ว่าใครควรจะเป็นผู้ควบคุมโครงสร้างทางการเมืองอย่างเป็นทางการของรัฐ หากเราสนใจนำหลักการประชาธิปไตยมาปฏิบัติกันจริงแท้แล้ว คำตามพื้นฐานยิ่งกว่านั้นก็คือ จะต้องมีการระเบียบทางสังคมและการเมืองอย่างไรในระยะยาว จึงจะเป็นที่พึงพอใจสมปรารถนา และสามารถที่จะแก้ปัญหาการควบคุมอำนาจทางการเมืองได้

การมุ่งเน้นอยู่ที่ตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลยิ่งกว่าที่โครงสร้างนั้น ส่วนใหญ่แล้วเป็นผลมาจากการขาดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เรามักไม่แยกพระราชในเชิงบุคคลออกจากเงื่อนไขและระบบแห่งความเป็นพระราช^{๕๑} จากจุดนี้ ผลที่ตามมาก็คือว่า ถึงแม้จะได้มีการพยายามกันอย่างมากมายที่จะล้มล้างพระราชเป็นคณาไป แต่ก็ไม่สามารถให้ความสนใจกับการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่ทำให้ระบบพระราชกลายเป็นความจริงขึ้นมา ในยุคสมัยซึ่งพระราชราษฎรทั้งหลายมุ่งที่จะหาวิธีการต่อสู้ที่เข้มแข็งมีพลัง เพื่อเอาชนะพระราชพื้นเมือง หรือพระราชต่างก้าวต่างแดนนั้น ก็ไม่สู้มีคนที่ให้ความสนใจกับทางเลือกที่เป็นวิธีการต่อสู้แบบอื่นๆ อย่างมีสำนึกแท้จริง อันเป็นทางเลือกชนิดที่ไม่เพียงแต่จะมีโอกาสให้ผลอย่างรวดเร็วเท่านั้น แต่ยังสามารถช่วยเสริมสร้างสมรรถนะในการควบคุมอำนาจของผู้ปกครองได้ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาวอีกด้วย ในบางกรณี วิธีการต่อสู้ที่ตนเองที่ให้ผลในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ทำให้การควบคุมในระยะยาวเป็นไปได้ยากขึ้น

นอกจากนั้น เรายังไม่แยกการเลือกตั้งโดยประชาชน เพื่อเลือกตัวบุคคลหรือพรรคที่จะมาครองตำแหน่งผู้ปกครอง. ออกจากเงื่อนไขซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในสังคมการเมืองได้^{๕๒} ผลก็คือส่วนใหญ่มักจะให้ความสนใจกับการเลือกตั้งเป็นคราว ๆ ไป. อย่างไรก็ตาม มักไม่ค่อยมีใครให้ความสนใจกับความจำเป็นที่จะต้องกระจายอำนาจให้ไปอยู่ในมือของกลุ่ม และสถาบันทางสังคมต่างๆ หรือให้ความสนใจกับความพยายามเพิ่มพูนพลังความสามารถของประชาชนที่จะตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ด้วยตัวเอง และรักษาการควบคุมอำนาจของผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพเอาไว้

การเปลี่ยนแปลงตัวบุคคล หรือพรรคที่ครอบครองตำแหน่งผู้ปกครองนั้น อาจจะไม่ก่อให้เกิดข้อแตกต่างแต่อย่างใดก็ได้ บางคราวความแตกต่างนั้นก็อาจจะสำคัญ ไม่น่าจะถึงแม้ว่า การเปลี่ยนแปลงนั้นจะทำให้เกิดข้อแตกต่างหรือไม่ หรือถ้าทำให้เกิดข้อแตกต่างแล้ว ข้อแตกต่างนั้นคืออะไร นี่จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญเหล่านั้นคือ

๑. ระดับการควบคุมตนเองของผู้ปกครอง
๒. เป้าหมายทางสังคมและการเมืองของผู้ปกครอง
๓. วิธีการของผู้ปกครองที่ใช้ในการเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้ปกครอง วิธีการที่ใช้

ในการรักษาตำแหน่งนั้น และนำนโยบายไปปฏิบัติ

ถ้าจะมีข้อแตกต่างระหว่างผู้ปกครองใหม่และผู้ปกครองเก่าแล้ว องค์ประกอบทั้ง ๓ ประการนี้แหละที่มีอิทธิพลยิ่ง การเปลี่ยนแปลงเพียงแต่ตัวบุคคลที่ดำรงตำแหน่งผู้ปกครอง หรือกระทั่งการเปลี่ยนแปลงสมรรถนะของอาณาจักรประชาราษฎร์ในการมีอิทธิพลกำหนดการเลือกตั้งตัวบุคคลใหม่ ๆ ทั้ง ๒ ประการนี้หาได้ทำให้ผู้ปกครองใหม่แตกต่างจากผู้ปกครองเก่าไม่เสมอไปว่าการเปลี่ยนแปลง หรือการมีอิทธิพลดังกล่าว จะแสดงให้เห็นถึงสมรรถนะของประชาราษฎร์ในการควบคุมผู้ปกครองของตน หากผู้ปกครองเหล่านั้นไม่ประสงค์จะถูกควบคุม สถานการณ์ทางการเมือง ชนิดที่ผู้ปกครองไม่ปรารถนาจะยอมรับข้อจำกัดและขอบเขตแห่งการใช้อำนาจของตนนั้น เป็นสถานการณ์ที่ร้ายแรงและวิกฤตอย่างยิ่ง และจำเป็นจะต้องมีวิธีการแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน

โดยปกติแล้ว ความสามารถของประชาราษฎร์ที่จะช่วยเลือกสรรผู้ปกครองของตนเอง หรือที่จะมีอิทธิพลต่อนโยบายทางการเมือง และการปฏิบัติดำเนินการของผู้ปกครองซึ่ง

เต็มใจที่จะยอมรับอิทธิพลเหล่านั้น มักจะถูกนำมาปะปนกับความสามารถที่แท้จริงในการควบคุมการใช้อำนาจของผู้ปกครองที่ใจจะดำเนินการของตนเอง โดยปราศจากขอบเขตจำกัดใดๆ ความสับสนปนเปในทางความคิดดังกล่าวนี้ มีแนวโน้มที่จะสร้างมายาการว่า การควบคุมในทางประชาธิปไตยนั้น มีประสิทธิภาพมากกว่าที่มันเป็นจริง มายาการดังกล่าวนี้อาจจะทำให้ผู้ปกครองขยายอำนาจ และการควบคุมของตนเองออกไปได้ง่ายขึ้น ในขณะที่อาณาประชาราษฎร์ก็ค่อยยอมตามมากขึ้น และมีความสนใจที่จะใช้อำนาจควบคุมผู้ปกครองด้วยตัวเองน้อยลง โดยที่เจตนาที่จะต่อต้านกีดกันอำนาจของผู้ปกครองนั้นก็น้อยลงด้วย^{๓๓} ความสับสนดังกล่าวนี้อาจจะช่วยให้เกิดความเข้าใจผิดที่ว่า บรรดาคู่แข่งที่ประสงค์ช่วงชิงตำแหน่งผู้ปกครองนั้นมีความแตกต่างกันมากกว่าที่เป็นจริงก็ได้ ทักษะอันลึกซึ้งของทอกเกอวิตในกรณีนี้ยังเป็นที่ใช้ได้อยู่ กล่าวคือ “ดังนั้นผู้คนในยุคสมัยของเราจึงแตกแยกกันน้อยกว่าที่เข้าใจกันทั่วไป คนเหล่านี้มักจะถกเถียงไม่ลงรอยกันว่า ใครจะเป็นผู้อยู่ในอำนาจสูงสุด แต่คนเหล่านี้ล้วนตกลงเห็นพ้องต้องกันในหน้าที่และสิทธิแห่งอำนาจสูงสุดนั้น”^{๓๔}

เนื่องจากระดับความสามารถในการใช้อำนาจของผู้ปกครองในทางปฏิบัติแล้ว จะแปรผันไปตามองค์ประกอบซึ่งได้เสนอไว้ข้างต้น การเปลี่ยนแปลงตัวผู้ปกครองก็อาจจะมีผลในรูปของการเปลี่ยนแปลงขอบข่าย และวิธีการใช้อำนาจของผู้ปกครองในระยะสั้นเท่านั้น ที่สำคัญยิ่งกว่าก็คือ การเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลที่ครอบครองตำแหน่งผู้ปกครองนั้น โดยตัวของมันเองไม่ได้ลดสมรรถนะของผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม ในอันที่จะใช้อำนาจอย่างไม่มีใครควบคุม สมรรถนะดังกล่าวจะเปลี่ยนไปพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงตัวผู้ปกครอง ต่อเมื่อคลังอำนาจทั่วทั้งสังคม และความสามารถของประชาชนพลเมืองในการต่อต้านกับผู้ปกครองนั้น ได้รับการเสริมสร้างให้มั่นคงแข็งแรงขึ้นก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคล หรือระหว่างที่ดำเนินการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ไม่เช่นนั้นแล้วก็จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงในศักยภาพของทรราชแต่อย่างใด เพราะฉะนั้นหากมุ่งประสงค์จะล้มล้างระบอบทรราช หรือระบอบการปกครองของทรราชเฉพาะคน ก็จำเป็นที่จะต้องให้สมรรถนะของสังคมเพื่ออิสรภาพนั้นงอกงามเจริญเติบโตยิ่งขึ้น

“เพราะการปฏิวัติซึ่งเกิดขึ้นมาจากเสรีภาพ จะเป็นตัวตอกย้ำเสรีภาพ (มองเตสกีเออได้เขียนไว้) ชาติที่มีเสรีนั้นอาจจะมีผู้ปลดปล่อยได้ แต่ชาติซึ่งตกเป็นทาสนั้น จะมีได้ก็แต่ผู้

กตชื่อนใหม่เท่านั้น ทั้งนี้เพราะใครก็ตามที่สามารถจะล้มล้างบัลลังก์ของเจ้าที่ทรงอำนาจสูงสุด ต้องมีอำนาจเพียงพอที่จะกลายเป็นองค์อธิปัตย์ด้วยตนเอง”^{๕๕}

แม้จะดูราวกับว่ามีการเปลี่ยนแปลงบางอย่างในรูปแบบภายนอก หรือรัฐธรรมนูญ ของระบบการเมืองดังกล่าว แต่การเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงก็อาจจะเกิดขึ้นน้อยกว่าที่เห็น ๆ กัน หากโครงสร้างแห่งอำนาจซึ่งรองรับระบบทั้งหลายอยู่นั้น ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ชั่วขณะ กล่าวไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงจากระบอบประชาธิปไตยไปเป็นสาธารณรัฐนั้น อาจจะรักษารัฐ ราชธิปไตยไว้ให้คงรูปเดิมได้ โดยที่ตำแหน่งของพระราชานั้นก็เปลี่ยนไปอยู่ในมือของ “ผู้แทน แห่งชาติ”^{๕๖} “...เมื่อใดก็ตามที่หลักการแห่งอธิปไตยของเจตจำนงของมนุษย์ ที่ไร้ขอบเขต และไร้การตรวจสอบเป็นที่ยอมรับกันแล้ว ระบบการปกครองที่เป็นผลจากความเชื่อดังกล่าว โดยเนื้อหาก็คงเหมือนกัน ไม่ว่าเจตจำนงขององค์อธิปัตย์นั้นจะอยู่ในมือของใคร จะจริงจัง หรือเป็นของเทียมอย่างไรก็ตาม”^{๕๗} เพราะเหตุนี้ ระบบซึ่งคุณประหนึ่งว่าจะคัดค้านถึงที่สุด แต่ ได้ให้อำนาจที่ไร้การควบคุมแก่ตัวบุคคลหรือกลุ่ม ซึ่งครอบครองตำแหน่งของผู้ปกครองอยู่นั้น ก็มักจะมีอะไรคล้าย ๆ กัน^{๕๘}

ซิมเมลเขียนไว้ว่า ภายใต้ระบบซึ่งมีโครงสร้างที่หนักแน่น โดยที่ผู้คนกลุ่มหนึ่ง อยู่เหนือคนอื่นอีกกลุ่มหนึ่งนั้น หากไม่ “มีการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในรูปแบบของสังคมแล้ว” แม้กระทั่ง “การปลดปล่อยผู้ใต้ปกครองก็มักจะไม่ได้ทำให้เกิดอิสรภาพมากขึ้นโดยทั่วไป... แต่เป็นเพียงการก้าวขึ้นมาของผู้ใต้ปกครองมาอยู่ในระดับชั้นของผู้ปกครองเท่านั้น”^{๕๙} ถ้าหาก ก่อนหน้าหรือพร้อมกันกับที่มีการ “ปลดปล่อยผู้ใต้ปกครอง” นั้น ไม่มีการทำลายล้างการรวบ อำนาจที่แท้จริง และไม่มีการกระจายอำนาจให้อยู่ในสังคมโดยทั่วไป รวมทั้งการเพิ่มพลังของ สถาบันต่างๆ ในสังคมให้ทัดเทียมผู้ปกครองแล้ว เพียงการเปลี่ยนตัวบุคคลในตำแหน่งของ ผู้ปกครองนั้น ก็จะไม่เพิ่มความสามารถของพลเมืองที่จะควบคุมสมรรถนะทางอำนาจของ ผู้ปกครองแต่อย่างใด ความนี้เป็นจริงทั้งในกรณีที่คุณดำรงตำแหน่งผู้ปกครองนั้น เป็นคนเดียว กันในระยะเวลายาวนาน หรือในกรณีที่ตัวบุคคลที่ครอบครองตำแหน่งดังกล่าวนั้น เปลี่ยน แปลงไปตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ ในขณะที่โครงสร้างแห่งอำนาจในสังคมนั้นยังคงไม่ได้ถูกแตะต้องแต่อย่างใด^{๖๐} หากจะนำอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครองมาควบคุมแล้ว ก็จำเป็นที่ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานยิ่งกว่านี้

๖๕ การกระจายอำนาจลงสู่เบื้องล่างเป็นสง่าประจำเมือง สำหรับการควบคุมที่ ยังย่นถาวร

การเสริมสร้างสมรรถนะที่ยั่งยืนถาวรในอันที่จะควบคุมอำนาจทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยามวิกฤตนั้น จำจะต้องเพิ่มพลังให้แก่สังคม โดยลดพลังของตัวผู้ปกครองลงไป กล่าวคือ การเสริมสร้างการควบคุมดังกล่าวนั้น จำเป็นจะต้องมีการส่งผ่านสมรรถนะทางอำนาจอันมีประสิทธิภาพลงไปสู่มือของกลุ่มและสถาบันทางสังคมต่างๆ คลังอำนาจเหล่านั้นจึงจะมีบทบาทสำคัญ ในการทำหน้าที่ภายในสังคมนั้นๆ และยังสามารถที่จะใช้อำนาจอย่างมีประสิทธิภาพ และควบคุมการได้มาซึ่งที่มาแห่งอำนาจของผู้ปกครองอีกด้วย

เพียงการยอมให้กลุ่มหรือสถาบันเหล่านี้ ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้ปกครอง หรือช่วยบริหารนโยบายของผู้ปกครอง เท่านั้นยังไม่พอ กลุ่มและสถาบันเหล่านี้ยังจะต้องมีความสามารถที่จะตัดสินใจอย่างอิสระ และดำเนินการไปด้วยตัวของตัวเองด้วย ทอคเกอวิลตั้งคำถามว่า “ประชาชนที่ไม่คุ้นเคยกับอิสระภาพในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ จะเรียนรู้ที่จะใช้มันอย่างเหมาะสมในเรื่องใหญ่ๆ อย่างไรได้”^{๖๖} เพราะฉะนั้นการเสริมสร้างหรือการสถาปนาสมรรถนะในการควบคุมอำนาจของผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งตรงข้ามกับแนวโน้มที่สำคัญในการเมืองยุคใหม่

ในที่ซึ่งคลังอำนาจที่มีสมรรถนะดังกล่าว ดำรงอยู่ในสังคมนั้น โดยปกติก็เป็นความจำเป็นที่จะต้องรักษา และปรับปรุงคลังเหล่านั้น หรือหากคลังเหล่านั้นไม่เหมาะสม จะด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม ก็เป็นความจำเป็นที่จะต้องสร้างกลุ่มและสถาบันอื่นขึ้นมาแทน และหากมันเป็นความจำเป็นที่จะต้องลดหรือเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือสถาบันบางอย่าง ซึ่งข้องเกี่ยวกับกิจการอันไม่พึงประสงค์ เช่น เป็นตัวกีดขวางประชาธิปไตยส่วนอื่น ๆ ก็จำต้องกระทำการดังกล่าวด้วยวิธีการซึ่งจะไม่รวมอำนาจเข้าหาผู้ปกครอง และลดทอนอำนาจของประชาชนโดยส่วนรวมอีกต่อไป ในกรณีดังกล่าวนั้นก็จำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนคลังอำนาจเก่าด้วยกลุ่มอิสระ อาสาสมัคร สมาคม หรือสถาบันต่างๆ ซึ่งมีความสามารถที่จะดำเนินการอย่างเป็นเอกเทศได้ คลังใหม่นี้จึงจะช่วยให้เสรีภาพของปัจเจกชนนั้นได้รับการยอมรับอย่างจริงจังแท้ ในขณะที่ไม่ได้ลดทอนความเสมอภาคลงไป^{๖๗} ถ้าจะรักษาอิสระภาพเอาไว้แล้วพลเมืองแต่ละคนจะต้อง “รวมตัวเข้ากับเพื่อนพ้องพลเมืองอื่นๆ ด้วยจุดประสงค์ที่จะปกป้องรักษาอิสระภาพเอาไว้...”^{๖๘}

ผู้ปกครองจำนวนมาก หรืออาจจะผู้ปกครองส่วนใหญ่ มักมีแนวโน้มที่จะไม่สนับสนุนหรืออาจจะคัดค้านการส่งผ่านอำนาจลงไปสู่เบื้องล่างอย่างจริงจัง รวมทั้งคัดค้านการเพิ่มพูนพลังของกลุ่มอิสระ กลุ่มอาสาสมัคร และสถาบันในสังคม ความคิดเช่นนี้ โดยตัวของมันเองก็อาจจะถูกมองว่าเป็นความคิดที่เป็นภัยต่ออำนาจก็ได้ อย่างไรก็ตาม บางครั้งบางคราวผู้ปกครองก็อาจจะเชื่อหลักการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพราะฉะนั้นก็อาจจะสนับสนุนและทำให้กระบวนการส่งผ่านอำนาจลงไปสู่เบื้องล่างเป็นไปได้ง่ายขึ้น ระบอบปกครองนั้นไม่สามารถจะทำกระบวนการนี้ด้วยตัวของมันเอง อย่างไรก็ตามก็จำเป็นจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วม การริเริ่มอย่างกระตือรือร้น และการยอมมีภาระรับผิดชอบของกลุ่มสมาคม และสถาบันต่างๆ ในสังคม ในกรณีอื่นๆ ส่วนใหญ่แล้ว พัฒนาการและการเสริมสร้างคลังอำนาจให้เข้มแข็งนั้น อาจเกิดขึ้นโดยเอกเทศ ด้วยความสมัครใจของประชาชนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ดังที่คานธีเชื่อว่า พัฒนาการของสังคมที่กระจายอำนาจจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยโครงการสร้างสรรค์ชุมชนโดยการริเริ่มของประชาชน (constructive program)^{๑๐๔} ยิ่งไปกว่านั้น กลุ่มต่างๆ ที่ดำรงอยู่ก็อาจจะมีส่วนเกื้อหนุนต่อการส่งผ่านอำนาจลงไปสู่เบื้องล่าง โดยการต่อสู้ด้วยตัวเองให้ได้มาซึ่งเสรีภาพในการกระทำ ในการกำหนดชะตาของตัวเอง หรือการปกครองท้องถิ่นในเขตหมู่บ้าน ในเขตเมือง หรือในอาณาเขตที่ใหญ่ขึ้นไป หรือการเป็นอิสระโดยแท้จริงของรัฐประชาชาติซึ่งตกอยู่ใต้การปกครองของต่างชาติ

วิธีการต่อสู้ที่สังคมหรือที่คลังอำนาจใช้ในสถานการณ์ดังกล่าว และชนิดของการลงทัณฑ์ขั้นสุดท้ายที่ใช้กันในสถานการณ์วิกฤตนั้น ก็ยังเป็นจุดสำคัญที่จะมีผลต่อการส่งผ่านอำนาจลงไปสู่เบื้องล่าง หรือการรวบอำนาจในสังคมการเมืองนั้นๆ ดังที่เราจะได้พิจารณาในรายละเอียดต่อไป

วิธีการส่งผ่านอำนาจลงไปสู่เบื้องล่างให้ประสบผลสำเร็จนั้นอาจจะพัฒนาขึ้นได้ โดยที่วิธีการเก่าก็ปรับปรุงให้ดีขึ้น แต่ไม่ว่าจะใช้วิธีการอย่างใดก็ตาม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว การส่งผ่านอำนาจลงไปสู่เบื้องล่างให้กระจายไปทั่วโครงสร้างของสังคมทั้งหมดนั้น เป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งของการเสริมสร้างสมรรถนะที่ยั่งยืนถาวรในการป้องกันระบบทรราชและอำนาจทางการเมืองที่ไร้การควบคุม รูปแบบอื่นๆ

คำถามทั้งสองเกี่ยวกับองค์กรทางสังคม และวิธีปฏิบัติการ (รวมทั้งการลงทัณฑ์

ขั้นสุดท้าย) เป็นสิ่งที่มีความหมายในการสถาปนากองควบคุมผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ ในการแก้ปัญหาการควบคุมอำนาจทางการเมือง และแสวงหาวิธีการพัฒนาสังคมชนิตที่จะทำให้ การควบคุมนั้นเป็นไปได้ง่ายตาย เราจำจะต้องตอบคำถามเหล่านี้ให้ได้คือ

๑. ประชาชนจะจัดตั้งสังคมเสรีชนิตที่จะรักษา และเพิ่มพูนความสามารถที่จะ ดำรงความเป็นเสรีไว้ได้อย่างไร

๒. ประชาชนจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง ในทางที่จะ แก้ปัญหาเฉพาะของตนเอง และเป็นตัวช่วย ไม่ใช่ตัวขัดขวาง การควบคุมอำนาจทางการเมือง ในระยะยาวได้อย่างไร

๓. สังคมจะเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะอย่าง ที่เนื่องมาจากอำนาจทางการเมืองที่ ไร้การควบคุม (ดังกรณีแห่งการกดขี่ ทหารราช และการสงคราม) ด้วยวิธีการซึ่งจะช่วยแก้ ปัญหาเฉพาะหน้า ในขณะเดียวกันก็จะช่วยควบคุมและกระจาย ไม่ใช่รวมศูนย์ อำนาจทาง การเมืองในระยะยาวได้อย่างไร

คำถามเหล่านี้ และคำถามอื่น ๆ ทำนองนี้ ล้วนเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับวิถีปฏิบัติ การซึ่งใช้ในการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนประเภทของการลงทัณฑ์ที่ใช้ในการรักษาระบบของ สังคมเอาไว้ ทั้งนี้เนื่องจากธรรมชาติของการลงทัณฑ์ซึ่งนำมาใช้ในความขัดแย้งต่าง ๆ และ เพื่อการบีบบังคับนั้น มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นเหตุเป็นผลกับระดับของการรวมอำนาจ หรือการกระจายอำนาจในสังคม เราจำเป็นจะต้องมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างการลงทัณฑ์กับโครงสร้างต่อไปอีก

การลงทัณฑ์ทางการเมืองและการกระจายอำนาจที่แท้จริง

รูปแบบ ๒ ประการกว้าง ๆ แห่งการลงทัณฑ์นั้น อาจจะเรียกได้ว่าเป็นความรุนแรงทางการเมือง และปฏิบัติการไร้ความรุนแรง^{๑๕} รูปแบบทั้ง ๒ ประการนั้นจะมีผลแตกต่างกันต่อการรวมอำนาจในสังคมในอนาคต หากเราละปัญหาอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวพันกับความรุนแรง และปฏิบัติการไร้ความรุนแรงออกชั่วคราว ขอให้เรามาศึกษาอย่างย่อ ๆ ถึงว่า การเลือกใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งในฐานะเครื่องมือควบคุมผู้ปกครองหรือสถาบันนั้น จะมีผลอย่าง

สำคัญเพียงไร ต่อสมรรถนะของอาณาประชาราษฎร์ ในอันที่จะควบคุมอำนาจทางการเมือง
ในระยะยาว

ความรุนแรงทางการเมืองมีส่วนเกื้อหนุนการรวบอำนาจ

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปอย่างกว้างขวางว่า การปฏิวัติด้วยความรุนแรงและสงคราม
นั้น มักจะเกิดขึ้นคู่กับหรือตามมาด้วยการรวบอำนาจของผู้ปกครองอย่างมากมายิ่งขึ้น

หลังจากที่มีการปฏิวัติด้วยความรุนแรง และมีชนกลุ่มใหม่ขึ้นมายึดอำนาจควบคุม
รัฐไว้ได้นั้น บางครั้งผู้ปกครองใหม่ก็มักจะได้รับที่ยอมรับว่าเป็นผู้ปกครองที่มีมนุษยธรรม
และกตัญญูยิ่งกว่าระบบการปกครองเดิมเป็นเวลาชั่วคราว อย่างไรก็ตาม ก็ไม่มีหลักฐานใดๆ
ว่า เขาจะเป็นคนดีอย่างนั้นเสมอไป เติมนไม่ได้เป็นเช่นนั้น และระบบของเขาก็มิได้สร้าง
เงื่อนไขหรือข้อขอบเขตใดๆ ที่จะป้องกันไม่ให้คนอื่น ซึ่งขึ้นมาครอบครองอำนาจหลังจากเจนนิน
ทำตนเป็นอัครราชปิตุย์ยิ่งกว่าเดิม ดังที่สตาลินได้กระทำไว้

การบั่นทอนกลุ่ม สมาคม หรือสถาบันต่างๆ ในสังคม ให้อ่อนแอลง และการ
รวบอำนาจที่แท้จริง เข้าไว้ในมือของบุคคล ซึ่งอยู่ในตำแหน่งผู้ปกครองนั้นไม่อาจที่จะส่งผล
ให้ประชาชน เพิ่มพูนสมรรถนะในการควบคุมอำนาจของผู้ปกครอง ซึ่งไม่ประสงค์จะถู
ควบคุมในอนาคตได้เลย ชูเวอแนลให้ความเห็นว่า กระบวนการดังกล่าวนี้แหละเป็นรากฐาน
ของ "รัฐเนื้อเดียว"^{๑๖}

ถึงแม้ว่าผลแห่งการรวบอำนาจที่เกิดจากสงคราม จะค่อนข้างชัดเจนเป็นพิเศษใน
ศตวรรษที่ ๒๐ แต่แนวโน้มดังกล่าวก็ปรากฏก่อนหน้านั้นมาแล้ว^{๑๗} ความเปลี่ยนแปลงในทาง
เทคนิค และการโน้มเข้าหากันจนแทบจะไม่มีข้อแตกต่างอันใดระหว่างกำลังพลเรือนและกำลัง
ทางทหาร ได้มีส่วนเกื้อหนุนให้เกิดแนวโน้มดังกล่าว การระดมพลและทรัพยากรอื่นๆ อย่าง
มีประสิทธิภาพให้เข้ามาอยู่ในจักรสงครามสมัยใหม่ ความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการรวม
ศูนย์และกำหนดทิศทางการ ผลลพของการกีดกันหรือการควบคุมอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และ
การเพิ่มกำลังทหารในมือของผู้ปกครอง ทั้งหมดนี้ล้วนมีส่วนสนับสนุนให้เกิดแนวโน้มอย่างเด่น
ชัดของสงครามสมัยใหม่ ที่จะรวบอำนาจที่แท้จริงเข้ามาอยู่ในมือของผู้ปกครองมากยิ่งขึ้นทุกที

ความรุนแรงทางการเมืองรูปแบบอื่นๆ ก็อาจจะมีผลต่อกระบวนการรวบอำนาจ
เช่นนี้เช่นเดียวกัน พัฒนาการทางเทคโนโลยี และสังคมการเมืองและองค์กรทางการเมืองสมัย

ใหม่ คุณจะมีส่วนยื่นเน้นแนวโน้มของความรุนแรงทางการเมืองไปในทิศทางที่รวมอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^{๑๑๔} องค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ได้แก่

ประการที่ ๑ การกำหนดทิศทาง และการควบคุมขั้นตอนเตรียมการที่รวมศูนย์ และการใช้ความรุนแรงทางการเมืองโดยทั่วไปนั้น เป็นสิ่งจำเป็น ถ้าจะใช้ความรุนแรงให้มีประสิทธิภาพ

ประการที่ ๒ ทั้งนี้เป็นจะต้องรวมศูนย์การควบคุมอาวุธ (และทรัพยากรทางวัตถุอื่นๆ) ตัวบุคคลผู้เป็นหน่วยรบ และกลุ่ม และสถาบันอื่นๆ ซึ่งจะต้องพึ่งพาอาศัย

ประการที่ ๓ การควบคุมตั้งกล่าวข้างต้น (องค์ประกอบที่ ๑ และ ๒) หมายความว่าความถึงการเพิ่มอำนาจให้แก่บุคคล ซึ่งใช้อำนาจอยู่ในระหว่างการต่อสู้ นั้น รวมไปถึงเพิ่มความสามารถที่จะใช้ความรุนแรงทางกายภาพ เพื่อรักษาอำนาจของตนเอาไว้ด้วย

ประการที่ ๔ หลังจากที่มีการต่อสู้ โดยอาศัยความรุนแรงทางการเมืองประสบชัยชนะแล้ว กลุ่มซึ่งเป็นตัวควบคุมวิธีการต่อสู้ หรือแนวทางการต่อสู้ นั้น ก็มีแนวโน้มที่จะรักษาสมรรถนะทางอำนาจของตน ซึ่งได้รวบรวมสะสมมาไว้ได้ระหว่างการต่อสู้ นั้น หรือหากมีการรัฐประหารเกิดขึ้น กลุ่มอื่นหรือบางส่วนของกลุ่มเดิม นั้น ก็อาจจะเข้ามาควบคุมสมรรถนะทางอำนาจซึ่งก่อตัวเป็นสถาบันเอาไว้แล้ว

ประการที่ ๕ การยึดครองรัฐเก่า ซึ่งเข้มแข็งขึ้นเนื่องจากสมรรถนะทางอำนาจใหม่ๆ ได้สะสมเข้ามาไว้ ทำให้ผู้ปกครองในอนาคตมีสมรรถนะทางอำนาจที่แท้จริงเพิ่มพูนขึ้นมาก เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ปกครองเก่า

ประการที่ ๖ สมรรถนะทางอำนาจดังกล่าวก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่มทวีสูงขึ้นจากการที่คลังอำนาจในสังคมนั้นถูกทอนกำลังลง หรือถูกทำลายไปในระหว่างการต่อสู้ ผลก็คือประชากรราษฎรจะอ่อนแอกว่าผู้ปกครองเมื่อเปรียบเทียบกับกัน

ประการที่ ๗ ระบอบการปกครองใหม่ซึ่งเกิดขึ้นมาจากความรุนแรงนั้นจะต้องพึ่งพาความรุนแรงต่อไป และด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องรวบอำนาจ เพื่อป้องกันตนเองจากศัตรูทั้งภายในและภายนอก

ประการที่ ๘ ในสังคมซึ่งทั้งประชาชนและผู้ปกครองนั้นก็มองความรุนแรงเป็นอำนาจที่แท้จริงเพียงอย่างเดียว และเป็นวิธีการต่อสู้ที่แท้จริงเพียงอย่างเดียวเท่านั้น โดยที่ผู้

ปกครองในสังคมนั้นมีความสามารถอย่างกว้างขวางที่จะใช้ความรุนแรงทางการเมืองได้ อาณา-
ประชาราษฎร์ก็มีแนวโน้มที่จะรู้สึกช่วยตัวเองไม่ได้

องค์กรประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ และองค์กรประกอบอื่นๆ ล้วนมีส่วนลดสมรรถนะของ
ผู้ใต้ปกครองในการควบคุมอำนาจของผู้ปกครองในสังคม ซึ่งพึ่งพาอาศัยความรุนแรงทางการเมือง
ในฐานะเป็นการลงทัณฑ์ขั้นสุดท้าย และเป็นวิธีการต่อสู้ที่สำคัญที่สุด

การลงทัณฑ์โดยใช้ความรุนแรงมีส่วนเกื้อหนุนการกระจายอำนาจ

ปฏิบัติการใช้ความรุนแรงนั้นพอจะมีผลในระยะยาวต่อการกระจายอำนาจในสังคม
ที่ผิดแผกกันออกไป วิธีการดังกล่าวไม่เพียงแต่จะไม่ยังให้เกิดผลการรวมอำนาจ ดังในกรณี
ของความรุนแรงทางการเมืองแล้ว แต่อาจจะยังมีส่วนอย่างสำคัญในการกระจายอำนาจที่มี
ประสิทธิภาพออกไปทั่วทั้งสังคม วิธีการเช่นนี้มีแนวโน้มที่จะทำให้ประชาชนเข้ามาควบคุมการ
ใช้อำนาจของผู้ปกครองได้ง่ายขึ้นในระยะยาว การใช้ปฏิบัติการใช้ความรุนแรงอย่างกว้างขวาง
เข้ามาแทนที่ความรุนแรงทางการเมืองนั้น จะมีส่วนกระจายสมรรถนะทางอำนาจให้ไปอยู่ใน
มือของอาณาประชาราษฎร์ด้วยเหตุผลต่อไปนี้^{๑๑๕}

ประการที่ ๑ ถึงแม้ว่าความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งอาจจะมีบทบาทอย่างสำคัญ ในการ
ริเริ่มขบวนการต่อสู้แบบใช้ความรุนแรง แต่เมื่อความขัดแย้งพัฒนาไป และผู้นำก็เดิมดุดจับ
กุมคุมขัง หรือไม่ก็ถูกทำลายไปโดยคู่ต่อสู้ฝ่ายตรงกันข้ามแล้ว การดำรงอยู่ของกลุ่มผู้นำศูนย์
กลางนั้นก็มักจะไม่จำเป็นอีกต่อไป และที่แท้แล้ว ก็แทบเป็นไปได้ที่จะรักษากลุ่มดังกล่าว
เองไว้ ในกรณีอื่นๆ ซึ่งยังมีผู้นำอยู่ บรรดาผู้มีส่วนร่วมในขบวนการนั้น ก็จะมีการพึ่งตน
เองมากยิ่งขึ้น ดังนั้นขบวนการทั้งหมดก็มีแนวโน้มที่จะเป็นขบวนการพึ่งตนเอง และในกรณี
ที่พิเศษจริงๆ ก็จะไม่มีการนำเอาเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้การกดขี่ที่รุนแรงนั้น ประสิทธิภาพ
ของปฏิบัติการใช้ความรุนแรง จะเรียกร้องให้ผู้มีส่วนร่วมในขบวนการดังกล่าว ดำเนินการ
ไปโดยไม่ต้องพึ่งพากลุ่มผู้นำศูนย์กลางแต่อย่างใด

ประการที่ ๒ ขบวนการดังกล่าว ศูนย์กลางไม่อาจควบคุมด้วยการจัดระบบ
กระจายอาวุธ และยุทธวิธีปรเภทต่างๆ ให้แก่ตัวผู้ปฏิบัติการ ทั้งนี้ก็เพราะปฏิบัติการใช้ความ
รุนแรงนั้นไม่ได้ใช้อาวุธทางวัตถุแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้าม ผู้ปฏิบัติการต้องอาศัยคุณ
สมบัติส่วนตัวต่างๆ เช่น ความกล้าหาญของตนเอง ความสามารถที่จะดำรงรักษาวินัยอย่างไร

ความรุนแรงไว้ และทักษะในการใช้วิธีการเหล่านี้ คุณสมบัติและทักษะต่างๆ เหล่านี้มีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปพร้อมๆ กับการใช้มากกว่า ด้วยเหตุนี้วิธีการดังกล่าวจึงมีผลทำให้พึ่งตนเองได้มากกว่าในกรณีของกองทหาร ซึ่งจะต้องพึ่งพาอาศัยอาวุธยุทโธปกรณ์ต่างๆ และคำสั่งจากเจ้านาย หรือนายทหารผู้บังคับบัญชา

ประการที่ ๓ กองกำลังรวมศูนย์ ซึ่งปฏิบัติงานในทางรุนแรงนั้น ไม่ปรากฏอยู่ในปฏิบัติการไร้ความรุนแรง และเมื่อการต่อสู้ดำเนินไป ระดับการพึ่งพาผู้นำไร้ความรุนแรงก็ลดลง และหากผู้นำเหล่านั้นจะยังเป็นผู้นำอยู่นั้นก็เพราะประชาชนยอมรับอำนาจในทางศีลธรรมของผู้นำนั้นโดยสมัครใจ และประชาชนมองว่าเขาเป็นผู้นำ และนักยุทธศาสตร์ที่มีความสามารถ ไม่ใช่เพราะประสิทธิภาพหรือความสามารถของผู้นำในอันที่จะใช้บังคับข่มขืนใจผู้อื่น โดยการขู่เข็ญ หรือใช้ความรุนแรงแต่อย่างใด

ประการที่ ๔ ในเมื่อผู้ปกครองไม่ได้สะสมสมรรถนะ ในการใช้ความรุนแรงทางการเมือง ในระหว่างที่การต่อสู้ยังดำเนินอยู่ ดังนั้นจึงย่อมไม่มีเครื่องมือกตัญญูที่กลายเป็นสถาบันที่เขาจะนำมาใช้ต่อสู้กับผู้ติดตามและคนอื่น ๆ ในช่วงหลังการต่อสู้ไม่ได้

ประการที่ ๕ หากผู้นำบางคนเข้ามารับตำแหน่งในรัฐ รวมทั้งเป็นผู้ปกครองในรัฐหลังการต่อสู้ด้วยปฏิบัติการไร้ความรุนแรงแล้ว กังวลที่ก่อกำเนิดจากการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติ แม้จะเป็นความจริงที่ว่าคนเหล่านี้ย่อมจะมีกองกำลังตำรวจและทหารของรัฐอยู่ในบังคับบัญชา แต่ทั้งหมดนั้นก็จะได้ไม่ได้เพิ่มพูนขึ้นเพราะการสะสมกำลังทางทหารและสมรรถนะของตนเองในการใช้ความรุนแรงทางการเมืองแต่อย่างใด

ประการที่ ๖ กลุ่มและสถาบันทางสังคมในสังคมนั้น ๆ จะไม่ถูกข่มขู่หรือถูกทำลายลงโดยความรุนแรงทางการเมือง หรือต้องมาขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่างๆ ของมันเลย ในทางตรงกันข้าม คลังอำนาจเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็งขึ้นด้วยการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรง ประสบการณ์จากการทำงานร่วมกันในการต่อสู้ การได้พึ่งตนเองมากขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนประสบการณ์ในการต่อยอดความสามารถที่จะคัดค้านหรือต่อสู้กับการกตัญญูของฝ่ายตรงกันข้าม เหล่านี้มีแนวโน้มที่จะเพิ่มพูนพลังของคลังอำนาจต่างๆ อย่างมีความหมาย ในกรณีที่ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นประสบความสำเร็จ กานธีมักจะพรรณนาถึงการปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ในฐานะวิธีการซึ่งประชาชนจะสร้างพลังของตนเอง อันจะช่วยให้พวกเขา

เดินหน้ามุ่งไปสู่เป้าหมายทางการเมืองของตนเองได้^{๑๐๐}

ประการที่ ๗ การต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงเพื่อเป้าหมายทางการเมืองเฉพาะอย่างนั้น ไม่ควรจะคาดหวังจะทำให้เกิดการปฏิเสธรการใช้ความรุนแรงในสังคมการเมืองนั้นในทุกกรณีทันที อย่างไรก็ตามมันก็เป็นก้าวแรกที่มุ่งสู่ทิศทางดังกล่าว ซึ่งต่อจากนั้นอาจจะมีหรืออาจจะไม่มีการนำปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมาใช้แทนความรุนแรงก็ได้

การเปลี่ยนแปลงซึ่งได้มาโดยความรุนแรงทางการเมืองนั้น มีแนวโน้มที่จะต้องอาศัยความรุนแรงทางการเมืองสืบต่อไป เพื่อจะปกป้องรักษาชัยชนะไว้ การเปลี่ยนแปลงใดๆ ซึ่ง “ได้มา” โดยไม่ได้ใช้ความพยายามแต่อย่างใด ก็อาจจะถูกแย่งชิงไปโดยง่าย อย่างไรก็ตามในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งได้มาโดยการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรงนั้น ประชาชนก็ได้เสริมสร้างสมรรถนะในการปกป้องรักษาความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวโดยไม่ใช้ความรุนแรงอยู่แล้ว^{๑๐๑} ด้วยเหตุนี้ การเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดจากการปฏิบัติการไร้ความรุนแรง จึงมีแนวโน้มที่จะยั่งยืนถาวรกว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังเกื้อหนุนต่อการปลดปล่อยสังคมออกจาก “ความจำเป็น” ที่จะพึ่งพิงความรุนแรงทางการเมืองในการรักษาโครงสร้างทางสังคม^{๑๐๒}

ประการที่ ๘ ในขณะที่ประชากรอาจจะรู้สึกช่วยตัวเองไม่ได้ เมื่อเปรียบเทียบกับตนเองกับอำนาจของผู้ปกครองภายหลังการต่อสู้โดยความรุนแรงทางการเมืองแล้ว ในกรณีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่ประสบความสำเร็จนั้น สถานการณ์อาจจะผิดแผกออกไป ในประการแรก ประชาชนมีประสบการณ์ในการแปรศักราชทางอำนาจของตนให้กลายเป็นอำนาจที่แท้จริงหรือที่เป็นจริงโดยปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่ประสบความสำเร็จ ประสบการณ์ดังกล่าวจะทำให้ประชาชนมีความมั่นใจ มีทรัพยากร และมีทักษะซึ่งจะเพิ่มพูนความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมของตนเอง รวมทั้งควบคุมอำนาจของผู้ปกครองของตนในอนาคต การฝึกฝนใน “การรบ” เช่นนี้มีส่วนช่วยเพิ่มพูนสมรรถนะของราษฎรในการใช้วิธีการดังกล่าวในวิกฤตการณ์ต่างๆ ในอนาคต และมีส่วนเกื้อหนุนต่อการส่งผ่านอำนาจที่แท้จริงลงสู่เบื้องล่าง^{๑๐๓} และเพิ่มพูนความสามารถของสังคมโดยส่วนรวมที่จะควบคุมผู้ปกครอง ทั้งแบบพื้นเมืองและผู้ปกครองต่างก้าว ผู้พยายามจะครอบงำเจตนารมณ์ของประชาชนพลเมือง ด้วยเจตนารมณ์ส่วนตน

หากขอความช่วยเหลือ ผล ข้อถกเถียงในส่วนนี้ก็จะมีส่วนในทางปฏิบัติที่สำคัญหลายประการ ถึงแม้ว่าเราจะมีสมมติฐานว่า วิธีการทั้งสองแบบมีประสิทธิภาพในระยะสั้นเท่าเทียม

กัน แต่การเลือกวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งก็จะมีผลในระยะยาวต่อสังคมที่แตกต่างกันไป เพียงเท่านั้นก็เป็นเหตุผลอย่างสำคัญสูงสุดประการหนึ่ง ที่จะศึกษาถึงศักยภาพของการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงสืบต่อไป

แต่ความคืบหน้าโดยทั่วไป หรือการสู้รบของมนุษยชนนั้น ก็ยังเป็นสิ่งที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ การคัดค้านโดยทั่วไปนั้นจะต้องแปรสภาพให้เป็นยุทธศาสตร์แห่งปฏิบัติการ และประชาชนก็จำเป็นที่จะต้องรู้วิธีขับเคี่ยวต่อสู้ ซึ่งย่อมจะเกิดขึ้นหลังจากที่เริ่มกระทำการทำร้ายผู้ปกครองอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก ทั้งนี้รวมไปถึงว่า ทำอย่างไรจึงจะอดทนต่อการปราบปรามกดขี่ได้ ประชาชนจำเป็นจะต้องเข้าใจถึงวิธีการดังกล่าว โดยมีความเข้าใจอันลึกซึ้งเกี่ยวกับอำนาจเป็นพื้นฐาน รวมไปถึงกระทั่งถึงรูปแบบของวิธีการดังกล่าว พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลง เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ หลักการแห่งยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ต่างๆ ด้วยปฏิบัติการเหล่านี้จำเป็นจะต้องเปี่ยมไปด้วยทักษะ เพราะฉะนั้นเราจึงต้องพิจารณาในรายละเอียดว่า วิธีการแห่งปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ซึ่งตั้งอยู่บนทฤษฎีแห่งอำนาจดังกล่าว ดำเนินการอย่างไรในการต่อสู้

เพราะฉะนั้นเราจะเริ่มจากการศึกษาตรวจสอบลักษณะตั้งพื้นฐานต่างๆ ของวิธีการไร้ความรุนแรง และสำรวจประวัติศาสตร์ของมัน ซึ่งจะนำเราไปสู่บทที่ ๔ อันว่าด้วย "อาวุธ" ที่ไร้ความรุนแรงอันมากมายมหาศาล หรือวิธีการซึ่งมีอยู่ในคลังแสงของการต่อสู้แบบนี้ ส่วนบทที่ ๕ จะได้พิจารณาถึงพลวัต และกลไกของการต่อสู้ไร้ความรุนแรง ตลอดจนองค์ประกอบต่างๆ ในสถานการณ์ขัดแย้งบางประการ ซึ่งจะมีส่วนกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของวิธีการดังกล่าว

บทที่ ๓

ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง : วิธีการต่อสู้อันทรงพลัง

ความนำ

ในแง่การเมือง ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมีพื้นฐานอยู่บนข้อสมมติฐานง่ายๆ ที่ว่ามนุษย์มิได้กระทำในสิ่งที่ถูกบอกให้ทำเสมอไป บ่อยครั้งมนุษย์กระทำสิ่งซึ่งถูกห้ามมิให้ทำ ประชาชนอาจถือแฟ่งต่อกฎหมายอันไม่เป็นที่ยอมรับ คนอาจหยุดงานซึ่งมีผลให้เศรษฐกิจเป็นอัมพาต ระบบราชการอาจปฏิเสธที่จะทำตามคำสั่ง ทหารและตำรวจอาจจกเว้นการปราบปราม และกระทำกรอันเป็นกบฏได้ ในกรณีที่มีการกระทำทั้งหมดนี้เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน อำนาจของผู้ปกครองจะหดหายไป เพราะกลไกแห่งอำนาจถูกจำกัดขอบเขตลง ในเวลานั้น “ผู้ปกครอง” ได้กลายเป็นเพียงคนธรรมดาอีกคนหนึ่งเท่านั้น กรณีที่อำนาจของผู้ปกครองลดถอยไปนี้ อาจเกิดขึ้นได้ในภาวะแห่งความขัดแย้งทางสังคมและการเมืองในหลายรูปแบบ อำนาจของผู้จัดการโรงงานอาจเสื่อมสลายไปเมื่อคนงานไม่ให้ความร่วมมืออีกต่อไป อำนาจทางการเมืองเองก็สูญสลายไปได้เมื่อประชาชนไม่ให้การสนับสนุน หรือไม่ยินยอมเชื่อฟังอีกต่อไป แม้กระนั้นก็ตาม เครื่องมือทางทหารของผู้ปกครองอาจยังทรงพลังอยู่ ทหารในบังคับบัญชายังไม่ถูกทำร้าย บ้านเมืองยังไม่ถูกทำลาย โรงงานระบบขนส่งยังดำเนินกิจการได้อย่างเต็มที่ ที่ทำการรัฐบาลยังคงสภาพดีอยู่ไม่ถูกทำลาย แต่ที่จริงแล้วทุกสิ่งทุกอย่างได้เปลี่ยนไป การสนับสนุนจากมนุษย์ที่เคยมีส่วนสร้างและสนับสนุนอำนาจทางการเมืองของรัฐได้ถูกเพิกถอนไป ด้วยเหตุนี้อำนาจทางการเมืองก็ถูกทำลาย*

เมื่อประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ ปฏิเสธการช่วยเหลือ และยืนยันที่จะคือแพ่ง และทำทนาย ประชาชนเหล่านั้นกำลังปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือร่วมมือแก่ฝ่ายตรงข้าม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกรัฐบาลหรือทุกระบบอำนาจ หากประชาชนจำนวนมากพอกระทำการดังกล่าวเป็นเวลานานพอเพียง รัฐบาลหรือระบบอำนาจนั้น ๆ จะไม่มีอำนาจอีกต่อไป ทั้งหมดที่กล่าวมานี้คือ ข้อสมมติฐานทางการเมืองของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

ลักษณะของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเป็นคำกลาง ๆ ซึ่งใช้เรียกวิธีการกว่า ๑๐ ประเภทของการประท้วง การไม่ให้ความร่วมมือ การแทรกแซง ซึ่งเป็นปฏิบัติการที่ผู้กระทำได้ก่อให้เกิดภาวะขัดแย้งโดยการกระทำ หรือปฏิเสธที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่ใช่กำลังทางกายภาพ ดังนั้นในฐานะที่เป็นวิธีการ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจึงไม่ใช่ความเฉื่อยชา ไม่ใช่การไม่กระทำ แต่เป็น การกระทำ ที่ไร้ความรุนแรง

ประเด็นปัญหาในการต่อสู้อาจแตกต่างกันออกไป บ่อยครั้งเป็นเรื่องราวทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นปัญหาระหว่างกลุ่มการเมือง การต่อสู้เพื่อรัฐบาลหรือการต่อต้านรัฐบาล หรือในบางกรณีเป็นเรื่องปัญหาระหว่างรัฐบาล ดังเช่นในกรณียุติการค้าขายขนส่งกับประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือการต่อต้านการเข้าครอบครองของรัฐบาลต่างชาติ ปัญหาอื่น ๆ อาจเป็นเรื่องทางเศรษฐกิจ สังคม หรือศาสนา ขอบเขตและระดับของความขัดแย้งก็แตกต่างกันออกไป บางครั้งความขัดแย้งอาจจำกัดอยู่ในหมู่เพื่อนบ้าน ในเมือง ส่วนหนึ่งของสังคม หรือในกรณีอื่น ๆ อาจเกี่ยวโยงกับพื้นที่บริเวณกว้างในประเทศ หรืออาจเกี่ยวโยงกับชาติทั้งชาติ ในบางกรณีเท่านั้นที่ประเทศมากกว่าหนึ่งประเทศ หรือรัฐบาลมากกว่าหนึ่งรัฐบาลจะเกี่ยวข้องด้วย อย่างไรก็ตามไม่ว่าประเด็นปัญหาจะเป็นอย่างไร ไม่ว่าขอบเขตของความขัดแย้งจะกว้างขวางเพียงใด ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเป็นวิธีการที่บุคคลผู้ปฏิเสธการยอมจำนนหมอบราบคาบแก่ผู้เห็นความสำคัญของการต่อสู้ อาจต่อสู้กับความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมิใช่ความพยายามที่จะหลีกเลี่ยง หรือละเลยความขัดแย้ง ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเป็นวิธีการตอบสนองต่อปัญหาที่ว่า ทำอย่างไรจึงจะมีปฏิบัติการทางการเมืองที่ได้ผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำอย่างไรจึงจะใช้อำนาจอย่างมีประสิทธิภาพ

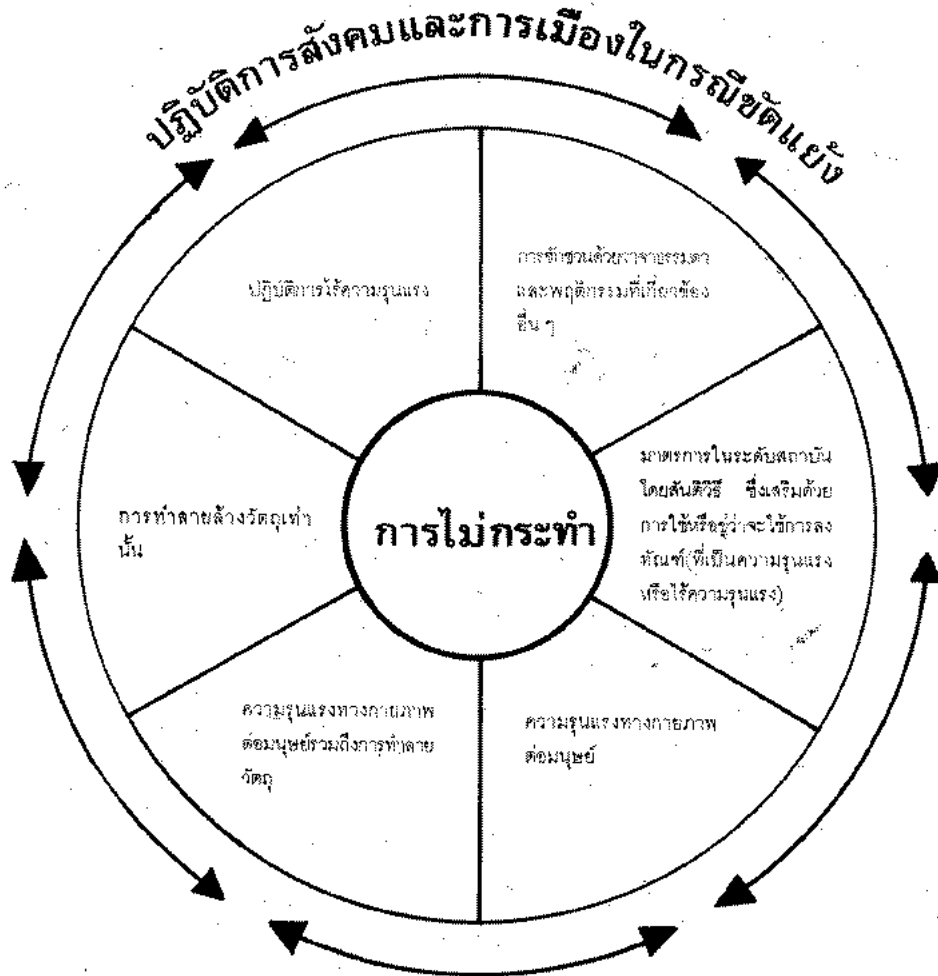
ก. ปฏิบัติการพิเศษ

เป็นที่เชื่อกันโดยทั่วไปว่าพฤติกรรมทางสังคมและการเมืองต้องเป็นพฤติกรรมที่รุนแรง หรือไร้ความรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเด่นชัด อย่างไรก็ตาม การแยกแยะเชิงทวิภาค (อย่างสุดโต่ง) อย่างง่าย ๆ เช่นนี้ มีแต่จะนำไปสู่การบิดเบือนความจริงอย่างรุนแรง โดยคนมักจะทึกทักเอาว่า สิ่งที่คุณคิดว่า “ดี” ก็จะใช้เรียกสิ่งนั้นว่า “ไร้ความรุนแรง” ในขณะที่เรียกทุกสิ่งที่คุณไม่ชอบว่าเป็นความรุนแรง การบิดเบือนอีกประเภทหนึ่งที่อันตราย เกิดขึ้นเมื่อคนทั่วไปถือกันอย่างผิด ๆ ว่า การยอมจำนนราบคาบ คือปฏิบัติการไร้ความรุนแรง เพราะว่า ในทั้งสองกรณีนั้นไม่มีการใช้ความรุนแรงทางกายภาพ

ในการพิจารณาอย่างพิถีพิถันเกี่ยวกับ การตอบโต้ในสถานการณ์จริงต่อความขัดแย้งทางสังคมและการเมืองนั้น จำเป็นต้องแบ่งการตอบโต้ดังกล่าวออกเป็น การกระทำ หรือ การไม่กระทำ และมีข้อแบ่งตามเกณฑ์ที่ว่ามีความรุนแรงหรือไร้ความรุนแรง ในการแบ่งดังกล่าว ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจึงจะถือได้อย่างถูกต้องว่า เป็นประเภทหนึ่งของการตอบโต้เชิงปฏิบัติ การไม่ปฏิบัติอะไรเลยนั้นไม่ว่าจะเป็นการยอมรับโดยคุณศัพท์ การยอมจำนน หรือความซื่อสัตย์ ล้วนแต่ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรากำลังพิจารณาอยู่ เพราะสิ่งเหล่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับวิธีการปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ซึ่งเป็นหัวข้อของหนังสือเล่มนี้ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยนิยามแล้วเกิดขึ้นไม่ได้ นอกเสียจากการเปลี่ยนจากการยอมรับโดยคุณศัพท์หรือการยอมจำนนมาเป็นปฏิบัติการ การทำร้าย และการต่อสู้

อย่างไรก็ตาม เป็นที่เห็นได้ชัดว่า จะต้องพยายามแยกแยะให้ชัดเจนภายในหัวข้อที่เรียกว่าเป็น “ปฏิบัติการ” ในหัวข้อนี้ การแบ่งเป็นปฏิบัติการ “รุนแรง” หรือ “ไม่รุนแรง” อาจจะเป็นการง่ายเกินไป ดังนั้นเราจึงควรแยกแยะประเภทรูปแบบปฏิบัติการในภาวะขัดแย้งอย่างหยาบ ๆ ออกเป็น ๖ ประเภท ซึ่งปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเป็นหนึ่งในนั้น ได้แก่ ๑) การชักจูงด้วยคำพูดและพฤติกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่นการไกล่เกลี่ยปรองดอง ๒) การดำเนินการสันติวิธีระดับสถาบัน ซึ่งอาจใช้การชู้หรือการลงทัณฑ์ ๓) การกระทำการรุนแรงต่อบุคคล ๔) การกระทำการรุนแรงต่อบุคคลและการทำลายทรัพย์สิน ๕) การทำลายทรัพย์สินเท่านั้น ๖) ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง จะเห็นได้ชัดว่าแต่ละประเภทที่กล่าวมานี้ยังแยกเป็นประเภทย่อยๆ ได้อีก คุณอาจทำการกลับไปกลับมาระหว่างปฏิบัติการแต่ละประเภท หรือระหว่าง

ปฏิบัติการ 6 ประการ เมื่อเกิดความขัดแย้ง

ผังที่ 2

ปฏิบัติการและการไม่มีปฏิบัติการ อย่่างไรก็ตาม เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจว่าการแยกแยะพฤติกรรมทางสังคมและการเมืองนั้น เป็นการแยกแยะระหว่างการปฏิบัติการหรือการไม่มีปฏิบัติการ มิใช่การแยกแยะระหว่างความรุนแรงหรือความไม่รุนแรง

นอกจากนี้ การเข้าใจเหตุผลและวิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ในฐานะเทคนิควิธีนั้น แตกต่างจากการตอบโต้โดยสันติวิธีในรูปแบบที่เบากว่า เช่นการยอมตาม การพุดโน้มน้าวชักจูงคู่กรณี การประนีประนอมและการเจรจา การโต้ตอบในลักษณะดังกล่าวนี้ อาจใช้ร่วมกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง หรือกับวิธีอื่นใดใน ๕ ประเภท แต่ไม่ควรเข้าใจว่าวิธีการเหล่านี้เป็นสิ่งเดียวกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง การไกล่เกลี่ยปรองคองและการโน้มน้าวชักจูง มักจะเป็นความพยายามที่จะพุดชักจูงด้วยเหตุผลหรืออารมณ์ความรู้สึก เพื่อให้คู่กรณียอมตกลงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงไม่ใช่คำพุดแต่เป็นปฏิบัติการทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองในรูปแบบพิเศษ ตัวอย่างเช่น การขอขึ้นค่าแรงเป็นการพยายามชักจูงด้วยวาจา แต่การไม่ยอมทำงานจนกว่าจะได้ขึ้นค่าแรงเป็นปฏิบัติการไร้ความรุนแรง นอกจากนี้ไม่ควรนำปฏิบัติการไร้ความรุนแรงไปปะปนกับการประนีประนอม ซึ่งเป็นการยอมสละจุดหมายแรกเริ่มบางส่วน การประนีประนอมไม่ใช่รูปแบบหนึ่งของความขัดแย้งหรือการต่อสู้ อย่างปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ในทำนองเดียวกับความรุนแรง ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง อาจนำไปสู่ข้อตกลงเชิงประนีประนอมหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่ประเด็นปัญหาที่พิจารณาอยู่ รวมถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจและการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ในทำนองเดียวกัน การเจรจาต่อรองก็มีใช้รูปแบบหนึ่งของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง การเจรจาต่อรองเป็นความพยายามในการเจรจา ซึ่งอาจใช้ขั้นตอนดำเนินการระดับสถาบันอันเป็นที่ยอมรับ แต่การเจรจานี้ต้องรวมการขู่โดยตรงหรือโดยอ้อมว่าจะลงทัณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ในกรณีที่ไม่อาจตกลงกันได้เป็นที่พอใจ ดังนั้นการเจรจาต่อรองอาจเกิดขึ้นก่อนการนัดหยุดงาน การรณรงค์คือแผ้วหรือสงคราม แต่การเจรจาต่อรองดังกล่าว เป็นวิธีการซึ่งต้องแยกออกจากการนัดหยุดงาน การคือแผ้ว หรือปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในรูปแบบอื่น

ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นแตกต่างอย่างมากจากการตอบโต้ความขัดแย้งโดยสันติวิธีเหล่านี้ ซึ่งเบากว่า จนกระทั่งนักเขียนหลายคนได้ชี้ให้เห็นความคล้ายคลึงทั่วไปของการปฏิบัติการไร้ความรุนแรงกับการสงครามโดยใช้กำลังทหาร* ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเป็นการ

คือวิธีหนึ่งเช่นเดียวกับการทำสงคราม ปฏิบัติการประเภทนี้ต้องใช้การจัดกำลัง การรบ ซึ่งต้องอาศัยการวางแผนอันชาญฉลาดและกลวิธีอันแยบยล อีกทั้งเรียกร้องให้ "ทหาร" ของตนมีความกล้าหาญ มีวินัย และรู้จักการเสียสละ การมองปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในลักษณะที่เป็นวิธีการสู้รบแบบหนึ่งนั้น เป็นสิ่งที่แตกต่างอย่างตรงข้ามกับความเชื่อทั่วไปที่ว่าปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่เข้มแข็งที่สุดนั้นเพียงแต่อาศัยการชักจูงด้วยเหตุผล และในกรณีทั่วไปเป็นเพียงการยอมจำนนโดยคุณิ์เท่านั้น ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมีความหมายตามชื่อคือ เป็นการปฏิบัติโดยไม่ใช้ความรุนแรง มิใช่การไม่ปฏิบัติอะไรเลย วิธีการนี้ประกอบด้วยการต่อต้านการไม่ให้ความร่วมมือ และการเข้าไปแทรกแซงโดยตรง มิใช่การใช้เพียงวาจาเท่านั้น ปฏิบัติการนี้เป็นการกระทำของกลุ่มหรือของมวลชนเกือบทั้งหมด ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงบางรูปแบบถือได้ว่าเป็นความพยายามที่จะชักจูงโดยการกระทำ ส่วนรูปแบบอื่นอาจมีการบังคับโดยอ้อม หากผู้เข้าร่วมมีจำนวนเพียงพอ

ลักษณะอีกประการหนึ่งของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ซึ่งต้องเน้นเป็นพิเศษ ก็คือโดยปกติแล้วการต่อสู้แบบนี้เป็นวิธีการที่อยู่นอกเหนือรัฐธรรมนูญ กล่าวคือมิได้อาศัยกระบวนการในระบอบสถาบันของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นแบบรัฐสภาหรือนอกรัฐสภาก็ตาม อย่างไรก็ตามการประสานวิธีการดังกล่าวเข้ากับระบบรัฐธรรมนูญของรัฐบาลที่จุดต่างๆ กันก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และยังอาจนำไปใช้ช่วยรัฐบาลที่ตกใจมิดได้ด้วย แต่จะต้องไม่นำปฏิบัติการไร้ความรุนแรงไปปะปนกับอนาธิปไตย "ปรัชญาการไร้รัฐ" ดังกล่าวมักไม่สนใจกับปัญหาและวิธีการบรรลุดังสังคมที่ปรารถนา ตลอดจนวิธีการต่อสู้ทางสังคมที่เป็นไปได้ อันแตกต่างจากวิธีการที่รัฐใช้โดยเนื้อหา

ข. แรงจูงใจ วิธีการ และพลังกดดัน

แรงจูงใจแห่งการใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงแทนที่การใช้ความรุนแรงนั้น แตกต่างกันอย่างมากมาย ในบางกรณี บางคนก็ปฏิเสธที่จะใช้ความรุนแรงเพราะ ข้อพิจารณาในแง่ของความไม่เหมาะสม ในบางกรณีก็เป็นเพราะเหตุผลทางศาสนา จริยธรรมและศีลธรรม หรืออาจเป็นส่วนผสมของแรงจูงใจแบบต่างๆ ก็ได้

ดังนั้นปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจึงมิได้เป็นอย่างเดียวกับ "สันตินิยม" (Pacifism) และก็ได้เหมือนกันกับระบบศาสนาหรือระบบปรัชญา ซึ่งยังเน้นการไร้ความรุนแรงในฐานะ

หลักการทางศีลธรรม แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ศรัทธาในระบบความเชื่อดังกล่าว อาจมองปฏิบัติ การไร้ความรุนแรงว่า ไปกันได้กับความเชื่อของตน และก็มองว่าเป็นตัวช่วยแก้ปัญหาได้ใน สถานการณ์ขัดแย้ง แต่ผู้ศรัทธาในลัทธิบางอย่าง ซึ่งยืนยันการไร้ความรุนแรงหรือสันติวิธี นั้นก็อาจพบว่า วิธีการเหล่านี้จะเน้นหนักไปใน “ทางโลก” หรือ “บิบบังคับ” เกินไปสำหรับ พวกเขา ในทางกลับกัน ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงก็มักจะได้รับการนำไปปฏิบัติ และในกรณี ส่วนใหญ่แล้วก็นำไปใช้โดยผู้ที่มีได้ฝึกฝนในสันตินิยม ซึ่งเห็นหลักการไร้ความรุนแรงเป็นวิธี การที่มีประสิทธิภาพ ทักษะของสาธารณชนทั่วไป ซึ่งพวกสันตินิยมเองมักจะยืนยันอย่าง ภาวกุมิใจที่ว่าต้องเป็นผู้นิยมสันติเท่านั้น จึงจะสามารถก่อปฏิบัติการไร้ความรุนแรงได้โดยมี ประสิทธิภาพ เป็นทักษะที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง

ยิ่งไปกว่านั้น ในหลายๆ กรณีที่เดียว ที่แรงจูงใจในการใช้ปฏิบัติการไร้ความ รุนแรงนั้นมาปะปนกัน โดยมีทั้งข้ออ้างในเชิงปฏิบัติผนวกกับความพึงใจในทางศีลธรรมเชิง สัมพัทธ์ต่อการไม่ใช้ความรุนแรง (ถึงแม้จะมีได้ปฏิเสธความรุนแรงโดยหลักการ) แรงจูงใจที่ ปะปนผสมกันเช่นนี้มีแนวโน้มจะปรากฏบ่อยขึ้น หากปฏิบัติการไร้ความรุนแรงถูกมองว่าเป็น วิธีการเชิงปฏิบัติที่มีข้อได้เปรียบเหนือกว่าความรุนแรง

มักจะถือกันว่า นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นมุ่งจะเปลี่ยนทัศนคติของคู่ต่อสู้ของ ตนให้มายอมรับทัศนคติอีกด้านหนึ่ง อันที่จริงแล้วก็ไม่เป็นแบบแผนมาตรฐานหรือเกณฑ์วัดใน เรื่องนี้ว่าจะต้องมีการเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อหรือนโยบาย และการเปลี่ยนแปลงเชิงโครง สร้างเสียก่อน จึงจะเรียกว่าเป็นปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ในบางกรณีกลุ่มปฏิบัติการไร้ความ รุนแรงอาจมุ่งเปลี่ยนทัศนคติและความเชื่อของคู่ต่อสู้ ในฐานะเป็นบันไดเบื้องต้นไปสู่การ เปลี่ยนแปลงนโยบายหรือสถาบัน หรือปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอาจจะกลายเป็นการแสดงออก ถึงความมุ่งมั่นของสมาชิก ที่จะไม่ยอมให้คู่ต่อสู้เปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือความเชื่อของตนก็เป็น ได้ ปฏิบัติการดังกล่าวอาจมุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนนโยบายหรือสถาบัน หรือชักชวนความ พยายามของคู่ต่อสู้ที่จะเปลี่ยนแปลงล้มล้างสถาบันหรือนโยบายก็ได้ โดยไม่สนใจว่าจะต้อง เปลี่ยนทัศนคติหรือความเชื่อของคู่ต่อสู้ก่อนหรือไม่ (กรณีหลังนี้จะมีอยู่เป็นส่วนใหญ่) ใน กรณีอื่นๆ นั้น กลุ่มไร้ความรุนแรงอาจมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงทั้งทัศนคติและนโยบายพร้อม ๆ กันไป

ปฏิบัติการไว้ความรุนแรงนั้นอาจเกี่ยวข้องกับ ประการแรก การกระทำโดยละเว้น นั่นคือ ผู้ที่ใช้วิธีการนี้อาจปฏิเสธที่จะกระทำการซึ่งเขากระทำอยู่เป็นปกติ หรือถูกคาดหวังว่า จะกระทำโดยขนบธรรมเนียมประเพณี หรือกฎหมาย และข้อบังคับต่างๆ กำหนดให้กระทำ ประการที่ ๒ การกระทำเกินหรือนอกเหนือจากที่กำหนด นั่นคือประชาชนอาจกระทำการบางอย่าง ซึ่งเขาไม่ได้ทำโดยปกติ และขนบธรรมเนียมก็ไม่ได้คาดว่าเขาจะกระทำการเช่นนั้น รวมทั้ง กฎหมายและหลักการข้อบังคับต่างๆ ก็ห้ามไว้เสียด้วย หรือ ประการที่ ๓ คือ การกระทำทั้งสอง อย่าง"

ปฏิบัติการเหล่านี้มี ๓ วิธีการใหญ่ๆ ด้วยกัน ประการแรก ในกรณีที่กลุ่มไว้ความรุนแรงนั้น ใช้การกระทำเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะชักจูงฝ่ายตรงข้ามหรือคนอื่น ๆ หรือเพื่อแสดงให้เห็นถึงความไม่เห็นชอบ หรือความไม่พึงพอใจของกลุ่มแล้ว พฤติกรรม เหล่านี้อาจจะเรียกได้ว่า การประท้วงหรือการโหม่งหัวโดยไว้ความรุนแรง ในวิธีการแบบนี้ก็มีการ แสดงออกอย่างเช่น การเดินขบวนและการชุมนุมข้ามคืน วิธีการเฉพาะเหล่านี้อาจจะใช้เพื่อ เปลี่ยนความเห็นของฝ่ายตรงข้าม หรือเพื่อแสดงถึงความไม่เห็นชอบด้วย หรือเพื่อจุดหมาย ทั้ง ๒ อย่างก็ได้ ประการที่ ๒ กรณีที่กลุ่มไว้ความรุนแรงนั้นกระทำการส่วนใหญ่โดยเพิก ดอนความร่วมมือ ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม พฤติกรรมเหล่านี้อาจจะเรียกได้ว่า เป็นการไม่ให้ความร่วมมือ ซึ่งแยกย่อยเป็น การไม่ให้ความร่วมมือทางสังคม การไม่ให้ความ ร่วมมือทางเศรษฐกิจ (การคว่ำบาตรในทางเศรษฐกิจ และการนัดหยุดงาน) และการไม่ใ้ ความร่วมมือ ทางการเมือง ประการที่ ๓ ในกรณีซึ่งกลุ่มไว้ความรุนแรงนั้นกระทำการโดย การแทรกแซงโดยตรง การกระทำของกลุ่มเหล่านี้อาจเรียกได้ว่าเป็น การแทรกแซงโดยไว้ความ รุนแรง กลุ่มไว้ความรุนแรงที่ใช้วิธีการนี้จะริเริ่มโดยใช้วิธีการนั่งประท้วง (Sit-ins) หรือการ ขัดขวางโดยไว้ความรุนแรง การบุกรุกโดยไว้ความรุนแรงหรือการจัดตั้งรัฐบาลซ้อนขึ้นมา วิธีการดังกล่าวอาจกระทำโดยปัจเจกชน โดยกลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่หรือโดยมวลมหาชนก็ได้

วิธีการดังกล่าวมีรูปแบบหลากหลายเพียงใด ความเข้มของแรงกดดัน ตลอดจน พลังซึ่งแสดงออกโดยวิธีการเหล่านี้ก็แตกต่างกันออกไปเพียงนั้น ในกรณีที่ประสบ ความสำเร็จ ปฏิบัติการไว้ความรุนแรง จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๓ แนวทางใหญ่ๆ ซึ่งเราอาจจะเรียกว่าเป็น กลไกแห่งการเปลี่ยนแปลง ใน การเปลี่ยนทัศนะ (Con-

version) ฝ่ายตรงข้ามจะมีปฏิกิริยาต่อการกระทำของผู้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง โดยในที่สุดจะมีทัศนะใหม่ ให้การยอมรับจุดหมายของผู้ปฏิบัติการเหล่านั้น ใน การโอนอ่อนตาม (Accommodation) ฝ่ายตรงข้ามก็เลือกที่จะยอมตามข้อเรียกร้อง และปรับเปลี่ยนเข้ากับสถานการณ์ใหม่ซึ่งเกิดขึ้น โดยมีได้เปลี่ยนทัศนะของตนเองแต่อย่างใด และในกรณีที่ การบังคับโดยไร้ความรุนแรง ดำเนินอยู่ (Non-violence Coerion) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นไปตามเจตนาารมณ์ของฝ่ายตรงข้าม และฝ่ายตรงข้ามก็ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย แต่ที่มาแห่งอำนาจของฝ่ายตรงข้ามนั้นถูกสกัดกั้นหรือถูกทำลายด้วยวิธีการไร้ความรุนแรง จนกระทั่งเขาไม่สามารถจะควบคุมสถานการณ์ได้ กลไกทั้ง ๓ อย่างนี้จะนำมาพิจารณาในรายละเอียด

วิธีการไร้ความรุนแรงนั้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอำนาจในระดับที่ไม่มีผู้ใดได้ตระหนักแน่มาก่อน อำนาจทั้งเชิงสัมพันธ์และอำนาจเด็ดขาดของกลุ่มที่ต่อสู้กันอยู่นั้น แปรเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและสม่ำเสมอ ความเปลี่ยนแปลงในอำนาจของกลุ่มเหล่านี้ อาจเกิดขึ้นอย่างสุดขั้วและรวดเร็วยิ่งกว่าในสถานการณ์ที่ทั้งสองฝ่ายใช้ความรุนแรงเสียอีก เป็นที่คาดได้ว่า ผู้ปฏิบัติการก็จะพยายามเพิ่มพูนอำนาจของตน และอำนาจของผู้สนับสนุนตนอยู่ตลอดเวลา พวกเขาจะแสวงหาและได้รับความช่วยเหลือ ตลอดจนการมีส่วนร่วมอย่างทรงพลัง จากกลุ่มมหาชนจำนวนมาก ซึ่งถูกกระทบด้วยความเคียดแค้นต่างๆ ยิ่งไปกว่านั้นธรรมชาติของการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรงนั้น ยังเปิดโอกาสให้ผู้ไร้วิธีการดังกล่าวได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุน แม้กระทั่งจากในในค่ายของฝ่ายตรงข้าม หรือจากฝ่ายที่ ๓ อีกด้วย ศักยภาพดังกล่าวนี้ยิ่งใหญ่มากกว่าความรุนแรงเป็นอันมาก ความสามารถที่จะได้รับความช่วยเหลือดังกล่าวนี้ ทำให้กลุ่มที่ใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง มีสมรรถภาพที่จะมีอิทธิพลเหนือ หรือบางครั้งก็สามารถจะควบคุมอำนาจของ ฝ่ายตรงข้าม ได้ โดยการลกดหรือตัดทอนที่มาแห่งอำนาจของฝ่ายตรงข้ามโดยปกติแล้ว ผลของการเปลี่ยนแปลงอันซับซ้อนในจุดยืนแห่งอำนาจของฝ่ายตรงข้ามนี้จะเป็นตัวกำหนดผลสุดท้ายของการต่อสู้ดังกล่าว

วินัยของการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรงนี้จะต้องพิจารณาภายใต้บริบทของกลไกแห่งการเปลี่ยนแปลงของวิธีการเหล่านี้ ตลอดจนวิธีซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแห่งอำนาจ การรักษาวินัยแบบไร้ความรุนแรง เมื่อเผชิญหน้ากับการปราบปรามกคชนั้น มิได้เป็นการกระทำอันเนื่องมาจากความไร้เจียงสาในทางศีลธรรม ตรงกันข้ามมันมีผลต่อการทำงานของกลไกทั้ง ๓

และเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่จะให้ฝ่ายตนได้เปรียบ ผลก็คือ ถ้ามีการประนีประนอมในเรื่องวินัยแห่งการไร้ความรุนแรงแล้ว ก็จะมีอัตราเสี่ยงสูงที่จะพ่ายแพ้แก่ละองค์ประกอบอื่นๆ ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน และไม่ควรถือเอาว่าการใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นเป็นเพียงวิธีการเดียวที่จะนำมาซึ่งชัยชนะเสมอไปโดยไม่มีทางเลือกเลย

ค. แก่ไขมโนทัศน์ที่ผิดพลาด

มักถือกันว่าปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น จะต้องใช้เวลานานกว่าจะประสบชัยชนะ และมักจะนานกว่าการต่อสู้ด้วยความรุนแรง ความนี้อาจเป็นจริงในบางครั้ง แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นจริงเสมอไป และบ่อยครั้งที่สถานการณ์กลับเป็นตรงกันข้าม การต่อสู้ด้วยความรุนแรงนั้น อาจใช้เวลาหลายเดือนหรือนับปี เพื่อจะเอาชนะฝ่ายตรงข้ามได้ หากว่าจะประสบชัยชนะในที่สุด แต่ในหลายกรณี การต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงนั้นบรรลุจุดหมายภายในเวลาอันสั้นเท่าๆ การเดิกล้ม พระราชบัญญัติแอสคัมป์ใน ค.ศ. ๑๗๖๖ ซึ่งฝ่ายอาณานิคมอเมริกาต่อต้านนั้น ประสบความสำเร็จภายในเวลาไม่กี่เดือน การรัฐประหารของคัมป์ ใน ค.ศ. ๑๙๒๐ ในเยอรมัน ก็ถูกทำลายพ่ายแพ้ไปภายในเวลาไม่กี่วัน และใน ค.ศ. ๑๙๔๒ บรรดาครูชาวนอร์เวก็สามารถทำลายความพยายามของรัฐบาลควิสลิง ที่จะจัดตั้งรัฐฟาสซิสต์เป็นครั้งแรก ภายในเวลาไม่กี่เดือน ใน ค.ศ. ๑๙๔๔ ก็มีการขับผู้เผด็จการชาวเอลซัลวาดอร์และกัวเตมาลาออกไปภายในเวลาไม่กี่วัน การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจในนครใหญ่ๆ ของอเมริกา ก็มักจะมีผลทำให้เกิดการจ้างงานชาวอเมริกันเชื้อสายอาฟริกันขึ้นมาเป็นจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว เวลาที่ใช้ในการบรรลุชัยชนะนั้น อาศัยองค์ประกอบอันหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาศัยพลังของผู้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

เราก็จะสามารถตั้งเอาคุณลักษณะในทางบวกของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงออกมาได้มากยิ่งขึ้น โดยการตรวจสอบและแก้ไขมโนทัศน์ที่ผิดพลาดเกี่ยวกับวิธีการต่อสู้ชนิดนี้ ประการแรกดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว วิธีการต่อสู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิ่งเฉย การยอมแพ้ หรือการยอมทนอยู่ให้อ่านาผู้อื่น หรือความขลาดกลัว เช่นเกี่ยวกับการต่อสู้โดยความรุนแรง สิ่งเหล่านี้จะต้องถูกปฏิเสธและเอาชนะได้ก่อน ประการที่ ๒ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นต้องไม่นำมาเปรียบกับการขังคุกควายจางหรือควายจิกวิทยาลัยวันๆ ถึงแม้ว่าอาจจะใช้การกระทำซึ่งยังให้เกิดแรงกดดันทางจิตวิทยา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติแทนที่จะใช้คำพูด

ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นเป็นการลงทัณฑ์ และเป็นวิธีการต่อสู้ชนิดหนึ่งซึ่งอาศัยพลังทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม พลังอื่น ๆ และการประสานพลังต่างๆ ในสถานการณ์ความขัดแย้ง ประการที่ ๓ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นไม่ได้อาศัยสมมติฐานที่ว่า คนนั้น "ดี" โดยธรรมชาติ ศักยภาพของมนุษย์ทั้งด้าน "ดี" และ "ชั่วร้าย" ก็เป็นที่ยอมรับกัน รวมไปถึงถึงความโหดร้ายและความไร้มนุษยธรรมอย่างสุดขั้วทั้งหมด ประการที่ ๔ ผู้คนซึ่งใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นนักสันตินิยมหรือเป็นนักบุญ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงส่วนใหญ่มักประสบผลสำเร็จด้วยฝีมือของคน "ธรรมดาๆ" ประการที่ ๕ ความสำเร็จของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น ไม่จำเป็นต้องอาศัยการมีหลักการและมาตรฐานร่วมกัน การมีชุมชนซึ่งมีผลประโยชน์ร่วมกันในระดับสูง หรือความผูกพันทางจิตวิทยาในระดับสูงระหว่างกลุ่มซึ่งมาต่อสู้กันอยู่ (ถึงแม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะมีส่วนช่วยให้ประสบความสำเร็จก็ตาม) ทั้งนี้ก็เป็นเพราะเราอาจจะใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงแบบบังคับได้เมื่อวิธีการที่จะยังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยสมัครใจประสบความล้มเหลว ประการที่ ๖ อย่างน้อยปฏิบัติการไร้ความรุนแรงก็เป็นปรากฏการณ์ในทางตะวันตกพอ ๆ กับที่เป็นปรากฏการณ์ในทางตะวันออก ที่จริงแล้วปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอาจจะเป็นปรากฏการณ์ตะวันตกยิ่งกว่าเสียอีก ถ้าเรานำเอากรณีที่มีการนัดหยุดงาน และการคว่ำบาตรในขบวนการกรรมกร หรือการต่อสู้โดยไม่ให้ความร่วมมือของกลุ่มประชาชาติซึ่งถูกกดขี่อย่างแพร่หลายมาร่วมพิจารณาด้วย ประการที่ ๗ ในปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นจะต้องไม่มีสมมติฐานที่ว่า ฝ่ายตรงกันข้ามจะไม่ใช้ความรุนแรงมาเผชิญกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง วิธีการนี้คิดค้นขึ้นมาเพื่อที่จะต่อสู้กับความรุนแรงเมื่อจำเป็น ประการที่ ๘ ไม่มีอะไรในทิวปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ที่จะบ่อนกั้นไม่ให้ถูกนำไปใช้เพื่อจุดมุ่งหมายที่ "ดี" หรือ "ชั่ว" ถึงแม้ว่าผลทางสังคมของการใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเพื่อวัตถุประสงค์ที่ "ชั่วร้าย" อาจจะแตกต่างอย่างยิ่งจากผลของการใช้ความรุนแรงเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน ประการที่ ๙ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นมิได้จำกัดอยู่เพียงการแก้ความขัดแย้งภายในประเทศในระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ยังมีที่ใช้อย่างแพร่หลายในการต่อต้านกับระบอบเผด็จการ การยึดครองของต่างชาติ และแม้กระทั่งสู้กับระบอบเผด็จการเบ็ดเสร็จ

ง. รูปแบบการต่อสู้ที่หลากหลาย

ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นไม่จำเป็นจะต้องนำมาซึ่งชัยชนะอย่างเต็มเปี่ยม หรือ

แม้กระทั่งชัยชนะบางส่วนเสมอไป คนที่ใช้วิธีการดังกล่าวก็ประสบความสำเร็จไม่น้อย และมีใช้วิธีการอันวิเศษวิโสแต่อย่างใด แต่ความหนักเป็นจริงทั้งกับการต่อสู้โดยใช้ความรุนแรง ด้วย รวมทั้งการต่อสู้ทางทหาร ไม่มีการต่อสู้รูปใดที่จะประกันได้ว่าจะได้ชัยชนะทุกครั้งที่ใช้ อย่างไรก็ตามความล้มเหลวของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในบางกรณีอาจจะเกิดขึ้น เพราะความอ่อนแอของกลุ่มที่ใช้วิธีการนี้ หรือเพราะความอ่อนแอในแง่ของยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ที่ใช้ ซึ่งก็เป็นเช่นเดียวกันในกรณีปฏิบัติการทางทหาร หากกลุ่มที่ใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงยังไม่มีพลังภายในอย่างเพียงพอ ยังไม่ได้มีเจตจำนงอันแน่วแน่ ตลอดจนความสามารถที่จะปฏิบัติงาน และคุณสมบัติอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมีประสิทธิภาพขึ้นมาได้แล้ว การย่ำเน้นหรือการพุกพ้ำซากแกวลีหรือคำกล่าวอย่างเช่น “ไร้ความรุนแรง” ก็จะไม่ช่วยอะไรได้เลย ไม่มีอะไรจะมาแทนที่พลัง และทักษะอันแท้จริงในการปฏิบัติการไร้ความรุนแรงได้ หากผู้ปฏิบัติการยังไม่มีสิ่งเหล่านี้เพียงพอที่จะเผชิญกับคู่ต่อสู้ แนวโน้มที่จะชนะก็มีน้อย เมื่อพิจารณาความไม่รู้เกี่ยวกับธรรมชาติและเงื่อนไขต่าง ๆ ของการปฏิบัติการไร้ความรุนแรงซึ่งแพร่หลายกันทั่วไป ตลอดจนการขาดความพยายามอันจริงจังที่จะเรียนรู้ว่าจะใช้วิธีการเหล่านี้ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดได้อย่างไรแล้ว ที่จริงก็น่าประหลาดใจที่ผู้ที่ใช้วิธีการดังกล่าวในอดีต ยังอุทิศค่าเปรียบกับชัยชนะ เป็นเรื่องเร่งด่วนที่จำต้องมีการศึกษาเปรียบเทียบการต่อสู้ที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว ตลอดจนวิธีการที่จะเพิ่มพูนประสิทธิภาพของวิธีการไร้ความรุนแรง

อย่างไรก็ตามเป็นที่ชัดเจนว่า ความล้มเหลวของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น ยังไม่เพียงพอที่จะอธิบายว่า เหตุใดวิธีการต่อสู้ดังกล่าวจึงไม่เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง การไม่ยอมรับนั้นมีหลายรูปแบบ ประการแรกก็คือการไม่ใส่ใจกับประวัติศาสตร์ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง วิธีการที่จริงมีใช้กันอย่างกว้างขวาง มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ในระหว่างที่มีการใช้วิธีการดังกล่าวอยู่นั้น พลังและประสิทธิภาพของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงก็เป็นที่ยอมรับและกล่าวขวัญกันถึงอยู่บ่อยครั้ง แต่เมื่อเหตุการณ์ดังกล่าวสิ้นสุดลง คุณสมบัติเช่นนั้น ก็ถูกลืมไป แม้กระทั่งความทรงจำก็ถดถอย เป็นการยากมากที่จะหารายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการต่อสู้ด้วยการไร้ความรุนแรงในอดีต

การหาสาเหตุแห่งการละเลยประวัติศาสตร์ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น ไม่

ใช้เรื่องง่ายที่จะแยกเหตุหนึ่งออกจากเหตุหนึ่ง หรือที่จะติดตามศึกษาการละเลยเป็นกรณีเฉพาะ
ในชั้นนี้คำอธิบายที่เสนอไปเป็นเพียงคำอธิบายแบบผิวเผินชั่วคราวเท่านั้น ในระดับของมหาชน
ทั่วไปแล้ว การพูดถึงหรือการจำกัดถึงการกระทำแห่งความรุนแรง เพื่อจุดมุ่งหมายอันที่ตามัน
เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับวีรบุรุษ และเป็นเรื่องที่มีสีสันและง่ายที่จะระลึกถึงอย่างได้อารมณ์ ความ
ทรงจำเกี่ยวกับความกล้าหาญดังกล่าวนี้มีผลต่อการมองปัจจุบัน และด้วยเหตุนี้ก็มีผลต่ออดีต
ถึงแม้ว่าปฏิบัติการ ไร้ความรุนแรงอาจจะเป็นปฏิบัติการที่เป็นวีรกรรมอันหาว่าหาญ และน่า
สนใจอย่างยิ่ง แต่การกระทำและวีรบุรุษของปฏิบัติการดังกล่าวก็ไม่ค่อยจะได้รับการยอมรับใน
ฐานะเป็นตัวอย่างของอนุชนรุ่นต่อไป เหตุผลที่ทำให้ประวัติศาสตร์ของปฏิบัติการ ไร้ความรุนแรง
แรงถูกละเลย ยิ่งอาจจะมีอยู่อีก และอาจเป็นเหตุผลพื้นฐานยิ่งกว่านั้น การที่นักประวัติศาสตร์
ละเลยการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรงนั้นอาจจะมีรากฐานอยู่ที่ทัศนคติของตนเอง และการยอมรับ
สมมติฐานของสังคมที่ว่า ความรุนแรงนั้นเป็นรูปแบบการต่อสู้ที่สำคัญ และมีประสิทธิภาพ
เพียงรูปแบบเดียว ยิ่งไปกว่านั้นในกรณีที่ประวัติศาสตร์อยู่ใกล้ชิดกับระบบปกครองและชนชั้น
นำผู้ปกครองที่กตัญญู และยอมให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวมาเมื่อมีอิทธิพลต่องานเขียนของตนแล้ว
การละเลยรูปแบบการต่อสู้แบบนั้นก็อาจจะสืบสาวไปได้ถึงข้อที่ว่า มันเป็นไปได้เพื่อประโยชน์สูงสุด
ของผู้ปกครองกลุ่มน้อย ผู้คนอาจจะคิดว่ารายละเอียดของรูปแบบการต่อสู้ซึ่งประชาชนผู้ไม่มี
กำลังอาวุธทางทหารมาใช้นั้น อาจจะเป็นคำสอนที่แท้จริงที่ว่าด้วยวิธีการต่อต้านชนชั้นนำ
ซึ่งประชาชนอาจจะนำมาใช้ต่อต้านผู้ปกครองของตนก็ได้ ยิ่งไปกว่านั้น หากมันเกิดการไม่ให้ความ
ความร่วมมืออย่างยืดเยื้อ และมีประสิทธิภาพของประชาชนไว้ นักประวัติศาสตร์อาจจะทำให้
ชื่อเสียงของผู้ปกครองต้องเสื่อมเสียไป และทำให้การบริหารของผู้ปกครองต้องถูกกล่าวหาหรือ
กล่าวไปในทางที่ไม่ดีว่า ผู้ปกครองนั้นไร้ประสิทธิภาพหรือไม่เป็นที่นิยมของประชาชน

นักมานุษยวิทยาได้ชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมมนุษย์จำนวนมาก
ซึ่งรวมไปถึงทัศนคติและพฤติกรรมอันตรงข้ามกันเกี่ยวกับความรุนแรงและความไม่รุนแรง
หากไม่ใช่เป็นเพราะความหลากหลายดังกล่าวแล้ว ก็คงยากที่จะหลีกเลี่ยงการสรุปว่า
ธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีความรุนแรงมากกว่าความไม่รุนแรง คนจำนวนมากหลายยอมรับข้อ
สรุปดังกล่าวนี้ และทัศนคติดังกล่าวก็มีอิทธิพลไม่แต่เพียงสิ่งซึ่งกระทำลงไป แต่ยังมีอิทธิพลต่อ
วิธีการที่เราตีความสิ่งซึ่งเกิดขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม ข้อสรุปที่ว่ามนุษย์นั้น โดยพื้นฐานมีความ

รุนแรงอยู่เป็นการบิดเบือนข้อเท็จจริง ทั้งนี้เพราะในสมมติฐานดังกล่าวนี้ อารยธรรมตะวันตกก็มีคติเข้าข้างความรุนแรงอยู่แล้ว ที่จริงแล้ว เมื่อผู้คนในสังคมของเราเผชิญกับสถานการณ์ซึ่งเห็นได้ชัดว่าความรุนแรงนั้นไม่ได้ให้เปรียบแต่อย่างใด และมีหลักฐานอย่างมั่นคงเพียงพอที่ชี้ว่า ทางเลือกแบบไร้ความรุนแรงก็มีอยู่ คนจำนวนมากก็ยังคงจะกล่าวว่าพวกเขา เชื่อ ว่าความรุนแรงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งเป็นการอาศัยความเชื่อศรัทธามากกว่าจะอาศัยหลักฐาน อคติโน้มเอียงเข้าหาความรุนแรงอันซึมลึกอยู่เช่นนี้ อาจมีส่วนต่อการละเลยการดำรงอยู่ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงก็ได้

ยังมีคำอธิบายการละเลยปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ในฐานะวิธีการทางการเมืองที่สำคัญ เป็นคำอธิบายที่ง่ายกว่าที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเสียอีก ทำไมวิธีการมองโลกแบบใหม่ ๆ จึงไม่เป็นที่ยอมรับกันก่อนหน้านั้น ถึงแม้ลูกแอปเปิ้ลจะตกลงจากต้นเป็นเวลานับศตวรรษมาแล้ว เหตุใดจึงต้องรอให้นิวตันมาเป็นผู้กำหนดหรือผู้สร้างกฎแห่งแรงโน้มถ่วงขึ้น เหตุใดลัทธิการเป็นทาสจึงเป็นที่ยอมรับกันเป็นเวลาหลายศตวรรษ ว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่ถูกต้องและจำเป็น ทำนองเดียวกัน ไกร ๆ ก็อาจจะถามคำถามคล้าย ๆ กันได้เกี่ยวกับวิธีการอันหลากหลายในการทำความเข้าใจความเป็นจริงและในการมองสังคม คำอธิบายการละเลยและการไม่ยอมรับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ทั้งในแง่ของการปฏิบัติ ธรรมชาติและศักยภาพของมันนั้น อาจจะคล้ายคลึงกับคำตอบต่อคำถามดังกล่าว

ยิ่งไปกว่านั้น เพิ่งจะเร็วๆ นี้เองที่ได้มีระบบบโนทัศน์แบบรอบด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์อันหลากหลาย ซึ่งดูเผิน ๆ แล้วแตกต่างกัน แต่ปัจจุบันเราจับมารวมกลุ่มกันในฐานะเป็นกรณีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ปัจจุบันเราคงจะไม่เพียงแต่เห็นเหตุการณ์และรูปแบบของการต่อสู้จำนวนมากมายที่แยกขาดออกจากกันหรือไม่สัมพันธ์กันเท่านั้น แต่เราจะเห็นได้ถึงการต่อสู้ที่มีลักษณะร่วมกันอยู่ประการหนึ่ง การต่อต้านของพวกพลีเบียนแห่งโรม หรือการทำทาสของชาวอาณานิคมอเมริกัน การคว่ำบาตรของชาวนาไอริช การนัดหยุดงานของกรรมกรที่สันต์ปีเตอร์สเบิร์ก การอดอาหารประท้วงของนักศึกษาอินเดียนามแอลจีเรีย การถือแพ่งของขบวนการคานธี การที่ชาวอเมริกันเชื้อสายอาฟริกันปฏิเสธที่จะขึ้นรถเมล์ในเมืองมอนต์โกเมอรีรัฐอลาบามา และการไต่เตียงของนักศึกษาที่ปลดขัณฑ์ถึงรัสเซียที่กรุงปราก เหล่านี้ล้วนเป็นลักษณะอันแตกต่างหลากหลายของพฤติกรรมพื้น

ฐานอย่างเดียวกัน นั่นคือปฏิบัติการไร้ความรุนแรง เครื่องมือในทางมโนทัศน์อย่างรอบด้าน ได้มีอยู่มาแล้วสำหรับรูปแบบต่างๆ ของการต่อสู้ในทางการทหาร และข้อเท็จจริงอันนี้เองที่มีส่วนทำให้การสงครามเป็นที่สนใจกันในรายละเอียดเป็นอันมาก ความสนใจในการสงครามนั้นรวมไปถึงการศึกษาในทางประวัติศาสตร์และในทางยุทธศาสตร์ ซึ่งมีส่วนช่วยการสงครามในอนาคตด้วย ส่วนในกรณีปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น ยังไม่เคยมีประเพณีที่ตระหนักถึงการดำรงอยู่และความสำคัญของวิธีการนี้ ในแบบที่ใกล้เคียงกับที่การสงครามได้รับเลย จนเมื่อเร็วๆ นี้เท่านั้น ประเพณีดังกล่าวนี้อาจจะทำให้การต่อสู้ที่ถูกละเลยไปได้รับความสนใจขึ้น และอาจจะก่อให้เกิดความรู้ที่จะนำมาใช้ในการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรงกรณีใหม่ๆ ต่อไปอีก

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ความตระหนักถึงประวัติศาสตร์ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น มีเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีอยู่เลย ไม่เพียงแต่ในบรรดามหาชนทั่วไปเท่านั้น แต่ยังไม่ได้อยู่ในบรรดาผู้นำในอนาคตของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอีกด้วย ตรงข้ามกับข้อสมมติฐานที่เคยมีมาแต่เดิม ก่อนที่คานธีจะทำการต่อสู้ เขามีความรู้โดยทั่วไปเกี่ยวกับการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงที่สำคัญๆ หลายครั้งในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัสเซีย ในจีน และในอินเดีย แต่ถึงกระนั้นก็ตามเขาไม่มีความรู้เกี่ยวกับข้อขัดแย้งดังกล่าวในรายละเอียดอย่างไร

การละเลยปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นทั่วไป ได้แก่การนำมาเปรียบเทียบกับความรุนแรงอย่างไม่ยุติธรรม ทั้งนี้โดยการใช้มาตรฐานตัดสิน หรือประเมินค่าวิธีการทั้งสองที่แตกต่างกัน บางครั้งเมื่อความรุนแรงนั้นไม่มีทางหรือไม่มีโอกาสจะประสบความสำเร็จได้ (ถึงแม้จะมีการเตรียมการอย่างดี) ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงก็ถูกนำมาใช้ ถึงแม้สถานการณ์แวดล้อมจะไม่อำนวยอย่างไรก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดการเตรียมการโดยทั่วไป ดังเช่นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเชกโกสโลวาเกีย ใน ค.ศ. ๑๙๖๘ แต่เมื่อปฏิบัติการดังกล่าวล้มเหลว ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์หรือถูกกล่าวหาทั้งหมด เพราะความสำเร็จของวิธีการดังกล่าวนั้นจำกัด หรือว่าเกิดขึ้นช้ามาก หรือไม่มีความสำเร็จเอาเลย แต่เมื่อความรุนแรงล้มเหลว หรือเมื่อความสำเร็จจากปฏิบัติการด้วยความรุนแรงอยู่ในแวววงที่จำกัดหรือใช้เวลายาวนาน ผู้คนก็มักจะโยนความผิดไปให้ข้อจำกัดหรือข้อแปรจำเพาะอย่างแต่ไม่ได้ใจมตีวิธีการ กรณีดังกล่าวนี้ไม่ค่อยจะเกิดขึ้นเมื่อมีการใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงน้อยครั้งมากที่วิธีการใช้ความรุนแรงและไม่ใช้ความรุนแรง จะถูกนำมาเทียบกันอย่างระมัด

ระวังและยุติธรรม ทั้งในด้านผู้บาดเจ็บ ล้มตาย ผลสำเร็จและความล้มเหลว (โดยใช้มาตรฐาน
จำเพาะ) ความเหมาะสมของการเตรียมการ รูปแบบของยุทธศาสตร์และสิ่งอื่นๆ ในกรณี
ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงยังให้เกิดผลสำเร็จโดยเต็มที่หรือสำเร็จบางส่วน ก็มีแนวโน้มที่จะล้ม
หรือลดทอนความสำคัญ หรือมองข้ามวิธีการต่อสู้เหล่านั้นไปว่าไม่มีความสำคัญ ในกรณีที่
ประสบผลสำเร็จอย่างเต็มรูป บางครั้งก็ไม่มีกรวิเคราะห์อย่างละเอียดถี่ถ้วนแต่เขียนอย่างลอยๆ
ว่าเป็นกรณีพิเศษ และไม่มีความสำคัญต่อการเมืองในอนาคต นี่คือการที่เกิขึ้นจากการล้ม
ระบอบซาร์ในรัสเซีย เมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๗ และการล้มล้างระบอบเผด็จการในเอสซัลวาตอร์และ
กัวเตมาลา เมื่อ ค.ศ. ๑๙๔๔ มีใครบ้างที่จำได้ว่าเหตุการณ์เหล่านี้คือชัยชนะซึ่งได้มาด้วยปฏิบัติ
การไร้ความรุนแรง เมื่อยามที่จำการต่อสู้ในอดีตกันได้ ก็มักจะล้มหรือปฏิเสธชัยชนะ หรือ
ลดทอนความสำเร็จของชัยชนะดังกล่าว (ดังในกรณีของการต่อสู้ของชาวอาณานิคมอเมริกัน
และการต่อสู้ของนักเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิมนุษยชนในอเมริกา) หรือไม่ก็อธิบายกันว่า ไม่มี
ส่วนเกี่ยวข้องกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง หรือมีการเกี่ยวข้องเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (ดังเช่น
ในการต่อสู้ของขบวนการคานธีในอินเดีย) ความสำเร็จเพียงบางส่วนก็มักถูกถือว่าเป็นความ
ล้มเหลวเสียทั้งหมด ตัวอย่างเช่นการต่อสู้ในแคว้นรุห์ต่อต้านการยึดครองของฝรั่งเศสและเบล-
เยียมในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๑ ในบางกรณีหรือในกรณีอื่นๆ การต่อสู้ไร้ความรุนแรง
อาจจะไม่ได้ถูกลดความสำคัญลงอย่างจริงจัง แต่อาจไปให้ความสำคัญกับการต่อสู้ด้วยความรุนแรง
ที่ประสบความสำเร็จน้อยกว่า หรือที่สำคัญน้อยกว่า ซึ่งเกิดขึ้นก่อนหน้าปฏิบัติการไร้
ความรุนแรง (ดังเช่นในยังการสมัยศตวรรษที่ ๑๙) หรือเกิดขึ้นพร้อมๆ กับปฏิบัติการไร้
ความรุนแรง (ดังเช่นในออสเตรียที่ถูกพวกนาซียึดครอง)

ฝ่ายตรงข้ามกับยุทธวิธีแบบไร้ความรุนแรงนี้ มักจะมีความเข้าใจผิดๆ หรือขาด
ข้อมูลเป็นพื้นฐาน ผู้ใดถือว่าเป็น "มิตรของวิธีการไร้ความรุนแรง" เช่นนักสันตินิยมบางพวก
ก็มักจะทำให้ผู้อื่นที่ถอยที่จะพิจารณาวิธีการดังกล่าวอย่างเอาจริงเอาจัง เพราะการขาดความรู้
และเพราะการบิดเบือนของพวกเขาเอง อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้ว ปฏิบัติการไร้ความ
รุนแรงในอดีตมักจะถูกละเลย ไม่ได้รับการหยิบยกมาพิจารณาเพื่อใช้เป็นวิธีการเผชิญกับความ
ขัดแย้งในอนาคต

ตัวอย่างจากอดีต

เพราะฉะนั้น ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจึงยังเป็นวิธีการทางการเมืองที่ค่อยพัฒนา ถึงแม้จะมีการนำมาใช้อย่างกว้างขวาง ก็ไม่สู้จะมีความพยายามอย่างจริงจังเท่าใดนักที่จะเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ และกลไกการทำงานของมัน โดยแท้จริงแล้ว ไม่มีทั้งการวิจัยหรือวางแผนใดๆ เลยที่จะเป็นไปเพื่อพัฒนาและปรับปรุงวิธีการดังกล่าว ซึ่งเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามอย่างเห็นได้ชัดกับการยุทธในทางทหาร สงครามจรยุทธ์และกระบวนการในระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน จนถึงปัจจุบันนี้ สิ่งที่เราได้เกี่ยวกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยพื้นฐานก็คือ วิธีการซึ่งยังไม่ได้ปรับปรุง กิ่งคืบกิ่งคืบ และเกิดขึ้นมาเอง เป็นรูปแบบของวิธีการต่อสู้ซึ่งยังรอการเพิ่มพูนประสิทธิภาพ และขยายศักยภาพทางการเมืองออกไปอีก

อย่างไรก็ตามในช่วง ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงก็ได้เพิ่มความสำคัญในทางการเมืองอย่างไม่เคยเป็นมาก่อนทั่วโลก กลุ่มบุคคลซึ่งใช้วิธีการดังกล่าวนี้ได้ประสบความสำเร็จกันอย่างใหญ่หลวงมากมาย ชัยชนะมีตั้งแต่ค่าแรงที่สูงขึ้น หรือเงื่อนไขการทำงานที่ดีขึ้น ประเพณีหรือขนบธรรมเนียมก็ถูกล้มล้างไป มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล ยกเลิกกฎหมาย ประกาศบทบัญญัติใหม่ หรือจัดการปฏิรูประบบเสนาบดีใหม่ กองทัพถูกพิชิตและฝ่ายรุกรานนั้นต้องประสบปัญหาอย่างใหญ่หลวง อาณาจักรใหญ่ๆ ถูกทำให้เป็นอัมพาต การยึดอำนาจก็ถูกขัดขวาง และมีการโค่นล้มผู้เผด็จการ แต่ก็มีบางครั้งบางคราวเช่นกันที่วิธีการดังกล่าวนี้ ถูกใช้ไปเพื่อขัดขวางหรือชะลอการเปลี่ยนแปลงและนโยบายที่ผู้อื่นมองเห็นว่าพึงปรารถนา และเป็นนโยบายที่ก้าวหน้า กิ่งที่เกิดขึ้นกับพวกแบ่งแยกผิวในภาคใต้ตอนล่างของสหรัฐอเมริกา

ก. ตัวอย่างในประวัติศาสตร์ยุคต้น

ประวัติศาสตร์อันยาวนานส่วนใหญ่ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น สูญหายไป เพราะไม่มีใครสนใจจะบันทึกและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการต่อสู้เอาไว้ แม้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่หรือข้อมูลอื่น ๆ ซึ่งเหลืออยู่ ก็ไม่อาจจะนำมาประสานร่วมกันได้ ผลก็คือเราจึงไม่มีประวัติศาสตร์ที่รอบคอบของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงและพัฒนาการของมัน เพราะฉะนั้นในตอนนี้เราจึงเพียงแต่กล่าวถึงโครงสร้างของประวัติศาสตร์แห่งปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในความ

หมายอย่างกว้าง ๆ และพยายามให้ตัวอย่างจากกรณีซึ่งมีความสำคัญและน่าสนใจเป็นพิเศษบางกรณี แต่สิ่งเหล่านี้ไม่สู้จะมีอิทธิพลต่อการต่อสู้ในระยะหลังเท่าใดนัก เพราะการต่อสู้โดยใช้วิธีการดังกล่าวมักจะเป็นไปอย่างอิสระจากการปฏิบัติการที่ผ่านมาในอดีต

ที่แท้แล้ว ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมีมานานักแล้วในอดีต ตัวอย่างนั้นค่อยไปอย่างน้อยถึงสมัยโรมันโบราณ ตัวอย่างเช่นในปี ๔๕๔ ก่อนคริสตกาล พวกพลีเบียนแห่งโรมได้ถอยจากนครไปยังภูเขาซึ่งต่อมาเรียกกันว่า "ภูเขาทักคัส" แทนที่จะฆาตกรรมพวกกงสุลเพื่อขจัดความทุกข์ยาก พวกพลีเบียนก็อยู่ที่ภูเขาทักคัสนั้นเป็นเวลาหลายวัน และปฏิเสธที่จะดำเนินชีวิตตามปกติในนคร ภายหลังเมื่อตกลงกันได้ ทั้งชีวิตและสถานภาพของคนเหล่านี้ก็ได้รับการพัฒนาให้อยู่ในสภาพที่ดีขึ้นเป็นอันมาก* ทีโอดอร์ มอมเสน (Theodor Mommsen) ได้เสนอข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำของชาวโรมันที่คล้ายคลึงกัน เมื่อปี ๒๕๘ ก่อนคริสตกาล กองทัพโรมันถอยจากสงคราม และพบว่าข้อเสนอให้มีการปฏิรูปนั้นถูกขจัดขวางในสภาซีเนต แทนที่จะใช้ปฏิบัติการทางทหาร กองทัพก็เดินขบวนไปยังอาณาเขตอันอุดมสมบูรณ์ในแถบครุสคูเมรียาและยิตเฮา "ภูเขาทักคัส" และขู่ว่าจะจัดตั้งนครพลีเบียนใหม่ขึ้นมา สภาซีเนตจึงยอมแพ้ในที่สุด*

ถึงแม้จะมีหลักฐานเอกสารอื่น ๆ ที่กล่าวถึงปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในโลกเมดิเตอร์เรเนียนโบราณอยู่เป็นครั้งเป็นคราว แต่เหตุการณ์เหล่านี้ก็ไม่มีรายละเอียด เราอาจจะกล่าวถึงบางเหตุการณ์ต่อไปข้างหน้า ในฐานะตัวอย่างของวิธีการเฉพาะบางประการ ทุกวันนี้ยังมีได้มีความพยายามอย่างเป็นระบบที่จะจัดรวบรวม หรือกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในยุคต้น ๆ ไม่เพียงแต่สมัยโรมันเท่านั้น แต่ยังมีจากอารยธรรมอันหลากหลายและประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกอีกด้วย แน่แน่นอนว่าปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น จะต้องเกิดระหว่างยุคสมัยของโรมันและสมัยศตวรรษที่ ๑๘ เมื่อมีเอกสารหลักฐานมากมายขึ้น ตัวอย่างเช่นการต่อสู้ของชาวเนเธอร์แลนด์ต่อต้านกับการปกครองของสเปนตั้งแต่ ค.ศ. ๑๕๖๕-๑๕๗๖ ก็เป็นการต่อสู้ที่สำคัญอย่างหนึ่ง แต่เราก็ไม่มีข้อมูลรัดกุมและรับกันเพียงพอที่เกี่ยวกับกรณีปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในระหว่างศตวรรษดังกล่าวนี้ ช่วงที่ขาดหายนี้ ยังรอการศึกษา และเขียนขึ้นมา การศึกษาอย่างรอบคอบจากทัศนะดังกล่าวโดยอาศัยเอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวที่มีอยู่ จะเป็นคุณูปการอย่างมหาศาล

ข. การขยายตัวของ การต่อสู้แบบไร้ความรุนแรงสมัยก่อนคานธี

อย่างไรก็ตามเราคงเห็นได้ว่าการขยายตัวอย่างสำคัญของวิธีการดังกล่าว สมัยก่อนคานธีนั้น เกิดขึ้นนับแต่กลางศตวรรษที่ ๑๘ มาจนถึงศตวรรษที่ ๒๐ ในระหว่างช่วงเวลาดังกล่าว วิธีการนี้เกิดขึ้นชัดเจนจากกลุ่มต่าง ๆ ๔ กลุ่ม กลุ่มแรกประกอบด้วยพวกชาตินิยม (และคนอื่น ๆ ซึ่งถูกปกครองจากนครหลวงอันอยู่ห่างไกล) ซึ่งพบว่าปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นมีประโยชน์ในการต่อต้านกับศัตรูต่างตัวหรือกฎหมายของต่างตัว การต่อสู้ของชาวอาณานิคมอเมริกันก่อน ค.ศ. ๑๗๗๕ นั้น เป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจและสำคัญอย่างยิ่งของการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรงดังกล่าว ตัวอย่างเช่น ในช่วงนี้ ตาเนียด ดุลานี (Daniel Dulany) แห่งรัฐแมริแลนด์ ได้ประกาศการต่อต้านทางเศรษฐกิจเพื่อบีบบังคับรัฐสภาให้ยกเลิกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม ในข้อเสนอของเขา เขาได้ชักจูงให้ชาวอาณานิคมยอมรับหลักการปฏิบัติซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับวิธีการนี้ กล่าวคือ "แทนที่จะขว้างขว้างตัวเองหรือร้องไห้หรือร้องไห้และโหยทวนเพื่อให้ได้มาซึ่งความเมตตา ในกรณีนี้เราควรจะทำลายกับทรราชด้วยจิตวิญญาณ ด้วยพลังใจ และด้วยความร่าเริงแจ่มใส โดยชี้ให้เห็นถึงความไร้อำนาจของมัน โดยทำให้มันเป็นสิ่งที่ไม่สมควรจะถูก และน่ารังเกียจ"^๖

ตัวอย่างของนักชาตินิยมอื่นรวมไปถึงการต่อต้านออสเตรเลียของชาวซังกาเรียน ระหว่างค.ศ. ๑๘๕๐-๑๘๖๗ การกดขี่ขูดรีดเงินในอินเดียศตวรรษที่ ๒๐ ทั้งการต่อสู้ของชาวอเมริกันและชาวซังกาเรียนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง และมีประสิทธิภาพอย่างสูงด้วย แต่ทุกวันนี้ระดับความสำเร็จที่คนอเมริกันได้รับในการเรียกร้อง ตลอดจนอำนาจของอังกฤษที่อ่อนเปลี้ย อันเนื่องมาจากการไม่ให้ความร่วมมือกัน ก็ไม่เป็นที่ตระหนักกันทั่วไปมากนัก การต่อสู้แบบไร้ความรุนแรงของฮังการีซึ่งนำโดยเคียก (Deák) ก็จะถูกลืมไปเป็นส่วนใหญ่ และก็ไม่มีนักประวัติศาสตร์ที่ดีให้ความสนใจแต่อย่างใด ในขณะที่การต่อสู้โดยความรุนแรงภายใต้คอซซัท (Kossuth) ซึ่งเกิดขึ้นก่อนหน้านั้นและเป็นการต่อสู้ที่ไม่ประสบผลสำเร็จอย่างยิ่ง กลับเป็นที่จดจำกันได้และยังคงถือเป็นอนุคมคติ

พลังผลักดันแหล่งที่ ๒ แห่งพัฒนาการการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงในช่วงนี้ มาจากสหพันธ์กรรมกร และพวกหัวก้าวหน้า (Radical) ทั้งหลาย ที่อาศัยการต่อสู้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการนัดหยุดงาน หรือการนัดหยุดงานโดยทั่วไป และการคว่ำบาตรเพื่อต่อต้านกับสิ่งที่เขา

เรียกว่าเป็นระบบสังคมที่ไม่ยุติธรรม ทั้งนี้เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของผู้ใช้แรงงาน การ
พิจารณาถึงประวัติศาสตร์ของขบวนการกรรมกร และการต่อสู้ของสหพันธ์กรรมกร ตลอดจน
จนการตระหนักถึงการใช่วิธีการดังกล่าวในปัจจุบัน จะชี้ให้เห็นอย่างรวดเร็วถึงระดับขอบข่าย
ที่การหยุดงานและการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ ได้เคยถูกใช้มา และยังใช้อยู่ในปัจจุบัน อันที่
จริงแล้ว วิธีการต่อสู้ดังกล่าวนี้เป็นปฏิบัติการที่มีพื้นฐานอยู่บนความตระหนักที่รู้ว่าการถอนตัว
ของผู้ใช้แรงงานนั้นเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการต่อสู้ ซึ่งไม่เพียงแต่จะทำให้สภาวะการทำงาน
ดีขึ้น หรือทำให้ได้ค่าแรงงานสูงขึ้นเท่านั้น แต่บ่อยครั้งก็ยังมีผลต่อการขยายสิทธิในการ
ลงคะแนนเสียง ทำให้ผู้ใช้แรงงานมีอำนาจทางการเมืองมากขึ้น และก่อให้เกิดการปฏิรูปทาง
ก้านนิติบัญญัติด้วย เรามักจะหลงลืมความสำคัญเหล่านี้ไปเมื่อประชาชนให้ความสำคัญกับความ
ไม่สะดวกของตนเอง ซึ่งเกิดขึ้นเพราะการนัดหยุดงานมากขึ้นกว่าเดิม ถึงแม้ว่าความไม่สะดวก
ดังกล่าวจะมีอยู่เสมอ ๆ ก็ตาม แต่ก็โชคดีสำหรับทั้งสังคมแรงงานและสังคมส่วนรวมด้วย ที่มี
การใช้การนัดหยุดงาน หรือการคว่ำบาตรขึ้นมา เพื่อแก้ปัญหาความชอบธรรมในทางเศรษฐกิจ
แทนที่จะมีการโจมตีด้วยกำลัง หรือการทำร้ายผู้จัดการโรงงาน หรือเจ้าของ การวางเพลิง
การก่อจลาจล การระเบิดหรือการลอบสังหาร ปัจจุบันนี้วิธีการดังกล่าวอาจดูไม่เหมาะสมที่จะ
บรรลุมิติวัตถุประสงค์ แต่ก็เป็นภาพสะท้อนของระดับการเปลี่ยนแปลงจากวิธีการต่อสู้ด้วยความ
รุนแรงในประเด็นเหล่านี้ มาเป็นปฏิบัติการไร้ความรุนแรง เพื่อให้บรรลุมิติวัตถุประสงค์ตาม
ต้องการด้วยการเจรจา ทุกวันนี้ก็มักมีผู้เสนอแนวทางการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงใน
รูปแบบการนัดหยุดงานทั่วไปนั้น ก็คือผู้ประกาศหรือผู้สนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงทาง
เศรษฐกิจและการเมืองที่สำคัญ ๆ นั้นเอง

พลังผลักดันเหล่านี้ ๓ ในการพัฒนาวิธีการไร้ความรุนแรงในระดับของความคิด
และตัวอย่างส่วนบุคคลนั้น มาจากปัจเจกชนอย่างเช่น ลีโอ คอลอสตอย^๕ ในรัสเซีย และเฮนรี
เดวิด ทอโร^๖ ในสหรัฐอเมริกา ทั้งสองท่านนั้นเป็นผู้ประสงค์จะแสดงให้เห็นว่า วิธีการ
สันติจะสร้างสังคมที่ดีกว่าขึ้นมาได้อย่างไร

ตัวอย่างเช่น ทอโรได้ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพทางการเมืองของการถือแฟ่งต่อกฎหมาย
ซึ่ง "ไร้ศีลธรรม" เขาเขียนว่า "จงให้ชีวิตของท่านเป็นตัวขัดขวางและหยุดจักรกลนั้นเสีย"
เมื่อพูดถึงการถือแฟ่งและเจตจำนงที่จะยอมเข้าคุก ในฐานะวิธีการต่อสู้กับลัทธินิยมทาสใน

สหรัฐอเมริกา เขากล่าวต่อไปว่า "ชนกลุ่มน้อยนั้นไร้อำนาจเมื่อต้องทำตามชนกลุ่มใหญ่ ถึง
จุดนั้นแล้ว ก็ไม่เป็นแม้กระทั่งชนกลุ่มน้อย แต่ชนกลุ่มน้อยนั้นจะเข้มแข็งไม่มีอะไรต้านทาน
ได้ เมื่อคั่งงั่งสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวของตัวเอง" เขายังคาดหวังว่า แม้ข้าราชการของผู้ปกครองนั้น
ก็ยังอาจใช้วิธีข้อแพ่งได้ด้วย "เมื่อประชาชนพลเมืองปฏิเสศที่จะให้การยอมรับและนายทหาร
ลาออกจากตำแหน่งงานของตนเองแล้ว การปฏิวัติก็สำเร็จ"^{๖๖}

ข้อถกเถียงของคอลลสคอยใน "จดหมายถึงชาวฮินดู" ที่ว่าการที่อังกฤษปกครอง
อินเดียได้นั้น ก็เพราะการยอมทนอยู่ใต้อำนาจ และการให้ความร่วมมือของคนอินเดียเองนั้น
ก็ถือกันว่าทำให้คนเรีประทับใจเป็นอันมาก อย่างไรก็ตาม ในแง่ผลทางการเมืองแล้ว การ
ใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยขบวนการกรรมกรและในการต่อต้านกับผู้ปกครองต่างกั่วนั้น
มีความสำคัญมากกว่าคนอย่างทอโร หรือคอลลสคอยเสียอีก

กลุ่มที่ ๔ ซึ่งมีส่วนเสริมสร้างพัฒนาการให้แก่ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงก่อนสมัย
คานธีอย่างไม่รู้ตัวไม่มากนักย่อย ก็คือผู้คัดค้านระบอบเผด็จการ^{๖๗} ซึ่งไม่ได้มาจากต่างประเทศ
แต่เกิดขึ้นภายในประเทศของตนเอง ผลอันสำคัญยิ่งจะเห็นได้ชัดเจนจากการปฏิวัติรัสเซียซึ่ง
ล้มเหลวใน ค.ศ. ๑๙๐๕ กรณีนี้สมควรที่จะได้รับการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์อย่างละเอียดและ
รอบคอบกว่านั้น บทเรียนที่ได้จากปฏิวัติที่ล้มเหลวนั้น อาจจะลึกซึ้งเกินกว่าคำอธิบายที่ให้กัน
อยู่ที่ว่า "สถานการณ์ยังไม่สุกงอม" หรือที่ว่าจำเป็นต้องมีการปฏิวัติด้วยความรุนแรงอย่าง
เต็มรูป

๖๖๖ ๕ ๖ ก. กรณีทเกิดชนเมอดนศตวรรษที่ ๒๐

การกล่าวอย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับธรรมชาติของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง และการ
สำรวจในทางประวัติศาสตร์อย่างคร่าว ๆ นั้น หากเสริมด้วยตัวอย่างการต่อสู้โดยมีหลักฐาน
ข้อมูลในบางกรณีที่เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ ๒๐ นี้ อาจจะช่วยให้เห็นข้อเท็จจริงและมีเนื้อหา
ทางการเมืองเพิ่มขึ้น กรณีตัวอย่างนี้จะเริ่มตั้งแต่การปฏิวัติรัสเซียใน ค.ศ. ๑๙๑๕

๑) อาณาจักรรัสเซียใน ค.ศ. ๑๙๐๕-๑๙๐๖^{๖๘} อาณาจักรรัสเซียเคยปกครอง
โดยพระเจ้าซาร์ผู้เชื่อมั่นในทฤษฎีของพระองค์ในการปกครองนั้น สันตะเทือนด้วยความไม่
สงบภายใน และการพ่ายแพ้อย่างหมดรูปในสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่น หลายปีก่อน ค.ศ. ๑๙๐๕
ก็ปรากฏว่ามีความไม่พึงพอใจ ในหมู่ชาวนา กรรมกร นักศึกษาและปัญญาชนเป็นอันมาก

ผู้คนเรียกร้องมากขึ้นให้รัฐบาลที่เป็นตัวแทนของประชาชน และได้เกิดการนัดหยุดงานโดย
กรรมกรอุตสาหกรรมแล้ว

ในเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๐๕ ประชาชนหลายพันคนเดินขบวนอย่างสงบไปยัง
พระราชวังฤดูหนาว ที่เมืองเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก เพื่อเสนอข้อเรียกร้องเล็ก ๆ น้อย ๆ ต่อพระ
เจ้าซาร์ แต่ยามรักษาวังกลับยิงปืนเข้าในฝูงชน ผู้คนกว่าร้อยล้มตายลง และอีกกว่า ๓๐๐ คน
ได้รับบาดเจ็บ วันนั้นเป็นที่รู้จักกันต่อมาในนามของ "วันอาทิตย์นองเลือด" การปฏิวัติซึ่ง
ส่วนใหญ่ไร้ความรุนแรงก็เกิดขึ้นตามมาโดยอัตโนมัติ มีการใช้ความรุนแรงอยู่บ้างเหมือนกัน
โดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยพวกขวาวน แต่การต่อสู้เป็นเวลากว่าปีนั้น ส่วนใหญ่ก็ปรากฏในรูป
ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหยุดงาน การนัดหยุดงาน
ขนาดใหญ่ซึ่งทำให้กรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก มอสโก การรถไฟและระบบการคมนาคมทั้งหมด
เป็นอัมพาตไปนั้น เป็นเพียงรูปแบบที่ชัดเจนของการต่อต้าน (รูปแบบเหล่านั้นจะได้อธิบาย
ต่อไปในบทถัด ๆ ไป) จังหวัดหลายจังหวัดและชนชาติหลายสัญชาติได้คัดค้านเองออกจากการ
ควบคุมของระบบซาร์และจัดตั้งรัฐบาลซึ่งเป็นอิสระขึ้น

มาถึงเดือนตุลาคม ประเทศทั้งประเทศก็เป็นอัมพาต ในที่สุดพระเจ้าซาร์ก็ออก
คำประกาศเดือนตุลาคม ยอมให้มีสถานิติบัญญัติที่ได้มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่า
แม้จะไม่สมบูรณ์แต่ก็มีอำนาจพอสมควรเช่นกัน นี่เป็นสิ่งที่พระเจ้าซาร์เคยสาบานว่าจะไม่
กระทำเป็นอันขาด อย่างไรก็ตามการปฏิวัติก็ดำเนินต่อไป หนังสือพิมพ์วารสาร และนิตยสาร
ต่าง ๆ ไม่เอาใจใส่กับสารควบคุมตรวจตราข่าวสารแต่อย่างใด สหพันธ์กรรมกร เด็บโตขึ้น
อย่างรวดเร็ว สภาที่เรียกกันว่าโซเวียต กลายเป็นองค์กรประชาชนที่ช้อนกับรัฐบาล และ
เป็นตัวแทนของประชาชนมากกว่าระบอบการปกครองที่จัดตั้งขึ้นมา ได้มีการขบถอย่างจำกัด
ในบรรดาทหาร และพวกทหารเรืออยู่ก่อนแล้ว ความภักดีของกองทัพก็ลดทอนลงไป และ
ความสับสนหรือการล่มสลายของระบอบการปกครองนั้น ก็ขึ้นอยู่กับกรยินยอมเชื่อฟังหรือ
การขบถในระบับกว้างของทหารนั่นเอง นักประวัติศาสตร์ผู้หนึ่งรายงานว่าถึงจุดนี้ กว่า ๒
ใน ๓ ของกองทัพรัฐบาลในปัจจุบันเป็นกองกำลังที่ฟังพามีได้

ในระหว่างที่มีการนัดหยุดงานอย่างกว้างขวางนี้เอง พวกบอลเชวิคและเมนเชวิค
ก็ประสบความสำเร็จในการชักนำให้สภาโซเวียตของมอสโกยอมรับแผนการที่จะแปรการนัด

หยุดงานทั่วไปของนครมอสโคในต้นเดือนธันวาคม ๑๙๐๕ ให้เป็นการลุกฮือด้วยกำลังรบ เมื่อเผชิญกับความรุนแรงของพวกเขา ซึ่งคุกคามชีวิตของตนเอง พวกเขาหนีในมอสโคก็กลับมาเชื่อฟังคำสั่งกันนานใหญ่ และการลุกฮือด้วยความรุนแรงก็ถูกบดขยี้ลงไป ระบอบการปกครองก็เอาชัยชนะดังกล่าวนั้นเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการตีโต้ขบวนการปฏิวัติ บรรดาผู้นำหยุดงานยังต้องเผชิญกับปัญหาอื่น ๆ อีก แต่นักประวัติศาสตร์ที่สำคัญส่วนใหญ่ มองการฟ่ายแพ้ของการลุกฮือในมอสโคว่า เป็นจุดเริ่มต้นแห่งจุดจบของการปฏิวัติ ค.ศ. ๑๙๐๕

ยังมีการต่อสู้รูปแบบอื่นต่อไปถึง ค.ศ. ๑๙๐๖ การโค่นล้มระบอบอัคราธิปไตยของพระเจ้าซาร์นั้นเลื่อนออกไป จนกระทั่งการปฏิวัติในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๑๗ ทำให้พรรคการเมืองซึ่งประกาศการปฏิวัตินั้นแปลกใจเป็นอันมาก เช่นเดียวกับเมื่อ ค.ศ. ๑๙๐๕

การต่อสู้ของคานธีนั้นเริ่มขึ้นในอาฟริกาใต้เมื่อ ค.ศ. ๑๙๐๖ ต่อต้านกับการกดขี่ของพวกนิยมผิวขาวที่กระทำต่อชาวอินเดียน และดำเนินต่อไปในอินเดียเมื่อเขากลับบ้านเมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๕ จนกระทั่งเขาถูกลอบสังหารใน ค.ศ. ๑๙๔๘ บทเรียนทางประวัติศาสตร์อันสำคัญจะได้พิจารณาต่อไปข้างหน้า อย่างไรก็ตามจุดสำคัญก็คือ คุณูปการของฝ่ายที่อยู่นอกแนวทางคานธีที่มีต่อพัฒนาการแห่งปฏิบัติการแบบไร้ความรุนแรง ตลอดจนศักยภาพทางการเมืองนั้น ยังดำเนินต่อมาแม้กระทั่งการต่อสู้ของคานธีได้เริ่มขึ้นแล้ว

๒) เบอรัลลิน ค.ศ. ๑๙๒๐^{๓๓} การรัฐประหารของฝ่ายขวานำโดยคัป ที่กระทำต่อสาธารณรัฐไวมาแห่งเยอรมัน เมื่อเริ่มต้นขึ้นนั้น ถูกล้มล้างไปด้วยปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ปฏิบัติการดังกล่าวได้ดำเนินไปเพื่อสนับสนุนรัฐบาลที่ชอบธรรม หลังจากที่รัฐบาลนั้นได้ลี้ภัยไปจากเบอรัลลินแล้ว เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นโดยมิได้มีการเตรียมการหรือฝึกฝนไว้ล่วงหน้าก่อน เป็นเรื่องน่าสนใจยิ่ง ถึงแม้ว่าฝ่ายรัฐประหารนั้นเองก็ค่อนข้างจะเป็นมือสมัครเล่น และการต่อต้านที่ดำเนินไปก็มีใช้ตัวแบบที่สมบูรณ์แต่อย่างใด กรณีนี้ยังเป็นตัวอย่างชี้ให้เห็นว่าปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นอาจใช้เพื่อพิทักษ์รักษาระบอบการปกครอง หรือระบอบการเมือง เช่นเดียวกับที่จะใช้ต่อต้านระบอบการปกครองหรือระบอบการเมือง

ตั้งแต่ต้นมาแล้ว สาธารณรัฐไวมาใหม่ต้องเผชิญกับความยากลำบากอย่างมหากาฬ สืบเนื่องจากการฟ่ายแพ้สงคราม ได้แก่ปัญหาความยุ่งยากทางเศรษฐกิจ ความไม่สงบทางการเมือง การทหาร และความพยายามที่จะก่อปฏิวัติภายใต้เงื่อนไขหรือสถานการณ์ดังกล่าว คอกเทอร์

วูล์ฟกัง คัป (Dr. Wolfgang Kapp) และนายพลโทไฟรเฮ้ วอลเตอร์ ฟอน ลุตวิช (Frei herr Walter Von Luttwitz) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากนายพลเอริค ฟอน ลูเดนดอร์ฟ (Erich Von Ludendorff) และนายทหารของกองทัพบกอีกมากมายได้ร่วมกันวางแผนทำการรัฐประหารโดยพวกฝ่ายขวาสนับสนุนราชาธิปไตย ในวันที่ ๑๐ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๒๐ นายพล ลุตวิชก็นำกำลังไปยื่นต่อประธานาธิบดีเฟรดริค อีเบิร์ต (Friedrich Ebert) รัฐบาลปฏิเสห คำขาดดังกล่าว และก็เป็นที่แน่ชัดว่า จะมีการพยายามก่อการรัฐประหาร รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงกลาโหม กุสตาฟ โนสก์ (Gustav Noske) ได้เตือนลุตวิชว่า ถ้าหากมีการขัดขืน คำสั่ง และมีการใช้กำลังทหารเพื่อพยายามจะโค่นล้มสาธารณรัฐแล้ว รัฐบาลก็จะจัดการให้มีการนัดหยุดงานทั่วไปขึ้น จากการพบปะกับนายพลทั้งหลายแสดงให้เห็นว่า คนเหล่านี้ไม่ประสงค์จะใช้กำลังทหารเพื่อเอาชนะการรัฐประหารของฝ่ายขวา พวกนายพลจะไม่คุ้มกันปกป้องสาธารณรัฐ ในวันที่เดียวกันคือวันที่ ๑๒ มีนาคม ฝ่ายรัฐประหารเริ่มเดินขบวนเข้าสู่กรุงเบอร์ลิน ถึงแม้จะมีการเตรียมการเพียงเล็กน้อย เจ้าหน้าที่ตำรวจก็เข้าข้างฝ่ายก่อการ เป็นที่สงสัยกันอย่างมากว่าทหารของรัฐบาลจะยิงทหารที่เดินมาจากกองพลบอลติก รัฐบาลอีเบิร์ตได้หลบออกจากเบอร์ลินโดยไม่มีการต่อสู้ โดยเดินทางไปเครสเคนก่อนแล้วก็เดินทางต่อไปยังสตูกาต เบอร์ลินถูกยึดในวันเสาร์ที่ ๑๓ มีนาคม ฝ่ายก่อการประกาศจัดตั้งรัฐบาลใหม่ แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลต่าง ๆ นั้นได้รับคำสั่งจากรัฐบาลอีเบิร์ตให้ปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือทั้งหมดแก่ระบบการปกครองของคัป และให้ธำรงความสัมพันธ์กับรัฐบาลที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

เมื่อหน่วยกึ่งทหารอิสระได้ยึดสำนักงานของหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาล ๒ ฉบับในบ่ายวันอาทิตย์ เจ้าพนักงานการพิมพ์ในเบอร์ลินทั้งหมดก็ไม่ทำงาน คนงานอื่น ๆ ในเบอร์ลินเป็นพันธมิตรกันนัดหยุดงานพร้อมกันหมด ต่อมาในวันอาทิตย์นั่นเอง ก็มีประกาศเรียกให้ดำเนินการนัดหยุดงานทั่วไปต่อที่รัฐประหาร ลงนามโดยสมาชิกคณะกรรมการบริหารของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย และสมาชิกพรรคดังกล่าวซึ่งอยู่ในคณะรัฐมนตรีอีเบิร์ต "มีอยู่วิธีเดียวเท่านั้นที่จะป้องกันการกลับมาของกษัตริย์วิลเฮล์มที่ ๒ นั่นคือการทำให้ชีวิตทางเศรษฐกิจทั้งหมดเป็นอัมพาตไปสิ้น จะต้องไม่มีมือแม่สก็ข้างเดียวที่ขยับ จะต้องไม่มีคนงานแม่สก็คนเดียวที่จะให้ความช่วยเหลือต่อผู้เผด็จการฝ่ายทหาร จะต้องมีการนัดหยุดงานทั่วกัน ไปหมด

ตลอดแนว”๑๔ การนัดหยุดงานทั่วไปครั้งนี้มีต้นงานจากทุกกลุ่มการเมืองและกลุ่มศาสนาให้ การสนับสนุน (อย่างไรก็ตาม ตอนแรกพวกคอมมิวนิสต์ปฏิเสธที่จะให้การสนับสนุนการนัด หยุดงาน) ไม่มี “บริการที่สำคัญ” ใดๆ เลยที่ได้รับการยกเว้น ดังที่ได้พรรณนาไว้ในบทที่ ๑ แล้ว แม้กระทั่งตัวข้าราชการเองก็ไม่ให้ความร่วมมือ ฝ่ายของคป ขาดเงิน และข้าราชการ ธรรมดาก็ไม่ให้ความร่วมมือ หรือไม่เช่นนั้นก็ปฏิเสธที่จะมาเป็นผู้นำกระทรวงต่าง ๆ ภายใต้ ระบบปกครองของคป ซึ่งไม่สามารถจะได้รับการร่วมมือจากระบบราชการภายในได้เลย กรรมการทั้งหลายก็พยายามจะใช้อิทธิพลต่อกองทหารของพวกคป

ในวันที่ ๑๕ มีนาคม รัฐบาลอิมเปริคก็ปฏิเสธข้อเสนอประนีประนอม นับวันก็ยิ่ง เห็นได้ชัดว่าอำนาจของฝ่ายยึดครองในเบอร์ลินนั้นมีน้อยลงทุกที ผู้บังคับบัญชากองทัพบก บางส่วนหันกลับมาแสดงความภักดีต่อรัฐบาลอีก เครื่องบินได้โปรยใบปลิวโดยจำหัวว่า “การ ล้มสลายของระบบเผด็จการทหาร” การนัดหยุดงานยังดำเนินต่อไป ถึงแม้ว่าจะมีการชุมนุม อย่างรุนแรงและมีการยิงกันตายเกิดขึ้นจริง ๆ ในวันที่ ๑๗ ตำรวจรักษาความปลอดภัยใน เบอร์ลินก็เรียกร้องให้คปลาออก

ในต่อเวลาต่อมาในวันเดียวกัน คปก็ได้ลาออกไปจริง และได้หนีไปยังสวีเดน ปลดปล่อยให้นายพลเอกลูควิตซ์เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด ได้เกิดการปะทะกันอย่างนองเลือดใน หลาย ๆ เมือง เช่นวันนั้นผู้ก่อการส่วนใหญ่ก็หนีไปจากเบอร์ลิน โดยสวมชุดพลเรือนไป และ นายพลเอกลูควิตซ์ก็ได้ลาออกจากตำแหน่งใหม่ของเขา วันรุ่งขึ้นกองพลบอลติก ซึ่งเวลานั้น อยู่ใต้คำสั่งของรัฐบาลอิมเปริค ได้เดินทัพออกจากเบอร์ลิน แต่ก็มีได้วิ่งที่จียิงและฆ่าพล เรือรบบางคนซึ่งได้ล่อเลียนพวกทหาร การรัฐประหารถูกทำลายล้มล้างไป และสาธารณรัฐ ไวมาอร์ก็อยู่รอดมาได้ แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลอิมเปริคก็ต้องเผชิญกับความไม่สงบสืบต่อไป เพราะ มีความขัดแย้งนองเลือดกันระหว่างกองทัพรัฐบาลและกองกำลังติดอาวุธ “ฝ่ายแดง” ในไรน์ แลนด์ ซึ่งทำให้ผู้คนล้มตายลงมากมาย

พันโทกุสปีค ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการรัฐประหาร ได้ชี้ให้เห็นถึงบทเรียนสำคัญที่ ได้จากการรัฐประหารของคปว่า หลังจากได้ยึดกุมกลไกของรัฐบาลแล้ว ผู้ก่อการจะต้อง “ได้ รับการยินยอมพร้อมใจจากฝ่ายบริหารของตนเองอย่างน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น”

“การรัฐประหารของคปนั้นเป็นฉากหนึ่งในประวัติศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นถึงการสนับสนุน

โดยประชาชนอย่างชัดเจนที่สุด ด้วยความตั้งใจและเป้าประสงค์ทั้งหลายทั้งปวงนั้น การรัฐประหารที่น่าจะประสบความสำเร็จ แต่การรัฐประหารก็ต้องถูกทำลายลงไปส่วนใหญ่ เป็นเพราะประชาชนไม่ยอมเชื่อฟังรัฐบาลใหม่นั้นเอง”^{๕๕}

นักประวัติศาสตร์เยอรมันเรื่องนาม อีริค ไฮค์ ก็ได้สรุปว่า “การนัดหยุดงานนั้นทำให้การรัฐประหารของกบฏและพวกพวกรวมกันในเวลาเพียง ๕ วันเท่านั้น เนื่องจากเครื่องมือสามัญของรัฐเป็นสิ่งจำเป็นและฟังประสงค์ของผู้บริหาร ดังนั้นการแทรกแซงโดยตรงและกระตือรือร้นของประชาชน จึงสามารถช่วยรักษาสาธารณรัฐไว้ได้ในเวลาไม่นาน”^{๕๖}

๓) การต่อสู้ของแคว้นรุห์ ค.ศ. ๑๙๒๓^{๕๗} หลังจากการต่อต้านการรัฐประหารของกบฏแล้ว ก็มีการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงเพื่อสนับสนุนรัฐบาลที่ชอบธรรมอีกกรณีหนึ่งขึ้น นั่นคือการต่อต้านของชาวเยอรมันในแคว้นรุห์ ค.ศ. ๑๙๒๓ คัดค้านการยึดครองของฝรั่งเศสและเบลเยียม ระหว่างการต่อสู้ที่น่าตื่นใจนี้ พวกสหพันธ์กรรมกร นักอุตสาหกรรม ข้าราชการเยอรมัน เจ้าหน้าที่ และผู้คนอื่นๆ มากหลาย ได้ปฏิเสธที่จะให้ความเชื่อฟังและความร่วมมือกับระบอบที่มายึดครองแผ่นดินของตนไว้ การปราบปรามกบฏของฝรั่งเศสก็รุนแรงเป็นอันมาก

นอกเหนือจากการไม่ให้ความร่วมมือแล้ว สถานการณ์ก็ยิ่งซับซ้อนกว่านั้น เป็นเพราะมีการพยายามบ่อนทำลายด้วยรูปแบบต่างๆ กันในหลายระดับชั้น และที่เยอรมันในเวลานั้นก็กำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง สภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังประสบภัยจากสถานะอันวิกฤตของอุตสาหกรรมและเหมืองถ่านหินในส่วนอื่นของเยอรมัน เช่นเดียวกับที่ประสบปัญหาเนื่องจากการให้การสนับสนุนแก่พวกต่อต้านด้วยเงินที่ไร้หลักประกัน

มักถือกันทั่วไปว่า การต่อสู้ของแคว้นรุห์นั้นเป็นความล้มเหลว อย่างไรก็ตาม ฝรั่งเศสก็พบว่า การควบคุมแคว้นรุห์และคุกซัททวร์พายากรและผลผลิตของแคว้นรุห์นั้นต้องประสออุปสรรคมหาศาล จนกระทั่งค่าใช้จ่ายในความพยายามดังกล่าวนี้มีมูลค่าเกินกว่าผลได้ทางเศรษฐกิจ รัฐบาลฝรั่งเศสล้มเหลว ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะความไม่พอใจของคนฝรั่งเศสในประเทศต่อการปราบปรามกบฏอย่างรุนแรง ที่เจ้าหน้าที่ทหารของฝรั่งเศสกระทำต่อแคว้นรุห์ ดินยึดครอง กองทัพฝรั่งเศสอพยพจากแคว้นรุห์ หลังจากรัฐบาลเยอรมันตกลงยินยอมที่จะเลิกต่อสู้ด้วยความนิ่งเฉยดังกล่าว อัตราส่วนแห่งความสำเร็จและล้มเหลวนั้น ก็จะปะปนกันอยู่

ง. คุณูปการของคานธี

คานธีเป็นบุคคลผู้ซึ่งมีคุณูปการสำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์การต่อสู้แบบไร้ความรุนแรง ด้วยการทดลองใช้วิธีต่างๆ ในทางการเมืองได้แก่การ ไม่ให้ความร่วมมือ การถือแพ่ง และการทำทัณฑ์พลที่ควบคุมอยู่ ทั้งนี้เพื่อเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล และทำให้ระบบการปกครองอ่อนกำลังลง ลักษณะของวิธีการดังกล่าวนี้ขยายกว้างขึ้น และวิธีปฏิบัติก็ถูกทำให้ชัดเจน มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยอาศัยการทดลองเหล่านี้ ในบรรดาการแก้ไขปรับปรุงวิธีการที่คานธีนำเสนอไว้นั้น จุดสำคัญได้แก่ การให้ความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ การใช้รูปแบบความไม่รุนแรงที่หลากหลายและชาญฉลาดยิ่งกว่าเคมีการจงใจนำเอากิจกรรมทางการเมืองของมวลชน เข้ามาเกี่ยวข้องกับปทัสถานแห่งอหิงสธรรม อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้เข้าร่วมขบวนการต่อสู้ของคานธีนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างปทัสถานแห่งอหิงสธรรมและการต่อสู้ของประชาชนส่วนใหญ่ นั้น ไม่ได้มีลักษณะ สูงสุดเบ็ดเสร็จแต่อย่างใด และคนส่วนใหญ่ก็เข้ามาต่อสู้ร่วมมือกัน เพราะเขามองวิธีการดังกล่าวนี้เป็นการต่อสู้ที่มีประสิทธิภาพเหนือกว่า ผลของปฏิบัติการของคานธี ทำให้วิธีการเหล่านี้มีชีวิตชีวามากขึ้น มีพลังสูงขึ้น ด้วยความร่วมมือของเพื่อนฝูง มิตรในทางการเมือง และสหายชาวอินเดีย ในกรณีความขัดแย้งต่างๆ ทั้งในอาฟริกาใต้และในอินเดีย คานธีได้แสดงให้เห็นว่า การต่อสู้แบบไร้ความรุนแรงนั้น สามารถจะมีประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับกว้างได้เช่นกัน

คานธีได้อาศัยแนวทางอหิงสธรรม แก่ปัญหาภายในของอินเดียเช่นเดียวกับเพื่อต่อสู้การยึดครองประเทศอินเดียโดยอังกฤษ และเขาก็กระตุ้นให้ผู้อื่นกระทำการทำนองเดียวกัน การใช้สัตยาเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงเกิดขึ้นที่วิกรมในอินเดียใต้ เมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๔ และ ๑๙๒๕ บรรดาผู้สนับสนุนคานธีได้ร่วมมือกันต่อสู้เพื่อสิทธิของพวกจินดาล ได้มีการพยายามเปลี่ยนแปลงทัศนคติและความรู้สึก ของพวกฮินดูที่เคร่งครัดในประเพณีอย่างมากมาย กรณีนี้แสดงให้เห็นชัดมากถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติแทนที่จะบังคับกักรณี ซึ่งเป็นสิ่งที่คานธีเน้นอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม การยืนยันที่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ นั้น มิได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยปกติในปฏิบัติการไร้ความรุนแรง และกรณีดังกล่าวนี้ก็ไม่ใช่ว่ากรณีที่เป็นลักษณะทั่วไปของการต่อสู้ในแบบของคานธี อย่างไรก็ตาม กรณีนี้มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติของกลุ่มที่อยู่ตรงข้าม ถึงแม้ว่าจะมี "ระยะ

ห่างทางสังคม” ระหว่างพวกพราหมณ์ และพวกจัณฑาลอยู่อย่างมากมายก็ตาม

๑) วิกรม ค.ศ. ๑๙๒๔-๑๙๒๕^{๑๖} ในวิกรม ทรวานคร (Travancore) ซึ่งเป็นรัฐหนึ่งที่มีพระราชอาชวอินเดียนปกครองแทนชาวอังกฤษนั้น เป็นเวลานับศตวรรษที่พวกจัณฑาล ถูกห้ามมิให้ใช้ถนนสายหนึ่ง ซึ่งมุ่งตรงไปยังที่อยู่อาศัยของคนเหล่านั้น ทั้งนี้เพราะถนนสายนั้นผ่านโบสถ์พราหมณ์ที่เคร่งครัดแห่งหนึ่ง ใน ค.ศ. ๑๙๒๔ กลุ่มนักปฏิรูปวณะสูงชาวฮินดูบางคนก็ได้ริเริ่มดำเนินการหลังจากปรึกษากับคานธีแล้ว คนกลุ่มนี้เดินผ่านถนนนี้ไป แล้วไปหยุดอยู่หน้าโบสถ์พราหมณ์ ร่วมกับมิตรชาวจัณฑาลของเขา พวกฮินดูที่เคร่งครัดบางคนได้ทำร้ายร่างกายคนเหล่านั้นอย่างรุนแรง และผู้เดินขบวนบางคนถูกจับกุมมีโทษจำคุกอย่างสูงถึง ๑ ปีทีเดียว จากนั้นอาสาสมัครจำนวนมากก็มุ่งหน้าสู่วิกรม จากทั่วทุกท้องถิ่นของอินเดีย รัฐบาลของมหาราชา ก็มิได้ใช้การจับกุมต่อไป หากแต่สั่งให้กองตำรวจกันมิให้พวกนักปฏิรูปเข้ามาใช้ถนนดังกล่าว เพราะฉะนั้นกองตำรวจจึงตั้งแถวขวางถนนเอาไว้ นักปฏิรูปก็ยืนอยู่ตรงนั้นในลักษณะแห่งการสวดภาวนาเรียกร้องตำรวจยอมให้พวกเขาเดินผ่านถนนไป คนทั้งสองกลุ่มมีการจัดตั้งเป็นผลัดกลางวันและผลัดกลางคืน นักปฏิรูปได้ประกาศชัดว่าตนเองจะใช้อหิงสกรรม และปฏิเสธที่จะถอยหลังออกไป จนกว่าพวกพราหมณ์จะยอมรับสิทธิของคนจัณฑาลที่จะใช้ถนนดังกล่าว กาลเวลานับเดือนผ่านไปและจำนวนของนักปฏิรูปและจิตวิญญาณของพวกเขา บางครั้งก็สูงขึ้นสูง บางคราวก็ตกต่ำ เมื่อฤดูฝนย่างกรายมาถึง ถนนก็น้ำท่วมเงินองไปทั่ว คนเหล่านั้นก็ยังยืนอยู่กันที่ แต่ก็ลดผลัดลงมาเหลือผลัดละ ๓ ชั่วโมงน้ำขึ้นสูงถึงไม้เท้า ตำรวจซึ่งรวมตัวกันเป็นแถวแนวกั้นพวกจัณฑาลนั้นก็ต้องอาศัยเรือ

และเมื่อรัฐบาลได้ยกเลิกการขวางถนนไว้ พวกนักปฏิรูปก็ยังปฏิเสธที่จะเดินไปข้างหน้า จนกว่าชาวฮินดูผู้เคร่งครัดทั้งหลายจะได้เปลี่ยนทัศนคติของตน หลังจากเวลาผ่านไปถึง ๑๖ เดือน พวกพราหมณ์ก็กล่าวว่า “เราไม่อาจจะทนต่อเสียงภาวนาซึ่งมีต่อเราได้ และเราก็พร้อมแล้วที่จะรับชาวจัณฑาลทั้งหลาย” กล่าวกันว่ากรณีนี้มีผลกระทบกระเทือนไปทั่วอินเดียและมีส่วนช่วยในการยกเลิกข้อจำกัดทำนองเดียวกันในที่อื่น ๆ และทำให้การต่อสู้เพื่อปฏิรูประบบวรรณะนั้นมีพลังเข้มแข็งขึ้น

๒) ทฤษฎีแห่งอำนาจของคานธี อย่างไรก็ตาม คานธีนั้นมีชื่อเสียงเนื่องจากการต่อสู้กับการปกครองของอังกฤษมากกว่า เขาได้ปฏิบัติงานโดยอาศัยทัศนคติพื้นฐานในเรื่อง

เกี่ยวกับอำนาจ และวิธีการแก้ความขัดแย้งที่เขาคิดขึ้นใหม่และเรียกว่า *สัตยาเคราะห์* นั้น ตั้ง
อยู่บนทฤษฎีแห่งอำนาจที่ว่า "การใช้สัตยาเคราะห์ในทางการเมืองนั้น มีพื้นฐานอยู่บนคติพจน์
ที่สำคัญที่สุดที่ว่า รัฐบาลของประชาชนนั้นเป็นไปได้ครบเท่าที่ประชาชนยินยอมพร้อมใจ ไม่
ว่าจะโดยมีสำนักหรือปราศจากสำนักที่จะถูกปกครองก็ตาม"^{๑๘} ความนี้เป็นรากฐานสำคัญของ
หลักการพื้นฐานแห่งยุทธศาสตร์โดยรวมของคานธี

ในทัศนะของคานธีนั้น ถ้าหากการธำรงรักษาระบอบการปกครองอันไม่ยุติธรรม
และไม่เป็นประชาธิปไตยนั้น ขึ้นอยู่กับการให้ความร่วมมือ การยอมจำนน และการยินยอม
เชื่อฟังของมหาชนแล้ว วิธีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง หรือล้มล้างระบอบการ
ปกครองดังกล่าวก็อยู่ที่การไม่ให้ความร่วมมือ การแข็งข้อ และการถือแฟงของประชาราษฎร์
นั่นเอง เขามั่นใจว่า สิ่งเหล่านี้สามารถจะดำเนินไปได้โดยมิต้องใช้ความรุนแรงเชิงกายภาพ
และแม้กระทั่งโดยไม่ต้องมีความรู้สึกเป็นศัตรูต่อกฎเกณฑ์แต่อย่างใด ในใบปลิวที่เขียนขึ้นสมัย
แรก ค.ศ. ๑๙๐๙ ชื่อ ฮินด์สวาราจ (Hind swaraj) หรือ *การปกครองตนเองของอินเดีย* นั้น
คานธีได้อธิบายถึงทฤษฎีการควบคุมอำนาจทางการเมืองของเขาไว้ในย่อหน้าหนึ่ง ที่เขียนไปถึง
ผู้ปกครองอังกฤษว่า

ท่านมีทรัพยากรทางทหารอันมหาศาล พลถึงอำนาจเหนือของท่านก็ไม่มีผู้ใดสู้ หากเราจะประสงค์จะต่อสู้
กับท่าน ด้วยวิธีของท่านแล้ว เราก็ไม่สามารถจะกระทำได้ หากข้อเสนอดังกล่าวข้างต้น ไม่เป็นที่ยอมรับ
ของท่านแล้ว เราก็ยึดที่จะเล่นบทของผู้ถูกปกครอง หากท่านประสงค์ ท่านอาจจะตีเราออกเป็นชิ้น ๆ ก็ได้
ท่านอาจจะทำลายเราออกเป็นเศษ ๆ ด้วยปืนใหญ่ของท่าน แต่หากท่านทำการซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อเจตนารมณ์
ของพวกเรา เราก็จะไม่ช่วยท่าน และเรารู้ว่าหากปราศจากความช่วยเหลือของเราแล้ว ท่านไม่สามารถจะ
ก้าวไปข้างหน้าได้แม้แต่ก้าวเดียว^{๑๙}

มคตินี้หนึ่งซึ่งคานธีเป็นผู้ร่างและได้รับการยอมรับ โดยคณะทำงานมวลอินเดียของพรรคอง
เกรสแห่งชาติอินเดีย และได้ผ่านที่ประชุมสตาราณะในวันซึ่งพรรคองเกรสประกาศว่า เป็น
วันแห่งเอกราช คือวันที่ ๒๖ มกราคม ๑๙๓๐ นั้น มีข้อความที่กล่าวถึงการไม่ให้ความร่วมมือ
และการเพิกถอนการยินยอมอยู่ใต้อำนาจของอังกฤษโดยสมัครใจว่า

เราถือว่า การยอมรับการปกครองแบบนี้ ซึ่งทำให้เกิดหายนะถึง ๔ ล้านต่อประเทศของเรานั้น เป็นอาชญากรรม
ต่อทั้งมนุษย์และพระผู้เป็นเจ้า อย่างไรก็ตาม เราตระหนักว่า วิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งอิสรภาพของเรา อย่างมี
ประสิทธิภาพสูงสุดนั้น จะต้องไม่ใช้ความรุนแรง เพราะฉะนั้น เราจะเตรียมตัวของเรานเองให้พร้อมเพื่อที่จะ
ถอนตนออกจากการมีส่วนร่วมโดยสมัครใจกับรัฐบาลอังกฤษเท่าที่เราจะกระทำได้ และจะเตรียมพร้อมที่จะ
ดำเนินการต่อต้าน รวมไปถึงการไม่ยอมเสียภาษีด้วย เรามั่นใจว่าหากเราทั้งหมดเพิกถอนความช่วยเหลือ

โดยสมัครใจ และไม่ยอมเสียภาษีอีก โดยไม่ได้ใช้ความรุนแรงกับท่าน แม้จะถูกขู่อย่างไรก็ตาม ก็
ประณามได้ว่าการปกครองที่ไร้มนุษยธรรมนี้จะคงพบจุดจบ^{๒๑}

ต่อมาปีเดียวกัน พระรคองเกรสแห่งชาติอินเดียก็ขอให้คานธีดำเนินจัดการขบวนการ
การไม่ให้ความร่วมมือและการถือแพ่ง เพื่อให้ได้มาซึ่งสวราช นั่นคือการปกครองตนเอง
การต่อสู้ทางกฏหมายข้างต้นเป็นฐาน ธรรมชาติขบถของทฤษฎีนี้ คานธีได้ประกาศไว้
อย่างชัดเจน ก่อนหน้านั้นแล้วร่วม ๑๐ ปี

... การเป็นขบถนั้นได้กลายเป็นลัทธิของพระรคองเกรสไปแล้ว ขอให้ท่านไม่ให้ความร่วมมือทุกคมจงแสดง
ความไม่พึงพอใจต่อรัฐบาลซึ่งจัดตั้งโดยกฎหมาย การไม่ให้ความร่วมมือนั้น (แม้ว่าจะเป็นขบวนการในทาง
ศาสนา และศีลธรรมที่เคร่งครัด แต่ก็มีความหมายกลับลำรัฐบาลโดยใจ เพราะฉะนั้นจึงเป็นการปลุกปั่น
ให้ไม่พึงพอใจต่อรัฐบาล ในแง่ของกฎหมายอินเดีย^{๒๒}

คานธีกล่าวว่า การเพิกถอนการสนับสนุนดังกล่าว ควรจะเป็นส่วนลัดกับ “ความ
สามารถที่จะรักษาระเบียบในโครงสร้างสังคมไว้” โดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือของผู้ปก-
ครอง^{๒๓} เพราะฉะนั้น วิธีการควบคุมอำนาจทางการเมืองในทัศนะของเขา จึงกลายเป็น
“การไม่ให้ความร่วมมือกับระบบช่วยการเพิกถอนความช่วยเหลือโดยสมัครใจทุกอย่างที่เป็นไป
ได้ และปฏิเสธผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้”^{๒๔} ด้วยอาศัยฐานดังกล่าวนี้ เขาก็กำหนดโครง
ร่างของ สत्याเคราะห์ ขึ้น

แม้คานธีจะมุ่งเปลี่ยนแปลงชาวอังกฤษ แต่เขาก็ได้สร้างมายาภาพขึ้นมาว่า การ
ต่อสู้หรือปฏิบัติการของเขาจะเป็นทางออกที่เรียบง่ายโดยไม่อาศัยการต่อสู้ หรือไม่ใช้อำนาจแต่
อย่างใด เขาได้เขียนถึงท่านอุปราช ก่อนที่จะเริ่มการต่อสู้แบบถือแพ่ง ค.ศ. ๑๙๓๐-๑๙๓๑ ว่า

ไม่มีผู้นำเอาความเชื่อของตนมาปฏิบัติโดยอาศัยการถกเถียงด้วยคารมเท่านั้น แต่เป็นการต่อสู้กันด้วย
กำลัง ไม่ว่าจะมึนหรือไม่มึน สหราชอาณาจักรก็จะต้องพิทักษ์ผลประโยชน์และการค้าในประเทศ
อินเดียของตน ด้วยกำลังอำนาจทั้งหมดที่ตนมี ดังนั้นอินเดียก็ต้องพัฒนากำลังให้เพียงพอที่จะปลดปล่อย
ตนเองให้เป็นอิสระจากวงแขนแห่งมรณะนั้น^{๒๕}

การต่อสู้ของชาวอินเดียนั้น ไม่ได้ปรากฏชัดว่า จะต้องออกมาในรูปของการ
ไร้ความรุนแรงโดยแท้ และก็มีดัชนีที่บ่งชี้อย่างค่อนข้างชัดเจนว่า หากไม่มีทางเลือกเชิงยุทธ
ศาสตร์ของคานธีแล้ว ฝ่ายผู้ก่อการร้ายก็อาจจะเป็นผู้ปฏิบัติการหลักในกรณีนี้ (การนี้ดูจะเป็น
เช่นนี้ ถึงแม้ว่าการต่อต้านโดยไร้ความรุนแรง จะมีบทบาทสำคัญในกระบวนการปฏิบัติและ
การวิเคราะห์ของพวกชาตินิยมอินเดียก่อนคานธี)

รังคานาถ ทิวากา (Ranganath R. Divakar) ซึ่งมีส่วนร่วมในการต่อสู้เพื่อ
เอกราชของอินเดีย และเป็นผู้เขียนหนังสือหลายเล่มเกี่ยวกับสत्याเคราะห์ของคานธี ได้เขียน
ไว้ว่า

ที่จริงแล้วหากคานธีมีโดยุที่นั่น เพื่อขำนำและชักจูงอินเดียให้ต้นขมาและมีจิตสำนึกแล้ว อินเดียคงจะให้
วิธีการต่อสู้กับลัทธิต่างดาวด้วยกำลังและอาวุธเช่นเคย... ซึ่งคงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้... จำเป็นอย่างยิ่ง
ที่จะต้องตัดสินใจ และในขณะนั้นเอง ท่านคานธีก็ได้เสนออาวุธแห่งสत्याเคราะห์อันพิสดาร^{๒๖}

แม้กระทั่งหลังจากที่พรรคองเกรสแห่งชาติของอินเดียยอมรับแนวทางปฏิบัติของ
คานธี และมีการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงของมหาชนแล้ว ฝ่ายผู้ก่อการร้ายก็ยังดำเนินไป และ
การปฏิวัติด้วยความรุนแรงก็ได้รับเสียงสนับสนุนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับ
สุภาส จันทรโบส ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานพรรคองเกรส ค.ศ. ๑๙๓๕ ยวาทะวาล เนห์รู
ก็ยังเห็นดีด้วยกับสงครามเพื่อเอกราชด้วยความรุนแรงใน ค.ศ. ๑๙๓๘ ซึ่งนับว่าตรงกันข้าม
กับข้อเขียนที่ชาวอินเดียและชาวตะวันตกบันทึกไว้ด้วยความซาบซึ้ง นี่คือสภาวะทางการเมือง
ที่เป็นจริง ในช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์ระบับกว้างขวางของคานธีได้เป็นที่ยอมรับกัน และเป็น
สภาวะแวดล้อมในช่วงเวลาที่คานธีกำลังกำหนดโครงการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงขึ้นมา การ
ประท้วงเพื่อเอกราชใน ค.ศ. ๑๙๓๐-๑๙๓๑ ซึ่งเป็นตัวอย่างหนึ่งของการต่อสู้เหล่านี้ เริ่มต้น
ด้วยการเดินขบวนประท้วงภาษีเกลืออันมีชื่อเสียง ซึ่งยังคงเป็นแบบฉบับของการต่อสู้โดยไร้
ความรุนแรงในระดับชาติจนทุกวันนี้

๓) อินเดีย ค.ศ. ๑๙๓๐-๑๙๓๑^{๒๗} คานธีได้ร่างกำหนดโครงการเรียกร้องทาง
การเมืองและแผนการขบถด้วยความไม่รุนแรงอย่างเป็นรูปธรรม รวมไปถึงการถือแฟ่งสำหรับการ
การรณรงค์คัดค้าน ค.ศ. ๑๙๓๐ ข้อเรียกร้องต่ออุปราชนั้นไม่ได้เกิดผลอะไรเลย

ด้วยการมุ่งเน้นที่พระราชบัญญัติเกลือ (ซึ่งเก็บภาษีอย่างรุนแรง และผูกขาดโดย
รัฐบาล) คานธีออกเดินทางร่วมกับสานุศิษย์ โดยเดินขบวนเป็นเวลา ๒๖ วัน ไปสู่ชายทะเล
เพื่อกระทำการถือแฟ่ง ทั้งนี้โดยการทำเกลือจากน้ำทะเล นี่คือสัญญาณแห่งการขบถโดยไร้
ความรุนแรงในระดับมหาชนทั่วประเทศ ในขณะที่ขบวนการณ์นี้คืบหน้าไป ก็มีการพบปะ
ประชุมกันของมหาชน การเดินขบวนขนานใหญ่ มีการปราศรัยแสดงความไม่พอใจรัฐบาล
งคข้อผิดพลาดที่มาจากต่างประเทศ และเดินขบวนคัดค้านร้านขายสุราและกุหาขายฝิ่น นักศึกษา
นักเรียนก็ไม่ไปโรงเรียนของรัฐบาล มีการชักธงชาติขึ้นและมีการคว่ำบาตรทางสังคมต่อล

จ้างรัฐบาล มีการหยุดงานระยะสั้น ลูกจ้างรัฐบาลและสถานนิติบัญญัติ และสมาชิกต่าง ๆ ก็ลาออกกันมากมาย มีการคว่ำบาตรหน่วยงานรัฐบาลต่าง ๆ ตลอดจนบริษัทประกันภัยระหว่างประเทศ สำนักงานไปรษณีย์โทรเลข คนจำนวนมากปฏิเสธที่จะเสียภาษี บางคนก็คืนตำแหน่งที่ตนเคยได้รับ มีการโจมตีด้วยวิธีไร้ความรุนแรง และบุกยึดถือที่รัฐบาลครอบครองอยู่ ฯลฯ

รัฐบาลจับคานธีไว้เมื่อเริ่มการประท้วง มีชาวอินเดียราว ๆ แสนคน (รวมทั้งผู้หญิงประมาณ ๑๗,๐๐๐ คน) ถูกจับกุมคุมขัง และกักอยู่ในค่ายกักกัน มีการทุบตีทำร้ายให้บาดเจ็บ การคุมขังข่าวสาร การยิง การยึดทรัพย์ การรังแก การปรับไหม และการห้ามการพบปะและจัดองค์กร รวมทั้งมาตรการอื่น ๆ ด้วย บางคนถูกยิงตาย ในช่วงระยะปีนั้น การทำงานตามปกติของรัฐบาลก็ถูกกระทบอย่างรุนแรง และบรรดาผู้ต่อต้านคัดค้านนั้นเองก็ต้องประสบกับความทุกข์ทรมานอย่างมาก ในที่สุดก็ตกลงยุติการเผชิญหน้ากัน ภายใต้เงื่อนไขซึ่งเกิดขึ้นจากการเจรจาโดยตรงระหว่างคานธีและอุปราช

ถึงแม้จะมีการยอมให้ฝ่ายชาตินิยมบ้างก็ตาม แต่ข้อตกลงที่แท้จริงนั้น ยังทำให้รัฐบาลได้เปรียบยิ่งกว่าฝ่ายชาตินิยม อยากรู้ก็ตาม ในทัศนะของคานธีแล้ว จุดสำคัญอยู่ที่พลังซึ่งก่อกำเนิดขึ้นในตัวของคนอินเดียได้บ่งแสดงว่า จะปฏิเสธความเป็นเอกราชต่อไปไม่ได้แล้ว และการเจรจาโดยตรงกับฝ่ายขบถไร้ความรุนแรงนั้น หมายความว่ารัฐบาลก็ได้ยอมรับอินเดียว่า มีสภาพเท่าเทียมกับตน การนี้เป็นสิ่งที่ทำให้วินสตัน เชอร์ชิล รู้สึกลำบากใจเท่า ๆ กับที่ทำให้คานธีรู้สึกมั่นใจยิ่งขึ้น

ยวหาราด เนห์รู ผู้ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นนายกรัฐมนตรีอินเดียยุคเอกราชนั้น มิได้เป็นผู้ศรัทธาในจริยธรรมแห่งอหิงสา หรือในปรัชญาของคานธี หรือคำอธิบายในทางศาสนาแต่อย่างใด อยากรู้ก็ตามเขาก็เหมือนกับคนอื่นอินเดียที่มีชื่อเสียง และคนอื่นอินเดียทั่วไปอีกมากหลายที่กลายเป็นผู้สนับสนุน “ยุทธศาสตร์โดยรวม” แบบไร้ความรุนแรงของคานธี เพื่อขับไล่อังกฤษออกไปจากอินเดีย และเนห์รูก็ถูกจำคุกอยู่เป็นเวลานานด้วยกระบวนการต่อสู้ดังกล่าว เขาเขียนไว้ในอัตชีวประวัติของเขาว่า “เราได้ยอมรับวิธีการนั้น และพรรคองเกรสก็ได้ยึดถือวิธีการนั้นเป็นวิธีการของตน เพราะความเชื่อในประสิทธิผลของวิธีการ คานธีได้ทำให้ประเทศนี้ตระหนักว่า วิธีการดังกล่าวไม่เพียงแต่จะเป็นวิธีการที่ถูกต้องเท่านั้น แต่ยังเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุดในการบรรลุเป้าประสงค์ของเรา...”

นี้เป็นวิธีการที่มีผลอย่างยิ่ง เป็นวิธีการที่ตรงข้ามกับการยอมตนอย่างอ่อนแอ
ต่อเจตนาารมณ์แห่งพระราช ทรงข้ามกับชื่อที่มีคุณลักษณะในทางปฏิเสธ นมิใช่วิธีการของคน
ฉลาดที่หลบเลี่ยงการกระทำ แต่เป็นวิธีการของคนกล้าในการทำทายเป็นทาสของชาติ
และความชั่วร้ายทางหาก^{๒๔}

จ. การต่อสู้กับนาซี

การต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงภายใต้เงื่อนไขที่ยากเข็ญอย่างยิ่งก็เกิดขึ้น ในยุโรปที่ถูก
นาซียึดครอง โดยเป็นอิสระจากการดำเนินงานต่อสู้ของคานหรืออย่างสิ้นเชิง การต่อสู้เหล่านี้
เกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์สงครามโลก และเป็นการต่อสู้กับศัตรูที่ปราศจากความกรุณาใด ๆ
แทบจะไม่มีข้อยกเว้นเลย บางคราว รูปแบบการต่อสู้ชนิดไร้ความรุนแรงก็สัมพันธ์อย่างใกล้ชิด
กับการต่อต้านด้วยความรุนแรงที่เกิดขึ้นซ้อนกัน แต่บางครั้งก็เกิดขึ้นอย่างเป็นเอกเทศ
บ่อยครั้งที่ฝ่ายต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงนั้นมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง และบางครั้งถึงกับมีความ
สำคัญเหนือกว่าฝ่ายที่ใช้ความรุนแรงในการต่อสู้

การต่อต้านโดยไร้ความรุนแรง ทั้งในกรณีใหญ่และเล็กนั้น เกิดขึ้นในประเทศ
ต่าง ๆ หลายประเทศ แต่ที่ทรงความสำคัญยิ่งก็คือ ที่เกิดขึ้นในเนเธอร์แลนด์^{๒๕} นอร์เว^{๒๖}
และในระดับที่สำคัญน้อยกว่า เกิดขึ้นในเดนมาร์ก^{๒๗} ในกรณีต่าง ๆ เหล่านี้ ปรากฏว่าผู้ต่อสู้
ไม่ได้มีความรู้เฉพาะพิเศษเกี่ยวกับวิธีการเหล่านี้แต่อย่างใดเลย และเป็นของเนที่ว่าไม่ได้มีการ
เตรียมการหรือฝึกอบรมล่วงหน้าไว้ก่อนเลย โดยทั่วไป กรณีการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงเกิด
ขึ้นเองโดยธรรมชาติ เป็นความพยายามที่จะ “ทำอะไรบางอย่าง” ในสถานการณ์ที่ยากเข็ญ
แต่ก็มีข้อยกเว้นอยู่เช่นกัน ดังกรณีนัดหยุดงานที่เนเธอร์แลนด์ ซึ่งรัฐบาลพลัดถิ่นที่ไปตั้ง
หลักอยู่ในลอนดอนนั้น ได้เรียกร้องให้มีการนัดหยุดงานขึ้น เพื่อช่วยการขึ้นบกของฝ่าย
สัมพันธมิตร

๑. นอร์เว ค.ศ. ๑๙๔๒^{๒๖} การต่อสู้เพื่อคัดค้านของครูชาวนอร์เว เป็นเพียง
กรณีหนึ่งของกระบวนการต่อสู้เหล่านี้ ระหว่างการยึดครองของพวกนาซี วิคกุน กวิสลิง
(Vidkun Quisling) ซึ่งเป็น “รัฐมนตรี-ประธานาธิบดี” ผู้นิยมฟาสซิสต์ชาวนอร์เว ได้
กำเนิการจกตั้งรัฐเผด็จการในรูปบรรษัทตามแบบมูสโสลินีขึ้น โดยการเลือกกลุ่มครูขึ้นมา
เป็น “บรรษัท” อันดับแรก เขาได้จัดตั้งองค์กรสำหรับครูขึ้นมาใหม่ โดยบังคับให้ทุกคน

เป็นสมาชิก แล้วตั้งหัวหน้าของกองทหารพายุนอร์เว (Norwegian S.A.) ขึ้นมาเป็นผู้นำ
เพื่อการนี้ ทั้งยังจัดตั้งขบวนการเยาวชนฟาสซิสต์ โดยการบังคับกะเกณฑ์ขึ้นมาอีกด้วย

ฝ่ายใต้ดินเรียกร้องให้ครูต่อต้าน บรรดาครูในประเทศประมาณ ๘,๐๐๐-๑๐,๐๐๐
คน จากจำนวนทั้งหมด ๑๒,๐๐๐ คน เขียนจดหมายไปถึงศาสนจักรของควิสลิงและกระทรวง
ศึกษาธิการ ทุกคนได้ลงนามและที่อยู่ของตนต่อท้ายจดหมายซึ่งแต่งด้วยคำโดยพวกใต้ดิน ครู
แต่ละคนต่างพากันบอกว่า พวกเขาไม่อาจทนสนับสนุนการศึกษาแบบฟาสซิสต์ให้แก่เด็ก หรือ
ยอมรับการเป็นสมาชิกในองค์กรครูที่ตั้งใหม่

รัฐบาลชู่ว่าจะปลดบุคคลเหล่านี้ออก แล้วปิดโรงเรียนเป็นเวลาหนึ่งเดือน พวกครู
ก็จัดการสอนในบ้านส่วนตัว ถึงแม้ว่าจะมีการคุมข่าต่าง ๆ แต่ข่าวเกี่ยวกับการต่อต้านก็แพร่
หลายอย่างรวดเร็ว จดหมายคัดค้าน ประท้วง จากบรรดาผู้ปกครอง หลังไหลเข้าไปในที่ทำ
การของรัฐบาลอย่างมหาศาลเป็นจำนวนกว่าหมื่น ๆ ฉบับ

หลังจากบรรดาครูได้ท้าทายคำเตือนของรัฐบาลแล้ว ก็จะมีครูชายประมาณ ๑,๐๐๐
คนถูกจับและส่งไปยังค่ายกักกัน พวกเด็กก็พากันมารวมกลุ่มและร้องเพลงที่สถานีรถไฟขณะที่
บรรดาครูกำลังถูกนำไปสู่ค่ายกักกันในรถขนส่งสินค้า ภายในค่ายกักกันนั้น พวกเกสตาโปก็
ได้สร้างบรรยากาศแห่งความทารุณโหดร้ายขึ้น โดยมีเจตจำนงที่จะโน้มนำให้บรรดาครูทั้งหลาย
ยอมพ่ายแพ้ ท่ามกลางหิมะที่ตกหนักพวกครูถูกจับให้เล่น "กายกรรมวิบาก" ทั้ง ๆ ที่ได้รับ
อาหารเป็นส่วนน้อยมาก จนถึงขนาดที่กำลังใกล้จะอดตาย บางคนยอมแพ้และการปฏิบัติ
ทำนองนี้ก็ดำเนินต่อไป

โรงเรียนกลับเปิดอีกครั้งหนึ่ง แต่ครูก็ยังสอนนักเรียนอย่างเสรีว่าตนไม่ยอมสนับสนุน
การเป็นสมาชิกในองค์กรครูใหม่ และก็พูดถึงหน้าที่ที่มนุษย์มีต่อมโนธรรม มีข่าวลือ
แพร่สะพัดไปว่า ถ้าครูเหล่านี้ไม่ยอมแพ้ละก็ ครูบางคน หรือครูทั้งหมดที่ถูกจับจะถูกฆ่าตาย
หลังจากมีการถกเถียงคัดค้านกันภายในอย่างยากลำบากแล้ว บรรดาครูทั้งหลายที่ไม่ได้โดนจับ
กุมก็ยังยื่นกรานทำสิ่งที่ตนเชื่ออยู่ โดยเกือบจะไม่มีข้อยกเว้นเลย

และแล้วบรรดาครูที่ถูกจับ ก็ถูกส่งไปยังค่ายกักกันใกล้เคอร์เคนเนส (Kirkenes)
ที่ไกลโพ้นออกไป โดยถูกส่งไปในรถไฟบรรทุกวัวควาย หรือไม้กั้นในเรือไอน้ำซึ่งแน่นขนัด
แม้ว่าศาสนจักรของควิสลิง และกระทรวงศึกษาธิการ จะได้บอกว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นตามที่

ตกลงกันแล้ว และจะยุติกิจกรรมทั้งหมดขององค์กรใหม่ที่จัดตั้งขึ้น แต่พวกครูก็ยังถูกกักกันอยู่ที่เคอร์โคเนสในสภาพที่โหดร้ายทารุณยิ่ง ทั้งต้องทำงานซึ่งเต็มไปด้วยอันตราย

อย่างไรก็ตาม ความทุกข์ทรมานของบรรดาครูที่ถูกจับนั้น ทำให้ขวัญของคนที่อยู่แนวหลังมันคงเข้มแข็งขึ้น และก่อปัญหาให้กับระบอบปกครองของควิสลิง ครึ่งหนึ่งควิสลิงโกรธมากถึงประกาศกับพวกครูในโรงเรียนใกล้ฮอสโลว่า “แก พวกครูได้ทำลายทุกสิ่งทุกอย่างของฉันทัน” ในที่สุดควิสลิง ก็ได้ออกคำสั่งปลดอยบรดาครูที่ถูกจับทั้งหลาย เพราะกลัวว่าจะทำให้คนชาวนอร์เวเอาใจออกห่างมากขึ้นไปอีก ๘ เดือนหลังการถูกจับกุม ครูคนสุดท้ายที่ถูกจับก็กลับบ้านมาพบกับการต้อนรับแห่งชัยชนะ

องค์กรครูใหม่ของควิสลิงนั้น ไม่มีโอกาสได้เกิดขึ้นมาจริง และโรงเรียนก็มีได้มีการโฆษณาชวนเชื่อในแบบฟาสซิสต์แต่อย่างใด หลังจากควิสลิงต้องเผชิญกับความยากลำบากมากมายในการจัดตั้งรัฐเผด็จการเบ็ดเสร็จขึ้นมา ฮิตเลอร์ก็ออกคำสั่งให้เขาเลิกล้มแผนการหมดโดยสิ้นเชิง

๒. เบอรัลลิน ค.ศ. ๑๙๔๓ เป็นที่เชื่อกันอย่างแพร่หลายว่า เมื่อ “หนทางสุดท้าย” คือการทำลายล้างชาวยิวในยุโรปได้เกิดขึ้นแล้ว ก็ไม่มีปฏิบัติการไร้ความรุนแรงใดๆ ที่จะช่วยชาวยิวให้พ้นภัย และไม่มีวิธีการอันใดที่มีประสิทธิภาพแต่อย่างใด แต่ความเชื่อกังวลว่าถูกทดสอบโดยการทำทายเป็นไร้ความรุนแรงของบรรดาผู้มิได้เป็นยิว ซึ่งเป็นภริยาของชาวยิวในเบอรัลลินที่ถูกจับ การต่อต้านคัดค้านอันจำกัดเกิดขึ้นท่ามกลางสงคราม ในนครหลวงอันเป็นใจกลางของอาณาจักรไรช์ที่ ๓ เพื่อยุติความพยายามอันไร้มนุษยธรรมที่จะทำให้อียิวพลัดจากชาวยิว ทั้งหมดนั้นล้วนเป็นเงื่อนไขสภาวะอันไม่เป็นใจให้เกิดผู้คัดค้านที่จะประสบความสำเร็จโดยสิ้นเชิง แต่แล้วการทำทายเป็นไร้ความรุนแรงจะเกิดขึ้น หากยังประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงด้วย แม้กระทั่งใน ค.ศ. ๑๙๔๓ เรื่องราวต่อไปนี้ รายงานโดยไฮนซ์ อุลสไตน์ (Heinz Ullstein) ซึ่งเป็นคนหนึ่งที่ถูกจับ ภรรยาของเขาเป็นหนึ่งที่ได้ดำเนินการ

“พวกเกสตาโปกำลังเตรียมการที่จะปฏิบัติงานใหญ่ รถบรรทุกมีหลังคาจำนวนมากจอดอยู่ที่หน้าประตูโรงงาน และหน้าบ้านเรือนของเอกชน ตลอดจนรถบรรทุกวิ่งขึ้นลงในท้องถนนโดยมีเจ้าหน้าที่เอสเอสติดอาวุธคอยคุ้มกัน... อาจได้เห็นร่องรอยของมนุษย์ซึ่งอัดแน่นกันอยู่ภายใต้ม่านกำบังของรถบรรทุกเหล่านั้นได้ไม่ยากนัก... ในวันนี้คนยิวทุกคนที่อาศัยอยู่ใน

เยอรมันถูกจับ และในขณะที่กำลังอาศัยอยู่ในค่ายกักกันมหาชน นี้คือจุดเริ่มต้นแห่งจุดจบ

“บรรดาผู้คนที่หลบสายตาลงต่ำ บ้างก็ด้วยความไม่แยแส แต่บางคนนั้นก็เพราะความรู้สึกสะพึงกลัวและอับอาย วันเวลาล่วงผ่านไป เรายังจะต้องเอาชนะสงครามอีก เรายังจะต้องยึดครองจังหวัดทั้งหลายให้ได้ “ประวัติศาสตร์ได้ถูกสร้างขึ้นมาแล้ว” เรานั้นอยู่ใกล้กับยุคพระศรีอารีย์เต็มที และสายตาของสาธารณชนก็มองผ่านแสงไฟระยิบระยับแห่งโคลนผาย ซึ่งอาจจะทำให้เกิดดวงไฟแห่งการต่อสู้คัดค้านระบอบเผด็จการได้ จากศูนย์รวบรวมนักนิเวศในเบอร์ลินอันไพศาลนั้น พวกเขาเสกตาไปที่ ได้แยกคนซึ่งเป็น “วงศ์อารยัน” และจับพวกเขาไปรวมไว้ในคุกต่างหากในโรเซนสตราสเซอร์ (Rosenstrasse) ไม่มีใครรู้ว่า คนเหล่านี้จะประสบชะตากรรมอย่างไร

“ถึงตอนนี้ บรรดาพวกภรรยาที่ก้าวเข้ามา ตอนรุ่งเช้าของวันต่อมาพวกเขาเจอกับว่า บรรดาสามีของเธออยู่ที่ไหน และด้วยการยินยอมพร้อมใจร่วมกันทั้งหมด รวบรวมว่าถูกเรียกให้ออกมา บรรดาภรรยาที่มากปรากฏตัวอยู่ที่หน้าประตูของศูนย์กักกัน ตำรวจรักษาความปลอดภัยพยายามที่จะจับไล่ผู้ชุมนุมจำนวนกว่า ๖,๐๐๐ คน ไม่ให้รวมกันได้อีก แต่ก็ไม่เป็นผล พวกเขาถูกล้อมมารวมกันใหม่ครั้งแล้วครั้งเล่าและเดินไปข้างหน้า เรียกหาสามีของตนผู้ซึ่งเผ่าเผ่าคำสั่งอันเข้มงวดโดยมาเยี่ยมมองอยู่ที่นี่หน้าต่าง และก็เรียกร้องให้ปล่อยตัวเขาออกไป

“การชุมนุมนั้นระงับกันไปช่วง ๒-๓ ชั่วโมงเนื่องจากกิจวัตรในวันทำงาน แต่ในตอนบ่าย จตุรัสนั้นก็เต็มไปด้วยประชาชนอีก และเสียงเรียกร้องเสียงกล้าหาญ ร้องห่มร้องให้ของสตรีเหล่านั้น ก็ดังยิ่งกว่าเสียงจรรยาเปรียบประจักษ์คำประกาศอันเต็มไปด้วยเพลิงปรารถนาแห่งความรักซึ่งแรงกล้าขึ้นด้วยความขมขื่นแห่งชีวิต

“ศูนย์บัญชาการของเกสตาโปนั้นอยู่ที่บวร์กสตราสเซอร์ (Burgstrasse) ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากจตุรัสที่มีการชุมนุมเท่าไรนัก ที่จริง ถ้าจะใช้ปืนกลยิงเพียงไม่กี่ครั้ง ก็สามารถจะขจัดพวกผู้หญิงเหล่านั้นออกไปจากจตุรัสได้ แต่คราวนี้พวกเอสเอสก็มีได้ถึง ศูนย์บัญชาการยินยอมที่จะเจรจา ทั้งนี้เพราะตระหนักในเหตุการณ์ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ของอาณาจักรไรช์ที่ ๓ พวกนาซีได้พ่ายแพ้ไปอย่างอ่อนโยน ให้คำรับประกันและในที่สุดท้ายก็ปลดปล่อยนักโทษ”^{๓๓}

ฉ. การลুকซื้อของพลเรือนในลาตินอเมริกา

ลาตินอเมริกานั้นมีชื่อเสียงในเรื่องความรุนแรงทางการเมืองยิ่งกว่าในเรื่องปฏิบัติการไร้ความรุนแรง แต่่นอาจเป็นทศนะที่ไม่สู้เป็นธรรมดาเท่าใดนัก เพราะที่จริงแล้วก็มีหลาย ๆ กรณีในลาตินอเมริกาที่มีการนัดหยุดงานทั่วไป และมีหลายกรณีที่มีการลুকซื้อของพลเรือนโดยไร้ความรุนแรง ตัวอย่างเช่น ผู้เผด็จการในอเมริกากลาง ๒ คน คือ ในเอลซัลวาดอร์ และ กัวเตมาลา ก็ถูกโค่นล้มโดยการคัดค้านของพลเมืองในระดับมหาชน ภายในไม่กี่สัปดาห์ของ ค.ศ. ๑๙๘๔ กรณีเหล่านี้มีความสำคัญเป็นพิเศษ เพราะปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโค่นล้ม ทำลายเผด็จการทหารได้รวดเร็วย่างน่าทึ่ง ในที่นี้จะให้ความสนใจกับกรณีของกัวเตมาลา

๑) กัวเตมาลา ค.ศ. ๑๙๘๔^{๓๔} นายพลฆอร์เก อูบิโก (Jorge Ubico) ได้ปกครองกัวเตมาลามาตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๓๑ โดยความช่วยเหลือของตำรวจลับ นิติสารอเมริกัน บางฉบับได้ชื่นชมอูบิโก ในฐานะ “เผด็จการผู้สร้างถนนและโรงเรียน” แต่คนซึ่งเคยพบกับ ตำรวจลับ ตำรวจการเมืองของอูบิโกมาแล้ว รู้ดีกว่านี้ นิติสารไทยเรียกเขาว่า เป็นผู้ที่ชื่นชมกับการกวาดล้างอันนองเลือดของฮิตเลอร์เมื่อ ค.ศ. ๑๙๓๔ และอ้างคำพูดของอูบิโกที่ว่า “ข้าพเจ้าเหมือนฮิตเลอร์, ข้าพเจ้าประหารก่อนแล้วได้สวนพิพากษาทีหลัง...”^{๓๕}

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ กองทหารอเมริกันจำนวนมากอยู่ในกัวเตมาลา ซึ่งอยู่ฝ่ายสัมพันธมิตร ชาวอเมริกันที่นั่นสนับสนุนความคิดเรื่องประชาธิปไตย ซึ่งพวกเขาถือว่า เป็นสาเหตุที่ต้องเข้ามาร่วมทำการสงคราม ความคิดดังกล่าวดึงดูดใจนักศึกษา และคนหนุ่มคนสาวที่มีอาชีพการงานในกัวเตมาลาเป็นอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ก็มีผลในการลดทอนอำนาจของอูบิโกเช่นเดียวกัน การยึดโรงงานกาแฟซึ่งคนเยอรมันเป็นเจ้าของใน ค.ศ. ๑๙๔๒ ก็เป็นการขับผู้สนับสนุนอูบิโกออกไปบ้างเหมือนกัน ประเด็นปัญหาภายในประเทศทำให้เกิดความไม่สงบขึ้นทั้งในหมู่บรรดากรรมกร และในชุมชนธุรกิจด้วย ขณะเดียวกัน มาร์ตินเนส (Martinez) ผู้เผด็จการในประเทศข้างเดียวคือเอลซัลวาดอร์ก็เพิ่งถูกโค่นล้มไม่กี่สัปดาห์ก่อนหน้านั้น เพราะเผชิญกับการคัดค้านอย่างไร้ความรุนแรงที่แพร่หลายออกไปทั่ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นตัวอย่างที่เป็นภัย และกำลังจะแพร่เข้ามาในกัวเตมาลา ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงก็เกิดขึ้นในกัวเตมาลาอย่างอ่อนโยนในตอนแรก

ปลายเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๘๔ ทนายความ ๔๕ คนเรียกร้องให้ถอดถอน

ผู้พิพากษาซึ่งตัดสินคดีฝ่ายค้านทางการเมือง ที่ถูกนำมาขึ้นศาลพลเรือนเป็นจำนวนมาก อุบีโก ขอให้มีข้อกล่าวหาที่เฉพาะเจาะจงต่อผู้พิพากษานั้น ที่น่าประหลาดใจก็คือ มีหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งพิมพ์เรื่องนั้นเผยแพร่ออกสู่สาธารณชน

หนึ่งวันก่อนที่จะมีการเดิน ขบวน ประจำปี ของบรรดาศูนย์และนักเรียนเพื่อแสดง การระต่อผู้เผด็จการ ครัวจำนวน ๒๐๐ คนก็เสนอตัวเรียกร้องต่ออุบีโกให้ขึ้นค่าจ้าง บรรดา ผู้คนซึ่งร่างข้อเรียกร้องดังกล่าว ถูกจับกุมและถูกกล่าวหาว่า ร่วมก่อการวางแผนที่เป็นปฏิ- บัษต่อสถาบันทางสังคมของรัฐบาลสูงสุด บรรดาศูนย์ได้ตอบโดยการไม่มาร่วมเดินขบวน และครูเหล่านั้นก็ถูกละทิ้ง

ในวันที่ ๒๐ มิถุนายน มีคำประกาศเรียกร้องให้จัดตั้งพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย ขึ้น และเรียกร้องให้มีพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ให้มีความยุติธรรมในสังคม ยกเลิกระบบเหตุโหด ทารุณ และเรียกร้องให้มีความสมานฉันท์กันในบรรดาประเทศซีกโลกนี้ บรรดานักศึกษาก็ เรียกร้องหาความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย ให้มีการจ้างอาจารย์ซึ่งถูกปลดออกไป ๒ คน และให้ปล่อยตัวนักศึกษากฎหมาย ๒ คน ซึ่งถูกจับกุมคุมขังอยู่ นักศึกษาเชื่อว่า จะทำการหยุด เรียน หากข้อเรียกร้องของตนไม่ได้รับการตอบสนองภายใน ๒๔ ชั่วโมง

อุบีโกประกาศภาวะฉุกเฉิน เขาเรียกฝ่ายค้านว่าพวก "ฟาสซิสต์นาซี" ผู้นำนัก ศึกษาจำนวนมากเกรงกลัว และก็ทำที่หลบภัยทางการเมืองในสถานทูตแม็กซิโก อย่างไรก็ตาม นักกฎหมายหนุ่มๆ และบรรดาคณทังงานทั้งหลาย ไม่ยอมแพ้ต่อการรังแกดังกล่าว และ ก็ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนต่อบรรดานักศึกษา ในวันที่ ๒๓ มิถุนายน ครูในโรงเรียนต่างๆ ก็ดำเนินการหยุดสอน

ครั้งหนึ่งอุบีโกเคยบอกว่าหากชาวคิวเตมาลาที่นั่นนับถือ จำนวน ๓๐๐ คน ขอให้ เขาลาออก เขาก็จะทำตามนั้น ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ชายสองคนได้นำบันทึกช่วยจำของ ๓๑๑ คน (Memorial De Los 311) ไปให้ที่สำนักงานของอุบีโก คนที่ลงนามทั้ง ๓๑๑ คน นั้นได้เสี่ยงชีวิตของตนเอง เอกสารดังกล่าว ได้อธิบายถึงสาเหตุแห่งความวุ่นวาย เรียกร้อง ให้มีการรับประกันรัฐธรรมนูญอย่างมีประสิทธิภาพ และขอให้ยกเลิกกฎอัยการศึก ในวันเดียวกัน นักศึกษาก็เดินขบวนผ่านสถานทูตสหรัฐ และย้ำเน้นถึงการใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง บรรดาเจ้าหน้าที่พากันประหลาดใจ อย่างไรก็ตาม ตอนดึกคืนนั้น ตำรวจก็ได้ทุบตีและจับ

กลุ่มผู้คนที่มาร่วมชุมนุมกัน เพื่อเฉลิมฉลองทางศาสนาและทางสังคมใกล้ ๆ บริเวณนั้นไป บางคนก็กล่าวหา “โจรขี้เมา ซึ่งมีตำรวจเป็นผู้สนับสนุนขี้แฉะ” ส่วนคนอื่น ๆ ก็พูดถึงการปะทะกันระหว่างคนซึ่งร้องตะโกนคำขวัญต่อต้านอูนิโกกับพวกนักสู้ของจอมเผด็จการ

วันรุ่งขึ้น กระทรวงการต่างประเทศก็เรียกบุคคล ๒ คน คือ คาร์บอเนล (Carbonell) และแซร์ราโน (Serrano) ซึ่งเป็นผู้ยื่นบันทึกช่วยจำ เข้ามาพบที่พระราชวังแห่งชาติ โดยมีอดีตหัวหน้าตำรวจลับมาร่วมประชุมอยู่ด้วย ในเวลาเดียวกันก็มีการเดินขบวนอยู่นอกพระราชวังแห่งชาติ ทางรัฐบาลก็ได้นำกองทหารตำรวจม้า รถถัง รถหุ้มเกราะ ปืนกล และกำลังตำรวจติดอาวุธปืนและระเบิดแก๊สน้ำตาามาแสดงให้ประชาชนเห็น ที่ประชุมได้ขอให้ คาร์บอเนลและแซร์ราโน ทำให้ “ประชาชนสงบลง” แม้ว่าการประชุมทั้งหลายทั้งปวงจะถูกสั่งห้าม แต่คนทั้ง ๒ ก็ได้รับอนุญาตให้ไปพบกับ “ผู้นำ” ของขบวนการอื่น ๆ เพื่อหาวิธีการแก้วิกฤตการณ์ดังกล่าว

บ่ายวันนั้นเอง กลุ่มสตรีซึ่งแต่งชุดไวท์ทักซ์ ก็มาร่วมสวดมนต์กันที่โบสถ์แห่งซานฟรานซิสโก ใจกลางกรุงกัวเตมาลา เพื่อให้ความทารุณโหดร้ายในคืนวันนั้นยุติลงเสีย หลังจากนั้น สตรีเหล่านั้นก็รวมเป็นขบวนแห่ที่สงบน่าประทับใจ แต่พวกทหารม้าก็บุกเข้าไปกลางขบวนและยิงเข้าไปในกลุ่มชน มีผู้บาดเจ็บเป็นจำนวนมาก จำนวนผู้บาดเจ็บนั้นไม่ทราบชัด แต่มีกรูผู้หญิงคนหนึ่ง คือ มาเรีย ชินซียา เรซินอส (María Chincilla Recinos) ถูกฆ่าตาย หล่อนได้กลายเป็นนักบุญคนแรก “...หน้ากากได้ถูกฉีกกระชากออกจากท่าทีของจักรพรรดิ เปิดเผยให้เห็นอูนิโกและระบบของเขาที่ยืนอยู่อย่างหยาบช้านบนพื้นฐานของความไร้มนุษยธรรมและความหฤโหด”^{๑๖}

นครกัวเตมาลาได้คอยด้วยการเป็นอัมพาตอย่างสงบ ฝ่ายค้านเด็กเจรจากับรัฐบาล คณากร่วมมือกันนัดหยุดงาน นักธุรกิจปิดร้านและที่ทำงาน ทั้งหมดนี้เป็นการหยุดชะงักทางเศรษฐกิจโดยสิ้นเชิง ทุกสิ่งทุกอย่างบิตสนิท ถนนหนทางร้างผู้คน

หลังจากการเจรจาล้มเหลวลง อูนิโกก็ร้องขอให้คณะทูตจัดการประชุมกันระหว่างฝ่ายค้านกับฝ่ายรัฐบาลในตอนบ่ายวันนั้น ตัวแทนฝ่ายค้านได้กล่าวกับอูนิโกต่อหน้าว่า ในช่วงแห่งการปกครองของเขา “กัวเตมาลาไม่ได้พบเห็นสิ่งใดเลยนอกจากการกดขี่” อูนิโกย้ำว่า “ทราบเท่าที่ข้าพเจ้ายังเป็นประธานาธิบดี ข้าพเจ้าจะไม่ยอมให้เสรีภาพแก่สื่อมวลชน หรือให้

มีการชุมนุมกันโดยเสรี เพราะประชาชนกัวเตมาลายังไม่พร้อมสำหรับประชาธิปไตย และยังคงการอุ้มมือที่แข็งแกร่งอยู่”^{๓๖} มีการพิจารณาดังความเป็นไปได้ที่อูบิโกจะลาออกและปัญหาผู้สืบทอดอำนาจ บรรดาผู้แทนมีหน้าที่จะต้องไปฟังเสียงของมหาชน

ต่อมาฝ่ายค้านก็รายงานต่ออูบิโกด้วยจดหมายแสดงความปรารถนาอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์ของประชาชนที่จะให้เขาลาออก คณะผู้แทนฝ่ายค้านก็ได้เรียกร้องให้ยกเลิกกฎอัยการศึกอีกครั้งหนึ่ง ขอให้เสรีภาพในทางสื่อมวลชนและการชุมนุมกัน และขอให้ยุติการโจมตีประชาชนเสีย ชื่อเรียกร้องและสาส์นจากบุคคลสำคัญต่าง ๆ หลังไหลเข้ามาสู่พระราชวัง และก็เรียกร้องให้อูบิโกลาออก การหยุดชะงักทางเศรษฐกิจอย่างเจ็บ ๆ ในนครกัวเตมาลา ยังคงดำเนินต่อไป อำนาจของผู้เผด็จการกำลังแยกสลายออก

วันที่ ๑ กรกฎาคม อูบิโกก็ลาออกตามคำเรียกร้องของคณะนายพล ๓ คน วันที่ที่อูบิโกลาออก สถานการณ์การเมืองก็เกิดสับสนขึ้นมาอย่างที่ประชาชนไม่เคยประสบ องค์การแรงงานและองค์การทางการเมือง งองงามราวกับดอกเห็ด คุณซึ่งหลบหนีภัยและถูกเนรเทศก็กลับเมือง นายพลปองเซ (Ponce) ซึ่งเป็น ๑ ในคณะนายพลทั้ง ๓ ได้พยายามดำรงตำแหน่งแทนอูบิโก แต่ในเดือนตุลาคม เขาก็เผชิญกับการนัดหยุดงานทั่วไปอีกครั้งหนึ่ง และการหยุดเรียนของนักศึกษา และถูกขับออกด้วยการรัฐประหาร วันเวลาอันยากลำบากกำลังรออยู่ข้างหน้า

การล้มล้างอูบิโกนั้น มิได้ทำให้ระบอบประชาธิปไตยตั้งมั่นเท่าที่ควร แต่มันก็ยังเป็นชัยชนะทั้งของประชาชนและทั้งวิธีการที่พวกเขาใช้ มาริโอ โรเซนทาล (Mario Rosenthal) เขียนว่า “อูบิโก ผู้กระตือรือร้นและโหดร้าย อาจจะทำลายล้างการโจมตีด้วยกำลังได้ เขาอาจจะบังคับกลุ่มคนทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนซึ่งไม่ฟังพอใจเขา และจับยึ้นหน้าเข้าหากำแพงและสั่งประหาร แต่เขาก็ช่วยตนเองไม่ได้เมื่อเผชิญกับการโต้ตอบของพลเรือนซึ่งเขาคิดกลับด้วยความรุนแรง จนกระทั่งเหตุการณ์ผลักดันเขาเข้าไปอยู่ในทางตัน ซึ่งผู้เผด็จการทั้งหมดจะต้องประสบในที่สุด นั่นคือ ฆ่าทุกคนที่ไม่เห็นด้วยกับท่าน หรือไม่ก็ออกไปเสีย”^{๓๗}

“ขบวนการที่ทำให้เห็นไปเลียนแห่งกัวเตมาลาประสบกับเหตุการณ์วุ่นวายครั้งนั้น เป็นปฏิบัติการที่สันติและปฏิบัติการของพลเรือนอย่างสมบูรณ์ทั้งวินัย ความสุขุมรอบคอบ และ

การตอนตนซึ่งประชาชนได้กระทำไปนั้น ทำให้ปฏิบัติการนี้เป็นตัวแบบของการต่อต้านโดย
หนึ่งเฉย”๑๕

โรเซนทัลยังชื่นชมกับทิศทางแห่งการใช้อำนาจซึ่งชนนำขบวนการนี้ และความสมาน
ฉันท์ ซึ่งชาวแก้วเตมาลาจากทุกชนชั้นทางสังคม เชื้อชาติ และภูมิหลังทางการเมืองได้ร่วมมือ
กันแสดงออก

ซ. การต่อสู้คัดค้านระบอบคอมมิวนิสต์

รูปแบบการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงนั้น ยังปรากฏขึ้นในประเทศที่ปกครองด้วย
ระบอบคอมมิวนิสต์หลายประเทศ ทั้งวิธีการต่อสู้แบบนี้ บางครั้งก็ไม่ได้ประสบผลสำเร็จ
อย่างชัดเจนแต่อย่างใด และบางครั้งก็ประสบความล้มเหลวโดยชัดเจน แต่กิจการรวมกลุ่มที่
เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ซึ่งเป็นการทำงานทำลายและต่อต้านนี้ บางครั้งก็ได้สิ้นสะท้อนระบอบ
การปกครองที่ศูนย์กลางทีเดียว การลุกขึ้นสู้ของเยอรมันตะวันออกอย่างไร้ความรุนแรง ใน
เดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๕๓ เป็นกรณีพิสดารที่ชัดเจนยิ่ง^{๑๖} ระหว่างการปฏิวัติซังการีใน
ค.ศ. ๑๙๕๖-๑๙๕๗ ได้มีการใช้วิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงหลายวิธี ภายใต้เงื่อนไข
ที่ลำบากยากเย็นมาก วิธีการดังกล่าวนี้ มีอาทิเช่น การนัดหยุดงานทั่วไป การเดินขบวนของ
มหาชน การเปลี่ยนความภักดีจากรัฐบาลเก่าไปยังรัฐบาลซ้อนของสมาชิกผู้ใช้แรงงาน เหล่านี้
ล้วนมีพลังานุภาพมหากาฬ และร่วมกันกลายเป็นส่วนประกอบของพลังการต่อสู้โดยรวมที่สำคัญ
ยิ่ง หลังจากรัสเซียได้บดขยี้การต่อต้านด้วยกำลังทหารแล้ว การนัดหยุดงานก็ยังดำเนินต่อไป
ในบุตาเปสต์อีกชั่วขณะหนึ่ง ปัจจุบันนี้มักถ่มถ้ำไปแล้วว่าวิธีการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงนั้นทรง
ความสำคัญยิ่งในการปฏิวัติซังการี^{๑๗}

๑) วอร์กุตา ค.ศ. ๑๙๕๓^{๑๘} มีคลื่นการนัดหยุดงานที่สำคัญในค่ายกักกันแรงงาน
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่นักโทษการเมืองในสหภาพโซเวียตเองใน ค.ศ. ๑๙๕๓^{๑๙} ในบางกรณี
มีการใช้ความรุนแรงกันอย่างมากมาย และในทุกกรณีมีการปราบปราม แต่ด้านนักโทษใช้วิธี
การไร้ความรุนแรงเป็นส่วนใหญ่ การปราบปรามนั้น ก็จะเข้มงวดน้อยลงไป การหยุดงาน
ที่สำคัญที่สุดคือการหยุดงานที่วอร์กุตา

นักโทษการเมืองจำนวน ๒๕๐,๐๐๐ คนในค่ายเหมืองถ่านหินวอร์กุตานั้น ได้กรุ่น
คิดมาแล้วเป็นเวลานานที่จะหยุดงานประท้วงสภาพแวดล้อมที่เลวร้าย การตัดสินใจนั้นเกิดขึ้น
อย่างรวดเร็ว เพียงหลังจากมรณกรรมของสตาลินใน ค.ศ. ๑๙๕๓ เพราะมีการประกาศโดย

กระทรวงมหาดไทยที่วอริกกล่าวว่า นักโทษการเมืองนั้น อย่าได้หวังจะได้รับนิรโทษกรรมเลย เพราะการปลดปล่อยนักโทษการเมืองนั้น จะเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ

บรรดาผู้คนที่ซึ่งยังมีได้ตัดสินใจแต่เดิมมา จึงได้หันเข้าข้างผู้ที่สนับสนุนการต่อสู้ โดยใช้ความรุนแรง คณะกรรมการนัดหยุดงานก็ได้จัดตั้งขึ้นในค่ายกักกันหลายแห่งอย่างลับ ๆ เมื่อสิ้นเดือนพฤษภาคม คณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วยกลุ่มนักโทษ ๓ กลุ่ม คือ นักศึกษานิยมเลนิน ฝ่ายคอมมิวนิสต์ และพวกโมนาซกี (Monashki) (กลุ่มคริสเตียนนิยมสันติยุคหลังการปฏิวัติซึ่งคล้ายกับพวกแควกเกอร์ยุคต้น) และนักการเมืองบางคนซึ่งไม่ได้เป็นตัวแทนของกลุ่มใดเลย

การที่หัวหน้าหน่วยตำรวจลับชื่อเบเรีย (Beria) สันอำนาจในขณะที่นักโทษการเมืองกำลังรวมมือจัดตั้งกลุ่มขึ้นนั้น เสริมสร้างกำลังใจให้แก่บรรดาผู้ไม่ได้ตัดสินใจอีกมากหลาย คณะกรรมการนัดหยุดงานนั้น จัดตั้งขึ้นในหลุมขุดถ่านหิน ซึ่งพวกเขาทำงานอยู่นั่นเอง และตกลงกันว่า เป้าหมายของการนัดหยุดงานคือการล้มล้างระบบค่ายกักกัน และเปลี่ยนสถานภาพของนักโทษการเมืองให้กลายเป็นชาวอาณานิคมเสรีภายใต้สนธิสัญญา แต่ก่อนที่จะเริ่มการหยุดงาน กลุ่มผู้นำศูนย์กลางก็ถูกจับ และเคลื่อนย้ายไปสู่มอสโค มีการเลือกตั้งคณะกรรมการกลางของการนัดหยุดงานขึ้นมาใหม่

ในวันที่ ๒๑ กรกฎาคม นักโทษจำนวนมากปฏิเสธที่จะทำงาน และยังคงอยู่ในที่ตั้งของตน พวกเขาตอกย้ำว่า ต้องนำข้อเรียกร้องไปเสนอต่อนายพล ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาค่ายวอริกตาทั้งหมด ๒ วันต่อมา พวกเขาทำการดังกล่าว หลังจากมีผู้คนอีกกว่า ๓ หมื่นคนเข้าร่วมการนัดหยุดงาน เมื่อได้รับข้อเรียกร้องแล้ว นายพลก็ได้กล่าวปราศรัยอันยืดยาวซึ่งเต็มไปด้วยคำสัญญาที่ว่างเปล่า และคำขู่ที่จำเพาะเจาะจง

หนึ่งสัปดาห์ผ่านไปโดยไม่ได้มีการกระทำใด ๆ ที่เด็ดขาดลงไป ไม่มีคำสั่งที่ชัดเจนจากมอสโค มีการประกาศว่าจะยังคงมีอาหารอยู่ตามเต้าที่ยังมีเสบียงเหลืออยู่ มีใบปลิวชักชวนให้หยุดงานเป็นจำนวนนับพัน และชักชวนให้ใช้วิธีการพึ่งตนเอง เพื่อให้ได้มาซึ่งอิสรภาพ และกระตุ้นให้เห็นว่าการนัดหยุดงานนั้นเป็นวิธีปฏิบัติที่การเพียงประการเดียวที่เป็นไปได้ บรรดาเหล่าทหารซึ่งเห็นอกเห็นใจก็ช่วยกระจายใบปลิวเหล่านั้น และก็ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างค่ายต่าง ๆ มีการบีบหลุมถ่านหินใหญ่ถึง ๒๐ หลุม

หน่วยทหารซึ่งพูดภาษาฝรั่งเศสได้ถูกถอนไป และนำทหารจากซีกตะวันออกสุดของสหภาพโซเวียตซึ่งพูดภาษาฝรั่งเศสไม่ได้มาแทนที่ เมื่อการนัดหยุดงานบรรลุลุจลุตยออกในคืนเดือนสิงหาคม อัยการแห่งรัฐก็มาถึงพร้อมกับนายพลจากนครมอสโคอีกหลายคน และเสนอข้อต่อรองยินยอมเล็กน้อย ๆ อันได้แก่ อนุญาตให้เขียนจดหมายไปถึงบ้านได้เดือนละ ๒ ฉบับ (แทนที่ปีละสองฉบับ) ให้มีผู้มาเยี่ยมได้ ๑ คนต่อปี และยกเลิกการใช้เลขประจำตัวที่ติดไว้บนเสื้อ และยกเลิกการใช้ลูกกรงเหล็กที่หน้าคางของกาย

บรรดาผู้นำการนัดหยุดงานปฏิเสธข้อเสนอล่าช้า ในจดหมายเปิดผนึก อัยการแห่งรัฐกล่าวปราศรัยที่ค่ายสัญญาว่า จะให้อาหารที่ดีขึ้น จะให้ค่าตอบแทนสูงขึ้น และมีผลัดการทำงานที่สั้นลง มิได้ก็ทนเท่านั้นที่เปลี่ยนความตั้งใจเห็นด้วย ผู้นำคณะกรรมการหยุดงานไปทำการสัมภาษณ์นายพลผู้บังคับบัญชา แต่ไม่กลับมาอีกเลย ผู้นำหยุดงานบางคนก็ถูกยิง

หลังจากที่บรรดานักโทษได้ยอมทนต่อส้อมอยู่เป็นเวลากว่า ๓ เดือน การนัดหยุดงานก็ยุติลง เพราะเผชิญกับความขาดแคลนอาหารและเชื้อเพลิง อย่างไรก็ตาม ก็บังเกิดผลดีในแง่วัตถุขึ้นอย่างสังเกตเห็นได้ชัด โฆษกของคณะกรรมการบริหารนานาชาติด้านการปฏิบัติของค่ายกักกันได้ประกาศว่า ปฏิบัติการนัดหยุดงานในกรณีนี้และค่ายอื่น ๆ นั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการยกระดับความเป็นอยู่ของนักโทษการเมือง

ข. การต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนอเมริกัน

กลางทศวรรษที่ ๑๙๕๐ ในสหรัฐอเมริกา ได้เกิดขบวนการที่ใช้วิธีการไร้ความรุนแรงขึ้นในหมู่ชาวอเมริกันเชื้อสายอาฟริกันและนักเคลื่อนไหวทางสิทธิมนุษยชน เป็นขบวนการต่อต้านการแบ่งแยกผิวและกีดกันชาวอเมริกันเชื้อสายอาฟริกันที่ยังใหญ่ มีประสิทธิภาพตามสมควร และมีความสำคัญยิ่ง ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น ปรากฏขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่นการประท้วงรถประจำทาง การประท้วงทางเศรษฐกิจรูปแบบต่าง ๆ การชุมนุมของมหาชน การเดินขบวน การนั่งประท้วง การนั่งรถอย่างเสรี และวิธีการอื่น ๆ ขบวนการนี้เริ่มขึ้นตั้งแต่การประท้วงรถประจำทางที่มอนต์โกเมอรี ซึ่งถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการต่อต้านกักกันในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตาม ก็ยังเป็นเหตุการณ์ที่ทรงความสำคัญอย่างยิ่ง

๑. มอนต์โกเมอรีรัฐอลาบามา ค.ศ. ๑๙๕๕-๑๙๕๖^{๑๑}

ในวันที่ ๑ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๕๕ นิโกร ๔ คนในเมืองมอนต์โกเมอรีถูกรังขอ

ให้สละที่นั่งของคนแก่คนพิการ ซึ่งเพิ่งขึ้นรถประจำทาง และให้ยืนตามที่เคยเป็นมาตามปกติ ๓ คนยอมทำตามคำขอร้องดังกล่าว แทนนางปาร์คซึ่งเป็นหญิงรับจ้างเย็บผ้าปฏิสนธิ ได้มีการประท้วงไม่ขึ้นรถประจำทางเป็นเวลา ๑ วัน ในวันที่ ๕ ธันวาคม เพื่อคัดค้านการที่นางปาร์ค ถูกจับ การประท้วงครั้งนี้มีประสิทธิภาพเกือบ ๑๐๐% และตกลงใจกันว่าจะมีการคว่ำบาตรนี้ สืบไป จนกว่าจะมีการปฏิรูปครั้งใหญ่เกิดขึ้น การประชุมมิชซชาติโบสถ์ในตอนเย็นนั้นก็มีคน ล้นหลาม การตอบรับทั้งในแง่ของจำนวนและกำลังใจนั้นเกินความคาดหวังเป็นอันมาก

ชาวนิโกรนั้น หากไม่เดินก็เรียกแท็กซี่หรือใช้รถร่วมกัน แต่ไม่ยอมใช้รถประจำ ทางเลย จิตสำนึกแห่งศักดิ์ศรีและการเคารพตัวเองแบบใหม่ ได้ซึมซาบลงไปในชุมชนชาว นิโกร คนผิวขาวต้องเผชิญกับคุณภาพชนคดีใหม่ ซึ่งพวกเขาไม่เคยเชื่อว่า คนนิโกรมีอยู่เลย เบ้าหมายกลายเป็นการยกระดับพัฒนาชุมชนทั้งหมด การเรียกร้องนั้นอาศัยความรักในศาสนา คริสต์ สาธุคุณแมร์กิน ลูเทอร์คิง ผู้ยิ่งใหญ่ และเพื่อนร่วมงานของเขาได้กลายเป็นผู้นำและ ทรงความสำคัญในระดับนานาชาติทีเดียว

การเจรจาล้มเหลว มีการห้ามโดยตำรวจแท็กซี่ หรือรถรับจ้างในราคาที่ลดแล้ว มีการจัดรถร่วมเป็นจำนวนถึง ๓๐๐ คัน มีคนบริจาคเงินให้เป็นอันมาก และก็มีรถพ่วง (Station Wagons) อีกจำนวน ๑๕ คัน ที่นำมาใช้ในการนี้ คนนิโกรจำนวนมากพอใจ ที่จะเดินไปที่ต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงเจตจำนงของตน

มีการปล่อยข่าวลือที่ไร้ความจริงเกี่ยวกับหัวหน้าของขบวนการดังกล่าว รวมทั้งมี รายงานเท็จเกี่ยวกับการจัดตั้งภูมิลาเนาใหม่อีกด้วย คนขับรถชาวนิโกร (รวมทั้ง ดร. คิง) ถูกจับเพียงเพราะละเมิดกฎจราจรเล็ก ๆ น้อย ๆ และบางทีก็ถูกจับด้วยข้อหาที่ไม่มีมูล กรณี ชัมชู่ของตำรวจ กลายเป็นเรื่องธรรมดาไป ผู้นำได้รับการขู่เชือดกว่า ๓๐ ครั้งต่อวัน บ้าน ของคิงเองก็ถูกระเบิด พวกนิโกรเกือบจะใช้ความรุนแรงอยู่แล้ว มีบ้านอีกหลังหนึ่งก็เกือบจะ ถูกระเบิดอีก แล้วก็มีผู้นำนิโกรจำนวนร่วมร้อยคนถูกจับ โดยถูกตั้งข้อหาว่า ละเมิดกฎหมาย ต่อต้านการคว่ำบาตร

ความกลัวซึ่งเคยหลอกหลอนชาวอเมริกันเชื้อสายอาฟริกันทางใต้มาเป็นเวลานาน บัดนี้ได้จางหายไป หลายคนมุ่งหน้าไปที่ที่ทำการอำเภอด้วยความหวังว่าจะเป็นคนที่มีหมาย "ต้องการตัว" คดีที่ตัดสินผู้นำทั้งหลายที่ถูกจับ ซึ่งได้รับความสนใจไปทั่วโลกนั้น ได้กลายมา

เป็นบทพิสูจน์ถึงความกล้าหาญ และตำนานแห่งความเศร้าโศก ขบวนการต่อสู้ดังกล่าวได้เปรียบอย่างใหม่ขึ้นมา กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ศาลแขวงของรัฐบาลกลางได้พิจารณาคดีซึ่งโจทก์คือฝ่ายนิโกร และประกาศว่า กฎหมายแบ่งแยกผิวบนรถประจำทางของนครนั้น เป็นสิ่งที่ขัดกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ แต่เมืองมอนต์โกเมอรีก็อุทธรณ์ การประท้วงกรณีรถประจำทางดำเนินต่อไปอีก บัดนี้กลายเป็นความพยายามที่จะยุติการแบ่งแยกผิวบนรถประจำทางโดยสันติวิธี กววมธรรม์ประกันภัยที่รถพ่วงเคยทำอยู่นั้นถูกยกเลิกหมด แต่บริษัทในลอนดอนก็ออกกรรมธรรม์ใหม่ให้ เจ้าหน้าที่ของเมืองนั้นประกาศว่า การใช้รถร่วมเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ในวันเดียวกัน คือวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ศาลสูงของสหรัฐอเมริกาได้ประกาศว่า กฎหมายแบ่งแยกผิวบนรถประจำทางนั้น ขัดกับรัฐธรรมนูญ

เย็นวันนั้นเอง ก็มีการชุมนุมของมหาชนที่เกิดขึ้นพร้อมกัน ยืนยันในเรื่องความรักศักดิ์ศรี การปฏิเสธที่จะใช้รถประจำทาง จนกว่ากฎหมายหรือการแบ่งแยกผิวนั้นจะถูกยกเลิกไป คืนนั้น พวกกู คลักซ์ แคลน (Ku Klux Klan) ขับรถเข้ามาในเขตที่อยู่อาศัยของพวกนิโกร แต่แทนที่จะพบกับบ้านซึ่งลั่นดาลมิดไฟมืด เต็มไปด้วยพวกนิโกรซึ่งหวาดกลัวพวกแคลน กลับพบว่า บ้านแต่ละหลังเปิดไฟสว่าง เปิดประตูกว้างขวาง และผู้อยู่ในบ้านก็เฝ้ามองขบวนของพวกเขาแคลนด้วย บางคนกระทั่งโบกมือให้ พวกแคลนต้องประหลาดใจเป็นล้นพ้น และหายลับไป

เมื่อระบบรถร่วมกลายเป็นระบบที่ต้องห้าม ในท้องที่แต่ละท้องที่ก็ได้ดำเนินแผนใช้รถร่วมกัน และหลายคนก็เดินไปทำงาน รถเมล์ยังคงว่างเปล่าอยู่ หลังจากเวลาผ่านไปกว่าปี ก็ได้มีการเสนอแผนละเอียด สำหรับการกลับมาใช้รถประจำทางอีกครั้งหนึ่ง ต่อที่ประชุมมหาชนภายใต้หลักการใช้รถร่วมกันระหว่างคนผิวขาวและคนผิวดำ จำจะต้องมีการเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน นี่เป็นชัยชนะ แต่มิใช่เป็นชัยชนะเหนือคนผิวขาว หากเป็นชัยชนะเพื่อความยุติธรรมและประชาธิปไตย

เมืองมอนต์โกเมอรี ได้รับคำสั่งจากศาลสูงของสหรัฐ ให้เลิกล้มการแบ่งแยกผิว ในวันที่ ๒๐ ธันวาคม ในวันแรกของการประสานเข้าหากัน ไม่มีเหตุการณ์สลักสำคัญใดเกิดขึ้น แต่แล้วพวกฝ่ายคนขาวที่มีความกตัญญูต่อกันก็เริ่มอาณัติกรแห่งความกลัวขึ้น มีการยิงปืนเข้าไปยังรถประจำทาง เด็กหญิงวัยรุ่นคนหนึ่งถูกทุบตี สตรีนิโกรซึ่งตั้งครรภ์คนหนึ่งถูก

ยั้ง พวกแคลนเดินขบวนอีกครั้งหนึ่งและเผาไม้กางเขน แต่คนนิโกรไม่ได้มีความกลัวอีกต่อไปแล้ว ทั้งๆ ที่บ้านเรือนของผู้นำนิโกรจำนวนมาก และโบสถ์ของนิโกรอีกหลายแห่งถูกวางระเบิด การก่อการร้ายดังกล่าวนี้ทำให้คนผิวขาวหลายคนรู้สึกไม่พอใจและไม่เห็นด้วย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น นักบวชผิวขาวหลายคน และสมาชิกของนักธุรกิจต่างก็กล่าวโจมตีการวางระเบิด

พวกนิโกรยังคงใช้วินัยแห่งการไร้ความรุนแรงอยู่ ถึงแม้จะมีระเบิดอีกมากมายหลายลูกระเบิดขึ้น การก่อการร้ายยุติลงอย่างรวดเร็ว ถึงแม้ว่าบรรดาคนขาวที่ถูกจับจะถูกตัดสินว่า "ไม่มีความผิด" อย่างรวดเร็ว การสมานเข้าหากัน ล้มเลิกการแบ่งแยกผิวดำ ดำเนินต่อไปอย่างเรียบร้อยนุ่มนวล ซึ่งเป็นสิ่งที่คิดไปไม่ถึงเมื่อ ๑ ปีก่อนหน้านั้น

พัฒนาการสับสน

ได้มีปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่สำคัญอื่น ๆ อีกทั่วโลก บางกรณีก็เกิดขึ้นก่อนตัวอย่างเหล่านี้ และบางกรณีก็เกิดขึ้นหลัง และยังมีกรณีอื่น ๆ ที่สำคัญ ซึ่งน่าจะเกิดขึ้นก่อนที่จะพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ตัวอย่างเช่น ในทันทีไม่ได้กล่าวถึง การนัดหยุดงานครั้งสำคัญ และการเดินขบวนอย่างไร้ความรุนแรงในประเทศสเปนภายใต้อำนาจของนายพลฟรังโก และยังมีกรณีอีกมากมายที่ยังไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งเกิดขึ้นในลาตินอเมริกา อาฟริกา และเอเชีย

ในพัฒนาการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงแบบที่ไม่ใช่แนวทางของคานธีนั้น ในกลางศตวรรษที่ ๒๐ การต่อสู้บางครั้งนั้นก็เกิดขึ้นก่อน และบางครั้งก็เกิดขึ้นหลังใช้ความรุนแรง หรือทั้งสองอย่างก็เกิดขึ้นพร้อมกัน ดังเช่นในกรณีของฮังการี เมื่อ ค.ศ. ๑๙๕๖-๑๙๕๗ อย่างไรก็ตามอำนาจของการต่อสู้ต่าง ๆ เหล่านี้ ส่วนมากยังรวมอยู่ในความสมานฉันท์ของมวลชน และการทำลายอย่างไร้ความรุนแรงของมหาชน การไร้ความรุนแรงดังกล่าวนี้มีเหตุผลผิดแผกแตกต่างกันออกไป บางครั้งผู้คนก็เห็นถึงข้อจำกัดของความรุนแรงในทางปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น ใน ค.ศ. ๑๙๖๘ พวกเชกและพวกสโลวัก เห็นว่าขั้นตอนแห่งการใช้ความรุนแรงในการปฏิวัติฮังการี ค.ศ. ๑๙๕๖ เป็นแบบแผนที่ไม่ควรจะเลียนแบบ บางครั้งประชาชนก็รู้สึกถึงภัยความหฤโหดและการฆาตกรรมทั้งหลายเพื่อเป้าหมายในทางการเมือง เพราะว่าได้เคยผ่านสิ่งเหล่านี้มามากเกินไปแล้ว ตัวอย่างเช่น ชาวเยอรมันตะวันออกบางคนได้ตะโกนขึ้นในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๕๓ ว่า "เราต้องการการปฏิวัติที่ตีมีธรรมะ" ที่บ่อยครั้ง

กล่าวนั้น อาจจะเป็นเพราะว่าประชาชนเห็นว่าปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น เป็นวิธีการที่จะทำการบางอย่างได้ เป็นวิธีการที่ทำให้พวกเขารู้สึกถึงพลังอำนาจของตนเอง และบางทีก็อาจจะเพราะแสดงให้เห็นถึงโอกาสแห่งการสำเร็จบรรลุปเป้าหมายของตนเองอย่างมีเหตุมีผลตามสมควร เหตุผลประการหลังนี้จะเกิดขึ้นในกรณีหลายกรณี อาทิเช่น ในนอร์เว ค.ศ. ๑๙๔๒ ในเอลซัลวาดอร์ และในกัวเตมาลา ค.ศ. ๑๙๔๕

พัฒนาการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงรูปแบบต่าง ๆ นั้นยังคงเกิดขึ้นทั่วทุกหนแห่งในโลก เกิดขึ้นจากรากฐานที่ผิดแผกกันออกไป มีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เพื่อโต้ตอบกับสถานการณ์และปัญหาต่างหลากหลาย การต่อสู้เพื่อคัดค้านสงคราม การต่อสู้เพื่อเสรีภาพของพลเมือง เพื่อการปฏิวัติสังคม หรือการต่อสู้กับผู้เผด็จการซึ่งเกิดขึ้นภายในประเทศ หรือถูกจัดตั้งโดยอำนาจจากต่างประเทศ หรือเพื่อจะให้สิทธิเสรีภาพในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง จากบุคคลซึ่งเคยรู้สึกว่ามีอำนาจขณะนั้น กำลังมีแนวโน้มที่จะใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมากขึ้น การต่อสู้คัดค้านรูปแบบดังกล่าวนี้ ยังอาจจะเป็นที่นิยมของผู้คนและกลุ่มต่างๆ ซึ่งเห็นว่า ทิศทางและระยะเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงที่กำลังประสบอยู่นั้น เป็นสิ่งที่ไม่น่าพึงใจเท่าใดนัก ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อความรู้เกี่ยวกับวิธีการดังกล่าวแพร่หลายมากขึ้น กลุ่มบุคคลซึ่งพยายามที่จะครอบงำรัฐบาลที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญอย่างมีน่าวล หรือพยายามจะทำลายรัฐบาลดังกล่าวนี้ได้อย่างไร้恙หาย ก็อาจจะพบว่า ตนเองต้องเผชิญกับการต่อสู้คัดค้านที่มีประสิทธิภาพอย่างคาดไม่ถึง

การทดลองซึ่งเกิดขึ้นภายใต้ภาวะผู้นำทางการเมืองของคานธี รวมทั้งความคิดและกิจการของเขานั้น บางครั้งก็ยังคงมีส่วนกระตุ้นหรือมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรง แต่แม้ในกรณีดังกล่าวนี้ ส่วนที่ได้รับมาจากคานธีนั้น ก็ยังคงถูกปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและการเมืองใหม่ๆ บ่อยครั้งที่ไม่มีความสัมพันธ์อันชัดเจนใดๆ ระหว่างการทดลองของคานธีกับกรณีการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรงอย่างใหม่ๆ ดังเช่น ขบวนการต่อต้านนาซี และในเซกโกสโลวาเกีย เมื่อ ค.ศ. ๑๙๖๘ ขณะที่การต่อสู้แบบสังคมนิยมลดหายไปประวัติศาสตร์ การต่อสู้เหล่านี้ก็มีสภาพเป็นตัวแปรโดยตรงในการต่อสู้ใหม่ๆ ดังกล่าวนี้ข้อยลงทุกที อย่างไรก็ตามไม่ว่าอะไรจะเป็นแรงกระตุ้นหรือแรงจูงใจ ในทศวรรษที่ ๒๐ นี้ เราได้เห็นการขยายตัวอย่างกว้างขวางในการใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง เข้ามา

แทนที่การใช้ความรุนแรงในความขัดแย้งทางการเมืองรูปแบบต่างๆ กัน

คงไม่จำเป็นต้องกล่าวว่า พัฒนาการนี้มีอุปสรรคและการถอยหลังไม่น้อยเหมือนกัน บ่อยครั้งที่ดูเหมือนกันว่า แนวโน้มในการยกเลิกหรือว่าละทิ้งการใช้ปฏิบัติการใช้ความรุนแรง และหันมาใช้ความรุนแรงนั้นจะเป็นแนวทางที่ชัดเจน ตัวอย่างเช่น การประกาศใช้ความรุนแรงนั้นเกิดขึ้นตามมาหลังจากที่คนผิวสีในอาฟริกาได้^{๕๕} และพวกอเมริกันเชื้อสายอาฟริกันในสหรัฐอเมริกา ได้เคยใช้ปฏิบัติการใช้ความรุนแรงในระดับที่จำกัดและประปราย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากแง่มุมทางประวัติศาสตร์แล้ว อาจกล่าวได้ว่า ได้เกิดพัฒนาการของวิธีการนี้อย่างกว้างขวางเป็นประวัติการณ์ในศตวรรษที่ ๒๐ จะอย่างไรก็ตามกระบวนการดังกล่าวนี้ ก็ยังดำเนินต่อไป ตัวอย่างหนึ่งของข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ก็คือ การที่ชาวเชคและสโลวักได้ใช้ปฏิบัติการใช้ความรุนแรงอย่างกล้าหาญและกว้างขวางเป็นเวลาหลายสัปดาห์ ทั้งๆ ที่ไม่ได้มีการเตรียมตัวใดๆ เพื่อต่อต้านกับการรุกรานของสหภาพโซเวียตและพันธมิตรในวันที่ ๒๑ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๖๘

ก. เชคโกสโลวาเกีย ค.ศ. ๑๙๖๘^{๕๖}

ผู้นำโซเวียตคาดหวังว่าการรุกรานเชคโกสโลวาเกียครั้งใหญ่โดยกำลังทหารขององค์กรสนธิสัญญาออร์ซอกว่าครึ่งล้านคนนั้น จะสามารถเอาชนะกองทัพอันเชคโกสโลวักซึ่งเล็กกว่าได้ภายในไม่กี่วัน และทำให้ประเทศนั้นอยู่ในสภาพสับสนและพ่ายแพ้อย่างรวดเร็ว การรุกรานครั้งนั้นยังคงคิดว่า จะทำให้เกิดรัฐประหารขึ้น เพื่อเปลี่ยนแปลงรัฐบาลระบอบการปกครองของคูปเชค (Dubcek) ซึ่งมีแนวทางปฏิรูป และนำรัฐบาลอนุรักษซึ่งเข้าข้างสนับสนุนมอสโคมาแทนที่ ด้วยความคิดแบบนี้ เจริบของโซเวียตก็ได้ลักพาตัวเลขาธิการอันดับ ๑ ของพรรคคอมมิวนิสต์คืออเล็กซานเดอร์ คูปเชค (Alexander Dubcek) นายกรัฐมนตรีโอลดริช เซอร์นิค (Oldrich Cernik) ประธานสภาแห่งชาติโจเซฟ สมากอฟสกี (Jose Smrkovsfky) และประธานแนวร่วมแห่งชาติฟรานทิšek ครีเกิล (František Kriegel) เจ้าหน้าที่ของโซเวียตยังกักบริเวณประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ คือลุดวิก สโวโบดา (Ludvik Svoboda) ผู้เป็นทั้งรัฐบุรุษและนักการทหารที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมทั้งในเชคโกสโลวาเกียและในสหภาพโซเวียต โดยพวกนี้หวังว่า เขาจะให้ความชอบธรรมกับระบอบการปกครองอนุรักษใหม่ และผู้นำซึ่งถูก

ลักพาตัวนั้น ก็อาจจะถูกสังหารเมื่อการรัฐประหารประสบผลสำเร็จ ดังที่เกิดขึ้นในฮังการี
เมื่อ ค.ศ. ๑๙๕๗

แต่ประเทศเชโกสโลวาเกียก็มิได้เสียขวัญเนื่องมาจากการพ่ายแพ้ในทางทหาร
เพราะได้ใช้วิธีการต่อต้านชนิดใหม่ ยิ่งกว่านั้นก็ไม่มีรัฐบาลหุ่นเข้ามาแทนที่ผู้นำที่ถูกลักพาตัว
ไปแต่อย่างใด เจ้าหน้าที่เชโกสโลวาเกียได้ส่งคำสั่งฉุกเฉินไปยังกองกำลังทหารต่างๆ ให้คงอยู่
ในที่ตั้งของตน ผู้นำโซเวียตหวังว่าสถานการณ์จะอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ
ภายในเวลา ๓ วัน และกองทัพที่รุกรานนั้นก็อาจจะถอนกลับไปได้ แต่สิ่งนี้ไม่เกิดขึ้น และ
ผลก็คือ เกิดปัญหาทั้งทางกายภาพและยุทธศาสตร์ และปัญหาทางอำนาจในหมู่กองทหารที่
รุกรานเป็นอันมาก รัฐบาลที่เข้าข้างโซเวียตก็ไม่อาจจะเกิดขึ้นมาได้ ทั้งนี้เป็นเพราะการต่อต้าน
คัดค้าน ที่จุดยุทธศาสตร์หลายจุด อย่างน้อยก็เป็นเวลากว่าประมาณ ๘ เดือน จนกระทั่ง
เมื่อรัฐบาลหรือระบอบฮุซัค (Husak) ก้าวเข้ามาสู่อำนาจในเดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๖๘

การต่อสู้คัดค้านนั้น เริ่มต้นขึ้นในชั่วโมงแรกๆ ของการรุกราน พนักงานของ
หน่วยงานข่าวของรัฐบาล ปฏิเสธที่จะออกคำแถลงข่าวซึ่งกล่าวว่า พรรคของเชโกสโลวาเกีย
และเจ้าหน้าที่รัฐบาลบางคนได้เรียกร้องให้มีการรุกรานดังกล่าว ยิ่งไปกว่านั้น ประธานาธิบดี
สโบโวคา ก็ปฏิเสธที่จะลงนามในเอกสารที่กลุ่มอนุรักษนิยมนำมาให้ตนลงนามอย่างกล้าหาญ ใน
ที่สุดโดยอาศัยเครือข่ายวิทยุใต้ดิน องค์การราชการหลายหน่วยก็สามารถรวมเข้าด้วยกันได้ และ
ประกาศคัดค้านการรุกราน

สมัชชาสามัญของพรรคครั้งที่ ๑๔ สภาแห่งชาติ และส่วนที่เหลือของรัฐมนตรี
ในคณะรัฐบาล ล้วนออกประกาศที่มีความคล้ายคลึงกับประกาศฉุกเฉินของสภาสูงสุดของพรรค
ก่อนการมาของพวกเคบีวีว่า การรุกรานคราวนี้เกิดขึ้นโดยที่ผู้นำรัฐบาลและผู้นำพรรคไม่มีส่วน
รับรู้ใดๆ เลย ไม่ได้มีการ “เรียกร้องแต่อย่างใด” หน่วยงานต่างๆ เหล่านี้บางหน่วย
ก็เลือกผู้นำชั่วคราวขึ้นมา ซึ่งทำหน้าที่ในภาวะฉุกเฉิน สภาแห่งชาติได้ “เรียกร้องให้ปล่อย
ตัวผู้แทนที่ขอความช่วยเหลือรัฐธรรมนูญของเรา เพื่อว่าคนเหล่านี้จะได้ทำการตามหน้าที่ที่ระบุไว้ใน
รัฐธรรมนูญ อันประชาชนผู้มีอธิปไตยในประเทศนี้ได้มอบความไว้วางใจให้” และ “เรียกร้อง
ให้มีการถอนทหารของกองทัพแห่ง ๕ รัฐออกไปโดยทันที”^{๕๑}

ในช่วงสัปดาห์แรกนั้น เครือข่ายวิทยุใต้ดินได้สร้างรูปแบบการต่อสู้คัดค้านอันมาก

มาย และมีส่วนสร้างสิ่งอื่น ๆ อีกด้วย กล่าวคือ ได้จัดประชุมสมัชชาวิสามัญพรรค ครั้งที่ ๑๔ เรียกร้องให้มีการนัดหยุดงานทั่วไปเป็นเวลา ๑ ชั่วโมง เรียกร้องให้กรรมกรรถไฟหน่วงเหนี่ยว การขนส่งของรัสเซีย และรบกวนเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ และเรียกร้องไม่ให้ความร่วมมือใน หมู่อำนาจรัฐ ไม่มีบันทึกถึงการที่ตำรวจสาธารณะในเครื่องแบบให้ความร่วมมือกับผู้รุกราน แต่อย่างใด ที่จริงคนเหล่านี้หลายคน หรือคนเหล่านี้จำนวนมาก ก็ทำงานกับฝ่ายต่อต้าน อย่างซัดเจน อย่างเอาจริงเอาจัง วิทยุได้กระจายเสียงให้เห็นถึงความไร้ประโยชน์ของการใช้ ความรุนแรง และความขาดแคลนของการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง เครือข่ายวิทยุใต้ดินได้แนะนำ นักศึกษาในท้องถิ่นให้อยู่ห่างจากสถานการณ์ซึ่งสามารถที่จะแปรเปลี่ยนเป็นสถานการณ์ รุนแรงได้ และก็ชักชวนให้ระมัดระวังชาวสื่อ การต่อสู้คัดค้านที่มีประสิทธิภาพ และมีความ เคียงสาทางการเมืองนั้น เกิดขึ้นโดยอาศัยระบบวิทยุเป็นหลักสำคัญ โคลิน แชปแมน (Colin Chapman) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า "ถึงแม้รูปแบบแห่งการต่อสู้คัดค้านแต่ละรูปแบบ โดยตัวมัน เองอาจจะไร้ประสิทธิภาพ แต่ก็ช่วยเสริมความแข็งแกร่งให้แก่การต่อสู้ประเภทอื่น ๆ"^{๕๘} การ ต่อสู้คัดค้านระดับต่าง ๆ และในส่วนต่าง ๆ ของประเทศ มีการติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ โดยอาศัยระบบวิทยุดังกล่าว วิทยุมักทำหน้าที่ในยามฉุกเฉินอีกหลายอย่าง (ดังเช่นหาคคนมา ช่วยชนมันฝรั่ง และขอสต์ไม้เลื้อยที่ใช้ทำเบียร์) และเป็นผู้ให้ข่าวสารข้อมูลที่สำคัญ ๆ ทั้งนี้ เพราะนี่เป็นช่วงเวลาทีหน่วยงานรัฐบาลหลายแห่งไม่สามารถจะปฏิบัติการได้ เพราะพวกรัสเซีย เข้ามายึดครองที่ทำงานของตนหมด การให้ข่าวสารข้อมูลดังกล่าวนี้ กว้างขวางครอบคลุม ตั้งแต่รับประกันกับบรรดาคุณแม่ทั้งหลายว่า เด็ก ๆ ในค่ายฤดูร้อนนั้นปลอดภัยดี ไปกระทั่ง ถึงรายงานข่าวที่น่าตระหนกเกี่ยวกับการเจรจากับมอสโค

ถึงแม้กองทัพรัสเซียจะประสบผลสำเร็จในทางการทหารโดยแท้ แต่ก็ต้องมาประ- สบกับการต่อสู้ทางการเมืองที่เข้มแข็ง เมื่อต้องเผชิญกับการต่อสู้คัดค้านของพลเมืองอย่างมี เอกภาพ การปราศจากรัฐบาลที่ให้ความร่วมมือกับตน และการที่กองทัพของตนเองกำลัง สูญเสียกำลังขวัญลงไปอย่างรวดเร็วในวันนั้น ผู้นำโซเวียตก็ตกลงให้ประธานาธิบดีสโวโบดามิน ไป เจริญยังมอสโค เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๓ สโวโบดากปฏิเสธรที่จะเจรจาด้วยจนกว่าคุบเชค เซอร์นิก และสมาชิกพรรค เข้ามาร่วมถกเถียงด้วย เกิดการประนีประนอมด้วยภายในเวลา ๔ วัน ซึ่งมี ผลทำให้ผู้นำส่วนใหญ่กลับมามีตำแหน่งอย่างเดิม แต่เรียกร้องให้พรรคทำหน้าที่ "มีบท-

บาทการนำ” สูงขึ้นอีก และยอมให้กองทัพรัสเซียอยู่ในประเทศได้ ซึ่งในกรณีท้ายนี้ ก็จะเป็น การยินยอมที่นำมาซึ่งความพ่ายแพ้โดยสิ้นเชิง แต่ความยินยอมดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นเพราะยัง ไม่มีความแน่ใจในการต่อสู้ศึกค้ำที่ปราศจากการเตรียมตัวอย่างพร้อมมูล การประนีประนอม ดังกล่าวนี้นั้น มักจะมีผลรวมไปถึงการเสียสละผู้นำที่มีจิตใจปฏิรูปบางคนและตัวการปฏิรูปทั้งหมด ท้าย

สัปดาห์แรกนั้นเป็นสัปดาห์ที่ผู้คนพลเมืองทั้งหมด ได้พยายามต่อสู้ในสงครามเพื่อ อิศรภาพของท่อนอย่างมีชีวิตจิตใจ และกล้าหาญ แต่ชาวนาลาก ท้ายวิธีการต่าง ๆ นานาในการ การประนีประนอมซึ่งเรียกว่า คำประกาศมอสโก (Moscow Protocol) นั้น ทำให้เกิดความ รู้สึกสับสนปะปนกันหลายอย่างในหมู่ผู้คนพลเมือง ผู้สังเกตการณ์ทางการเมืองจากภายนอก มองว่านี่เป็นความสำเร็จอันหนึ่งซึ่งคาดไม่ได้สำหรับประเทศและผู้นำประเทศ เพราะประเทศที่ถูก ยึดครองไม่น่าจะมีพลังอำนาจที่จะมาต่อกรต่อใคร ๆ แต่ผู้คนชาวเชกและสโลวักส่วนใหญ่มองว่า นี่เป็นการพ่ายแพ้ และไม่อาจจะยอมรับการพ่ายแพ้ได้เป็นเวลา ๑ สัปดาห์ เห็นได้ชัดว่า ผู้นำ ประเทศนั้นมีความสงสัย และไม่แน่ใจในความสามารถที่มีวินัยของประชาชน ในอันที่จะธำรง รักษาการต่อสู้ศึกค้ำผู้รุกรานได้ เมื่อต้องเผชิญกับการปราบปรามอย่างทารุณโหดร้าย

แต่ถึงแม้จะปราศจากการวางแผนล่วงหน้า และการเตรียมการปฏิบัติการต่อสู้ของ ประชาชนพลเมืองอย่างชัดเจน รัฐบาลเชกก็ยังสามารถจะดำรงอยู่ในอำนาจได้จนถึงเดือน เมษายน ค.ศ. ๑๙๖๕ เป็นเวลาถึง ๘ เดือน นับได้ยาวนานกว่าที่รัฐบาลดังกล่าวจะพึงอยู่ได้ หากใช้การต่อสู้ด้วยกำลังทหาร แต่ในที่สุดพวกรัสเซียก็สามารถจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ๆ ของตนได้ รวมไปถึงการจกตั้งรัฐบาลอนุรักษนิยมขึ้น พวกรัสเซียในที่สุดก็บรรลุเป้าประสงค์ที่ตน อางไว้ อย่างไรก็ตามกรณีที่สำคัญยิ่งนี้ เป็นกรณีที่เหมาะสมจะได้รับการวิจัยและวิเคราะห์อย่าง ละเอียตถึงเรื่องของวิธีการ ปัญหา ความสำเร็จ และความล้มเหลว

การแสวงหาปัญญาที่สำนั

โครงร่างย่อ ๆ เกี่ยวกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ เกือบจะไม่ได้ชี้ให้เห็นขอบข่ายและความสำคัญของการใช้วิธีการดัง กล่าวนี้ในประวัติศาสตร์แต่อย่างใด อย่างไรก็ตามตัวการสำรวจนี้และกรณีตัวอย่างอีกหลากหลาย

หลาย ซึ่งนำมากล่าวถึงในส่วนที่เหลือของหนังสือเล่มนี้ ก็เพียงพอแล้วที่จะทำให้เกิดข้อตั้งคำถาม
กับความเข้าใจผิดที่สำคัญ ๆ หลายอย่าง ซึ่งเป็นที่ยอมรับเชื่อถือกันอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับ
ปฏิบัติการดังกล่าว

มีการใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอย่างกว้างขวาง ถึงแม้จะไม่มีทำให้ความสนใจ
พัฒนาการของวิธีการนี้เลย ปฏิบัติการที่เกิดขึ้นนั้นบางครั้งก็เกิดขึ้นเอง บางทีมาจากปัญญา
ความคิดที่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน บางทีก็วางแผนขึ้นอย่างคร่าว ๆ จากกรณีตัวอย่างในอดีต
ที่ผู้ปฏิบัติการเคยรู้มาก่อน ปฏิบัติการดังกล่าวมิใช่กันมากทั้งในสถานการณ์ซึ่งไม่เป็นใจอย่าง
ยิ่ง และโดยผู้ปฏิบัติงานซึ่งขาดประสบการณ์ หรือขาดผู้นำที่มีประสบการณ์ และส่วนมากที่เกิด
ขึ้นนั้นมักจะไม่มีการเตรียมการหรือการฝึกอบรมล่วงหน้า ไม่มีการวางแผนหรือมีการวางแผน
แผนเพียงเล็กน้อย การเตรียมการหรือพิจารณาถึงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ตลอดจนพิสัยของวิธี
การดังกล่าวนั้นมีไม่มากนัก ผู้คนที่ใช้วิธีการดังกล่าวโดยปกติมีความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับ
ธรรมชาติของวิธีการนี้ เพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยที่ส่วนใหญ่ก็ไม่ได้รู้ถึงประวัติศาสตร์ของมัน
แต่อย่างใด ไม่มีหนังสือเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่เขาจะศึกษาค้นคว้าได้ ไม่มีคู่มือที่
จะบอกเขาว่าจะจัดตั้ง "กองทหาร" ของเขาอย่างไร จะดำเนินการต่อสู้เยี่ยงใด และจะรักษา
วินัยไว้ได้อย่างไรภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว จึงไม่แปลกอะไรที่พวกเขาจะประสบกับความล้ม
เหลวพ่ายแพ้ หรือบางครั้งก็มีชัยชนะเป็นเพียงบางส่วนเท่านั้น และบางครั้งก็เกิดความรุนแรง
ขึ้น ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดความพ่ายแพ้ ดังเราจะเห็นได้ต่อไป ด้วยข้อเสียเปรียบดังกล่าวนี้
เป็นที่น่าประหลาดใจยิ่งที่ว่า ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนี้ได้แพร่หลายและประสบกับความ
สำเร็จ มีระเบียบเท่าที่มันได้เป็นมา

หญิงชายบางคนในปัจจุบันกำลังพยายามที่จะศึกษาธรรมชาติของวิธีการดังกล่าวให้
มากยิ่งขึ้น และพยายามที่จะตรวจสอบลึกซึ้งลงไปถึงศักยภาพของวิธีการดังกล่าว บางคน
เริ่มตั้งคำถามว่า จะปรับปรุงปฏิบัติการไร้ความรุนแรงได้อย่างไร และนำมาประยุกต์ใช้แทนที่
ความรุนแรงเพื่อเผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อนยุ่งยากได้อย่างไร ความพยายามทางปัญญาเหล่านี้
ล้วนเป็นตัวแปรใหม่ที่มีศักยภาพสูงยิ่งในประวัติศาสตร์ของวิธีการนี้ ยังคงจะต้องต่อสู้ต่อไปว่า
องค์ประกอบนี้จะมีผลอย่างไรต่อพัฒนาการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในอนาคต

ภาคสอง

บทที่ ๔

ศาสตร์การใช้ความรุนแรง*

ปฏิบัติการใช้ความรุนแรงนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายแนวทาง ซึ่งจะต้องยึดกุมไว้ให้มั่น หากต้องการทำความเข้าใจ ประเมินอย่างมีเหตุผล และประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางเหล่านี้มีความแตกต่างอย่างมากจากสมมติฐานของประชาชนในเรื่องความขัดแย้งและต่อสู้ โดยเฉพาะสมมติฐานที่ว่าความรุนแรงนั้นจะตอบโต้ให้ได้ผลก็ต้องใช้ความรุนแรงกระทำกลับไปเท่านั้น

ปฏิบัติการใช้ความรุนแรงนี้คิดค้นขึ้นมาเพื่อปฏิบัติการต่อต้านฝ่ายตรงข้าม ผู้ซึ่งสามารถและตั้งใจที่จะใช้การลงโทษด้วยความรุนแรง* ในวิธีการนี้ไม่มีสมมติฐานที่ว่าเมื่อเผชิญกับปฏิบัติการใช้ความรุนแรงแล้ว ฝ่ายตรงข้ามจะเลิกใช้ความรุนแรง หรือแม้แต่ว่าจะจำกัดความรุนแรงนั้นให้อยู่ในขอบเขตที่ลดลงไป

อย่างไรก็ตาม การใช้วิธีใช้ความรุนแรงต่อต้านการปราบปรามด้วยความรุนแรงนั้น ได้สร้างสถานการณ์ความขัดแย้งที่ไม่สมมาตรอย่างจำเพาะขึ้น สถานการณ์นั้นเป็นสถานการณ์ที่ทั้งสองฝ่าย มีวิธีการต่อสู้หรือ "ระบบอาวุธ" ที่ตรงข้ามกัน ฝ่ายหนึ่งใช้ปฏิบัติการด้วยความรุนแรง อีกฝ่ายหนึ่งใช้ปฏิบัติการใช้ความรุนแรงเพื่อให้โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จ

* ตัวอย่างรวมรัศมีมาจาก *The Methods of Nonviolent Action* อันเป็นภาคสองของ *The Politics of Nonviolent Action* หน้า ๓๐๖-๓๔๕ ภาคนี้ยังพิมพ์เป็นหนังสือปกอ่อนแยกเล่มต่างหาก โดย Porter Sargent Publishers, 11 Beacon Street, Boston, Mass, 02108, USA. เล่มนี้จะให้รายละเอียดของแต่ละวิธีการกับตัวอย่างการใช้วิธีการดังกล่าวในประวัติศาสตร์

นั้นมีมากที่สุด นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงต้องยึดกุมวิธีการที่ได้เลือกสรรแล้วไว้ให้มั่น การประยุกต์ใช้ปฏิบัติการสันติวิธีอย่างเชี่ยวชาญ มุ่งมั่นและยืดหยุ่น จะก่อปัญหาอย่างจำเพาะยิ่งแก่ฝ่ายตรงข้าม อันจะก่อความรังควานทำให้ไม่อาจใช้พลกำลังที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพได้ นักปฏิบัติการจะสามารถประยุกต์วิธีการบางอย่าง เช่นการใช้ *ยิวียิตสู* กับฝ่ายตรงข้าม ซึ่งจะทำให้ฝ่ายตรงข้ามเสียสมดุลทางการเมือง การปราบปรามของเขาเองจะสะท้อนกลับไปบั่นทอนฐานะตำแหน่งของเขาเอง และทำให้อำนาจของเขาอ่อนตัวลง ยิ่งไปกว่านั้น โดยการยึดมั่นในการไร้ความรุนแรงตลอดเวลาที่ต่อสู้ นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง จะช่วยปรับปรุงฐานะอำนาจของตนได้ในหลายหนทางด้วย

การแข็งข้อต่อการปราบปราม

ไม่ควรที่จะตกใจหรือตื่นตระหนกต่อการปราบปราม เพราะนั่นมักจะเป็นผลจากสำนึกของฝ่ายตรงข้ามที่คิดว่า ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเป็นภัยอย่างยิ่งต่อนโยบายหรือระบอบของเขา นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงต้องเต็มใจที่จะเสี่ยงต่อการถูกลงโทษ เสมือนถึงราคาค่าแรงที่ต้องจ่ายไปเพื่อได้มาซึ่งชัยชนะ ความรุนแรงและโอกาสของการปราบปรามนั้นจะแปรเปลี่ยนไป อย่างไรก็ตามการเสี่ยงในเรื่องนี้มีแต่เพียงในปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเท่านั้น หากเกิดขึ้นด้วยเมื่อทั้งสองฝ่ายใช้ความรุนแรง บางอย่างคล้ายคลึงแต่บางอย่างก็แตกต่างกันไปจากความเสี่ยงที่นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงต้องเผชิญ สิ่งหนึ่งที่แตกต่างกันก็คือ ในการใช้ความรุนแรงนั้น การเสี่ยงจะเกิดขึ้นในช่วงที่พยายามจะทำร้ายหรือเช่นฆ่าฝ่ายตรงข้าม ขณะที่ในปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น ความเสี่ยงเช่นนั้นจะไม่เกิดขึ้นเลย ด้วยเหตุนี้ประชาชนส่วนหนึ่งจึงเข้าใจผิดว่ากลุ่มไร้ความรุนแรงนั้นไร้สมรรถภาพ ข้อนี้ไม่เป็นความจริง ความแตกต่างในการปฏิบัติของฝ่ายตรงข้ามนั้น มิพึงก่อให้เกิดความรู้สึกสิ้นเรี่ยวสิ้นแรงหรือคับข้องใจ มันเป็นความจริงอย่างยิ่งต่อนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเข้าใจว่า การรักษาวินัยไร้ความรุนแรงจะทำให้พวกเขามีโอกาสมากยิ่งขึ้นที่จะมีอำนาจควบคุมเหนือฝ่ายตรงข้าม สามารถลดทอนความรุนแรงที่ต่อต้านกลุ่มไร้ความรุนแรง และเพิ่มพูนโอกาสที่จะได้รับชัยชนะ กระบวนการนี้เรียกว่า *ยิวียิตสูทางการเมือง* ซึ่งจะไต่กล่าวต่อไปในบทที่ ๕

นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจงใจที่จะไม่ท้าทายฝ่ายตรงข้ามตามเงื่อนไขความรุนแรงของ

ฝ่ายตรงข้าม ความรุนแรงต่อต้านความรุนแรงจะยิ่งเสริมความรุนแรงให้แผ่ขยายขึ้น กลุ่มไร้ความรุนแรงไม่เพียงแต่ไม่จำเป็นจะต้องใช้ความรุนแรงเท่านั้น หากยังจะต้องไม่ใช้ความรุนแรง หากไม่แล้วนั้นจะเป็นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งแก่ฝ่ายปฏิบัติ และบั่นทอนกลุ่มไร้ความรุนแรงให้อ่อนแอลง กลุ่มไร้ความรุนแรงจะต้องยึดมั่นใน "ระบบอาวุธ" แบบไร้ความรุนแรงของตนเอง เพราะว่าปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมักจะทำให้ความรุนแรงและการปราบปรามของฝ่ายตรงข้าม หวนกลับไปต่อต้านฐานะอำนาจของฝ่ายตรงข้ามเอง ทำให้ฐานะอำนาจของเขาอ่อนแอลง และในขณะเดียวกันก็เสริมสร้างกลุ่มไร้ความรุนแรงให้เข้มแข็งขึ้น

การปราบปรามกลุ่มไร้ความรุนแรง ที่ยังยืนหยัดในการต่อสู้และยังคงรักษาวินัยไว้ได้นั้น จะก่อให้เกิดผลดังต่อไปนี้ ในขณะที่ความทารุณโหดร้ายต่อนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเพิ่มขึ้น ความจงเกลียดจงชังที่มีต่อระบอบของฝ่ายตรงข้ามจะมีมากขึ้น ความเห็นอกเห็นใจและการสนับสนุนฝ่ายไร้ความรุนแรงก็อาจเพิ่มขึ้น ประชาชนทั่วไปอาจเริ่มตีตัวออกห่างจากฝ่ายตรงข้าม และมีแนวโน้มที่จะร่วมกับฝ่ายต่อต้านมากขึ้น ประชาชนต่าง ๆ ที่แยกตัวออกจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้น อาจให้ความสนับสนุนมากขึ้นแก่ผู้ได้รับเคราะห์จากการปราบปราม ถึงแม้ผลกระทบของมติมหาชนทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติจะแปรเปลี่ยนไปแต่หลายครั้งมันก่อให้เกิดความกดดันทางเศรษฐกิจและการเมืองอย่างมีความหมาย พลเมืองกลไก และทหารของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งไม่สบายใจที่ได้เห็นฝ่ายตรงข้ามกระทำต่อกลุ่มไร้ความรุนแรงอย่างทารุณโหดร้าย อาจเริ่มสงสัยในความยุติธรรมของนโยบาย การไม่สบายใจอาจก่อตัวเป็นความไม่พอใจ และหลายครั้งก็ขยายออกไปเป็นการนัดหยุดงานและการกบฏ ดังนั้นถ้าการปราบปรามทำให้จำนวนของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเพิ่มขึ้น และทำให้การแข็งข้อขยายวงกว้างออกไปได้ และถ้ามันนำไปสู่ความขัดแย้งที่สูงพอกภายในผู้สนับสนุนฝ่ายตรงข้ามเอง ก็จะเป็นทอนประสิทธิภาพในการจัดการกับการแข็งข้อ การปราบปรามนั้นก็จะต้องย้อนกลับไปต่อต้านฝ่ายตรงข้ามเอง นี่เองคืออภิวินัยทางการเมือง

ความยุ่งยากของฝ่ายตรงข้ามในการรับมือกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น มิได้เกิดขึ้นเพราะฝ่ายตรงข้ามค้นตระหนักกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง หรือเพราะไม่คุ้นเคยกับวิธีนี้ ความยุ่งยากเกิดขึ้นเพราะสาเหตุอื่น อย่างเช่นความรู้ของฝ่ายตรงข้ามในเรื่องการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงนั้นโดยตัวมันเองมิได้ทำให้ความสามารถในการมีชัยเหนือนักปฏิบัติการไร้ความ

รุนแรงนั้นมีเพิ่มขึ้นเลย ในกรณีความขัดแย้งทางทหาร ทั้งสองฝ่ายอาจพยายามนำเอาความรู้เกี่ยวกับวิธีการต่อสู้ของทั้งสองฝ่ายมาใช้เพื่อประโยชน์ของตน ถ้าฝ่ายตรงข้ามมีความรู้มากขึ้น เขาอาจทำการได้แยบยลขึ้น และบางทีก็อาจโหดร้ายน้อยลง แต่กลุ่มไร้ความรุนแรงก็อาจเรียนรู้วิธีการต่อสู้ที่เชี่ยวชาญและมีประสิทธิภาพมากขึ้นเช่นกัน

ระบบอาวุธไร้ความรุนแรง

ความสำเร็จของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในการสกัดกั้นเจตนารมณ์ของฝ่ายตรงข้ามอย่างได้ผล และทำให้ฝ่ายตรงข้ามไม่สามารถดำเนินการตามแผนเดิม ทั้ง ๆ ที่ใช้การปราบปรามนั้น ล้วนขึ้นอยู่กับความสามารถของ "ระบบอาวุธ" ของพวกเขาเอง "อาวุธ" เหล่านี้หรือวิธีการคัดค้านนี้ ยังสามารถเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่มุ่งหมายได้ด้วย कुลแห่งกำลังจะเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ยังเป็นผลจากยิวติศูทางการเมืองอีกด้วย วิธีการเหล่านี้มีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นวิธีปฏิบัติการไร้ความรุนแรง โดยบทนี้จะเน้นการจัดประเภทของวิธีการดังกล่าว

การจัดประเภทดังกล่าวจะเป็นประโยชน์หลายอย่าง อย่างหนึ่งเป็นการช่วยให้เราได้รับความเข้าใจดีขึ้นในธรรมชาติของวิธีแบบไร้ความรุนแรง นอกจากนี้ยังช่วยให้เห็นถึงความแตกต่างและประเภทที่สำคัญ ๆ ของวิธีนี้อย่างชัดเจนขึ้น บางวิธีการโดยพื้นฐานก็เป็นปฏิบัติการเชิงสัญลักษณ์ บางวิธีการเกี่ยวพันกับการเพิกถอนความร่วมมือเฉพาะด้าน วิธีอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นการเข้าแทรกแซงโดยตรงในสถานการณ์ความขัดแย้ง การจัดประเภทดังกล่าวยังทำให้เห็นจำนวนอันมากมายและความหลากหลายของวิธีปฏิบัติการ^๓ แน่แน่นอนที่ว่าวิธีการที่ระบุในบทนี้ยังไม่ครอบคลุมวิธีการทั้งหมด แต่ก็อาจช่วยนักปฏิบัติการในการเลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุด สำหรับการนำไปใช้ในสถานการณ์หนึ่ง ๆ และอาจช่วยให้กลุ่มที่กำลังเผชิญหน้ากับการต่อต้านโดยไร้ความรุนแรงนั้น เข้าใจถึงวิธีการที่ถูกนำมาใช้กับตน อันอาจลดทอนความตื่นตระหนกและความทารุณโหดร้ายลงได้ นอกจากนี้รายละเอียดต่าง ๆ เหล่านี้ อาจเป็นอุปกรณ์สำหรับนักวิจัยในการวิเคราะห์ และเปรียบเทียบ และช่วยให้บุคคลซึ่งทำการประเมินศักยภาพทางการเมืองของวิธีการแบบไร้ความรุนแรงนั้น มีความเข้าใจในภาพรวมของวิธีการต่อสู้อันเปรียบเหมือนคลังแสงของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

การจัดประเภทวิธีปฏิบัติการอย่างกว้าง ๆ นั้น แบ่งได้เป็นการประท้วงและการโน้มน้าว การไม่ให้ความร่วมมือ และการแทรกแซง การจัดประเภทเช่นนี้แม้จะยังไม่รัดกุม แต่โดยทั่วไปก็สามารถใช้ได้ และวิธีการเหล่านี้ก็ไม่สามารถถือได้ว่าครบถ้วนครอบคลุมทุกยุคทุกสมัย ไม่เป็นที่สงสัยเลยว่าบางวิธีอาจถูกมองข้ามไป และบางวิธีอาจมีรูปแบบต่าง ๆ อีกเยื้องออกไป โดยมีได้ระบุไว้ในที่นี้ และที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้น อาจมีรูปแบบใหม่ ๆ ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุงขึ้นอย่างจริงจังในระหว่างการต่อสู้

สำหรับปัญหาที่ว่าในกรณีหนึ่ง ๆ นั้นจะใช้วิธีการใดและใช้มากน้อยเท่าใดนั้น คำตอบจะแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบเหล่านี้คือ

- ๑) วัฒนธรรมและประเพณีของประชาชนที่เกี่ยวข้อง
- ๒) ขอบเขตและความลึกซึ้งของความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับวิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงของประชาชนทั่วไป ของผู้มีส่วนร่วมโดยตรงในการต่อสู้ และของผู้นำบุคคลเหล่านี้
- ๓) สถานการณ์ทางสังคมและการเมืองโดยทั่วไป
- ๔) ระดับความรุนแรงของการปราบปรามที่ประชาชนทั่วไป นักปฏิบัติการ และผู้นำพร้อมที่จะเผชิญ
- ๕) ธรรมชาติของวัตถุประสงค์ของฝ่ายตรงข้าม
- ๖) ทรัพยากรที่อยู่ในอำนาจการจัดการของฝ่ายตรงข้าม (รวมถึงระบบการบริหาร กลไกในการปราบปราม และอื่น ๆ)
- ๗) ระดับของความรุนแรงที่ฝ่ายตรงข้ามพร้อมที่จะใช้
- ๘) ระดับความพึงพิงที่ฝ่ายตรงข้ามมีต่อสมาชิกของฝ่ายต่อต้านโดยไร้ความรุนแรง
- ๙) จำนวนสมาชิกของนักปฏิบัติการที่เข้าร่วม และระดับการสนับสนุนที่พวกเขาได้รับจากประชาชน
- ๑๐) คุณภาพของนักปฏิบัติการและของผู้นำ
- ๑๑) ธรรมชาติของข้อเรียกร้องและ
- ๑๒) รายละเอียดทางกายภาพของสถานการณ์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

การประท้วงโดยไร้ความรุนแรงและการโน้มน้าว

การประท้วงโดยไร้ความรุนแรงและการโน้มน้าวเป็นวิธีการที่ครอบคลุมถึงปฏิบัติการเชิงสัญลักษณ์ การคัดค้านโดยสงบ และการพยายามโน้มน้าวใจ วิธีการดังกล่าวมีความหมายมากไปกว่า การแสดงออกโดยใช้คำพูดหรือข้อเขียน แต่ยังไม่ถึงขั้นไม่ให้ความร่วมมือหรือแทรกแซงโดยไร้ความรุนแรง วิธีการเหล่านี้ได้แก่การชุมนุมข้ามคืน (vigil) การชุมนุมชั่วนิรันดร์หน้าโรงงานหรือสถานที่ทำการ (picketing) การคิดโปสเตอร์ การประชุม

และอภิปรายคัดค้าน (teach-ins) การไว้อาลัยและการชุมนุมประท้วง

วิธีการเหล่านี้อาจใช้เพื่อแสดงว่านักปฏิบัติกำลังคัดค้านบางสิ่งบางอย่าง การถือโปสเตอร์ชุมนุมหน้าสถานที่ทำการ อาจเป็นการคัดค้านกฎหมายควบคุมข่าวสารเกี่ยวกับการคุมกำเนิด วิธีการในประเภทนี้ยังสามารถนำไปใช้สนับสนุนบางสิ่งบางอย่างได้ ตัวอย่างเช่น การวิ่งเต้นในสภา (lobbying) เพื่อสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือต่างประเทศ หรือสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติที่ต่อต้านมลภาวะในอากาศซึ่งยังค้างอยู่ในรัฐสภา การประท้วงโดยไร้ความรุนแรงและการโน้มน้าวอาจแสดงถึงความรู้สึกในส่วนลึกของบุคคล หรือการทำหน้าที่เขียนสิ่งผิดศีลธรรม ในประเด็นทางการเมืองและทางสังคม ตัวอย่างเช่น การชุมนุมข้ามคืนในวันฮิโรชิมาเพื่อแสดงความสำนึกผิดในการทิ้งระเบิดปรมาณู ณ เมืองฮิโรชิมาของญี่ปุ่น “บางสิ่งบางอย่าง” ที่ผู้ประท้วงโดยไร้ความรุนแรงอาจจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับนั้น ก็อาจจะเป็นการกระทำบางอย่าง กฎหมาย นโยบาย สภาพโดยทั่วไป ไปจนถึงระบอบหรือระบบทั้งหมด

ปฏิบัติการนี้อาจมุ่งให้เกิดผลกระทบแก่ฝ่ายตรงข้ามเป็นหลัก อาจเป็นการกระตุ้นความสนใจ และทำให้เป็นที่รู้จักกันทั่วไปถึงปัญหา เพื่อว่าอาจจะโน้มน้าวให้ฝ่ายตรงข้ามยอมรับการเปลี่ยนแปลง หรือแรงกดดันอาจมาจากการยื่นข้อเสนอฝ่ายตรงข้ามให้รู้ถึงปฏิกริยาความรู้สึกของประชาชนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น อันอาจจะนำไปสู่การกระทำที่กว้างยิ่งกว่า ถ้าการเปลี่ยนแปลงไม่เกิดขึ้น หรือปฏิบัติการอาจจะมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่การสื่อสารกับสาธารณชน ผู้สังเกตการณ์ หรือฝ่ายที่ตามทั้งโดยตรงและโดยอ้อมการประโคมข่าว เพื่อที่จะปลุกเร้าความสนใจ และให้ความสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ หรือปฏิบัติการอาจจะมีจุดมุ่งหมายให้เกิดผลกระทบต่อกลุ่มผู้ประสบทุกข์ บุคคลที่ถูกผลกระทบโดยตรงจากปัญหา เพื่อที่จะชักนำพวกเขาให้ลงมือทำบางสิ่งบางอย่างโดยตัวของเขาเอง อย่างเช่น เข้าร่วมในการนัดหยุดงานหรือการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ วิธีการการประท้วงโดยไร้ความรุนแรงและการโน้มน้าว อย่างเช่น การเดินจาริกอาจจะทำควบคู่กับกิจกรรมอื่น ๆ อีก เช่น การเรียกรไ้เงินเพื่อผู้ด้อยยากขาดแคลน วิธีการอันนุ่มนวลประเภทนี้ มีบางรูปแบบที่มุ่งหมายโน้มน้าวผู้คนให้กระทำการที่จริงจังขึ้น การแจกใบปลิวอาจมีจุดมุ่งหมายชักนำประชาชนให้เข้าร่วมในการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ และการแสดงความเป็นมิตรภายในขอบเขตของการต่อต้านการครอบงำประเทศ อาจจะมีจุดมุ่งหมายชักนำให้เกิดการแข็งขัน โดยทหารที่ทำการยึดครอง เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ในขอบเขตของวิธีการในกลุ่มนี้ จุดเน้นหนักอาจอยู่ที่การสนับสนุนหรือคัดค้านบางสิ่งบางอย่าง ข้อเรียกร้องอาจจะเป็นไปได้ต่าง ๆ นานา กลุ่มที่เป็นเป้าหมายหลักของปฏิบัติการอาจหลากหลาย ชนิดของผลกระทบจะแตกต่างกัน เช่นเดียวกับผลที่มุ่งหวังไว้ นักปฏิบัติการอาจใช้วิธีการดังกล่าวอย่างเดี่ยวโดด ๆ หรือใช้ร่วมกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงชนิดอื่น

พฤติกรรมในวิธีการเหล่านี้เห็นได้ชัดว่ามีขอบเขตกว้างขวางกว่าการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวด้วยคำพูดหรือข้อเขียนไม่ว่าจะเป็นเพราะลักษณะโดยรวมของการกระทำนั้น ๆ หรือรูปแบบของปฏิบัติการ หรือในบางกรณี (ซึ่งมีน้อยมาก) เป็นเพราะว่าสถานการณ์บางอย่างทำให้การกระทำของบุคคลคนหนึ่ง มีความสำคัญต่อส่วนรวม กระนั้นก็ตาม วิธีการประท้วงและโน้มน้าวโดยไร้ความรุนแรง โดยทั่วไปแล้ว ก็ยังเป็นการแสดงความคิดเห็นด้วยการกระทำ หรือการพยายามใช้การกระทำเพื่อส่งผลให้ผู้อื่นยอมรับความคิดเห็นหรือลงมือกระทำบางสิ่งบางอย่าง นั่นนับว่าแตกต่างจากการกดดันทางสังคม เศรษฐกิจหรือการเมือง ซึ่งเกิดขึ้นจากการไม่ให้ความร่วมมือหรือการแทรกแซงโดยไร้ความรุนแรง มีสภาพทางการเมืองบางอย่างที่ถือว่าการประท้วงโดยไร้ความรุนแรงบางรูปแบบ เช่นการเดินขบวนเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ภายใต้สภาพการณ์เช่นนี้ ปฏิบัติการของเขาคควรใช้วิธีการที่อ้อมแพ่ง และถ้าเป็นไปได้ก็ใช้วิธีอื่น ๆ ที่เป็นการไม่ร่วมมือทางการเมือง

ผลกระทบของการประท้วงโดยไร้ความรุนแรงและการโน้มน้าว ซึ่งมักขึ้นอยู่กับการมีอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะแตกต่างกันไปอย่างมาก มีความเป็นไปได้ที่ว่า หากเป็นวิธีการที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ผลกระทบต่อเหตุการณ์อาจจะน้อยกว่าในกรณีที่วิธีการนั้นไม่สู้เกิดขึ้นบ่อยหรือไม่เป็นที่รู้จัก สภาพทางการเมืองก็ดูเหมือนว่ามีอิทธิพลต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นเหมือนกัน สภาพการเมืองที่เป็นเผด็จการทำให้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยการประท้วงมีความเป็นไปได้น้อยลง มีอันตรายมากขึ้นและเกิดขึ้นได้ยาก แต่ถ่าเกิดขึ้นวิธีการนี้จะหวั่นหวามมากกว่า และได้รับความสนใจมากกว่าวิธีการที่ใช้กันอยู่ทั่วไปหรือวิธีการที่ไม่มีบทบาทโทษ วิธีการประท้วงและการโน้มน้าวนี้อาจจะทำก่อนหรือทำควบคู่กับการไม่ให้ความร่วมมือและการแทรกแซงโดยไร้ความรุนแรง หรืออาจจะทำโดยไม่เกี่ยวข้องกับ ๒ วิธีนี้ก็ได้

ปฏิบัติการไว้ความรุนแรงวิธีใดบ้างที่สามารถจัดได้ว่าเป็นการประท้วงโดยไว้ความรุนแรงและการโน้มน้าว ในที่นี้ได้เสนอไว้ ๕๕ วิธี โดยจัดเป็น ๑๐ กลุ่มย่อย

คำประกาศอย่างเป็นทางการ

๑. การพูดในที่สาธารณะ ได้แก่การพูดโดยทันทีทันใด หรือมีการเตรียมปรากฏ การกล่าวปราศรัยอย่างเป็นทางการ หรือการเทศน์ เหล่านี้แสดงออกโดยเปิดเผยเพื่อที่จะแสดงการประท้วง

๒. จดหมายคัดค้านหรือสนับสนุน ได้แก่จดหมายส่วนตัวซึ่งเป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไป จำนวนจดหมายที่ทับทิวักคุณ และ "จดหมายเปิดผนึก" ลงชื่อโดยปัจเจกบุคคล ประชาชนจำนวนหนึ่ง หรือกลุ่มต่าง ๆ โดยส่งไปยังบุคคลหรือสถาบันเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมืองหรือประกาศเจตนารมณ์ สถานะหรือจำนวนของผู้เขียน ผู้ลงนาม หรือเนื้อหาทางการเมือง จะทำให้จดหมายเหล่านี้ แทนที่จะเป็นสื่อระหว่างบุคคล กลับกลายเป็นอุปกรณ์ในการประท้วงของสาธารณชน

๓. แถลงการณ์ขององค์กรหรือสถาบัน ได้แก่คำแถลงอย่างเป็นทางการที่ออกมาจากองค์กรและสถาบันทางสังคมต่าง ๆ อย่างเช่น สหภาพแรงงาน สมาคมนักวิชาการ พรรคการเมือง หรือกลุ่มศาสนา เพื่อคัดค้านหรือเพื่อสนับสนุนนโยบาย การกระทำ หรือระบอบใดระบอบหนึ่ง

๔. คำแถลงลงนามโดยสาธารณชน ได้แก่แถลงการณ์เป็นลายลักษณ์อักษร ถึงสาธารณชนทั่วไป หรือที่มีถึงฝ่ายตรงข้ามด้วย ซึ่งเผยแพร่ออกมาพร้อมลายเซ็นของผู้สนับสนุน ซึ่งอาจจะลงนามแทนองค์กรใดองค์กรหนึ่ง หรืออาจจะลงนามในฐานะปัจเจกบุคคล ตามอาชีพ ตามเขตที่อยู่อาศัยหรือตามเกณฑ์อื่น ๆ

๕. แถลงการณ์ฟ้องร้องหรือแสดงเจตจำนง ได้แก่คำแถลงเป็นลายลักษณ์อักษร แสดงความไม่พอใจหรือเจตจำนงที่จะเปลี่ยนแปลงสถานการณ์หนึ่ง ๆ หรือแสดงความรู้สึกนึกคิดทั้ง ๒ ประการ ซึ่งปฏิกิริยาที่ได้รับจากสาธารณชนและฝ่ายตรงข้ามแสดงว่า คำแถลงโดยตัวของมันเองเริ่มส่งผลในการมีอิทธิพลต่อความภักดีและพฤติกรรมของประชาชน

๖. การร้องเรียนของกลุ่มบุคคลหรือมวลชน ได้แก่คำร้องขอหรือคำวิงวอนเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อแสดงความไม่พอใจในเรื่องหนึ่ง ๆ ซึ่งลงนามโดยปัจเจกชนเป็น

จำนวนมาก หรือโดยบุคคลจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวแทนขององค์กร สถาบัน หรือประชาชน
ในเขตเลือกตั้ง

การสื่อสารกับคนในวงกว้างขึ้น

๗. คำขวัญ ภาพล้อเลียนและสัญลักษณ์ ได้แก่ข้อความสั้น ๆ ภาพเขียน ภาพ
วาด ภาพพิมพ์ คำล้อเลียน ท่าทางต่าง ๆ หรือคำพูดซ้ำ ๆ เพื่อแสดงความคิดเห็นและ
ทัศนะต่าง ๆ

๘. แผ่นผ้า แผ่นป้ายและป้ายประกาศ ได้แก่ข้อความ ภาพวาดหรือภาพพิมพ์
ที่ตั้งใจถ่ายทอดทัศนะหรือวัตถุประสงค์ต่อสาธารณชนในวงกว้างขึ้น หรือต่อสมาชิกของฝ่าย
ตรงข้าม

๙. ใบปลิว จุลสารและหนังสือ ได้แก่การตีพิมพ์และการจำหน่ายแจกใบปลิว
จุลสาร หรือหนังสือ ระหว่างสถานการณ์ปราบปรามทางการเมืองและการต่อสู้ โดยสิ่งพิมพ์
นั้น ๆ มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ที่การแสดงถึงทัศนะเกี่ยวกับนโยบายอันเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กัน
หรือเกี่ยวกับการต่อต้านระบอบปกครองทั้งหมด

๑๐. หนังสือพิมพ์และวารสาร ได้แก่สิ่งพิมพ์ที่ตีพิมพ์เป็นประจำที่ถูกกฎหมาย
และที่ผิดกฎหมาย เพื่อเผยแพร่ทัศนะและเหตุผลของกลุ่มที่จัดพิมพ์ หรือบทความและคำ
โฆษณาในสิ่งพิมพ์ที่ตีพิมพ์เป็นประจำเพื่อแสดงทัศนะ ปลุกเร้า สนับสนุน และแสดงการ
คัดค้าน

๑๑. เทปบันทึกเสียงวิทยุและโทรทัศน์ เป็นการใช้อุปกรณ์เพื่อถ่ายทอดและ
เสนอความคิด ตกเตียงปัญหา แสดงจุดยืน แสดงความคิดเห็นต่อท่านและอื่น ๆ โดยผ่าน
ทางเพลง ปาฐกถา คำประกาศหรือวิธีอื่น ๆ

๑๒. การเขียนข้อความบนท้องฟ้าและการเขียนข้อความบนพื้นดิน ได้แก่คำหรือ
สัญลักษณ์ที่ใช้สื่อสารกับประชาชนในระยะทางไกล ๆ โดยการ "เขียน" คำ หรือสัญลักษณ์
บนท้องฟ้าโดยใช้เครื่องบิน หรือบนพื้นดินโดยการไถ การปลูกต้นไม้ที่มีสติ๊กเกอร์หรือการ
จัดเรียงก้อนหิน พุ่มไม้ และวัตถุอื่น ๆ ให้เป็นตัวหนังสือหรือสัญลักษณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
บริเวณเนินเขาหรือภูเขา

ตัวแทนกลุ่ม

๑๓. คณะผู้แทน เป็นการประท้วงก่อนนโยบายที่ดำรงอยู่ หรือการสนับสนุนนโยบายใหม่ โดยคณะบุคคลที่เป็นผู้แทนกลุ่มหรือบุคคลที่ขึ้นอาสาเป็นผู้แทนนั้น เข้าพบกับเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่รับผิดชอบต่อสาเหตุที่ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ หรือบุคคลที่สามารถทำการเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งอย่างใดได้

๑๔. ราววลล้อเลียน ได้แก่การเสียดสีถากถางในรูปแบบที่เป็นทางการ (ตัวอย่างเช่น "ราววลล์ผู้ก่อให้เกิดมลภาวะแห่งปี") ต่อฝ่ายตรงข้ามเพื่อให้สาธารณชนได้รับรู้ความไม่พึงพอใจ หรือเพื่อร้องเรียนต่อผู้ถูกเสียดสีให้ทำการแก้ไขปัญหานั้น ๆ

๑๕. การวิ่งเต้นในสภา เป็นการรวมกลุ่มประชาชนเพื่อเข้าพบผู้แทนของตน และเพื่อผลักดันให้ผู้แทนนั้นให้การสนับสนุนหรือคัดค้านมาตรการใดมาตรการหนึ่ง

๑๖. การชุมนุมชัชวณ ได้แก่การยื่น การนั่ง หรือการเดินไปมาที่สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาที่กำลังโต้แย้งกันอยู่ เพื่อที่จะแสดงการประท้วง หรือเพื่อชักชวนคนอื่น ๆ ให้ปฏิบัติการหรือไม่ปฏิบัติในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง (เช่น การทำงานหรือการซื้อสินค้าชนิดหนึ่ง)

๑๗. การเลือกตั้งเหน็บแนม ได้แก่การเลือกตั้งนอกกฎหมายหรือการลงประชามติ (โดยการใช้สถานที่เลือกตั้งพิเศษหรือการตระเวนถามเป็นรายบุคคล) ในประเด็นปัญหาที่กำลังถกเถียงกันอยู่ การเลือกตั้งจำลองนี้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประท้วง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีข้อจำกัดในการเลือกตั้งหรือไม่มีระบบเลือกตั้งอยู่

ปฏิบัติการเชิงสัญลักษณ์

๑๘. การติดธงและสีสัญลักษณ์ ได้แก่การติดธงหรือสีประจำชาติ ศาสนา สังคม หรือกลุ่มทางการเมือง หรือติดธงหรือสีประกอบกับสัญลักษณ์อื่น ๆ (เช่นการไว้อาลัย หรือการแสดงความไม่เห็นด้วย) เพื่อแสดงถึงการประท้วงหรือแสดงความผิดใจ

๑๙. การสวมใส่สัญลักษณ์ ได้แก่การแสดงอาการที่ผิดไปจากเดิมอย่างจงใจเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วย หรือเพื่อประท้วง เช่นการสวมใส่เสื้อผ้า สี เหยี่ยวตรา ดอกไม้หรืออื่น ๆ ชนิดเดียวกันหมด

๒๐. การสวดภาวนาและการทำพิธีบูชา ได้แก่การสวดภาวนาและการทำพิธีบูชา

เพื่อให้ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนานี้แสดงความไม่เห็นด้วยต่อสิ่งผิดศีลธรรม ตลอดจนทำการประท้วงทางการเมือง

๒๑. การส่งมอบสิ่งของที่เป็นสัญลักษณ์ ได้แก่ การส่งมอบสิ่งของที่ให้แก่เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นสัญลักษณ์แสดงความไม่พอใจ หรือแสดงวัตถุประสงค์ของผู้ทำการประท้วง

๒๒. การประท้วงโดยการปลดปล่อยเสื้อผ้า การปลดปล่อยเสื้อผ้าในที่สาธารณะ ใช้เป็นวิธีการแสดงถึงการไม่ให้ความสนับสนุนทางศาสนา หรือการประท้วงทางการเมือง

๒๓. การทำลายทรัพย์สินของตนเอง การทำลายทรัพย์สินของตนเองโดยสมัครใจเป็นการแสดงถึงความรู้สึกคัดค้านอย่างรุนแรง แต่ควรกระทำในที่ที่ให้ความปลอดภัยแก่ทุก ๆ คน เพื่อหลีกเลี่ยงการที่จะเป็นอันตรายแก่คนใดคนหนึ่ง

๒๔. ไฟสัญลักษณ์ ได้แก่ การถือโคมไฟ ตะเกียง หรือเทียน ในการเดินขบวนประท้วงหรือกิจกรรมการประท้วงอื่น ๆ

๒๕. การแสดงภาพ ได้แก่ การแสดงภาพของผู้นำการต่อต้านหรือบุคคลอื่นๆ ในที่สาธารณะ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงเป้าหมายของขบวนการเพื่อที่จะสื่อสารกับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มการเมืองฝ่ายอื่น ๆ

๒๖. การวาดภาพประท้วง การใช้ภาพวาดเพื่อเป็นสัญลักษณ์แสดงทัศนะบางประการ โดยไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่วัตถุอื่น ๆ อย่างถาวร

๒๗. เครื่องหมายใหม่และชื่อใหม่ การสร้างเครื่องหมายในที่ซึ่งไม่เคยมีมาก่อน หรือการแทนชื่อเก่าของถนนด้วยชื่อใหม่ที่มีความหมายในเชิงสัญลักษณ์ อย่างเช่นการตั้งชื่อใหม่ให้แก่ถนนระหว่างช่วงเวลาของการยึดครองของทหาร เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้นำการต่อต้าน

๒๘. เสียงสัญลักษณ์ ได้แก่ เสียงจากปากหรือจากวัตถุ เช่น กระดิ่ง เสียงสัตว์ นกหวีด หรือไซเรน เพื่อแสดงความเห็นในสถานการณ์ที่ขัดแย้ง

๒๙. การเรียกคืน เป็นความพยายามชั่วคราวในการเรียกคืนที่ดินหรืออาคารซึ่งถูกรอครอบครองหรือใช้สอยไปในทางที่ไม่เป็นที่ยอมรับกัน ความคู่ไปกับ การเรียกคืนนั้น จะเสนอวิธีใหม่ในการใช้ประโยชน์จากที่ดินหรืออาคารนั้น ซึ่งผู้คนจะยอมรับอย่างกว้างขวาง

๓๐. ทำทางที่หยาบคาย การใช้การเคลื่อนไหวทางร่างกาย เพื่อบริภาษคำทอ

หรือสับประมาทโดยเจตนา ในกรณีที่มีความขัดแย้งทางสังคม การเมือง และความขัดแย้งระหว่างประเทศ

แรงกดดันต่อปัจเจกบุคคล

๓๑. "การติดตาม" เจ้าหน้าที่ เป็นปฏิบัติการของอาสาสมัครของกลุ่มปฏิบัติการ ไร้ความรุนแรงในการติดตาม หรือพยายามอยู่ใกล้ ๆ กับเจ้าหน้าที่ ในทุก ๆ ที่ที่เจ้าหน้าที่ไป ด้วยความตั้งใจที่จะยับยั้งเจ้าหน้าที่นั้น ให้ตระหนักถึงความชั่วร้ายของพฤติกรรมของตน (เช่นการปราบปรามขบวนการต่อต้านโดยไร้ความรุนแรง) และยับยั้งในความตั้งใจจริงและความไม่หวั่นกลัวของประชาชน

๓๒. การเยาะเย้ยเจ้าหน้าที่ ได้แก่การเหน็บแนมและสับประมาทเจ้าหน้าที่ ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง หรือติดตามเจ้าหน้าที่นั้นไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง

๓๓. การแสดงความเป็นมิตร ได้แก่การที่ผู้เข้าร่วมการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงปฏิบัติตัวเพื่อแสดงความเป็นมิตรกับทหาร ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ของฝ่ายตรงข้าม ขณะเดียวกันก็จงใจชักนำเขาหรือโฆษณาชวนเชื่อเขา ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม

๓๔. การชุมนุมข้ามคืน ได้แก่ปฏิบัติการของประชาชนซึ่งชุมนุมอยู่ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ในช่วงเวลาที่ยาวนานพอสมควร เพื่อที่จะแสดงถึงทัศนคติและทำการเรียกร้อง ซึ่งโดยทั่วไปมักเป็นการเรียกร้องต่อสาธารณชนวงกว้าง

ละครและดนตรี

๓๕. การเสียดสีและการล้อเลียนในเชิงตลกขบขัน การเสียดสีทางการเมืองที่แสดงออกมาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่น การล้อเลียนในเชิงตลกขบขัน การเสียดสี หรือการแสดงละคร ก็สามารถเป็นการประท้วงทางการเมืองในที่สาธารณะได้

๓๖. การแสดงละครและดนตรี การแสดงละครหรือดนตรี อย่างเช่นดนตรีโอเปร่า หรือการแสดงคอนเสิร์ตภายใต้สภาพการณ์ทางการเมืองหนึ่ง ๆ ก็สามารถเป็นการประท้วงได้

๓๗. การร้องเพลง การร้องเพลงภายใต้สถานการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งเรียกร้องให้มีการประท้วง ตัวอย่างเช่น การร้องเพลงขี้จิ้งหะหวะป่าภูเกล้าที่เราไม่ต้องการ การร้องเพลงที่ท้าทาย เพลงของศาสนา เพลงการเมือง เพลงของชาติ การร้องเพลงที่เสียดสีหรือประท้วง

รายการที่จัดขึ้นเพื่อประชันขันแข่งกับรายการที่ถูกกล่าวหาว่าบาตร และร้องเพลงระหว่างปฏิบัติ
ประທံง หรือปฏิบัติกาารต่อທံาน

ขบวนแถว

๓๘. การเดินขบวน ประชาชนจำนวนหนึ่งจับกลุ่มเดินประທံง ไปยังสถานที่
ซึ่งถือว่ามีความหมายต่อปัญหาที่เกี่ยวข้องอยู่

๓๙. การเดินขบวนแห่ ประชาชนจำนวนหนึ่งจับกลุ่มเดินเพื่อเรียกร้องให้ผู้
สนใจความเดือดร้อนหรือความคิดเห็นของตน โดยมีได้มีจุดหมายสุดท้ายที่มีความหมายอย่าง
ในการเดินขบวนแบบแรก

๔๐. ขบวนแห่ทางศาสนา ได้แก่การเดินขบวนแบบแรกหรือแบบที่สอง โดย
มีความหมายทางศาสนา ผู้ร่วมเดินถือรูปภาพหรือสัญลักษณ์ทางศาสนา ร้องเพลงทางศาสนา
พระสงฆ์ นักบวชชาย-หญิง อาจเข้าร่วมการเดินขบวนด้วย

๔๑. การเดินจาริก เป็นการเดินขบวนของคนใดคนหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่ง โดย
ใช้เวลาหลายวันหรือหลายเดือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) นำข่าวสารสู่ประชาชน ๒) เพื่อ
แสดงความเสียใจต่อการกระทำหรือนโยบายของประชาชนหรือของรัฐบาล หรือ ๓) เพื่อเป็น
การอุทิศตนต่อสิ่งที่ตนเชื่อ (เช่นการพยายามเปลี่ยนแปลงสังคม)

๔๒. ขบวนพาหนะ ได้แก่การขับรถยนต์เป็นขบวนด้วยความเร็วต่ำ โดยมีมักจะ
มีแผ่นโปสเตอร์หรือแผ่นป้ายติดกับรถยนต์ เพื่อที่จะแสดงทัศนคติของตน

การให้เกียรติผู้ตาย

๔๓. การไว้อาลัยทางการเมือง เป็นการนำเอาสัญลักษณ์พิธีกรรมไว้อาลัยปัจเจก-
ชน มาใช้ในการคัดค้านทางการเมือง หรือแสดงความสลดใจต่อเหตุการณ์นโยบาย บางทีก็
เกี่ยวข้องกับการตายที่เกิดขึ้นจริง ๆ แต่บางทีก็ไม่เกี่ยวข้อง

๔๔. พิธีฝังศพเห็บแหมะ เป็นการทำพิธี "ฝังศพ" ให้แก่หลักการบางอย่าง
เช่น "ความยุติธรรม" หรือ "เสรีภาพ" ซึ่งผู้ทำการประท้วงกล่าวหาว่าฝ่ายตรงข้ามเป็นผู้
ลวงละเมิด

๔๕. การชุมนุมประท้วงในพิธีฝังศพ ได้แก่การทำพิธีฝังศพ หรือบ่อยครั้งเป็น
การแห่ศพผู้ที่ถูกสังหารโดยปรมาภิษทางการเมือง จัดขึ้นเพื่อประท้วงหรือเป็นการประณามผู้

ปฏิบัติการ นโยบาย หรือระบบของฝ่ายตรงข้าม

๔๖. การแสดงความเคารพ ณ ที่ฝังศพ ได้แก่การเยี่ยมชมสถานที่ฝังศพโดยประชาชนกลุ่มใหญ่หรือโดยกลุ่มบุคคล ทั้งที่มาในฐานะส่วนตัวและในฐานะกลุ่ม เพื่อเป็นการประท้วงทางการเมือง และการประณามสิ่งผิดศีลธรรม เมื่อการตายนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การต่อสู้ที่เกิดขึ้น หรือเกี่ยวข้องกับการสังหารโดยฝ่ายตรงข้าม

การประชุมในที่สาธารณะ

๔๗. การชุมนุมประท้วงหรือสนับสนุน เป็นการชุมนุมร่วมกันในที่สาธารณะ ของกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งเพื่อแสดงการคัดค้าน หรือสนับสนุนนโยบาย หรือปฏิบัติการของรัฐบาล หรือหน่วยงานของรัฐบาล

๔๘. การประชุมประท้วง เป็นการรวมกลุ่มของประชาชนซึ่งอาจหลากหลาย ทั้งในแง่ขนาดและธรรมชาติของกลุ่ม เพื่อแสดงการคัดค้านหรือสนับสนุนนโยบาย ปฏิบัติการ อุดมการณ์ความเชื่อ หรือองค์การ

๔๙. การประชุมประท้วงแบบอำพราง การชุมนุมกันประท้วงซึ่งจัดขึ้น (บางครั้งเป็นไปอย่างเบ็ดเสร็จ) โดยอ้างว่าเพื่อจุดมุ่งหมายอื่นที่ถูกกฎหมายหรือเป็นที่รับรองอนุญาต

๕๐. การประชุมและอภิปรายคัดค้าน การประชุมในที่สาธารณะในหัวข้อใจหัวข้อหนึ่งซึ่งกำลังเป็นที่สนใจ ซึ่งทัศนคติต่าง ๆ จะถูกเสนอขึ้นโดยผู้พูดและผู้เข้าร่วม

การเพิกถอนและการสละสิทธิ์

๕๑. การคบทำออก เป็นการแสดงการคัดค้านทางการเมือง โดยกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง หรือผู้ร่วมประชุม หรือโดยคนใดคนหนึ่ง โดยการเดินออกจากที่ประชุมสมัชชาหรือสภา ขณะที่การประชุมกำลังดำเนินอยู่

๕๒. การนั่งเงียบ เป็นการนั่งเงียบแบบรวมหมู่ ใช้เพื่อแสดงการประณามสิ่งผิดศีลธรรม

๕๓. การสละเกียรติยศ ได้แก่การคืนเกียรติยศพิเศษที่ได้รับ หรือไม่ยอมรับเกียรติยศที่เสนอใหม่โดยรัฐบาลหรือสถาบันซึ่งตนคัดค้านอยู่

๕๔. การหันหลังให้ ได้แก่การไม่รับรองโดยนั่งเงียบ อาจจะเน้นโดยการหันหลังให้ (ไม่ว่าจะยืนหรือนั่ง) กับบุคคลหรือกลุ่มที่ตนคัดค้าน

วิธีการต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ ได้แสดงถึงสัญลักษณ์ของการเพิกถอนความร่วมมือกับฝ่ายตรงข้าม อย่างไรก็ตาม ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงส่วนใหญ่แล้ว จะออกมาในรูปแบบที่ประชาชนปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือชนิดใหม่แก่ฝ่ายตรงข้าม หรือในรูปแบบที่ประชาชนเพิกถอนความร่วมมือบางชนิด ซึ่งพวกเขาได้เคยให้มาก่อน ต่อไปนี้เราจะมาพูดถึงวิธีการดังกล่าว

การไม่ให้ความร่วมมือทางสังคม

ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงส่วนใหญ่จะเป็นการไม่ให้ความร่วมมือแก่ฝ่ายตรงข้าม นั่นก็คือ นักปฏิบัติการเจตนาเพิกถอนความร่วมมือในรูปแบบ หรือในระดับที่เคยให้แก่บุคคล กิจกรรม สถาบัน หรือระบบปกครอง ซึ่งขัดแย้งกับนักปฏิบัติการ ตัวอย่างเช่น ประชาชนอาจจะเพิกเฉยอย่างสิ้นเชิงต่อสมาชิกฝ่ายตรงข้าม มองข้ามฝ่ายตรงข้ามราวกับว่าพวกเขาไม่ได้ดำรงอยู่ ประชาชนอาจจะปฏิเสธที่จะซื้อสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง หรือประชาชนอาจจะหยุดงาน ประชาชนอาจจะไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่พวกเขาเห็นว่าขัดต่อศีลธรรม นั่งกันบนถนน หรือปฏิเสธที่จะจ่ายภาษี นักปฏิบัติการทำการต่อสู้โดยลดหรือหยุดให้ความร่วมมือตามที่เคยให้ หรือโดยระงับการช่วยเหลือในรูปแบบใหม่ ๆ หรือทำทั้งสองอย่าง สิ่งเหล่านี้จะชะลอหรือหยุดชะงักการให้ความร่วมมือที่เคยมีตามปกติ ในอีกแง่หนึ่ง การไม่ให้ความร่วมมือเกี่ยวข้องกับการเจตนาที่จะหยุดยั้ง เพิกถอน หรือต่อต้านความสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่ เช่น ความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ หรือการเมือง ปฏิบัติการนี้อาจเกิดขึ้นแบบเป็นไปเอง หรือมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า และอาจจะเป็นปฏิบัติการที่ถูกกฎหมายหรือไม่ถูกกฎหมาย

วิธีการไม่ให้ความร่วมมือ แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ ๓ กลุ่ม คือ

- ๑) วิธีการไม่ให้ความร่วมมือทางสังคม (ซึ่งรวมไปถึงการคว่ำบาตรทางสังคม)
- ๒) วิธีการไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (ซึ่งแบ่งย่อยออกไปได้อีกเป็นการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ และการนัดหยุดงาน)
- ๓) วิธีการไม่ให้ความร่วมมือทางการเมือง (ซึ่งอาจเรียกว่าเป็น วิธีการคว่ำบาตรทางการเมือง)

วิธีการไม่ให้ความร่วมมือทางสังคมนั้น เป็นการปฏิเสธที่จะมีความสัมพันธ์ทางสังคมตามปกติ (โดยเฉพาะหรือโดยทั่วไป) กับบุคคลหรือกลุ่ม ที่ถือว่าเป็นผู้ก่อให้เกิดความผิดหรือความอยุติ

ธรรมบางอย่าง หรือปฏิเสศที่จะคล้ายตามแบบแผนการปฏิบัติหรือขนบธรรมเนียมในสังคม บางอย่าง นอกจากการไม่ให้ความร่วมมือทางสังคมตามวิธีที่กล่าวมาแล้ว วิธีการอื่น ๆ อาจ จะกำเนิดขึ้นจาก การวินิจฉัย การวิจัย และการคิดประดิษฐ์ขึ้นใหม่ วิธีการต่าง ๆ ๑๕ วิธี ที่ระบุในที่นี้ นับเป็นกลุ่มวิธีการที่เล็กที่สุดของปฏิบัติการไว้ความรุนแรง แบ่งได้เป็น ๓ กลุ่ม ย่อย คือ

การอุปเพหบุคคล

๕๕. การคว่ำบาตรทางสังคม ได้แก่การปฏิเสศที่จะมีความสัมพันธ์ทางสังคม ตามปกติต่อไป กับบุคคลที่ไม่ได้รับการรับรอง หรือบุคคลที่ถูกกีดกัน กระทำได้โดยไม่พูด เจรจากับพวกเขา และไม่ติดต่อกับพวกเขาไม่ว่าในทางใด ๆ

๕๖. การคว่ำบาตรทางสังคมเฉพาะอย่าง เป็นการคว่ำบาตรทางสังคมที่จำกัด เฉพาะความสัมพันธ์บางอย่าง

๕๗. การไม่มีสัมพันธ์ทางเพศ เป็นการปฏิเสศที่จะมีความสัมพันธ์ทางเพศกับ คู่แต่งงาน เพื่อที่จะชักนำเพศตรงข้ามให้ทำ หรือหยุดทำบางสิ่งบางอย่าง

๕๘. การขับออกจากศาสนา ได้แก่การขับบุคคล หรือกลุ่มบุคคลออกจากการ เป็นสมาชิก มิให้มีสิทธิพิเศษและมีส่วนร่วมในกลุ่มศาสนา โดยมติของผู้นำกลุ่มทางศาสนา นั้น ๆ

๕๙. การระงับกิจกรรมทางศาสนา โดยบุคลากรของศาสนจักร หยุดทำพิธีทาง ศาสนาแก่ประชาชนในเขตหนึ่ง ๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ เพื่อเป็นการลงโทษ

การไม่ให้ความร่วมมือกับกิจกรรม ประเพณี และสถาบันทางสังคม

๖๐. การงดเว้นกิจกรรมทางสังคมและการกีฬา เป็นการยกเลิกหรือปฏิเสศที่จะ จัดกิจกรรมทางสังคมและการกีฬา

๖๑. การคว่ำบาตรงานสังคม เป็นการปฏิเสศที่จะเข้าร่วมในงานสังคมบางอย่าง เช่นงานรับรอง งานเลี้ยง งานสังสรรค์ หรือการแสดงดนตรี

๖๒. การหยุดเรียนของนักศึกษา เป็นการไม่เข้าห้องเรียนชั่วคราวเวลาหนึ่ง เพื่อ ประท้วง หรือแสดงการกีดกันของนักศึกษา

๖๓. การตีแผ่ทางสังคม ได้แก่การละเมิดประเพณีทางสังคม หรือการไม่ยอมตามกฎ ระเบียบ หรือแบบปฏิบัติของสถาบันทางสังคมของเอกชน อย่างเช่น ชมรม หน่วยงานทางศาสนา หรือองค์กรทางเศรษฐกิจ

๖๔. การถอนตัวจากสถาบันทางสังคม - เช่นการลาออกจากการเป็นสมาชิกของสถาบันทางสังคมหนึ่ง ๆ หรือการถอนตัวที่จะมีส่วนร่วมในสถาบันนั้น ๆ ขณะที่ยังคงเป็นสมาชิกอยู่เพื่อที่จะประท้วงนโยบายของสถาบันในขณะนั้น

การถอนตัวจากระบบสังคม

๖๕. การอยู่แต่ในบ้าน เป็นปฏิบัติการโดยเจตนาของประชาชนทั้งหมดที่จะอยู่แต่ในบ้านของตน เพื่อเป็นการประท้วงทางการเมือง ไม่ว่าจะเห็นเพียงในช่วงหลังเลิกงาน หรือระหว่างการนัดหยุดงานหนึ่งวัน สองวัน หรือมากกว่านั้น

๖๖. การไม่ให้ความร่วมมือของนักโทษทั้งหมด เป็นการปฏิเสธเพื่อแสดงการประท้วงหรือต่อต้าน โดยนักโทษปฏิเสธที่จะทำกิจกรรมทุกอย่างยกเว้นการหายใจ

๖๗. "การผละ" ของคนงาน ได้แก่การผละงานและออกนอกบ้านไปโดยไม่บอกล่วงหน้าหรือแจ้งเงื่อนไขในการกลับมาของตน

๖๘. การลี้ภัย ได้แก่การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งมีความสำคัญต่อฝ่ายตรงข้ามถอนตัวไปยังที่หลบภัยซึ่งไม่มีใครจะแตะต้องได้ เว้นแต่จะล่วงละเมิดข้อห้ามทางศาสนา ศีลธรรม สังคมหรือกฎหมาย

๖๙. การหายตัวเป็นกลุ่ม เป็นการคัดขาดการศึกษาต่อทางสังคมทุก ๆ อย่างกับฝ่ายตรงข้าม โดยประชาชนในเขตพื้นที่เล็ก ๆ แห่งหนึ่ง เช่น หมู่บ้านหนึ่ง "หายตัวไป" หรือละทิ้งบ้านและชุมชนไป

๗๐. การอพยพออกเพื่อประท้วง เป็นการแสดงถึงการไม่ยอมรับอย่างสิ้นเชิงต่ออำนาจนิติบัญญัติ ซึ่งผู้ต่อต้านเชื่อว่า ต้องรับผิดชอบต่อความอยุติธรรม หรือการกดขี่ ทำได้โดยการอพยพออกนอกรัฐโดยเจตนา

อย่างไรก็ตาม รูปแบบการไม่ให้ความร่วมมือที่ใช้กันมากในสังคมที่ทันสมัย มิใช่เป็นรูปแบบทางสังคม แต่เป็นรูปแบบทางเศรษฐกิจ และบางทีก็เป็นรูปแบบทางการเมือง และต่อไปนี้จะกล่าวถึงการไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ๒ ประเภท

การไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (๑) การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ

รูปแบบการไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจนั้นมีมากกว่ารูปแบบการไม่ให้ความร่วมมือทางสังคม ดังที่กล่าวมาแล้ว การไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การหยุดยั้ง หรือการปฏิเสธที่จะมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจอย่างเฉพาะเจาะจง การไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจนั้นแบ่งออกเป็นหลายวิธี วิธีการกลุ่มแรกก็คือ การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ ซึ่งก็คือการปฏิเสธที่จะมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การซื้อ การขาย หรือการจัดส่งสินค้าหรือให้บริการ วิธีการกลุ่มที่ ๒ ประกอบด้วยการนัดหยุดงาน รูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวพันกับการจำกัดหรือหยุดยั้งทางด้านแรงงาน ในบทต่อไป จะกล่าวถึงการนัดหยุดงาน แต่สิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นเรื่องการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ

การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ อาจเกิดขึ้นโดยเป็นไปเอง หรืออาจเกิดขึ้นโดยเจตนา ซึ่งริเริ่มขึ้นโดยกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง แต่ไม่ว่าจะเกิดขึ้นอย่างไรก็ตาม การต่อต้านทางเศรษฐกิจนั้นมักจะกลายมาเป็นวิธีการที่มีการวางแผนจัดตั้งเพื่อทำการเพิกถอน และชักนำให้คนอื่น ๆ ร่วมการเพิกถอนความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยการจำกัดการซื้อ การขายสินค้าให้แก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ถึงแม้ว่าคำว่า "คว่ำบาตร" (boycott) จะเริ่มมีใช้เมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๐ โดยมีที่มาจากกัปตันบอยคอตซึ่งถูกประท้วงโดย ชาวนาแห่งเมืองมาโย ไอร์แลนด์ กระนั้นก็ตาม ตัวอย่างการไม่ให้ความร่วมมือชนิดนี้ได้เกิดขึ้นก่อนหน้านั้นนานแล้ว มีการคว่ำบาตรในระดับท้องถิ่น ระดับภาค ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ทั้งโดยบุคคลต่าง ๆ ที่ได้รับความเดือดร้อนโดยตรง และโดยฝ่ายที่สามที่เห็นใจให้ความสนับสนุน แรงจูงใจและวัตถุประสงค์นั้นก็มีทั้งในแง่เศรษฐกิจและการเมือง ไปจนถึงสังคมและวัฒนธรรม

โดยมากการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ มักจะเกิดขึ้นในกรณีที่มีการต่อสู้ทางด้านแรงงาน และการปลดปล่อยชาติ แต่ก็เชื่อว่าจะไม่มีการใช้วิธีการนี้ในสถานการณ์อื่น การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจในกรณีพิพาททางอุตสาหกรรมนั้นมีจุดเริ่มต้นที่ขบวนการสหภาพแรงงานอเมริกา ซึ่งเริ่มขึ้นใน ค.ศ. ๑๘๘๐ "แทบไม่มีการเตือนล่วงหน้าเลย ใน ๑๐ ปี หรือ ๑๕ ปีต่อมา (การนัดหยุดงาน) ได้กลายเป็นเครื่องมือที่ทรงประสิทธิภาพที่สุดของลัทธิสหภาพแรงงาน ไม่มีสิ่งใดไม่ว่าจะค้ำยันเพียงใด และไม่มีผู้ใดไม่ว่าจะสูงส่งเท่าใด จะหลีกเลี่ยงจากพลังของมันได้"

การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ โดยมีเป้าหมายทางค่านิยม เพื่อต่อต้านอำนาจต่างชาตินั้น มักจะปรากฏว่าถูกใช้บ่อยครั้งในประเทศจีน ดูเหมือนการไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจวิธีนี้ มีมาเนิ่นนานแล้วในประสบการณ์ของชาวจีน ทั้งที่ศาสตราจารย์จอห์น เค. แฟร์แบงค์ (John K. Fairbank) ได้ให้ข้อสังเกต เขาเขียนไว้ว่า "ในประวัติของชาวจีนนั้น การคว่ำบาตรได้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวาง ในรูปแบบของการต่อต้านอย่างสงบหรือการบังคับโดยไร้ความรุนแรง การคว่ำบาตรนั้นดำเนินการโดยกลุ่มต่าง ๆ ตัวอย่าง เช่น สมาคมพ่อค้า และสามารถสร้างอิทธิพลต่อเจ้าหน้าที่ได้ ในศตวรรษที่ ๒๐ การคว่ำบาตรเริ่มถูกใช้ในการต่อต้านชาวต่างชาติ" เขายังได้กล่าวถึงตัวอย่างการคว่ำบาตรสินค้าอเมริกาใน ค.ศ. ๑๙๐๕ โดยได้รับการสนับสนุนจากสมาคมพ่อค้าแห่งกวางตุ้ง เพื่อประท้วงการข่มขู่ชาวจีนออกจากสหรัฐ การคว่ำบาตรสินค้าญี่ปุ่นในค.ศ. ๑๙๐๘ และในการประท้วงต่อต้านนโยบายของประเทศในค.ศ. ๑๙๑๕ การคว่ำบาตรและการนัดหยุดงานอย่างยืดเยื้อเพื่อต่อต้านอังกฤษในฮ่องกงในค.ศ. ๑๙๒๕"

ในแง่หนึ่ง การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจสามารถแบ่งออกได้เป็น การคว่ำบาตรขั้นต้น และการคว่ำบาตรขั้นสอง การคว่ำบาตรขั้นต้นก็คือ การระงับยั้งโดยตรงที่จะข้องเกี่ยวกับฝ่ายตรงข้าม หรือการปฏิเสธที่จะซื้อ ปล่อย หรือขนส่งสินค้า หรือให้บริการ (ซึ่งบางครั้งยังคงควบคู่กับความพยายามที่จะชักจูงคนอื่น ๆ ให้ปฏิบัติสิ่งเหล่านี้ด้วย) การคว่ำบาตรขั้นสองก็คือ การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่อฝ่ายที่สาม ทั้งนี้เพื่อพยายามชักนำให้พวกเขาเข้าร่วมในการคว่ำบาตรขั้นต้นเพื่อต่อต้านฝ่ายตรงข้าม การคว่ำบาตรขั้นสองเกิดขึ้น "เมื่อบุคคลผู้ซึ่งมิได้ให้การสนับสนุนการเคลื่อนไหวแต่แรกเริ่มถูกคว่ำบาตรเสียเอง" ลีโอ โวลแมน (Leo Wolman) ให้คำนิยามการคว่ำบาตรขั้นสองว่า เป็นการร่วมใจที่จะเพิกถอนการอุปถัมภ์บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อที่จะผลักดันให้บุคคลนั้นหันกลับไปเพิกถอนการอุปถัมภ์บุคคลหรือบริษัทห้างร้านที่สหภาพแรงงานมีข้อพิพาท"

เนื่องจากคำว่า "การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ" ครอบคลุมปฏิบัติการต่าง ๆ มากมาย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดประเภทให้แยกย่อยลงไปอีก วิธีการที่มีประโยชน์มากที่สุดก็คือการจัดตามลักษณะของกลุ่มที่ทำการคว่ำบาตร อย่างไรก็ตามการจัดประเภทดังกล่าวข้างต้นก็ได้ตายตัว การคว่ำบาตรแบบหนึ่งอาจผสมผสานกับแบบอื่น ๆ และบ่อยครั้งที่หลายต่อหลาย

วิธี หรือปฏิบัติการโดยหลายกลุ่มก็อาจจะผสมผสานกันได้ การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจยังอาจ
จะผสมผสานกับวิธีการอื่น ๆ อีกหลายวิธีของปฏิบัติการไว้ความรุนแรง

ปฏิบัติการโดยผู้บริโภคร

๗๑. การคว่ำบาตรของผู้บริโภค โดยกลุ่มผู้บริโภคที่มีจำนวนมากพอควร ปฏิเสธ
ที่จะซื้อสินค้า หรือใช้บริการ

๗๒. การไม่บริโภคสินค้าที่ถูกคว่ำบาตร คือการปฏิเสธ ที่จะใช้สินค้า ที่ถูกคว่ำ
บาตร ซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของ

๗๓. นโยบายเรียบง่าย เป็นการกวัดแกว่งสิ่งฟุ่มเฟือยโดยสมัครใจ เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการต่อสู้โดยไว้ความรุนแรง

๗๔. การปฏิเสธการจ่ายค่าเช่ายืม โดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลปฏิเสธที่จะจ่ายค่าเช่า
ยืมสำหรับทรัพย์สินที่ได้เช่ายืมมาแล้ว เพื่อเป็นการประท้วงหรือแสดงความไม่พอใจต่อเจ้าของ
ที่ดิน

๗๕. การปฏิเสธการให้เช่า ได้แก่การปฏิเสธที่จะให้เช่าที่พักหรือที่ดินที่ว่างอยู่
เป็นการร่วมกันไม่ให้ความร่วมมือของกลุ่มปฏิบัติการ

๗๖. การคว่ำบาตรของผู้บริโภคระดับชาติ โดยประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ
ใดประเทศหนึ่ง ปฏิเสธที่จะซื้อสินค้าหรือใช้บริการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือปฏิเสธที่จะซื้อหรือ
ใช้สินค้าและบริการทุกอย่างจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นคู่กรณีของความขัดแย้ง

๗๗. การคว่ำบาตรของผู้บริโภคระดับนานาชาติ การคว่ำบาตรของผู้บริโภคใน
หลาย ๆ ประเทศ เพื่อต่อต้านสินค้าของประเทศใดประเทศหนึ่ง ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดความ
ไม่พึงพอใจนั้นขึ้น

ปฏิบัติการของโรงงานและผู้ผลิต

๗๘. การคว่ำบาตรของโรงงาน ได้แก่การปฏิเสธของโรงงานที่จะใช้อุปสงค์หรือ
เครื่องมือซึ่งผลิตขึ้นภายใต้สภาพที่พวกเขาไม่เห็นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพที่เห็นว่าจะ
เป็นอันตรายต่อคนงาน

๗๙. การคว่ำบาตรของผู้ผลิต ได้แก่การปฏิเสธของผู้ผลิตที่จะขาย หรือจัดส่ง
ผลิตภัณฑ์ของเขา วิธีการนี้อาจเรียกว่า "การยับยั้งการขาย"

ปฏิบัติการของคนกลาง

๘๐. การคว่ำบาตรของผู้จัดจำหน่ายและผู้จัดส่ง ได้แก่ การปฏิเสธของคณงาน และ/หรือ “คนกลาง” (ผู้ขายส่ง/ผู้ทำงานรายชั้น และผู้จำหน่าย) ที่จะจัดจำหน่ายหรือจัดส่งสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง

ปฏิบัติการของเจ้าของและผู้จัดการ

๘๑. การคว่ำบาตรของพ่อค้า ได้แก่ การที่พ่อค้าขายปลีก ทั้งที่เป็นบุคคลและเป็นกลุ่ม ปฏิเสธที่จะซื้อหรือขายสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง

๘๒. การปฏิเสธให้เช่าหรือขายทรัพย์สิน ได้แก่ การที่เจ้าของอาคารและทรัพย์สินต่าง ๆ ปฏิเสธที่จะให้เช่าหรือขายสิ่งเหล่านั้นแก่สมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

๘๓. การปิดโรงงาน โดยนายจ้างทำการปิดกิจการชั่วคราว เพื่อผลักกันให้ลูกจ้างยอมรับนโยบายของนายจ้าง

๘๔. การปฏิเสธความช่วยเหลือทางอุตสาหกรรม ได้แก่ การคัดค้านทางการเมืองหรือทางเศรษฐกิจ โดยเจ้าของผู้จัดการ ช่างเทคนิค หรือคนอื่น ๆ ปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ หรือความช่วยเหลือทางเทคนิคหรือคำแนะนำแก่ฝ่ายตรงข้าม

๘๕. การนัดหยุดงานทั่วไปของพ่อค้า ได้แก่ การปิดร้านหรือกิจการพร้อม ๆ กันของพวกพ่อค้าในเมือง ภูมิภาค หรือประเทศหนึ่ง ๆ

ปฏิบัติการของผู้กุมทรัพย์สินทางการเงิน

๘๖. การถอนเงินจากธนาคาร ได้แก่ การถอนเงินจากธนาคารของรัฐหรือของเอกชน หรือจากระบบสะสมของรัฐเพื่อทำการประท้วง หรือยังไปกว่านั้นเพื่อกักถอนรัฐบาลที่อยู่ในสภาพอ่อนแออยู่แล้ว

๘๗. การปฏิเสธการจ่ายค่าธรรมเนียม เงินต้นชำระ และภาษี โดยบุคคล กลุ่มหรือรัฐบาลจงใจที่จะไม่จ่ายค่าธรรมเนียม เงินต้นชำระ หรือภาษี ต่อองค์กรเอกชน สถาบันของสาธารณชน รัฐบาล หรือองค์กรระหว่างประเทศ

๘๘. การปฏิเสธการชำระหนี้หรือดอกเบี้ย เป็นการจงใจที่จะไม่ชำระหนี้สิน หรือไม่จ่ายดอกเบี้ย

๘๙. การตัดทุนและสินเชื่อ เป็นการจงใจที่จะตัดฝ่ายตรงข้ามจากแหล่งเงินทุน

เช่น เงินเดือน เงินจັศสรร เงินกู้ และเงินลงทุน

๕๐. การทำให้รัฐขาดรายได้ คือ การจงใจปฏิเสธที่จะให้เงินซึ่งเป็นรายได้ของรัฐ เช่น ภาษีต่าง ๆ ค่าธรรมเนียมทะเบียนต่าง ๆ หรือค่าเช่ายืม หรือปฏิเสธที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ที่เสียภาษี หรือปฏิเสธที่จะให้เงินกู้ หรือซื้อพันธบัตรรัฐบาล หรือฝากเงินกับรัฐบาล

๕๑. การปฏิเสธเงินของรัฐบาล เป็นปฏิบัติการทางการเมือง โดยการไม่ยอมรับพันธบัตรหรือเงินเหรียญของรัฐบาลโดยสิ้นเชิง หรือใช้ในกิจการซื้อขายแต่เพียงเล็กน้อย

ปฏิบัติการโดยรัฐบาล

๕๒. การห้ามค้าขายภายในประเทศ เป็นการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจที่รัฐบาลริเริ่มและส่งเสริมให้เกิดขึ้นภายในประเทศ

๕๓. การขึ้นบัญชีดำพ่อค้า คือการที่รัฐบาลสั่งห้ามค้าขายกับบริษัทหรือบุคคลในระหว่างสงคราม หรือในช่วงที่มีการห้ามค้าขายกับประเทศที่เป็นศัตรู

๕๔. การห้ามขายสินค้าระหว่างประเทศ ได้แก่การที่รัฐบาลปฏิเสธที่จะขายผลิตภัณฑ์ชนิดใดชนิดหนึ่งแก่ประเทศใดประเทศหนึ่งหรือแก่หลายประเทศ

๕๕. การห้ามซื้อสินค้าระหว่างประเทศ ได้แก่การที่รัฐบาลสั่งห้ามมิให้ซื้อสินค้าทั่วไป หรือเฉพาะอย่าง หรือบางส่วนจากประเทศบางประเทศ

๕๖. การห้ามค้าขายระหว่างประเทศ เป็นการผสมผสาน ระหว่างการห้ามขายสินค้าระหว่างประเทศและการห้ามซื้อสินค้าระหว่างประเทศ

วิธีการ ไม่ให้ความร่วมมือ ทางเศรษฐกิจ หลายวิธีที่เกี่ยวข้อง กับการเพิกถอนทางต้านแรงงานต่อไป นี้ เราจะกล่าวถึงการนัดหยุดงานวิธีต่าง ๆ

การไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (๒) การนัดหยุดงาน

วิธีการไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจกลุ่มที่ ๒ นี้ก็คือ การนัดหยุดงาน การนัดหยุดงานนี้เกี่ยวพันกับการ ปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจด้วยการทำงานอีกต่อไป เป็นปฏิบัติการรวมหมู่โดยเจตนา และหยุดยั้งแรงงานโดยชั่วคราว เพื่อก่อให้เกิดแรงกดดันต่อผู้นอนที่อยู่ในหน่วยเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมหรือวัฒนธรรมเดียวกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งถึงแม้ว่าประเด็นการต่อสู้โดยทั่วไปจะเป็นเรื่องทางเศรษฐกิจ แต่ก็ไม่จำเป็นต้องเป็นเช่นนั้นเสมอ

ไป ถึงแม้ว่าวิธีปฏิบัติการณ์จะเป็นเรื่องทางเศรษฐกิจก็ตาม จุดมุ่งหมายของการนัดหยุดงาน ก็เพื่อเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์บางประการในกลุ่มที่ขัดแย้งกัน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะ ออกมาในรูปที่ว่าการยินยอมตามข้อเรียกร้องของผู้ทำการนัดหยุดงาน เพื่อเป็นเงื่อนไขให้เขา กลับเข้าทำงาน การไม่ให้ความร่วมมือซึ่งกันจึงมีคุณลักษณะและพลังในตัวเอง การนัดหยุดงานนี้ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นกับองค์กรอุตสาหกรรมที่ทันสมัย อย่างไรก็ตามก็สามารถเกิดขึ้น ได้ในความขัดแย้งทางการเกษตรและในสถาบันอื่น ๆ การนัดหยุดงานยังสามารถเกิดขึ้นได้ โดยกลุ่มคนที่ทำไปเพื่อคนกลุ่มอื่น ๆ

การนัดหยุดงานนี้มักมีวัตถุประสงค์ที่ค่อนข้างเฉพาะเจาะจง ที่เป็นไปเพื่อการแสดง ความ เห็นด้วย หรือ กัดคำกัน บางสิ่งบางอย่าง ที่มีความสำคัญต่อผู้ทำการนัดหยุดงาน ในทาง ทฤษฎีนั้น ไม่ว่าจำนวนของคนงานจะเป็นเท่าใด ก็สามารถร่วมกันทำการนัดหยุดงานได้ แต่ ในทางปฏิบัติจำนวนของผู้ร่วมการนัดหยุดงานต้องมีมากพอที่จะก่อความเสียหายอย่างมาก หรือ ทำให้การปฏิบัติงานในหน่วยเศรษฐกิจนั้น ๆ ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ เมื่อเปรียบเทียบกับ วิธีการที่ทรงพลังวิธีอื่น ๆ ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง และของปฏิบัติการด้วยความรุนแรง แล้ว เพียงการรู้ว่าจะนัดหยุดงานอย่างจริงจัง ก็อาจเพียงพอที่จะทำให้ฝ่ายตรงข้ามอ่อนข้อได้ การนัดหยุดงานอาจจะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นโดยมีการวางแผน มีทั้งการนัดหยุดงาน “แบบเป็นทางการ” (รับรองโดยสหภาพ) “แบบไม่เป็นทางการ” (ไม่ได้รับรอง โดยสหภาพ)

แรงจูงใจในการนัดหยุดงานนั้นมีมากมาย แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ซึ่งรวมถึง ค่าจ้าง สหภาพและเงื่อนไขในการทำงาน การยอมให้มีสหภาพ และชั่วโมงทำงาน เหล่านี้ เป็นแรงจูงใจหลัก การนัดหยุดงานโดยมีแรงจูงใจทางเศรษฐกิจนี้ อาจทำเพื่อต่อต้านหน่วย งานของรัฐโดยตรงก็ได้ ถึงแม้ว่าโดยทั่วไป เป้าของการนัดหยุดงานจะเป็นนายจ้างก็ตาม การนัดหยุดงานอาจมีเป้าหมายทางการเมืองและสังคมควบคู่ไปกับเป้าหมายทางเศรษฐกิจ หรือ อาจจะไม่เกี่ยวข้องกันเลยก็ได้ สำหรับประเด็นที่กว้างขวางไปกว่านี้ก็อาจจะมีรูปแบบที่หลากหลายได้

การนัดหยุดงานบางวิธียังมีคุณลักษณะบางประการที่คล้ายคลึงกับวิธีการประเภทอื่น (หรือปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน) หรือแตกต่างจากคุณลักษณะทั่วไป ของการนัด

หยุดงาน อย่างน้อยก็แง่มุมใดแง่มุมหนึ่ง โดยปกติการนัดหยุดงานเป็นการเพิกถอนแรงงานโดยชั่วคราว แต่มีบางวิธีการที่เป็นการเพิกถอนโดยถาวร (หรืออย่างน้อยก็พยายามให้เป็นถาวร) นอกจากนี้บางวิธีการยังผสมผสานระหว่างการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจและการนัดหยุดงาน มีวิธีการอื่นที่เป็นการเพิกถอนหากเพียงแต่ทำเป็นสัญลักษณ์เท่านั้น

วิธีการ ๓ หมวด (การนัดหยุดงานในเชิงสัญลักษณ์ การนัดหยุดงานและการผสมผสานระหว่างการนัดหยุดงานกับการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ) ซึ่งจะกล่าวต่อนั้น มีรูปแบบที่คล้ายคลึงกันจนแยกได้ลำบาก รูปแบบเหล่านี้มักจะเป็นรูปแบบใหม่ มีจินตนาการแหวกแนว การนัดหยุดงานที่จะกล่าวถึงนี้มีวิธีการแยกย่อยออกเป็น ๗ กลุ่ม

การนัดหยุดงานในเชิงสัญลักษณ์

๙๗. การนัดหยุดงานประท้วง เป็นการนัดหยุดงานโดยประกาศล่วงหน้าในช่วงเวลาอันสั้น (เช่น ๑ นาที ๑ วัน หรือ ๑ สัปดาห์) เพื่อที่จะแสดงถึงทัศนะของคณาชนต่อประเด็นปัญหาหนึ่ง ๆ โดยมีได้ตั้งชื่อเรียกไว้ใด ๆ วิธีการนี้อาจเรียกว่า “การนัดหยุดงานในเชิงสัญลักษณ์” หรือ “การนัดหยุดงานเพื่อแสดงพลัง”

๙๘. การหยุดงานโดยฉับพลัน เป็นการนัดหยุดงานเพื่อประท้วง ซึ่งเกิดขึ้นเองในช่วงเวลาสั้น ๆ เพื่อที่จะระบายความไม่พอใจหรือเพื่อประท้วงต่อประเด็นปัญหาเล็กๆ น้อยๆ ในอังกฤษเรียกวิธีการนี้ว่า “การนัดหยุดงานแบบสายฟ้าแลบ”

การนัดหยุดงานทางการเกษตร

๙๙. การนัดหยุดงานของชาวนา คือการที่ชาวนาร่วมกันปฏิเสธที่จะทำงานต่อไปในพื้นที่ของเจ้าของที่ดิน

๑๐๐. การนัดหยุดงานของคณงานในไร่ เป็นการนัดหยุดงานของคณงานในไร่ที่รับจ้างเป็นรายวัน

การนัดหยุดงานของกลุ่มเฉพาะบางกลุ่ม

๑๐๑. การปฏิเสธของบรรดาแรงงานเกณฑ์ คือการไม่ร่วมมืออย่างเปิดเผยของกลุ่มประชาชน ต่อการเกณฑ์แรงงานของหน่วยงานใด ๆ หรือของรัฐบาล

๑๐๒. การนัดหยุดงานของนักโทษ การปฏิเสธโดยนักโทษที่จะทำงานที่เรือนจำต้องการให้ทำ

๑๐๓. การนัดหยุดงานทางหัตถกรรม การนัดหยุดงานของช่างประเภทใดประเภทหนึ่ง เพื่อที่จะต่อต้านอุตสาหกรรมทั้งหมด

๑๐๔. การนัดหยุดงานของกลุ่มวิชาชีพ เป็นการนัดหยุดงานของบุคคลที่มีเงินเดือนประจำในสาขาอาชีพที่ได้อ่านและได้รับการฝึกฝนเฉพาะด้านมา หรือการนัดหยุดงานของบุคคลที่ทำธุรกิจส่วนตัว

การนัดหยุดงานทางอุตสาหกรรม

๑๐๕. การนัดหยุดงานในโรงงาน เป็นการนัดหยุดงานของคณาทั้งหมดในโรงงานหนึ่งหรือหลายโรงซึ่งอยู่ภายใต้ระบบบริหารเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงประเภทหรือทำเลของงาน

๑๐๖. การนัดหยุดงานทั้งอุตสาหกรรม การหยุดงานในทุกโรงงานที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน (เช่นเหมืองแร่ โทรศัพท์ โรงพิมพ์ หรือโรงเหล็กกล้า) ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง

๑๐๗. การนัดหยุดงานเพื่อแสดงความเห็นใจ เป็นการนัดหยุดงานของคณาในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อสนับสนุนข้อเรียกร้องของคณาในกลุ่มอื่น ๆ

การนัดหยุดงานจำกัดเขต

๑๐๘. การนัดหยุดงานรายย่อย ได้แก่การนัดหยุดงานรายย่อย ๆ ของคณาที่เกี่ยวข้องในการพิพาท รวมถึงการที่คณาในโรงงานหนึ่งหรือหลายโรง ทำผลงานกันเป็นลำดับจนหมดทั้งโรง

๑๐๙. การนัดหยุดงานแบบลดความเสียหาย คือการที่สหภาพแรงงานซึ่งประกอบด้วยสมาชิกจากหลายโรงงาน ทำการนัดหยุดงานที่ละโรงงาน ๆ เพื่อให้บรรลุลక్షณ์โดยสหภาพจะรวมพลังไปที่โรงงานแต่ละโรงที่เผชิญมาตรการนัดหยุดงาน ทำให้โรงงานนั้นเสียเปรียบโรงงานคู่แข่งที่อยู่ในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกันซึ่งยังดำเนินงานต่อไปได้

๑๑๐. การนัดหยุดงานแบบเฉื่อยชา คณาเจตนาที่จะทำงานให้ช้าลงเพื่อให้ผลผลิตลดลงอย่างชวบชาน

๑๑๑. การนัดหยุดงานโดยการปฏิบัติตามกฎ การปฏิบัติอย่างละเอียดถี่ถ้วนและทุกตัวอักษรตามคำสั่ง และกฎระเบียบของนายจ้าง สหภาพ และตามสัญญาเพื่อขัดขวางการ

ผลิตและลดทอนกำไรของฝ่ายนายจ้าง

๑๑๒. การแจ้ง "ป่วย" โดยคนงานไม่ทำงานและแจ้งว่าพวกตนป่วย (ทั้งที่ไม่ได้ป่วยจริง) เพื่อที่จะสร้างแรงกดดันทางเศรษฐกิจต่อฝ่ายนายจ้าง

๑๑๓. การลาออก การลาออกจากตำแหน่ง โดยบุคคลที่มีความสำคัญ ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องในข้อพิพาท

๑๑๔. การนัดหยุดงานบางส่วน คือการที่คนงานปฏิเสธที่จะทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง (ภายในหรือนอกเวลาทำงานที่ต้องการ) หรือปฏิเสธที่จะทำงานบางวันในขณะที่ยังคงปฏิบัติหน้าที่ส่วนใหญ่ของตนต่อไปตามปกติ

๑๑๕. การนัดหยุดงานเฉพาะอย่าง โดยคนงานปฏิเสธที่จะทำงานเพียงบางชนิด ซึ่งบ่อยครั้งมักเนื่องมาจากการกีดกันทางการเมือง

การนัดหยุดงานในอุตสาหกรรมหลายประเภท

๑๑๖. การนัดหยุดงานอย่างกว้างขวาง การนัดหยุดงานอย่างกว้างขวางของบุคคลซึ่งมิใช่คนงานส่วนใหญ่ในอุตสาหกรรมสำคัญ ๆ ในบางพื้นที่ของประเทศ เพื่อแสดงความไม่พอใจบางอย่าง

๑๑๗. การนัดหยุดงานทั่วไป การนัดหยุดงานทั่วไปของคนงานส่วนใหญ่ในอุตสาหกรรมที่สำคัญ ๆ ในบางท้องที่ หรือในประเทศ เพื่อที่จะทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่นั้นหยุดชะงักโดยสิ้นเชิง

การผสมผสานระหว่างการนัดหยุดงานกับการหยุดยั้งทางเศรษฐกิจ

๑๑๘. การปิดร้าน คือการสมัครใจหยุดระบบเศรษฐกิจ ในพื้นที่หนึ่งชั่วคราว โดยทั่วไปมักจะกระทำในเมืองหนึ่ง เพื่อที่จะแสดงความไม่พอใจอย่างมาก วิธีการนี้เคยใช้ในอินเดีย

๑๑๙. อัมพาตทางเศรษฐกิจ การหยุดยั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเมือง พื้นที่หรือประเทศหนึ่ง ๆ ในขั้นที่รุนแรงพอที่จะทำให้เศรษฐกิจเป็นอัมพาตได้ โดยปฏิบัติการของคนงาน ฝ่ายจัดการ เจ้าของร้านค้า

มีหลายตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า มีการใช้วิธีนัดหยุดงานเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองคว่ำ และในบางกรณี (เช่น เมื่อข้าราชการพลเรือนได้เข้าร่วมในการนัดหยุดงาน) การ

นักศึกษานี้ยังเป็นการไม่ให้ความร่วมมือทางการเมืองอีกด้วย ในกรณีที่การนักศึกษานาง
วิธีเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือยังดำเนินต่อไปทั้ง ๆ ที่รัฐบาลประกาศห้าม (เช่น ใน
กรณีของการทำให้เศรษฐกิจเป็นอัมพาต เพื่อที่จะบ่อนทำลายรัฐบาล) การนักศึกษานี้เช่น
นี้ย่อมกลายเป็นการไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการไม่ให้ความร่วมมือทาง
การเมือง

การไม่ให้ความร่วมมือทางการเมือง

การไม่ให้ความร่วมมือทางการเมืองเป็นกลุ่มที่ ๓ ของวิธีการไม่ให้ความร่วมมือ
วิธีการเหล่านี้เป็นการปฏิบัติที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่เคยมีต่อไป ภายใต้เงื่อนไข
ที่ดำรงอยู่ บางครั้งก็เรียกวิธีการนี้ว่า การคว่ำบาตรทางการเมือง บ้างแจกบุคคลหรือกลุ่มเล็ก ๆ
ก็อาจใช้วิธีการนี้ได้ อย่างไรก็ตาม โดยปกติแล้ว ในการไม่ให้ความร่วมมือทางการเมืองนี้
จะมีประชาชนจำนวนมากเข้าร่วม ภัยการพร้อมใจกันง่วนที่จะยินยอมเชื่อฟัง ร่วมมือ หรือ
ประพฤติปฏิบัติในทางการเมือง ตามที่เคยทำมาเป็นการชั่วคราว การไม่ให้ความร่วมมือทาง
การเมืองอาจจะถูกใช้โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล หรือแม้แต่โดยรัฐบาลเอง จุดประสงค์ของการ
ง่วนใจให้ร่วมมือทางการเมืองอาจจะเป็นเพียงการประท้วง หรืออาจจะเป็นการถอนตัว
ออกจากบางสิ่งบางอย่างที่เห็นว่าสมควรที่จะถูกคัดค้านทางศีลธรรมหรือทางการเมือง โดยมิได้
คำนึงถึงผลที่ตามมาทันที อย่างไรก็ตามบ่อยครั้งที่ปฏิบัติการไม่ให้ความร่วมมือทางการเมืองนี้
คิดกันขึ้นมาเพื่อสร้างแรงกดดันต่อรัฐบาล ต่อกลุ่มนิติกฎหมายที่พยายามจะทำการควบคุมกลไก
ของรัฐบาล หรือบางครั้งก็สร้างแรงกดดันต่อรัฐบาลอีกรัฐบาลหนึ่ง จุดมุ่งหมายของการไม่ให้
ความร่วมมือทางการเมืองอาจจะเป็นเพื่อบรรลุจุดประสงค์ที่จำกัด หรือเพื่อจุดประสงค์ที่กว้าง
กว่านั้น คือการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล หรือเพื่อเปลี่ยนแปลงธรรมชาติหรือองค์
ประกอบของรัฐบาล หรือแม้แต่เพื่อสร้างความแตกแยกในรัฐบาล ในกรณีที่การไม่ให้ความ
ร่วมมือทางการเมืองถูกใช้เพื่อต่อต้านผู้เข้ามาช่วงชิงอำนาจ จุดมุ่งหมายของวิธีการนี้อาจจะ
เป็นการปกป้อง หรือฟื้นฟูรัฐบาลที่ถูกกฎหมาย

ความสำคัญทางการเมืองของวิธีการนี้ เพิ่มขึ้นตามจำนวนผู้เข้าร่วม และยิ่งขึ้นอยู่กับ
กับระบบทางการเมืองนั่นเองว่าต้องการความร่วมมือของประชาชนมากน้อยเพียงใด เพื่อ

ให้ระบบนั้นดำเนินไปได้ ในการต่อสู้ที่เป็นจริง วิธีการนี้มักใช้ร่วมกับปฏิบัติการไว้ความรุนแรงวิธีอื่น ๆ

การไม่ให้ความร่วมมือทางการเมืองนั้นมีรูปแบบที่มากมายหลายหลาก แทบไม่อาจประมาณได้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์หนึ่ง ๆ โดยพื้นฐาน วิธีการเหล่านี้ล้วนมาจากความต้องการที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือฝ่ายตรงข้าม โดยการมีพฤติกรรมทางการเมืองบางอย่าง วิธีการต่าง ๆ ๓๘ วิธีที่กล่าวถึงในที่นี้ แบ่งเป็น ๖ กลุ่ม มีวิธีการอื่น ๆ อีกมากที่ไม่ได้รวบรวมไว้ที่นี้ ตัวอย่างวิธีการต่าง ๆ ที่มีได้กล่าวถึงในบทนี้ ซึ่งมุ่งศึกษาเฉพาะพฤติกรรมบางด้านเท่านั้น (เช่น การตอบโต้การจับกุม ตลอดจน การปรับ คำสั่งศาล และอื่น ๆ) ได้แก่การปฏิเสธที่จะยอมรับการประกันตัว การปฏิเสธที่จะจ่ายค่าคุ้มครอง การหยุดพิมพ์หนังสือพิมพ์เมื่อต้องเผชิญกับข้อจำกัดต่าง ๆ การปฏิเสธที่จะรับทักเตือน การทำทนายระเบียบและคำสั่งห้ามต่าง ๆ และการปฏิเสธที่จะซื้อทรัพย์สินที่ถูกยึดมา วิธีการเหล่านี้ยังมีอีกมากที่น่าจะศึกษา

การปฏิเสธอำนาจหน้าที่

๑๒๐. การระงับหรือการเพิกถอนความภักดี คือการปฏิเสธระบอบใดระบบหนึ่ง ที่เห็นว่าไม่สมควรได้รับการยอมรับความภักดีหรือการสนับสนุนทางกฎหมายหรือทางศีลธรรม

๑๒๑. การปฏิเสธการสนับสนุนอย่างเปิดเผย ได้แก่การตั้งใจไม่ให้ความสนับสนุนอย่างเปิดเผยต่อระบอบปกครองที่กำลังอยู่ และนโยบายต่าง ๆ ของระบอบปกครองนั้น

๑๒๒. ข้อเขียนและคำพูดที่ส่งเสริมการต่อต้าน ได้แก่คำพูดหรือการตีพิมพ์และจำหน่ายจ่ายแจกข้อเขียนที่ปลุกเร้าประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ หรือกระตุ้นให้มีการแทรกแซง โดยไว้ความรุนแรงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

การไม่ให้ความร่วมมือกับรัฐบาล

๑๒๓. การกล่าวหาตรองคดีกรณีบัญญัติ ได้แก่การปฏิเสธโดยถาวรหรือโดยชั่วคราวที่จะเข้าร่วมในสถานิติบัญญัติ

๑๒๔. การกล่าวหาตรองการเลือกตั้ง ได้แก่การปฏิเสธของขบวนการฝ่ายค้านที่จะส่งตัวแทนเข้ารับการเลือกตั้ง ควบคู่กับการชักชวนให้ประชาชนไม่ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

๑๒๕. การกล่าวหาตรองตำแหน่งและการว่าจ้างของรัฐบาล คือการปฏิเสธที่จะทำงานให้รัฐบาล

๑๒๖. การคว่ำบาตรกระทรวง ทบวง กรม ตัวแทนและองค์กรของรัฐ เป็นการปฏิเสธที่จะร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐทั้งหมด หรือเพียงบางหน่วยงาน ที่รับผิดชอบต่อนโยบายบางประการที่สมควรได้รับการคัดค้าน

๑๒๗. การลาออกจากสถาบันการศึกษาของรัฐบาล คือการลาออกอย่างไม่มีกำหนดหรืออย่างถาวรของเด็กๆ และเยาวชน จากโรงเรียนที่ควบคุมโดยรัฐบาล ระหว่างการรณรงค์ต่อต้านรัฐบาล

๑๒๘. การคว่ำบาตรองค์กรที่รัฐสนับสนุน คือการปฏิเสธที่จะเข้าร่วม หรือการลาออกจากองค์กรซึ่งเห็นว่าเป็นเครื่องมือของรัฐ หรือของขบวนการทางการเมืองที่กำลังถูกต่อต้าน

๑๒๙. การปฏิเสธที่จะช่วยเหลือกองกำลังของรัฐ ได้แก่การที่ประชาชนทั่วไป ปฏิเสธที่จะช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยเหตุผลทางการเมือง

๑๓๐. การถอดป้ายบอกสถานที่ของตนเองทิ้ง คือการถอด เปลี่ยนแปลง หรือ สับเลขที่บ้าน บ้ายถนน ตำแหน่ง ย้ายสถานีรถไฟ บ้ายบอกทิศทางถนนหลวง เครื่องหมาย ระยะทาง และอื่น ๆ เพื่อให้หลงทิศหลงทาง หรือเพื่อชักชวน ถ่วงเวลาการเคลื่อนที่ของ กองทหารต่างชาติ กองตำรวจ หรืออื่น ๆ ที่ไม่คุ้นเคยกับพื้นที่นั้น ๆ

๑๓๑. การปฏิเสธเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้ง เป็นการปฏิเสธของหน่วยย่อยทางการเมืองที่จะยอมรับผู้ที่ได้รับแต่งตั้งใหม่ในตำแหน่งของทางการ

๑๓๒. การปฏิเสธที่จะยุบสถาบันที่ดำรงอยู่ เป็นการปฏิเสธขององค์กรใดองค์กร หนึ่งที่จะยุบตัวเองตามคำสั่งของรัฐบาล

ทางเลือกของประชาชนที่ต่อต้าน

๑๓๓. การยอมตามอย่างไม่สมัครใจและเชิงขี้ๆ คือการถ่วงเวลาที่จะทำตามคำสั่งให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ และในที่สุดก็ลงท้ายด้วยการทำตามอย่างขาดความกระตือรือร้น และความเอาใจจริงเอาใจ

๑๓๔. การดื้อแพ่งเมื่อไม่มีการควบคุมดูแลโดยตรง คือการที่ประชาชนไม่ยอมทำตามคำสั่งในสถานการณ์ที่ไม่มีการควบคุมดูแลและการบังคับ โดยปฏิบัติราวกับว่าไม่มีคำสั่งนั้นอยู่

๑๓๕. การคือแห่งของประชาชน เป็นการจงใจละเมิดกฎหมายหรือระเบียบ โดยไม่ใส่ใจหรือเมินเฉยกฎหมายหรือระเบียบนั้น ราวกับว่าไม่มีสิ่งนั้นอยู่ แทนที่จะทำทนายด้วยการก่อกวนให้วุ่นวาย

๑๓๖. การคือแห่งแบบอำพราง คือการไม่ยอมปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ คำสั่ง หรืออื่น ๆ โดยปฏิบัติตามอย่างแยบคาย ซึ่งอาการภายนอกนั้นมองเผิน ๆ แล้วเหมือนกับว่าทำตามคำสั่งนั้น

๑๓๗. การปฏิเสธที่จะสลายการชุมนุมหรือการประชุม คือการที่ที่ประชุม ทั้งในรูปแบบและนอกรูปแบบ จงใจที่จะไม่สลายตัวตามคำสั่งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

๑๓๘. การนั่งนิ่ง โดยบุคคลนั่งลงบนถนน พื้นดินหรือบนพื้น และปฏิเสธที่จะลุกจากไปโดยสมัครใจ ในช่วงระยะเวลาที่จำกัดหรือไม่จำกัด

๑๓๙. การไม่ให้ความร่วมมือในการเกณฑ์ทหารและการเนรเทศ ได้แก่การปฏิเสธที่จะไปรายงานตัวตามหมายเกณฑ์ทหาร หรือปฏิเสธที่จะรายงานตัวตามหน้าที่ หรือปฏิเสธการเนรเทศ

๑๔๐. การหลบซ่อน หลีกหนี และปลอมตัว พฤติการณ์ชนิดนี้ใช้ในสภาพการณ์พิเศษเพื่อต่อต้านการจับกุม การกักขัง หรือการทำลายล้างประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือระหว่างการปราบปรามประชาชน (ถึงแม้ว่าปฏิบัติการเหล่านั้นจะไม่ถูกต้องก็ตาม)

๑๔๑. การคือแห่งต่อกฎหมายที่ไม่ชอบธรรม เป็นการจงใจละเมิดอย่างสงบต่อกฎหมาย บทบัญญัติ กฎระเบียบ ประกาศ คำสั่งของทหารหรือตำรวจ และอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันนั้น ซึ่งเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรม

ปฏิบัติการโดยบุคลากรของรัฐบาล

๑๔๒. การเลือกปฏิเสธความช่วยเหลือโดยกลไกของรัฐ คือการที่ลูกจ้างรัฐบาล ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ กลไกหรือเจ้าพนักงานของรัฐ ปฏิเสธโดยส่วนตัวหรือร่วมกันปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาระดับที่สูงกว่าให้รู้ถึงการปฏิเสธนั้น

๑๔๓. การสกัดกั้นสายการบังคับบัญชาและการสื่อสารข้อมูล เป็นการสกัดกั้นอย่างเจียม ๆ โดยผู้อยู่ในสายบังคับบัญชาระดับรอง ๆ ลงมา หรืออยู่ในโครงสร้างตามลำดับ

ชั้น โดยจงใจที่จะไม่ส่งมอบคำสั่งไปยังผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่ใส่ใจต่อคำสั่งที่มีถึงตัวเขา และ ไม่ส่งผ่านข้อมูลที่จำเป็นไปตามช่องทางของการสื่อสารเพื่อส่งต่อถึงผู้มีอำนาจการตัดสินใจ

๑๔๔. การห่วงเหนียวและขัดขวาง ได้แก่ปฏิบัติการโดยเจ้าหน้าที่บริหารของ รัฐบาลและลูกจ้างอื่น ๆ ที่จะผิดก่อน หน่วงเหนี่ยว ถ่วงเวลา และขัดขวางนโยบาย หรือ มาตรการซึ่งพวกเขาได้มอบหมายให้ปฏิบัติ

๑๔๕. การไม่ให้ความร่วมมือในการบริหารงานทั่วไป คือการที่ข้าราชการ พนักงาน และเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ในระบบการบริหารงานของรัฐบาล ปฏิเสธที่จะร่วมมือกับผู้กุม อำนาจของระบอบทหารต่างชาติ ที่เข้ามายึดครองหรือผู้นำคณะรัฐประหาร

๑๔๖. การไม่ให้ความร่วมมือทางศาล คือการที่สมาชิกของระบบตุลาการ (ผู้ พิพากษา ลูกขุน และอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน) ปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามเจตจำนงของระบอบปก ครอง เจ้าหน้าที่ของศาล หรือส่วนอื่น ๆ ของระบบศาลตุลาการที่จะให้ทำหรือไม่ทำบางสิ่ง บางอย่าง

๑๔๗. การทำให้ไร้ประสิทธิภาพและการไม่ร่วมมือเฉพาะอย่างของกองกำลัง คือ การที่ตำรวจทหารและเจ้าหน้าที่กองกำลังจงใจปฏิบัติตามคำสั่งอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ หรือ ปฏิเสธอย่างสิ้นเชิงที่จะทำตามคำสั่งบางประการ แต่ไม่ให้เกินขอบเขตจนกลายเป็นการกบฏไป

๑๔๘. การกบฏ ได้แก่การที่สมาชิกของกองกำลังทหารและตำรวจ หรือทั้งสอง อย่างปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามคำสั่ง

ปฏิบัติการภายในประเทศของรัฐบาล

๑๔๙. การหลีกเลี่ยงและการหน่วงเหนียวในแง่กฎหมาย เป็นความพยายามของ ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานของรัฐบาล ที่จะเลี่ยงหรือถ่วงเวลานานเท่าที่จะทำได้ ในการ ทำตามกฎหมาย คำสั่ง นโยบาย หรือคำตัดสินของศาล ซึ่งพวกเขาไม่พอใจ เป็นการกระทำ โดยมิได้ทำทาสีนั้นโดยตรง

๑๕๐. การไม่ให้ความร่วมมือโดยกลไกของรัฐบาล ได้แก่การที่ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือหน่วยงานของรัฐบาลไม่ให้ความร่วมมืออย่างเป็นทางการกับรัฐบาลกลาง

ปฏิบัติการระหว่างประเทศของรัฐบาล

๑๕๑. การเปลี่ยนตัวทูตและผู้แทนอื่น ๆ คือการจงใจเปลี่ยนตัวผู้แทนที่เป็นทาง

การของรัฐบาลในอีกประเทศหนึ่งโดยไม่กระทบต่อความสัมพันธ์ทางการทูต

๑๕๒. การห่วงเหนี่ยวและการยกเลิกกิจการทางการทูต เป็นปฏิบัติการของรัฐบาลที่จะห่วงเหนี่ยวหรือยับยั้งการเจรจา การพบปะ การประชุม หรืออื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับรัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรอง

๑๕๓. การเพิกถอนการรับรองทางการทูต การปฏิเสธการรับรองทางการทูตต่อรัฐบาลหนึ่ง ๆ โดยเจตนา

๑๕๔. การตัดความสัมพันธ์ทางการทูต เป็นการตัดความสัมพันธ์ทางการทูตของรัฐบาลหนึ่งกับอีกรัฐบาลหนึ่ง

๑๕๕. การถอนตัวจากองค์กรระหว่างประเทศ คือการที่รัฐบาลลาออกจากการเป็นสมาชิก หรือถอนตัวจากการเข้าร่วมในองค์กร หรือการประชุมระหว่างประเทศ

๑๕๖. การปฏิเสธสมาชิกภาพในองค์กรระหว่างประเทศ คือการที่สถาบันของรัฐบาลนานาชาติปฏิเสธที่จะยอมรับรัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่งเข้าเป็นสมาชิก

๑๕๗. การขับออกจากองค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่การที่องค์กรระหว่างประเทศขับไล่อะไรก็ตามหรือองค์กรอื่นๆ ที่เป็นสมาชิก เนื่องจากละเมิดนโยบายหรือธรรมเนียมขององค์กรระหว่างประเทศนั้น

การไม่ให้ความร่วมมือทางการเมือง เป็นวิธีการกลุ่มสุดท้ายของการไม่ให้ความร่วมมือโดยไร้ความรุนแรง

การแทรกแซงโดยไร้ความรุนแรง

วิธีการประเภทสุดท้ายของการไร้ความรุนแรงก็คือ การแทรกแซงโดยไร้ความรุนแรง วิธีการประเภทนี้ซึ่งมีอยู่ ๔๑ วิธีด้วยกันนั้น แตกต่างจากการประท้วง การโหมน้ำ และการไม่ให้ความร่วมมือ นั่นก็คือ วิธีการนี้เป็นการแทรกแซงเข้าไปในสถานการณ์ การแทรกแซงนี้สามารถให้ผลได้ทั้งแง่บวกและแง่ลบ อาจจะแยกสลาย หรือแม้แต่ทำลายแบบแผนพฤติกรรมที่มีอยู่ นโยบาย ความสัมพันธ์หรือสถาบัน ซึ่งเห็นว่าสมควรที่จะได้รับการคัดค้าน วิธีการนี้ยังสามารถสร้างแบบแผนพฤติกรรม นโยบาย ความสัมพันธ์ หรือสถาบัน ซึ่งเป็นที่พอใจขึ้นมาใหม่ได้ บางวิธีการก็ให้ผลในทางบวก บางวิธีการก็ให้ผลในทางลบ

เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการประท้วง การโน้มน้าวและวิธีการการไม่ให้ความร่วมมือแล้ว วิธีการแทรกแซงโดยไร้ความรุนแรงนี้ ทำท่ายโดยตรงและจับพล้นกว่านั้นมาก ในกรณีที่ประสบผลสำเร็จ ชัยชนะที่ได้รับจากวิธีการนี้มักจะเกิดขึ้นรวดเร็วกว่าการใช้วิธีการที่กล่าวมาก่อนหน้านี้ ทั้งนี้ก็เพราะการแทรกแซงดังกล่าว ให้ผลในทางแยกสลายซึ่งยากที่จะมีสิ่งใดทนทานได้ในช่วงเวลายาวนาน ตัวอย่างเช่นการแทรกแซงโดยการนั่งในร้านอาหารกลางวัน เพื่อบกวนการปฏิบัติงานตามปกตินั้น จะให้ผลในทันทีที่ละสมบูรณ์มากกว่าการชุมนุมถือป้ายหน้าร้านหรือการคว่ำบาตรของผู้บริโภค ถึงแม้ว่าจุดประสงค์ของแต่ละวิธีการนี้จะมุ่งไปที่การยุติการเหยียดผิวเหมือนกันก็ตาม อย่างไรก็ตามแม้ว่าวิธีการแทรกแซงนี้ทำท่ายอย่างชัดเจนกว่าและตรงเป้าหมายมากกว่า แต่ผลลัพธ์ที่ออกมาก็ไม่จำเป็นที่จะประสบความสำเร็จในเวลาอันรวดเร็วเสมอไป แน่่อนที่ว่า ผลลัพธ์ประการแรกที่อาจตามมา ภายหลังการแทรกแซง ก็คือการปราบปรามอย่างรุนแรงและรวดเร็วกว่า แต่นั่นก็ได้หมายถึงความพ่ายแพ้เสมอไป

ส่วนใหญ่แล้วการใช้วิธีการแทรกแซงนี้ อาจจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง โดยอาศัยกลไกการโอนอ่อนตามหรือการบังคับโดยไร้ความรุนแรง ฯลฯ โดยไม่จำเป็นต้องให้ฝ่ายตรงข้ามหันมาเชื่อตาม หรือพออกพอใจกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่เป็นปัญหาอยู่ อย่างไรก็ตามวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการจำพวกการแทรกแซงทางจิตวิทยา) รวมทั้งการปราบปราม ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้งเพื่อต่อต้านวิธีการอื่น ๆ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการจำพวกการแทรกแซงทางกายภาพ) อาจทำให้ฝ่ายตรงข้ามเปลี่ยนทัศนคติ หรืออย่างน้อยที่สุดก็คลายความมั่นใจในความเห็นของตนว่าถูกต้อง กลไกของการโอนอ่อนตามและการบังคับโดยไร้ความรุนแรงนี้จะได้กล่าวถึงในบทต่อไป

วิธีการแทรกแซงโดยไร้ความรุนแรงนั้นต้องใช้ความกึกก้องสร้างสรรค์ของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในขั้นที่สูงกว่าวิธีการประเภทอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ วิธีการแทรกแซงนั้นอาจใช้ทั้งในแง่การตั้งรับ เพื่อขัดขวางการโจมตีของฝ่ายตรงข้าม โดยยังคงรักษาความอิสระของความกึกก้องสร้างสรรค์ แบบแผนทางพฤติกรรม สถาบันต่าง ๆ หรืออื่น ๆ และอาจใช้ในแง่การรุกเร้าอันได้แก่การต่อสู้ในค่ายของฝ่ายตรงข้าม เพื่อบรรลุเป้าหมายของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง โดยปราศจากการยั่วยุใด ๆ ทั้งนี้ วิธีการแทรกแซงนี้จึงมิได้เป็นเพียงการรับมือกับฝ่ายตรงข้ามที่เป็นผู้เริ่มต้นก่อนเท่านั้น

วิธีการประเภทยังมีหลากหลาย ในบทนี้ได้แยกแยะวิธีการต่าง ๆ ออกตามลักษณะเด่นของการแทรกแซง เช่น การแทรกแซงทางจิตวิทยา ทางกายภาพ ทางสังคม ทางเศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งลักษณะเหล่านี้มักจะแตกต่างจากอิทธิพลที่เกิดจากวิธีการนี้ ตัวอย่างเช่น ปฏิบัติการแทรกแซงทางสังคมอาจจะก่อให้เกิดอิทธิพลทางจิตวิทยา ปฏิบัติการแทรกแซงทางจิตวิทยาอาจจะให้ผลกระทบทางการเมือง ปฏิบัติการแทรกแซงทางกายภาพอาจให้ผลสะท้อนกลับทางสังคม ฯลฯ ดูเหมือนปฏิบัติการไร้ความรุนแรงทุกวิธีจะก่ออิทธิพลทางจิตวิทยาบางอย่างอยู่ในที่ที่การแทรกแซงทางจิตวิทยานั้นรวมถึงวิธีการต่าง ๆ ซึ่งการแสดงออกนั้นเน้นหนักไปในทางจิตวิทยา

การแบ่งวิธีการออกเป็น ๕ กลุ่มนี้ เป็นการแบ่งตามความเห็นของผู้เขียน อาจมีการแบ่งประเภทนอกเหนือไปจากนี้อีกก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ความขัดแย้งหนึ่งๆ ยิ่งไปกว่านั้น ใช่ว่าแต่ละวิธีจะก่อให้เกิดการแทรกแซงอย่างแท้จริงเสมอไป บางครั้งบางวิธีการก็จำกัดเกินไป อ่อนเกินไป หรือมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา จำนวนคน หรือจุดเน้นทำให้ไม่เกิดผลการแทรกแซงที่มากพอ และอาจจะกลายเป็นการประท้วงและการโน้มน้าวโดยไร้ความรุนแรงก็ได้

การแทรกแซงทางจิตวิทยา

๑๕๘. การสัมผัสความยากลำบากด้วยตนเอง คือการทำให้ร่างกายของบุคคลใดบุคคลหนึ่งอยู่ในสภาพที่ยากลำบากเนื่องจากปัจจัยบางอย่าง เช่น (แสงแดด ฝน ฯลฯ เพื่อที่จะสร้างแรงกดดันทางจิตวิทยา เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

๑๕๙. การอดอาหาร เป็นการงดอาหารบางอย่างหรือทุก ๆ อย่างโดยเจตนา เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์บางอย่าง ผู้อดอาหารอาจจะหาทางเปลี่ยนทัศนคติอย่างเต็มที่ (ด้วยการอดอาหารของนักสตัยาคเราะห์) หรือเพื่อที่จะก่อให้เกิดผลทางศีลธรรมโดยไม่มี การเปลี่ยนทัศนคติอย่างเต็มที่ (ได้แก่การอดอาหารเพื่อสร้างแรงกดดันทางศีลธรรม) หรือเพื่อผลักดันให้ฝ่ายตรงข้ามยินยอมตามข้อเรียกร้องโดยมิได้มุ่งเปลี่ยนทัศนคติของเขา (การอดอาหารประท้วง)

๑๖๐. การสอบสวนกลับ คือการสับเปลี่ยนบทบาทระหว่างผู้ดำเนินคดีกับผู้ถูกดำเนินคดี ในกรณีความขัดแย้งทางการเมืองหรือศาสนา มีผลทำให้ฝ่ายรัฐบาลกลายเป็นผู้ถูกสอบสวนในศาล

๑๖๑. การก่อกวนโดยไร้ความรุนแรง ได้แก่ปฏิบัติการต่าง ๆ ซึ่งจะมุ่งเน้นไปที่ การสร้างแรงกดดันทั้งในที่สาธารณะและในความสัมพันธ์ส่วนบุคคลต่อบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในความขัดแย้ง

การแทรกแซงทางกายภาพ

๑๖๒. การนั่งประท้วง เป็นการครอบครองอุปกรณ์บางอย่างด้วยการนั่งบนเก้าอี้ ม้านั่งหรือบนพื้นในช่วงเวลาที่จำกัดหรือไม่จำกัด

๑๖๓. การยืนประท้วง โดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งยืนหยัคที่ที่จะยืนและคอยอย่างมี ระเบียบในสถานที่บางแห่ง (เช่น ห้องขายตั๋ว ทางเข้าโถงนัดหมาย หรือทางออก) เพื่อที่ จะได้มาซึ่งสิ่งที่เขาถูกปฏิเสธ (เช่น ตั๋ว คำอนุญาต การสัมภาษณ์)

๑๖๔. การนั่งประท้วงบนรถ เป็นการนั่งประท้วงอีกแบบหนึ่งโดยประยุกต์ใช้ใน การขนส่งมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อให้มีการยกเลิกคำสั่งห้ามที่เกี่ยวกับการใช้บริการ กมนาคมขนส่ง หรือระเบียบเกี่ยวกับการนั่งรถในสหรัฐ เรียกว่า "การนั่งรถอย่างเสรี"

๑๖๕. การลุยฝ่าเข้าไป เป็นการฝ่าฝืนของบุคคล ที่ถูกกฎหมายหรือประเพณีกีด กัน มิให้เข้าไปในชายหาดหรือแหล่งน้ำ โดยที่การฝ่าฝืนเข้าไบนั้นมีความมุ่งหมายที่จะพักผ่อน หย่อนใจในสถานที่ดังกล่าว

๑๖๖. การเดินวนเวียน คือการที่บุคคลรวมกลุ่มกันในสถานที่ใดสถานที่หนึ่งซึ่ง มีความหมายในทางสัญลักษณ์ หรือมีความเกี่ยวข้องกับความรู้สึกหรือบางประการ (อาจเป็น สำนักงาน) โดยกลุ่มบุคคลนั้นรวมกันอยู่ในที่นั้นแต่เดินวนเวียนไปรอบ ๆ

๑๖๗. การสวดภาวนา คือการที่บุคคลซึ่งถูกกีดกัน ได้ฝ่าฝืนเข้าไปหรือพยายาม เข้าไปในโบสถ์หรือวัด เพื่อที่จะเข้าร่วมศาสนพิธีอย่างเท่าเทียมกับผู้อื่น

๑๖๘. การจู่โจมโดยไร้ความรุนแรง ได้แก่การเกินขอบของหน่วยอาสาสมัครไป ยังตำแหน่งสถานที่ที่ถือว่ามีความหมายในเชิงสัญลักษณ์ หรือมีความสำคัญในทางยุทธศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อเป็นเจ้าของสถานที่นั้น

๑๖๙. การจู่โจมทางอากาศโดยไร้ความรุนแรง ได้แก่การใช้เครื่องบิน บอลลูน หรือยานพาหนะอื่น ๆ เข้าไปในน่านฟ้าของฝ่ายตรงข้าม โดยปราศจากปฏิบัติการด้วยความรุนแรง

แรง หรือปราศจากการทำลายวัสดุสิ่งของ เพื่อที่จะนำเอาแผ่นปลิว อาหาร หรือของขวัญ ไปให้แก่ประชาชนในพื้นที่นั้น

๑๗๐. การบุกกรุกโดยไร้ความรุนแรง เป็นการจงใจเข้าในพื้นที่ที่ถูกห้ามหน้าอย่าง เบ็ดเสร็จโดยไร้ความรุนแรง เพื่อจุดมุ่งหมายหนึ่ง หรือเพื่อทำการปฏิเสธรูปไทยของระบอบ ปกครองหรือองค์กรใด ๆ หรือเพื่อเข้าควบคุมพื้นที่นั้น

๑๗๑. การขวางกั้นโดยไร้ความรุนแรง คือการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งใช้ร่างกาย ของตนขวางกั้นบุคคลอื่นออกจากสิ่งซึ่งบุคคลนั้นมีเป้าหมายที่จะกระทำ หากสามารถข้ามพ้น การขวางกั้นดังกล่าวไปได้

๑๗๒. การกีดขวางโดยไร้ความรุนแรง ได้แก่การที่กลุ่มบุคคลใช้ร่างกายของพวกเขา กีดขวางบุคคลอื่นออกจากสิ่งซึ่งบุคคลนั้นมีเป้าหมายที่จะกระทำ โดยที่การกีดขวางนั้นไม่ สามารถฝ่าไปได้ง่าย ๆ

๑๗๓. การครอบครองพื้นที่โดยไร้ความรุนแรง คือการยึดครองของประชาชนที่ จะดำรงอยู่บนพื้นที่หนึ่ง ๆ หรือในอาคารสิ่งก่อสร้างหนึ่ง ๆ ทั้ง ๆ ที่มีคำสั่งให้โยกย้ายออกไป

การแทรกแซงทางสังคม

๑๗๔. การสร้างแบบแผนทางสังคมขึ้นใหม่ ได้แก่การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ริเริ่มและยึดครองที่จะปฏิบัติพฤติกรรมทางสังคมแบบใหม่อย่างซ้ำแล้วซ้ำเล่า โดยมีจุดมุ่งหมาย ที่จะให้คนอื่นนำไปใช้หรือให้คนทั่วไปยอมรับพฤติกรรมใหม่นั้น

๑๗๕. การให้บริการกินชีวิต เป็นการจงใจที่จะเรียกใช้บริการเพิ่มขึ้น จนเกิน ขีดความสามารถของงาน บริษัท หรือสถาบันอื่น ๆ ที่จะทำได้

๑๗๖. การหน่วงเหนี่ยว คือการที่ลูกจ้างบริษัทห้างร้านหรือผู้ใช้บริการดำเนินหรือ คิดต่อธุรกิจที่ถูกกฎหมาย แต่พยายามหน่วงเหนี่ยวให้เป็นไปอย่างล่าช้าที่สุด ทั้งนี้โดยมุ่งหมาย ให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบางประการ โดยปกคิมักกระทำในบริษัทห้างร้านนั้น

๑๗๗. การพูดสอดแทรก การแสดงทัศนคติโดยเจตนาที่จะสอดแทรกการประชุม ศาสนกิจ หรือกิจกรรมรวมหมู่อื่น ๆ

๑๗๘. ละครจรรยา การแสดงละครเหน็บแนมการเมือง หรือปฏิบัติการอื่น ๆ ที่ คล้ายคลึงกันนั้น โดยมีประเด็นทางการเมืองเป็นแนวของเรื่อง โดยใช้สำหรับแยกสลายกิจกรรม

ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือแสดงในที่กลางแจ้ง หรือสถานที่ ๆ มีความสำคัญโดยทั่วไป เป็น
ละครที่มีได้เตรียมบทไว้ล่วงหน้า มักมีแนวเรื่องทางด้านการเมือง

๑๗๙. การตั้งสถาบันทางสังคมชนิดใหม่ ได้แก่การสร้างหรือพัฒนาสถาบันทาง
สังคมขึ้นมาใหม่ เพื่อแทนสถาบันเก่าเพียงบางส่วนหรือแทนทั้งหมด โดยเฉพาะสถาบันเก่าที่
ถูกควบคุมอยู่โดยฝ่ายตรงข้าม

๑๘๐. การตั้งระบบการสื่อสารชนิดใหม่ ได้แก่การสร้างระบบการสื่อสารส่วน
บุคคล หรือสื่อสารมวลชนขึ้นมาทดแทนโดยกลุ่มผู้คัดค้าน ในระดับที่กว้างขวางพอที่จะทำลาย
ระบบการสื่อสารและสื่อเก่าซึ่งถูกควบคุมโดยระบอบปกครองของฝ่ายตรงข้าม

การแทรกแซงทางเศรษฐกิจ

๑๘๑. การหยุดงานด้านกลับ คนงานยื่นกรานที่จะทำงานต่อไปโดยสมัครใจ เพื่อ
สร้างแรงกดดันให้ฝ่ายตรงข้ามยอมตามข้อเรียกร้อง

๑๘๒. การนัดหยุดงานโดยอยู่ในโรงงาน เป็นการหยุดงานของคนงาน โดยยัง
คงอยู่ในสถานที่ทำงานจนกว่าข้อเรียกร้องจะได้รับการยินยอม

๑๘๓. การเข้ายึดพื้นที่โดยไร้ความรุนแรง เป็นการเข้าครอบครองพื้นที่อย่างไร้
ความรุนแรง โดยประชาชนผู้ซึ่งใช้ที่ดินนั้น โดยไม่ได้รับการยินยอมจากเจ้าของที่ดิน เพื่อ
ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการถือครองและการควบคุมในทางพฤตินัย โดยจุดมุ่งหมายสุดท้ายคือ
การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ในทางพฤตินัย

๑๘๔. การถือแฟ่งต่อการปิดล้อม เป็นการถือแฟ่งโดยไร้ความรุนแรงต่อการปิด
ล้อมของระบอบปกครองที่เป็นปฏิปักษ์ โดยการนำอาหาร และสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ให้แก่ประชาชน
ที่ถูกปิดล้อมนั้นด้วย

๑๘๕. การปลอมแปลงเพื่อเป้าหมายทางการเมือง ได้แก่การจงใจจ่ายแจกเงิน
ปลอม หรือเอกสารทางเศรษฐกิจปลอม โดยกลุ่มคัดค้านหรือโดยรัฐปฏิปักษ์ เพื่อที่จะทำลาย
เศรษฐกิจของประเทศ หรือเพื่อทำลายความเชื่อมั่นในเงินตราของประเทศนั้น

๑๘๖. การซื้อตัดหน้า ได้แก่การซื้อสินค้าสำคัญในตลาดโลกเพื่อให้ฝ่ายตรงข้าม
ไม่อาจหาซื้อได้

๑๘๗. การยึดครองทรัพย์สิน ได้แก่การอายัด หรือริบทรัพย์สินในประเทศใดประเทศหนึ่ง อันเป็นของรัฐประเทศอื่นซึ่งกำลังมีความขัดแย้งกันอยู่

๑๘๘. การทุ่มสินค้าดีตลาด การจงใจขายสินค้าในตลาดโลกในราคาที่ต่ำกว่ามาตรฐาน เพื่อที่จะกดราคาในตลาดโลก และเพื่อลดทอนรายได้ หรือสร้างความยุ่งยากแก่เศรษฐกิจของประเทศคู่แข่ง

๑๘๙. การเลือกสนับสนุน คือการให้ความอุปถัมภ์แก่บริษัทหรือผลิตภัณฑ์ที่ถูกเลือกขึ้นมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างแรงกดดันทางเศรษฐกิจต่อบริษัทอื่น ๆ หรือต่อหน่วยเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่อยู่ในความขัดแย้ง

๑๙๐. การสร้างตลาดใหม่ การหาช่องทางที่ผิดกฎหมายสำหรับการซื้อและขายอาหารและสินค้าอื่น ๆ ในราคาที่เหมาะสม ในยามสงคราม หรือในช่วงถูกยึดครอง ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน หรือเพื่อกันไม่ให้สินค้าไปตกอยู่ในมือของฝ่ายตรงข้าม หรือเพื่อบังคับไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามสามารถควบคุมระบบเศรษฐกิจได้อย่างสมบูรณ์

๑๙๑. การสร้างระบบขนส่งใหม่ ได้แก่ระบบขนส่งถาวรหรือชั่วคราวที่ฝ่ายต่อต้านโดยไร้ความรุนแรงสร้างขึ้นในช่วงสถานการณ์ความขัดแย้ง

๑๙๒. การสร้างสถาบันทางเศรษฐกิจชนิดใหม่ ได้แก่การสร้างและใช้สถาบันเศรษฐกิจในสถานการณ์ความขัดแย้ง เพื่อทำลายสถาบันเก่าและเพื่อใช้เป็นพลังในสถานการณ์ความขัดแย้งนั้น

การแทรกแซงทางการเมือง

๑๙๓. การสร้างภาระหนักแก่ระบบการบริหาร ได้แก่การที่ประชาชนจงใจเรียกใช้บริการอย่างสิ้นแหลมและสร้างภาระให้แก่ระบบบริหารในรูปการยื่นคำร้องจนท่วมท้น เช่น การเสนอข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำ คำประท้วงหรือคำประกาศอย่างมากมาย เป็นการถ่วงระบบทำให้ไม่อาจดำเนินกิจการไปตามปกติได้

๑๙๔. การเปิดเผยตัวสายลับ ได้แก่การตีพิมพ์ชื่อ บางครั้งพร้อมด้วยรูปถ่ายและอื่น ๆ ของตำรวจลับ หรือสายลับที่ทำงานให้ฝ่ายตรงข้ามในการขัดขวางขบวนการต่อต้าน

๑๙๕. การหาทางเข้าคุก โดยฝ่ายต่อต้าน(โดยทั่วไปมักจะมีจำนวนมาก ๆ) เรียกร้องที่จะถูกคุมขัง หรือกระทำการใด ๆ เพื่อให้ตนเองถูกคุมขังเป็นเป้าหมายหลัก ใน

กรณีซึ่งมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การทำให้คุกแน่นไปด้วยนักโทษ วิธีการนี้อาจเรียกว่า "การเข้าคุก
ประท้วง"

๑๕๖. การดื้อแพ่งต่อกฎหมายที่ "เป็นกลาง" คือการเจตนาละเมิดกฎหมายและ
กฎระเบียบต่าง ๆ ที่เห็นว่าเป็นกลางทางศีลธรรม และไม่ชอบธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน
ช่วงที่การปฏิวัติโดยไร้ความรุนแรงได้พัฒนาถึงขั้นแล้ว

๑๕๗. การทำงานต่อไปโดยไม่ให้ความร่วมมือ ได้แก่การยื่นกรณอย่างเด็ดเดี่ยว
ของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนธรรมดา ในการที่จะปฏิบัติตามนโยบาย
โครงการ และหน้าที่เดิมที่ถูกกฎหมายต่อไป ในขณะที่เดียวกันก็เมินเฉยหรือท้าทายคำสั่งที่มี
เนื้อหาตรงกันข้ามของระบอบปกครองที่ได้อำนาจมาโดยมิชอบ

๑๕๘. อธิปไตยคู่และรัฐบาลซ้อน ได้แก่รัฐบาลคู่แข่งซึ่งดำเนินงานไปพร้อม ๆ
กับรัฐบาลของฝ่ายตรงข้าม เพื่อท้าทายอำนาจหน้าที่และอำนาจทางการเมืองของรัฐบาลนั้น
รัฐบาลคู่แข่งนี้อาจจะเป็นรัฐบาลชุดใหม่ในสถานการณ์ปฏิวัติ หรือรัฐบาลชุดเดิมที่ต่อต้านการ
รัฐประหาร หรือต่อต้านการยึดครองของต่างชาติ

วิธีการต่าง ๆ ๑๕๘ วิธีการเหล่านี้ ได้เคยเกิดขึ้นมาแล้วอย่างเป็นไปเองตาม
ธรรมชาติ และด้วยการจงใจทำขึ้นมา เพื่อที่จะสนองความต้องการในสถานการณ์ความขัดแย้ง
ขณะนั้น วิธีการเหล่านี้ได้แพร่ขยายออกไปโดยการลอกเลียนแบบ หรือบางครั้งก็แก้ไขปรับ
ปรุงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมใหม่

วิธีการต่าง ๆ ที่ระบุมานี้ เป็นโครงร่างของเนื้อหาในภาคสองของหนังสือ The
Politics of Nonviolent Action ซึ่งได้เสนอทัศนะเพียงด้านเดียว และชี้ให้เห็นภาพที่หยาบหนึ่ง
ของสถานการณ์ความขัดแย้งซึ่ง (อย่างน้อยที่สุด) ฝ่ายหนึ่งก็ได้ใช้วิธีนี้ หลายวิธีในที่นี้ อาจ
มองได้ว่าเป็นผลในทางปฏิบัติเฉพาะด้านของทฤษฎีแห่งอำนาจ ซึ่งได้เสนอไว้ในบทที่ ๑ ว่า
รัฐบาลและระบบราชการทุก ๆ ระบบต้องขึ้นอยู่กับกรณียอมเชื่อฟัง การช่วยเหลือ และ
ความร่วมมือของประชาชน ผู้ซึ่งรัฐบาลนั้นปกครองอยู่ และประชาชนเหล่านี้มีความสามารถ
ในการจำกัด หรือเพิกถอนการมีส่วนร่วมและการยินยอมเชื่อฟังระบบดังกล่าว เมื่อพิจารณา
ตามทฤษฎีนั้น ถ้าการเพิกถอนนั้นกระทำโดยประชาชนจำนวนมากพอในช่วงเวลาที่ยาวนาน
พอควรแล้ว ระบอบปกครองนั้นก็มาถึงจุดพังทลายได้

แต่แน่นอนที่ว่า มีน้อยครั้งมากทีเดียว ถ้าเคยเกิดขึ้นมาก่อน ที่รัฐบาลและระบบที่มีลำดับชั้นประเภทอื่น ๆ จะเผชิญกับสถานการณ์สุดโต่ง ทั้งในแง่ได้รับการสนับสนุนอย่างสมบูรณ์ หรือไม่ได้รับการสนับสนุนเลย บ่อยครั้ง รัฐบาลและระบบอื่น ๆ นั้นมักจะได้รับการสนับสนุนบางส่วน ถึงแม้ในท้ายที่สุด ระบบบปกรองอาจจะถูกทำลายโดยการคือแพ่ง การไม่ให้ความร่วมมือ และการแข็งข้อ แต่สิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้ ก็ต้องหลังจากการต่อสู้ยากลำบากเท่านั้น โดยที่การต่อสู้ที่เกิดขึ้นในภาวะที่ระบอบปกครองได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอ และยาวนานพอที่จะเพิ่มทวีการปราบปรามอย่างบ้าเถื่อนต่อนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง การระบุนิติการต่าง ๆ ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอย่างพิน ๆ และการสำรวจลักษณะและการประยุกต์ใช้ของวิธีการนี้ ก็ยังไม่อาจทำให้ภาพด้านเดียวกันครบถ้วนได้ นั่นเป็นเพราะว่ายังไม่มี การสำรวจพลังทางจิตวิทยา ซึ่งอาจเป็นองค์ประกอบในสถานการณ์ความขัดแย้งเหล่านี้ ทั้งยังมีได้มีการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางอำนาจ ซึ่งเป็นไปอย่างเข้มข้น และมักเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ในระหว่างกลุ่มที่ขัดแย้งกัน

ยกเว้นความนำบทที่ ๓ แล้ว ส่วนที่ขาดหายไปจากการสำรวจธรรมชาติและลักษณะพื้นฐานของวิธีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ก็คือประเด็นที่ว่า วิธีการนี้จะดำเนินไปได้อย่างไรในการต่อสู้เพื่อต่อต้านฝ่ายตรงข้ามที่ใช้ความรุนแรง และการเปลี่ยนแปลงอันหลากหลายซึ่งเกิดขึ้นในที่สุตนั้นดำเนินไปในทางใดบ้าง อีกนัยหนึ่งเรายังไม่ได้สำรวจตรวจสอบพลวัตในการต่อสู้และกลไกในการเปลี่ยนแปลงของวิธีนี้ตลอดจนองค์ประกอบเฉพาะที่กำหนดว่า การรณรงค์ครั้งหนึ่ง ๆ จะประสบผลสำเร็จหรือจะล้มเหลว หรือจะประสบผลอย่างไร และนี่ก็มาถึงประเด็นสำคัญที่เราจะพูดถึงต่อไป นั่นก็คือปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมีกระบวนการทำงานอย่างไรในการต่อสู้

บทที่ ๕

กระบวนการทำงานของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง*

กระบวนการทำงานของการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง เป็นเรื่องพื้นฐานสำหรับการทำความเข้าใจวิธีการนี้^๕ และยังเป็นแก่นสำคัญสำหรับการประเมินบทบาทความสำคัญของการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง ที่อาจจะมีขึ้นได้ในความขัดแย้งระดับประเทศและระหว่างประเทศในอนาคต

พลวัตของปฏิบัติการทางการเมืองและสังคมด้วยวิธีการนี้ ยังไม่เป็นที่รู้จักกันดีนัก โดยที่การต่อสู้ซึ่งไร้ความรุนแรงก็ยังไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบ ใดๆก็ตาม มีคนจำนวนมากได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน และสาเหตุความล้มเหลวของวิธีการนี้ ความคิดเห็นเหล่านั้นอย่างน้อยก็มักจะอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับพลังงานของการต่อสู้ และกลไกการเปลี่ยนแปลงของวิธีการนี้ ทั้งฝ่ายต่อต้านและฝ่ายสนับสนุนปฏิบัติการไร้ความรุนแรงได้แพร่กระจายความผิดพลาด และความผิดพลาดเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในท่ามกลางความขัดแย้ง

ความสนใจต่อกรณีที่เกิดขึ้นจริง จะช่วยให้มีความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับพลวัตของการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง และกลไกของมันที่นำไปสู่ความสำเร็จผล แต่เนื่องจากในบท

---

* ข้ออย่างรวมรัศมาจาก *The Dynamics of Nonviolent Action* อันเป็นภาคสามของ *The Politics of Nonviolent Action* (Boston: Porter Sargent, 1973) หน้า ๔๔๖-๔๕๔ ภาคนี้ยังพิมพ์เป็นหนังสือปกอ่อน แยกเล่มต่างหาก โดย Porter Sargent Publishers, 11 Beacon Street, Boston, Mass, 02108, USA.

นี้จะเห็นถึงผลสรุปของภาคสาม จึงไม่สามารถรวบรวมกรณีต่าง ๆ เหล่านั้นไว้ ณ ที่นี้ได้ อย่างไรก็ตาม ในภาคสามของ The Politics of Nonviolent Action (ฉบับสมบูรณ์ พิมพ์ ค.ศ. ๑๙๗๓) ก็แสดงข้อถกเถียงในเรื่องพลวัตไว้อย่างสมบูรณ์เต็มรูปแบบแล้ว

ในบรรดากรณีต่าง ๆ ที่ได้กล่าวถึงในภาคสาม ซึ่งได้แสดงแง่มุมที่สำคัญ ๆ ของ พลวัตเหล่านี้ ที่สำคัญได้แก่การต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงของชาวอาณานิคมอเมริกันค.ศ. ๑๗๖๕ - ๑๗๗๕ การต่อต้านของชาวฮังการีต่อการปกครองของออสเตรีย ค.ศ. ๑๘๕๐-๑๘๖๗ การ ปฏิวัติรัสเซีย ค.ศ. ๑๙๐๕ และ ค.ศ. ๑๙๑๗ การรณรงค์เพื่อเอกราชของประเทศอินเดีย ค.ศ. ๑๙๓๐-๑๙๓๑ ขบวนการต่อต้านนาซีในประเทศที่นาซียึดครอง ค.ศ. ๑๙๔๐-๑๙๔๕ ขบวนการ สิทธิมนุษยชนในสหรัฐ ฯ ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๕๕ การต่อต้านการรุกรานของรัสเซียโดยชาว เชกโกสโลวาเกีย ค.ศ. ๑๙๖๘-๑๙๖๙ กรอบโครงการวิเคราะห์ที่ได้สรุปไว้ในบทนี้ สามารถ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงธรรมชาติของการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นหลังจากหนังสือ เล่มนั้นได้เขียนขึ้น กรณีที่สำคัญ ๆ มากได้แก่การนัดหยุดงานของกรรมกรโอเวอโมในนามิเบีย ค.ศ. ๑๙๗๑-๑๙๗๒ การปฏิวัติในอิหร่าน ค.ศ. ๑๙๗๘-๑๙๗๙ และขบวนการโซลิดาริตี ของโปแลนด์ ซึ่งเริ่มใน ค.ศ. ๑๙๘๐

ความเป็นจริงเกี่ยวกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นมักจะเป็นเรื่องที่ตรงกันข้ามกับ สมมติฐานของประชาชนเสมอ เพราะความสำเร็จของวิธีการนี้มิได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจ ที่ว่า มนุษย์นี้ "ดี" โดยธรรมชาติ อีกทั้งความสำเร็จนั้นก็มิได้ขึ้นอยู่กับว่ามีระบบคุณค่า หรือกลุ่มผลประโยชน์ที่เข้มแข็ง หรือความผูกพันทางจิตใจในระดับสูง สิ่งเหล่านี้อาจมีส่วน ช่วยได้ และเป็นสิ่งสำคัญถ้ามีอยู่ แต่ก็ไม่จำเป็นนัก นอกจากนี้ การต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง ยังมีใช้เรื่องส่วนบุคคลที่สงวนไว้เฉพาะนักสันตินิยม หรือผู้ใฝ่ความบริสุทธิ์ และความ ศักดิ์สิทธิ์ ดังที่บางคนได้กล่าวอ้างกัน ความเป็นจริงก็คือวิธีการนี้ ประชาชนธรรมดาได้ใช้ อย่างกว้างขวางนั่นเอง

การใช้อำนาจ

ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเป็นวิธีต่อสู้ในสถานการณ์ของความขัดแย้ง มันเปรียบ เสมือนกับการทำสงครามมากกว่าการเจรจาต่อรอง วิธีการนี้ใช้อำนาจเพื่อต่อต้านอำนาจของ

ฝ่ายตรงข้าม และยังเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ใช้ความไม่รุนแรง วิธีการนี้อาจมอง
ได้ว่าเป็นการตอบโต้กับอำนาจของฝ่ายตรงข้ามโดยอ้อมมากกว่าการใช้ความรุนแรงทางการเมือง
แต่ก็ยังอาจพิจารณาได้ว่าเป็นวิธีที่กระทบกับอำนาจของฝ่ายตรงข้ามโดยตรงยิ่งกว่าวิธีการรุนแรง
เสียอีก

แทนที่จะเผชิญกับตำรวจ ทหาร หรือกำลังในรูปแบบที่คล้ายคลึงกันของฝ่ายตรง
ข้าม นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงต่อต้านโดยอ้อมต่อการแสดงออกซึ่งอำนาจของฝ่ายตรงข้าม
การกระทำดังกล่าวก็เพื่อบั่นทอนฝ่ายตรงข้าม ขณะเดียวกันก็ระดมเพิ่มพลังและการคำนวณใน
สิ่งที่นักปฏิบัติการสนับสนุนอยู่ ตัวอย่างเช่น นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอาจจะแสดงให้เห็น
ว่าการปราบปรามของฝ่ายตรงข้ามไม่สามารถข่มขู่ประชาชนได้ ทั้งนี้โดยการตอบโต้การปราบ
ปรามนั้นด้วยความไม่รุนแรง แทนที่จะตอบโต้ด้วยความรุนแรง การต่อต้านอย่างต่อเนื่อง
ของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง โดยพยายามรักษาวินัยไร้ความรุนแรงไว้ อาจจะแยกสลาย
ผู้สนับสนุนทั่ว ๆ ไปของฝ่ายตรงข้ามได้ และกัดกร่อนฐานะทางอำนาจของเขา จำนวนของ
ผู้ต่อต้านอาจจะเพิ่มขึ้น และความสนับสนุนที่มีต่อนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอาจจะเพิ่มขึ้น
อย่างมากมาย สิ่งเหล่านี้อาจเกิดขึ้นได้ ถ้าความรุนแรงของฝ่ายตรงข้ามถูกต่อต้านโดยทางอ้อม
แทนที่จะต่อต้านด้วยความรุนแรง

วิธีการโดยอ้อมอันได้แก่ การไม่กระทำในสิ่งที่ฝ่ายตรงข้ามคาดหวังหรือต้องการ
ตลอดจนการสลายพลังต้านทานก่อนที่จะดำเนินการเอาชนะฝ่ายตรงข้าม และการดึงเอาฝ่ายอื่น
ออกจากแนวป้องกันของฝ่ายตรงข้ามนั้น เป็นรากฐานที่สำคัญในยุทธศาสตร์ทางการทหาร
โดยเฉพาะของนโปเลียนและลิตเทิล ฮาร์ท (Liddell Hart)^๒

ในอีกแง่หนึ่ง วิธีการไร้ความรุนแรงนี้ตอบโต้อำนาจของฝ่ายตรงข้ามโดยตรงยิ่ง
กว่าวิธีการรุนแรงเสียอีก ในบทที่ ๑ เราได้กล่าวแล้วว่า ในการที่จะให้ได้มาซึ่งที่มาแห่ง
อำนาจ (อันได้แก่อำนาจหน้าที่ กำลังคน ทักษะและความรู้ ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ การ
บริหาร อำนาจทางการเมือง และอื่น ๆ) ผู้ปกครองและรัฐบาลจะต้องพึ่งพิงความร่วมมือ
การยอมจำนน การยินยอมเชื่อฟัง และความช่วยเหลือจากกลไกและเจ้าหน้าที่ของตน จาก
ประชาชนทั่วไป และอาจจะรวมถึงกลุ่มอื่น ๆ ด้วย ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เมื่อผู้ปกครอง
พยายามที่จะปกครองประเทศใดประเทศหนึ่งที่เข้าไปยึดครอง เขาไม่เพียงแต่ต้องเข้าควบคุม

ประเทศนั้นทางภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่ต้องควบคุมประชาชนและสถาบันต่าง ๆ ของประเทศนั้นด้วย การที่ผู้ปกครองต้องฟังฟังประชาชนพลเมืองนี้ เป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับสภาพที่แสดงให้เห็นแก่กระนั้น ก็เป็นความจริงที่เกิดขึ้นกับระบบการเมืองทุกระบบ แม้แต่ระบอบเผด็จการเบ็ดเสร็จ นั้นจึงเป็นเหตุผลว่าทำไมผู้ปกครองจึงใช้วิธีการที่น่าสยดสยองและวิธีการอื่น ๆ เพื่อควบคุมความคิดจิตใจของประชาชน

การไม่ให้ความร่วมมือและการแข็งข้อมีผลคุกคามที่มาแห่งอำนาจเหล่านี้ ศักยภาพได้แสดงออกมาให้เห็นโดยการนัดหยุดงานของมวลประชาชนทุกหย่อมหญ้า รวมทั้งการกบฏของทหารในฝ่ายตรงข้าม ระดับของการคุกคามที่มาแห่งอำนาจเหล่านี้นั้นแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์เฉพาะกรณี

นอกจากนั้น ผลกระทบของการไม่ให้ความร่วมมือและการแข็งข้อยังมีอิทธิพลทางด้านอื่นที่สำคัญ ๆ อีกหลายอย่าง ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลทางอำนาจของวิธีการไร้ความรุนแรง ตัวอย่างเช่น องค์ประกอบทางจิตวิทยาและทางศีลธรรมซึ่งถือว่ามีความสำคัญสูงในการรณรงค์ทางการทหารนั้น ก็มีความสำคัญมากในการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง

แนวทางการทำงานของการต่อสู้แบบนี้ มีความสลับซับซ้อนมากกว่าที่เคยคิดกันมาก่อนนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวเหล่านี้มีความหลากหลายและซับซ้อนยิ่งกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการในการใช้ความรุนแรงทางการเมือง

ไม่มีกรณีใด ๆ ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่จะมีลักษณะเหมือนกันทุกประการ กรณีต่าง ๆ จะแตกต่างกันในหลายแง่หลายมุม เช่น อิทธิพลและแรงกดดันที่ถูกใช้โดยนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง การตอบโต้ของฝ่ายตรงข้ามและธรรมชาติของสถานการณ์ที่ขัดแย้งกันอยู่ พลังและกระบวนการย่อยต่าง ๆ นานาคูเหมือนจะดำเนินไปพร้อม ๆ กันระหว่างการรณรงค์ไร้ความรุนแรงแต่ละครั้ง ผลที่เกิดขึ้นอาจจะรวมถึงการเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมากมายหรืออย่างทวีคูณของผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือและแข็งข้อ ตลอดจนการยืดยาวของนักปฏิบัติการในสถานการณ์ปราบปรามและแรงกดดันที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากฝ่ายที่สาม

ระดับของการสนับสนุนที่มีต่อฝ่ายตรงข้าม และต่อปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น อาจจะแปรเปลี่ยนขึ้น ๆ ลง ๆ อย่างมาก และเป็นไปเช่นนั้นตลอดเวลา ความเข้มแข็งเชิงสัมพัทธ์ของแต่ละฝ่ายจึงแปรเปลี่ยนอยู่เสมอ และบ่อยครั้งถึงกับพลิกกลับตรงกันข้าม

ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ในกรณีต่าง ๆ ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง แต่มีความเป็นไปได้ที่จะอธิบายได้อย่างกว้าง ๆ ถึงกระบวนการและกลไกหลักที่จะดำเนินไป ในระหว่างการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง

เกิดขึ้นเองหรือทำใหม่ขึ้น

ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่มีประสิทธิภาพมีได้เพียงแค่ “อุบัติเหตุ” ขึ้นมาเท่านั้น สำหรับปัญหาที่ว่ามันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองหรือเป็นผลจากการวางแผนโดยจงใจนั้น การพิจารณา ประเด็นพื้นฐานต่าง ๆ จะช่วยให้ตอบคำถามดังกล่าวได้

โชคไม่ดีนักที่เรามีความรู้น้อยมากเกี่ยวกับสภาพเงื่อนไขที่ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง แบบเป็นไปเองได้เกิดขึ้นมา มีบางกรณีในบทที่ ๓ ที่เกิดขึ้นแบบเป็นไปเอง เราไม่รู้ว่าจะสามารถบ่มเพาะเสริมสร้างเงื่อนไข ที่จะก่อให้เกิดการต่อสู้แบบเป็นไปเอง ได้มากน้อยเพียงใด ถึงแม้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงจำเป็นต้องรอการ “สุกงอม” ขององค์ประกอบต่างๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดเหตุการณ์นั้น ๆ ก็ตาม การศึกษาเปรียบเทียบในรายละเอียดในกรณีต่างๆ ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงแบบเป็นไปเองจึงอาจช่วยให้แนวทางในเรื่องนี้ได้ การศึกษาเปรียบเทียบดังกล่าวจะมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะสำหรับกรณีที่เกิดขึ้นในภาวะเผด็จการสุดขั้ว ซึ่งสภาพทางการเมืองนั้นไม่อำนวยให้มีการดำเนินการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงในวงกว้างได้ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การถกเถียงกระทำได้ง่ายขึ้น เราจะตั้งสมมติฐานเฉพาะในกรณีที่มีการวางแผนโดยจงใจ

กลุ่มนำมักจะเป็นผู้ริเริ่มและวางแผนการรณรงค์ และนำไปในทิศทางที่ต่อเนื่องกัน อย่างน้อยที่สุดก็ในขั้นแรกๆ อย่างไรก็ตาม ในหลายกรณี ฐานะของกลุ่มนำเกิดขึ้นภายหลัง จากขบวนการได้เริ่มขึ้นแล้ว การนำในสถานการณ์เช่นนี้จะมีบทบาทที่สำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสถานการณ์ที่ความรู้และความเข้าใจในหลักการ และการประยุกต์ใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นยังไม่แพร่หลายและไม่ลึกซึ้งมากนักในหมู่ประชาชนทั่วไป ในบางกรณีบางคนอาจจะต้องกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้ผู้อื่นกระทำตาม เช่น เจรจากับฝ่ายตรงข้าม และเลือกจังหวะที่เหมาะสมที่สุดสำหรับปฏิบัติการ การกระทำเช่นนี้อาจจะมีหลายรูปแบบ แต่คุณภาพของการนำจะมีความสำคัญมากในการส่งผลต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น

ความเข้าใจอย่างสมบูรณ์ และถูกต้องแน่นอนในข้อเท็จจริงของความขัดแย้งจะต้องได้รับการสำรวจเป็นลำดับแรก หลังจากนั้นอาจจะติดตามมาด้วยการเผยแพร่ข้อเท็จจริงเหล่านี้ และการเผยแพร่ที่ทันะต่าง ๆ ของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงต่อปัญหาพื้นฐานนั้น จะต้องมีส่วนร่วมประสงค์และข้อเรียกร้องของกลุ่มปฏิบัติการด้วย สภาพแวดล้อมทางการเมืองอาจจะเอื้ออำนวยให้มีการเจรจากับฝ่ายตรงข้าม ถ้าการเจรจาล้มเหลว สมรรถนะในการปฏิบัติการจะเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการกำหนดผลลัพธ์ และสิ่งนี้ก็เคยปรากฏอย่างมีพลังในประวัติศาสตร์ การต่อสู้ของผู้ใช้แรงงานมาแล้ว

ถ้าการเจรจาล้มเหลว การสร้าง "จิตสำนึก" อาจจะเป็นขั้นตอนต่อมา ถึงแม้ว่าขั้นตอนนี้อาจจะไม่จำเป็นเสมอไป ในขั้นนี้ผู้รณรงค์อาจจะมีเป้าหมายปลุกเร้าหาความสนับสนุน นอกจากนี้พวกเขาอาจจะตั้งเป้าหมายที่จะเสริมสร้างความเชื่อว่า ประชาชนสามารถลงมือกระทำ และควรจะมีมือกระทำบางอย่างเกี่ยวกับความทุกข์ยากและข้อข้องใจที่เกิดขึ้นแก่ตน และสิ่งนี้สามารถบรรลุได้อย่างดียิ่งด้วยปฏิบัติการไร้ความรุนแรง สมมติว่าเป็นไปได้ที่จะมีการวางแผนล่วงหน้า ในกรณีเช่นนี้การเลือกยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และวิธีเฉพาะของปฏิบัติการที่จะใช้ เป็นสิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญมาก การวางแผนและการเตรียมสิ่งเหล่านี้ก็เป็นเรื่องจำเป็นด้วย เป้าของการต่อสู้อาจจะเลือกขึ้นมาหลังจากได้พิจารณาถึงองค์ประกอบต่าง ๆ อันหลากหลายแล้ว ข้อเรียกร้องขั้นสุดท้ายที่ได้บรรลุข้อข้องใจต่าง ๆ และกำหนดเส้นทางนั้นอาจจะเป็นสิ่งจำเป็นหรือไม่จำเป็นก็ได้

การทำทนาย

ถึงแม้ว่าอาจจะมีการใช้วิธีการประท้วงโดยไร้ความรุนแรงหลายวิธีต่าง ๆ กันไป เราก็มีสัมมติฐานในที่นี้ว่า การไม่ให้ความร่วมมือและการแทรกแซงโดยไร้ความรุนแรงนั้น เป็นวิธีการหลักที่ใช้กันมากที่สุด นั้นหมายถึงค่านั่งในการคัดง้างกับอำนาจ ในเมื่อการยินยอม การร่วมมือ และการยอมจำนนของประชาชน เป็นสิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับการร่างไว้ซึ่งอำนาจทางการเมืองของรัฐบาล ดังนั้นการเพิกถอนการยินยอม การร่วมมือ และการยอมจำนนโดยปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรมย่อมจะทำทนายระบบนั้นได้

ความเข้มแข็งของการทำทนายนี้ จะแปรเปลี่ยนไปตามองค์ประกอบหลายอย่าง เป็น

กันว่า คุณภาพของปฏิบัติการ จำนวนผู้เข้าร่วม แนวทางแสดงการเพิกถอน และความ
สามารถของผู้ร่วมปฏิบัติการในการยื่นหยัดความมุ่งมั่นโดยไร้ความรุนแรง และการปฏิเสธที่จะ
ยอมจำนนในขณะที่เผชิญกับมาตรการของฝ่ายตรงข้าม ผลบางส่วนอาจจะถูกกำหนดโดย
สภาพทางการเมืองและสังคมที่การต่อสู้ได้เกิดขึ้น เงื่อนไขพื้นฐานเหล่านี้ ซึ่งรวมไปถึง
ระดับของการไม่ยอมตาม ซึ่งระบบสามารถรับได้โดยไม่เปลี่ยนแปลงธรรมชาติของระบบ ระดับ
ของการสนับสนุนหรือการคัดค้านของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีต่อระบอบปกครอง โอกาสที่การไม่
ความร่วมมือและการขัดขืนจะแพร่ขยายไป และท้ายที่สุดคือระดับของการครอบครอง การจำ
กัณฑ์ตรอนหรือเพิกถอนที่มาแห่งอำนาจ ทั้งที่เป็นวัตถุพิสัย มนุษย์ และศีลธรรม ซึ่งเป็นสิ่ง
จำเป็นสำหรับการดำรงอยู่ของรัฐบาล

แน่นอนว่ามาตรการของฝ่ายตรงข้ามเองก็มีความสำคัญในการกำหนดผลลัพธ์ แต่
ความเข้มแข็งไม่ใช่ปัจจัยชี้ขาด การที่มาตรการของฝ่ายตรงข้ามจะส่งผลอย่างจริงจังนั้น มันจะต้อง
สร้างผลลัพธ์อันเป็นที่ต้องการ แต่ก็มีได้จำเป็นต้องเกิดขึ้นเสมอไป อย่างน้อยที่สุดในสถาน
การณ์หนึ่ง ๆ ความสามารถของฝ่ายตรงข้ามที่จะปฏิบัติการ อาจจะได้รับอิทธิพลจากพลังที่อยู่
นอกเหนือการควบคุมของตน ซึ่งอาจจะถูกกระตุ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อมจากนักปฏิบัติการ
ไร้ความรุนแรง

บางทีการทำทลายโดยปฏิบัติการไร้ความรุนแรง อาจจะอ่อนและส่งผลสะท้อนต่อ
สถานการณ์เดิมน้อยมาก แต่ในบางกรณี การทำทลายนี้ก็สามารถบดขยี้สถานการณ์เดิมนั้นได้ ใน
เหตุการณ์หนึ่ง สถานการณ์จะแปรเปลี่ยนไปได้ในหลายหนทาง ผู้คนจะให้ความสนใจกับ
ความทุกข์ยากกับข้อใจและผู้คัดค้านซึ่งมีจุดยืนที่ถูกต้อง ความขัดแย้งที่ซ่อนเร้นจะถูกเปิดเผย
ออก ซึ่งบางทีอาจจะโน้มนำไปสู่การแตกแยกทางความคิดเห็นนับแต่แรกเริ่ม

ในช่วงเริ่มแรก ไม่ว่าจะการสนับสนุนที่มีอยู่จะเป็นของฝ่ายนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง
หรือของฝ่ายตรงข้ามก็ตาม การสนับสนุนนั้นจะไม่คงอยู่ตลอดไป ที่จริงแล้ว การสนับสนุน
นั้นจะแปรเปลี่ยนไปตลอดเวลา ซึ่งขึ้นอยู่กับกระบวนการของการต่อสู้ ในเวลาเดียวกัน
การเปลี่ยนแปลงหลายอย่างจะเกิดขึ้นภายในกลุ่มไร้ความรุนแรง และในหมู่ประชาชนที่พยายาม
แก้ไขความทุกข์ยากกับข้อใจ ประโยชน์ที่พวกเขาจะได้รับก็คือ การเคารพตนเอง เชื้อมั่น
ตัวเอง และตระหนักในอำนาจของตนเอง

ประสิทธิภาพของนักปฏิบัติการที่จะใช้อำนาจแห่งการไม่ให้ความร่วมมือในทางสังคม เศรษฐกิจหรือการเมือง ซึ่งได้กล่าวถึงแล้วในบทก่อนหน้านั้น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการเคลื่อนไหวของการรณรงค์ไว้ความรุนแรงแต่ละครั้ง

ถ้าปัญหาใหญ่ที่กำลังเผชิญกันอยู่เป็นเรื่องทางเศรษฐกิจ และเป็นปัญหาซึ่งการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ หรือการนัดหยุดงานอาจจะมีประสิทธิภาพ จุดสำคัญการต่อสู้นั้นก็อยู่ที่ ความแปรปรวนของฝ่ายตรงข้ามเมื่อเผชิญกับพลังกดดัน และอยู่ที่ความสามารถของนักปฏิบัติการในการยับยั้งการให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในทำนองเดียวกัน ในสถานการณ์อื่น ๆ ประเด็นปัญหาอาจเป็นเรื่องทางการเมืองเป็นหลัก และฝ่ายตรงข้ามอาจจะต้องการความร่วมมือ ทางการเมืองของประชาชน ตลอดจนสถาบันทางสังคมและส่วนบริหารของรัฐ ในสถานการณ์ เหล่านั้น ความสามารถของประชาชนที่จะปฏิเสธการให้ความร่วมมือทางการเมือง เพื่อให้ สถาบันต่าง ๆ ปฏิบัติการคว่ำบาตรทางการเมือง และเพื่อให้บุคคลและส่วนย่อย ๆ ในระบบ การบริหารได้ร่วมมือในแนวทางต่าง ๆ เหล่านี้เป็นตัวกำหนดผลลัพธ์ของการต่อสู้แต่ละครั้ง อย่างมาก

ในหลายต่อหลายครั้ง ทางเลือกที่พอจะนำไปใช้ได้ อาจอยู่ในช่วงที่การไม่ให้ความร่วมมือทางสังคมอาจจะมีผลมากที่สุด และแม้แต่ในช่วงที่การแทรกแซงโดยไว้ความรุนแรงอาจจะเป็นตัวชี้ขาด

ในบทนี้เป็นสิ่งสำคัญมากที่เราจะต้องคำนึงถึงอำนาจในการกดดัน สิ่งนี้จะช่วยให้ เรามองเห็นอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้นถึงความจำเป็นที่จะออกหนต่อการปราบปรามของฝ่ายตรงข้าม และ เห็นถึงศักยภาพในการบั่นทอนความภักดี และการยินยอมเชื่อฟังของบรรดาสมาชิกของฝ่ายตรง ข้าม ตลอดจนเห็นถึงความเป็นไปได้ในการเพิ่มพูนจำนวนผู้ต่อต้าน และรูปแบบต่าง ๆ ของ ปฏิบัติการ การกดดันทางเศรษฐกิจและการเมืองโดยวิธีการไม่ให้ความร่วมมือนั้นเป็นเนื้อหา ที่แท้จริงของการต่อสู้โดยไว้ความรุนแรง

จะเกิดข้อผิดพลาดขึ้นได้ ถ้าหากเข้าใจว่าปฏิบัติการไว้ความรุนแรง หมายถึงการ ดูแลให้ฝ่ายตรงข้ามประพาศิตัวตึงตาม ฝ่ายตรงข้ามมักจะไม่พอใจกับการทำร้ายต่ออำนาจหรือนโยบายของพวกตน ถึงแม้ว่าการทำร้ายนั้นไว้ความรุนแรง ถ้าปฏิบัติการนั้น ๆ เป็นภัยร้ายแรงที่คุกคามความสามารถของฝ่ายตรงข้ามในการควบคุมสถานการณ์ และเขาไม่ประสงค์ที่จะ

ยินยอมตามข้อเรียกร้อง เขาก็จะต้องการระงับการชกชววงไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

การชกชววงนี่จะเป็นผลจากความกังวลใจของฝ่ายตรงข้าม หรือการคาดการณ์ของเขาถึงกระบวนการทำลายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ยิ่งระบบมีความเป็นประชาธิปไตยน้อยลงเท่าใด ความอดทนต่อการคัดค้านก็จะยิ่งน้อยลงเท่านั้น ฝ่ายตรงข้ามจะนำเอาปฏิบัติการทางจิตวิทยามาใช้ รวมทั้งการแพร่ข่าวลือที่ผิด ๆ พยายามที่จะแบ่งแยกขบวนการ หรือทำลายการสนับสนุนขบวนการ หรือพยายามที่จะสร้างความชอบธรรมให้แก่ฐานะของตน การลงทัณฑ์อาจถูกนำมาใช้เช่นเดียวกัน ในกรณีที่ฝ่ายตรงข้ามเป็นรัฐบาล เขาก็จะใช้ตำรวจ บางทีก็กำลังทหารติดอาวุธ หากว่าทั้งตำรวจและทหารยังคงมีความภักดีต่อเขาอยู่

ถ้าการปราบปรามอย่างเบ็ดเสร็จเกิดขึ้น วิธีการหลายอย่างจะถูกนำมาใช้ เช่น การควบคุมข่าวสาร การริบทรัพย์สินเงินทอง การตัดขาดการสื่อสาร การกีดกันทางเศรษฐกิจ การจับกุม การคุมขัง การเกณฑ์ทหาร ค่ายักยักกัน การใช้กลุ่มผู้ช่วยก่อน การข่มขู่ว่าจะลงโทษ การตี การยิง การทรมาน กฎอัยการศึก การประหารชีวิต และการตอบโต้ด้วยวิธีการอื่น ๆ เหล่านี้เป็นต้น จำนวนและชนิดของการปราบปรามก็จะแปรเปลี่ยนไปตามองค์ประกอบหลายอย่างด้วยกัน

ความรุนแรงของการปราบปรามเหล่านี้ ส่วนหนึ่งชี้ให้เห็นถึงทัศนะของฝ่ายตรงข้ามเกี่ยวกับความร้ายแรงของการทำลาย และส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติของระบบนั้น การสะท้อนดังกล่าวอาจจะมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อกระบวนการต่อสู้ในอนาคต ทั้งในแง่ที่สามารถลดทอนการสนับสนุนฝ่ายตรงข้าม และในแง่ที่เพิ่มพูนการสนับสนุนแก่ฝ่ายนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

การปราบปรามและการขยับเขยื้อน

โอกาสที่การปราบปรามจะเกิดขึ้นนั้น เป็นหลักฐานสำคัญที่ชี้ว่าปฏิบัติการไร้ความรุนแรงสามารถคุกคามระบบที่สถาปนาขึ้นได้ นี่เป็นการยืนยันและเสริมสร้างพลังให้แก่วิธีนั้นมิได้เป็นเหตุผลอันหนักแน่นเลย ที่จะเป็นเหตุให้ละทิ้งปฏิบัติการไร้ความรุนแรงด้วยเห็นว่าวิธีนี้ไม่ใช่ความหวัง ในเมื่อการทำลายด้วยความรุนแรง ก็ย่อมเผชิญกับการปราบปรามอย่างรุนแรงเช่นเดียวกัน แต่แล้วการปราบปรามนั้นก็หาได้เป็นเหตุให้ละทิ้งวิธีรุนแรงไม่

ตรงข้ามกับที่คาดหวังไว้ ไม่จำเป็นที่การปราบปรามจะก่อให้เกิดความยินยอมขึ้น
ได้เสมอไป การลงทัณฑ์จะมีผลในทางปฏิบัติที่เป็นจริงได้ก็ต่อเมื่อการลงทัณฑ์นั้นมีอิทธิพลต่อ
ความคิดของประชาชน โดยการสร้างอวกมลวิญญูและความสมัครใจที่จะยินยอม อย่างไรก็ตาม
เช่นเดียวกับในสงคราม เป็นไปได้ที่ว่าการวางแผน วินัย ความภักดีอย่างสุดใจและเป้าหมาย
สามารถทำให้นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงยืนหยัดอยู่ได้ทั้ง ๆ ที่อยู่ในภยันตราย

ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงได้พิสูจน์ให้เห็นข้อผิดพลาดของสมมติฐานของประชาชน
ทั่วไปที่ว่า ความรุนแรงเท่านั้นที่จะมีประสิทธิภาพในการตอบโต้การปราบปรามด้วยความรุนแรง
ในทางตรงข้าม การบำรุงรักษาวินัยที่ไร้ความรุนแรง และการต่อต้านอย่างหนักแน่น
มั่นคง (ทั้ง ๆ ที่มีการปราบปรามโดยความรุนแรง) ก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตวิทยา ทาง
สังคมและทางการเมือง ทำให้ระบอบของความรุนแรงอ่อนแอลงโดยยิวิตยสถานการเมือง กระ-
บวนการนี้มีความสำคัญมากในการสร้างกลไกการเปลี่ยนแปลงซึ่งจะกล่าวต่อไปในบทนี้

ปัญหาของฝ่ายตรงข้ามในการจัดการกับฝ่ายต่อต้านที่ไร้ความรุนแรงนั้น อาจจะมี
มากขึ้น เพราะว่า วิธีการปราบปรามของฝ่ายตรงข้ามนั้นส่วนใหญ่แล้วมักจะถูกคิดค้นขึ้นมา
สำหรับใช้กับการต่อต้านด้วยความรุนแรง และการกำจัดด้วยความรุนแรง อย่างไรก็ตาม เนื่อง
จากความแตกต่างกันระหว่างพลวัตรและกลไกของการต่อสู้ด้วยความรุนแรง และของการต่อสู้ โดย
ไร้ความรุนแรง ผลของการปราบปรามต่อวิธีการทั้งสองนี้ อาจจะแตกต่างกันโดยพื้นฐาน ตัวอย่าง
เช่น บุคคลที่ถูกจับขังคุกในระหว่างการต่อสู้ โดยไร้ความรุนแรงมักจะได้รับการยอมรับ
อย่างกว้างขวางว่า ยังคงอยู่ใน "แนวหน้า" ซึ่งยังมีไต่ลบบเลื่อนไปจากการต่อสู้ เป็นการยาก
กว่ามากในการที่ฝ่ายตรงข้ามจะสร้างความชอบธรรม หรือทำให้ผู้คนสนับสนุนการปราบปรามที่
กระทำต่อประชาชนที่ต่อสู้โดยไม่ใช้ความรุนแรง เมื่อเปรียบกับการปราบปรามผู้ก่อการร้าย
นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอาจจะแสวงหาทางที่จะบั่นทอนวิธีการปราบปรามของฝ่ายตรงข้าม
แล้วก็แสดงให้เห็นความไร้สมรรถภาพของเขาในการปกครองด้วยวิธีดังกล่าว แน่ชอนใน
หลาย ๆ ครั้ง การปราบปรามปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอาจจะได้ผล แต่บางครั้งมันก็อาจจะ
ไม่ได้ผล ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขสภาพการณ์ และถ้าไม่ได้ผลแล้ว ฝ่ายตรงข้ามก็จะอยู่ในที่นั่ง
ลำบาก

ในสถานการณ์ที่เผชิญกับการปราบปราม มีการตอบโต้เพียงเท่าที่นักปฏิบัติการ

ไร้ความรุนแรงสามารถยอมรับได้ ถ้าพวกเขาที่มีความเข้มแข็งเพียงพอ พวกเขาจะต้องทำการ
อย่างยืหนืด และปฏิเสธที่จะยอมจำนนหรือยอมแพ้ ในประวัติศาสตร์มีตัวอย่างมากมายของ
กลุ่มต่าง ๆ ที่ยืหนืดอย่างมั่นคง ทั้งโดยไม่ใช้ความรุนแรงและโดยวิธีรุนแรง ทำให้สถาน
การณ์พลิกกลับอย่างไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นไปได้ นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงต้องสามารถที่จะ
ประกาศเจตจำนงของตนโดยการแข็งข้อต่อการปราบปราม การปราศจากความกลัวนั้น (หรือ
อย่างน้อยที่สุดก็ไม่ยอมให้ความกลัวเป็นอุปสรรค) อาจให้ผลที่ยาวไกลและมีอิทธิพลต่อกระ-
บวนการของการต่อสู้ ความเจ็บปวดที่ได้รับในการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง ก็ไม่จำเป็นต้อง
ที่ความไปในทางอภิปรายหรือศาสนธรรมก็ได้ ทั้งนี้เพราะผลที่ตามมาทางจิตวิทยาทางสังคม
และทางการเมืองก็เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งอยู่แล้ว

ไม่มีเหตุผลสมควรเลยที่ว่า ในเมื่อประชาชนเต็มใจยอมเสี่ยงต่อความเจ็บปวดใน
การต่อสู้ที่ไร้ความรุนแรงแล้ว เหตุใดจึงไม่ควรที่จะกระทำเช่นนั้นในการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง
โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการศึกษาค้นคว้าทำให้เห็นได้ว่า ความเสี่ยงในกรณีหลังนั้นมีน้อยกว่า
กว่า ความเจ็บปวดโดยตัวมันเองไม่ใช่เรื่องสำคัญในที่นี้ ชนิดของความเจ็บปวด ที่ประสบ
จากการยืหนืดและขบเคี้ยวในการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงต่างหาก ที่เป็นเรื่องสำคัญ จำนวน
ของนักปฏิบัติการที่ปฏิเสธที่จะยอมจำนน ผลทางจิตวิทยาและทางศีลธรรมของการอุทิศตัวของ
พวกเขา เหล่านี้ อาจจะมีอิทธิพลต่อกระบวนการต่อสู้ในอนาคต

ในขณะที่เผชิญกับการปราบปรามและความเจ็บปวด กลุ่มไร้ความรุนแรงจำเป็นต้อง
ต้องเสริมกำลังขวัญของกลุ่มให้เข้มแข็ง สร้างความรู้สึกเป็นเอกภาพและความตั้งใจอันแน่วแน่
ที่จะต่อสู้ต่อไปอย่างไม่หวั่นไหวในท่ามกลางความยากลำบาก สิ่งเหล่านี้ก็ปรากฏในการต่อสู้ทาง
การทหารด้วย และมีความสำคัญพอ ๆ กัน อย่างไรก็ตามในกรณีนี้ ความเป็นเอกภาพและ
ความตั้งใจอันแน่วแน่ได้แสดงออกมาโดยปราศจากการตอบโต้ด้วยความรุนแรง บ่อยครั้งอาจมี
ปัญหาในการรักษาวินัยแบบไร้ความรุนแรงขึ้นมาได้ การฝึกอบรมสามารถช่วยผ่อนคลายปัญหา
นี้ได้ แต่คำตอบที่ดีที่สุดสำหรับปัญหานี้ดูเหมือนจะเป็นการเรียนรู้จากการประสบแก่ตัวเองว่า
การดำรงไว้ซึ่งวินัยที่ไม่ใช้ความรุนแรงทำให้พวกเขามีความสามารถสูงที่สุดในการควบคุมฝ่ายตรง
ข้าม ก่อให้เกิดพลังสูงสุดในการบรรลุเป้าหมาย และในขณะเดียวกันก็ได้รับความปลอดภัยสูง
ที่สุดด้วย

ปัญหาของฝ่ายตรงข้าม

ฝ่ายตรงข้ามที่เผชิญหน้ากับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่จริงจัง จะอยู่ในฐานะลำบากอย่างยิ่ง ถ้านโยบายของเขานั้นยากที่จะมีเหตุผลที่ชอบธรรมมารองรับ ถ้าฝ่ายปฏิบัติการไร้ความรุนแรงสามารถเชื่อมโยงคุณภาพและปริมาณได้อย่างดีที่สุด และถ้ากลุ่มไร้ความรุนแรงสามารถที่จะยื่นหยัดอย่างมุ่งมั่น และมีวินัยในการต่อต้านท่ามกลางการปราบปรามนั้นได้

ถ้าการแข็งข้อแพร่ขยายไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการกระทำดังกล่าวเป็นไปอย่างหาญกล้า ฝ่ายตรงข้ามจะไม่สามารถเดินเฉยต่อการแข็งข้อนั้นได้ โดยไม่แสดงอาการที่สื่อให้เห็นถึงความไร้สมรรถภาพเมื่อเผชิญกับการแข็งข้อนั้น ๆ มิฉะนั้นเขาอาจจะอยู่ในภาวะเสี่ยงเพราะการแข็งข้ออาจจะแพร่ขยายได้ ดังที่เราได้เห็นแล้วว่า การปราบปรามนั้นไม่เพียงแต่จะไม่เสริมสร้างฐานะตำแหน่งของฝ่ายตรงข้ามเท่านั้น แต่ในสภาพแวดล้อมบางอย่าง การปราบปรามนั้นอาจจะยังก่อให้เกิดพลังบั่นทอนฐานะตำแหน่งในเวลาต่อมาด้วย

ความยากลำบากของฝ่ายตรงข้ามในการจัดการกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น มิได้เกิดขึ้นเพราะความประหลาดใจในความไม่รุนแรง หรือเพราะไม่คุ้นเคยกับวิธีการนี้ แต่ความยุ่งยากเหล่านั้นสืบเนื่องมาจากพลวัตหรือกลไกของวิธีการนี้มากกว่า คุณลักษณะทั้งสองนี้มีแนวโน้มที่จะเพิ่มอิทธิพลและพลังให้แก่กลุ่มไร้ความรุนแรงอย่างมากที่สุด ขณะเดียวกันก็บั่นทอนฝ่ายตรงข้าม

การปราบปรามของฝ่ายตรงข้ามอาจจะมีข้อจำกัดมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมเมื่อเขาใช้ต่อต้านพวกก่อการจลาจลที่ใช้ความรุนแรง การปราบปรามอย่างโหดร้ายป่าเถื่อนที่สุดต่อกลุ่มไร้ความรุนแรงนั้น ยังเพิ่มความยุ่งยากในการให้เหตุผล (ต่อประชาชนของเขาเอง ต่อโลกทั้งหมด ฯลฯ) ยิ่งกว่าเมื่อกระทำต่อพวกก่อการจลาจลที่ใช้ความรุนแรง ดังนั้น มันอาจจะส่งผลร้ายกลับมาที่ตัวเขาเอง ทำให้ฐานะทางอำนาจของเขาอ่อนตัวลง ระวังความออกหน้าคือร้อนที่ระบอบปกครองหนึ่ง ๆ มีต่อมติของโลกหรือมติภายในประเทศนั้น จะแปรเปลี่ยนไปตามองค์ประกอบหลายอย่าง ในที่สุดข่าวอาจจะรั่วไหลออกมาได้ทั้ง ๆ ที่มีการตรวจตราควบคุม มาตรการที่รุนแรงอาจจะเพิ่มเสียงคัดค้านและการต่อต้านต่อระบอบ มากกว่าที่จะลดเสียงคัดค้านนั้น

ฝ่ายตรงข้ามอาจจะปรารถนาให้ผู้คัดค้านใช้วิธีการรุนแรงแทน เพราะวิธีการเหล่านั้นไม่สร้างปัญหาดังกล่าวให้แก่เขา และโดยปกติเขามีความสามารถที่จะจัดการกับการคัดค้าน

ประเภทนั้นได้ศึกษาอยู่แล้ว ทั้งนี้ ฝ่ายตรงข้ามอาจจะพยายามช่วยโดยตั้งใจเพื่อให้ผู้ต่อต้านใช้
ความรุนแรง อาจจะทำโดยการปราบปรามอย่างรุนแรง มุ่งที่จะแยกสลายวินัยไว้ความรุนแรง
หรือโดยการใช้สายลับหรือกลุ่มก่อความต่าง ๆ

ถ้านักปฏิบัติการไว้ความรุนแรงสามารถธำรงรักษาวินัยของพวกเขา และดำเนิน
การต่อสู้อย่างต่อเนื่อง ท่ามกลางการปราบปรามและมาตรการอื่น ๆ และถ้านักปฏิบัติการนั้น
สามารถสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มประชาชนกลุ่มสำคัญ ๆ ได้ ปฏิบัติการของพวกเขาอาจจะมี
ผลกว้างกว่าการเสียสละเป็นแบบอย่าง หรือการปลื้มใจอย่างวีรชนของปัจเจกชน ผลลัพธ์
อาจจะเป็นการสร้างสถานการณ์ซึ่งฝ่ายตรงข้ามจะถูกบีบคั้นอย่างสิ้นเชิง สถานการณ์ซึ่งฝ่ายตรง
ข้ามไม่สามารถดำเนินแผนทางการเมืองได้ แม้จะใช้การปราบปรามก็ตาม

การจับกุมผู้นำนั้นอาจจะทำให้ขบวนการพัฒนาไป จนสามารถที่จะดำเนินการต่อ
ไปได้ โดยไม่มีผู้นำซึ่งเป็นที่รู้จักของผู้คน ฝ่ายตรงข้ามอาจทำให้ปฏิบัติการอย่างใหม่กลายเป็น
เป็นสิ่งผิดกฎหมาย แต่แล้วก็จะพบว่าเขาได้เปิดโอกาสใหม่ให้แก่การแข็งข้อ ฝ่ายตรงข้ามอาจ
จะพบว่า ไม่ว่าเขาจะพยายามปราบปรามการแข็งข้อ ณ จุดใดก็ตาม นักปฏิบัติการไว้ความรุนแรง
จะมีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะขยายการต่อสู้ของพวกเขาไปในแนวอื่น ๆ เพื่อที่จะทำลาย
ความสามารถในการปกครองของฝ่ายตรงข้าม ฝ่ายตรงข้ามอาจจะค้นพบว่า แทนที่การปราบ
ปรามมวลชนจะบังคับให้มีการร่วมมือ และการยินยอมเชื่อฟัง การปราบปรามกลับจะต้องพบ
กับการปฏิเสธที่จะยอมจำนนหรือการดื้อยหืน ทั้งยังแสดงให้เห็นครั้งแล้วครั้งเล่าว่าการปราบ
ปรามนั้นไร้สมรรถภาพ ทั้งนี้ ไม่เพียงแต่การปราบปรามของฝ่ายตรงข้ามจะไม่สามารถควบคุม
ผู้กระทำการแข็งข้อเท่านั้น ถึงที่สุดแล้วกลไกของการปราบปรามของฝ่ายตรงข้ามอาจจะเป็น
อัมพาตเพราะการแข็งข้อของมวลชน !

ความเป็นไปได้ของการกระทำอันป่าเถื่อน

ขบวนการปฏิบัติการไว้ความรุนแรงใด ๆ ที่ต่อต้านฝ่ายตรงข้ามที่มีอำนาจ หรือ
อีกนัยหนึ่ง ขบวนการไว้ความรุนแรงใด ๆ ที่มีความสามารถ หรือแนวโน้มที่จะคุกคามสถาน
ภาพเดิมของฝ่ายตรงข้าม ย่อมมีโอกาสที่จะต้องเผชิญกับการกระทำอันโหดร้ายป่าเถื่อนที่นำมา
ใช้ต่อต้านขบวนการนั้น ในสถานการณ์บางอย่าง การกระทำอันโหดร้ายป่าเถื่อนอาจเกิดขึ้น

ได้ หรืออาจจะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน การกระทำอันโหดร้ายป่าเถื่อนเหล่านี้ อาจจะมี
ขึ้นจากที่มา ๓ อย่าง คือ

๑) ระบอบปกครองนั้นใช้ความโหดร้ายป่าเถื่อนจนเป็นปกติวิสัย ความน่าสยด
สยองต่าง ๆ อาจจะถูกนำมาใช้กับฝ่ายตรงข้ามทั้งปวง โดยพยายามที่จะทำให้ระบอบปกครอง
นั้นสามารถดำรงอำนาจทุก ๆ อย่างอยู่ได้

๒) ระบอบปกครอง ซึ่งมีได้มีลักษณะแห่งความรุนแรงในระดับเดียวกันกับแบบ
แรก แต่ก็อาจจะแสดงปฏิกิริยาด้วยการปราบปรามอันโหดร้ายป่าเถื่อนได้ ถ้าการทำหาย (ของ
ฝ่ายไร้ความรุนแรง) มีประสิทธิภาพและลึกซึ้งได้ผล การปราบปรามนี้อาจจะเกิดขึ้นมาจากการ
ตัดสินใจโดยใคร่ครวญแล้วว่า ปฏิบัติการโดยความรุนแรงบางอย่างเท่านั้นที่จะสามารถปะทะ
ฝ่ายต่อต้านได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ามาตรการที่รุนแรงน้อยกว่าล้มเหลว หรือเกิดขึ้นจากความ
โมโหโกรธาต่อการปฏิเสธของนักปฏิบัติการที่จะปฏิบัติตามสิ่งที่คาดหวังไว้ หรือที่จะยอมจำนน
ต่อการปราบปรามด้วยความรุนแรงในระดับที่น้อยกว่า

๓) ทหารหรือตำรวจอาจจะสั่งให้กระทำการอันโหดร้ายป่าเถื่อนก็ได้ หรือทหาร
ตำรวจ พลเรือน บางคนอาจจะกระทำการลงโทษนักปฏิบัติการโดยตัวของเขาเอง โดยที่ไม่
ได้รับคำสั่งโดยตรงจากระบอบปกครอง ความโหดร้ายป่าเถื่อนเหล่านี้ อาจจะมีผลมาจาก
ลักษณะนิสัยของบุคคลผู้นั้นที่ชอบทารุณกรรม ความภักดีต่อฝ่ายตรงข้าม หรือเกิดจากความ
รู้สึกซึ่งเครียดที่เกิดจากการแข่งขัน หรือเกิดจากความขัดแย้งภายในและความรู้สึกยุ่งยาก ที่
ถูกปลุกเร้าขึ้นโดยสถานการณ์และคุณภาพของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่ล่องรู้ จะไม่ตกใจในความโหดร้ายป่าเถื่อนของ
สถานการณ์วิกฤตเช่นนั้น ถึงแม้เหตุการณ์เหล่านั้นจะเกิดขึ้นในขณะที่ไม่มีใครคาดคิดมาก่อน
ถ้าจะให้ขบวนการของฝ่ายต่อต้านดำเนินต่อไปได้โดยไม่ถูกทำลาย นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง
จะต้องตอบโต้การกระทำอันโหดร้ายป่าเถื่อนนั้น ในลักษณะเดียวกับที่เผชิญหน้ากับการปราบ
ปรามที่มีความรุนแรงน้อยกว่า การยุติปฏิบัติการหรือการหนีไปใช้ความรุนแรง มีแต่จะก่อผล
ร้ายติดตามมา และจะนำความพอใจให้แก่ฝ่ายตรงข้ามได้ ดังนั้น เพื่อผลสำเร็จ นักปฏิบัติ
การจึงต้องยับยั้ง ระวังความกลัว ดำรงอยู่ในความไม่รุนแรง และหนักแน่นมั่นคงเอาไว้

ความเจ็บปวดอาจจะดำเนินต่อไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง จนกระทั่งเป็นที่ประจักษ์ชัด

แล้วว่า การกระทำอันโหดร้ายป่าเถื่อนนั้นไม่สามารถข่มขู่นักปฏิบัติกรได้ หรือเห็นได้ชัดว่า การกระทำอันโหดร้ายป่าเถื่อนที่จริงแล้ว ยังจะทำให้ฐานะของฝ่ายตรงข้ามอ่อนแอลงไปด้วย หรือจนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบางอย่าง หรือทำที่บางอย่างต่อกลุ่มไร้ความรุนแรง และต่อข้อเรียกร้องของกลุ่ม ด้วยเหตุนี้ นักปฏิบัติกรไร้ความรุนแรงจึงควรพร้อมที่จะจ่ายในราคาที่แพงมากที่สุด เช่นเดียวกับทหารในสมรภูมิสงคราม เพราะว่าในแง่ของพลังของ ปฏิบัติกรไร้ความรุนแรงนั้น หลายครั้งต้องจ่ายในราคาแพง ถ้าต้องการให้การเปลี่ยนแปลง ชั้นพื้นฐานเกิดขึ้น

ผู้นำในการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง ไม่ควรเรียกร้องให้ผู้เข้าร่วมเผชิญกับความเจ็บปวดเกินกว่าที่เขาสามารถรับได้ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทางปฏิบัติหรือทางศีลธรรมก็ตาม ดังนั้น ถึงแม้ว่าการปราบปรามดูเหมือนจะเป็นส่วนหนึ่งของการตอบโต้ของฝ่ายตรงข้าม ที่มีต่อการท้าทายโดยไร้ความรุนแรง นักปฏิบัติกรไร้ความรุนแรงก็ไม่ควรยั่วยุให้เกิดการกระทำอันป่าเถื่อน เช่นนั้น พวกเขาอาจจะใคร่ครวญเลือกปฏิบัติการที่จะบรรเทาผลกระทบและความเข้มข้นของการปราบปราม โดยไม่ทำให้การแข็งข้อของพวกเขาอ่อนแอลง

อย่างไรก็ตาม บางครั้งแต่ไม่บ่อยนัก กลุ่มไร้ความรุนแรงที่เลือกสรรแล้ว (ซึ่งเชื่อว่าปฏิบัติการโดยปราศจากความรุนแรง หรือไม่ทำให้สถานการณ์เลยเถิดไปสู่ความเลวร้าย) อาจกระทำการต่อต้านบางอย่าง ซึ่งเชื่อว่า ฝ่ายตรงข้ามย่อมจะตอบโต้ด้วยความโหดเหี้ยมอย่างที่สุด ในกรณีเช่นนั้นดูเหมือนว่า ความโหดร้ายป่าเถื่อนจะปลุกเร้าให้เกิดความขุ่นเคืองใจอย่างกว้างขวางและอย่างลึกซึ้งต่อฝ่ายตรงข้าม ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะการกระทำอันโหดร้ายบุคคลที่ถูกกระทำ สภาพแวดล้อมที่เกิดเหตุการณ์ และความจริงที่ว่าความทารุณโหดร้ายนั้นเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีโค้ข่มขู่หรือใช้ความรุนแรง การยั่วยุให้เกิดความโหดร้ายป่าเถื่อนนั้นมิได้หมายเพื่อเปิดโปงวิสัยของฝ่ายตรงข้ามอย่างถึงที่สุด อันเป็นการสลายความสนับสนุนที่มีต่อฝ่ายตรงข้ามและนำมาซึ่งความเห็นใจและความสนับสนุนแก่นักปฏิบัติกรไร้ความรุนแรง (ในกรณีเช่นนี้ อาจมีความจำเป็นที่จะต้องยับยั้งบุคคลอื่น ๆ ซึ่งถูกทำร้ายด้วยความป่าเถื่อนนั้นมิให้เข้าร่วมในการตอบโต้ด้วยความรุนแรง หากไม่แล้วจะทำให้เสียกระบวนการ)

ไม่มีเหตุผลอันใดที่จะต้องตกใจเมื่อเผชิญหน้ากับความไม่โหดโหด และการปราบปรามของฝ่ายตรงข้าม อย่างไรก็ตาม จะต้องควบคุมสถานการณ์อย่างชาญฉลาดให้ได้ ถ้าเป็น

ที่ปรากฏว่า ฝ่ายตรงข้ามเริ่มที่จะกระทำการโหดร้ายป่าเถื่อน หรือนักปฏิบัติการเองไม่สามารถ
ต้านทานความเจ็บปวดได้แล้ว อาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์และวิธีการก็ได้ เว้นเสีย
แต่ที่ว่า มีเหตุผลที่จะทำให้เชื่อได้ว่า การกระทำโหดร้ายป่าเถื่อนนั้นจะดำรงอยู่ชั่วคราวเท่านั้น
แต่ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่ระยะเวลาอันสั้นก็ตาม ความโหดร้ายป่าเถื่อนจะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อมีความ
กลัว ความโมโหโกรธา หรือการต่อต้านด้วยความรุนแรง แต่ถ้าไม่มีองค์ประกอบเหล่านั้น
และถ้ามีเหตุยืนยันให้เชื่อได้ว่า ทั้งการปราบปรามโดยปกติและการกระทำอย่างโหดร้ายป่าเถื่อน
นั้นส่งผลเสียย้อนกลับมา และบั่นทอนฐานะตำแหน่งของฝ่ายตรงข้าม แนวโน้มของการใช้
ความรุนแรงของฝ่ายตรงข้ามก็จะลดลง

ยิวิตสุทางการเมือง

เนื่องจากการปราบปรามอาจจะก่อให้เกิดผลที่ตรงกันข้ามกับความเข้าใจของคน
ทั่วไป ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่เราจะมาพิจารณาว่ากระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นได้อย่างไร กระ-
บวนการนี้สามารถเรียกได้ว่าเป็น “ยิวิตสุทางการเมือง”

ทั้งที่เราเห็นแล้วว่า นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมิได้ทำหายนายฝ่ายตรงข้ามในแนว
ทางของฝ่ายนั้น เพราะนักปฏิบัติการปฏิเสธที่จะเข้าร่วมในการใช้ความรุนแรง วิธีการของ
ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงดำเนินไปในทางที่ก่อให้เกิดแนวโน้มมาก ที่อำนาจของฝ่ายตรงข้าม
ซึ่งมีความรุนแรงและการปราบปรามเป็นพื้นฐานนั้น จะย้อนกลับมาเป็นภัยต่อตัวเขาเอง ความ
สามารถที่เหนือกว่าในทางความรุนแรงของฝ่ายตรงข้าม จะกลับมามั่นทอนฐานอำนาจของตน
เองให้อ่อนแอลง และกลับไปเสริมฐานอำนาจของกลุ่มไร้ความรุนแรงขึ้น นี่เป็นเพราะวิธี
การของปฏิบัติการโดยความรุนแรงและวิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น มีกระบวนการ
ทำงานที่แตกต่างกันมาก หากกลุ่มไร้ความรุนแรงมีวินัยและยับยั้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง การ
ปราบปรามของฝ่ายตรงข้าม จะไม่สามารถบดขยี้อำนาจที่นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงใช้อยู่ได้
เลย เปรียบเสมือนกับการตีน้ำด้วยมีด กานธีเคยเขียนไว้ว่า “อำนาจของทรราชจะวกกลับ
มาที่ตัวเขาเอง เมื่อไม่พบกับการโต้ตอบ เช่นเดียวกับเมื่อระเบิดชนฟ้าตกกับอากาศอย่างรุนแรง
ผลก็คือกระดูกเคลื่อนและปวดร้าว”^๕

ในสถานการณ์หนึ่ง ๆ การปราบปรามอาจจะมีผลกระทบดังต่อไปนี้ มันอาจจะ

แยกสลายประชาชนทั่วไปออกจากระบอบปกครองของฝ่ายตรงข้าม ทำให้ประชาชนเหล่านั้นมี
แนวโน้มที่จะเข้าร่วมกับผู้ต่อต้านมากขึ้น การปราบปรามอาจจะแยกสลายฝ่ายตรงข้ามเองด้วย
โดยเฉพาะผู้สนับสนุนตัวแทนและกลไกต่าง ๆ ของฝ่ายตรงข้าม ความไม่สะดวกสบายในขั้น
เริ่มแรก อาจขยายกลายเป็นความขัดแย้งภายใน และอาจนำไปสู่การไม่ร่วมมือและการแข็ง
ข้อในพวกเดียวกัน การปราบปรามอาจช่วยทำให้มติมหาชนหันมาสนับสนุนนักปฏิบัตการไว้
ความรุนแรง (แต่ต้องคำนึงไว้ว่าอิทธิพลของความคิดเห็นเหล่านั้นแปรเปลี่ยนได้) และอาจจะ
นำไปสู่การสนับสนุนปฏิบัตการนั้น ถ้าการปราบปรามทำให้นักปฏิบัตการไว้ความรุนแรงเพิ่ม
จำนวนขึ้นอย่างมากมาย ตลอดจนอาจจะปลุกเร้าให้เกิดปฏิกิริยาในหมู่ผู้สนับสนุนฝ่ายตรงข้าม
เอง (เช่น โดยการนัดหยุดงาน การแข็งข้อและการกบฏในฝ่ายทหาร) แน่แน่นอนว่า การปราบ
ปรามนั้นจะส่งผลเสียสะท้อนกลับไปที่ระบอบปกครองนั่นเอง

ในบางครั้งฝ่ายตรงข้ามเองก็มองเห็นผลเสียที่สะท้อนกลับมาจาก เนื่องจากการปราบ
ปรามโดยใช้ความรุนแรง จึงมีความพยายามอยู่บ้างที่จะตอบโต้ด้วยความไม่รุนแรง หรืออย่าง
น้อยที่สุด ก็ตั้งใจที่จะจำกัดขอบเขตความรุนแรงของการปราบปราม สิ่งนั้นก็ได้เกิดขึ้นบ้าง
แล้ว เช่น การต่อต้านอาสาศมัครของคานธีในอินเดียสมัยที่อยู่ในความยึดครองของอังกฤษ
การต่อต้านคณะกรรมการผู้เคินขบวน ๑๐๐ คน ในต้นทศวรรษ ๑๙๖๐ ในอังกฤษ การต่อ
ต้านผู้เคินขบวนเพื่อสิทธิมนุษยชนในสหรัฐ ฯ และการต่อต้านการคัดค้านของนักศึกษาใน
ญี่ปุ่น

การแข็งข้ออย่างล้นหลาม

ถ้าจำนวนนักปฏิบัตการไว้ความรุนแรงขยายออกอย่างมากมายมหาศาล และการ
เข้าร่วมเป็นไปอย่างกว้างขวาง ถ้าเกิดเหตุการณ์เช่นนั้นขึ้น รัฐบาลเท่าที่พวกเขาเหล่านั้นยังไม่มี
ความกลัว กลไกปราบปรามย่อมไม่สามารถจะผลักดันเจตนารมณ์ของฝ่ายตรงข้ามให้เป็นผลได้
ตำรวจอาจจะเลิกล้มความพยายาม เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ อาจจะลาออก และอาจจะมีกบฏในหมู่
ทหาร (แต่ขอเห็นว่า สถานการณ์เช่นนี้จะไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ นอกจากเมื่อจุดมุ่งหมาย
ของนักปฏิบัตการไว้ความรุนแรงได้รับความสนับสนุนอย่างท่วมท้นจากประชาชน และประชา
ชนก็เต็มใจที่จะสละกางวคเพื่อแลกกับการเปลี่ยนแปลง) ถ้าการปราบปรามที่มีประสิทธิภาพไม่

อาจเป็นไปได้แล้ว ไม่เพียงแต่การแข็งข้อของมวลชนจะเกิดขึ้นอย่างฉับพลันตามจนไม่มีอะไรจะ
มาทำลายได้แล้ว การแข็งข้อนั้นยังอาจจะเขาจะทำลายความแข็งแกร่งของฝ่ายตรงข้าม ได้อีกด้วย
ถึงแม้ว่าฝ่ายตรงข้ามยังต้องการที่จะดำเนินการต่อสู้กับขบวนการต่อไป แต่ในสถานการณ์ใหม่
อาจจะไม่มีหนทางสำหรับเขามากต่อไปที่จะต่อสู้ การแข็งข้ออย่างมโหฬารของประชาชนจึง
สามารถทำให้รัฐบาลไร้อำนาจได้

การเปลี่ยนแปลงในกลุ่มผู้ต่อสู้

การมีส่วนร่วมในปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ดูเหมือนจะมีผลกระทบอย่างมากต่อ
ประชาชนที่เข้าร่วม ตัวอย่างเช่น ในขณะที่ประชาชนได้เรียนรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับ
ปฏิบัติการนี้ พวกเขาอาจจะเชื่อมั่นมากขึ้นในความสามารถที่จะมีอิทธิพลกำหนดเหตุการณ์
ต่าง ๆ และตระหนักมากขึ้นในพลังของพวกเขาเอง กลุ่มที่ใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมักจะ
มีแนวโน้มที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้น มีการร่วมมือกันภายในและเป็นเอกภาพมากขึ้น
นี่เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในการต่อสู้ชนิดอื่นด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ยังปรากฏว่ามีคุณ
ลักษณะพิเศษอื่น ๆ ในปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ซึ่งได้ทำให้เกิดผลลัพธ์เหล่านี้

การมีส่วนร่วมในปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ยังต้องการและก่อให้เกิดการเปลี่ยน
แปลงทางทัศนคติและทางจิตวิทยาที่สำคัญมากภายในกลุ่มไร้ความรุนแรง ซึ่งอาจจะรวมถึงการ
มีความนับถือตนเองมากขึ้น เคารพตัวเอง และเชื่อมั่นตัวเองมากขึ้น ลดทอนความกลัว และ
การยอมจำนนให้น้อยลงไป การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้ที่เกิดขึ้นในนักปฏิบัติการและกลุ่ม
ไร้ความรุนแรง ในเวลาต่อมาอาจจะมีอิทธิพลที่สำคัญต่อฝ่ายตรงข้ามและขบวนการของความ
ขัดแย้ง

๓ แนวทางที่นำไปสู่ความสำเร็จ

อย่างไรก็ตาม อะไรที่เป็นผลกระทบที่แท้จริงของการต่อสู้ชนิดที่มโหฬารต่อฝ่ายตรงข้าม
ถึงแม้ว่ากรณีต่าง ๆ ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจะแตกต่างกันแม้แต่กรณีเดียว แต่เรา
ก็สามารถแยกแยะกลไกของการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานได้ ๓ ประการ ซึ่งก่อผลต่อปฏิบัติการ

ไว้ความรุนแรง นั่นคือ การเปลี่ยนทัศนคติ การโอนอ่อนตาม และการบังคับโดยไว้ความรุนแรง

นักปฏิบัติการไว้ความรุนแรงอาจจะแสวงหาทางที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง โดยการเลือกกลไกอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๓ ประการนี้ล่วงหน้า สำหรับใช้เป็นกระบวนการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ กลไกหนึ่ง ๆ อาจก่อผลขึ้นมา โดยไม่มีการเลือกไว้ล่วงหน้าก็ได้ ผู้ปฏิบัติการไว้ความรุนแรงสามารถใช้กลไกเหล่านี้ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือใช้ร่วมกันเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง นี่เป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับความเข้าใจในธรรมชาติและศักยภาพทางการเมืองของวิธีการนี้

การเปลี่ยนทัศนคติ

ในการเปลี่ยนทัศนคตินี้ “ปฏิบัติการของบุคคลหรือกลุ่มไว้ความรุนแรง จะทำให้ฝ่ายตรงข้ามเกิดทัศนคติใหม่ ซึ่งรองรับจุดมุ่งหมายของนักปฏิบัติการไว้ความรุนแรง” การเปลี่ยนทัศนคตินี้อาจเกิดขึ้นเพราะเหตุผล การโต้เถียงและแรงผลักดันทางความคิดอื่น ๆ ถึงแม้ว่าจะยังเป็นที่สงสัยกันว่า กำลังแรงผลักดันทางความคิดเพียงสิ่งเดียวเท่านั้น จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้จริงหรือ การเปลี่ยนทัศนคติในปฏิบัติการไว้ความรุนแรงมักจะเกี่ยวพันกับอารมณ์ ความเชื่อ ทักษะและระบบศีลธรรมของฝ่ายตรงข้าม กลุ่มไว้ความรุนแรงอาจจะตั้งใจเปลี่ยนทัศนคติฝ่ายตรงข้าม เพื่อที่ฝ่ายข้ามนั้นจะไม่เพียงแต่ยอมรับในวัตถุประสงค์ของกลุ่มไว้ความรุนแรงเท่านั้น แต่ยังต้องการที่จะยอมรับวัตถุประสงค์ดังกล่าวด้วย เพราะว่าฝ่ายตรงข้ามเริ่มรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่จะทำเช่นนั้น

ความเจ็บปวดของนักปฏิบัติการ อาจมีอิทธิพลอย่างมากในการเปลี่ยนทัศนคติฝ่ายตรงข้าม ความเจ็บปวดนี้เป็นพาหะสำคัญที่จะใช้ในการเปลี่ยนทัศนคติฝ่ายตรงข้าม โดยการเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของฝ่ายตรงข้าม แต่ฝ่ายตรงข้ามอาจมีปัญหาในการรับรู้ก็ได้ กระนั้นก็ตามความเจ็บปวดก็ถือว่าเป็นวิธีประสานช่องว่างทางสังคมระหว่างกลุ่มสองกลุ่ม เป็นวิธีชักนำให้ฝ่ายตรงข้ามเปลี่ยนทัศนคติของเขาที่มีต่อนักปฏิบัติการและกลุ่มเรียกร้องอื่น ๆ ทำให้ฝ่ายตรงข้ามมองเห็นนักปฏิบัติการเป็นเสมือนเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน แต่อาจจะต้องใช้ระยะเวลายาวนานพอสมควรกว่าจะบรรลุเป้าหมายนี้ ถ้าหากว่าสิ่งนี้จะเกิดขึ้น ในที่สุดแล้วภาพพจน์ที่เปลี่ยนแปลง

อาจทำให้ฝ่ายตรงข้ามมีความรู้สึก “ผูกพัน” กับนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่กำลังเจ็บปวด มีบางเหตุการณ์ที่สิ่งนี้สามารถเกิดขึ้นได้ ทั้ง ๆ ที่ช่วงแรกมีช่องว่างมากระหว่างกลุ่มทั้งสอง

ความเจ็บปวดนี้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตวิทยาในฝ่ายตรงข้ามก่อนที่เขาจะตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงนั้น ต่อเมื่อกระบวนการดำเนินไปได้ด้วยดี ฝ่ายตรงข้ามจึงจะตระหนักว่า เขากำลังจะเปลี่ยนแปลง สิ่งนี้อาจจะนำไปสู่ท่าทีที่เปลี่ยนไปอย่างหน้ามือเป็นหลังมือในทันทีทันใดอย่างเห็นได้ชัด

มีหลายหนทางที่จะริเริ่มให้เกิดกระบวนการดังกล่าว ความตระหนักว่าฝ่ายที่สามยอมสงสารเห็นใจผู้ที่เจ็บปวด และจะรังเกียจความรุนแรงที่ฝ่ายตรงข้ามกระทำต่อนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น อาจทำให้ฝ่ายตรงข้ามเกิดความไม่แน่ใจ และอาจจะกระตุ้นโดยทางอ้อมให้มีการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติ อารมณ์ความรู้สึกของฝ่ายตรงข้ามได้ ความเจ็บปวดเช่นนั้นยังอาจจะกระตุ้นโดยตรงให้มีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อช่องว่างทางสังคมระหว่างกลุ่มทั้งสองไม่ห่างมากนัก หรือเมื่อช่องว่างนี้ลดเลือนเมื่อเวลาอันยาวนานผ่านไป ปมอารมณ์ความรู้สึกที่รุนแรงซึ่งอาจจะแกว่งไปมาระหว่างชั่วตรงข้าม ก็เป็นองค์ประกอบอีกอันหนึ่งที่จะทำให้การเปลี่ยนทัศนะนั้นง่ายขึ้น... ปมดังกล่าวทำให้ความพึงพอใจ ความเสียใจ ความเมตตาและความรู้สึกละอายโดยทันทีทันใด เกิดขึ้นได้ นอกจากนี้ ฝ่ายตรงข้ามอาจจะเริ่มรู้สึกอับอายที่ใช้ความรุนแรงในการปราบปราม ขณะที่ยังคงคิดว่า นโยบาย ของตนนั้นยังถูกต้องในที่สุด เขาก็จะเริ่มมีแนวโน้มที่จะเสียใจก่อนนโยบายซึ่งได้ปลุกเร้าให้เกิดปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

ความเต็มใจเสียสละอุทิศตนเพื่อยืนยันความเชื่อ และวัตถุประสงค์ของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง จะเป็นเครื่องบ่งบอกอย่างหนักแน่นถึงความจริงใจของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง หากฝ่ายตรงข้ามแลเห็นความจริงใจดังกล่าว เขาจะเคารพนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง และหันมาทบทวนทัศนคติของเขามีก่อกลุ่ม ความคิด และเป้าหมายเหล่านั้น ผลของความเคารพที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาอีกประการหนึ่ง ก็คือ ฝ่ายตรงข้ามจะเริ่มเอาอย่างนักปฏิบัติการโดยไม่รู้ตัว และเริ่มลดความรุนแรงลง หรืออาจจะเปลี่ยนภาพพจน์ของตนที่มีต่อนักปฏิบัติการและกลุ่มผู้คับข้องใจอื่น ๆ ที่ต่อสู้เพื่อประโยชน์ของตน

พฤติกรรมซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซึ่งพิสูจน์ว่า นักปฏิบัติการเหล่านี้มีได้เป็นอย่างดีฝ่ายตรงข้ามวาดภาพเอาไว้ อาจจะช่วยสร้างภาพพจน์ใหม่ที่ถูกต้องยิ่งขึ้น เมื่อสำนักพิมพ์ก่อนักปฏิบัติการในฐานะเพื่อนมนุษย์มีมากขึ้น ฝ่ายตรงข้ามอาจจะเริ่มยินยอมมากขึ้นที่จะหันมาพิจารณานโยบายของตนที่ถูกต้องทำหาย และอาจจะทำการเปลี่ยนแปลงใหม่ด้วย ความขัดแย้งภายในฝ่ายตรงข้ามอาจจะเพิ่มมากขึ้น เพราะเขาค้นพบว่า ทักษะเดิมของตนในเรื่องชีวิต การยึดมั่นในการตอบโต้ด้วยความรุนแรง และแนวทางการตอบโต้ต่อผู้ให้อำนาจ และต่อวิกฤตการณ์ ซึ่งถูกทดสอบโดยกาลเวลา เหล่านี้ดูเหมือนจะไม่เหมาะสมเสียแล้ว ในการเผชิญหน้ากับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง แนวทางเหล่านี้มักไม่อาจให้ผลลัพธ์ที่คาดหวังเอาไว้ องค์ประกอบนี้อาจจะมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในกรณีฝ่ายตรงข้ามเชื่อมั่นในอำนาจภาพมหาศาลของความรุนแรง เมื่อเป้าหมายของฝ่ายตรงข้ามเกิดติดขัดและวิธีปฏิบัติการเกิดไร้ประสิทธิภาพขึ้นมา การตอบโต้ของฝ่ายตรงข้ามก็จะมีผลไม่แน่นอน เขาอาจจะพยายามตั้งต้นพื้นผ้าให้บรรลุเป้าหมายและทำการลงทัณฑ์ด้วยวิธีรุนแรงยิ่งขึ้น หรือไม่เขาก็อาจจะเริ่มยอมรับข้อเสนอนี้เพื่อหาทางออกจากวิกฤตการณ์ และยอมรับความคิดใหม่ ซึ่งอาจจะนำไปสู่การเปลี่ยนทักษะขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อกลไกการเปลี่ยนทักษะสามารถแบ่งได้เป็น องค์ประกอบภายนอก (โดยมักปรากฏในสถานการณ์ที่ขัดแย้งและอยู่ภายนอกการควบคุมโดยตรงของกลุ่มไร้ความรุนแรง) และองค์ประกอบภายใน (ซึ่งอยู่ในการควบคุมโดยตรงของกลุ่มไร้ความรุนแรง) องค์ประกอบภายนอกนั้นมี

- ๑) ความขัดแย้งเชิงสัมพัทธ์ของผลประโยชน์ระหว่างกลุ่ม
- ๒) ช่องว่างทางสังคมระหว่างกลุ่ม (ผู้ให้อำนาจได้รับการปฏิบัติเสมือนเพื่อนมนุษย์หรือสมาชิกของระบบศีลธรรมร่วมอันเดียวกันหรือไม่)
- ๓) โครงสร้างทางบุคลิกลักษณะของฝ่ายตรงข้าม
- ๔) ระดับความเชื่อและทัศนคติของการประพฤติดั้งเดิมที่ทั้งสองกลุ่มมีส่วนร่วม
- ๕) การคัดค้านโดยฝ่ายที่สาม

องค์ประกอบภายในมีดังนี้

- ๑) ละเว้นไม่เพียงแต่ความรุนแรงทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังละเว้นการเป็นปฏิบัติส่วนตัวกับฝ่ายตรงข้าม

- ๒) พยายามที่จะให้ฝ่ายตรงข้ามไว้วางใจ โดยเปิดเผยถึงความตั้งใจ
- ๓) ไม่คุกคามเหยียดหยามฝ่ายตรงข้าม
- ๔) แสดงให้เห็นถึงการยอมเสียสละเพื่อเป้าหมาย
- ๕) กำหนดงานที่สร้างสรรค์ ปรับปรุงตนเอง และจัดกิจกรรมเพื่อมนุษยธรรม ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น
- ๖) รักษาความสัมพันธ์และการติดต่อส่วนตัวกับฝ่ายตรงข้าม โดยจดหมายและการทักทาย
- ๗) แสดงความไว้วางใจฝ่ายตรงข้าม
- ๘) เพิ่มพูนความเห็นอกเห็นใจ ความปรารถนาดี และความอดทนต่อฝ่ายตรงข้ามเป็นการส่วนตัว

ด้วยเหตุผลหลาย ๆ อย่าง ในบางกรณี ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติฝ่ายตรงข้าม โดยความเจ็บปวดแบบไร้ความรุนแรงนี้ อาจจะได้ประสิทธิภาพและไม่บังเกิดผลที่ต้องการ เช่นเดียวกัน นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอาจจะปฏิเสธการเปลี่ยนทัศนคติว่า ไม่เป็นที่ปรารถนา ไม่จำเป็นหรือเป็นไปได้ ดังนั้น พวกเขาอาจจะแสวงหาการเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยกลไกแห่งการโอนอ่อนตามหรือกลไกแห่งการบังคับโดยไร้ความรุนแรง ในสถานการณ์ส่วนมาก ผลที่ออกมามักจะเกิดขึ้นจากแรงกดดันของกลไก ๓ ประการนี้ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน อาจต้องอาศัยการประสานกลไกทั้งสามอย่างชาญฉลาดและไคร่ครวญ

การโอนอ่อนตาม

ในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง การโอนอ่อนตามอยู่ในตำแหน่งตรงกลางระหว่างการเปลี่ยนทัศนคติและการบังคับโดยไร้ความรุนแรง โดยกลไกนี้ฝ่ายตรงข้ามจะไม่เปลี่ยนทัศนคติและไม่ถูกขู่บังคับโดยความไม่รุนแรง ถึงแม้จะมีกลไกทั้งสองนี้เป็นองค์ประกอบเกี่ยวข้องในการตัดสินใจของฝ่ายตรงข้ามที่จะยินยอมต่อกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง การรณรงค์โดยไร้ความรุนแรงที่ประสบผลสำเร็จนั้น ได้อาศัยกลไกนี้มากที่สุด ในจำนวนกลไกทั้งสาม ในการโอนอ่อนตามนั้นฝ่ายตรงข้ามตกลงใจที่จะยินยอมข้อเรียกร้องทั้งหมดหรือ

บางส่วน โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในความคิดของคนเกี่ยวกับปัญหาที่เกี่ยวข้องอยู่
ดังนั้น การโอนอ่อนตามจึงคล้ายกับการบังคับโดยไร้ความรุนแรง ตรงที่กลไกทั้งสอง
นี้นำความสำเร็จมาให้โดยการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางสังคม มากกว่าที่จะมุ่งไปที่การ
เปลี่ยนแปลงฝ่ายตรงข้าม ถ้าสถานการณ์ของฝ่ายตรงข้ามและสถานการณ์ซึ่งเกิดความขัดแย้งขึ้น
นั้นเปลี่ยนแปลงอย่างพอเพียง ทางเลือกเดิมอาจจะหมดไป และมีทางเลือกใหม่ขึ้นมา ความ
สัมพันธ์ทางอำนาจขั้นพื้นฐานอาจจะเปลี่ยนแปลงภาพทั้งหมด ในกรณีที่มีการโอนอ่อนตามนั้น
ถึงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการจะเกิดขึ้นมาเพื่อรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง แต่การ
โอนอ่อนตามจะเกิดขึ้นในขณะที่ฝ่ายตรงข้ามยังสามารถทำการเลือกได้ และก่อนที่การบังคับ
โดยไร้ความรุนแรงที่มีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้น ปัญหาที่ว่า การเปลี่ยนทัศนคติของอิทธิพล
ของแรงบีบบังคับมีส่วนมากน้อยเพียงใด ในการผลักดันให้เขายอมรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว
นั้น แต่ละกรณีจะแตกต่างกันไป อิทธิพลทั้งสองชนิดอาจจะปรากฏในกรณีเดียวกันก็ได้

ในกรณีที่การโอนอ่อนตามนั้นมีอิทธิพลของการเปลี่ยนทัศนคติมาซึ่งเกี่ยวข้องกับฝ่ายตรง
ข้ามอาจจะเริ่มเชื่อว่า การปราบปรามอย่างต่อเนืองนั้นไม่เหมาะสม ถึงแม้ว่าทัศนคติจะไม่เปลี่ยน
แปลงไปหมดก็ตาม แต่ความเจ็บปวดของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอาจจะทำให้ฝ่ายตรงข้าม
มองเห็นนักปฏิบัติการเหล่านั้นว่าเป็นเพื่อนมนุษย์ และเห็นว่าการใช้ความรุนแรงกระทำต่อนัก
ปฏิบัติการเหล่านั้นเป็นสิ่งไม่สมควรอีกต่อไป หรือไม่เช่นนั้นความคิดเห็นของฝ่ายที่สามอาจจะ
มีความสำคัญต่อฝ่ายตรงข้าม ดังนั้นเขาจึงตอบสนองเพื่อไม่ให้ "เสียหน้า" อีก บางทีฝ่าย
ตรงข้ามก็อาจจะยินยอมตามข้อเรียกร้องบางข้อหรือทั้งหมดของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดย
ง่าย เพราะคิดว่ากลุ่มเหล่านี้เป็นเสมือนตัวก่อกวน ซึ่งสามารถกำจัดเสียได้โดยการยินยอมต่อ
กลุ่มเหล่านี้

ดังนั้น ถึงแม้ว่าฝ่ายตรงข้ามมีความสามารถอย่างเต็มที่ในการปราบปรามอย่างต่อ
เนือง และยังไม่ตกลงยินยอมตามข้อเรียกร้องใด ๆ ก็ตาม ฝ่ายตรงข้ามก็อาจจะพบว่า นัก
ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงไม่น่ากลัวเท่าที่คาดคิดไว้ และถึงอย่างไร ปัญหาต่าง ๆ ก็อาจจะยัง
คงอยู่ บัดนี้ การปราบปรามอย่างรุนแรงไม่ใช่สิ่งที่เขาต้องการกระทำต่อบุคคลเหล่านั้นอีกต่อ
ไป ด้วยเหตุนี้เขาอาจคลายความขัดแย้งภายในที่เกิดจากการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง

ผลต่อเนืองประการหนึ่งของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง อาจจะเป็นการสร้างหรือ

ตอกย้ำความขัดแย้งภายใน และความปั่นป่วนที่เกิดขึ้นแท้จริงภายในกลุ่มฝ่ายตรงข้ามเอง ความไม่ลงรอยกันในส่วนมากแล้วมักจะเน้นอยู่ที่นโยบายที่ขัดแย้งกัน หรือการปราบปรามนักปฏิวัติการไร้ความรุนแรง แต่ก็อาจจะยังปรากฏรูปความขัดแย้งในเรื่องส่วนตัวหรือนโยบายอื่น ๆ ด้วยตระหนักในความเป็นจริงข้อนี้ ฝ่ายตรงข้ามอาจจะต้องการสกัดกั้นการวิพากษ์วิจารณ์ โดยการระงับข้อขัดแย้งด้วยการปรับตามข้อเรียกร้อง ในการต่อสู้ทางเศรษฐกิจ การโอนอ่อนตามอาจเกิดขึ้นจากความต้องการที่จะลดทอนการสูญเสียทางการเงินและทรัพย์สิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการนัดหยุดงานและการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ

ในกรณีที่การโอนอ่อนตามนั้นมีสาเหตุมาจากการบีบบังคับ ฝ่ายตรงข้ามอาจจะยินยอมเพราะเขาเข้าใจว่า ถ้าการต่อสู้ดำเนินไป เขาอาจจะเป็นผู้พ่ายแพ้ในที่สุด ดังนั้นเขาจึงพยายามที่จะหลีกเลี่ยงความอับอายจากความพ่ายแพ้ และบางทีก็หลีกเลี่ยงการสูญเสียอย่างใหญ่หลวง โดยการยอมรับการเปลี่ยนแปลงโดยดี ในบางกรณี สถานการณ์ทางสังคมและการเมืองอาจจะเปลี่ยนแปลงไปมาก จนกระทั่งทั้ง ๆ ที่ฝ่ายตรงข้ามยังมิได้ถูกบังคับโดยปฏิบัติการไร้ความรุนแรง เขาก็ไม่สามารถดำเนินตามกระบวนการต่าง ๆ ตามที่ตั้งใจไว้แต่ต้นได้

ฝ่ายตรงข้ามอาจจะตัดสินใจที่จะโอนอ่อนตามข้อเรียกร้อง เมื่อเขายังมีอิสระที่จะทำการต่าง ๆ สิ่งนี้จะขึ้นอยู่กับการคาดการณ์ล่วงหน้าของเขาเกี่ยวกับแนวโน้มของความขัดแย้งในอนาคตอย่างมาก ไม่ว่าเขาจะพูดในที่สาธารณะไว้เช่นไร ถ้าเขาคาดคะเนล่วงหน้าได้ว่า ขบวนการไร้ความรุนแรงจะเจริญเติบโตขึ้นอย่างเข้มแข็ง เขาก็อาจจะมิมีแนวโน้มยอมตามข้อเรียกร้องโดยสมัครใจ ประเด็นที่เป็นปัญหาเฉพาะหน้า อาจจะดูเหมือนว่ามีความสำคัญน้อยกว่าสิ่งที่อาจเกิดขึ้นตามมาจากการต่อสู้ที่ยืดเยื้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าประชาชนเรียนรู้ถึงอำนาจที่สามารถใช้โดยอาศัยปฏิบัติการไร้ความรุนแรง สูตรสำหรับการรักษาหน้าอาจจะมีส่วนสำคัญในการยุติข้อขัดแย้งอันเป็นผลจากการโอนอ่อนตาม

องค์ประกอบต่อไปนี้ จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจว่า การต่อสู้โดยปฏิบัติการไร้ความรุนแรง จะยุติด้วยการโอนอ่อนตามได้หรือไม่

- ๑) ระดับของความขัดแย้งในผลประโยชน์
- ๒) องค์ประกอบทุกตัวที่มีอิทธิพลในกลไกการเปลี่ยนแปลงที่ขณะ
- ๓) ระดับ (ที่เป็นจริงและที่เป็นไปได้) ของความเห็นอกเห็นใจและความสนับ

สนับสนุนของกลุ่มฝ่ายตรงข้ามเอง ที่มีต่อนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง หรือต่อความมุ่งหมายของเขา

๔) ระดับ (ที่เป็นจริงและที่เป็นไปได้) ของความเห็นอกเห็นใจและความสนับสนุนในหมู่ฝ่ายที่สาม ที่มีต่อนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

๕) ระดับของประสิทธิภาพและความไร้ประสิทธิภาพของการปราบปราม และมาตรการต่อต้านอื่น ๆ

๖) การเกิดขึ้นและขอบเขตของการสูญเสียทางเศรษฐกิจ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

๗) ความเข้มแข็งโดยประมาณของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

๘) โอกาสที่จะชนะและพ่ายแพ้โดยประมาณ และสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาหลังจากนั้น องค์ประกอบเหล่านี้ อาจจะแปรเปลี่ยนไปในกรณีต่าง ๆ ทั้งในระดับที่ปรากฏหรือในความแตกต่างในสัดส่วนและการผสมผสานขององค์ประกอบเหล่านี้

การบังคับโดยไร้ความรุนแรง

ในสถานการณ์มากมายที่การเปลี่ยนทัศนคติและการโอนอ่อนตามไม่สามารถประสบผล ฝ่ายตรงข้ามบางกลุ่มยังคงไม่เต็มใจที่จะยินยอมตามข้อเรียกร้องใด ๆ ของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ถ้าความพยายามที่จะบรรลุถึงการเปลี่ยนทัศนคติและการโอนอ่อนตามล้มเหลวลง เมื่อได้ทดลองใช้ทั้งสองวิธีนี้แล้ว หรือถ้าดูเหมือนจะไม่สัมฤทธิ์ผลจึงไม่ได้ทดลองใช้ก็ตาม ดังนั้น กลไกที่ ๓ เพื่อการเปลี่ยนแปลงก็ยังคงเปิดอยู่สำหรับนักปฏิบัติการ คือการบังคับโดยไร้ความรุนแรง โดยอาศัยกลไกนี้ มีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุตามข้อเรียกร้องอย่างที่มีประสิทธิภาพของฝ่ายตรงข้าม

การบังคับโดยไร้ความรุนแรงอาจจะเกิดขึ้น ๓ แนวทางด้วยกัน ทางที่ ๑ การแข็งข้อ อาจจะขยายกว้างขวาง มีผู้เข้าร่วมมากมาย เกินกว่าที่จะควบคุมโดยการปราบปรามได้ (ในที่นี้หมายถึงการปราบปรามเพื่อให้ผู้นยอมจำนน การพยายามกำจัดประชากรทั้งหมดอย่างจงใจนั้น มีความแตกต่างกันมากจากการปราบปราม การต่อต้านการทำลายล้างเผ่าพันธุ์

อย่างถอนรากถอนโคนนี้ ยังต้องการการกระตุ้นคว่ำอย่างมาอีก”) ทางที่ ๒ การไม่ให้ความร่วมมืออาจจะทำให้ระบบสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ นอกเสียจากข้อเรียกร้องของนักปฏิบัติการได้รับตอบสนอง ทางสุดท้าย ความสามารถของฝ่ายตรงข้ามที่จะใช้การปราบปรามอาจถูกบั่นทอน และสูญสิ้นไปในที่สุด ในกรณีดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นกรณีใด ๆ หรือเกิดขึ้นพร้อมกัน ทั้ง ๆ ที่ฝ่ายตรงข้ามจงใจที่จะไม่ยอมเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือระบบของเขา ฝ่ายตรงข้ามอาจจะพบว่า เขาไม่มีความสามารถที่จะปกป้องหรือเยียวยาสั่งเหล่านั้นได้ เมื่อต้องเผชิญหน้ากับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ที่มีความแน่วแน่และขยายวงออกอย่างกว้างขวาง

การบังคับมิได้จำกัดอยู่แค่การข่มขู่ หรือการใช้ความรุนแรงอย่างที่คิดกันโดยทั่วไป ทั้งพจนานุกรมของออกซ์ฟอร์ดและของเว็บสเตอร์ก็ได้ระบุว่า การบังคับจำกัดอยู่เฉพาะแรงกดดันที่มาจากความรุนแรงเท่านั้น นักทฤษฎีปฏิบัติการไร้ความรุนแรงได้อธิบายไว้ว่า

“การบังคับเป็นการใช้พลัง ทั้งทางกายภาพหรือพลังที่ไม่สามารถสัมผัสได้ เพื่อกำหนดกะเกณฑ์ให้มีการปฏิบัติที่ตรงข้ามกับเจตนา หรือการตัดสินใจด้วยเหตุผล ของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มที่ถูกกระทำโดยพลังนั้น”^๘

“การบังคับนั้น... นำความสามารถในการดำรงรักษาสถานภาพเดิม หรือความสามารถในการส่งผลเปลี่ยนแปลงสังคม ออกไปจากฝ่ายตรงข้าม”^๙

อย่างไรก็ตาม ก็มีความแตกต่างกันอยู่มากระหว่าง “การบังคับโดยไร้ความรุนแรง” และ “การบังคับโดยความรุนแรง” ขณะที่การบังคับโดยความรุนแรงมีความมุ่งมันโดยเจตนาที่จะก่อความเจ็บปวดทางร่างกาย หรือก่อให้เกิดความตาย แต่การบังคับโดยไร้ความรุนแรงนั้นเกิดขึ้นมาจากการปฏิเสธของกลุ่มไร้ความรุนแรง ที่จะยินยอมเผชิญหน้ากับการปราบปรามด้วยความรุนแรง โดยการไม่ให้ความร่วมมือและการแข็งข้อ ทั้ง ๆ ที่ฝ่ายตรงข้ามใช้ความรุนแรง

การบังคับโดยไร้ความรุนแรงนั้นเกิดขึ้นได้ภายใต้สภาพการณ์ ๒ ประการ ประการแรกเกิดขึ้นเมื่อเจตนาารมณ์ของฝ่ายตรงข้ามถูกสกัดกั้น และระบบเป็นอัมพาตโดยการไม่ร่วมมือและการแข็งข้อของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงและกลุ่มเรียกร้องอื่น ๆ ทั้ง ๆ ที่ฝ่ายตรงข้ามยังมีความพยายามที่จะรักษาเจตนาารมณ์ของตนเองไว้ ตัวอย่างเช่น สถานภาพเดิม เปลี่ยน

แปลงไปทั้ง ๆ ที่เขาพยายามขัดขืนการเปลี่ยนแปลงนั้น หรือการเปลี่ยนแปลงที่เขาต้องการนั้น ถูกขัดขวางมิให้เกิดขึ้น ขณะที่เขายังคงใช้ความกดดันและการลงทัณฑ์เพื่อประโยชน์ของเขา ความขัดแย้งนั้นมักจะเป็นสัดส่วนโดยตรงกับปริมาณของประชาชนที่ไม่ให้ความร่วมมือและขัดขืน

ประการที่ ๒ การบังคับโดยไร้ความรุนแรง เกิดขึ้นเมื่อความสามารถของฝ่ายตรงข้ามในการลงมือปฏิบัติตามเจตนาธรรมของเขาถูกทำลาย ความสามารถของเขามักจะชะงักงันเนื่องจากผู้คนในฝ่ายของเขาไม่ให้ความสนับสนุน หรือยินยอมเชื่อฟังอีกต่อไป เช่น เมื่อพวกทหารและตำรวจก่อการกบฏ ข้าราชการปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือ หรือประชาชนเพิกถอนความยอมรับนับถือและการสนับสนุน

สภาพการณ์อันแรกได้แก่การบังคับโดยไร้ความรุนแรง โดยการสกัดกั้นไม่ให้ความร่วมมือและการแข็งข้อนั้น มักจะเกิดขึ้นโดยทั่วไปมากกว่า ในขณะที่สภาพการณ์หลังความชะงักงันของฝ่ายตรงข้ามในการปฏิบัติการอาจจะเกิดหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ อย่างไรก็ตาม นี้มิได้เป็นแบบแผนที่ใช้ว่าจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ และมันอาจจะเกิดขึ้นในทางกลับกันได้ ในทุก ๆ กรณีของการบังคับโดยไร้ความรุนแรง ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงได้เปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางสังคมและการเมืองไปอย่างมาก จนกระทั่งฝ่ายตรงข้ามไม่สามารถใช้กำลังของตนกระทำ การฟื้นความมุ่งมั่นปรารถนาของกลุ่มไร้ความรุนแรงได้อีกต่อไป

ดังนั้น ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจึงทำให้ “การบังคับโดยการไม่เข้าร่วม” มีโอกาสเกิดขึ้นได้^{๑๐} การบังคับนี้จะเริ่มขึ้นเมื่อนักปฏิบัติการบรรดทั้งทางตรงและทางอ้อมในการยับยั้งที่มาจากอำนาจ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับฝ่ายตรงข้ามอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ได้กล่าวยกกันในบทที่ ๑ แล้วว่า ที่มาแห่งอำนาจที่สำคัญมี ๖ ประการ คือ ๑) อำนาจหน้าที่ ๒) ทรัพยากรมนุษย์ ๓) ทักษะและความรู้ ๔) องค์ประกอบที่สัมพันธ์กันได้ ๕) ทรัพยากรทางวัตถุ และ ๖) การลงทัณฑ์

ที่มาแห่งอำนาจของฝ่ายตรงข้ามเหล่านี้ มักจะมีแนวโน้มที่เปราะบาง เมื่อถูกควบคุมทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยกลุ่มไร้ความรุนแรงที่ใช้การต่อสู้ทางคุณภาพที่แผ่ขยาย การเปลี่ยนแปลงในการได้มาซึ่งที่มาแห่งอำนาจนั้น จะเป็นตัวกำหนดระดับอำนาจทางการเมืองของระบบปกครอง

ที่มาแห่งอำนาจเหล่านี้จะถูกบั่นทอนคุกคามในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ไม่

เพียงแต่วิธีการที่ใช้ในกรณีเฉพาะจะแตกต่างกันเท่านั้น ความแตกต่างยังอยู่ตรงที่ใครเป็นผู้จัด
รอนที่มาแห่งอำนาจเหล่านั้น ทั้งยังมีความแตกต่างในด้านลักษณะทิศทางของการเปิดถอน
ความร่วมมือ ซึ่งมีทั้งแต่การปฏิเสธและแข็งข้อโดยเปิดเผย การยุติความสัมพันธ์อย่างใหม่
แต่ยังคงให้ความสนับสนุนรูปแบบเดิม ไปจนถึงการทำให้คำสั่งไม่มีผลในทางปฏิบัติ

ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และวิธีการที่ใช้เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่กำหนดว่า
ที่มาแห่งอำนาจประเภทใดที่จะถูกระทบกระเทือน และเป็นตัวกำหนดระดับการลดทอนหรือ
ความเสียหาย

การเคลื่อนย้ายที่มาแห่งอำนาจ

ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง อาจะลดทอนการได้มาซึ่งที่มาแห่งอำนาจทางการเมือง
แต่ละชนิด โดยวิธีการดังต่อไปนี้

๑) อำนาจหน้าที่ การทำลายโดยไร้ความรุนแรงต่อฝ่ายตรงข้าม แสดงให้เรา
เห็นอย่างชัดเจนว่า อำนาจหน้าที่ของเขาได้ถูกลดทอนลงไปแล้ว มากน้อยเพียงใด การต่อสู้
อาจจะช่วย แยกสลายประชาชนจำนวนมากขึ้น ซึ่งเคยสนับสนุนฝ่ายตรงข้ามมาก่อนออกไป
ปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นได้โดยการที่นักปฏิบัติการมุ่งความสนใจไปที่จุดลักษณะ ซึ่ง
ไม่เป็นที่ต้องการของระบบ และของนโยบายของฝ่ายตรงข้าม และยังคงเกิดขึ้นได้จากการที่
ฝ่ายตรงข้ามปราบปรามอาสาสมัครผู้ไร้ความรุนแรง

หลายครั้งจะมีการเคลื่อนย้ายด้วยความจงรักภักดีที่มีต่อฝ่ายตรงข้าม ไปสู่คู่แข่งทาง
อำนาจ ซึ่งความจงรักภักดีนี้ อาจรวมถึงระบบศีลธรรมหรือศาสนา หลักทางสังคมหรือทาง
การเมือง แนวความคิดทางการเมือง ขบวนการทางการเมืองหรือพรรคทางการเมือง ในกรณีที่
ถึงที่สุด คู่แข่งทางอำนาจนี้อาจจะเป็นรัฐบาลซ้อนที่เป็นคู่แข่ง บัญชาการที่ยุ่งยากนั้น
เกิดขึ้นเมื่อรัฐบาลซ้อนเปิดตัวออกมา ขณะที่รัฐบาลเก่ายังคงดำรงอยู่ หากรัฐบาลใหม่นี้ได้รับ
การสนับสนุนอย่างเข้มแข็งแท้จริง อาจจะเป็นการรุกรานที่ยังความพินาศแก่ระบบเก่า

๒) ทฤษฎากรรมมนุษย์ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง อาจะ
ลดทอนและตัดรอนทฤษฎากรรมมนุษย์ที่จำเป็นต่ออำนาจทางการเมืองของฝ่ายตรงข้าม โดยการ
ยุติการยินยอมเชื่อฟังและการร่วมมือของมวลชนซึ่งเป็นผู้ที่ทำให้ระบบดำรงอยู่และดำเนินต่อไป

ได้ การเพิ่มจำนวนอย่างมากมายทั่วคุณของผู้ต่อสู้เรียกร้องที่ไม่ยอมให้ความร่วมมือ ไม่ยินยอม เชื้อฟุ้ง และแข็งข้อนั้นจะสร้างปัญหาทัศนคติอย่างรุนแรงต่อฝ่ายตรงข้าม นอกจากนี้ การต่อสู้ อาจนำไปสู่การเปิดถอกนการยอมรับที่ผู้สนับสนุนมีต่อฝ่ายตรงข้าม อันจะลดทอนอำนาจของ ฝ่ายตรงข้ามยิ่งขึ้น

การเปิดถอกนทรัพยากรมนุษย์ยังมีผลกระทบต่อทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็นอีกด้วย (เช่น ทักษะความรู้และทรัพยากรวัตถุ) ดังนั้น ฝ่ายตรงข้ามจึงต้องการอำนาจมากขึ้นในยาม ที่สมรรถนะในการควบคุมของคนกำลังถูกลดทอน ถ้าการต้านทานเข้มแข็งขึ้น ขณะที่อำนาจ ของฝ่ายตรงข้ามอ่อนแอลง สิ่งที่ตามมาในที่สุดก็คือ ระบบจะไร้ซึ่งอำนาจ ปฏิบัติการไร้ ความรุนแรงในแวดวงทางการเมืองอาจสร้างผลที่เปรียบเทียบได้กับการนัดหยุดงานที่มีประสิทธิภาพ ในวงการอุตสาหกรรม การไม่ให้ความร่วมมือของสมาชิกอาจทำให้ระบบเป็นอัมพาตได้

๓) ทักษะและความรู้ ทักษะและความรู้ อันเป็นสิ่งจำเป็นที่ฝ่ายตรงข้ามหามา ได้เนั้น มักจะมีได้มีมากตามสัดส่วนประชาชนที่ให้การสนับสนุนต่อระบอบปกครอง กลุ่ม ประชาชนจำนวนจำเพาะจะมีทักษะและความรู้พิเศษที่มีความสำคัญระดับหนึ่ง ในจำนวนนี้ รวมถึงนักการบริหาร เจ้าหน้าที่ ช่างและที่ปรึกษา ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องของบุคคล เหล่านี้ ได้หนุนเนื่องฝ่ายตรงข้ามอย่างมาก ฉะนั้นการเปิดถอกนความช่วยเหลือของบุคคลเหล่านี้ ก็จะทำให้อำนาจของฝ่ายตรงข้ามอ่อนแอลงได้

นอกจากการปฏิเสธให้ความช่วยเหลืออย่างเบ็ดเสร็จแล้ว การลดทอนความช่วยเหลือ ยังอาจจะมีสำคัญด้วยเช่นกัน ความขัดแย้งภายในระบอบเอง ซึ่งอาจเกิดขึ้น หรือถูก ตอกย้ำโดยปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ก็ยังทำให้อำนาจของฝ่ายตรงข้ามอ่อนแอลง โดยการ ปิดกั้นหนทางที่จะนำทักษะและความรู้มาใช้

๔) องค์ประกอบที่สัมพันธ์กันได้ นิสัยการยินยอมเชื้อฟุ้ง และการผูกพันกับผู้ทรง อำนาจหน้าที่อาจจะถูกคุกคามได้ โดยปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอย่างกว้างขวาง

การทำลายนิสัยยินยอมเชื้อฟุ้งโดยไม่ตั้งคำถามนั้น ไม่จำเป็นต้องหมายความว่า ทำให้มีการถือแพ่งมากขึ้น แต่ทำให้ประชาชนสามารถที่จะเลือกอย่างมีสติยังคงคิดว่า จะยินยอม เชื้อฟุ้งหรือไม่ โดยพร้อมที่จะไตร่ตรองนโยบายของระบบปกครองก่อนที่จะให้ความสนับสนุน

ปฏิบัติการไว้ความรุนแรงอาจสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของโลกทัศน์ที่ท้าทายของเก่า ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันเป็นทางการ ในกรณีอื่นๆ ปฏิบัติการไว้ความรุนแรง อาจจะสร้างสถานการณ์ ซึ่งเป็นเหตุให้คนอื่น ๆ ตั้งคำถามกับกฎเกณฑ์ที่สถาปนาขึ้น เหตุการณ์ต่าง ๆ อาจจะชี้ถึงความผิดพลาดของกฎเกณฑ์ที่เคยยึดมั่นว่าถูกต้อง

๕) ทรัพยากรทางวัตถุ ปฏิบัติการไว้ความรุนแรงอาจกำหนดควบคุมหนทางที่ฝ่ายตรงข้ามจะได้มาซึ่งทรัพยากรทางวัตถุ โดยการควบคุมระบบเศรษฐกิจการคมนาคม การสื่อสาร ทรัพยากรการเงิน วัตถุดิบและอื่น ๆ

วิธีการของปฏิบัติการไว้ความรุนแรงจำนวนมากนั้น เป็นการนัดหยุดงานหรือการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ของขบวนการกรรมกรแสดงให้เห็นถึงพลังอันสำคัญ ที่การไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ อาจก่อให้เกิดขึ้นได้ การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ และการไม่จ่ายภาษีอาจลดทอนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการครอบงำทางการเมืองของฝ่ายตรงข้ามได้ การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศและการหยุดซื้อขายขนส่งสินค้าอาจมีส่วนช่วยนักปฏิบัติการไว้ความรุนแรงได้

๖) การลงทัณฑ์ ความสามารถของฝ่ายตรงข้ามในการใช้ทัณฑ์อำนาจ บางทีก็อาจถูกลดทอนได้โดยปฏิบัติการไว้ความรุนแรง ปริมาณอาวุธในครอบครองของเขา อาจได้รับผลกระทบจากการปฏิเสธของต่างประเทศที่จะขายอาวุธนั้น หรือโดยการนัดหยุดงานในโรงงานอุตสาหกรรมทหาร และระบบการขนส่ง ในบางกรณีจำนวนของกลไกการปราบปราม เช่น ตำรวจและทหาร อาจลดลงได้ เพราะบุคคลเหล่านี้มีความโน้มเอียงที่จะละทิ้งหน้าที่โดยสมัครใจ

ตำรวจและทหารอาจจะปฏิบัติตามคำสั่งอย่างไรประสิทธิภาพ หรืออาจจะปฏิเสธโดยสิ้นเชิง เช่น การกบฏ การกบฏนั้นมักจะเกิดขึ้นในขณะที่มีการต่อสู้โดยไว้ความรุนแรงมากกว่าในเวลาที่ดีรวจหรือทหารเผชิญหน้ากับอันตรายจากฝ่ายต่อต้านที่ใช้ความรุนแรง หรือจากกำลังทหารฝ่ายศัตรู ในการต่อต้านนักปฏิบัติการไว้ความรุนแรงนั้น ตำรวจและทหารอาจจะเผชิญกับทางเลือกสองแพร่งในทางศีลธรรมและทางจิตใจ ซึ่งมีผลมาจากการปราบปรามอย่างรุนแรง โดยไม่ได้รับการตอบโต้จากกลุ่มต่อต้านซึ่งมีเจตนารมณ์อันมุ่งมั่น ผลที่เกิดขึ้นก็คือ เจ้าหน้าที่

เหล่านี้อาจเสียกำลังขวัญ และเริ่มที่จะตั้งคำถามต่อความยุติธรรมของคำสั่งและนโยบายทางการเมืองที่พวกเขากำลังสนองตอบอยู่ และอาจจะนำไปสู่การไม่ยอมทำตามคำสั่ง และบางที่ทำให้เกิดการกบฏขึ้น ถึงแม้ว่าการกบฏนั้นมักจะเกิดขึ้นในสถานการณ์พิเศษก็ตาม การกบฏหรือปฏิบัติการที่ไร้ประสิทธิภาพโดยเจตนา อาจเกิดขึ้นเมื่อทหารหรือตำรวจมีทัศนคติเปลี่ยนแปลงไปในขณะที่เหล่าผู้นำของฝ่ายตรงข้ามยังคงไม่เปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนทัศนคติของทหารและตำรวจในวงกว้าง อาจก่อให้เกิดการบังคับโดยไร้ความรุนแรงต่อฝ่ายตรงข้ามได้ การกบฏของทหารและตำรวจหรือการละเลยต่อคำสั่ง จะเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางอำนาจอย่างถอนรากถอนโคน มันจะลดทอนสมรรถนะของฝ่ายตรงข้ามในการปฏิเสธข้อเรียกร้องของกลุ่มไร้ความรุนแรง หรือสมรรถนะในการดำรงรักษานโยบายหรือระบบที่ถูกต้องต่อนั้น

องค์ประกอบที่สามารถก่อให้เกิดการบังคับ โดยไร้ความรุนแรงมีหลายอย่างด้วยกัน ประเภทของที่มาแห่งอำนาจที่ถูกกระทบและระดับการลดทอนจะแตกต่างกันไป องค์ประกอบต่อไปนี้เป็นบางตัวหรือทั้งหมดจะมีอิทธิพลในการกำหนดผลลัพธ์ ทั้งขึ้นอยู่กับวิธีการที่ใช้ในการบังคับโดยไร้ความรุนแรง (การกบฏ การแข็งข้อของมวลชน หรืออัมพาตทางเศรษฐกิจและการเมือง)

๑) จำนวนของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง (จำนวนของนักปฏิบัติการแข็งข้อและสัดส่วนต่อประชากรทั่วไป)

๒) ระดับการพึ่งพาของฝ่ายตรงข้ามที่มีต่อนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง เพื่อการได้มาซึ่งที่มาแห่งอำนาจของฝ่ายตรงข้าม

๓) ทักษะของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในการประยุกต์วิธีการรวมทั้งการเลือกยุทธศาสตร์ยุทธวิธีและรูปแบบ และความสามารถในการปฏิบัติสิ่งเหล่านี้

๔) ความยาวนานของช่วงเวลาที่มีการแข็งข้อ และการไม่ให้ความร่วมมือสามารถดำรงอยู่ได้

๕) ระดับของความเห็นอกเห็นใจและการสนับสนุนของฝ่ายที่สามที่มีต่อนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

๖) วิธีการต่าง ๆ ในการควบคุม ที่ฝ่ายตรงข้ามสามารถเลือกใช้ได้ และที่ใช้ โดยฝ่ายตรงข้ามเพื่อบีบบังคับให้ได้มาซึ่งการร่วมมือดั้งเดิม และเพื่อนำมาซึ่งความยินยอมและ ปฏิกริยาของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงต่อวิธีการเหล่านี้

๗) ระดับความร่วมมือและการปฏิเสธของบุคคลในฝ่ายตรงข้ามเอง ตลอดจนผู้บริหาร ผู้ช่วยและกลไกต่าง ๆ ที่มีต่อฝ่ายตรงข้าม และวิธีการที่บุคคลเหล่านี้ใช้ในการสนับสนุนนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

๘) การคาดคะเนของฝ่ายตรงข้าม เกี่ยวกับแนวโน้มที่เป็นไปได้ของขบวนการ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

จุดจบของการต่อสู้

การพ่ายแพ้ในความหมายทางการเมืองเฉพาะหน้านั้นอาจเกิดขึ้นได้บ่อย ๆ ใน ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง อย่างที่เป็นมาในสงครามตามแบบหรือความรุนแรงทางการเมือง ชนิดอื่น ๆ ถ้ากลุ่มเรียกร้องมีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ในระดับที่ไม่พอเพียง ได้แก่ความเข้มแข็งภายใน ความมุ่งมั่น ความสามารถในการปฏิบัติ และการยับยั้งเพื่อให้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง สามารถต่อต้านฝ่ายตรงข้ามได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว การกล่าวอ้างคำขวัญเกี่ยวกับปฏิบัติการ ไร้ความรุนแรงก็ช่วยพวกเขาไม่ได้ จะไม่มีสิ่งใดมาทดแทนความเข้มแข็งที่แท้จริงในปฏิบัติการ ไร้ความรุนแรงได้ ถ้ากลุ่มเรียกร้องไม่มีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะรับมือกับฝ่ายตรงข้าม พวกเขา ก็ไม่สามารถหวังได้ในชัยชนะ จนกว่าจะได้พัฒนาความเข้มแข็งภายในขึ้น

เมื่อถึงจุดสุดท้ายของการต่อสู้ครั้งใดในบางครั้ง (อย่างเช่นการต่อสู้ทางการเมือง) เป็นการยากที่จะกล่าวอย่างชัดเจนว่า “สำเร็จ” หรือ “ล้มเหลว” เพราะทั้งสองอย่างนี้อาจ จะปรากฏอยู่ด้วยกัน ผลลัพธ์อาจจะ “ยืดเยื้อ” หรืออาจจะเกิดขึ้นชั่วคราว บางครั้งก็ได้รับ ชัยชนะตามข้อเรียกร้องเพียงบางส่วน บ่อยครั้งเราจะต้องมองการต่อสู้แต่ละคราว ๆ ในฐานะ ที่เป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์อันต่อเนื่องเป็นชุด และมีผลต่อการต่อสู้ครั้งถัด ๆ ไป โดย พิจารณาจากผลของการต่อสู้ในที่นี้ที่มีต่อกลุ่มเรียกร้อง ฝ่ายตรงข้าม และฝ่ายที่สาม

ในกรณีอื่น ๆ ก็อาจจะประสบชัยชนะก่อนข้างสมบูรณ ดังนั้นการต่อสู้อาจจะจบ

หรืออาจจะไม่ได้จบลงด้วยการเจรจาหรือการตกลงแบบเป็นทางการ ในบางกรณีฝ่ายตรงข้าม
เพียงแต่จัดการให้มีหรือยอมรับการเปลี่ยนแปลง ในกรณีที่ดีที่สุด ระบบของฝ่ายตรงข้าม
อาจจะพังทลายหรือแตกสลายอย่างสิ้นเชิง

ในระยะยาว ผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดดูเหมือนจะเป็นผลของการต่อสู้ ที่กระทบต่อ
การจัดปัญหาที่เผชิญอยู่ให้หมดไป ต่อทัศนคติของกลุ่มต่างๆ ที่มีต่อกันและกัน และต่อการ
กระจายอำนาจระหว่างและภายในกลุ่มที่เข้าร่วมในการต่อสู้ทั้งหมดนี้ การต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง
มีความสำคัญอย่างยิ่ง

บทที่ ๖

การเสริมสร้างอำนาจประชาชน

สิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์และการกระจายอำนาจ

ประชาชนส่วนมากในสังคมของเรา* มักจะไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควรในการตัดสินใจและการกระทำ ที่จะมืผลกำหนดชีวิตและสถาบันต่าง ๆ ของตนเอง ตลอดจนการตัดสินใจและการกระทำที่จะกำหนดทิศทางของสังคมโดยส่วนรวม นี่เป็นคั้งนี้ตัวสำคัญที่ชี้ว่า เรายังไม่ลงมือปฏิบัติตามอุดมคติประชาธิปไตยซึ่งเป็นมรดกตกทอดถึงเราอย่างจริงจังเพียงพอ “เรา”... อันได้แก่สมาชิกส่วนใหญ่ในสังคมของเรา กล่าวว่เราเชื่อในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ อิสรภาพ ความยุติธรรม สันติภาพ ความสมบูรณ์พูนสุขทางเศรษฐกิจ และหลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่อง ถ้าเช่นนั้น เราย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องพยายามปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้ให้ได้ในโลกที่เราอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ทั้งยังมีหน้าที่กระทำเท่าที่จะทำได้ เพื่อสร้างสังคมที่ใกล้เคียงอุดมคติดังกล่าวสำหรับชนรุ่นต่อไป บางทีความพยายามที่จะปฏิบัติตามอุดมคติของเรานั้น อาจหมายถึงการปกป้องรักษาส่วนที่ดีที่สุดของสังคมปัจจุบันของเรา ซึ่งทำให้หลักการเหล่านี้เกิดผลในทางปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม เทำนั้ยังไม่เป็นการเพียงพอ แม้จะมีความสำเร็จบางอย่างเกิดขึ้น แต่สังคมของเราก็ยังมีข้อบกพร่องที่จำเป็นต้องแก้ไขให้ถูกต้อง ในกรณีนี้การปฏิบัติตามอุดมคติหมายถึงการพยายามก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน

* “สังคมของเรา” ในที่นี้หมายถึงเฉพาะถึงสังคมอเมริกัน แต่ข้อยกเถียงในบทนี้ยังใช้ได้กับสังคมตะวันตกอื่น ๆ และอาจรวมไปถึงระบบการเมืองสมัยใหม่ขนาดใหญ่อื่น ๆ อีกด้วย

พิจารณาสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์

สังคมของเราไม่สามารถที่จะจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ได้ โดยที่สิ่งจำเป็นดังกล่าว ผู้คนก็เข้าใจอย่างคับแคบมาก ทักษะของเราอันคับแคบอย่างยิ่งในสิ่งจำเป็นนี้ เป็นสาเหตุหลักของความล้มเหลวในการสร้างสังคมที่ดีกว่าในอดีต

เป็นความจริงที่ว่า หากปราศจากอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัยและเชื้อเพลิงสำหรับความอบอุ่นและการหุงต้ม และปราศจากงานเพื่อสร้างและให้ได้มาซึ่งสิ่งเหล่านี้ ชีวิตจะไม่สามารถดำรงอยู่ได้ แต่เป็นเรื่องน่าตระหนกตกใจที่ว่าสิ่งจำเป็นเหล่านี้มิได้ตกถึงมือประชาชนทุก ๆ คน และอำนาจในการควบคุมสิ่งเหล่านี้ก็มิได้อยู่ในมือของผู้ที่จำเป็นต้องใช้มัน ความจริงข้อนี้ควรทำให้เราตระหนกตกใจได้มากกว่าความหิวโหยและความยากไร้อื่น ๆ เพราะว่าหากอำนาจควบคุมอยู่ในมือของประชาชนแล้ว พวกเขาจะสามารถจัดหาสิ่งจำเป็นมาตอบสนองความต้องการทางกายภาพได้

อย่างไรก็ตาม สิ่งจำเป็นทางกายภาพมิได้หมายถึงเพียงสิ่งจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์เท่านั้น และการได้มาซึ่งสิ่งเหล่านี้เพียงอย่างเดียว ก็ยังไม่สามารถสร้างสังคมอุดมคติได้ เพราะสิ่งจำเป็นเหล่านี้ก็สามารถจัดหาให้ได้อย่างเพียงพอในคุก ฉะนั้นนอกจากสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานทางกายภาพแล้ว มนุษย์ยังต้องการสิ่งจำเป็นทางชีววิทยา ทางจิตวิทยา ทางสังคม และแม้กระทั่งทาง "การเมือง" ขอให้พิจารณาประเด็นนี้สักครู่ เรื่องนี้อาจเป็นเรื่องพื้น ๆ มากจนไม่จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์โครงสร้าง กระนั้นก็ตาม หากปราศจากความเข้าใจที่กว้างเพียงพอทั้งที่กล่าวมาแล้ว ในการพยายามสร้างสังคมที่สนองความต้องการของมนุษย์อย่างเพียงพอ นั้น เรามีแนวโน้มที่จะทำสิ่งผิดพลาดที่เคยเกิดขึ้นในอดีตซ้ำแล้วซ้ำเล่า เป็นความผิดพลาดที่เนื่องมาจากความสนใจแต่จะจัดหาอาหาร ที่อยู่อาศัย หรืองาน เป็นต้น โดยละเลยสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ที่สามารถจับต้องได้น้อยกว่า

ในฐานะมนุษย์ เราต้องการที่จะรักและถูกรัก เราต้องการการแบ่งปัน ความอ่อนโยน และต้องการที่จะเป็นที่ต้องการของคนอื่น ๆ เราต้องการที่จะสืบตระกูล และเลี้ยงดูลูกหลานของเรา เราต้องการที่จะเรียนรู้วิถีทางของสังคมของเราและสังคมอื่น ๆ และต้องการเรียนรู้และมีส่วนในมรดกแห่งอดีตของเรา เราต้องการที่จะเรียนรู้ว่าเราคือใคร ต้องการที่จะเพิ่มพูนการเคารพตัวเราเอง และชาญชิ่งกับความสามารถและคุณค่าของเรา เราต้องการความ

รื่นเริง การผ่อนคลาย การสร้างสรรค์ โอกาสที่จะเติบโตและเปลี่ยนแปลง เราต้องการ
สนองความอยากรู้อยากเห็นของเรา ในการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจยังลึกและความจริง
ใหม่ ๆ เราต้องการที่จะพัฒนาจิตใจของเรา พัฒนาความสามารถทางสติปัญญา และความ
สามารถที่จะคิดและหาเหตุผล ความสามารถที่จะสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ตลอดจน
จนโลกและจักรวาลซึ่งเราเป็นส่วนหนึ่ง ทั้งหมดนี้ต้องการการพัฒนา เราต้องการเข้าร่วมผูก
พันกับผู้อื่น ต้องการเข้ากลุ่ม และต้องการมีเกียรติภูมิของกลุ่ม เราต้องการการปกป้องจาก
อันตรายและการบุกรุกต่าง ๆ และจากการข่มขู่คุกคามชีวิตของเรา กลุ่มของเราต้องการการ
อยู่รอดจากการข่มขู่คุกคามทางกายภาพ และทางวัฒนธรรม

เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและในฐานะกลุ่ม เรายังต้องการ
สมรรถนะทางอำนาจเพื่อกำหนดชะตาชีวิตของเราเอง เราต้องการอำนาจที่จะควบคุมชีวิตของ
เรา ที่ทำงานพลังที่จะครอบงำเรา ทำอันตรายเรา หรือทำลายเรา เราต้องการสมรรถนะ
ที่จะกำหนดชีวิตและอนาคตของเรา แม้ในขณะเผชิญกับพลังของฝ่ายตรงข้าม ส่วนใหญ่แล้ว
วิธีการรักษาเยียวยาที่ถูกเสนอขึ้นมาเพื่อรักษาอาการป่วยไข้ของสังคมของเรานั้น มักจะให้
ความสนใจน้อยมากต่อความต้องการของมนุษย์ อันมีขอบเขตที่กว้างขวางดังกล่าว โดยเฉพาะ
ความต้องการอำนาจที่แท้จริง

หากเราไม่สามารถสนองความต้องการนานาประการ ที่นอกเหนือจากความจำเป็น
ทางกายภาพของเราแล้ว เราจะขาดคุณภาพและสมรรถนะของมนุษย์ ดังนั้นความพยายามเพื่อ
สนองตอบความต้องการของมนุษย์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมุ่งไปที่การตอบ
สนองความต้องการทั้งหมด มิใช่เพียงแต่ความต้องการทางกายภาพเท่านั้น ความพยายามเพื่อ
ให้ได้มาซึ่งสิ่งจำเป็นทางกายภาพนั้น จะต้องไม่มีผลในทางลบต่อการจัดหาสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ที่
สามารถจับต้องได้น้อยกว่า หรือต่อความต้องการอำนาจเพื่อควบคุมชีวิตของเราเอง ในทาง
ตรงกันข้ามความพยายามเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์นั้น ควรเป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งจำเป็น
อย่างครบครัน นี้จะก่อให้เกิดผลที่มีคุณภาพแตกต่างจากความพยายามที่มีเป้าหมายแคบ
จำกัด การสนองตอบความต้องการของมนุษย์ในขอบเขตที่กว้างขวางเหมาะสมนี้ ยังจะช่วย
เราแก้ปัญหาาระบบเผด็จการ การล้างเผ่าพันธุ์ สงคราม และระบบกักขังทางสังคมซึ่งได้กล่าว
ไปแล้วด้วย

ปัญหาของเราและการรวมอำนาจ

ปัญหาสำคัญทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองทั้งหมดนั้น ล้วนเกี่ยวข้องกับ ปัญหาการกระจายอำนาจ อย่างมิชอบ ไม่มากนัก้อย กล่าวอีกนัยหนึ่ง อำนาจที่แท้จริงนั้นรวมศูนย์อยู่ในมือของประชาชนและสถาบันเพียงบางส่วนเท่านั้น และที่ร้ายก็คืออยู่ในมือของกลไก รัฐ ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับรัฐแล้ว กลุ่มอื่น ๆ และแม้แต่ประชาชนทั่ว ๆ ไป มักจะอ่อนแอ และโอนอ่อนตามเจตจำนงของกลุ่มที่ยึดกุมอำนาจ

สมรรถนะทางอำนาจของกลุ่มหนึ่ง ๆ ในสังคม ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ นั้น มิได้หมายความว่า เป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ หรือเปลี่ยนแปลงไม่ได้ มันเป็นผลของ ๑) ระดับความสามารถของกลุ่มต่าง ๆ ในการระดมที่มาจากอำนาจที่แท้จริงระดับต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ ครอบครองอยู่ในเวลานั้น และ ๒) ระดับความยืดหยุ่นของโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ในการสนองตอบเจตนาารมณ์ของประชาชนทุกส่วน การกระจายอำนาจที่ดำรงอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ เป็นจริงมาก ๆ แต่ก็ไม่ได้เป็นสิ่งถาวร และมันจะไม่คงทนในทุกสภาพการณ์ ที่จริงบางครั้ง มันสามารถเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเกิดขึ้นเมื่อที่มาแห่งอำนาจ ที่กลุ่มซึ่งอ่อนแอกว่าควบคุมอยู่นั้น ส่งเสริมเพิ่มพูนขึ้นมากมายกว่าแต่ก่อน ดังนั้นอำนาจที่แท้จริงของกลุ่มดังกล่าว จะเพิ่มมากขึ้นและมาถึงจุดซึ่งง่ายที่จะแปรศกยภาพทางอำนาจนั้นให้มี ผลในทางปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในการกระจายอำนาจยังสามารถเกิดขึ้น เมื่อที่มา แห่งอำนาจซึ่งอยู่ในความครอบครองของกลุ่มอำนาจที่สถาปนาตั้งมั่นนั้นอ่อนแอลงหรือถอนตัว ไป ทำให้อำนาจที่แท้จริงลดลงอย่างฉับพลัน ตราบใดที่ที่มาแห่งอำนาจของกลุ่มที่อ่อนแอ กว่า ไม่ส่งเสริมเพิ่มพูนขึ้น หรือที่มาแห่งอำนาจของกลุ่มที่สถาปนาตั้งมั่นไม่ลดลงไปแล้ว ตราบ นั้นกลุ่มที่อยู่ใต้อำนาจและกลุ่มที่ถูกกดขี่ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะยังคงอยู่ในตำแหน่งเดิม แม้จะมี การเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ เกิดขึ้นในสังคม (การเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ เหล่านี้อาจจะรวมถึงการ บรรเทาความทุกข์ยากบางอย่าง การจัดหาบริการใหม่ ๆ และการแต่งตั้งบุคคลหรือกลุ่มใหม่ ในตำแหน่งของผู้ปกครอง)

* "อำนาจ" ในที่นี้หมายถึงสมรรถนะของประชาชนในการกระทำเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย แม้เมื่อประสบกับการกีดขวาง อีก นัยหนึ่งคือ การผนวกกันของอิทธิพลและแรงกดดันต่าง ๆ ทั้งหมดที่เขาสามารถนำไปใช้ผลกลับ นรวมถึงทั้งการลงทัณฑ์และ สมรรถนะในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนอิทธิพลอื่น ๆ เช่นอำนาจหน้าที่

ไม่ว่าที่ใดก็ตาม เมื่อเรามองสถานการณ์ซึ่งกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเห็นว่าเป็น “ปัญหา” เราจะประสบหรือแลเห็นการกระจายอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน กลุ่มเหล่านี้อาจรวมถึงชนชั้นทางเศรษฐกิจที่ถูกเอาเปรียบ ศาสนิกชนกลุ่มน้อยที่ถูกข่มขู่ ประชาชนในประเทศที่ถูกโจมตีหรือยึดครอง เขี้ยวของการพยายามล้างเผ่าพันธุ์ ประชาชนที่ถูกปราบปรามภายใต้เผด็จการในประเทศ ประเทศภายใต้จักรวรรดิอาณานิคม กลุ่มชนชาติและเชื้อชาติที่ถูกเหยียดหยามและกลุ่มชนอื่นๆ อีกมากมาย ในทุกๆ กรณีปัญหายังคงดำรงอยู่ ก็เพราะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีอำนาจที่จะยึดเยือกเจตจำนงของตนให้กลุ่มที่อ่อนแอกระทำตาม ดังที่กฤษณา ลัล ศรีรณิ (Krishnalal Shridharani) เขียนไว้ว่า “ทราชนั้นจะมีอำนาจต่อความเจ็บปวดก็ต่อเมื่อเราขาดความเข้มแข็งที่จะต่อต้าน” การกระจายอำนาจที่มิชอบเปิดทางให้ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้น

ดังนั้น ถ้าเราใส่ใจ มิเพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่องเท่านั้น แต่ยังใส่ใจกับการป้องกันมิให้เรื่องที่ร้ายแรงกว่าเกิดขึ้นตามมาแล้วจำเป็นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการกระจายอำนาจชนพื้นฐาน

สังคมของเราเห็นเหมือนจะมุ่งไปสู่การรวบอำนาจทั้งในรัฐและในสถาบันใดสถาบันหนึ่งมากยิ่งขึ้น และมุ่งไปสู่การเพิ่มอำนาจให้แก่บางกลุ่ม ซึ่งเดิมมีอำนาจน้อย เป็นเรื่องที่ชัดเจนว่าแนวโน้มดังกล่าวขัดแย้งกัน ตัวอย่างเช่น ในแง่หนึ่ง คนงานสามารถก่อการนัดหยุดงานและคว่ำบาตร ชาวอเมริกันเชื้อสายอาฟริกันสามารถเดินขบวนและใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง และบรรดาผู้หญิงก็เริ่มที่จะสลัดทั้งการกดขี่ที่เกาะกุมพวกเขาออกไป ทำลายแบบแผนเดิมและสร้างแบบแผนทางสังคมใหม่ขึ้นมา การปฏิบัติเช่นนั้นนี้มีผลทำให้กลุ่มเหล่านี้และกลุ่มอื่นๆ ในปัจจุบันมีอำนาจมากขึ้นกว่าที่เคยมีมาเมื่อ ๒-๓ ทศวรรษก่อน อย่างไรก็ตามในอีกแง่หนึ่ง แรงผลักดันการเปลี่ยนแปลงเป็นอันมากในสังคมของเรา จะอยู่ในทิศทางตรงกันข้าม โดยเฉพาะในเรื่องทางเศรษฐกิจและการเมือง แนวโน้มทั้งหมดพุ่งไปที่สถาบันที่ใหญ่กว่า รวมศูนย์มากกว่า และการควบคุมโดยชนชั้นปกครองที่เข้มแข็งกว่า ยิ่งไปกว่านั้น ในระดับโลก ศตวรรษนี้เป็นยุคของการเติบโตของเผด็จการ ซึ่งมักมีรูปแบบที่ร้ายแรงมากยิ่งขึ้น ความรุนแรงได้ขยายตัวและแทรกซึมไปทั่วทั้งสังคม ความล้มเหลวในการสร้างสังคมที่เพียงพร้อมไปด้วยความสมบูรณ์พูนสุขทางเศรษฐกิจและอิสรภาพทางการเมือง สมรรถนะที่เพิ่มขึ้นในการล้างเผ่าพันธุ์ การไม่เคารพชีวิตและศักดิ์ศรีของมนุษย์ ความพยายามที่จะควบคุมจิตใจ

มนุษย์ และการเพิ่มทวีของอาวุธทางการทหารและสมรรถนะในการทำลายล้าง ประชาชน
ส่วนใหญ่รู้สึกไว้ซึ่งอำนาจที่จะต่อต้านพัฒนาการเหล่านี้

การเชี่ยวชาญที่ผ่านมายังไม่เพียงพอ

เป็นเวลานานนับศตวรรษแล้วที่ประชาชนเริ่มตระหนักมากยิ่งขึ้นถึงภาระหน้าที่ของตน ที่จะแก้ไขข้อบกพร่องของสังคมในการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ และมนุษย์ก็ได้สนับสนุนและกระทำการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มากมายเพื่อจูงใจให้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ มักจะเป็นมาตรการเร่งด่วนเพื่อให้ได้มาซึ่งอาหารในระหว่างเวลาที่ยากที่พืชอาศัยภายหลังน้ำท่วมหรือถูกระเบิดถล่ม และเสื้อผ้าเพื่อปกป้องความหนาวเย็น มาตรการเหล่านี้ยังเป็นสิ่งสำคัญอยู่ และจะต้องได้รับการประเมินในแง่ของสมรรถนะในการบรรเทาความต้องการเร่งด่วน แต่โครงการซึ่งมุ่งที่จะสนองตอบความต้องการของมนุษย์ในระยะยาวนั้น ต้องการการประเมินผลสม่ำเสมอโดยมีมาตรฐานที่รัดกุมยิ่งกว่า

เมื่อพิจารณาตามนี้ หลายโครงการทั้งในอดีตและปัจจุบันได้รับการพิสูจน์ว่ายังไม่เหมาะสมเพียงพอ ประการแรก โครงการและนโยบายที่มีอยู่บ่อยครั้งมักเพิกเฉยความต้องการทางจิตวิทยา ทางสังคมและทาง "การเมือง" ประการที่ ๒ โครงการหรือนโยบายหนึ่งอาจจะไม่สามารถบรรลุจุดประสงค์ที่มุ่งหวังไว้ ด้วยเหตุผลหลายประการ ประการที่ ๓ โครงการอาจจะทำได้แค่บรรเทาสิ่งซึ่งเป็นผลของปัญหาเพียงชั่วคราวชั่วคราวและเฉพาะถิ่น ในขณะที่ตัวปัญหาเองยังไม่ได้รับการแก้ไข หลายต่อหลายครั้งความสนใจถูกหันเหออกไปแทนที่จะมุ่งมาที่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน ประการที่ ๔ แม้โครงการที่วางแผนมาอย่างดีก็อาจจะถูกนำไปใช้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ เนื้อแท้ของโครงการอาจถูกละเลยเนื่องจากมีปัจจัยอื่นได้รับการพิจารณามากกว่า เช่น กลุ่มผลประโยชน์ที่มีอำนาจ หรือวัตถุประสงค์ทางการเมืองที่ขัดแย้งกัน

ในบางกรณี แนวทางปัจจุบันในการตอบสนองความต้องการของมนุษย์มีข้อบกพร่องขั้นพื้นฐานเลยทีเดียว บางทีข้อบกพร่องที่สำคัญที่สุดก็คือ โครงการและนโยบายเกือบทั้งหมดไม่อาจเสริมสร้างอำนาจให้แก่ประชาชน เพื่อที่พวกเขาจะได้มีอำนาจในการควบคุมชีวิตและสังคมของตนเอง ตามความจริงแล้ว ไม่ว่า "การเชี่ยวชาญ" ที่มีอยู่จะก่อให้เกิดผลอะไรก็ตาม ส่วนใหญ่แล้วผลดังกล่าวจะนำไปสู่การทอนอำนาจของประชาชนในระยะยาว

ปัญหาการพึ่งพิงกลไก

ผู้คนจำนวนมากที่ต้องการแก้ไข้ปัญหาของมนุษย์ และต้องการสนองตอบความต้องการของมนุษย์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น มักจะมีสมมติฐานที่ว่า แนวปฏิบัติขั้นพื้นฐานก็คือการสนับสนุนให้กลไกระดับสูงของรัฐบาลมีบทบาทแทรกแซง ซึ่งอาจจะมีรูปแบบนานาประการ เช่น คำสั่งในการบริหาร กฎหมายใหม่ การเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ นโยบายที่บริหาร และสนับสนุนการเงินโดยรัฐบาล กรรมสิทธิ์โดยรัฐ หรือวิธีการอื่น ๆ จุดมุ่งหมายร่วมก็คือ เพื่อให้มีการปฏิบัติแก้ไข้ที่ถูกต้อง โดยทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อประชาชน วิธีการนี้แตกต่างอย่างมากกับวิธีการที่กระตุ้นอย่างแข็งขัน เพื่อให้ประชาชนจัดการแก้ไข้ปัญหาของพวกเขาเอง โดยตรงและด้วยตัวของตัวเอง

ปฏิบัติการ นานาชนิดของรัฐมีประสิทธิภาพแตกต่างกันออกไปในการจัดการกับปัญหาหรือความต้องการเฉพาะ แม้เมื่อโครงการของรัฐบาลจะประสบความสำเร็จอย่างน่าพอใจในการสนองตอบความต้องการเฉพาะที่เร่งด่วน เช่น ความหิวโหย ที่อยู่อาศัย ฯลฯ มันก็เป็นผลของอำนาจของรัฐหรือสถาบันที่รับผิดชอบ ในขณะที่ประชาชนผู้ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหานั้นยังคงอยู่ในฐานะผู้ไร้อำนาจเช่นที่เคยเป็นมา อย่างที่ที่สรุปประชาชนก็เป็นเพียงผู้ได้รับประโยชน์จากการตัดสินใจและการกระทำของผู้อื่น พวกเขาไม่มีส่วนในการกำหนดชีวิตและสังคมของเขาด้วยตัวของเขาเอง แทนเหตุแห่งการกระจายอำนาจที่มีขอบเขตกว้างไม่ได้รับการแก้ไข แต่ในวันจะหนักหน่วงยิ่งขึ้น ผลที่เกิดขึ้นอาจจะก่อให้เกิดปัญหาใหม่ที่รุนแรงยิ่งขึ้นกว่าเดิม

ในทางตรงกันข้าม การเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลมาจากความพยายามของประชาชนเองนั้น มีส่วนอย่างสำคัญในการเสริมสร้างการเคารพตนเอง สมรรถนะในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งจำเป็นสำหรับพวกเขาเอง และความสามารถในการปกป้องพวกเขาเอง กล่าวโดยสรุป ก็คือความสามารถที่จะใช้อำนาจที่แท้จริง ในการควบคุมชีวิตและสังคมของเขาเอง การเปลี่ยนแปลงการถือครองอำนาจดูเหมือนจะช่วยให้ประชาชนได้จัดการกับปัญหาอื่น ๆ ในอนาคต และทำให้มั่นใจได้ว่าผลประโยชน์ที่พวกเขาถ่วงชั่งนั้นจะไม่ถูกเอากลับคืนไป นอกเสียจากพวกเขาเลือกที่จะทำเช่นนั้น

ในทางตรงกันข้าม การพึ่งพิงกลุ่มอื่น ๆ และกลไกระดับสูงของรัฐบาล ระเบียบ

การบริหาร กฎหมาย การตัดสินใจของศาล เป็นต้น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างที่ต้องการนั้นจะก่อผลเสียหายอย่างมาก เพราะสิ่งที่ได้มาจะถูกกลับคืนไปโดยง่ายและอย่างรวดเร็ว ในอนาคตเมื่อสถานการณ์ของประเทศเปลี่ยนแปลงไป ปัญหาใหม่ ๆ เกิดขึ้นมา หรือองค์การใหม่มีอำนาจควบคุมกฎหมาย ศาล หรือการบริหาร นโยบายต่าง ๆ อาจพลิกกลับในลักษณะเดียวกัน บทบาทของรัฐในการเป็นผู้ตอบสนองและผู้บังคับอาจเปลี่ยนแปลงไป มันอาจจะกลายเป็นปฏิปักษ์กับผู้ที่เคยได้รับประโยชน์จากนโยบายที่เพิ่งถูกเพิกถอนไป

การขยายตัวของอำนาจรัฐ

อาจจะไม่ใช่เรื่องบังเอิญที่ปัญหาเผด็จการ การล้างเผ่าพันธุ์ สงคราม ระบบการกีดกันทางสังคม และปัญหาประชาชนไร้อำนาจ ได้เติบโตขึ้นมาก ในช่วงเวลาเดียวกันกับที่สถาบันทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และสถาบันทางสังคมหลายต่อหลายสถาบันซึ่งมีขนาดใหญ่โตขึ้น ได้ตกอยู่ใต้การควบคุมของชนชั้นนำมามากยิ่งขึ้น และรวมอำนาจมากยิ่งขึ้น ด้วย การรวมอำนาจในสถาบันเหล่านี้บ่อยครั้งมักจะเกิดขึ้นอย่างสุดขีด และก่อผลเสียหายอย่างกว้างขวางตามมา - แนวโน้มการรวมอำนาจจะเห็นชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในสถาบันของรัฐ ทัศนคติพื้นฐานที่สุดของการเมืองในศตวรรษที่ ๒๐ นี้ ควรจะเปิดเผยให้เห็นว่าการรวมอำนาจ และการแพร่ขยายการควบคุมของรัฐนี้เอง เป็นปัจจัยสำคัญที่เพิ่มพูน สมรรถนะ ในการสร้างปัญหา ซึ่งได้ก่อความเสียหายแก่สังคมและประชาชนจำนวนมากมาย ในกรณีการเมืองแ่งมุมใหม่ และการกีดกันมาตรฐานที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง เพื่อจะจัดการกับปัญหาที่ร้ายแรงที่สุดนั้น เราจำต้องหันกลับมาพิจารณาและทำการประเมินใหม่ ถึงการขยายตัวของรัฐ เพื่อตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ที่ชอบธรรมของประชาชนและสังคม

การขยายตัวของรัฐกำลังดำเนินไปอย่างต่อเนื่องในเกือบทุกส่วนของโลก โดยที่แนวโน้มต่อต้านมีน้อยมาก แน่่อนว่ารัฐมิได้เป็นเช่นเดียวกับสังคมโดยรวม รัฐเป็นสถาบันเฉพาะสถาบันหนึ่ง เป็นโครงสร้างเฉพาะของรัฐบาล ซึ่งรวมเอาระบบราชการสำหรับทำหน้าที่บริหารโครงการและดำเนินการตามมาตรการของรัฐ ตลอดจนระบบตำรวจและราชทัณฑ์สำหรับทำหน้าที่ลงโทษบุคคลที่ต่อต้านสังคม และบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐ และระบบทหารสำหรับทำหน้าที่คุกคามและต่อสู้ศัตรูต่างชาติและการสู้รบภายในประเทศ ระบบเหล่านี้จะถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบควบคุมทางการเมือง และอยู่ภายใต้คำสั่งของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่ง

ครอบครองตำแหน่ง “ผู้ปกครอง” ในตำแหน่งสูงสุดของรัฐ

การขยายตัวของรัฐและสถาบันอื่น ๆ ทั้งในด้านขนาดการควบคุมของชนชั้นนำ และการรวมอำนาจนั้น มีรูปแบบหลากหลาย และเป็นผลของอิทธิพลที่แตกต่างกัน บ่อยครั้งมักเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความจำเป็นที่เร่งด่วน หรือเป็นผลจากการตระหนักถึงความอ่อนแอและความบกพร่องของสถาบันในอดีตที่รวมอำนาจน้อยกว่า บางครั้งการที่ศูนย์กลางของสถาบันใหญ่มีอำนาจควบคุมมากขึ้นนั้นมิได้เป็นเรื่องที่บังเอิญ หากเป็นผลจากการตอบสนองเปลี่ยนแปลงกัน

ขนาด ตลอดจนเทคโนโลยีและความรุนแรงของสงครามสมัยใหม่ ผนวกกับความต้องการระบบทหารที่มีประสิทธิภาพ ได้ทำให้การรวมศูนย์ทางการเมืองขยายตัวอย่างมาก ความต้องการการสั่งการที่มีประสิทธิภาพ การควบคุมทรัพยากร การขนส่ง กำลังคน และความลับทางการทหาร เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบอันสำคัญที่ก่อให้เกิดการขยายตัวดังกล่าวในสหรัฐ ฯ เป็นที่ปรากฏชัดว่าสงครามการเมืองมีส่วนทำให้เกิดการรวมศูนย์ทางการเมืองซึ่งต่อมาได้เพิ่มทวีมากขึ้น เนื่องจากสงครามโลกครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ องค์ประกอบหลักอีก ๒ ประการที่ทำให้เกิดการรวมศูนย์ทางการเมืองโดยทั่วไป และมีผลต่อการเจริญเติบโตของสถาบันที่รวมอำนาจก็คือ เทคโนโลยีขนาดใหญ่ ซึ่งถูกเลือกขึ้นมาสำหรับการพัฒนาแทนเทคโนโลยีขนาดเล็ก และชนิดของพลังงานซึ่งถูกเลือกขึ้นมาเพื่อใช้แทนพลังงานชนิดอื่นซึ่งไม่มีการรวมศูนย์ องค์ประกอบทั้งสองนี้ได้ทำให้สถาบันทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ซึ่งรวมอำนาจนั้น ขยายตัวอย่างมหึมา โดยอยู่ในการควบคุมของชนชั้นนำในบรรษัทระดับประเทศและบรรษัทข้ามชาติ ตลอดจนผู้นำระบบราชการผู้นำพรรคการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยทั่วไปเมื่อการรวมอำนาจและอำนาจรัฐขยายตัวขึ้นมา เนื่องจากองค์ประกอบเหล่านี้ ตัวองค์ประกอบเองและบางที่ก็รวมถึงกระบวนการรวมอำนาจเหล่านี้จะเกิดขึ้นโดยไม่มีใครสังเกตเห็น บางที่ก็มองว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น ดังนั้นผลที่เกิดขึ้นตามมาก็คือการรวมอำนาจและอำนาจรัฐได้ขยายตัวเติบโตใหญ่ขึ้นโดยมีการต่อต้านเพียงเล็กน้อย

การขยายตัวอย่างมากของอำนาจรัฐ และการอ่อนตัวของอำนาจที่แท้จริงของประชาชน ยังเป็นผลมาจากแรงจูงใจที่ไร้เกียรติและความพยายามโดยเจตนาของผู้ปกครอง ที่จะสถาปนาหรือดำรงการครอบงำของตนเอาไว้ ยิ่งกว่านั้นบ่อยครั้งที่รัฐมักจะมีกำลังกับ

สถาบันอื่น ๆ เพื่อควบคุมสังคม การขยายตัวของรัฐดังกล่าว หากเป็นที่สังเกตเห็น ประชาชน
มักจะมองว่าเป็นการคุกคาม และเมื่อประชาชนสามารถที่จะต่อต้านการขยายตัวของการควบคุม
ของรัฐและกลไกในการควบคุมและปราบปรามแล้ว การเติบโตใหญ่ของอำนาจรัฐก็อาจกระตุ้น
ให้เกิดการคัดค้านในนามของอิสรภาพและความยุติธรรม

อำนาจรัฐเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม

ในทางตรงกันข้ามกับสถานการณ์ที่เพิ่งกล่าวถึงนี้ บ่อยครั้งที่การขยายตัวของรัฐ
มักจะเกิดขึ้น โดยเป็นผลมาจากแรงจูงใจที่มีเกียรติและมีมนุษยธรรม ประชาชนจำนวนมาก
ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมมักมีทัศนะว่า รัฐอันเป็นสถาบันประกอบด้วยระบบราชการและมี
สมรรถนะที่ช่วยควบคุมการก่อความรุนแรงทางการเมืองนั้น จะมีประโยชน์ต่อพวกเขา
อย่างยิ่ง หากเพียงแต่พวกเขาสามารถควบคุมรัฐนั้น และใช้มันเพื่อจุดมุ่งหมายของพวกเขา
ได้เท่านั้น ดังนั้นรัฐจึงถูกใช้เพื่อสนองตอบความต้องการทางกายภาพต่าง ๆ ของมนุษย์ให้พอ
เพียงยิ่งขึ้น และบ่อยครั้งที่ถูกใช้เพื่อควบคุมสถาบันทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ หรือเพื่อควบคุม
การกตัญญูที่สมาชิกสังคมกลุ่มหนึ่งกระทำต่ออีกกลุ่มหนึ่ง เมื่อนักปฏิรูปและนักปฏิวัติพยายามควบคุม
กลุ่มเศรษฐกิจ ชนชั้นต่าง ๆ หรือสถาบันต่าง ๆ อันทรงพลังนั้น พวกเขาจักจะกระทำ
โดยตราระเบียบข้อกำหนดของรัฐเพื่อใช้บังคับกลุ่มเหล่านั้น หรือโดยโอนกรรมสิทธิ์ที่แท้จริง
ในทางเศรษฐกิจให้แก่รัฐ

เมื่อการควบคุมของรัฐและตัวรัฐเองแพร่ขยายมากขึ้น วัตถุประสงค์มุ่งหมายเพื่อมนุษย-
ธรรม โดยกระบวนการประชาธิปไตยหรือแม้แต่โดยระบบเผด็จการ การต่อต้านอย่างรุนแรง
อาจจะไม่เกิดขึ้น การแพร่ขยายนั้นมักจะมุ่งหมายหรือมองว่ามีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงชีวิตความ
เป็นอยู่ของประชาชน มีน้อยคนที่ปรารถนาจะเป็น (หรือถูกมองว่าเป็น) ผู้สนับสนุนความ
อยุติธรรมในอดีต หรือเป็นปฏิปักษ์กับโครงการทางสังคมและเศรษฐกิจของระบบใหม่ ดังนั้น
การแพร่ขยายจะถูกต่อต้านน้อยมาก ยกเว้นจากผู้สูญเสียผลประโยชน์ และจากบุคคลที่ต่อต้าน
“รัฐบาลที่ใหญ่โต” มากกว่าที่จะต่อต้านความอยุติธรรมและความยากไร้ในอดีต อย่างไรก็ตาม
นี้เป็นเพียงส่วนน้อยนิดของภาพทั้งหมด

บางครั้ง ผู้สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงสังคมโดยรัฐ มีความเชื่อมั่นกับกระบวนการ
ประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม นักปฏิรูปเหล่านั้นให้การยอมรับประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม

ตลอดจนกระบวนการข้อบังคับ และสิทธิส่วนบุคคลของระบอบดังกล่าว ประชาชนเหล่านี้มี
สมมติฐานว่า เสรีภาพทางการเมืองและการใช้รัฐเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นสิ่งไปด้วย
กันได้ มักเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมอเมริกาและในสังคมอื่น ๆ ที่จะมีสมมติฐานว่า ถ้าเรา
ประสบพบกับปัญหาใดปัญหาหนึ่ง เราต้องการทางให้รัฐบาลระดับสูงแบกรับภาระหรือเข้า
แทรกแซงปัญหานั้น เพราะรัฐบาลมีกลไกควบคุม เครื่องมือทางกฎหมายทรัพย์สินการการเงิน
และระบบตำรวจทหารเพื่อเป้าหมายที่ดี

ส่วนผู้สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงที่สุขขันธ์นั้น จะใช้วิธีการรัฐประหารหรือสงคราม
กองโจรเพื่อยึดรัฐ เมื่อพวกเขาควบคุมรัฐได้ บุคคลเหล่านี้ยากที่จะมีความยับยั้งชั่งใจในการใช้
สมรรถนะของรัฐ หรือเคารพกระบวนการประชาธิปไตย หรือเคารพสิทธิของบุคคลซึ่งไม่
เห็นด้วยกับตน ในทางตรงกันข้าม โดยทั่วไปไม่มีกระบวนการหรือข้อจำกัดใด จะได้รับการ
ยอมรับให้เข้ามาแทรกแซงภารกิจของพวกเขา อันได้แก่การเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างเบ็ดเสร็จ
โดยใช้อำนาจรัฐอย่างเต็มที่

ผลที่ตามมาของแนวทางทั้งสองนี้มีความแตกต่างกันอย่างมาก หากได้มีเพียงเล็กน้อย
ไม่ อย่างไรก็ตาม ทั้งสองแนวทางได้ทำให้อำนาจรัฐขยายตัวขึ้น ไม่มีแนวทางใดเลยที่เสริม
สร้างอำนาจให้แก่ประชาชน องค์ประกอบหลักที่ทำให้ทั้งสองแนวทางขาดความสมบูรณ์ก็คือ
การไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควรแก่ความต้องการของมนุษย์ทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้น มิใช่
แต่จำเพาะความต้องการทางกายภาพ เช่นอาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า และการปกป้องจาก
วัตถุภายนอกเท่านั้น มองในแง่การตอบสนองความต้องการทางกายภาพของมนุษย์แล้ว บาง
ครั้ง (แต่ไม่บ่อยนัก) บริการและการเปลี่ยนแปลงที่ได้มาโดยการแทรกแซงของรัฐนั้น ได้
ปรับปรุงขึ้นอย่างมาก ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดการก่อนหน้านี้
สิ่งนั้นไม่อาจมองข้ามได้ และเราก็ไม่ควรพอใจกับความยากจน ความอยุติธรรม และความ
ไม่เพียงพอในการจัดหาวัตถุที่จำเป็นสำหรับประชาชน แต่ประเด็นก็คือ ถึงแม้ว่าแผนการจัด
การกับปัญหานั้น ๆ โดยปฏิบัติการของรัฐ จะประสบผลสำเร็จในการแก้ไขบรรเทาปรากฏการณ์
ภายนอกของปัญหาเฉพาะอย่างแล้ว บางสิ่งบางอย่างที่ร้ายแรงยิ่งกว่านั้นอาจจะเกิดขึ้นโดยมิได้
ตั้งใจ นั่นคือ มีการกระทำมากเกินไปกว่านั้น ทำให้อำนาจที่แท้จริงของประชาชนและของสถา
บันเอกชนในสังคมเคลื่อนย้ายไปสู่กลไกรัฐ ดังนั้นประชาชนผู้ซึ่งอ่อนแอมากอยู่แล้ว จะ

อ่อนแอมากขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา และสถาบันเอกชนซึ่งเคยสามารถจำกัดอำนาจของผู้ปกครอง จะอ่อนแอลง โดยไม่มีการเสริมคลังอำนาจอื่น ๆ เป็นการทดแทนแต่อย่างใด

ยุทธศาสตร์การพึ่งพิงรัฐ (แทนที่จะใช้วิธีการและสถาบันอื่น) เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างที่ต้องการ ไม่เพียงแต่จะมีได้เสริมสร้างอำนาจให้แก่ประชาชนผู้ซึ่งอ่อนแออยู่แล้ว ยุทธศาสตร์เช่นนี้ยังมีส่วนสำคัญในการเพิ่มทวีการรวบอำนาจที่แท้จริงในรัฐมากยิ่งขึ้น ดังที่ได้กล่าวแล้ว สิ่งนี้อาจจะเอื้ออำนวยอย่างมากต่อพัฒนาการของเผด็จการ ไม่มีปฏิบัติการของรัฐอันใดที่จะมีส่วนเสริมสร้างประชาธิปไตยแม้กระทั่งภายในสถาบันทางเศรษฐกิจ ในขณะที่การควบคุมของชนชั้นนำ และการปราศจากการมีส่วนร่วมของแรงงานและผู้บริโภค นั้นเป็นคุณลักษณะของบรรษัทใหญ่ ๆ มาเป็นเวลาหลายทศวรรษ และเพิ่มทวีมากขึ้นในบรรษัทข้ามชาติ ปรากฏการณ์เหล่านี้ยังไม่ได้รับการแก้ไขโดยการแทรกแซงของรัฐ กฎระเบียบข้อบังคับของรัฐ และกรรมสิทธิ์ในสถาบันทางเศรษฐกิจ มิได้ลดขนาดการรวบอำนาจหรือการควบคุมของชนชั้นนำภายในสถาบันดังกล่าว ตรงกันข้ามการแทรกแซงของรัฐกลับทำให้ลักษณะทั้งสามประการนี้เพิ่มมากขึ้นภายในกิจการเฉพาะอย่าง และในระบบเศรษฐกิจโดยรวม วิธีแก้ไขที่นำมาใช้ตอบสนองของความต้อการทางเศรษฐกิจและสังคมที่แท้จริง ทำให้มีการเสริมสร้างอำนาจและเพิ่มการรวบอำนาจ โดยที่ในการจัดการด้านอื่น ๆ นั้น การควบคุมยังคงอยู่ห่างไกลจากเหล่าคนงาน ผู้บริโภคและผู้ชำนาญเฉพาะด้าน ประชาชนเหล่านี้มีส่วนร่วมน้อยลงทุกทีในสถาบันดังกล่าว แต่กลับกลายเป็น "คนงาน" "เจ้าหน้าที่" "ผู้บริโภค" และ "ลูกค้า" ที่อยู่ในอาณัติของผู้ที่ควบคุมสถาบันดังกล่าวยิ่งขึ้นทุกที และบุคคลเหล่านี้แหละที่ "รัฐ" ว่าจะใครควรอะไรไม่ควร

ในทางการเมือง การขยายตัวของ การรวบอำนาจ และการควบคุมของชนชั้นนำ มีความเกี่ยวข้องอย่างกว้างขวางกับการลดลงทางด้านขอบเขตคุณภาพ และประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชน และการควบคุมสถาบันทางการเมืองและนโยบายสาธารณะ การลดลงดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นจริงหรือเป็นเพียงภาพที่แลเห็นก็ได้ สิ่งนี้มักจะเกิดขึ้นควบคู่ไปกับการประณามการกระทำหรือสิ่งที่เป็นของท้องถิ่น และการยกเลิกสถาบันและการบริการระดับเล็ก โดยสิ้นเชิง เช่น โรงเรียน การขนส่งทางรถไฟ บริการสุขภาพ และที่ทำการไปรษณีย์ เป็นต้น ขยายกว้าง การที่รัฐมีอำนาจควบคุมเศรษฐกิจมากขึ้นมีผลอย่างมากต่อการขยายขนาด

ของรัฐ การขยายขนาดของสถาบัน การเพิ่มทวีการควบคุมของชนชั้นนำ การรวบอำนาจ การตัดสินใจ การเติบโตของระบบราชการ การเพิ่มอาณาเขตที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ หรืออยู่ในความใส่ใจของรัฐ และการพึ่งพิงอย่างสิ้นเรี่ยวสิ้นแรงของประชาชนที่เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามทฤษฎีและคำขวัญเกี่ยวกับการควบคุมอย่างประชาธิปไตยก็ยังได้รับการเชิดชูเห็นดี เห็นงามกันอยู่

อันตรายสำหรับอิสรภาพทางการเมือง

ยุทธศาสตร์เช่นนี้เป็นอันตรายต่ออิสรภาพทางการเมือง เท่า ๆ กับเป็นอันตราย ต่อความสามารถที่จะตอบสนองอย่างเพียงพอต่อความต้องการนานาประการของมนุษย์ ที่อยู่ นอกเหนือความต้องการทางกายภาพขั้นพื้นฐานสำหรับชีวิต ด้วยยุทธศาสตร์ดังกล่าวคลังอำนาจ นับวันจะอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐที่รวบอำนาจ หรือไม่ก็ถูกทำลายอย่างสิ้นเชิง ผลที่ตามมาโดยตรงก็คือ ส่วนที่เหลือของสังคมจะเริ่มอ่อนแอเมื่อเปรียบเทียบกับกลไกของรัฐ กระบวนการนี้สามารถดำเนินอย่างต่อเนื่องและเป็นวัฏจักร ในขณะที่สถาบันอิสระของสังคมและกลไก ของรัฐบาลในระดับล่างยังคงอ่อนแอลง การรวบอำนาจที่แท้จริงในมือของรัฐส่วนกลางจะ เพิ่มขึ้น สิ่งที่มาคือสมรรถนะของรัฐในการก่อความรุนแรงทางการเมืองที่ได้รับการเสริม สร้างจนเป็นสถาบัน (Institutionalized political violence) และระบบราชการมักจะขยายตัว เช่นกัน ผลก็คือความเข้มแข็งสัมพัทธ์และความเข้มแข็งสัมบูรณ์ของประชาชนจะลดลง ประชาชนเริ่มไร้อำนาจมากยิ่งขึ้น และตกอยู่ใต้การบงการและควบคุมของผู้ซึ่งบังคับบัญชาทั่วโลก รัฐ ถ้าปราศจากอิทธิพลอย่างใหม่ที่จะพลิกกระบวนการนี้กลับแล้ว การกระจายอำนาจอัน มิชอบจะดำเนินต่อไปอย่างทัพบทวิคุณ อำนาจของรัฐจะเติบโตใหญ่ ในขณะที่สมรรถนะของ ประชาชนในการลงมือกระทำการเพื่อปกป้องตัวเองกลับน้อยลงทุกที

เมื่อปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น ไม่ว่าใครก็ตามที่สามารถควบคุมกลไกรัฐได้ มักจะประสบความยุ่งยากน้อยมากในการควบคุมสังคมเพื่อจุดมุ่งหมายของตน สิ่งนี้จะเกิดขึ้น แม้เมื่อจุดมุ่งหมายเหล่านั้นมีความแตกต่างอย่างมากกับจุดมุ่งหมายของนักปฏิรูป หรือนักปฏิวัติ สังคมก่อนหน้านั้น ผู้ซึ่งเคยใช้รัฐที่รวบอำนาจเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์อย่างเพียงพอ ยิ่งกว่าและเพื่อสร้างสังคมที่ดีกว่ามาแล้ว กลไกรัฐซึ่งมีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะปลดปล่อย พวกเราให้เป็นอิสระนั้นยังเข้มแข็งเพียงพอที่จะกักขังเราไว้เยี่ยงทาสอีกด้วย

เมื่อใดที่คลังอำนาจต่าง ๆ ในสังคมอ่อนตัวลงหรือถูกทำลายไป เมื่อใดที่ระบบราชการถูกสถาปนาขึ้นและขยายตัว ประชาชนถูกทำให้ต้องพึ่งพิงรัฐในเรื่องสิ่งจำเป็นทางวัตถุ เมื่อใดที่ระบบตำรวจถูกรวมอำนาจและแพร่ขยาย ระบบทหารเติบโตใหญ่จนเป็นสถาบันที่แยกตัวจากส่วนอื่น ๆ ของสังคม และสามารถเป็นปฏิปักษ์ต่อประชาชนในประเทศของตน เมื่อนั้นกลไกรัฐก็พร้อมที่จะเป็นเครื่องมือทรงประสิทธิภาพของทรราช ตรงจุดนี้ รัฐอาจถูกใช้เพื่อจุดประสงค์ต่าง ๆ อย่างไม่รู้ความปรานี ผิดจากเป้าหมายเดิม และอาจจะถูกนำไปใช้เพื่อกดขี่ประชาชนแทนที่จะรับใช้ตามที่กล่าวอ้าง กลไกทางการเมืองนั้นอาจจะถูกผู้ยึดอำนาจภายในประเทศแย่งชิงไปจากผู้ปกครองที่ได้รับการเลือกโดยวิถีทางประชาธิปไตย รัฐในมือของคนผิดก็สามารถก่อให้เกิดอันตรายอย่างใหญ่หลวงได้ เพราะสามารถสร้างทรราช ก่อสงคราม สถาปนาหรือปกป้องการกดขี่ในสังคม การควบคุมความคิดของประชาชน และกระทำการล้างเผ่าพันธุ์ กลไกเช่นนี้เองก่อให้เกิดทรราชยุคใหม่ แบร์ทรองด์ เคอ ชูเวอเนล นักปรัชญาการเมืองชาวฝรั่งเศส มองประเด็นนี้อย่างแยบคายกว่าพวกเราส่วนใหญ่นัก

หากอีเลออร์ครองบัลลังก์สืบต่อจากมารีย์ เทเรซา (Maria Theresa) แล้ว มีใครบ้างที่คิดว่าเป็นเรื่องเป็นไปได้ที่เขาจะสามารถถอดอวราชแห่งราชที่ทันสมัยขึ้นมาได้มากมายเช่นนี้ ไม่ใช่ที่แจ่มชัดออกหรือว่า เขาต้องพบอาวุธเหล่านี้ในสภาพพร้อมจะใช้การได้แล้ว ซึ่งเราคิดไปในแนวนี้มากเท่าไร เราจึงมองเห็นปัญหาที่โลกตะวันตกเผชิญได้ชัดเจนเท่านั้น๒

แน่นอนว่ามีทางเป็นไปได้ที่พัฒนาการเช่นนั้นอาจจะไม่เกิดขึ้น รัฐอาจจะเปลี่ยนแปลงไปเพื่อจุดมุ่งหมายในทางเผด็จการ รัฐธรรมนูญ ข้อจำกัดทางกฎหมาย และประเพณีต่าง ๆ อาจได้รับการเคารพ อาจไม่มีวิกฤตการณ์ที่จะเอื้ออำนวยให้เกิดอสังวินม้าขาวในทางการเมือง ผู้นำกระหายอำนาจ หรือพรรคที่จะกอบกู้โลกสู่ศกพระศรีอารีย์ องค์ประกอบซึ่งบ่อนกั้นการเปลี่ยนไปเป็นทรราชนั้นสำคัญมาก และจะต้องไม่ถูกเพิกเฉยหรือถูกประเมินค่าต่ำอย่างใดก็ตามองค์ประกอบเหล่านี้จะต้องไม่ทำให้เราตายใจจนละเลยปัญหาทั้งกล่าว

วิธีดำเนินการและควบคุมรัฐนั้นมีมากมาย กระบวนการทางรัฐธรรมนูญแบบเสรีนิยม อาจจะมีข้อกำหนดอันชัดเจน ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกสรรบุคคลที่จะทำการตัดสินใจและให้การชี้นำในนามของรัฐ รัฐธรรมนูญและกฎหมายดังกล่าวอาจยังกำหนดขอบเขตจำกัดรัฐมิให้รุกรานเข้าไปในกิจกรรมหรือชีวิตของปัจเจกบุคคล หรือของสังคม และประกันเสรีภาพส่วนบุคคลจากการแทรกแซงของรัฐ แต่ระบบอื่นที่อยู่ในการควบคุมของ

กลไกรัฐไม่เพียงแต่อาจจะไม่มีกระบวนการ ข้อจำกัดและการรับประกันชั้นนี้ ระบบเหล่านี้ยังอาจปฏิเสธข้อจำกัดทั้งหมดเพื่อที่จะสนองวัตถุประสงค์ของผู้อุปถัมภ์อย่างเต็มที่ เหล่านี้อาจรวมถึงการขยายอำนาจและส่วนที่เป็นประโยชน์ของระบบ ปรับปรุงโครงสร้างของสถาบันของสังคม ถอนรากถอนโคนกลุ่มที่ไม่เป็นที่ต้องการ ขยับไล่ศัตรูต่างชาติ หรือแม้แต่สร้างธรรมชาติของมนุษย์ชั้นใหม่ ความแตกต่างระหว่างระบบซึ่งจำกัดการควบคุมที่เป็นจริงของรัฐและระบบซึ่งปฏิเสธข้อจำกัดเหล่านี้ เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง

การขยายตัวของอำนาจรัฐและการเพิ่มการรวบอำนาจและการควบคุมทั่วทั้งโลกนั้นได้ปรากฏขึ้นมากมาย แม้แต่ในสหรัฐ ฯ สิ่งนี้เป็นความจริงทั้ง ๆ ที่ระบบทางการเมืองเริ่มแรกนั้นถูกกีดกันขึ้นมาเพื่อให้มีการกระจายอำนาจ พร้อมกับที่มีกลไกรัฐอันอ่อนแอมาก ระบบการเมืองในอเมริกาเคยเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนมากของระบบสหพันธรัฐ* หลายระดับชั้น โดยมีรัฐบาลกลางที่อ่อนแอมาก โครงสร้างเช่นนี้สร้างขึ้นเพื่อทำให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดและเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายของทรราช ซึ่งเชื่อว่าเป็นธรรมชาติของรัฐบาลที่รวบอำนาจเต็มที่ ซึ่งมีสมรรถนะในการปราบปรามประชาชนด้วยความรุนแรง

แม้ว่าอันตรายอันเนื่องมาจากความอ่อนแอของสังคมและความเข้มแข็งของรัฐ จะไม่เกิดขึ้น อย่างน้อยที่สุด สังคมการเมืองดังกล่าว ก็มีได้เป็นประชาธิปไตยในทางปฏิบัติที่มีชีวิตชีวา ประชาชนยังคงเป็นผู้อยู่ในความอุปถัมภ์ของฝ่ายบริหารอย่างสงบนิ่ง โดยปราศจากชีวิตชีวาและการมีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตและสังคมของตนเอง

รัฐธรรมนูญเป็นประชาธิปไตยอันบอบบาง

เมื่อสังคมอ่อนแอและรัฐเข้มแข็ง กฎหมายและมาตรการทางรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมแต่ดั้งเดิม ก็ไม่เพียงพอที่จะป้องกันการทำลายรัฐธรรมนูญนี้ได้ ไม่อาจมีสิ่งใดที่จะรับประกันว่าการกระทำดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้น การสร้างกระบวนการเลือกตั้งและกระบวนการปกครองที่ยุติธรรมต่อทุกฝ่ายนั้นยังไม่เป็นการเพียงพอ เช่นเดียวกับการพยายามชักชวนองค์กรการเมืองทั้งหมดให้ยึดมั่นต่อหลักการและแนวปฏิบัติแบบประชาธิปไตย กฎหมายและข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ ก็ไม่เพียงพอที่จะกีดขวางบุคคลซึ่งมีเจตนาที่จะละเมิดกฎหมายและล้มล้างรัฐธรรมนูญได้

* ระบบที่ความรับผิดชอบส่วนใหญ่เป็นของท้องถิ่น โดยที่ส่วนกลางมีอำนาจเพียงเล็กน้อย (บ.ก.)

กรณีวอเทอร์เกตของรัฐบาล นิกสัน แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ระดับสูงของอเมริกา เจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่มีอยู่ และอ้างสิทธิที่จะกระทำเช่นนั้นเพื่อสนองเจตนารมณ์ของตน และแม้แต่เพื่อช่วงชิงชัยในกระบวนการเลือกตั้ง ดังนั้นข้อเสนอของสมาชิกผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาที่ให้ออกกฎหมายใหม่เพื่อห้ามปรามการกระทำเช่นนั้น ได้แสดงให้เห็นว่าพวกเขาไม่เข้าใจธรรมชาติและความหนักหน่วงของปัญหา นั่นคือ ทำอย่างไรจึงจะป้องกันคาร์ยีกอำนาจโดยบรรดามุคกอลซึ่งจงใจที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎ ทั้งที่เป็นพระราชบัญญัติและรัฐธรรมนูญ และมีเจตนาที่จะครอบงำการเลือกตั้ง เพื่อที่จะดำรงอยู่ในตำแหน่งต่อไป ดังนั้นบางสิ่งบางอย่างที่มากไปกว่ากฎหมายใหม่ ๆ สักฉบับ อาจเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อที่จะแก้ปัญหานี้

จะต้องทำให้เป็นไปไม่ได้ที่ใครจะทำตนเป็นทรราช หรือกวาดล้างสถาบันประชาธิปไตย หรือละเลยบัญชีทางมนุษยธรรมที่ต้องคำนึงถึง เพื่อทำการยึดและรักษาอำนาจการควบคุมที่เป็นจริงเหนือกลไกรัฐ หรือใช้วิธีการดังกล่าวในการควบคุมสังคมทั้งสังคม

กลไกรัฐที่เติบโตใหญ่อาจมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อประโยชน์ของทรราชด้วยวิธีต่าง ๆ ทั้งนี้ วิธีที่ ๑ การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันอาจจะไม่เกิดขึ้น แต่กลไกของรัฐบาลและของสังคมอาจจะตกอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวดและอย่างสิ้นเชิงของชนชั้นนำมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ และในทางปฏิบัติรัฐธรรมนูญจะแปรไปที่ละน้อยเพื่อกลายมาเป็นระบบอำนาจนิยมยิ่งขึ้น วิธีที่ ๒ บุคคลที่ได้รับเลือกขึ้นมาในตำแหน่งบริหารโดยวิถีทางรัฐธรรมนูญ เช่น ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี อาจจะเพิ่มพูนและขยายขอบเขตของรัฐธรรมนูญออกไปโดยเจตนา บุคคลเหล่านั้นอาจจะแก้กฎหมายหรือรัฐธรรมนูญ โดยอาจจะประกาศหรือไม่ประกาศภาวะฉุกเฉินก็ได้ และแล้วเขาอาจจะดำเนินการยึดอำนาจการบริหาร ในสหรัฐอเมริกา ภายในสภาพการณ์หนึ่ง ๆ สิ่งนี้อาจเกิดขึ้นได้โดยประธานาธิบดีที่มาจากกาเลือกตั้ง (ซึ่งอาจจะฉลาดและคึกคักยิ่งกว่าริชาร์ด นิกสัน) ผู้ซึ่งปรารถนาที่จะอยู่เหนือข้อห้ามตามรัฐธรรมนูญ และดำรงอยู่ในตำแหน่งโดยไม่มีโอกาสหลุดออกจากตำแหน่ง วิธีที่ ๓ พรรคการเมือง กลุ่มทหาร ตำรวจ หรือหน่วยข่าวกรอง หรือทั้งหมดรวมกัน ซึ่งอาจได้รับหรือไม่ได้รับการสนับสนุนจากต่างชาติ อาจกระทำการรัฐประหารปลดผู้ปกครองเดิมออก และสถาปนาตนเองขึ้นมาควบคุมกลไกรัฐ วิธีที่ ๔ การบุกรุกผู้รุกรานจากต่างชาติ ที่กระทำการอย่างสมฤทธิ์ผล อาจจะ

สถาปนาตนเองหรือหุ้นเชิดของตนขึ้นเป็นประมุขของรัฐในประเทศที่ถูกต้องครอง เพื่อวัตถุประสงค์ประ-
สงค์ของตนเอง

การผนวกระบบราชการ ตำรวจ คุก และกองกำลังทหารให้อยู่ภายใต้การบัญชาการ
ของบุคคลกลุ่มเดียว ย่อมทำให้เป็นไปได้ที่อำนาจรัฐที่ผนวกกันดังกล่าวจะเปลี่ยนบทบาทจาก
การรับใช้สมาชิกในสังคม กลายเป็นการควบคุม ปรามปราม และบางครั้งก็ก่อสงครามกับ
ประชาชนของตน ในยุคสมัยนี้รัฐมักจะเข้มแข็งกว่าสถาบันใดสถาบันหนึ่งของสังคม สังคมใด
ก็ตามที่เกิดอ่อนแอลงเนื่องจากถูกละเลย บันทอนหรือโจมตีโดยเจตนา หรือแม้แต่เป็นเพราะ
การขยายอำนาจการควบคุมสังคม เศรษฐกิจและกลไกรัฐบาลระดับล่างด้วยเจตนาดี ในสังคม
นั้นผู้ที่ควบคุมกลไกรัฐได้มักจะมีอำนาจรักษามันไว้ได้ด้วย และแล้วบุคคลเหล่านั้นก็จะใช้รัฐนั้น
ไปเพื่อจุดมุ่งหมายของตนเอง ทางเลือกเดียวที่สามารถสะกิดกันมิให้บุคคลเหล่านั้นประสบผล
สำเร็จได้ ก็เหมือนจะได้แก่เจตนาปรามและสมรรถนะในการทำสงครามกลางเมืองอย่างนอง
เลือด หรือไม่ก็ทำการต่อสู้โดยการไม่ให้ความร่วมมือของมวลชน การยึดกุมรัฐเป็นอันตราย
อย่างถาวรและเห็นได้ชัด คือสิ่งที่อาจเรียกว่าเป็นประชาธิปไตย เสรีภาพ และอิสรภาพ สังคม
ที่อ่อนแอที่เผชิญกับกลไกรัฐที่เข้มแข็งซึ่งควบคุมโดยผู้ปกครองที่กระหายอำนาจนั้นเป็นสังคมที่
อยู่ในอันตรายอย่างที่สุด

ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสังคม เนื่องจากการตอบสนองความต้องการของสังคม
และแก้ไขอาการเจ็บไข้ของสังคม ด้วยวิธีการขยายกลไกรัฐนั้น อาจอยู่ในอัตราที่สูงมากที่สุดทีเดียว
ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพประชาธิปไตยที่ลดลง ความแปลกแยกที่เพิ่มมากขึ้น ประชาชนรู้สึกไร้
อำนาจมากขึ้น ช่องทางที่ชนชั้นนำจะขยายการครอบงำ หรือแม้กระทั่งยึดอำนาจทางการเมือง
นั้น ดังนั้นผู้ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนยุทธศาสตร์ใหม่อย่างหน้ามือเป็น
หลังมือ แทนที่จะคึกคึกพึ่งแต่กลไกรัฐอย่างไม่รู้จักจบสิ้น เพื่อจัดทำสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ เพื่อ
แก้ไขสิ่งผิดให้ถูกต้อง และเพื่อสร้างสรรค์สังคมใหม่

เสริมสร้างอำนาจเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้

เมื่อพิจารณาถึงโศกนาฏกรรมในทศวรรษที่ผ่านมา และภัยอันตรายในอนาคต
เรามีความรับผิดชอบขั้นพื้นฐานอย่างน้อย ๓ ประการ ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติให้ลุล่วง ถ้าต้อง
การจะตอบสนองความต้องการของมนุษย์ให้พอเพียงกว่าที่เป็นอยู่ ๑) แก้ไขสิ่งผิดให้ถูกต้อง

ยกเลิกการกดขี่และสร้างสรรค์สภาพที่ดีสำหรับชีวิตมนุษย์ ๒) เสริมสร้างอำนาจภายในตัวเรา
เองเพื่อปลดปล่อยตนเองทั้งชีวิตด้านในและชีวิตทางสังคม ๓) ทำให้สังคมมนุษย์ปลดปล่อยพ้นจาก
ความรุนแรงทางการเมือง ซึ่งไม่เพียงแต่จะทำอันตรายและคร่าชีวิตประชาชนเท่านั้น แต่ยัง
นำมาซึ่งสมรรถนะที่ได้รับการเสริมสร้างขึ้นจนเป็นสถาบัน ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของปัญหา
ที่ร้ายแรงที่สุดของเรา ภารกิจดังกล่าวจะบรรลุได้ก็ต่อเมื่อเราไม่ย่ำรอยอดีตอีกต่อไป หากแสวง
หาวิถีทางใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในปัจจุบันและของประชาชนใน
สังคมอนาคต

เราจำเป็นต้องเข้าใจว่าทำไมการกระจายอำนาจอย่างมีขอบจะมีผลทำให้เกิดผลร้าย
แก่สังคม ซึ่งถูกคามอุดมคติที่ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมของเรายึดถือ เราจึงจำเป็นต้อง
เข้าใจว่าอะไรที่เป็นสาเหตุให้เกิดการกระจายอำนาจที่มีขอบ หากปราศจากความเข้าใจถึงสาเหตุ
ที่ก่อให้เกิดผลเหล่านี้แล้ว ยากที่เราจะสามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ ในทำนองเดียวกัน ถ้าเรา
ต้องการมีสมรรถนะเพื่อให้การกระจายอำนาจในสังคมเป็นไปอย่างเท่าเทียมกันยิ่งขึ้นแล้ว เรา
จำเป็นต้องพิจารณาอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้นว่า องค์ประกอบใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ
ที่แท้จริงในหมู่ประชาชนและสถาบันต่าง ๆ

การกระจายอำนาจอื่นไม่เท่าเทียมกันอย่างมาก อาจมีผลมาจากองค์ประกอบต่าง ๆ
องค์ประกอบ ๒ ประการซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดคือ ประเภทของกลุ่มที่ใช้อำนาจ
และประเภทของอำนาจที่ใช้ บางครั้งประเภทของอำนาจมีอิทธิพลอย่างมาก หรืออาจจะเป็นตัว
กำหนดประเภทของกลุ่มที่ใช้อำนาจอย่างที่เรามักคาดคิด เราจะพิจารณาเรื่องนี้กันอย่างละเอียด
ต่อไป ในบทนี้ ทั้งประเภทของอำนาจและประเภทของกลุ่มที่ใช้อำนาจ มีความสัมพันธ์กับ
ประเภทของการลงทัณฑ์ขั้นสุดท้าย ซึ่งถูกใช้ในฐานะที่มาแห่งอำนาจ ดังนั้นเรื่องการลงทัณฑ์
จึงจำเป็นต้องได้รับความสนใจอย่างมาก ทุกครั้งที่มีการพิจารณาถึงวิธีบรรดการเปลี่ยนแปลง
สังคมที่ยอมรับได้ และวิธีแปรอุดมคติให้มีผลในทางปฏิบัติยิ่งขึ้นในชีวิตทางสังคมและการเมือง

การลงทัณฑ์และสังคม

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการเลือกสรรสมาชิกของกลุ่มผู้ปกครอง และ
สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลนั้น มิได้เป็นตัวกำหนดชี้ขาดการกระจายอำนาจที่แท้จริงในระบบการ

เมือง และยังมีอิทธิพลน้อยลงไปอีกในสังคมการเมืองโดยรวม อีกทั้งจำนวนและพลังของคลังอำนาจในสังคมเพียงอย่างเดียว ก็มิได้เป็นตัวกำหนดการกระจายอำนาจที่แท้จริงนั้น ถึงแม้ว่าจะมีความสำคัญอยู่ที่ตาม ประเภทของการลงทัณฑ์ขั้นสุดท้ายก็สามารถช่วยได้อย่างมาก ในการกำหนดการกระจายอำนาจแท้จริงในสังคมด้วย

เป็นที่เห็น ได้ชัดว่าการลงทัณฑ์นั้นเป็นที่มาแห่งอำนาจทางการเมืองที่สำคัญ^{๕๕} ทั้งนี้ก็เพราะการลงทัณฑ์คือความรุนแรงทางการเมืองที่ได้รับการเสริมสร้างขึ้น จนเป็นสถาบันนั้น เป็นเงื่อนไขอันจำเป็นสำหรับปัญหาร้ายแรงต่าง ๆ เช่นปัญหาเผด็จการ การทำสงครามล้างเผ่าพันธุ์ การทำสงคราม และระบบการกดขี่ทางสังคม เราต้องให้ความสนใจอย่างมากพอ ต่อผลกระทบที่เป็นไปได้ของการลงทัณฑ์ในแบบต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อการกระจายอำนาจที่แท้จริงในระบบสังคมและการเมือง การที่ในอดีตเราไม่ให้ความสนใจในประเด็นดังกล่าว อาจเป็นสาเหตุสำคัญทำให้เราไม่อาจแก้ปัญหาร้ายแรงดังกล่าวได้

สังคมทุก ๆ สังคมจำเป็นต้องมีการลงทัณฑ์* ไม่ประเภทใดก็ประเภทหนึ่ง การลงทัณฑ์ในที่นี้หมายถึงการลงโทษ การกักตุน และวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการลงโทษ ขัดขวาง หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล กลุ่ม สถาบัน หรือรัฐ ในกรณีภายในประเทศ การลงทัณฑ์ถูกใช้เพื่อดำรงรักษาเสถียรภาพและระเบียบในยามที่ประสบกับพฤติกรรมต่อต้านหรือคุกคามทำร้าย เพื่อกำราบให้กลุ่มได้บังคับบัญชาอยู่ในอำนาจ ตลอดจนเพื่อต่อต้านการทำลายต่อระบบที่สถาปนาตั้งมั่น เพื่อก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในอย่างรุนแรง และเพื่อให้ผู้คนคล้อยตามพฤติกรรมอันเป็นที่ยอมรับได้ตามมาตรฐานค่าสุด ซึ่งสังคมกำหนดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อการบังคับควบคุมตามปกติได้ประสบกับความล้มเหลว สำหรับกรณีภายนอกประเทศนั้น การลงทัณฑ์ถูกใช้เพื่อต่อต้านฝ่ายตรงข้ามที่ไม่เป็นที่ปรารถนา และเพื่อขจัดการคุกคามและการโจมตีจากภายนอก ดังนั้นการลงทัณฑ์จึงถูกใช้ในฐานะวิธีการสุดท้ายที่จะใช้อำนาจในความขัดแย้งที่แหลมคม (ไม่ว่าจะเป็นการบ่อนก้นหรือการโจมตี) ซึ่งมีได้รับการแก้ไขภายใต้เงื่อนไขที่ยอมรับได้ ประชาชนและสถาบันจึงใช้การลงทัณฑ์เพื่อสร้างแรงกดดันและความขัดแย้ง การลงทัณฑ์อาจจะอยู่ในรูปแบบที่รุนแรงหรือไร้ความรุนแรงก็ได้

* ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการลงทัณฑ์ ดู Gene Sharp, *Social Power and Political Freedom* (Boston: Porter Sargent, 1980) Chapter nine "Seeking a Solution to the Problem of War," Chapter Eleven, "The Societal Imperative"

การลงทัณฑ์ชนิดต่าง ๆ และผลที่ตามมาอย่างเป็นระบบ

คนทั่วไปมิได้มองว่าการลงทัณฑ์มีผลกระทบทางการเมืองและสังคม นอกเหนือจากที่มีอิทธิพลเฉพาะหน้าต่อบุคคล สภาพการณ์ของสังคม และวัตถุประสงค์ในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ธรรมชาติของการลงทัณฑ์ขั้นสุดท้ายที่สังคมหนึ่ง ๆ ใช้อยู่ ไม่ว่าจะในรูปแบบที่รุนแรงหรือไร้ความรุนแรงนั้น ไม่มีใครมองว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการกำหนดคุณลักษณะอันคงทนยาวนานของสังคม รวมถึงสถาบันของสังคม และการกระจายอำนาจที่แท้จริงภายในสังคมด้วย บางครั้งมีการให้ความสนใจกับอิทธิพลของระบบทหารและสงครามที่มีต่อการรวบรวมอำนาจทางการเมือง * หรือแม้แต่ผลกระทบของมันต่อการสร้างสรรค์ หรือการเจริญเติบโตของรัฐในฐานะสถาบันที่มีลักษณะพิเศษ อย่างไรก็ตามประชาชนส่วนมากมักจะมีสมมติฐานว่า เนื่องจากความรุนแรงเท่านั้นที่เป็นการลงทัณฑ์ขั้นสุดท้ายที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นสิ่งที่ดีที่สุดในที่ใดที่ใครคนใดคนหนึ่งจะกระทำได้เมื่อเผชิญกับแรงกดดันเช่นนั้นก็คือ การใช้มาตรการปรับปรุงเพื่อจำกัด ทำให้โอนอ่อนตาม หรือควบคุมการใช้ความรุนแรงดังกล่าวให้อยู่ในขอบเขต มาตรการดังกล่าวได้แก่ข้อห้ามและกระบวนการทางกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ส่วนผลทางการเมืองที่ตามมาเนื่องจากการพึ่งพิงการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง หรือโอกาสความเป็นไปได้ที่จะใช้การลงทัณฑ์แบบอื่นที่มีประสิทธิภาพมากกว่านั้น ยังไม่ได้รับการสำรวจมากไปกว่านี้

อย่างไรก็ตาม ความเชื่อมั่นอย่างกว้างขวางในการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงนั้นถูกท้าทายมากยิ่งขึ้น ด้วยข้ออ้างที่ว่า การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงนั้นได้สร้างหรือเพิ่มทวีปัญหาที่รุนแรงขึ้นมากมาย ตัวอย่างเช่น ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ให้เหตุผลว่า ๑) สมรรถนะในการทำลายล้างของการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงได้มาถึงจุดที่ไม่สามารถยอมรับได้ ๒) ยังไม่มีการค้นพบวิธีการที่น่าพอใจที่จะจัดการกับความรุนแรงทางการเมืองชนิดต่าง ๆ เช่น การก่อการร้าย สงครามล้างเผ่าพันธุ์ และอาวุธยุทโธปกรณ์นิวเคลียร์ ๓) การใช้ความรุนแรงต่อสู้กับฝ่ายตรงข้ามซึ่งมีสมรรถนะทางด้านความรุนแรงที่เหนือกว่าอย่างต่อเนื่อง มักจะบีบบังคับให้กลุ่มของตนเองยอมจำนน ทำลายล้างตนเอง หรือไม่ก็บั่นทอนทั้งสองฝ่าย และ ๔) การที่สังคมใช้การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงทางการเมืองปรากฏว่า ในระยะยาวได้ก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ต่อโครงสร้างของสังคม ที่กล่าวมานี้เป็นเพียงตัวอย่างของข้อโต้แย้งต่าง ๆ ซึ่งทำให้การตรวจสอบเป็นสิ่งที่จะต้องทำ

จนกระทั่งบัดนี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับกันว่า ธรรมชาติของการลงทัณฑ์ขั้นสุดท้ายที่
สังคมหนึ่ง ๆ ใช้นั้น อาจกำหนดธรรมชาติของสังคมนั้น เป็นที่เห็นได้ชัดว่าการลงทัณฑ์
มิใช่ว่าจะเป็นอย่างองค์ประกอบเดียวที่มีอิทธิพล และมันจะมีอิทธิพลกำหนดสังคมและระบบการ-
เมืองได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับกรณี อย่างไรก็ตาม ธรรมชาติของการลงทัณฑ์เหล่านั้น
อาจมีความสำคัญในการกำหนดสังคมมากยิ่งขึ้นกว่าองค์ประกอบใด ๆ ซึ่งรวมถึงทั้งในเรื่อง
ความคิดและเศรษฐกิจ

การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงและการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงนั้น ดูเหมือนจะ
ให้ผลที่แตกต่างกันอย่างมากในการกำหนดธรรมชาติของสังคม ตลอดจนการกระจายอำนาจที่
แท้จริงภายในสังคมนั้นและลักษณะของระบบการเมือง การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงที่ได้
รับการเสริมสร้างขึ้นจนเป็นสถาบันนั้น ดูเหมือนจะเป็นสาเหตุให้มีการรวมอำนาจที่แท้จริงมาก
ยิ่งขึ้น สิ่งนี้ปรากฏในรูปการรวมอำนาจมากขึ้นในการตัดสินใจ ในโครงสร้างของระบบ
การเมือง และในการควบคุมสมรรถนะในการลงทัณฑ์ ในทางตรงกันข้าม การลงทัณฑ์โดย
ไร้ความรุนแรงดูเหมือนจะเป็นสาเหตุให้มีการกระจายอำนาจที่แท้จริง สิ่งนี้ปรากฏในรูปการ
กระจายอำนาจในการตัดสินใจ ในโครงสร้างของสังคมโดยรวมเช่นเดียวกับในระบบการเมือง
และในการควบคุมสมรรถนะในการลงทัณฑ์ โดยที่อำนาจการควบคุมดังกล่าวอาจอยู่ในมือของ
สมาชิกในสังคมซึ่งเข้าใจมานานว่าตนเองนั้นไร้อำนาจ ถ้าเป็นความจริง การเลือกว่าจะใช้
การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงหรือการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงนั้น จะมีผลตามมาในระยะ
ยาวอย่างลึกซึ้งต่อสังคมนั้น

อย่างไรก็ตาม ประชาชนส่วนมากไม่มีปัญหาว่าจะเลือกการลงทัณฑ์ขั้นสุดท้ายชนิด
ใด สมมติฐานทั่วไปมีว่า การลงทัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพและจริงจังที่สุดนั้น จะต้องกระทำด้วย
ความรุนแรงเท่านั้น การลงทัณฑ์ขั้นสุดท้ายนั้น มักจะเข้าใจกันว่าเป็นความรุนแรง ซึ่งเป็น
ประโยชน์ทั้งแก่กลไกรัฐและประชาชน กับนักปฏิวัติ อีกทั้งการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงนี้
ยังเชื่ออีกว่าเป็นหนทางสุดท้ายของประชาชนในการที่จะบรรลุสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เรามักจะไม่สังเกต
ว่าการลงทัณฑ์แบบอื่นที่ไม่ใช่ความรุนแรงนั้น มีอยู่อย่างแพร่หลาย ทั้งไม่เคยพิจารณาว่ามัน
ควรเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ในการตอบสนองความจำเป็นทางด้านการลงทัณฑ์ เพื่อ
จุดมุ่งหมายที่อำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ ซึ่งต่างจากการลงทัณฑ์อย่างอื่นที่ทำร้ายและกดขี่มนุษย์

สมมติฐานเหล่านี้และการรับรู้ความเป็นจริงทางการเมืองในลักษณะดังกล่าว ทำให้ไม่สู้มีการ
ตั้งคำถามว่า การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงและการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงนั้น อาจก่อให้เกิด
เกิดผลกระทบที่ต่างกันในด้านโครงสร้างและลักษณะของสังคมโดยรวม

ปัญหาการปลดปล่อยด้วยความรุนแรง

ในช่วงศตวรรษต้น ๆ เมื่อประชาชนต้องเผชิญกับผู้ปกครองที่กดขี่ ประชาชนที่
ที่ติดอาวุธด้วยความรุนแรง มีโอกาสที่จะชนะโดยใช้การปฏิวัติมวลชนด้วยความรุนแรง หรือ
ทำสงครามกลางเมืองโดยใช้ยุทธวิธีแบบเดิม ๆ คาร์ล มานไฮม์ (Karl Mannheim) นักสังคม
วิทยาการเมืองชาวเยอรมันกล่าวว่า ธรรมชาติของอาวุธก่อนศตวรรษที่ ๒๐ นั้น สามารถแพร่
กระจายอำนาจในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังกล่าวอีกว่าสิ่งนี้เป็นหัวใจของการพัฒนา
ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย

ความล้มเหลวของการสร้างประชาธิปไตย ซึ่งเกิดขึ้นในศตวรรษที่ ๑๘ และ ๑๙ อยู่ตรงข้อเท็จจริงธรรมดา ๆ ที่
ว่า คน ๆ หนึ่งหมายถึงบนหนึ่งกระบอก การต่อต้านของบัจเจมคคค ๑,๐๐๐ คน หมายถึงบน ๑,๐๐๐
กระบอก^๔

หลักประกันการสร้างประชาธิปไตยโดยทั่วไปในศตวรรษที่ผ่านมา มิได้อยู่ที่ระบบอุตสาหกรรมเพียงเท่านั้น
แต่ยังอยู่ที่การเกณฑ์ทหารทั่วประเทศ ซึ่งอาจเป็นทางนำไปสู่การจลาจลลุกฮือของประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะ
หลังจากแพ้สงคราม^๕

ดังนั้น สมรรถนะของราษฎรในการจัดการกับผู้ปกครองภายในประเทศที่กระทำ
ทารุณกรรมต่อประชาชน หรือจัดการกับผู้กรรณต่างชาติจึงมีอยู่มากทีเดียว สิทธิของมนุษย์
แต่ละคนที่จะติดอาวุธสงครามได้ จึงถือว่ามี ความเกี่ยวพันอย่างสำคัญกับการปกป้องรักษาเสรีภาพ
และการควบคุมผู้ปกครองโดยประชาชน ตัวอย่างเช่นประเทศสวีตมีประเพณีที่ถือปฏิบัติกัน
จริงจังว่า แต่ละบ้านจะต้องมีปืนยาวไรเฟิลเหนือเตาผิงในบ้าน และชาวอเมริกันสมัยอาณานิคม
หรือเมื่อได้รับเอกราชใหม่ ๆ ก็ยืนยันในสิทธิของพลเรือนที่จะพกอาวุธ

ในหลายทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้น ในเรื่องอาวุธที่ใช้เมื่อ
เกิดความขัดแย้งที่รุนแรง ตลอดจนในเรื่องเทคโนโลยีการขนส่งสื่อสาร และการจัดระเบียบ
ทางการเมือง สมรรถนะในการใช้อำนาจทางการทหารถูกรวมศูนย์อยู่ในมือของผู้ปกครอง
ปรากฏการณ์ดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะรื้อฟื้นการกระจายอำนาจให้กลับมามีอยู่ในสภาพที่คล้ายช่วง
ก่อนการสร้างประชาธิปไตยที่ได้กล่าวถึงไปแล้ว มานไฮม์เขียนไว้ว่าในสังคมบางแห่งแต่ก่อน
นี้ หากคนส่วนน้อยสามารถมีอำนาจควบคุมเครื่องมือแห่งอำนาจทางการทหารได้ พวกเขา

ย่อมสามารถผูกขาดอำนาจที่แท้จริงในสังคมนั้น ในทัศนะของเขา แต่ก่อนนั้นปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้ภายใต้สภาพการณ์บางอย่าง แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอาวุธเทคโนโลยี และการจัดระเบียบทางการเมือง บัณฑิตปรากฏการณ์เช่นนี้เกือบจะเกิดขึ้นได้ทั่วไปในที่ทุกแห่ง สิ่งสำคัญที่สุดจึงมิใช่จำนวนประชาชนที่เต็มใจจะต่อสู้ในสงครามกลางเมือง หรือการลุกฮือของมวลชนด้วยความรุนแรง หรือในสงครามต่อต้านผู้รุกราน อาวุธที่ใช้ต่างหากที่สำคัญที่สุด อาวุธเหล่านี้โดยปกติถูกรวมอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้การควบคุมของผู้ปกครอง มานไฮม์ได้กล่าวไว้ใน ค.ศ. ๑๙๔๔ ว่า ดังนั้น “ในความขัดแย้งทางการเมืองที่ซับซ้อนในอนาคตก่อนใกล้นี้ สิ่งสำคัญที่สุดจะต้องอยู่ที่การรวมศูนย์เครื่องมือแห่งอำนาจทางการทหาร”^๖ นี่หมายความว่า การกบฏด้วยวิธีรุนแรงตามแบบเดิมนั้น ได้กลายเป็นซากของแบบแผนวิธีการสมัยเก่าเมื่อครั้งที่เทคโนโลยีทางการทหาร และการจัดระเบียบทางการเมืองยังอยู่ในช่วงต้น ๆ เป็นซากซึ่งแทบไม่มีอะไรสัมพันธ์กับสภาพความเป็นจริงทางการทหารและการเมืองในปัจจุบัน “วิธีการปฏิวัตินั้นล่าช้ากว่าวิธีการปกครองมาก เครื่องกีดขวางซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการปฏิวัตินั้น เป็นวัตถุโบราณที่สืบทอดมาแต่สมัยที่มันยังมีไว้สกัดกั้นทหารมา”^๗

เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์นี้ กลุ่มต่างๆ ที่ปรารถนาที่จะชักผู้ปกครองที่ไม่เป็นที่นิยม ได้เปลี่ยนไปใช้วิธีอื่นๆ แทนการปฏิวัติมวลชนด้วยความรุนแรง และการทำสงครามกลางเมืองโดยใช้ยุทธศาสตร์แบบเดิม ทางเลือกเหล่านี้ซึ่งได้รับการพัฒนาสูงขึ้นกว่าแต่ก่อนมากนัก ทั้งในด้านการใช้และความซับซ้อน ก็คือการรัฐประหาร สงครามกองโจร และการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง ก่อนที่ปรากฏการณ์ดังกล่าวจะพัฒนาอย่างเต็มที่นั้น มานไฮม์ได้ทำนายไว้ว่าการรวมศูนย์อำนาจทางการทหารนั้นจะ “ติดตามมาด้วยยุทธศาสตร์การปฏิวัติแบบใหม่”^๘ ความสนใจและการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์เหล่านี้ได้เพิ่มขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองต่างๆ กัน สิ่งนี้ยังเป็นจริงในกรณีรัฐประหารและสงครามกองโจร ทั้งกลุ่มที่ทำการปฏิวัติและรัฐบาลที่สถาปนาขึ้น รวมถึงกลุ่มต่างๆ ในสหภาพโซเวียตและสหรัฐฯ ได้ให้ความสนใจอย่างแข็งขันแก่วิธีการทั้งสอง เพื่อพัฒนาเป้าหมายของนโยบายต่างประเทศของตน ผู้ที่กระทำการรัฐประหารได้ยอมรับการรวบอำนาจอาวุธ แต่ก็พยายามควบคุมระบบอาวุธดังกล่าวพร้อมกับส่วนอื่นๆ ของรัฐอย่างรวดเร็ว ในอีกทางหนึ่ง นักรบกองโจรได้ผนวกการต่อสู้ทางการเมืองเพื่อช่วงชิงความภักดี และความร่วมมือของประชาชนเข้ากับยุทธวิธีทางการเมือง

ทหารนอกแบบ (อย่างน้อยที่สุดยุทธศาสตร์เหล่านี้ก็ถูกใช้ในระแวกแรกของการต่อสู้ จนกระทั่ง กองโจรนั้นสามารถสะสมอาวุธทางการทหารได้อย่างเพียงพอ และสามารถควบคุมกองทัพไปสู่ การทำสงครามตามแบบได้)

ข้อจำกัดของรัฐประหาร

การรัฐประหาร อันเป็นการยึดอำนาจรัฐอย่างรวดเร็ว จากผู้ปกครองกลุ่มเดิม นั้น ดูเหมือนจะมีข้อได้เปรียบหลายอย่าง เพราะมันหลีกเลี่ยงการต่อสู้ที่ยืดเยื้อและความเสียหายอย่าง ใหญ่หลวง เมื่อใดที่สามารถควบคุมรัฐได้ กลไกรัฐพร้อมทั้งระบบราชการตำรวจ และกลไก ทางการทหารก็สามารถนำมาใช้ได้อย่างจริงจัง เพื่อรักษาอำนาจการควบคุมประชาชนและสังคม นอกจากผู้สนับสนุนรัฐประหารอย่างแข็งขันแล้ว ทุกคนที่ต้องการเพียงแค่หลีกเลี่ยงสงคราม กลางเมืองที่ยืดเยื้อก็มักจะยอมจำนนต่อระบบใหม่ หากมีเพียงแต่ผู้ร่วมก่อการ กองทหารและกึ่ง ทหารจำนวนไม่มากนัก ประกอบกับการยอมจำนนอย่างกว้างขวางของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ระดับล่างและประชาชนทั่วไป เท่านั้นก็เพียงพอที่จะทำให้รัฐประหารประสบผลสำเร็จ อย่างไรก็ตาม การทำรัฐประหารก็มีได้เป็นกลไกในการเสริมสร้างอำนาจให้แก่ประชาชนอยู่นั่นเอง

เมื่อประสบผลสำเร็จ รัฐประหารนั้นจะสถาปนาผู้ปกครองใหม่ซึ่งอาจเป็นบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ทำการบังคับบัญชาตลอดรัฐ ผู้ปกครองนี้อาจจะใช้หรือไม่ใช้อำนาจนั้นด้วย ความมุ่งมั่นซึ่งใจยิ่งกว่าหรือด้วยวัตถุประสงค์ที่ต่างจากผู้ปกครองคนเก่าก็ได้ การรัฐประหาร อาจะเกิดหรือมิได้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน หรือหลังจากที่ประชาชนแสดงความไม่พอใจผู้ปกครอง คนก่อนก็ได้ การทำรัฐประหารอาจจะเกิดขึ้นโดยขัดกับความปรารถนาของประชาชน และ สถาปนาระบบอบปกครองที่เป็นเผด็จการยิ่งขึ้นก็ได้ ระบบอบปกครองที่ได้อำนาจมาด้วยการรัฐ ประหารจะยังคงขึ้นอยู่กับความรุนแรงทางการเมืองที่ได้รับการยอมรับจนเป็นสถาบัน เพื่อ การดำรงอยู่ของตัวระบบเอง และเพื่อการลงทัณฑ์ขั้นสุดท้าย รัฐประหารทำให้การรวบ อำนาจที่แท้จริงในทางการเมืองและการทหาร ดำเนินต่อไป หรืออาจจะเพิ่มขึ้น ยิ่งกว่าที่จะ กระจายอำนาจไปทั่วทั้งสังคม วิธีการนี้มีคุณสมบัติลักษณะซึ่งจะเอื้อโดยธรรมชาติให้ประชาชน ควบคุมผู้ปกครองมากขึ้น หรือเสริมสร้างอำนาจแก่ประชาชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ใน ทางตรงกันข้าม แนวโน้มที่เป็นไปได้มากก็คือ ทำให้การรวบอำนาจที่แท้จริงในมือของผู้ดำรง ตำแหน่งผู้ปกครองนั้นดำเนินต่อไป

การรวบอำนาจเนื่องจากสงครามกองโจร

สงครามกองโจร^{๑๐} มีความแตกต่างจากรัฐประหารหลายอย่าง และมีความหลากหลายมาก สงครามกองโจรต้องการการสนับสนุนอย่างมากจากประชาชนพลเรือน ในช่วงระยะแรกๆ สงครามกองโจรนั้นโดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับนักรบกลุ่มเล็กๆ ซึ่งใช้ยุทธวิธีเข้าตีแล้วหนี ในลักษณะที่ไม่รวมศูนย์อย่างเห็นได้ชัด ดังนั้น บางคนจึงคิดว่าสงครามกองโจรจะสามารถเสริมสร้างอำนาจให้แก่ประชาชน และกระจายอำนาจที่แท้จริงในสังคมได้ ผลดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นได้ในช่วงแรกๆ แต่แม้กระนั้นในช่วงนี้เองก็เป็นการง่ายที่จะพุดถึงมันเกินจริงไปบ้าง

ผลลัพธ์ในระยะยาวจะรวบอำนาจที่แท้จริงไว้ในมือของระบอบปกครองอย่างเห็นได้ชัด ถ้าการต่อสู้แบบกองโจรล้มเหลว ระบอบปกครองเก่าจะถูกบีบบังคับให้กลายมาเป็นเผด็จการ และเข้มงวดกวัดขั้นมากยิ่งขึ้นในการต่อสู้ทางการทหารเพื่อต่อต้านผู้โจมตี ถ้ากองโจรประสบความสำเร็จ ในช่วงหลังของการต่อสู้ทางการทหาร เมื่อสมรรถนะทางการทหารของกองโจรมีเพิ่มขึ้น ทั้งในแง่จำนวนทหาร อาวุธ และการจัดองค์การรวมศูนย์ สงครามกองโจรจะแปรเปลี่ยนไปเป็นกองทหารตามแบบ ซึ่งสามารถทำสงครามและพิชิตข้าศึก ยึดพื้นที่อาณาบริเวณและยึดครองเมือง เหมาะเจอตุงเขียนถึง "ภารกิจทางยุทธศาสตร์อันยิ่งใหญ่ เพื่อพัฒนาสงครามกองโจรเป็นสงครามเคลื่อนที่"

สงครามกองโจรจะไม่อยู่ในสภาพเดิมตลอดไปในสงครามอันโหดเหี้ยมและยาวนานนี้ แต่จะยกระดับสูงขึ้น และพัฒนาไปเป็นสงครามเคลื่อนที่ ดังนั้นบทบาททางยุทธศาสตร์ของสงครามกองโจรจึงมี ๒ ด้านคือ ทั้งสนับสนุนสงครามเต็มรูป และกลายสภาพไปเป็นสงครามเต็มรูป^{๑๑}

ระยะสุดท้ายของสงครามกองโจรที่สัมฤทธิ์ผลนั้นคือสงครามแนวหน้าตามแบบอย่างที่ปรากฏในเวียดนาม สิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการพัฒนาและขยายสถาบันทางทหารที่จัดตั้งขึ้นอย่างมีระเบียบวินัย การขยายตัวดังกล่าวยังจะดำเนินต่อไปหลังจากประสบผลสำเร็จในการต่อสู้ศัตรู แม้จะมีการจัดโครงสร้างในรูปแบบใหม่ นั้นหมายถึงการสร้างระบบทหารที่ยั่งยืนและทรงอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับสถาบันอื่น ๆ ในสังคม และกลไกอื่น ๆ ของระบบการเมือง มันกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะของสังคมใหม่ในการก่อความรุนแรงทางการเมืองที่กลายเป็นสถาบัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และปกป้องตนเองจากการโจมตีทั้งภายใน

และภายนอก ดังนั้นสถาบันทางทหารจึงสามารถสร้างแรงกดดันที่เป็นจริง สามารถควบคุม และแม้แต่สามารถที่จะยึดกุมรัฐอย่างฉับพลัน ด้วยการทำให้รัฐประหารหลังได้ชัยชนะ

ผลลัพธ์ประการหนึ่งที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ภายหลังที่สงครามกองโจรประสบผลสำเร็จก็คือ สถาบันทางทหารที่ทรงอำนาจยิ่งกว่าสถาบันพลเรือนในสังคมจะเกิดขึ้นมาภายหลังการปฏิวัติ เป็นสถาบันที่ทรงพลังยิ่งกว่าที่ผู้ก่อกบฏคนเก่ามี ดังได้กล่าวไว้ในบทก่อน ๆ ความรุนแรงทางการเมืองที่กลายเป็นสถาบันที่เพิ่งเกิดขึ้นนั้น สามารถที่จะนำไปใช้เพื่อจุดมุ่งหมายใหม่ ซึ่งมีใช้เป้าหมายเดิมของมัน จุดมุ่งหมายใหม่ อาจจะรวมถึงการก่อกบฏประชาชนเพื่อรับใช้ระบอบปฏิวัติใหม่ หรือรับใช้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งได้ยึดกุมหรือควบคุมรัฐ ไม่ว่าในกรณีใด ๆ สมรรถนะในการต่อสู้ที่แท้จริงบังคับได้รวมศูนย์อยู่ในสถาบันใดสถาบันหนึ่งของรัฐ แทนที่จะกระจายไปสู่ประชาชนทั่ว ๆ ไป การต่อสู้แบบกองโจรอย่างอื่น ๆ เพื่อต่อต้านการก่อกบฏของระบอบปกครองใหม่ ก็จะต้องใช้เวลาอย่างมาก และมักจะก่อให้เกิดความสูญเสีย และการทำลายล้างสังคมอย่างมหันต์เช่นเดียวกับสงครามกองโจรส่วนใหญ่ นอกจากนี้ที่ประชาชนยังคงมีความเชื่อว่า อำนาจนั้นจะได้มาก็ด้วยความรุนแรง ประชาชนจะตระหนักว่าตนเองนั้นไร้ซึ่งอำนาจ เมื่อเทียบกับรัฐใหม่ ซึ่งมีสมรรถนะเพิ่มขึ้นในการก่อความรุนแรงทางการเมืองที่ได้รับการยอมรับจนเป็นสถาบัน ดังนั้นจึงไม่อาจกล่าวได้ว่า สงครามกองโจรช่วยเพิ่มอำนาจให้แก่ประชาชนในระยะยาว ยิ่งการลดการพึ่งพิงความรุนแรงทางการเมืองที่กลายเป็นสถาบันด้วยแล้ว ไม่ต้องพูดถึงเอาเลย

ดังนั้น ทั้งรัฐประหารและสงครามกองโจรจึงเป็นความรุนแรงทางการเมืองประเภทหนึ่ง ซึ่งได้กลายเป็นสถาบัน และในระยะยาวจะรวบรวมอำนาจที่แท้จริงไว้ในมือของผู้ปกครอง คนใดก็ตามที่สามารถควบคุมกลไกรัฐ อัลดัส ฮักซเลย์ (Aldous Huxley) ได้กล่าวว่า

การปฏิวัติด้วยความรุนแรงมิได้มีผลในการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในความสัมพันธ์ของมนุษย์ มันมีผลเพียงต่อความสัมพันธ์เดิมอันเลวร้าย ระหว่างผู้กดขี่กับผู้ถูกกดขี่ หรือระหว่างทรราชที่ไร้ความรับผิดชอบกับชนผู้ยอมเชื่อฟังอย่างสงบและไร้ความรับผิดชอบ พุคอย่างเดอ ลีท (de Ligt) ก็ต้องว่า "ยิ่งรุนแรงยิ่งขึ้น ยิ่งปฏิวัติเปลี่ยนแปลงน้อยลง"^{๑๒}

เมื่อรัฐประหาร หรือสงครามกองโจรประสบผลสำเร็จ ในการขจัดทรราชคนใดคนหนึ่งออกไป สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ วิธีการเหล่านั้นไม่สามารถจะขจัดระบบทรราชออกไปได้ หรือไม่สามารถก่อให้เกิดการควบคุมอำนาจของผู้ปกครองได้อย่างยั่งยืน จะทำสิ่งนั้นได้ก็ต่อเมื่อมีการ

เปลี่ยนแปลงสภาพสังคมขั้นพื้นฐาน มีการกระจายอำนาจที่แท้จริงทั่วทั้งสังคม และประชาชน
มีความสามารถเพิ่มขึ้นในการควบคุมผู้ปกครองของตนหรือชนชั้นนำใดๆ ด้วยการครอบครอง
กลไกในการลงทัณฑ์และบ้งจายในการต่อสู้ โดยสามารถที่จะใช้มันได้ช่วยเพื่อป้องกันและพัฒนา
ตนเอง ตลอดจนหลักการและสถาบันของตน

ผลที่ตามมาของความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นสถาบัน

การที่การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงไม่อาจเสริมสร้างอำนาจให้แก่ประชาชนทั่วไป และ
ไม่อาจเปลี่ยนแปลงสมรรถนะในการครอบงำของส่วนกลาง และในการปกครองแบบเผด็จการ
นั้น ดูเหมือนจะมีสาเหตุฝังรากลึกอยู่ในธรรมชาติของการลงทัณฑ์เหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในรูปแบบที่กลายเป็นสถาบัน มีแต่ความรุนแรงของบ้งเจกบุคคล ที่กระทำโดยเอกเทศ ไม่ว่า
จะด้วยเหตุผลใดๆ เท่านั้น ที่สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการกระจายอำนาจและเสริมสร้างอำนาจให้
แก่บ้งเจกบุคคล ซึ่งในกรณีนี้หมายจำเพาะบุคคลที่กระทำ ความรุนแรงดังกล่าวเท่านั้น อย่างไรก็ตาม
ก็ตาม การเสริมสร้างอำนาจดังกล่าวนี้เป็นไปอย่างจำกัดมาก ทั้งนี้เพราะว่ามีอำนาจเพียง
ประเภทเดียวที่ส่งสมเพิ่มพูนขึ้นในบ้งเจกบุคคลเหล่านั้น นั่นคืออำนาจที่จะฆ่าและทำลาย มิใช่
เพื่อสร้างสวรรค์

ใครก็ตามที่ต้องการใช้การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงเพื่อเสริมความเข้มแข็งแก่ระบบ
ที่จัดตั้งขึ้น ขั้วโลกระบอบปกครองที่ดำรงอยู่ โจมตีฝ่ายตรงข้ามทั้งภายในและภายนอก หรือ
เพื่อป้องกันการโจมตี เขาไม่อาจปล่อยให้ความรุนแรงนั้นเกิดขึ้นเอง โดยไม่มีการวางแผน
หรือต่างคนต่างทำหรือไม่มีการรวมศูนย์การสั่งการ เขาไม่อาจใช้ความรุนแรงดังกล่าวอย่าง
ฉับพลันทันที เพื่อแสดงความไม่พอใจหรือประกาศตนเป็นศัตรู โดยมีได้มีการไตร่ตรองวางแผน
ใดๆ ทั้งเขาไม่อาจปล่อยให้ความรุนแรงนั้นเกิดขึ้นด้วยเจตจำนงทางการเมืองที่แตกต่าง
กันไปคนละทิศละทาง วัตถุประสงค์ดังกล่าวจะบรรลุได้ ต่อเมื่อความรุนแรงนั้นเป็นไปโดยมี
การวางแผน ประสานงาน และมีระบบสั่งการ นั่นคือจะต้องทำให้ความรุนแรงนั้นเป็นสถาบัน
ขึ้นมา การเตรียมการล่วงหน้า โครงสร้างและระบบบังคับบัญชา เป็นสิ่งจำเป็น มิใช่เพื่อ
หลีกเลี่ยงความวุ่นวายเนื่องจากความรุนแรงระดับย่อยที่เกิดขึ้นมากมายโดยไม่ประสานกัน แต่
ยังเพื่อให้กลไกนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุดอีกด้วย

สถาบันต่าง ๆ ที่มีขึ้นเพื่อใช้ความรุนแรงทางการเมือง จะมีลักษณะพิเศษในสังคม

ทั้งนี้เพียงเพราะว่าสถาบันเหล่านั้นได้รับปัจจัยสนับสนุนอยู่เนือง ๆ เพื่อให้พร้อมที่จะใช้ความรุนแรงกับสถาบันอื่น ๆ และประชาชนในสังคม นั่นคือสถาบันเหล่านั้นอาจกลับมาโจมตีและกดขี่ส่วนอื่น ๆ ของสังคม ดังนั้นความรุนแรงทางการเมืองจึงมิใช่สิ่งที่เป็นกลาง ดังที่มักเข้าใจกันว่า ความรุนแรงทางการเมืองนั้นสามารถใช้เพื่อจุดมุ่งหมายใด ๆ ก็ได้ โดยไม่มีผลข้างเคียงพิเศษ ซึ่งจะช่วยส่งผลกำหนดสังคมที่ใช้ความรุนแรงนั้น รวมถึงกลุ่มหรือสังคมซึ่งเป็นเป้าหมายของความรุนแรงดังกล่าว

ความรุนแรงทางการเมืองที่กลายเป็นสถาบันในรัฐนั้น ช่วยในการกำหนดว่าใครจะเป็นผู้ปกครอง และใครจะเป็นผู้ถูกปกครอง นั่นคือสมรรถนะในการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงมีอิทธิพลกำหนดการแบ่งชั้นในสังคมตามฐานะชนชั้นทางการเมือง* ดังนั้นผลตามมาของการลงทัณฑ์ขั้นสุดท้ายของสังคม ที่มีอิทธิพลต่อการกระจายอำนาจที่แท้จริงในสังคม จึงมีความสำคัญอย่างลึกซึ้งสำหรับบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งปรารถนาที่จะยุติการกดขี่ และยกระดับอิสรภาพความยุติธรรมในสังคม

มีเหตุผลสำคัญหลายประการที่อธิบายว่า ทำไมสมรรถนะในการใช้ความรุนแรงทางการเมืองที่กลายเป็นสถาบัน จึงมีแนวโน้มทำให้สังคมถูกรอบงำโดยชนชั้นนำ ทำให้เกิดโครงสร้างที่รวบอำนาจทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจและโดยเฉพาะการเมือง และทำให้ประชาชนสิ้นเรี่ยวแรงและช่วยตัวเองไม่ได้ แร้งกดขี่เพื่อการรวบอำนาจและศักยภาพเพื่อการกดขี่ภายในนั้น เป็นผลมาจากการทำให้ความรุนแรงทางการเมืองเป็นสถาบันขึ้นมา ซึ่งสามารถแปรเปลี่ยนไปเพื่อจุดมุ่งหมายที่มีใช้จุดมุ่งหมายเริ่มแรก ทั้งยังเป็นผลจากระบบสังหารและสิ่งอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับสถาบันเหล่านั้น (โดยเฉพาะในยามเกิดวิกฤตการณ์) ตลอดจนเนื่องจากสมรรถนะทางอำนาจที่แท้จริงของสถาบันเหล่านั้น ซึ่งทรงอำนาจอย่างไม่ได้สัดส่วน เมื่อเปรียบกับสถาบันพลเรือน (องค์ประกอบสุดท้ายสามารถเปลี่ยนแปลงได้ถ้าประชาชนไม่ยอมรับความรุนแรงว่าเป็นที่มาแห่งสุดท้ายของอำนาจ และถ้าพวกเขาเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนศักยภาพในทางอำนาจของ

* จำต้องให้ความสนใจกับพลังและความสัมพันธ์ของชนชั้นทางสังคมและชนชั้นทางเศรษฐกิจ ตลอดจนบทบาทของชนชั้นดังกล่าวในทางการเมือง อย่างไรก็ตาม การแบ่งชั้นในสังคมมิใช่เรื่องสังคมและเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องการเมืองด้วย ดังนั้น จึงสามารถที่จะพูดถึง "ชนชั้นทางการเมือง" ได้ด้วย ดู Gaetano Mosca *The Ruling Class* (New York and London: McGraw Hill, 1939) and Ralf Dahrendorf, *Class and Class Conflict in Industrial Society* (Stanford: Stanford University Press, 1959)

พวกเขาไปเป็นอำนาจที่แท้จริง โดยการจัดระเบียบและใช้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงรูปแบบต่าง ๆ อย่างเช่นการไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการเมือง)

ปัจจัยที่จำเป็นสำหรับประสิทธิภาพของความรุนแรงทางการเมืองนั้น มีส่วนทั้งโดยตรงและโดยอ้อมให้มีการรวบอำนาจและจัดตั้งอย่างเข้มงวดมากขึ้น และอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่นในระหว่างสงคราม ความต้องการอาวุธทางการทหาร กำลังคน ประสิทธิภาพการตัดสินใจแบบรวบอำนาจ การรักษาความลับ การควบคุมเศรษฐกิจ การบีบปากฝ่ายค้าน และรายงานปฏิบัติการที่ชัดเจน โดยไม่ได้คำนึงถึงข้อกฎหมาย เหล่านี้มีอิทธิพลสำคัญทำให้เกิดการรวบอำนาจขึ้น สำหรับฝ่ายที่พ่ายแพ้แล้ว ความวุ่นวายอาจจะเกิดขึ้นมากกว่าเนื่องจากมีรัฐบาลทหารซึ่งจัดขึ้นโดยผู้ชนะ แต่แม้กระทั่งในฝ่ายที่ได้รับชัยชนะ ผลกระทบที่คล้ายคลึงกันก็อาจเกิดขึ้นในสังคมและระบบการเมือง นักสังคมวิทยาและนักมนุษยวิทยาการเมืองอย่างเช่น โบรมิสโล มาลินาวสกี (Bronislaw Malinowski) ได้ชี้ถึงความสัมพันธ์อย่างเป็นเหตุและผลแก่กันที่เห็นได้ชัดระหว่างสงครามและระบอบเผด็จการ ตลอดจนแนวโน้มของระบอบเผด็จการ ที่มักจะแผ่ขยายอำนาจออกไป และก่อสงคราม และในทางกลับกัน เขาได้ชี้ถึงแนวโน้มของสงครามที่มักจะบ่อนทำลายและล้มล้างกระบวนการประชาธิปไตย และทำให้สังคมนั้นมีลักษณะเผด็จการมากยิ่งขึ้น^{๑๖} พัฒนาการในทางเทคโนโลยีของระบบอาวุธทางทหารสมัยใหม่ ระบบการขนส่ง การสื่อสาร คอมพิวเตอร์ วิธีการของตำรวจ และพัฒนาการในด้านอื่นๆ ทำให้ปัญหาทวีความรุนแรงมากขึ้น พัฒนาการเหล่านี้ได้ร่วมกันเพิ่มสมรรถนะด้านความรุนแรงทางการเมืองที่กลายเป็นสถาบันอย่างล้นเหลือ จนครอบงำและกดขี่ส่วนอื่น ๆ ของสังคม

แรงต่อต้านการรวบอำนาจอันเป็นผลเนื่องมาจากความรุนแรงทางการเมืองที่กลายเป็นสถาบันนั้น อาจมีอยู่ และทำการผ่อนคลายยับยั้งแนวโน้มการรวมศูนย์และแผ่ขยายของระบบสั่งการ แรงเหล่านี้อาจจะป้องกันมิให้สมรรถนะด้านความรุนแรงที่กลายเป็นสถาบันนั้นก่อผลตามมาที่สุกซั่วนแรงยิ่งไปกว่านั้น ศักยภาพในการกระทำความรุนแรงต่อส่วนอื่น ๆ ของสังคม หรือแม้แต่ต่อรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นนั้น อาจจะไม่มีการนำไปใช้ให้เกิดผลในสถานการณ์ใด ๆ อย่างไรก็ดีตามศักยภาพและแรงกดดันยังคงอยู่ มันมักเกิดขึ้นเมื่อสังคมเชื่อมั่นว่าความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นสถาบันนั้น เป็นวิถีทางสำหรับการลงทัณฑ์ขั้นสุดท้าย เงื่อนไขที่

เมื่ออำนาจจะทำให้ศักยภาพและแรงกดดันเหล่านั้นมีโอกาสมากขึ้นที่จะมีอิทธิพลครอบงำ เงื่อนไขดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อสถาบันอิสระต่างๆ (คลังอำนาจ) ของสังคมนั้นอ่อนแอ เมื่อสมรรถนะในการต่อต้านด้วยวิธีลงทัณฑ์แบบอื่นของสถาบันนั้นมีเล็กน้อยมาก เมื่อวิกฤติการณ์ที่สังคมเผชิญอยู่นั้นมีความรุนแรง และเมื่อความรุนแรงทางการเมืองนั้นมีขอบเขตกว้างขวางและเข้มข้นอย่างยิ่ง เมื่อปัจจัยเหล่านี้เกิดขึ้นพร้อมกันหมด การขยายตัวของการรวบอำนาจ และการแผ่ขยายของระบบสั่งการ ก็จะเป็นอันตรายมหากาล ปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจจะครอบงำส่วนต่างๆ ของสังคมและเปลี่ยนแปลงลักษณะของสังคมโดยรวมไปอย่างมาก

อันตรายจะเป็นจริงมากขึ้นเมื่อผู้ซึ่งควบคุมสถาบันแห่งความรุนแรงนั้น ไม่นับถือที่จะปฏิบัติตามกระบวนการและมาตรฐานความชอบธรรมที่กำหนดขึ้นมา รัฐประหารส่วนมากที่เกิดขึ้นในไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา เป็นการกระทำของหน่วยทหารกลุ่มหนึ่ง ในขณะที่หน่วยอื่นๆ ยินยอมตามผู้ก่อการโดยไม่ปริปากได้แยง

ในขอบเขตอื่น ผลกระทบข้างเคียงของการใช้และการแผ่ขยายความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นสถาบัน ได้ทำให้วัตถุประสงค์เดิมผิดเพี้ยนไป ตัวอย่างเช่นในสหภาพโซเวียต มีความพยายามที่จะสร้างคุณธรรมโดยวิถีทางของเผด็จการทางการเมืองเพื่อชนชั้นกรรมาชีพที่ควบคุมโดยชนชั้นนำของพรรคนำ ซึ่งส่วนหนึ่งต้องฟังฟังกองทัพ ตำรวจการเมือง ถูกถ่ายทอดกัน และการลงโทษประหารชีวิต แต่แล้วความพยายามดังกล่าวกลับก่อให้เกิดความโหดร้ายทางการเมืองและทรราชภายใต้การนำของโจเซฟ สตาลิน ซึ่งรุนแรงยิ่งกว่าที่พระเจ้าซาร์จะสามารถกระทำได้ คนนับล้านๆ เสียชีวิตในช่วงทศวรรษนับจาก ค.ศ. ๑๙๓๐ ในโครงการรวมหมู่ และโครงการอื่นๆ มีการสร้างสถาบันทหารที่ยิ่งใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก โดยที่ชนชั้นนำยังคงควบคุมและบงการระบบเศรษฐกิจการเมืองอย่างเข้มงวดกวดขัน

- การยอมจำนนและลัทธิแห่งความรุนแรง

นอกจากผลต่อโครงสร้างแล้ว การฟังฟังความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นสถาบันยังก่อผลร้ายแรงต่อสังคมอีกประการหนึ่ง นั่นคือผลทางจิตวิทยา หรืออันที่จริงก็คือผลทางจิตวิทยาการเมือง มันมีผลต่อทัศนคติและความรู้สึกของประชาชนซึ่งพฤติกรรมของเขาที่เกิดขึ้นตามมาจากผลทางการเมืองอย่างลึกซึ้ง ถ้าประชาชนเชื่อว่าอำนาจที่แท้จริงได้มาด้วยความรุนแรง หรือ "อำนาจมาจากปากกระบอกปืน" แล้ว ใครก็ตามที่มีปืน ย่อมจะสามารถควบคุม

คุณประชาชนได้อย่างง่ายดาย บุคคลผู้ซึ่งใช้ปืนจึงมีฐานะใกล้เคียงกับผู้ทรงพละนาภาพในสายตาของผู้ที่ปราศจากปืน หรืออย่างน้อยก็ในสายตาของผู้ที่มีปืนน้อยกว่า หรือมีขนาดเล็กกว่า หรือปืนที่ไม่ได้อยู่ในมือของกองทหารอาชีพ หรือไม่มีเทคโนโลยีและระบบตำรวจ คุณ ทหารสมัยใหม่ร่วมกันหนุนหลัง เป็นความจริงที่ว่า ศักยภาพในทางอำนาจของประชาชนที่ปราศจากปืนอาจจะมีอยู่อย่างมหาศาลยิ่ง และในสภาพการณ์ที่เหมาะสม ประชาชนจะสามารถแปรศักยภาพนั้นให้กลายเป็นอำนาจที่แท้จริง ด้วยการไม่ให้ความร่วมมือและการแข็งข้อเพื่อทำลายระบบเผด็จการที่มีอุปการณอย่างพร่งพร้อม อย่างไรก็ตาม ทราบโตที่ประชาชนยังคงเชื่อว่าผู้ใช้ความรุนแรงที่เหนือกว่าเป็นผู้ทรงพละนาภาพแล้ว พวกเขาอยากที่จะแปรศักยภาพในทางอำนาจของตนให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้ ลัทธิ "อำนาจมาจากปากกระบอกปืน" นั้น จึงทำให้ประชาชนยอมจำนนต่อผู้ที่ปกครองด้วยความรุนแรง

การที่ประชาชนยอมจำนนต่อความรุนแรงนั้นมีผลทางจิตวิทยาที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อผู้ใช้ความรุนแรงนั้น การยอมจำนนต่อความรุนแรงได้สอนผู้กระทำความรุนแรงให้ใช้ความรุนแรงนั้นอีกในโอกาสต่อไป นี่อาจจะก่อให้เกิดผลทางการเมืองที่รุนแรง และทำให้ผู้ใช้ความรุนแรงตามวิถีทางของตนนั้น ก่อความรุนแรงมากขึ้นและร้ายแรงยิ่งขึ้น ทั้งมหาตมะคานธี และ บี เอฟ สกินเนอร์ (B.F. Skinner) ได้ชี้ให้เห็นผลกระทบข้อนี้ ในอีกแง่หนึ่ง ทั้งสองยืนยันว่าการไม่ใช้ความรุนแรงตอบโต้ และการไม่ยอมจำนนต่อเจตนาารมดของผู้โจมตีนั้น มีแนวโน้มที่จะลดทอนการโจมตีในอนาคต การตอบโต้เช่นนี้สอนผู้โจมตีให้รู้ว่า วัตถุประสงค์ที่ต้องการนั้นไม่สามารถได้มาด้วยวิถีทางแห่งความรุนแรง อย่างไรก็ตามถ้าหากว่าสิ่งนี้ไม่เกิดขึ้น การใช้ความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง การยอมจำนนต่อความรุนแรง และการใช้ความรุนแรงรูปแบบใหม่ๆ ที่สมฤทธิ์ผล เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของตน จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถาบัน ทำให้มีการรวบอำนาจยิ่งขึ้นดังได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

ความรุนแรงที่เป็นสถาบันในมือของรัฐนั้น มีแนวโน้มที่จะเป็นอย่างที่มันเป็น เพราะฉะนั้น ใครก็ตามที่ใช้สมรรถนะทั้งหมดของรัฐด้วยความมุ่งหมายที่จะสร้างสังคมที่เท่าเทียมกันจะประสบความล้มเหลว อย่างน้อยที่สุดถ้าหากปริมาณของความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นสถาบันนั้นยังคงอยู่เท่าเดิมโดยประมาณแล้ว พลังที่จะก่อให้เกิดการรวบอำนาจ การปกครองโดยชนชั้นนำ และสมรรถนะในการครอบงำประชาชน ซึ่งได้มาจากแหล่งที่มาดังกล่าว

ทั้งหมดนั้นก็ยังคงอยู่เช่นเดิม ถ้าปริมาณความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นสถาบันนั้นเพิ่มทวีขึ้น (ด้วยเหตุผลเช่น ต้องการใช้ความรุนแรงในระดับที่สูงมากพอเพื่อยึดกุมรัฐ หรือเพื่อรักษาอำนาจการควบคุมนั้นไว้ หรือแผ่ขยายระบบตำรวจและทหารเพื่อรับมือกับวิกฤตการณ์ภายในและภายนอกประเทศ) และถ้าคลังอำนาจในสังคมอ่อนแอลง ขณะที่อำนาจที่แท้จริงเคลื่อนย้ายไปสู่รัฐ ในกรณีเช่นนั้นการกระจายอำนาจที่แท้จริงในสังคมอันเป็นผลมาจากการใช้กลไกรัฐ มักจะเป็นไปอย่างไม่เท่าเทียมกัน ยิ่งกว่าที่เคยเป็นในระบบเดิม สมรรถนะของรัฐ (ไม่ว่าจะถูกควบคุมโดยใครก็ตาม) ในการครอบงำประชาชนจะเพิ่มมากขึ้น แม้แต่ภายใต้ระบอบการเมืองผืนใหม่ ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นสัญลักษณ์แห่งเจตนารมณ์ของประชาชน ดังนั้นเป็นที่เห็นได้ชัดว่า ความรุนแรงอาจเสริมสร้างอำนาจให้แก่ประชาชนได้

ดังนั้น จึงเป็นเรื่องน่าเศร้าและน่าเขยหยันที่ลัทธิตัว "อำนาจมาจากปากกระบอกปืน" (ซึ่งสอดคล้องกับระบบชนชั้นนำที่กดขี่) ถูกนำไปใช้โดยกลุ่มต่างๆ ซึ่งพยายามปฏิบัติโค่นล้มการกดขี่ในนามของประชาชน ลัทธิตั้งกล่าวสะท้อนถึงธรรมชาติของอำนาจทางการเมืองอย่างหยามมาก ซึ่งแม้แต่ ออกอลฟ์ ฮิตเลอร์ ก็ยังไม่เห็นด้วย ลัทธินั้นละเลยที่มาแห่งอำนาจอันหลากหลายและอำนาจชนิดต่างๆ อีกทั้งยังละเลยคำสำคัญยิ่งที่ว่า ใครจะเป็นผู้ใช้อำนาจ และมองข้ามผลของลัทธิตัวความเชื่อที่มีต่อสังคมและระบบการเมือง มันจะนำตรงไปสู่การแผ่ขยายความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นสถาบัน และแผ่ขยายอำนาจรัฐ ซึ่งสามารถใช้สถาปนาระบบเผด็จการ การล้างเผ่าพันธุ์ สงคราม และการกดขี่ในสังคม ลัทธิตั้งกล่าวเมื่อนำมาใช้ในทางการเมือง โดยธรรมชาติแล้วจะนำไปสู่การสถาปนาชนชั้นนำ ซึ่งควบคุมสมรรถนะทางด้านความรุนแรงที่เป็นสถาบัน ทั้งๆ ที่วลีสวยหรูทั้งหลายล้วนพูดถึง "ประชาชน" ซึ่งบางครั้งวลีตั้งกล่าวก็ผูกติดอยู่กับลัทธินั้น แต่แล้วธรรมชาติของการลงทัณฑ์ทางการเมืองด้วยความรุนแรง (ซึ่งถูกทำให้เป็นสถาบันเพื่อให้มีประสิทธิภาพ) กลับก็กดขี่ประชาชนทั่วไปมิให้ใช้อำนาจนั้นอย่างแท้จริง

ด้วยความเชื่อมั่นในลัทธิตั้งกล่าวอำนาจได้มาด้วยความรุนแรง ผู้ที่เรียกว่านักปฏิวัติได้เลือกเอาสิ่งที่เป็นศูนย์กลางแห่งลักษณะอันเลวร้ายที่สุดของระบบสังคมที่พวกเขาประณามว่าไร้มนุษยธรรม ซึ่งพวกเขาปรารถนาที่จะขจัดทิ้งไปนั้น มาเป็นรากฐานสำหรับระเบียบใหม่ของสังคม ดังนั้นจึงไม่น่าประหลาดใจที่ระบอบการเมืองที่เป็นผลคืบคานมา จึงคล้ายคลึงกับระบบ

เก่าอย่างยิ่ง เพียงแต่อยู่ในรูปแบบที่สุขขุมมากขึ้น ข้อเท็จจริงอันเลวร้ายซึ่งผู้คนมักไม่สังเกตกันก็คือ ในทุก ๆ ประเทศที่มีการปฏิวัติสังคมโดยการต่อสู้ด้วยความรุนแรง หรือโดยเผด็จการทางการเมือง ในประเทศนั้นจะมีระบบและสถาบันทางทหาร ระบบตำรวจ ระบบคุก ซึ่งทรงอำนาจอย่างสมบูรณ์ทั้งในด้านอาวุธ ความแข็งแกร่งในการต่อสู้ การสะกดติดตามและควบคุม มากกว่าในประเทศที่มีระบอบปกครองแบบเดิม สมรรถนะทางด้านความรุนแรงทางการเมืองที่กลายเป็นสถาบันอย่างใหม่นั้น ยิ่งทรงอำนาจมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันพลเรือนในสังคม และกลไกอื่น ๆ ของระบบการเมือง โดยที่ในสังคมเก่านั้นความแตกต่างยังมีน้อยกว่านี้ นี้ทำให้สังคมมีสภาพคล้ายกับของเดิมมาก ต่างกันก็แต่ของใหม่นั้นรุนแรงยิ่งกว่า

ในสังคมใดๆ ก็ตาม โดยธรรมชาติแล้ว ความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นสถาบันนั้น จะเป็นอันตรายต่อสถาบันอิสระและประชาธิปไตย ทั้งนี้อย่างน้อยที่สุดจะต้องให้ความสนใจอย่างยิ่งแก่สิ่งนี้ ใครก็ตามที่ปรารถนาจะสร้างสังคมซึ่งประชาชนสามารถปกครองสังคมนั้นได้อย่างแท้จริง และเป็นสังคมที่การกดขี่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ คน ๆ นั้นควรจะสำรวจถึงทางเลือกอื่น ๆ เพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของสังคมในเรื่องการลงทัณฑ์

การระบุว่าความรุนแรงเป็นชั่วร้าย เป็นต้นกำเนิดของปัญหาร้ายแรงนั้น มิได้เป็นการมองโลกแบบบ้ำเจกชนไว้เคียงสชาติโง่เขลาในเรื่องการเมือง หรือมองโลกแบบโรแมนติก ในทางตรงกันข้าม มันเป็นกุญแจที่จะอธิบายว่าทำไมสังคมของเรา จึงเป็นเช่นที่เป็นอยู่อย่างตรงข้ามกับอุดมคติ และอาจจะเป็นกุญแจที่นำไปสู่การค้นพบว่าจะสามารถเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นไปตามอุดมคติของเราซึ่งกว่านั้นได้อย่างไร

สิ่งจำเป็นสำหรับการปลดปล่อยอันยั่งยืน

คานธีได้เขียนไว้ว่า "ความรุนแรงอาจจะทำลายผู้ปกครองที่เลว ๆ ได้หนึ่งคนหรือมากกว่านั้น แต่คนอื่น ๆ ก็จะขึ้นมาแทนที่ เพราะวาระกเหง้ายังคงอยู่ที่ใดสักแห่ง" การปลดปล่อยที่แท้จริงและยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางอำนาจภายในสังคม ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่อาจเกิดขึ้นได้ด้วยความรุนแรง ความรุนแรงต่างหากที่จะสกัดกั้นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ตัวแทนของการปลดปล่อยที่ไม่สนใจว่า วิธีการต่อสู้ของตนจะมีผลระยะยาวต่อสังคมที่พวกเขาต้องการปลดปล่อยเพียงใต้นั้น นับเป็นผู้ที่มีสายตาอันสั้น

และปราศจากความรับผิดชอบ

เรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งยวดอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งจำต้องเข้าใจให้ชัดเจนก็คือ การปลดปล่อยประชาชนจากการกดขี่ไม่ว่าชนิดใดก็ตามนั้น เป็นภารกิจของใคร เรามักจะมีสมมติฐานว่าวิธีการใดก็ตามย่อมไม่แตกต่างกันมากนัก ตราบใดที่มันทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงหรือโค่นล้มลงได้ อย่างไรก็ตามการตอบคำถามนี้ด้วยวิธีต่างกัน มีแนวโน้มที่จะให้ผลต่างกันอย่างสำคัญ หากประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงฐานะทางอำนาจระหว่างประชาชนและผู้อยู่ในตำแหน่งผู้ปกครอง ยากที่จะเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง โดยทั่วไปกลุ่มใหม่จะมาเป็นผู้ปกครองแทนกลุ่มเก่า ผู้ปกครองกลุ่มใหม่อาจจะประพฤติปฏิบัติตนด้วยความขยันยังงั้นใจมากขึ้น และใส่ใจกับสวัสดิการและเสรีภาพของประชาชนด้วยการตัดสินใจของตนเอง หรืออาจจะไม่ทำเช่นนั้นก็ได้ ดังนั้นการปลดปล่อยประชาชนผู้ถูกกดขี่โดยเนื้อแท้แล้ว จะต้องเป็นการปลดปล่อยตนเองโดยวิถีทางต่าง ๆ ที่เอื้อให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนในการปกครองตนเอง และกำหนดสังคมของตน หากไม่แล้วประชาชนจะต้องเผชิญกับผู้ปกครองที่กดขี่กลุ่มใหม่ ที่ร้ายแรงยิ่งกว่าเดิม เพียงแค่ขูรงที่ต่างออกไปเท่านั้น

รามมานโฮาร์ โลฮีย (Rammanohar Lohia) นักสังคมนิยม สังกัดขบวนการคานธี ชาวอินเดียผู้ยิ่งใหญ่แห่งขบวนการคานธีเคยเขียนไว้ว่า เขาเชื่อที่จะพึงถึงอวามจำเป็นที่จะเปลี่ยนแปลงแต่เพียงจิตใจของผู้กดขี่ นั้นเป็นสิ่งที่ดี แต่สิ่งที่สำคัญมากยิ่งกว่านั้นก็คือ ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงจิตใจของผู้ถูกกดขี่ เพื่อว่าเขาจะไม่ยินยอมให้ถูกกดขี่อีกต่อไป และเริ่มมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมที่ดีกว่า จุดอ่อนของประชาชนในเรื่องความมุ่งมั่นและความสามารถที่จะกระทำการได้ทำให้การกดขี่และการยอมจำนนเกิดขึ้นต่อไป ถ้าสามารถเปลี่ยนแปลงสภาพเช่นนั้นได้ พวกเขาจะไม่ถูกกดขี่อีกต่อไป การปลดปล่อยตนเองเช่นนั้นสามารถทำได้ก็โดยการเสริมสร้างผู้ถูกปกครองให้มีความเข้มแข็ง ด้วยตัวของตัวเอง*

* ตรงกันข้ามกับเลนินซึ่งเชื่อมั่นในพรรคนำซึ่งประกอบไปด้วย "นักปฏิวัติอาชีพ" กลุ่มเล็ก ๆ โรซา ลักเซมเบิร์ก (Rosa Luxemburg) และคาร์ล ลิบเนค (Karl Liebnecht) ได้แย้งว่า "การปฏิวัติและการสร้างสังคมใหม่ไม่อาจดำเนินและบรรลุได้ เว้นเสียแต่ว่ามวลชนเป็นผู้กระทำสิ่งนั้นเสียเอง... มวลกรรมอาชีพก็ต้องร่วมสร้างสังคมนิยม อุตุนแต่ละก้อนที่ก่อเป็นสังคมนิยม จะต้องมาจากน้ำหนักอันแรงของกรรมอาชีพ การปกครองตนเองอย่างอิสระ (อะบรลุได้ก็ด้วย)... การกระทำของคนงานเอง มิใช่ด้วยการกระทำของคนส่วนน้อย ซึ่งหวังความสำเร็จไม่ได้" (อ้างใน Barthe'lemy de Ligt, *The Conquest of Violence* (New York : E.P. Dutton, 1938 and London : Geo Roufledge & sons, 1937, and New York : Garland Publishing, 1972.)

ตามความเข้าใจของเราเกี่ยวกับธรรมชาติของอำนาจทางการเมือง ประชาชนมีศักยภาพในทางอำนาจอย่างมหาศาล เพราะถึงที่สุดแล้วทัศนคติ พฤติการณ์และความร่วมมือของประชาชนย่อมเป็นที่มาแห่งอำนาจของผู้ปกครองและระบบการแบ่งชั้นอำนาจ อย่างไรก็ตาม ค้ำยันของอำนาจไม่จำเป็นต้องแปรเปลี่ยนไปเป็นอำนาจที่แท้จริงเสมอไป ถ้าต้องการให้ศักยภาพในทางอำนาจเปลี่ยนไปเป็นอำนาจที่แท้จริงแล้ว จะต้องทำอะไรเล่า เมื่อใดก็ตามที่ผู้ปกครองปรารถนาที่จะทำการเปลี่ยนแปลง และเมื่อใดก็ตามที่พวกเขาเต็มใจที่จะทำเช่นนั้น พวกเขาจำเป็นต้องใช้การลงทัณฑ์ชนิดใดชนิดหนึ่ง พวกเขาต้องการวิธีปฏิบัติการซึ่งช่วยให้เขาสามารถดำรงรักษา และเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันอิสระของตนที่ดำรงอยู่ สามารถสร้างและปกป้องสถาบันใหม่ ๆ และที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือสามารถต่อต้าน เผชิญหน้า และบ่อนทำลายอำนาจของผู้ปกครอง วิธีการดังกล่าวควรเป็นวิธีซึ่งในระยะยาว หากกระทำซ้ำกันเป็นนิจแล้ว จะทำให้ประชาชนมีสมรรถนะอันยั่งยืนในการควบคุมผู้ปกครองและผู้ใช้อำนาจ และสามารถปกป้องสมรรถนะในการปกครองตนเองได้ การเลือกใช้การลงทัณฑ์ขั้นสุดท้ายเพื่อดำรงรักษา และเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากในการกำหนดสังคมที่จะเกิดขึ้นตามมา ตรงกันข้ามกับการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงซึ่งก่อให้เกิดการรวบอำนาจ และในระยะยาวมิได้เสริมสร้างอำนาจแก่ประชาชนเลย การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงมีแนวโน้มสูงมากที่จะกระจายและโอนอำนาจในสังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยเสริมสร้างอำนาจแก่ผู้ถูกกดขี่และผู้ไร้อำนาจ ดังนั้น เราจะมาพิจารณาผลของการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงที่มีต่อโครงสร้างสังคมบางประการ

ที่มาแห่งอำนาจซึ่งไม่แน่นอน

มาถึงตรงนี้ การทำความเข้าใจธรรมชาติของการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงเป็นสิ่งจำเป็น ถึงแม้จะไม่สามารถกล่าวซ้ำอีกในที่นี้ได้ การลงทัณฑ์เหล่านี้มีผลกระทบสำคัญต่อการกระจายอำนาจแท้จริงในสังคมการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบหลัก ๒ ประการคือ ๑) ธรรมชาติของอำนาจของระบบแบ่งชั้นอำนาจและของผู้ปกครองทั้งหมด ซึ่งทำให้ระบบนั้นมีจุดอ่อนสำหรับการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง และ ๒) ผลของการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง ที่กระจายต่อสมรรถนะของบุคคลและกลุ่มซึ่งใช้วิธีการดังกล่าว โดยเฉพาะเมื่อยุทธวิธีนี้ประสบผลสำเร็จ ผลขององค์ประกอบทั้ง ๒ ซึ่งร่วมกันมีอิทธิพลต่อการกระจายอำนาจที่แท้

จริง ได้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างอำนาจทางการเมืองและการลงทัณฑ์โดย
ไร้ความรุนแรง อย่างไม่อาจปฏิเสธได้

อำนาจซึ่งผู้ปกครองใช้ สมรรถนะในการกระทำ การปฏิบัติการเหี้ยมโหด หรือ
การทำความดี การปฏิบัติตามนโยบายและการลงโทษ การพิชิตข้าศึกและเข้าปล้นสะดม การ
รับใช้ ครอบครัว และภคินี อำนาจเหล่านี้มิใช่อำนาจของผู้ปกครอง อำนาจเหล่านี้มิได้มา
จากบุคลากรของตน ทั้งมิได้มาจากกระบอกปืน แต่มาจากแหล่งที่มาต่าง ๆ ในสังคม ได้แก่
อำนาจหน้าที่ ทักษะการบุคคล ทักษะและความรู้ องค์ประกอบที่สัมผัสได้ ทักษะการทาง
วัตถุและการลงทัณฑ์ต่าง ๆ แหล่งที่มาต่าง ๆ ทั้งหมดนี้มีรากฐานอยู่ในสังคมและในสถาบัน
ต่าง ๆ ของสังคม และท้ายที่สุดมีอยู่ในประชาชน ประชาชนจะต้องยอมรับความชอบธรรม
ของผู้ใช้อำนาจ และร่วมมือในการจัดหาที่มาแห่งอำนาจที่จำเป็น พวกเขาจะต้องยอมจำนน
ต่อระเบียบ และแม้กระทั่งต่อการปราบปรามที่มุ่งจะข่มขู่ประชาชนให้ยินยอมเชื่อฟัง ด้วย
เงื่อนไขเหล่านี้ ผู้ปกครองจึงจะรักษาอำนาจการควบคุมไว้ได้

ที่มาแห่งอำนาจของผู้ปกครองได้มาจากประชาชน ผู้ซึ่งเชื่อว่าพวกเขาควรยอม
จำนน เพราะพวกเขามีพันธะทางใจที่จะต้องทำเช่นนั้น หรือเพราะพวกเขาเชื่อว่าตนเองอ่อนแอ
เกินไปที่จะต่อต้าน ที่มาแห่งอำนาจยังได้มาจากประชาชน ผู้ซึ่งจัดหาทรัพยากรทางเศรษฐกิจ
มาให้ผู้จ่ายภาษี ผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารผู้ช่วย ทั้งจากประชาชนผู้ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในกองทัพ
ในศาล และในคุก ประชาชนเหล่านี้ทั้งหมด และคนอื่น ๆ อีกมาก จัดหาที่มาแห่งอำนาจ
ให้แก่ผู้ปกครองทั้งหมด ทั้งผู้ปกครองที่เกือตูลและที่เลวร้าย

ดังนั้น ปัญหาที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้ปกครองทั้งหมดก็คือ ประชาชนอาจจะไม่ทำตาม
ที่ผู้ปกครองบอกหรือคาดหวังให้ทำ ถ้าประชาชนปฏิเสธความชอบธรรมของผู้ปกครอง อำนาจ
หน้าที่ของผู้ปกครองก็ไม่มีเหลืออีกต่อไป ถ้าประชาชนเพิกถอนความร่วมมือโดยการแข็งข้อ
การไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และปฏิเสธที่จะให้ความรู้และความเชี่ยวชาญที่จำเป็น
ปฏิเสธที่จะปฏิบัติงานในระบบราชการ และปฏิเสธที่จะร่วมมือกับฝ่ายบริหาร เมื่อนั้นที่มาแห่ง
อำนาจทั้งหมดนั้นก็จะถูกบั่นทอนหรือถูกขจัดไป

ถ้าประชาชนเต็มใจที่จะแข็งข้อทั้งต่อการข่มขู่ว่าจะปราบปราม และต่อการปราบ
ปรามจริง ๆ โดยถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องแลกกับการเปลี่ยนแปลง ถ้าตำรวจและทหารรู้สึกกระอัก

กระอ้วนใจที่ต้องทำการปราบปราม และเริ่มสงสัยในความชอบธรรมของระบอบที่อ่อนแอแล้ว เพราะการแข็งข้อของมวลชน และในที่สุดถ้าตำรวจและทหารขจัดขึ้นคำสั่งที่โหดและฆ่าประชาชนผู้แข็งข้ออีกต่อไป เมื่อนั้นระบอบก็ถึงกาลอวสาน ประชาชนจะต้องยืนหยัดและขจัดขึ้นต่อไป แม้เมื่อเผชิญกับการปราบปราม จนกว่าที่มาแห่งอำนาจจะเหือดหาย เมื่อนั้นระบอบก็จะเสื่อมโทรมและแตกสลายไป

หากปราศจากอำนาจหน้าที่ และความชอบธรรมทางความคิดที่ได้รับมอบจากประชาชน หากปราศจากผู้ช่วยและผู้สนับสนุน หากปราศจากผู้บริหาร ข้าราชการและผู้ช่วยเหลือจำนวนมาก หากปราศจากทรัพยากรทางเศรษฐกิจ หากปราศจากการสนับสนุนของสถาบันและการบริหาร หากปราศจากตำรวจ กุ๊ก และกองทัพ และหากปราศจากผู้ใต้ปกครองที่ยินยอมเชื่อฟังแล้ว แม้กระทั่งผู้ปกครองเผด็จการและทรราชที่เหี้ยมโหดส่วนใหญ่ก็จะสิ้นเรี่ยวสิ้นแรงลงในทางการเมืองอย่างแน่นอน

การแยกสลายอำนาจของผู้ปกครองด้วยการเพิกถอนที่มาแห่งอำนาจเหล่านั้น แสดงให้เห็นว่าอำนาจของผู้ปกครอง ของชนชั้นนำที่ครอบงำ และของชนชั้นที่กดขี่นั้น มิใช่อำนาจของเขาเอง แต่ได้มาจากประชาชนที่พวกเขาควบคุมอยู่นั่นเอง ดังนั้นอำนาจของผู้ปกครอง โดยธรรมชาติแล้วประจวบ ความเข้าใจในเรื่องนี้เพียงอย่างเดียว ได้เปิดช่องให้ประชาชนเลือกด้วยสำนึกของตนเองว่า จะยินยอมเชื่อฟังและร่วมมือหรือไม่ และการตระหนักถึงการเลือกตั้งกล่าวได้ทางสำหรับการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางอำนาจอย่างแท้จริง ที่มาแห่งอำนาจทางการเมืองทั้งหมดมีจุดอ่อนสำหรับการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง

การกระจายอำนาจเนื่องจากการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง

อาวุธของการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง มักจะได้แก่การที่ประชาชนปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามตามปกติ ปฏิเสธที่จะประพฤติปฏิบัติตามที่ผู้ปกครองคาดหวัง และยืนยันที่จะปฏิบัติสิ่งที่ผู้ปกครองห้ามหรือไม่คาดว่าจะทำ วิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ มักจะใช้บทบาทและสถานะตามปกติของประชาชนในสังคมเป็นฐานอำนาจ และใช้หน้าที่ตามปกติของประชาชนเป็นคานงัดคั่งรังอำนาจของผู้ปกครองภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสม อาวุธชนิดนี้มีประสิทธิภาพมากกว่าเป็นเนื่องจากโจมตีที่มาแห่งอำนาจของสถาบันและผู้ปกครองโดยตรง ดังนั้นการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงโดยพื้นฐานแล้ว เป็นวิธีการใช้อำนาจและการลงทัณฑ์ที่สามารถควบคุมอำนาจทาง

การเมืองของผู้อื่น และสามารถใช้อำนาจที่มีอยู่อย่างเต็มที่โดยไม่ขึ้นกับสิ่งอื่น ผู้กดขี่และ
ทรราชย่อมหวาดกลัวความเข้าใจธรรมชาติของอำนาจทางการเมืองทั้งหลาย จะแพร่หลาย
ออกไป

การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงมีลักษณะต่าง ๆ มากมาย ซึ่งทำให้ไม่มีการรวบรวม
อำนาจและทำให้อำนาจที่แท้จริงกระจายไปทั่วทั้งสังคมอย่างจริงจัง ลักษณะเหล่านี้สัมพันธ์กับ
องค์ประกอบหลัก ๕ อย่างคือ

- ธรรมชาติของผู้นำในการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง
- คุณภาพของวิธีการหรือ "อาวุธ" ไร้ความรุนแรงเฉพาะอย่าง
- การเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมต่อตนเอง และทัศนคติของสมาชิกในกลุ่มต่อสู้
โดยไร้ความรุนแรง
- การพึ่งตนเองที่ทวีขึ้นของบุคคลต่าง ๆ ซึ่งใช้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง
และ
- การเติบโตของสถาบันในสังคมที่อยู่นอกแควตงรัฐ

เมื่อเปรียบเทียบกับผู้นำในการต่อสู้ที่ไร้ความรุนแรงแล้ว ผู้นำขบวนการที่ใช้การ
ลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง มีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงในการควบคุมกลุ่มของตนเองน้อย
กว่า (หากวิธีการดังกล่าวมีอยู่หรือเป็นที่ยอมรับกัน องค์ประกอบเหล่านี้มีได้เพียงแต่อาจมี
อิทธิพลต่อความขัดแย้งในขณะนั้น แต่ยังมีอิทธิพลต่อสังคมหลังการต่อสู้ เนื่องจาก
องค์ประกอบดังกล่าวสัมพันธ์กับการอุทิศตนเพื่อเป้าหมายและหลักการทางมนุษยธรรมอย่างแท้
จริงยิ่งกว่า นอกจากนั้นผู้นำเหล่านั้นมีแนวโน้มที่จะใช้การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงแบบเผด็จ
การ เพื่อดำรงรักษาและขยายฐานะอำนาจของตน ได้น้อยกว่า แม้ว่าพวกเขามีตำแหน่งอยู่ใน
กลไกรัฐก็ตาม ผู้นำการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงแต่ก่อนนี้ เช่น ยวาหะราล เนห์รู ความเม
นครูมา (Kwame Nkrumah) และเคนเนธ คาอุนดา (Kenneth Kaundo) ยอมรับ
ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือประธานาธิบดี และใช้การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง ในขณะที่ผู้
นำคนอื่น ๆ เช่น มหาตมะ คานธีและชัยประกาศ นารยัน ปฏิสเทหรือไมแสวงหาตำแหน่ง
ดังกล่าว

ในขบวนการการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงนั้น ผู้นำโดยธรรมชาติแล้วจะไม่มีเสถียร-

ภาพ และมีแนวโน้มที่จะกระจายอำนาจลงไปตามลำดับ สิ่งนี้เกิดขึ้นเพราะว่าภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวส่วนใหญ่แล้วผู้นำจะผลัดเปลี่ยนกันไปในหมู่ผู้คนจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ผู้นำจะถูกจัดโดยจงใจให้อยู่ในตำแหน่ง "แนวหน้า" ของการต่อสู้ และจะถูกจับกุมขัง หรือถูกปราบปรามด้วยวิธีอื่น เมื่อเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นและเมื่อการสื่อสารคมนาคมขนส่งอาจจะถูกจำกัด ผู้นำกลุ่มใหม่ ๆ ย่อมเป็นที่ต้องการ และผู้นำจำนวนมากขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็น เพราะว่าพวกเขาจะต้องปฏิบัติการในท้องถิ่นมากขึ้น สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้มีผู้นำใหม่ ๆ ทวีจำนวนมากขึ้นในกรณีที่ขบวนการต่อสู้เข้มแข็งและการปราบปรามอยู่ในขั้นรุนแรง ผู้นำจำนวนมากถูกจับกุม การกระจายความเป็นผู้นำอาจจะขยายไปถึงระดับที่ขบวนการนั้น "ไร้ผู้นำ" อย่างแท้จริง ประสบการณ์นี้อาจจะมีผลสำคัญต่อสังคมในระยะยาว อาทิ เพิ่มทวีการพึ่งพิงตนเองที่ไม่รวมศูนย์ และลดทอนความเข้าใจที่ว่า ผู้นำที่รวบรวมอำนาจนั้นเป็นสิ่งจำเป็นเสมอไป (แน่นอนว่าองค์ประกอบนี้ จะไม่เกิดขึ้นในกรณีที่การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงนั้นริเริ่มขึ้นและดำเนินการโดยการตัดสินใจ และคำสั่งของรัฐส่วนกลาง อย่างเช่นในการห้ามซื้อขายขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ)

ตรงกันข้ามกับสิ่งที่มักเกิดขึ้นเสมอ เมื่อมีการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงในสงครามกลางเมืองและสงครามระหว่างประเทศ การลงทัณฑ์ที่ผู้นำขบวนการไร้ความรุนแรงอาจใช้ต่อต้านสมาชิกของกลุ่มตนเอง เพื่อดำรงรักษาความเป็นปึกแผ่นและเพื่อสกัดกั้นการหันเหไปเข้ากับฝ่ายตรงข้ามนั้น ควรเป็นและมีแนวโน้มที่จะเป็นวิธีการแบบไร้ความรุนแรง นอกจากนั้นเนื่องจากการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง มิได้ถูกนำไปใช้ในการต่อสู้กับฝ่ายตรงข้าม กังนั้นสมรรถนะในการลงทัณฑ์ดังกล่าวจึงไม่ได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อที่จะนำไปใช้ในช่องว่างการต่อสู้ด้วยวัตถุประสงค์อย่างอื่น ด้วยเหตุผลทั้งสองนี้ ถึงแม้ว่าผู้นำขบวนการไร้ความรุนแรง จะเข้าไปมีอำนาจหน้าที่หรือสามารถรักษาอำนาจหน้าที่ในกลไกรัฐไว้ได้ แต่เขาจะไม่มีสมรรถนะเพิ่มขึ้น ในการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง ถึงแม้ว่าสมรรถนะดังกล่าวจะส่งสมทวิขึ้นในช่วงที่เกิดความขัดแย้งก็ตาม พวกเขาอาจจะยังคงใช้สมรรถนะของรัฐในการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงที่มีอยู่ตามปกติ อย่างไรก็ตาม สมรรถนะนั้นจะมีอยู่อย่างจำกัด ยิ่งกว่าสมรรถนะที่เกิดขึ้นภายหลังการต่อสู้ด้วยความรุนแรง ข้อจำกัดดังกล่าวทำให้การปราบปรามภายในประเทศเป็นไปอย่างไม่ง่ายคายนัก

ภายหลังการต่อสู้ด้วยความรุนแรง ระบบปกครองใหม่อาจจะมีจุดมุ่งหมายที่จะ
ป้องกันการท้าทายที่ไม่พึงประสงค์ โดยการครอบครองอาวุธและควบคุมการผลิตอาวุธและ
ยุทธโปกรณ์ ในสภาพการณ์ดังกล่าว ประกอบกับความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อประสิทธิ
ภาพของการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง แม้แต่ระบบปกครองที่ใช้ความรุนแรงอย่างร้ายแรง
ที่สุด ก็ยากที่จะถูกท้าทายโดยปฏิบัติการต่าง ๆ ซึ่งไม่อาจมองข้ามไปได้ อย่างไรก็ตาม ใน
กรณีของการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง อาวุธนั้นมิได้หมายถึงอาวุธทางกายภาพซึ่งสามารถ
ยึดกุม หรือควบคุมโดยการกวาดขันผลิตหรือจำกัดยุทธปัจจัยได้ ความรู้เกี่ยวกับอาวุธที่ไร้
ความรุนแรงต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่อย่างน้อยเกือบ ๒๐๐ วิธีนั้น ไม่อาจควบคุมได้โดยง่ายเหมือนอาวุธ
และยุทธปัจจัยทางกายภาพ ประสบการณ์ที่ผ่านมาในการใช้อาวุธที่ไร้ความรุนแรง ยังเป็น
เสมือนการฝึกฝนในสมรภูมิ ประสบการณ์นี้ช่วยให้เขามีความสามารถที่จะต่อสู้ในอนาคต ทั้ง
ยังทำให้เชื่อมั่นในความสามารถดังกล่าว ทั้งสองประการนี้อาจเป็นสิ่งสำคัญมากในการกำหนด
การกระจายอำนาจที่แท้จริงภายหลังความขัดแย้ง ประชาชนผู้ซึ่งมี (และรู้ว่าพวกเขามี)
สมรรถนะในการต่อสู้อย่างเป็นอิสระเอกเทศนั้น ชนชั้นนำที่ปกครองอยู่มักจะยำเกรงเขามาก
กว่าผู้ที่ช่วยตัวเองไม่ได้ในทางการเมืองยามเกิดวิกฤตการณ์ ประสบการณ์ในการลงทัณฑ์โดย
ไร้ความรุนแรง (โดยเฉพาะกรณีที่ประสบความสำเร็จ) จะทำให้ประชาชนมีความสามารถที่
จะต่อสู้เมื่อมีความจำเป็น เช่นเมื่อผู้ปกครองกลุ่มใหม่ไม่ได้รับความสนับสนุนจากคนส่วน
ใหญ่ในเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง

เมื่อการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงประสบผลสำเร็จ ประชาชนผู้ทำการดังกล่าว
มีแนวโน้มที่จะแลเห็นคุณภาพและสมรรถนะของตนชัดเจนขึ้น อันสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลง
ที่แท้จริงในตัวเขา ก่อนที่ผู้ถูกปกครองจะเริ่มใช้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงนั้น พวกเขา
ต้องเปลี่ยนทัศนคติยอมจำนนและความรู้สึกที่ตนเองค้อยที่เคยมีมาเสียก่อน บางทีกลุ่มคน
เหล่านั้นอาจเคยเป็นพวกสงบเฉื่อยชา และเชื่อว่าตนเองไม่มีอำนาจจะทำอะไรได้เมื่อเห็นสิ่งผิด
พลาค่อหน้า เมื่อใดที่พวกเขาเริ่มจะกระทำการแก้ไขความทุกข์ยากเดือดร้อนของตน เมื่อนั้น
พวกเขามีแนวโน้มที่จะปลดปล่อยจากความรู้สึกที่ว่าตนนั้นไร้ซึ่งอำนาจ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว
อาจจะทวีเพิ่มขึ้นเมื่อขบวนการของพวกเขาก้าวหน้าต่อไปและเข้มแข็งขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อความขัด
แย้งเริ่มขึ้น นักปฏิบัติการอาจจำต้องดำรงสติให้มั่น เพื่อควบคุมความกลัวที่จะถูกฝ่ายตรงข้าม

ลงทัณฑ์ แต่ต่อมาพวกเขาอาจค้นพบว่าพวกเขาไม่กลัวอีกต่อไป การเปลี่ยนแปลงนี้มีได้มีความสำคัญสำหรับปัจเจกบุคคลเท่านั้น แต่ยังมีมีความสำคัญทางการเมืองด้วย เพราะว่ามันจะบันทึกในระบบแบ่งชั้นอำนาจซึ่งต้องขึ้นอยู่กับความกลัวการลงโทษด้วยความรุนแรง เพื่อให้ผู้ถูกปกครองอยู่ในตำแหน่งของตน ความเต็มใจที่จะกระทำการและยืนหยัดเมื่อเผชิญกับภัยอันตรายและการยอมรับโดยฝ่ายตรงข้ามและคนอื่นๆ ถึงอำนาจใหม่ของนักปฏิบัติการ ล้วนมีแนวโน้มที่จะทำให้กลุ่มนักปฏิบัติการมีความเคารพนับถือตนเองยิ่งขึ้น กลุ่มจะมองเห็นคุณภาพและสมรรถนะของตนเองว่ามีความสำคัญกว่าที่พวกเขาเคยเข้าใจมาก่อน ความเชื่อที่ว่าพวกเขามีความแข็งแกร่งที่แท้จริง แม้เมื่อเทียบกับอำนาจของรัฐนั้น อาจจะบ่มเพาะเจตนารมณ์ใหม่และกระตุ้นความหวังใหม่ว่า พวกเขาสามารถมีส่วนกำหนดอนาคตของตนเองได้

นักปฏิบัติการโดยไร้ความรุนแรงอาจจะเริ่มมีความเคารพในชีวิต และบุคคลอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น เคารพแม้กระทั่งฝ่ายตรงข้ามที่อยู่ในความขัดแย้ง นักปฏิบัติการอาจจะมีความสามารถมากขึ้นที่จะคิดแก้ปัญหาด้วยตัวของเขาเอง ทำการตัดสินใจด้วยตัวเอง และยืนยันมติตั้งกล่าว แม้ในสภาพแวดล้อมที่ยากลำบากก็ตาม แม้ว่าคุณสมบัติเหล่านี้จะเป็นเรื่องส่วนบุคคลมาก แต่หากเพิ่มพูนมากยิ่งขึ้นจนถึงระดับหนึ่งแล้ว ในระยะยาวมันจะมีผลโดยอ้อมต่อการกระจายอำนาจที่แท้จริงในสังคม

การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงที่มีประสิทธิภาพนั้น มีแนวโน้มที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มที่ใช้ เป็นทั้งความเข้มแข็งในตัวเองและความเข้มแข็งเมื่อเปรียบเทียบกับฝ่ายตรงข้าม ความเป็นปึกแผ่นภายในของกลุ่มและความสามารถที่จะทำงานร่วมกันมักจะพัฒนาขึ้น ความร่วมมือภายในกลุ่มที่เพิ่มขึ้นเป็นทั้งเงื่อนไขอันจำเป็นสำหรับประสิทธิภาพในการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงในหลายกรณี เป็นทั้งผลของปฏิบัติการตั้งกล่าว การร่วมมือภายในตั้งกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงอย่างมีประสิทธิภาพ และยังจำเป็นสำหรับการจัดหาสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ซึ่งฝ่ายตรงข้ามเคยได้รับก่อนที่จะถูกเพิกถอนความร่วมมือ โดยเฉพาะในประเด็นหลังนี้ยังรวมถึงทางเลือกใหม่ๆ เพื่อดำรงรักษาระเบียบสังคม (แม้กระทั่งในยามที่เกิดความขัดแย้งขึ้น) และรวมถึงสิ่งจำเป็นทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ในการจะได้มาซึ่งสิ่งเหล่านี้ สมาชิกของกลุ่มจะต้องพึ่งตนเองและช่วยเหลือตนเองให้มากขึ้น ซึ่งจะมีผลต่อการเสริมสร้างอำนาจให้แก่ตนเอง สถาบันที่ดำรงอยู่อาจจะได้รับการ

เสริมสร้างให้เข้มแข็ง อาจมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สถาบันนั้นตอบสนองความต้องการต่าง ๆ อย่างเหมาะสมพอเพียงยิ่งขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงการทำงานภายในกลุ่ม สถาบันใหม่ๆ อาจได้รับการจัดตั้งขึ้น สถาบันเหล่านี้สามารถช่วยเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ดำรงอยู่อย่างรวดเร็วระหว่างที่เกิดความขัดแย้ง อันอาจส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมอย่างยั่งยืน

บางครั้งความสมคูลระหว่างที่ไม่ร่วมมือและการร่วมมือเกิดขึ้นโดยมีการวางแผน และการจัดการอย่างตั้งใจ ในขณะที่หลายครั้งมันเกิดขึ้นเองอย่างรวดเร็วโดยปราศจากการวางแผนหรือเตรียมการ เมื่อการเปลี่ยนแปลงทางสถาบันเกิดขึ้นเพียงชั่วคราว มันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างกลุ่มที่ซับซ้อน เมื่อการเปลี่ยนแปลงทางสถาบันยังดำเนินต่อไปแม้จะมีความขัดแย้งเฉพาะหน้าเกิดขึ้น มันสามารถก่อผลที่ลึกซึ้งต่อโครงสร้างสังคม ซึ่งจะช่วยให้มีการกระจายอำนาจที่แท้จริงทั้งในรูปสถาบันและในรูปการลงทัณฑ์

องค์ประกอบอีกประการหนึ่ง อาจจะมีผลทางอ้อมต่อการกระจายอำนาจในสังคมในระยะยาว การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงจะทำให้แนวโน้มที่กลุ่มต่อสู้จะถูกกระทำอย่างป่าเถื่อน อันเป็นผลจากการต่อสู้ดังกล่าวนั้น มีน้อยลง การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงในการต่อสู้เพื่อการปลดปล่อย การปฏิวัติหรือการป้องกันนั้นหมายถึงการเพิ่มทวีความโหดร้ายป่าเถื่อน การแก้แค้นและการตอบโต้การแก้แค้น บุคลิกของมนุษย์จะหยาบกระต้างและแข็งกร้าวยิ่งขึ้น จนกระทั่งในที่สุดความรู้สึกเยี่ยงมนุษย์ และความสามารถที่จะมีปฏิริยาต่อความทุกข์ยากของมนุษย์จะร่วงโรยและเหือดแห้งไป บุคคลผู้ซึ่งครั้งหนึ่งเคยต่อสู้กับความไร้มนุษยธรรม กลับมากระตือรือร้นไขว่คว้าหาวิธีการซึ่งฝ่ายตรงข้ามเคยใช้มาก่อนและถูกประณามมาแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายซึ่งหัวใจที่เป็นแก่นแท้นั้นถูกสลิมนไปแล้ว พัฒนาการดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้นในการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง ซึ่งใช้การลงทัณฑ์อย่างอื่น ที่หลีกเลี่ยงการกระทำอันรุนแรงและป่าเถื่อน ความแตกต่างนี้อาจมีผลกระทบสำคัญต่อธรรมชาติของสังคมและระเบียบการเมืองหลังการต่อสู้

มีองค์ประการอีกประการหนึ่งซึ่งสัมพันธ์กับการกระทำอันโหดร้ายป่าเถื่อน และมีความสำคัญสำหรับสังคมอนาคต แต่บางทีอาจมิใช่สิ่งที่จะทำให้เกิดการกระจายอำนาจทางการ

เมืองที่สำคัญ การสนับสนุนให้ใช้ความรุนแรงทางการเมืองบางประเภท เพื่อเป็นการลงทัณฑ์
ขั้นสุดท้ายของสังคมนั้น และการใช้ความรุนแรงในรูปแบบที่ชอบธรรมตามกฎหมาย เช่น การยิง
ของตำรวจ การประหารชีวิต และสงคราม มักจะเป็นการขึ้นนำสมาชิกของสังคม รวมทั้ง
บุคคลที่ชอบต่อต้านสังคมนั้นและมีอารมณ์ไม่ปกติ ให้เข้าใจว่าความรุนแรงนั้น แท้ที่จริงแล้วเป็น
การลงทัณฑ์ขั้นสุดท้าย เป็นเรื่องที่น่าสงสัยอย่างยิ่งว่า ความพยายามของเราที่จะควบคุมการ
ลงทัณฑ์ให้อยู่ในวงจำกัด โดยให้เป็นหน้าที่ของสถาบันใดสถาบันหนึ่งของรัฐ (ซึ่งจะทำให้
คดียุติเมื่อมีจุดมุ่งหมายตามที่ระบุเอาไว้) และเมื่ออำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายนั้นเป็นไปตามขั้น
ตอนที่กำหนดไว้ ความพยายามเช่นนั้นจะมีประสิทธิภาพเพียงใดที่ประชาชนรู้สึก (ไม่ว่าจะถูกหรือผิด)
ว่าความมุ่งหมายของตนเองนั้นมีเหตุผลและจะบรรลุได้ก็ด้วยความรุนแรงเท่านั้น ดังนั้น
ปฏิบัติการด้วยความรุนแรงที่ชอบธรรมตามกฎหมายในนามของระบบ อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจ
ให้เกิดปฏิบัติการด้วยความรุนแรงที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยปัจเจกบุคคลและกลุ่มซึ่งมี
ปัญหาและความมุ่งหมายของตนเอง การลงทัณฑ์โดยใช้ความรุนแรงในนามของระบบจะ
ไม่มีผลกระทบเช่นนั้น ตรงกันข้ามมันอาจจะก่อให้เกิดการลงทัณฑ์โดยใช้ความรุนแรง
โดยปัจเจกบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ ที่กระทำด้วยตัวของเขาเอง แม้กระทั่งเพื่อต่อต้านมาตรฐาน
และหลักการของส่วนอื่น ๆ ของสังคม การกระทำเช่นนั้นอาจจะไม่ใช่ข้อผิดพลาด แต่มันจะมีผล
ค่อนข้างมากในการควบคุมการเพิ่มทวีความรุนแรงของปัจเจกบุคคลและของกลุ่ม

ผลของการต่อสู้โดยใช้ความรุนแรง ที่มีต่อสมรรถนะในทางอำนาจของฝ่ายตรงข้าม
และต่อสมรรถนะในทางอำนาจของกลุ่มที่ทำการลงทัณฑ์โดยใช้ความรุนแรงนั้น จะก่อให้เกิด
สิ่งหนึ่งตามมา สิ่งนั้นก็คือการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางอำนาจขั้นพื้นฐานซึ่งจะเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไข
ที่เหมาะสม สิ่งนี้โดยพื้นฐานแล้วแตกต่างจากสภาพการณ์ทางอำนาจภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงด้วย
สันติวิธีแบบอื่น ๆ รวมถึงการไกล่เกลี่ย การออกกฎหมายข้อบังคับ การตัดสินของศาล หรือคำสั่ง
ของฝ่ายบริหาร ในกรณีเหล่านี้ หากการเปลี่ยนแปลงทางอำนาจมิได้เกิดขึ้นอย่างอิสระ ด้วยแรงผลักดัน
อื่น ๆ แล้ว การกระจายอำนาจหลังจากการเปลี่ยนแปลงเฉพาะทางด้านดังกล่าว จะยังคงเหมือนเดิม
ดังที่เคยเป็นมาก่อน ไม่มีอะไรที่จะมาเปลี่ยนแปลงสภาพการกระจายอำนาจดังกล่าว และประชาชนจะ
ไม่มีความสามารถเพิ่มขึ้นเลยในการจำกัดอำนาจของฝ่ายตรงข้าม หรือในการลงทัณฑ์ด้วยตัวของเขาเอง หรือแม้เมื่อความต้องการหรือ

ความมุ่งหมายหลัก ๆ ที่เคยถูกจำกัดได้รับการยินยอม ประชาชนเองก็จะยังไม่สามารถบรรลุเจตนารมณ์ของตนในการต่อต้านฝ่ายตรงข้าม หรือผู้ปกครอง ซึ่งไมยอนต์ที่จะยอมตามความปรารถนาของประชาชน ในทำนองเดียวกัน ชื่อเรียกร้องเฉพาะหน้า ซึ่งเคยได้รับการยินยอม อาจถูกยกเลิกได้โดยง่าย เมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวย สิ่งทีคนอื่นหยิบยื่นให้ มิใช่ได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเองนั้นย่อมถูกดึงกลับไปได้โดยง่าย เช่นเดียวกับเมื่อได้รับสิ่งซึ่งได้มาด้วยการทำงานและการต่อสู้ จะยังยืนและยอมได้รับการปกป้องและพัฒนาโดยประชาชน ผู้ซึ่งได้รับการเสริมสร้างอำนาจในระหว่างที่ต่อสู้เพื่อให้ได้สิ่งนั้นมา

การกำหนดเงื่อนไขทางการเมืองของสังคมนิยม

อิทธิพลต่อโครงสร้างของสังคมนิยมเป็นผลเนื่องมาจากการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง และโดยไร้ความรุนแรงนั้น มีบทบาทอย่างสำคัญในการกำหนดเงื่อนไขทางการเมืองของสังคมนิยม โดยรวม "เงื่อนไขทางการเมือง" ของสังคมนิยมสามารถอธิบายได้ด้วยโครงร่างขององค์ประกอบหลัก ๓ อย่างคือ ๑) แนวทางของระบบการเมือง ๒) สิ่งทีระบบการเมืองปฏิบัติได้ และ ๓) สิ่งทีระบบการเมืองไม่สามารถปฏิบัติได้ เงื่อนไขทางการเมืองรวมไปถึงองค์ประกอบเฉพาะอย่าง เช่น ระดับการรวบอำนาจหรือการกระจายอำนาจที่แท้จริง อุทิศคติและเป้าหมายของสังคมนิยม ลักษณะที่เอื้อต่อความเป็นมนุษย์ และความไพบุลย์ผาสุกของระบบ สมรรถนะในการสถาปนาเผด็จการ ทำสงครามล้างเผ่าพันธุ์ ก่อสงคราม กระทำหรือสนับสนุนการกดขี่ในสังคมนิยม และในทางตรงกันข้าม สมรรถนะของระบบในการปลุกฝังและสนับสนุนอิสรภาพประชาธิปไตย ความยุติธรรมของสังคมนิยม และสร้างความสัมพันธ์ที่มีสันติสุขทั้งภายในและภายนอก ระดับการรับใช้หรือทำอันตรายมนุษย์ ขอบเขตทีระบบตอบสนองความต้องการของมนุษย์อันหลากหลาย ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นของบทนี้ จึงเห็นได้ชัดว่าเงื่อนไขทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมากในสังคมนิยมต่าง ๆ ในช่วงเวลาที่ต่างกันและในระหว่างสังคมนิยมต่าง ๆ

องค์ประกอบเหล่านี้มิได้เป็นลักษณะเฉพาะที่อยู่โดด ๆ และไม่สัมพันธ์กัน หากล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในลักษณะต่าง ๆ จากพื้นฐานการวิเคราะห์ในบทนี้ และบทก่อนหน้านั้น จะพบว่าเงื่อนไขทางการเมืองของสังคมนิยมหนึ่งมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ ๑) การกระจายอำนาจที่แท้จริงในสังคมนิยมตามที่ปรากฏในความเป็นจริง (ซึ่งแตกต่างจากการจัดสรรอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ ที่ตราในกฎหมายและรัฐธรรมนูญ) และ ๒) ประเภทของการ

ลงทัณฑ์ซึ่งคุกคามซึ่งสังคมคือ และขอบเขตที่การลงทัณฑ์นั้นได้รับการเสริมสร้างจนเป็น
สถาบัน ควรที่จะต้องพูดถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันขององค์ประกอบทั้ง ๒ อย่างนี้
สักหน่อย

ได้กล่าวแล้วว่าภารกิจกระจายอำนาจในการตัดสินใจที่แท้จริงไปตามสถาบันด้วยวิธีการ
ต่าง ๆ ตลอดจนอำนาจและความเข้มแข็งของคลังอำนาจนั้น มีความสำคัญเหนือการจัดสรร
อำนาจหน้าที่ตามที่ตราไว้ในรัฐธรรมนูญ การกระจายอำนาจในสังคมนั้นเมืองตามความเป็น
จริง และการปฏิบัติของสังคมนั้นตามความเป็นจริง อาจจะแตกต่างหรือไม่สอดคล้องกับรัฐ
ธรรมนูญหรืออุดมคติและลัทธิที่สังคมนี้ยึดถือ ทั้งสองสิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญ แต่ก็ยังเป็นรองกว่า
แนวทางที่สังคมนั้นประพฤติปฏิบัติจริง ๆ ในความเป็นจริง คลังอำนาจที่เข้มแข็ง อาจจะ
จำกัดอำนาจของเผด็จการซึ่งมีอำนาจล้นเหลือในทางทฤษฎี ในทางตรงข้าม คลังอำนาจที่อ่อน
แอและมีน้อยนิด จะเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองในรัฐที่มีรัฐธรรมนูญแบบประชาธิปไตยอย่าง
เป็นทางการนั้น ทำการปกครองแบบเผด็จการหรือแม้แต่ล้มล้างรัฐธรรมนูญตามอำเภอใจ

นอกจากนั้นยังเห็นได้อีกว่า สมรรถนะทางด้านความรุนแรงทางการเมืองที่เป็น
สถาบันนั้น หากได้รับการสถาปนาขึ้นไม่ว่าด้วยเป้าหมายใดก็ตาม อาจจะเปลี่ยนเป้าหมายไป
เป็นอื่น ที่ต่างจากเดิม และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจเป็นไปตามอำเภอใจของผู้ที่ควบคุม
สถาบันดังกล่าว (เว้นแต่จะมีปัจจัยอื่น ๆ สอดแทรกเข้ามา) ดังนั้นระบอบเผด็จการ การล้าง
เผ่าพันธุ์ สงคราม และระบบกดขี่ในสังคมจึงถือว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะว่าทั้ง
๔ ประการ ล้วนเป็นการใช้ความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นสถาบันทั้งสิ้น ปรากฏจากสมรรถนะ
ดังกล่าว ปรากฏการณ์ทั้ง ๔ ก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ ความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นสถาบันนั้น
ถือกันว่าเป็นเงื่อนไขที่จำเป็น (แต่ยังไม่เพียงพอ) สำหรับการพัฒนาปรากฏการณ์ทั้ง ๔ ใน
ทางตรงข้าม หากปราศจากสมรรถนะที่เป็นสถาบันดังกล่าว เงื่อนไขที่สร้างสรรค์ย่อมมีโอกาส
งอกเงยมากขึ้น นอกจากนี้ผลในทางกระจายอำนาจและเสริมสร้างอำนาจแก่ประชาชน อัน
เกิดขึ้นจากการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง ยังมีแนวโน้มที่จะสร้างเงื่อนไขและลักษณะใหม่ให้
แก่สังคมนั้น ซึ่งจะมีมากไปกว่าสิ่งที่เราเรียกว่า อิสรภาพ การเคารพชีวิต สันติภาพ
และความยุติธรรมของสังคม

ดังนั้น ทั้งสถาบันและการลงทัณฑ์ จึงถือว่ามีสำคัญสูงมากในการกำหนดเงื่อนไขทางการเมืองของสังคมหนึ่ง ๆ ทุกยุคทุกสมัย และทั้ง ๒ ประการต่างก็มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ตัวอย่างเช่น ในสังคมที่มีคลังอำนาจที่เข้มแข็ง ประชาชนจะมีความสามารถมากยิ่งขึ้นในการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันประชาชนเหล่านี้ก็จะมองการณ์พื้นฐานสำหรับการต่อสู้เป็นกลุ่ม คลังอำนาจเหล่านี้ควบคุมที่มาแห่งอำนาจทางการเมือง ในอีกแง่หนึ่ง คลังอำนาจมีแนวโน้มที่จะเข้มแข็งขึ้นและสมรรถนะของประชาชนก็มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นในระหว่างการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประชาชนเข้มแข็งเพียงพอที่จะบรรลุผลสำเร็จ

สำหรับสิ่งที่เราจะกล่าวต่อไปนี้ จุดหลักของเราเน้นถึงอิทธิพลของการกระจายอำนาจที่แท้จริง และของการลงทัณฑ์ที่มีต่อเงื่อนไขทางการเมืองของสังคม การลงทัณฑ์ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะทางด้านอำนาจทั้งหลายนั้น เราจะแยกพูดต่างหาก ส่วนองค์ประกอบที่เหลือของอำนาจที่แท้จริงนั้น เราจะจำกัดประเด็นให้แคบเข้า โดยจะพูดเฉพาะ “การกระจายสมรรถนะในการตัดสินใจที่แท้จริงไปตามสถาบัน”

สูตรทางสังคม

สิ่งที่เราจะพิจารณาในที่นี้ก็คือสมมติฐานที่ว่า ปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างการกระจายสมรรถนะในการตัดสินใจที่แท้จริงไปตามสถาบัน กับการลงทัณฑ์ของสังคม (ซึ่งรวมถึงประเภทของการลงทัณฑ์ ประสิทธิภาพและการปฏิบัติ) นั้น เป็นองค์ประกอบหลักซึ่งเมื่อเวลาผ่านไปจะมีแนวโน้มที่จะสร้าง “เงื่อนไขทางการเมือง” ของสังคม เนื่องจากองค์ประกอบทั้งสองจะแปรเปลี่ยนไปเป็นครั้งคราว และบางทีก็อาจจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ดังนั้นเงื่อนไขทางการเมืองย่อมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เราจะพิจารณาสถานการณ์ขององค์ประกอบทั้งสองในสังคมการเมืองในฐานะสังคมโดยรวม [ซึ่งประกอบด้วยประชาชนทั่วไป องค์กรสถาบันอิสระ (คลังอำนาจ) และหน่วยงานของรัฐบาล (รวมถึงรัฐด้วย)] แม้ว่าจะเป็นเรื่องยากที่สุด หรือเป็นไปได้เลยที่จะชี้หน้าหนังกองประกอบแต่ละประการให้ถูกต้องแม่นยำ แต่นั่นก็มีใช้สิ่งจำเป็นสำหรับจุดประสงค์ของเรา เราจะพิจารณาเฉพาะลักษณะหลักของการกระจายการตัดสินใจและการลงทัณฑ์ที่ใช้ อาจจะเป็นการง่ายขึ้นหากจะแสดงความสัมพันธ์ดังกล่าวในรูปของสูตรต่อไปนี้

การกระจายสมรรถนะ
ในการตัดสินใจที่แท้จริง
ไปตามสถาบัน

มีปฏิสัมพันธ์
กับ

การลงทัณฑ์
ประเภทสมรรถนะ
และการปฏิบัติ

เมื่อเวลา
ผ่านไป
ก่อให้เกิด

เงื่อนไข
ทางการ
เมือง

ในระยะยาว เงื่อนไขทางการเมืองจะถูกสร้างและเปลี่ยนแปลงไป โดยปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ระหว่างการกระจายสมรรถนะในการตัดสินใจที่แท้จริง ไปตามสถาบัน กับประเภทของการลงทัณฑ์ รวมไปถึงสมรรถนะและการทำการลงทัณฑ์ องค์ประกอบอื่น ๆ อาจจะมีส่วนในการกำหนดเงื่อนไขทางสังคม แต่องค์ประกอบ ๒ ประการนี้จะเป็นตัวหลัก

สูตรนี้ อาจจะเห็นชัดขึ้นเมื่อชี้ให้เห็น อิทธิพลอันเป็นผลร่วมกัน ของการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปตามสถาบันกับการลงทัณฑ์ ในกรณีที่อิทธิพลดังกล่าวปรากฏชัดเจน เราจะนำเสนอเงื่อนไขต่าง ๆ ๕ เงื่อนไขซึ่งใกล้เคียงกับเงื่อนไขทางการเมืองที่เกิดขึ้นจริง แม้ว่าจะเป็นแบบจำลองเชิงวิเคราะห์ก็ตาม

เงื่อนไขที่ ๑ ในสถานการณ์เช่นนี้ คลังอำนาจอ่อนแออย่างมาก หรือถูกบั่นทอนและทำลายลงอย่างเป็นระบบ การตัดสินใจที่แท้จริงรวมศูนย์อย่างมากในมือของชนชั้นนำกลุ่มเล็ก ๆ ที่ควบคุมกลไกรัฐและสถาบันสำคัญๆ อื่นที่มีอยู่ การลงทัณฑ์ของสังคมการเมือง เป็นไปด้วยความรุนแรงโดยสิ้นเชิง สมรรถนะในการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงที่เป็นสถาบันนั้น ได้รับการเสริมสร้างอย่างมากทั้งในรูปตำรวจและทหาร การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง ถูกใช้อย่างกว้างขวางเพื่อการควบคุมภายในประเทศและในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

เมื่อการตัดสินใจและการลงทัณฑ์ดังกล่าวเกิดขึ้นพร้อมกันในสังคมการเมือง เงื่อนไขทางการเมืองที่ปรากฏจะเป็นแบบเผด็จการที่มีสมรรถนะในการกดขี่ทางสังคม ก่อสงคราม และกระทำการล้างเผ่าพันธุ์ หากผู้ปกครองปรารถนาที่จะทำเช่นนั้น สิ่งนี้ก็ยังจะเกิดขึ้นแม้ว่าอุดมคติและเป้าหมายสูงสุดของระบบจะมีลักษณะมนุษยธรรมก็ตาม หรือแม้แต่รัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรจะตรากระบวนวิธีและข้อปฏิบัติที่ต่างกับสภาพดังกล่าวก็ตาม ในกรณีหลังนี้ ผู้ปกครองสามารถล้มเลิกรัฐธรรมนูญได้โดยง่าย และกำหนดโครงสร้างทางการให้อยู่ในแนวทางเดียวกับระบบการเมืองที่เป็นจริง เงื่อนไขที่ ๑ สามารถแสดงเป็นแผนภาพดังนี้

การตัดสินใจ
ที่รวมศูนย์
อย่างมาก

มีปฏิสัมพันธ์กับ

การลงทัณฑ์ด้วย
ความรุนแรง
อย่างจริงจัง

เมื่อเวลา
ผ่านไป
ก่อให้เกิด

ระบบเผด็จการ
ที่สามารถปฏิบัติ
การอย่างสุดขั้ว

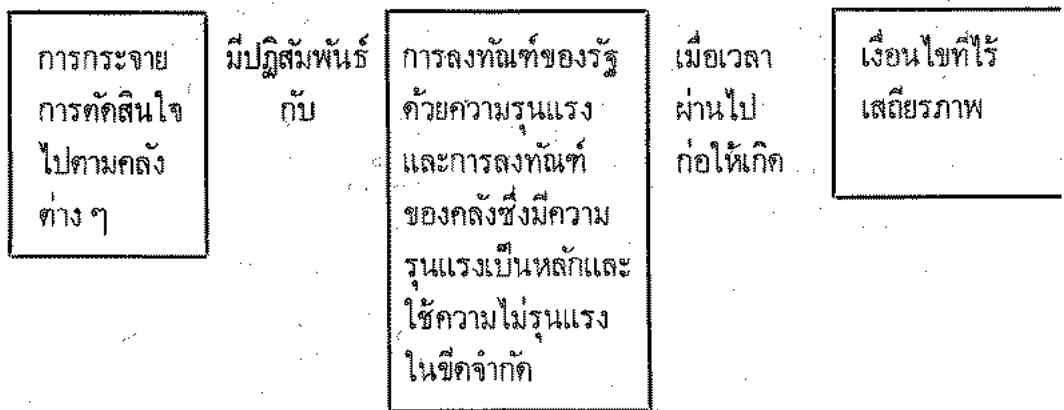
เงื่อนไขที่ ๒ ในสถานการณ์เช่นนี้ คลังอำนาจเข้มแข็งมากเมื่อเปรียบเทียบกับโครงสร้างของรัฐ และสามารถทำการตัดสินใจได้อย่างอิสระ แม้กระทั่งคัดค้านผู้ปกครองที่ควบคุมกลไกรัฐอยู่ การลงทัณฑ์ของรัฐเป็นแบบรุนแรง และการลงทัณฑ์ของคลังอำนาจนั้นมีทั้งการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงในการดำเนินงานภายในและในความสัมพันธ์กับคลังอื่น ๆ ส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามในสถานการณ์อันวิกฤตอย่างยี่งนั้น คลังอำนาจยังใช้การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงด้วย เงื่อนไขทางการเมืองที่เกิดขึ้นนั้นมีแนวโน้มไร้เสถียรภาพ

เงื่อนไขทางการเมืองที่ไร้เสถียรภาพนี้จะรวมถึงการมีเสรีภาพ และประชาธิปไตยอย่างมาก การปราศจากการกดขี่ทางสังคมอย่างเป็นระบบและอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อวิกฤตการณ์ร้ายแรงเกิดขึ้น มันจะมีผลต่อการขยายตัวของสมรรถนะและการทำการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง การรวบอำนาจอันเป็นผลมาจากการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อสถาบันทั้งหลาย เมื่อปัจจัยทางทหารกลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประสิทธิภาพ และเมื่อสมรรถนะทางอำนาจรุนแรงทางการเมืองที่เป็นสถาบันในมือของรัฐขยายตัวขึ้น และมีการนำไปใช้ ความเข้มแข็งของคลังอำนาจมีแนวโน้มจะลดลงเมื่อเทียบกับรัฐ การต่อสู้ด้วยความรุนแรงที่ก่อขึ้นโดยสงครามกองโจรก็มีแนวโน้มจะทำให้สภาพการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นได้เช่นเดียวกับการใช้ความรุนแรงต่อต้านผู้รุกราน ในการต่อสู้ส่วนใหญ่ นั้น ในช่วงแรก สงครามกองโจรจะอยู่ในขั้นที่กระจายอำนาจ แต่ในขั้นต่อมาจะมีการรวบอำนาจยิ่งขึ้นและเปลี่ยนไปเป็นกำลังทหารและการต่อสู้ตามแบบ

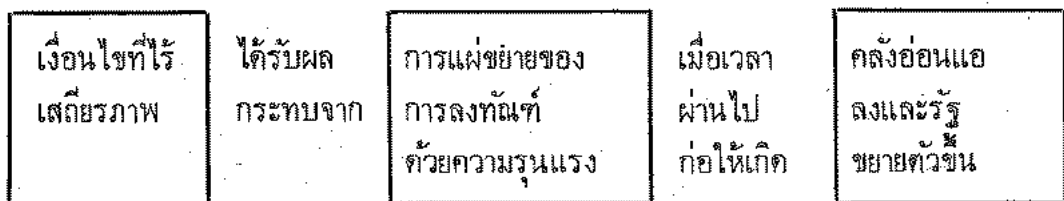
ในอีกแง่หนึ่งในสถานการณ์ที่ไร้เสถียรภาพในระยะต้น หากใช้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงในยามที่เกิดวิกฤตการณ์ครั้งใหญ่ แทนที่จะใช้กำลังทหารซึ่งจะตามมาด้วยการขยายสมรรถนะและปฏิบัติการทางทหาร ผลกระทบต่อเงื่อนไขทางการเมืองดูเหมือนว่าจะแตกต่างกันอย่างมากจากผลที่เกิดขึ้นเมื่อใช้การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง หากสมมติว่าการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงประสบผลสำเร็จ สถาบันที่กระจายอำนาจในสังคมไม่เพียงแต่จะได้รับการ

ปกปักรักษาไว้เท่านั้น แต่ยังคงแพร่ขยายออกไปอีกด้วย อันเป็นการหลีกเลี่ยงผลต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นภายหลังการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง ทั้งยังจะก่อให้เกิดสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลจากการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงที่ได้กล่าวไปแล้ว สถานการณ์ในเงื่อนไขที่ ๒ สามารถแสดงเป็นแผนภาพดังนี้

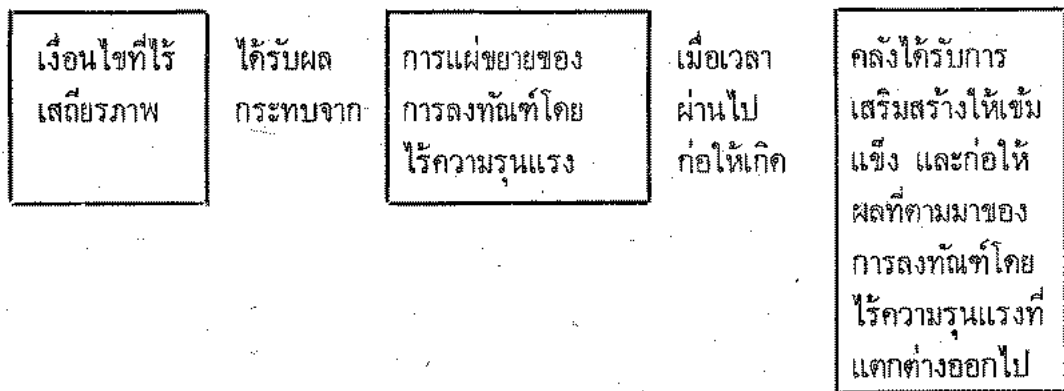
สถานการณ์พื้นฐาน

ทางเลือก ก.

ทางเลือก ข.

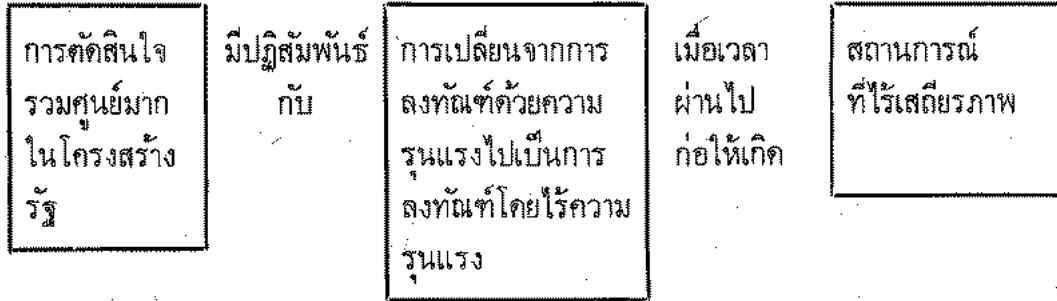

เงื่อนไขที่ ๓ ในสถานการณ์เช่นนี้ สถาบันที่เป็นโครงสร้างของสังคมจะรวมอำนาจอย่างมาก ประกอบกับคลังอำนาจมีจำนวนน้อยและอ่อนแอ และการตัดสินใจก็รวมอำนาจอยู่ในมือของชนชั้นนำจำนวนน้อยที่ควบคุมกลไกรัฐอยู่ ในช่วงที่ผ่านมารัฐพึงพิงการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงที่เป็นสถาบัน แต่ก็เริ่มไม่ใช้วิธีการนี้ และการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงเริ่มมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมและการตอบสนองเฉพาะอย่าง สถานการณ์เช่นนี้ไม่มีเสถียรภาพ

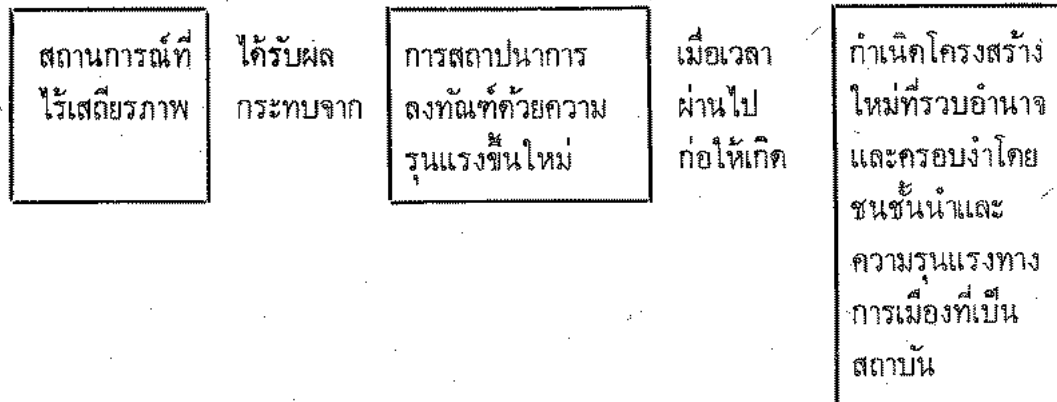
ผลที่เกิดขึ้นจากเงื่อนไขที่ไร้เสถียรภาพดังกล่าวจะแตกต่างกันไปตามจำนวนขององค์ประกอบ ซึ่งรวมไปถึงเหตุผลที่เปลี่ยนไปใช้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง และยิ่งขึ้นอยู่กับว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นยั่งยืนและเป็นไปอย่างครอบคลุมกว้างขวางเพียงใด การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้อาจจะเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายหลักโดยผู้ซึ่งควบคุมกลไกรัฐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากจะต่อต้านการโจมตีของศัตรูที่มีอำนาจทางทหารเห็นอกว่าอย่างท่วมท้นแล้ว การใช้วิธีการทหารเท่ากับเป็นการฆ่าตัวตาย การเปลี่ยนแปลงอาจจะเกิดขึ้นเนื่องมาจากการปฏิวัติโดยไร้ความรุนแรงนั้นประสบผลสำเร็จในการโค่นล้มระบบเดิม ในกรณีแรก การถ่ายเทอำนาจการตัดสินใจไปจากรัฐที่รวบอำนาจ ไม่ว่าจะกระทำโดยการวางแผนอย่างรวดเร็วหรือโดยไม่มีการวางแผนนั้น จะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงที่มีประสิทธิภาพในการต่อต้านการโจมตี ในกรณีหลัง การโอนอำนาจการตัดสินใจมักจะเกิดขึ้นแล้ว กล่าวคือสถาบันอิสระที่ดำรงอยู่เริ่มมีประชาธิปไตยและตระหนักว่าตนเองมีอำนาจการตัดสินใจมากขึ้น หรือมีฉันทันคลังอำนาจใหม่ๆ ที่มีอำนาจในการตัดสินใจก็ถูกสร้างขึ้นก่อน หรือระหว่างการปฏิวัติ การเปลี่ยนไปใช้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงจะมีผลอย่างไรต่อเงื่อนไขทางการเมืองในระยะยาวนั้น มักขึ้นอยู่กับประเด็นที่ว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้มีความยั่งยืนเพียงใด ถ้าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นชั่วคราว และการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงถูกสถาปนาขึ้นใหม่ และกลายมาเป็นหลักในการลงทัณฑ์ขั้นสุดท้ายของสังคมอีก เมื่อนั้นโครงสร้างที่รวบอำนาจและถูกรอบงำโดยชนชั้นนำกลุ่มน้อยจะผุพังขึ้นมากอีก ในทางตรงกันข้าม ถ้าการเปลี่ยนมาใช้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงนั้นคงทนยาวนานและกลายมาเป็นหลักในการลงทัณฑ์ของสังคมการเมือง โดยเข้ามาแทนที่การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงแล้ว เมื่อนั้นเงื่อนไขทางการเมืองที่เกิดขึ้นก็มักจะ เป็นเงื่อนไขที่ขยับกระชับการเสริมสร้างอำนาจแก่ประชาชน ตลอดจนตอบสนองความต้องการ

ของมนุษย์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และหลีกเลี่ยงผลที่เกิดขึ้นจากความรุนแรงทางการเมืองที่เป็น
 สถาบัน สถานการณ์ของเงื่อนไขที่ ๓ สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

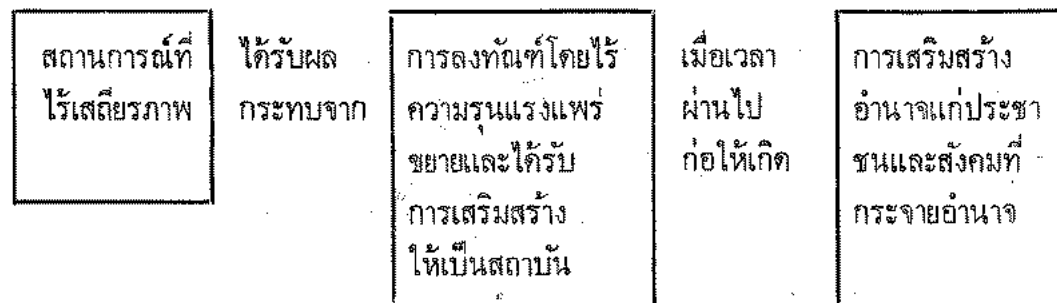
สถานการณ์พื้นฐาน

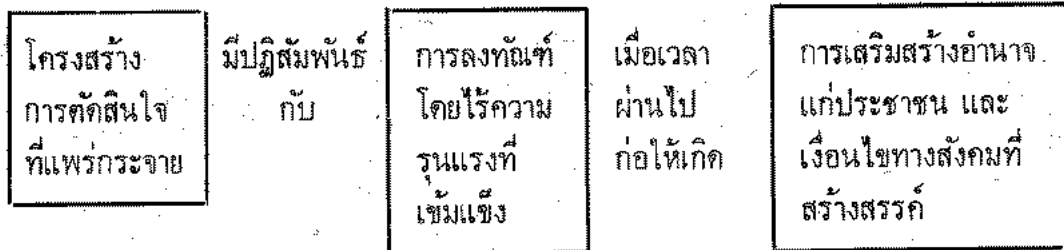
ทางเลือก ก.

ทางเลือก ข.

เงื่อนไขที่ ๔ ในสถานการณ์เช่นนี้ สมรรถนะในการตัดสินใจกระจายออกไปอย่างมากในหมู่คลังอำนาจที่เข้มแข็ง ประกอบกับกลไกรัฐส่วนกลางอ่อนแอ การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงถูกนำมาใช้ และได้รับการเสริมสร้างให้เป็นสถาบันแทนการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง และได้รับการพัฒนาอย่างมากเพื่อให้มีสมรรถนะสูง พร้อมทั้งจะทำหน้าที่เมื่อถึงเวลาจำเป็น เงื่อนไขทางการเมืองที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มที่จะมีเสถียรภาพสัมพัทธ์ สามารถเสริมสร้างอำนาจแก่ประชาชนอย่างมาก โดยปราศจากอันตรายอันเนื่องมาจากความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นสถาบัน และเสริมสร้างเสรีภาพ ประชาธิปไตย การเคารพชีวิต สันติสุข ทั้งภายในและระหว่างประเทศ และความยุติธรรมในสังคม สถานการณ์ของเงื่อนไขที่ ๔ อาจจะแสดงในแผนภาพดังนี้

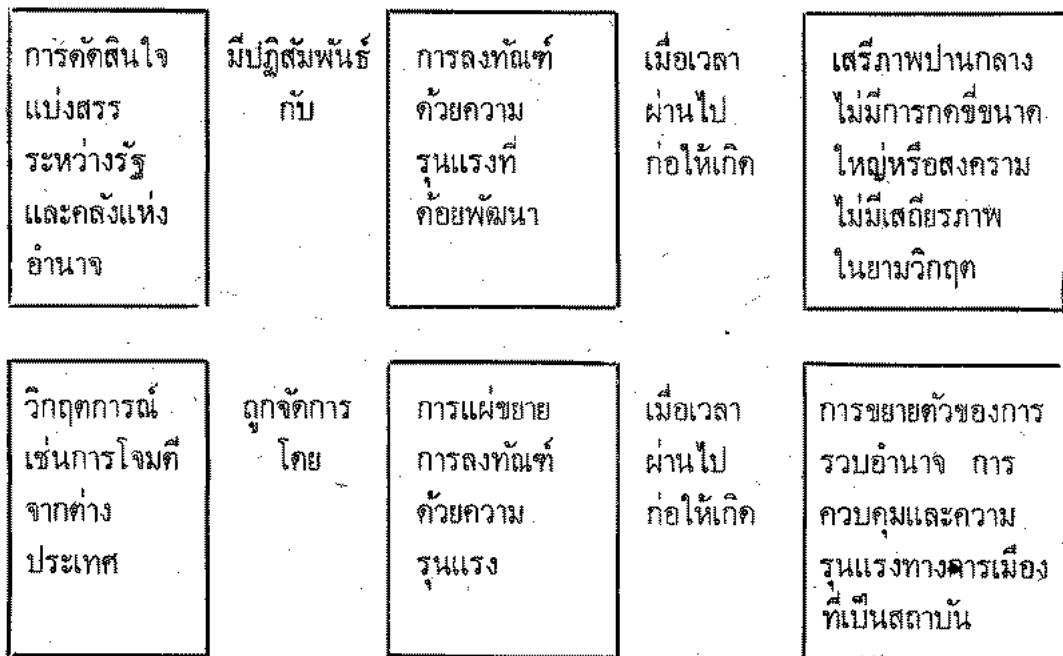

หากไม่มีองค์ประกอบใหม่เข้ามาแทรกแล้ว เงื่อนไขที่ ๑ และเงื่อนไขที่ ๔ นี้ มีเสถียรภาพสัมพัทธ์ ดังนั้นเมื่อเราพูดถึงการกระจายการตัดสินใจและชนิดของการลงทัณฑ์แล้ว เราก็สามารถทำนายได้อย่างแม่นยำว่าเงื่อนไขทางการเมืองที่ตามมาจะเป็นอย่างไร ในทางตรงกันข้าม เงื่อนไขที่ ๒ และที่ ๓ ไร้เสถียรภาพอย่างมาก ในกรณีนั้น ไม่มีโอกาสที่จะทำนายเงื่อนไขทางการเมืองได้อย่างแม่นยำเลย จนกว่าจะมีการกำหนดประเภทของการกระจายการตัดสินใจที่แท้จริง และตกลงได้ว่าจะเลือกใช้และเสริมสร้างการลงทัณฑ์ประเภทใด

เงื่อนไขที่ ๕ เงื่อนไขทั้ง ๔ ข้างต้นเป็นเรื่องของการพึงพิง การลงทัณฑ์ประเภทใดประเภทหนึ่งอย่างสูง หรือไม่ก็เกี่ยวข้องกับช่วงที่สังคมดิ่งลงไม่แน่ใจว่าจะเลือกการลงทัณฑ์ประเภทใด ในเงื่อนไขที่ ๕ นี้ อำนาจการตัดสินใจที่แท้จริงในระดับสถาบันจะถูกแบ่งสรรในระหว่างรัฐกับคลังอำนาจ การพัฒนาและใช้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงจะถูกจำกัดอย่างมากหรือมีน้อยมาก อย่างไรก็ตามในเวลาเดียวกันการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงก็อ่อนแอ และ

ไม่ได้รับการพัฒนาขึ้นด้วย ถึงแม้จะได้รับการยอมรับว่าเป็นการลงทัณฑ์ขั้นสุดท้ายของสังคม สภาพการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นได้ เมื่ออันตรายและการข่มขู่คุกคามที่ทำให้การลงทัณฑ์อย่างจริงจัง ไม่ว่าประเภทใดประเภทหนึ่งเป็นสิ่งจำเป็นขึ้นมา นั่นไม่ปรากฏขึ้นหรือมีน้อยมาก เงื่อนไขทางการเมืองที่เกิดขึ้นก็จะเป็นแบบกลาง ๆ แต่จะมีเสรีภาพและการเคารพชีวิตอย่างมาก โดยปราศจากการกดขี่ทางสังคมที่ร้ายแรง และมีความขัดแย้งหลัก ๆ ที่ต้องใช้ความรุนแรงหรือสงครามน้อยมาก แรงผลักดันการกระจายอำนาจและถ่ายเทอำนาจซึ่งเกิดจากการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงนั้นจะไม่มี ถึงแม้ว่าแรงผลักดันนั้นสามารถมาจากแหล่งอื่น ๆ ได้ เช่น ความเชื่อ ปรัชญาและความต้องการทางสถาบัน

เงื่อนไขทางการเมืองนี้จะดำรงเสถียรภาพอยู่ได้ตราบนานเท่าที่ไม่มีวิกฤตการณ์ อันจะทำให้การลงทัณฑ์เป็นสิ่งจำเป็นขึ้นมา ถ้าหากวิกฤตการณ์นั้นเกิดขึ้น สมรรถนะในการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงจะขยายออกไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาและการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงในขอบเขต ที่กว้างขวางจะผลักดันให้มีการรวบอำนาจการตัดสินใจ และการควบคุมสถาบันเพิ่มขึ้น และทำให้เกิดสิ่งอื่น ๆ ตามมาอีก อันเป็นผลจากการใช้ความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นสถาบันอย่างกว้างขวาง เงื่อนไขนี้สามารถแสดงในแผนภาพได้ดังนี้

การตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์ทฤษฎีนี้ ซึ่งกล่าวถึงบทบาทของการกระจายการตัดสินใจและการลงทัณฑ์ชนิดต่าง ๆ ในการกำหนดเงื่อนไขทางการเมืองของสังคมหนึ่ง ๆ นั้น เป็นสิ่งที่จำเป็น อย่างไรก็ตาม ถ้าทฤษฎีนี้ใช้การได้ มันจะมีผลกระทบขั้นพื้นฐานต่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์หลักอย่างใหม่ เพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมที่เหมาะสมยิ่งขึ้นกว่าที่ผ่านมา

การพัฒนาวิทยาศาสตร์การเสริมสร้างอำนาจ

ประชาชนจำนวนมากพร้อมที่จะยอมรับว่า มีความเป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนแปลงสถาบันทางการเมืองของเราอย่างขนานใหญ่ โดยการเลือกอย่างมีสำนึก สมรรถนะในการเลือกทางออกใหม่ เพื่อปรับปรุงสังคมการเมืองของเรา^๕ ยังใช้ได้กับการเลือกประเภทของการลงทัณฑ์ที่สังคมเราต้องการใช้ และใช้ในการตัดสินใจว่า ระบบการเมืองของเราควรรวบรวมอำนาจอย่างมาก หรือควรเป็นระบบกระจายการตัดสินใจ การวิเคราะห์ในบทก่อน ๆ ได้ชี้ว่าแนวทางปัจจุบันในการผลักดันให้สังคมหนึ่ง ๆ ทำงานตามหน้าที่ที่จำเป็นของมันนั้น มิใช่แนวทางเดียวเท่านั้นที่เป็นไปได้ หากสามารถค้นพบหรือพัฒนาทางเลือกใหม่ที่มีประสิทธิภาพ วิถีทางเหล่านั้นก็สามารถจะเข้ามาแทนที่แนวทางที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในฐานะกลไกหน้าที่ที่มากทดแทน (functional substitutes)* การเข้าถึงความเป็นจริงดังกล่าวจะทำให้ "เอกลักษณ์ของสภาพที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน และสภาพที่ไม่อาจเป็นอื่นไปได้^๖ นั้น หลุดพ้นจากการติดค้างอยู่กับที่"^๗ ดังคำของโรเบิร์ต เค. เมอร์ตัน (Robert K. Merton) การเน้นถึงความเป็นไปได้ที่จะมีกลไกหน้าที่ที่มากทดแทนนี้ ทำให้การวิเคราะห์ประเภทดังกล่าวได้กลายมาเป็นกุญแจสำหรับการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน ทาใช้วิธีการที่รักษาสภาพเดิมของสังคมไม่ให้เปลี่ยนแปลงดังที่บางคนได้กล่าวไว้ ดังนั้น วิธีการอธิบายนี้จึงเป็นเครื่องมือทางความคิด ซึ่งทำให้มีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุมารเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน ซึ่งรวมไปถึงการแก้ไขปัญหาคือความรุนแรงทางการเมืองที่ซับซ้อน ซึ่งไม่เพียงแต่ไม่ได้รับการแก้ไขเท่านั้น แต่ยังไม่ได้รับการพิจารณาอย่างครบถ้วนอีกด้วย

* ดู Gene Sharp *Social Power and Political Freedom*, Chapter nine "The Political Equivalent of War"... Civilian-based Defense," Chapter ten "Seeking a Solution to the Problem of War"

การยอมรับทางเลือกในฐานะกฎเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงพื้นฐาน

ความล้มเหลวของเราในการแก้ปัญหาความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นสถาบัน และ ปัญหาย่อย ๆ อีกมากมาย เช่นสงครามนั้น โดยทั่วไปแล้วมีสาเหตุอยู่ที่ เรามิอาจแลเห็นได้ว่าการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงนั้น มีใช้สิ่งเดียวกันเป็นไปได้ และเราสามารถค้นพบศักยภาพของทางเลือกใหม่ที่เป็นการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง ทั้งผู้ที่สนับสนุนประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม ตะวันตกและระบบทุนนิยมอย่างแข็งขัน และผู้ที่ต่อต้านระบบดังกล่าวและสนับสนุนระบบสังคมนิยม นั้น ล้วนแต่มีอาจแลเห็นข้อเท็จจริงดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์เช่นนั้นชี้ให้เราเห็นถึงแนวทางในการพิจารณาถกเถียงกันที่ที่เป็นทางเลือกใหม่หรือที่มาทดแทน ซึ่งหากมีประสิทธิภาพแล้ว ทางเลือกหรือสิ่งทดแทนนั้นก็จะมาแทนแนวทางที่กำลังเป็นไปอยู่ในปัจจุบัน สิ่งนี้อาจจะเป็นกฎเกณฑ์สำหรับการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในการลงทัณฑ์ทางการเมือง ในบทนี้และบทก่อน ๆ เราได้เห็นแล้วว่า การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงนั้น ได้ถูกนำมาใช้แทนการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงในหลาย ๆ สถานการณ์ในอดีต ในสังคมต่าง ๆ ที่หลากหลายกันออกไป ดังนั้นทางเลือกใหม่ที่เป็นการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงจึงมีอยู่จริง และเป็นแนวทางที่มีโอกาสก่อการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน จนถึงขั้นที่จะมาทดแทนการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงได้ ถ้าวิธีการนี้มีประสิทธิภาพหรือทำให้มีประสิทธิภาพได้ และถ้านำไปใช้แทนวิธีรุนแรงในลักษณะที่เป็นชุดแล้ว เมื่อนั้นการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงก็สามารถยกเลิกไปได้ เพราะไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป ชุดวิธีการที่จะมาทดแทนดังกล่าวจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ ซึ่งสัมพันธ์กับการเสริมสร้างอำนาจให้แก่ประชาชน และการสร้างประชาธิปไตยในสถาบัน

อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์แนวทางใหม่ที่จะมาทดแทนแนวทางเดิม ในการตอบสนองความต้องการของสังคมนั้น มิได้จำกัดอยู่แค่การนำมาใช้กับวิธีการลงทัณฑ์เท่านั้น แต่ยังสามารถใช้ได้กับสถาบันขนาดใหญ่ ๆ ที่รวมอำนาจ และความคุ้มครองมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจของชนชั้นนำและการทอนอำนาจประชาชน สถาบันเหล่านั้นรวมไปถึงสถาบันทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่และกลไกรัฐ หากเราสามารถฟื้นฟู ขยาย ตลอดจนสร้างสรรค์สถาบันนอกแควงรัฐอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้เป็นสถาบันทดแทนที่สำคัญ และสร้างกลไกระดับล่างของรัฐบาลที่ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคม เศรษฐกิจและการ

เมืองของสังคมแล้ว เราจะสามารถพลิกแนวโน้มปัจจุบันที่อำนาจที่แท้จริงตกอยู่กับบริษัทขนาดใหญ่และกลไกของรัฐนั้น ให้กลับเป็นตรงกันข้ามได้

ในการพยายามแก้ปัญหาของสังคมของเรา และการขยายตัวของอำนาจรัฐที่รวมศูนย์นั้น เราจำเป็นต้องทำมากกว่าการอนุรักษ์ลักษณะดังกล่าวของสังคมซึ่งมีรากเหง้าในอดีต และยังคงใช้การได้และมีความสำคัญในทุกวันนี้ และทำมากกว่าการเปลี่ยนแปลงเพื่อแก้สิ่งผิดให้ถูกต้อง เราต้องตั้งใจกระทำการด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างสถาบันที่อยู่นอกแคว้นของรัฐในสังคมของเรา และยับยั้งการเพิ่มทวีการรวมอำนาจที่แท้จริงในรัฐอย่างมีสำนึก

เพียงการกล่าวประณามภยันตรายของรัฐบาลกลางที่เข้มแข็ง ตลอดจนความรู้สึกตายค้ำของระบบราชการ และอัตราภาษีที่สูงนั้น ไม่ช่วยให้เห็นทางออกที่ยั่งยืนในการแก้ปัญหา การควบคุมของชนชั้นนำ การรวมศูนย์ การขยายขนาดและแพร่ภิสัทธขององค์กรขนาดใหญ่และของกลไกของรัฐ การเปลี่ยนแปลงค้ำสถาบันนั้นเป็นสิ่งจำเป็น แนวทางหนึ่งที่จะทำได้ก็คือการพัฒนาสถาบันทางเลือกอื่น ๆ เพื่อทำหน้าที่ที่จำเป็นและพึงประสงค์ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันที่รวมอำนาจและใหญ่โต

ภารกิจบางอย่างซึ่งปัจจุบันดำเนินการโดยกลไกของรัฐส่วนกลางนั้น ไม่ใช่สิ่งจำเป็นจริง ๆ ทั้งไม่เหมาะกับสังคมซึ่งมักจะพุดอยู่เสมอ ๆ ถึงเสรีภาพและประชาธิปไตย หน้าที่เหล่านั้นและส่วนอื่น ๆ ของกลไกของรัฐซึ่งเกี่ยวข้องกับหน้าที่เหล่านั้น สามารถยกเลิกออกไปได้โดยง่ายเพื่อประโยชน์และความผาสุกของสังคม อย่างไรก็ตาม หน้าที่ส่วนใหญ่ซึ่งดำเนินการโดยกลไกของรัฐส่วนกลาง (และหน้าที่อื่น ๆ อีกมากมายที่เห็นกันว่ารัฐพึงกระทำ) นั้น ประชาชนทั่วไปอาจจะเห็นว่า เป็นสิ่งที่พึงประสงค์และเป็นสิ่งจำเป็น บทบาทของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองความต้องการเหล่านั้น จะไม่ถูกคัดค้านอย่างฮวบฮาบหรือยุติ จนกว่าหน่วยงานอื่นจะทำหน้าที่เหล่านั้นอย่างได้ผล นอกจากนั้นหากเราปรารถนาที่จะชะลอการแพร่ขยายของกลไกของรัฐส่วนกลาง เราจำเป็นต้องพัฒนาทางเลือกใหม่สำหรับตอบสนองความจำเป็นทางการเมืองทางสังคม และทางเศรษฐกิจที่แท้จริงซึ่งถูกละเลยไป ซึ่งตามข้อเสนอของนักปฏิรูปแล้ว ความจำเป็นเหล่านี้รัฐสามารถทำการปลดปล่อยบรรเทาได้ การแพร่ขยายของรัฐเข้าไปในสังคมและเศรษฐกิจนั้นไม่อาจสกัดกั้นได้ด้วยการปล่อยปละละเลยหรือหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบทางสังคม ทั้งไม่สามารถสกัดกั้นได้ด้วยการปล่อยทุกสิ่งทุกอย่างไว้กับบริษัทระดับประเทศหรือบริษัทระหว่างประเทศที่รวมอำนาจและใหญ่โต หากสถาบันและทางออกที่เป็นทางเลือก

ใหม่ไม่ได้รับการพัฒนาแล้ว การแพร่ขยายของกลไกของรัฐเข้าไปในสังคมเป็นลำดับนั้นย่อมเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในการที่จะลดทอนขนาดของกลไกรัฐส่วนกลางที่ดำรงอยู่ (ตลอดจนอันตรายนของมัน) เป็นลำดับนั้น มีความจำเป็นที่จะสร้างหรือเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่สถาบันขนาดเล็กกว่า (คลังอำนาจ) ที่กระจายการตัดสินใจ เพื่อทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงจากนั้นก็ค่อย ๆ โอนภารกิจที่เคยดำเนินการโดยรัฐไปให้สถาบันเหล่านั้น เราจำเป็นต้องมุ่งเสริมสร้างสถาบันเหล่านี้ให้มีจำนวนมากยิ่งขึ้น แต่ละสถาบันจะดำเนินการในขอบเขตขนาดเล็กกว่า โดยที่การมีส่วนร่วมที่เป็นประชาธิปไตยมีสูงมาก และหากจำเป็นก็จะร่วมมือกับสถาบันอื่นในโครงการระดับภาคและระดับประเทศ

แต่ทั้งนี้ก็มีให้หมายความว่า องค์กร สถาบันขนาดเล็ก และกลไกระดับล่างของรัฐบาลจะมีมนุษยธรรมและมีความเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเสมอไป แต่ไม่ว่าจะเลวเพียงใดก็ตาม องค์กรขนาดเล็กนั้นก่ออันตรายได้น้อยกว่าองค์กรขนาดใหญ่ ความที่องค์กรมีขนาดเล็กกว่า จึงเป็นการง่ายที่ผู้ร่วมองค์กรและสมาชิกจะแก้ไขปัญหาได้โดยตรง สถาบันขนาดเล็กทำให้การมีส่วนร่วมเป็นไปได้มากกว่าสถาบันขนาดใหญ่ และผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงก็สามารถควบคุมสถาบันนั้นได้มากกว่าด้วย

เราจำเป็นต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนถึงแนวทางต่าง ๆ ที่จะเพิ่มพูนการควบคุม และการมีส่วนร่วมที่เป็นประชาธิปไตยในระดับรัฐบาล ถึงแม้ว่าพัฒนาการทางการเมืองในศตวรรษที่ผ่านมาจะเป็นไปในทางตรงกันข้ามก็ตาม แต่ในอีกแง่หนึ่ง เพราะเหตุที่การเมืองได้พัฒนาไปในแนวทางนั้นนั่นเอง เราจึงจำเป็นต้องมาคิดถึงเรื่องนี้กัน แนวความคิดของฮันนา อารนท* (Hannah Arendt) ควรที่จะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ ในกรณีที่เกิดไกลของประชาธิปไตยทางตรงสามารถดำรงอยู่ได้แม้จะอยู่ในสภาพที่บอบสลาย อย่างเช่นในสหภาพโซเวียตหรือองค์กรชานาในตะวันตกกลาง (ของสหรัฐ ฯ) เราก็จำเป็นต้องแสวงหาวิถีทางปกป้องรักษากลไกนั้นไว้ และทำให้มีชีวิตชีวาและมีภาวะความรับผิดชอบขึ้นมาใหม่ ในกรณีที่ไม่มีการกลไกเช่นนั้นอยู่ เราอาจจำเป็นต้องแสวงหาหนทางที่จะริเริ่มให้มีและทดลองใช้มันในการจัดการกับปัญหาสำคัญในขอบเขตจำกัด

---

* ดู Hannah Arendt, *On Revolution* (New York, Viking Press, 1963) and London: Faber & Faber, 1963 and Gene Sharp, *Social Power and Political Freedom* Chapter six "Freedom and Revolution"

การลงทัณฑ์โดยใช้ความไม่รุนแรงมาทดแทน และสถาบันอิสระขนาดเล็กกว่า ทั้ง ๒ องค์ประกอบนี้หากมีการพัฒนาและนำไปใช้ควบคู่กันอย่างค่อยเป็นค่อยไป ในโครงการเพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นขั้นตอนแล้ว จะช่วยพัฒนาเงื่อนไขทางการเมืองที่เอื้อต่อการแปรรูปคหคที่สังคมของเรายืดื้อ ให้มีผลในทางปฏิบัติยิ่งกว่าปัจจุบัน

การต่อสู้เพื่อการปลดปล่อยโดยใช้ความรุนแรง

ผลต่อโครงสร้างของสังคมในระยะยาวที่เกิดจากการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง และการลงทัณฑ์โดยใช้ความรุนแรงนั้น มีความหมายมากสำหรับการต่อสู้เพื่อการปลดปล่อยจากการกคชในรูปแบบต่าง ๆ มี ๒ ประเด็นที่ชัดเจนคือ

๑. การปลดปล่อยโดยพื้นฐานจะต้องเป็นการปลดปล่อยตนเอง

๒. การปลดปล่อยโดยวิธีการ ซึ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้ถูกปกครองเท่านั้นที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางอำนาจในระยะยาว และจะสกัดกั้นการกคชที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ห้มิใช้ความหวังที่ปลอมประโลมใจ เป็นการง่ายกว่าถ้าเราสามารถค้นพบ “ผู้ปลดปล่อย” ซึ่งจะโค่นล้มการกคชด้วยตัวคนเดียว โดยผู้ถูกกคชไม่ต้องทำอะไรหรือสูญเสียอะไรเลย ถึงแม้ว่าความเชื่อเช่นนั้นจะแพร่กระจายอย่างกว้างขวาง แต่มันก็เป็นอันตราย ความเชื่อเช่นนั้นดำรงอยู่ได้เพราะผู้คนไม่อาจแยกแยะความแตกต่างระหว่างผู้กคชกับสภาพทั่วๆ ไปของการกคช ในสภาพเช่นนั้นประชาชนจะอ่อนแอ และเนื่องมาจากความอ่อนแอ ใครก็ตามที่เป็นผู้ปกครองจึงสามารถใช้ตำแหน่งนั้นมากคชี่ประชาชน ในสภาพเช่นนั้นผู้กคชคนหนึ่งแทนที่ได้โดยง่าย “การปลดปล่อย” ซึ่งผู้กคชหยิบยื่นให้ เพื่อแสดงความใจกว้าง หรือค้ำแรงจูงใจที่แอบแฝงอยู่ หรือ “การปลดปล่อย” ซึ่งถูกมอบให้แก่ผู้ถูกกคชซึ่งมิได้มีส่วนร่วมสำคัญ โดยกลุ่มที่สามซึ่งแทรกแซงเข้ามาและพิชิตผู้กคชคนเดิมลงไป การปลดปล่อยเช่นนี้มิได้เสริมสร้างความแข็งแกร่งแก่ผู้ถูกปกครองและสถาบันเลย และสามารถเอากลับไปได้โดยง่ายเช่นเดียวกับเมื่อได้รับ ในทางตรงกันข้ามหากการปลดปล่อยเกิดขึ้นโดยผู้ถูกกคชเอง อันเป็นผลมาจากการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ตนเองการไม่ให้ความร่วมมือ และการแข็งข้อ ในกรณีเช่นนั้น สภาพการกคชจะถูกแทนที่ด้วยสภาพความเข้มแข็งของสังคมที่พึ่งตนเอง ดังนั้นการปลดปล่อยเช่นนี้จึงไม่อาจกระชากไปได้โดยง่าย เงื่อนไขหลังนี้จะก่อให้เกิดผลที่ตามมาใน

ระยะยาวที่ดีกว่าและยั่งยืนกว่า

ทราบได้ที่ประชาชนสามารถที่จะคิดพึ่งตัวเอง และดำรงรักษาความเคารพในตัวเอง พวกเขาจะต่อสู้เพื่อให้ได้มา รักษาและเพิ่มพูนอิสรภาพของเขา กระนั้นก็ตาม เป็นที่ปรากฏว่าในหลายประเทศและภายใต้ระบบอันหลากหลาย อำนาจของผู้ปกครองชนชั้นนำทางเศรษฐกิจนั้นเติบโตใหญ่มาก โดยไม่ถูกควบคุม จนกระทั่งเกิดสภาพความทุกข์ยากของประชาชน ซึ่งเรียกได้อย่างเกี่ยวว่่าเป็นการกดขี่ ประเภทของระบบอาจแตกต่างกันไป มันอาจจะเป็นซากของการปกครองแบบอาณานิคม การครอบครองของต่างชาติ การเอารัศเอาเปรียบทางเศรษฐกิจ การครอบงำทางสังคม (ทั้งกรณีผู้หญิงและजनताल) ระบบเหยียดผิว ระบบเผด็จการ ฯลฯ เมื่อใดก็ตามที่ประชาชนพยายามขจัดการกดขี่ และทำการควบคุมอำนาจทางการเมือง ควบคุมการครอบงำทางสังคม และควบคุมชนชั้นนำต่าง ๆ เมื่อนั้นพวกเขากำลังต่อสู้เพื่อการปลดปล่อย

ดังนั้นปัญหาของการปลดปล่อยจึงมิได้สลายไปเพียงเพราะระบบอาณานิคมยุโรปแบบเก่าส่วนมากนั้นถูกแทนที่โดยระบอบปกครองของคนท้องถิ่น อิสรภาพในความหมายทางสังคมเศรษฐกิจและการเมือง จึงยังคงเป็นเป้าหมายที่ไม่สามารถบรรลุได้โดยสมบูรณ์ และในหลาย ๆ กรณีก็ยังคงถูกละเมิดอย่างร้ายแรงภายใต้ระบบและระบอบต่าง ๆ

ดังนั้นคำถามที่สำคัญก็คือผู้ถูกกดขี่จะทำการต่อสู้ และบรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร ไม่ว่าเขาจะประสบผลสำเร็จหรือจะต้องสูญเสียศักดิ์เท่าใด และไม่ว่าสังคมที่ดีกว่าที่เกิดขึ้นมาในอนาคตจะเป็นอย่างไร สิ่งหนึ่งที่เป็นที่ต้องการก็คืออิสรภาพ

คำถามว่า จะทำการต่อสู้อย่างไรนั้น มักจะถูกตอบด้วยอารมณ์ที่มาจากความเจ็บปวดจากการกดขี่ในอดีตที่ผ่านมา การต่อสู้เพื่อการปลดปล่อยไม่ว่าชนิดใดก็ตาม จึงมักเต็มไปด้วยองค์ประกอบทางอารมณ์และมีลักษณะอันวิสัยสูงมาก ในสถานการณ์ปฏิวัติใด ๆ ก็ตาม บางครั้งก็มีบางสิ่งบางอย่างที่ไม่สามารถสัมผัสได้ ซึ่งยากที่จะทำการวิเคราะห์ อย่างเป็นภววิสัย และยังเป็นที่ยากยิ่งขึ้นที่จะผลึกองค์ประกอบที่สัมผัสได้นั้น - โดยการวิเคราะห์อย่างละเอียดถี่ถ้วนและทัศนใจอย่างมีเหตุผล

มันเป็นเจตนาอารมณ์ของประชาชนที่เกิดขึ้นมา เพื่อต่อต้านสภาพการณ์ ซึ่งเขาไม่สามารถทนได้อีกต่อไป และในเวลาเดียวกันก็เป็นสภาพการณ์ที่เป็นจริงสำหรับพวกเขา เป็น

จริงสำหรับความเชื่อและความฝันถึงอนาคตของพวกเขา มันเป็นเรื่องที่สนใจในช่วงขณะหนึ่ง ที่พร้อมจะเสี่ยงกับอุปสรรคความยากลำบาก ซึ่งไม่อาจคาดกำหนดได้ โดยที่สมองก็ไม่อาจ บังคับหัวใจซึ่งโดยพื้นฐานแล้วเป็นบ่อเกิดแห่งการปฏิวัติ มันเป็นเรื่องกล้าหาญที่จะยืนบนันต์ แรกเพื่ออิสรภาพ ในขณะที่คนอื่นๆ ยืนรอคำสั่งญาณ มันเป็นเรื่องที่สนใจที่จะต่อสู้ต่อไปทั้งๆ ที่ รู้ว่า (หากเขาเป็นฝ่ายเพลี่ยงพล้ำ) ไม่อาจชนะได้ มันเป็นเรื่องนารมณณ์ของคนที่จะตายเพื่ออนาคต ซึ่งคนอื่นเท่านั้นที่จะได้เห็น

ดังนั้นอารมณ์จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในขบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม กระนั้น ก็ตาม เป้าหมายที่ประสงค์มิใช่เป็นเพียงเพื่อตอบสนองความพึงพอใจในส่วนตัวเท่านั้น แต่ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขบวนการปลดปล่อยและขบวนการปฏิวัติ ครั้งสำคัญ ถ้าหากขบวนการใดขบวนการหนึ่งยอมปล่อยให้ตนเองถูกชักนำไปโดยอารมณ์เพียง อย่างเดียว ขบวนการนั้นอาจจะทำความผิดพลาดอย่างมหันต์ในการเลือกเครื่องมือ (ทั้งที่เป็น การลงทัณฑ์และสถาบัน) เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของตน หากขบวนการมีความรู้สึกกับ ผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในความเป็นจริง ซึ่งจะกระทบประชาชนจำนวนมากในปัจจุบัน เช่นเดียวกับชนรุ่นต่อๆ ไปแล้ว ขบวนการนั้นจำเป็นต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่า ทำ อย่างไม่จริงจะบรรลุเป้าหมายของตน เช่นเดียวกับที่จะต้องพิจารณาว่า ทำอย่างไรจึงจะตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ของตน ได้ด้วย

การเลือกมิใช่เป็นเพียงการเลือกว่าแนวทางใต้ง่ายหรือยากกว่ากัน บ่อยครั้งความ ยากง่ายของวิธีการนั้นเป็นเรื่องที่ยากจะทำนาย และถ้าใครคนหนึ่งพยายามเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานแล้ว มักจะไม่มีวิธีที่ง่ายเลย ทั้งเราไม่อาจคำนึงคำนวณโดยเพียงแต่ใช้วิธีกาคำนวณล่วงหน้าว่า การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงและการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงนั้น ก่อให้เกิดความ ทุกข์ยากแตกต่างกันอย่างไร ความแตกต่างเหล่านั้นจะต้องได้รับการพิจารณา และเป็นที่ยี่ ปรากฏว่า การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงนั้น ก่อให้เกิดความทุกข์ยากและการสูญเสียชีวิต น้อยกว่าการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง สิ่งนั้นเป็นสิ่งสำคัญ แต่ก็มีข้อองค์ประกอบเดียวที่จะ พิจารณา ไม่ว่าเราเลือกที่จะต่อสู้หรือเลือกที่จะไม่ทำอะไรเลย เหตุของการกดขี่ก็ยังคงกระทม อยู่นั่นเอง

ในทุกกรณีของการกดขี่ ปัญหาเดียวที่สำคัญที่สุดสำหรับขบวนการปลดปล่อยก็คือ

จะใช้วิธีการใดที่จะเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ ยุติสภาพการณ์ที่ยุติธรรม และทำให้ประชาชนสามารถควบคุมชีวิตและสังคมของตนเองได้อย่างยั่งยืน ขอบเขตของการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับย่อยหรือขั้นพื้นฐานก็ตาม จะมีผลอย่างมากต่อประเภทและความเข้มข้นของปฏิบัติการ ในสถานการณ์ปฏิวัติ ปัญหาคือเหมือนจะรุนแรงกว่า แต่โดยพื้นฐานแล้วก็เป็นปัญหาเดียวกัน* นั่นคือปัญหาทางยุทธศาสตร์ที่ว่า ทำอย่างไรจึงจะบรรลุประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อยุติการกดขี่ในขณะนั้น และเพื่อสถาปนาระบบที่เป็นทางเลือกใหม่ที่มีความยุติธรรมมากกว่า การควบคุมอยู่ในมือของประชาชนมากกว่า และมีอิสรภาพมากกว่า ปัญหาต้องการความสนใจจากทุก ๆ คนผู้ซึ่งจะต่อสู้กับการกดขี่และสร้างสังคมที่ดีกว่า

องค์ประกอบสำคัญในการปลดปล่อยโดยไร้ความรุนแรง

มีองค์ประกอบสำคัญเพียงไม่กี่ประการที่จะต้องได้รับการพิจารณาโดยบุคคล และกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งปรารถนาที่จะบรรลุการปลดปล่อยด้วยการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง

๑. พวกเขาจำเป็นต้องเข้าใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในเรื่องธรรมชาติของฝ่ายตรงข้ามและระบบ และธรรมชาติของสถานการณ์อันกว้างขวาง ณ ที่ซึ่งทั้งฝ่ายตรงข้ามและกลุ่มซึ่งทำการต่อสู้จะดำเนินการ การขาดความเข้าใจหรือมีความรับรู้ที่ผิดพลาดอาจนำไปสู่อุทธศาสตร์และยุทธวิธีที่มีผิดพลาดอย่างร้ายแรง ความเข้าใจที่ถูกต้องและสมบูรณ์เกี่ยวกับฝ่ายตรงข้ามและสังคม อาจทำให้มีความเป็นไปได้ที่จะเลือกปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

๒. ประเภทของการลงทัณฑ์หรือวิธีปฏิบัติการที่จะใช้ในการต่อสู้นั้น จะต้องเลือกอย่างมีสำนึกพร้อมด้วยวิจรรณญาณถึงผลที่ตามมาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมถึงความเข้มแข็งและความอ่อนแอของกลุ่มที่ทำการต่อสู้และฝ่ายตรงข้าม และสภาพการณ์แวดล้อมที่ความขัดแย้งเกิดขึ้น การเลือกไม่ควรที่จะปล่อยให้เป็นไปโดยบังเอิญหรือตัดสินใจโดยคน

* บาร์เทเลมี เดอ ลีชท์ เขียนไว้ว่า "ปัญหาที่ใหญ่ของการปฏิวัติโดยมวลชนอยู่ตรงที่ควรทำอย่างไรจึงจะพบวิธีต่อสู้ซึ่งควรค่าต่อผู้คน และในขณะเดียวกัน แม้แต่อำนาจปฏิวัติที่คิดอาวุธพร้อมที่สุดก็มักมีอาจต้านทานได้" (Barthelemy de Ligt, *The Conquest of Violence: An Essay on War and Revolution* (New York: E.P. Dutton, 1938 and London: Geo Routledge & Sons, 1937 and New York: Garland Publishing, 1972 p. 163)

กลุ่มเล็ก ๆ หรือเป็นผลจากความเข้มข้นกับแก่น หรือเกิดจากสมมติฐานเกี่ยวกับอำนาจที่มีได้ มีการตรวจสอบ

ในอดีต บ่อยครั้งที่ประเภทของการลงทัณฑ์นั้นมิได้ถูกเลือกอย่างมีสำนึก และบ่อยครั้งที่ฝ่ายกฎหมายจะใช้ความรุนแรงทางการเมือง ซึ่งเป็นสิ่งที่ฝ่ายตรงข้ามสามารถใช้ได้ดีกว่า การเลือกเช่นนั้นจึงมักทำให้เสียเปรียบโดยทันที และในระยะยาวก่อให้เกิดสังคมที่ฝืดจากความ ต้องการ ดังได้กล่าวไปแล้ว

๓. การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง หรือวิธีปฏิบัติการโดยไร้ความรุนแรงนั้น จะต้องทำความเข้าใจอย่างละเอียด ซึ่งรวมไปถึงทฤษฎีแห่งอำนาจ วิธีการต่อสู้ พลวัตและ กลไกแห่งการเปลี่ยนแปลง สิ่งจำเป็นและเงื่อนไขสำหรับประสิทธิภาพ หลักการของยุทธ ศาสตร์การตอบโต้ต่อการปราบปราม วิธีการซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ในการยุติความขัดแย้งของ บั๊จแกบบุคคล

๔. ความเข้าใจอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับยุทธศาสตร์หลักของการต่อสู้ ของธรรม- ชาติและสิ่งจำเป็นสำหรับการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงนั้น จะต้องได้รับการเผยแพร่อย่าง กว้างขวางในสังคม ความเข้าใจดังกล่าวจะช่วยให้ประชาชนทั่วไปสามารถปฏิบัติการสอดคล้อง กับกลุ่มที่ทำการต่อสู้ ทั้งในแง่ที่เป็นประเด็นการต่อสู้หรือระดับของการมีส่วนร่วม

๕. ยุทธศาสตร์ของบั๊จแกบบุคคล กับยุทธวิธีที่สนับสนุนซึ่งจำเป็นสำหรับสถาน การณ์หนึ่ง ๆ นั้น ควรได้รับการพัฒนาพร้อม ๆ กับพื้นฐานขององค์ประกอบข้างต้นนี้ และ ที่จะกล่าวถึงต่อไป

๖. ประชาชนกลุ่มใหญ่ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาให้ พร้อมที่จะอุทิศตัวต่อการปลดปล่อย มีความเข้าใจโดยตลอดเกี่ยวกับการลงทัณฑ์โดยไร้ความ รุนแรง และเต็มใจที่จะใช้วิธีการอย่างมีระเบียบวินัย

๗. ความใส่ใจอย่างต่อเนื่องต่อสภาพการณ์ของขบวนการต่อสู้ในสถานการณ์ ความขัดแย้งที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ และการแก้ไขความอ่อนแอของขบวนการนั้นเป็นสิ่ง จำเป็น การรณรงค์เฉพาะเรื่องจำต้องได้รับการประเมินผลเพื่อเป็นบทเรียน

๘. ในกรณีที่มีการต่อสู้ได้ปะทุขึ้นแบบเป็นไปเอง การต่อสู้นั้นอาจแข็งแกร่งขึ้น ได้หากผู้ต่อสู้มีความเข้าใจ (ด้วยการไตร่ตรองและด้วยความรู้ที่เกิดขึ้นเอง) ในวิธีการนี้ ซึ่งมี

การเข้ามาก่อนแล้ว การริเริ่มสร้างสรรค์ในระหว่างการต่อสู้ โดยบุคคลที่มีความเข้าใจอย่างดี เกี่ยวกับการลงทัณฑ์ชนิดนี้ ก็สามารถเสริมสร้างการต่อสู้ให้แข็งแกร่งขึ้นได้

๙. ในการต่อสู้ครั้งสำคัญ การประสานสอดคล้องระหว่างวินัยของการต่อสู้โดย ไร้ความรุนแรง ความคิดสร้างสรรค์ในการต่อสู้ และยุทธศาสตร์ของความขัดแย้ง เป็นสิ่ง จำเป็น ทั้งยังจำเป็นต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องว่า การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงนั้น เป็น เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ หากสิ่งเหล่านี้ไม่เกิดขึ้น การเสียขวัญและการเปลี่ยนไปใช้ความ รุนแรงอาจเกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายตามมา

๑๐. หากมีกำลังที่เข้มแข็งเพียงพอ ขบวนการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงจะต้องยืน หยัดเมื่อเผชิญหน้ากับการปราบปรามและการข่มขู่คุกคาม และจะต้องไม่ยอมจำนน ผู้นำจะ ต้องกระทำเป็นตัวอย่างแก่ผู้มีส่วนร่วมทั้งหมด พวกเขาจะต้องไม่เปิดโอกาสให้ฝ่ายตรงข้ามสร้าง สถานการณ์ จนผู้คนทั่วไปเข้าใจว่าผู้นำเหล่านี้ยอมอ่อนข้อเพื่อแลกกับข้อเสนอที่ว่าพวกเขาจะ ถูกลงโทษน้อยลง พฤติการณ์เช่นนี้ทำให้เสียขวัญหรือเกิดความรุนแรงทางการเมือง ทางเดียว ที่จะแก้สถานการณ์ก็คือ ผู้นำปฏิเสธข้อกล่าวหาดังกล่าวและทำการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงมาก ยิ่งขึ้น

๑๑. การปลดปล่อยจะไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จด้วยการต่อสู้ช่วงสั้นเพียงครั้งเดียว ไปได้เลย นอกเสียจากว่าประชาชนและคลังอำนาจมีความเข้มแข็งเป็นพิเศษ เมื่อเทียบกับกลไกรัฐ ดังนั้นการต่อสู้จึงมักเกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ ในช่วงเวลาดังกล่าว ความเข้มแข็งของประชาชน จะเพิ่มมากขึ้น ความสามารถของพวกเขาที่จะใช้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงจะทวีขึ้น กลุ่ม และสถาบันทางสังคมของพวกเขา (คลังอำนาจ) จะพัฒนาและเข้มแข็งขึ้น ในขณะที่ที่มาแห่ง อำนาจของฝ่ายตรงข้ามจะถูกจำกัดและถูกบ่อนทำลาย และฝ่ายที่สามเริ่มที่จะถอนความจงรัก ภักดีและการสนับสนุนฝ่ายตรงข้าม เมื่อถึงจุดหนึ่ง ความขัดแย้งและความอ่อนแออาจปรากฏ ขึ้นภายในกลุ่มของฝ่ายตรงข้าม ในทางตรงกันข้ามกลุ่มที่ต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง อาจเพิ่ม ทั่วสมรรถนะด้านอำนาจที่แท้จริง ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของตน

๑๒. เป็นสิ่งสำคัญที่พึงระลึกไว้ว่าการต่อสู้เพื่อการปลดปล่อยชนิดนี้ จำต้องพัฒนา และเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ไม่มีสิ่งใดที่จะคงทนถาวรอย่างหยุดนิ่ง บางครั้งการเปลี่ยนแปลง ก็อาจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

๑๓. รูปแบบของชัยชนะในท้ายที่สุดก็อาจแตกต่างกันไปบ้าง นับตั้งแต่การเจรจาตกลงอย่างสุภาพ ไปจนถึงการโค่นล้มตำแหน่งและอำนาจของฝ่ายตรงข้ามอย่างลึกซึ้ง อันเป็นความสุตโง่งที่เบียดไปได้ทั้งสองทาง

การให้ความสนใจแก่องค์ประกอบเหล่านี้ ทำให้แน่ใจได้ว่า ทั้งสถาบันและการลงทัณฑ์ในระหว่างที่เกิดความขัดแย้งนั้นจะได้รับความสนใจ เพื่อว่าสังคมที่เกิดจากปัจจัย ๒ ประการดังกล่าว จะเป็นสังคมที่สอดคล้องกับอุดมคติที่ยึดถือโดยผู้ที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงก่อนอื่นใด

การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงเพื่อจุดมุ่งหมายที่ "มิชอบ"

การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงเคยถูกใช้เพื่อจุดมุ่งหมาย ซึ่งประชาชนจำนวนมาก เห็นว่ามีชอบมาแล้ว บางครั้งการทำทลายโดยไร้ความรุนแรงต่อชนชั้นนำก็องเผชิญกับการตอบโต้ด้วยการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง หรือด้วยวิธีอื่น ๆ ที่ใช้การปราบปรามด้วยความรุนแรง พัฒนาการเช่นนี้สร้างความไม่สบายใจให้แก่บางคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ซึ่งเชื่อว่า มีแต่ประชาชนที่เชื่อในระบบศาสนาและจริยธรรมที่บัญญัติห้ามการใช้ความรุนแรงเท่านั้น ที่ควรและสามารถใช้ปฏิบัติการโดยไร้ความรุนแรงได้ แต่เป็นที่ปรากฏว่า บุคคลอื่นก็สามารถและได้เคยใช้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง ซึ่งบ่อยครั้งสามารถริเริ่มสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คำถามที่ว่า บุคคลที่มีแรงจูงใจอัน "มิชอบ" หรือบุคคลและกลุ่มที่ต้องการสยบการทำทลายของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงควรใช้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง เพื่อเป้าหมายดังกล่าวหรือไม่ นั้น เป็นปัญหาที่ซับซ้อนกว่าที่ปรากฏ คำตอบของเราต่อคำถามเหล่านี้จะมีผลต่อข้อเสนอในหนังสือเล่มนี้ ที่เสนอให้ใช้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงอย่างเป็นระบบ แทนการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง

ทางเลือกแรกในกลุ่มซึ่งสนับสนุนการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง อยากให้เกิดขึ้นก็คือกลุ่มซึ่งมีแรงจูงใจอัน "มิชอบ" หรือมุ่งสยบขบวนการไร้ความรุนแรงนั้น ควรรับเอาจุดมุ่งหมายของกลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมาเป็นเป้าหมายของตนแทน ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่มุ่งเปลี่ยนทัศนคติสมาชิกในกลุ่มตรงข้ามมุ่งที่จะบรรลุเป้าหมายนี้ ซึ่งต่างจากปฏิบัติการที่มุ่งหาข้อยุติด้วยการทำให้ฝ่ายตรงข้ามยอมโอนอ่อนตาม หรือด้วยการบังคับโดยไร้ความรุนแรง อย่างไรก็ตามเชื่อว่าประชาชนทั้งหลายที่ใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง จะสามารถหรือควรทำการ

เปลี่ยนแปลงด้วยวิธีเปลี่ยนทัศนคติเพียงอย่างเดียวก็ไม่ ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ก็ตาม เป็นเรื่อง
ที่ไร้เดียงสาที่จะคาดหวังว่า ทุก ๆ กลุ่มซึ่งถูกทำลายโดยวิธีการไร้ความรุนแรงจะล้มเลิกความ
เชื่อ การปฏิบัติ และเป้าหมายของตนที่มีมานานได้โดยง่าย บางครั้งไม่มีความจำเป็นที่จะต้อง
ทำเช่นนั้น ตัวอย่างเช่นในสายตาของหลาย ๆ คน กลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอาจจะมึนค
ยึนที่ “ผิด” ดังที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วเมื่อนาซีทำการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่อชาวยิว หรือเมื่อ
ผู้สนับสนุนการรวมตัวของรัฐทางใต้ (ของสหรัฐ) ถูกคว่ำบาตรทางสังคมและเศรษฐกิจ โดย
พวกที่ต้องการให้แบ่งแยก ถึงแม้ว่ากลุ่มปฏิบัติการโดยไร้ความรุนแรงจะมีจุดยืนที่ถูกตั้งคำถาม
บางอย่าง อาจมีความจำเป็น มากกว่า การเปลี่ยนแปลง ความเชื่อ ของฝ่ายตรงข้าม อย่าง รวดเร็ว
อย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางอำนาจอาจจะเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งจะต้องใช้เวลา
และความพยายามกว่าจะบรรลุผล

เป็นความจริงที่ว่าบุคคล กลุ่ม หรือชนชั้นนำที่มีอำนาจและชนชั้นต่าง ๆ จะยัง
คงรักษาความเชื่อ ยืนยันในการปฏิบัติ และกระทำตามเป้าหมายซึ่งพวกเขาหลาย ๆ คนอาจจะ
ปฏิเสธด้วยเห็นว่าเป็นสิ่ง “มิชอบ” ถึงแม้ว่าพวกเขาจะถูกต่อต้านด้วยการลงทัณฑ์โดยไร้ความ
รุนแรงเพียงใดก็ตาม นอกจากนี้ยังเป็นความจริงที่ว่า เมื่อความเชื่อ การปฏิบัติ และเป้าหมาย
เหล่านี้ ถูกต่อต้านทำลายด้วยวิธีการไร้ความรุนแรง พวกเขามักปฏิเสธที่จะยอมจำนน และ
จะมีปฏิกิริยาด้วยการลงทัณฑ์โต้ตอบกลับไป นั่นคือปัจจัยพื้นฐานของสถานการณ์ความขัดแย้ง
ที่จะต้อง “ยอมรบ” และไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยเพียงแต่หนีห้วงเอา

ในบริบทเช่นนี้ จำต้องพิจารณาถึงปัญหาอันเนื่องจากการที่กลุ่มบุคคลดังกล่าวใช้
การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง ภายใต้เงื่อนไขและความเชื่อที่เขามีอยู่ หากเขาจะใช้การลง
ทัณฑ์แล้ว คำถามก็มีอยู่เพียงประการเดียว นั่นคือ การลงทัณฑ์ประเภทไหน เราอยากให้
เขาใช้ความรุนแรงหรือไม่ เนื่องจากการลงทัณฑ์ขั้นสุดท้ายนั้นมีอยู่ ๒ ประเภทคือ การลงทัณฑ์
ด้วยความรุนแรงและการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง ไม่ชนิดใดก็ชนิดหนึ่งจะต้องถูกใช้ ไม่มี
ทางเลือกที่ ๓ ดังนั้นภายใต้การบีบบังคับของสถานการณ์ เราจะต้องถามว่าประเภทไหนดีกว่า
กัน ไม่ว่าจะวัดโดยใช้มาตรฐานใดก็ตาม

เมื่อกลุ่มและสถาบันซึ่งสนับสนุนจุดมุ่งหมายอัน “มิชอบ” เลิกใช้การลงทัณฑ์ด้วย
ความรุนแรงเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของตน และนำการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงมาใช้แทน

วิธีการดังกล่าวยังจะเป็น "บุญอายุ" ตัวอย่างเช่น จะเป็นการดีกว่ามาก หากทัศนะของพวกเขา เช่นทัศนะเหยียดผิวซึ่งเป็นแรงกระตุ้นการกระทำของพวกเขา ถูกแทนที่ด้วยทัศนะและความเชื่อซึ่งยอมรับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนทุกคน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อสิ่งนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ จะเป็นการดีกว่าสำหรับสังคมโดยรวมและสำหรับกลุ่มที่พวกเขาประกาศตัวเป็นปฏิปักษ์ หากเขาจะเปลี่ยนจากการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงมาเป็นการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของตน ตัวอย่างเช่น ถ้ากลุ่มชาวมืดขาวซึ่งเหยียดผิวนั้น เต็มใจที่จะเดินขบวนมีระเบียบวินัยโดยไร้ความรุนแรงอย่างเคร่งครัด ในเงื่อนไขทุก ๆ เงื่อนไขระหว่างที่มีการเดินขบวนนั้นและในภายภาคหน้า นั้นอาจเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาการต่อสู้และแก้ไขความขัดแย้งอันรุนแรงในสังคมเหยียดผิวให้เป็นไปอย่างมีมนุษยธรรมมากขึ้น เหตุการณ์ดังกล่าว ไม่เพียงแต่จะต้องนำมาเทียบเคียงกับอุดมคติที่ควรจะเป็น (อันหมายถึงการไม่มีลัทธิเหยียดผิวอีกต่อไป) เท่านั้น หากต้องนำมาเปรียบกับวิธีการก่อนหน้านี้ของกลุ่มเหยียดผิว ซึ่งมีทั้งการประหารชีวิตด้วยศาลเตี้ย การทุบตี การขว้างระเบิด และวิธีการอื่น ๆ ซึ่งกระทำด้วยความรุนแรง เพื่อที่จะทำอันตราย ชำ และข่มขู่คุกคามประชาชน

บางครั้งเมื่อประชาชนตระหนักเป็นครั้งแรกถึงความเป็นไปได้ที่ว่า การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงนั้น ไม่เพียงแต่จะทรงพลัง แต่ยังสามารถนำไปใช้ได้โดยกลุ่มเหยียดผิวและกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งมีทัศนะและนโยบายที่น่ารังเกียจแล้ว ประชาชนจะถามว่า "อะไรจะเกิดขึ้นหากฮิตเลอร์หันมาใช้ปฏิบัติการโดยไร้ความรุนแรงเพื่อบรรลุเป้าหมายของตน" หากออกอล์ฟฮิตเลอร์และกองทัพนาซีของเขาเปลี่ยนจากวิธีรุนแรงไปเป็นวิธีการไร้ความรุนแรง แต่เพียงวิธีเดียวแล้ว พวกเขา ก็ยังเป็นภัยคุกคามร้ายแรงอยู่นั่นเอง แต่ธรรมชาติทั้งหมดของลัทธินาซีจะเปลี่ยนแปลงไป ลัทธิเหยียดผิว ลัทธิต่อต้านชาวยิว และลัทธินิยมชนชั้นนำก็จะยังคงดำรงอยู่ และจำเป็นต้องได้รับการต่อต้านอย่างจริงจังจากประชาชนและกลุ่มซึ่งคัดค้านและปรารถนาจะขจัดอิทธิพลของลัทธิเหล่านั้น อย่างไรก็ตามหากปราศจากการใช้ความรุนแรงแล้ว พวกนาซีจะไม่มีวันสร้างค่ายกักกัน ทรมานและสังหารฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง กวาดล้างชาวยิว ชาวยิว ชาวยุโรปตะวันออกและคนอื่น ๆ หรือบุกกรุกและทิ้งระเบิดประเทศอื่น ๆ ได้เลย ตัวอย่างเช่น หากพวกนาซีจำกัดขอบเขตวิธีการ อาศัยแต่เพียงการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ การเดินขบวนและการอดอาหารประท้วง ในบรรยากาศเช่นนั้นพวกเขาก็ยังสามารถก่ออันตราย

ได้มากอยู่นั่นเอง แต่จะไม่มีกำลังเผ่าพันธุ์ครั้งใหญ่ หรือสงคราม โดยที่ลัทธิเหยียดผิวและ
ต่อต้านชาวยิว ลัทธินิยมชนชั้นนำ และหลักการผู้นำของนาซีจะเป็นเป้าหมายโจมตีของฝ่ายที่
เป็นปฏิปักษ์กับลัทธินาซี อันเป็นสิ่งตรงข้ามกับที่เกิดขึ้นจริงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ การ
นำวิธีการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงมาใช้ และยกเลิกการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง โดยกลุ่ม
ต่าง ๆ ซึ่งมีทัศนคติและวัตถุประสงค์ที่เราเห็นว่ามิชอบนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่น่ายินดี ใน
ฐานะที่เป็นก้าวสำคัญ (แม้จะมีข้อจำกัดมาก) ไปสู่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานที่จำเป็นมากยิ่งขึ้น
ขึ้น มันเป็นการดีที่มาก หากการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงจะถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่
“มิชอบ” และหากวิธีการนั้นถูกนำมาใช้ต่อต้านขบวนการเพื่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งใช้ปฏิบัติ
การโดยไร้ความรุนแรงเช่นกัน ปรากฏการณ์ดังกล่าวย่อมดีกว่าการที่กลุ่มเดียวกันนั้นเองใช้การ
ลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงเพื่อวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน ทั้งนี้เพราะผลกระทบต่อปัจเจกบุคคล
และสังคมอันเนื่องจากการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงนั้น เป็นสิ่งที่น่าพึงพอใจมากกว่าผลที่
ตามมาจากการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง

ผลที่ตามมาจากการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง

การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง เมื่อเปรียบเทียบกับ การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง
มักจะ

- ก่อความทุกข์ยาก และการบาดเจ็บล้มตายน้อยกว่ามาก
- มีผลเสียต่อจิตใจของผู้มีส่วนร่วมน้อยกว่ามาก (ฟรานซ์ ฟานอนได้บันทึก
ความเสียหายทางจิตใจที่เกิดขึ้นกับผู้ใช้ความรุนแรงเพื่อการปฏิวัติ อีกทั้งความ
เสียหายดังกล่าวในหมู่ทหารสหรัฐ ฯ ในเวียดนาม ก็เป็นที่รับรู้กันอย่างดี)
- มีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อเหตุการณ์ความขัดแย้ง ลดทอนความเสียหายทาง
สังคมและทางกายภาพเป็นลำดับ และทำให้เกิดพลวัตที่แตกต่างออกไป มี
ภยันตรายน้อยกว่าและมีผลลัพธ์ที่ดีกว่าด้วย
- ช่วยในการตรึงความสนใจ ให้จ่ออยู่กับประเด็นที่เป็นปัญหาในความขัดแย้ง
แทนที่จะชวนไปสู่ประเด็นอื่น ดังนั้นจึงทำให้มีโอกาสที่จะแก้ปัญหาคงกล่าวได้
อย่างยั่งยืน
- ทำให้ความสัมพันธ์ทางอำนาจเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญ ไปสู่การกระจายอำนาจ

และการเสริมสร้างอำนาจแก่ประชาชน

- ก่อให้เกิดพัฒนาการอย่างใหม่ในการใช้การลงทัณฑ์ในสังคมการเมือง ซึ่งความขัดแย้งอย่างแหลมคมที่ยังดำรงอยู่นั้น จะถูกขจัดไปด้วยการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงทั้ง ๒ ฝ่าย

ปัจจัยประการสุดท้ายนี้ดูเหมือนจะนำมาซึ่งการปรับปรุงการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงในหลาย ๆ ทาง ซึ่งรวมไปถึงการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนยิ่งขึ้น ถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จ ตลอดจนองค์ประกอบทางด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง และความจำเป็นที่จะต้องมีการทำความเข้าใจอันดีต่อกัน นอกจากนี้สิ่งที่อาจจะสำคัญที่สุดก็คือการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงเพื่อจุดมุ่งหมายที่ "มิชอบ" และเพื่อต่อต้านการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงนั้น จะช่วยให้มีการหันเหออกจากแบบแผนเดิมที่ใช้การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงต่อต้านการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง ซึ่งมีผลทำให้เกิดการรวบอำนาจที่แท้จริง ตลอดจนการรวบอำนาจอย่างมากทางด้านความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นสถาบัน และผลร้ายแรงอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นตามมา

หันเหทิศทาง

นโยบายปัจจุบันที่มุ่งจัดการกับปัญหาหลัก ๆ ของเรานั้น ได้ให้ความหวังน้อยมากทั้งมิใช่เรื่องง่ายหรือปราศจากการเสี่ยงเสียเลย ถ้าไม่มีอะไรใหม่ที่จะมาหันเหทิศทางปัจจุบันของเราแล้ว หนทางไปสู่อนาคตก็มีคสแล้ว เครื่องมือที่รัฐสมัยใหม่ใช้ในการเผด็จอำนาจล้างเผ่าพันธุ์ ก่อสงครามและสนับสนุนการกดขี่ทางสังคมนั้น ยังคงได้รับการปรับปรุง และพัฒนาให้แพร่ขยายต่อไป จึงเป็นความจำเป็นรีบด่วนสำหรับสังคมของเราที่จะหันเหทิศทางดังกล่าว

เราไม่เพียงแต่ต้องการแนวทางที่จะโค่นล้มระบอบเผด็จการเท่านั้น เรายังต้องการการพัฒนาสมรรถนะในการบ่อนกั้นการเติบโตของระบอบเผด็จการไม่ว่าชนิดใด การเศร้าโศกเสียใจกับการล้างเผ่าพันธุ์ที่ผ่านมาในอดีตเพียงเท่านั้นหาพอไม่ เราจำเป็นจะต้องเรียนรู้ว่าทำอย่างไรจึงบ่อนกั้นไม่ให้สงครามล้างเผ่าพันธุ์เกิดขึ้นอีก นี่ต่างหากที่เป็นภารกิจที่แท้จริงอย่างสูงส่งแก่ผู้ที่เป็นเหยื่อของการสังหารหมู่โดยนาซีและคนอื่น ๆ อีกมากที่ได้ตายไป เรามีได้ต้องการแต่เพียงนโยบายซึ่งจะทำให้เรามีชีวิตรอด หรือนโยบายที่จำกัดสงครามเท่านั้น เรายังจำเป็นต้องบ่อนกั้นไม่ให้เกิดสงคราม โดยการนำเอาวิธีการต่อสู้แบบอื่นมาใช้ และโดยการ

พัฒนาสมรรถนะในการจัดวางผู้บุกรุกในอนาคตมิให้บรรลุวัตถุประสงค์ เราไม่ต้องการวิธีต่อต้านการกดขี่ในสังคมหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อการปลดปล่อย ซึ่งจะมีผลทำให้ประชาชนไร้อำนาจดั้งเดิม หรือเลวร้ายกว่านั้น ก็ก่อให้เกิดระบบพันธุนาการทางการเมืองอย่างใหม่ที่กระทำในนามประชาชน ตรงกันข้าม เราต้องการยกเครื่องสถาบันของมนุษย์ขึ้นใหม่ และเอื้ออำนวยให้มีการเสริมสร้างอำนาจแก่ตนเอง เพื่อที่จะไม่มีใครกดขี่พวกเราได้อีกต่อไป

การวิเคราะห์ในทันทีได้ชี้ให้เห็นถึงกรอบใหญ่ของการเปลี่ยนแปลง เพื่อที่จะจัดการกับปัญหาเหล่านี้ และเพื่อสนองตอบความต้องการของมนุษย์ได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปใช้ก็ต่อเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทั้งสถาบันและประเภทของการลงทัณฑ์ซึ่งเราใช้อยู่ บัดนี้เรามีความจำเป็นต้องพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เพื่อเป็นองค์ประกอบสำคัญของโครงการผสมผสานเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้

๑. โครงการสร้างสรรค์ชุมชน^{๑๒} เพื่อสร้างสถาบันใหม่ ๆ และเพื่อที่จะยกเครื่องและฟื้นฟูสถาบันที่ดำรงอยู่ ให้สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

๒. การพัฒนาสมรรถนะในการลงทัณฑ์ โดยไร้ความรุนแรงแทนการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง เพื่อสนองตอบความจำเป็นที่จะต้องมีส่วนกำหนดมาทดแทน

องค์ประกอบสำคัญของยุทธศาสตร์หลักของการทำงาน การแก้ไข้ปัญหาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ต้องการวิธีการที่จะกระจายอำนาจยิ่งกว่าการรวมศูนย์การตัดสินใจ และการรวบอำนาจที่แท้จริง ทั้งยังต้องอาศัยวิธีการที่จะเสริมความเข้มแข็งให้แก่สถาบันอิสระในสังคมและปลุกเร้าการพึ่งตนเอง โดยเหตุที่การเสริมสร้างอำนาจให้แก่ประชาชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการยุติการกดขี่ ดังนั้นในระยะยาว วิธีการเหล่านี้จึงมีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพในการบรรลุเป้าหมายมากกว่าการใช้ความรุนแรงทางการเมืองอย่างเปิดเผย หรือการพึ่งพิงปฏิบัติการของรัฐ ไม่ว่าจะเป็กฎหมาย ระเบียบการบริหาร หรือคำตัดสินของตุลาการก็ตาม ประสพการณ์จากกิจกรรมทั้ง ๒ ประเภทนี้ ยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มความสามารถของประชาชนในการจัดการกับปัญหาและแก้ไข้ปัญหาในอนาคตได้ด้วยตนเอง

โครงการสร้างสรรค์ชุมชน

โครงการสร้างสรรค์นั้น ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ มากมาย ในอันที่จะเยียวยา

แก้ไข้ปัญหาของสังคม และเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ทั้งนี้ โดยการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การประพฤติปฏิบัติในสังคมและสถาบันต่าง ๆ โดยอาศัยปฏิบัติการที่มีขึ้นโดยสมัครใจ อันรวมไปถึงการสร้างสถาบันใหม่ ๆ และยกเครื่องสถาบันเดิมที่มีอยู่ โครงการสร้างสรรค์ชุมชนเปรียบได้กับฐานรองรับโครงสร้างของสังคมใหม่ที่จะสร้างขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการสร้างสรรค์ชุมชนเป็นเหมือนร่างแหที่สานกันเป็นโครงการบูรณะสังคม อันประกอบด้วยกิจกรรมเอกเทศขององค์การและกลุ่มต่าง ๆ ที่ประสานกันเป็นโครงการ เพื่อการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงที่สร้างสรรค์

การพิจารณาศักยภาพความสามารถที่จะเอื้อให้การเปลี่ยนแปลง ดังกล่าวเกิดขึ้นได้นั้น เป็นสิ่งที่น่ากระทำ เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ที่จะทดแทนทั้งสถาบันที่ดำรงอยู่และการแพร่ขยายไม่หยุดยั้งของปฏิบัติการของรัฐ เพื่อทำการรักษาความบวชใจของสังคมและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ การพัฒนาโครงการสร้างสรรค์ชุมชนที่รอบด้านนี้ต้องการการมีส่วนร่วมอย่างมากจากประชาชนและกลุ่มชนต่าง ๆ ที่มีประสบการณ์อันหลากหลาย มีความสามารถในการวิเคราะห์ ความเชี่ยวชาญและความชำนาญในสาขาต่าง ๆ งานนี้ควรมีขอบข่ายอย่างกว้างขวางพอสมควร ครอบคลุมถึงประเด็นปัญหาและทางเลือกทางสังคม วัฒนธรรม การศึกษา การเมือง เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม งานและภารกิจเฉพาะด้านสำหรับการดำเนินงานดังกล่าวนี้ จำเป็นที่จะต้องเลือกสรรภายในขอบข่ายดังกล่าว ซึ่งขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสังคมแต่ละสังคม ทั้งนี้ ภารกิจเหล่านั้นจึงเกิดขึ้นโดยการกระทำร่วมกันของปัจเจกบุคคล กลุ่มและสถาบันซึ่งเป็นอิสระจากทั้งบรรษัทขนาดใหญ่และกลไกรัฐ เพื่อที่จะจัดการกับความต้องการเฉพาะอย่าง ขณะเดียวกันก็เสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่สังคมโดยรวม

การแสวงหาทางเลือกไว้ความรุนแรง

องค์ประกอบสำคัญประการที่ ๒ ของโครงการผสมผสานเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้คือ การพัฒนาสมรรถนะที่จะใช้การลงทัณฑ์โดยไว้ความรุนแรงแทนการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางการเมืองและทางสังคมที่จำต้องมีการลงทัณฑ์ การพัฒนาดังกล่าวรวมไปถึงการสำรวจอย่างจริงจังถึงศักยภาพของการลงทัณฑ์โดยไว้ความรุนแรงและกรณีที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ตลอดจนการพัฒนาแผนและปฏิบัติตามแผนเพื่อนำการลงทัณฑ์โดยไว้ความรุนแรงมาใช้แทน เพื่อตอบสนองความต้องการบางประการของประชาชน

ซึ่งโดยทั่วไปเคยอาศัยการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงตอบสนองความต้องการดังกล่าว บางครั้ง การพัฒนาดังกล่าวก็เกิดขึ้นก่อนโครงการสร้างสรรค์ชุมชน แต่บางครั้งก็ทำไปพร้อมกัน องค์ ประกอบนี้จะดำเนินการไปก่อนโครงการสร้างสรรค์ชุมชน และหลายครั้งก็ดำเนินการไป พร้อมๆ กัน การสำรวจและการนำการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงมาใช้ นั้น ไม่จำเป็นและ ไม่ควรต้องรอจนกระทั่งการเปลี่ยนแปลงสถาบันได้รุดหน้าไปแล้ว

ความรับผิดชอบของเราในที่นี้ประกอบด้วยภารกิจ ๓ ประการคือ

๑. สำรวจสิ่งที่เราสามารถดึงมาใช้ในการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับธรรมชาติ ประสิทธิภาพ และศักยภาพของการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง

๒. สำรวจว่าในเงื่อนไขหนึ่ง การนำเอาการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงมาใช้ แทนการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงนั้น จะมีขอบเขตเพียงไหน และเป็นไปได้ด้วยวิธีการใด

๓. นำขั้นตอนเหล่านี้มาเป็นส่วนหนึ่งของชุดวิธีการทดแทน ในแต่ละขั้นตอนนี้ การมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของประชาชนจำนวนมากนั้นเป็นสิ่งจำเป็นในการตรวจสอบ การศึกษา การคิด การวางแผน การทำงาน และปฏิบัติการ ดังนั้นทุกๆ คนจึงมีภารกิจ และความรับผิดชอบโดยทั่วหน้า

สิ่งแรกสุดของภารกิจเหล่านี้รวมไปถึงการศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของการลงทัณฑ์ โดยไร้ความรุนแรง และสถาบันที่ไม่รวบอำนาจอันเป็นทางเลือกใหม่ ประชาชนจะได้รับการ ศึกษา ซึ่งมีจำกัดเฉพาะการศึกษาในสถาบันที่เป็นทางการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการศึกษาที่มี ความเป็นสถาบันน้อยกว่า และมีการกระจายอำนาจยิ่งกว่า

สถาบันทางการศึกษาจะต้องไม่กลายเป็นพาหะของการยึดเยียดความคิด หรือการ บิดเบือนโดยการเลือกสรรวิชาต่างๆ อย่างมีอคติ อย่างไรก็ตาม มันมิใช่เป็นความชอบธรรม เท่านั้น หากเป็นความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขอคติในการเลือกวิชาต่างๆ ในอดีต อคติเหล่านี้ อาจเกิดมาจากการคาดการณล่วงหน้าที่มีอยู่ในความคิดของประชาชน และจากทัศนคติของ กลุ่มพิเศษบางกลุ่ม เรื่องบางเรื่องและขอบเขตความรู้บางด้าน อาจถูกลดทอนความสำคัญ ถูกบิดเบือน หรือถูกกีดกันจากสาขาวิชาที่จะศึกษา อคติเหล่านี้จึงจำเป็นต้องได้รับการแก้ไข โดยการผนวกวิชาความรู้บางด้านที่สำคัญเพิ่มเข้าไป ตัวอย่างเช่นจำเป็นต้องมีการเพิ่มกระบวน วิชาและตำราทางด้านประวัติศาสตร์ สาขาวิชาประวัติศาสตร์นั้น มีความสำคัญเป็นพิเศษ

เพราะว่าเป็นพื้นฐานสำหรับเราในการทำความเข้าใจว่า อะไรเกิดขึ้นบ้างในอดีต เราสามารถ
รับรู้ได้ว่า อะไรบ้างที่อาจเกิดขึ้นได้ในปัจจุบัน และอะไรจะเป็นทางเลือกของเราสำหรับการ
กำหนดสังคมในอนาคต นอกจากนั้นยังมีกระบวนการวิชาและตำราจำนวนมากเหลือเกิน ที่เน้น
หนักเรื่องสงครามและการกระทำของกษัตริย์ จักรพรรดิ และประธานาธิบดีผู้ทรงอำนาจ แต่
เพิกเฉยหรือดูแคลนการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง การปกครองตนเองของประชาชน การ
ปกครองในรูปแบบที่ไม่ใช่รัฐและหน่วยการเมืองในขนาดเล็ก และขบวนการประชาชนที่ทำการ
การแก้ไขความเลวร้ายของสังคมในเวลานั้นและสร้างสรรค์สังคมที่ดีกว่า ออกซิเจนนี้เป็นเรื่อง
ที่ร้ายแรงและเป็นอันตรายในทางการเมืองอย่างมากทีเดียว การเพิ่มเติมเนื้อหาใหม่ให้แก่ประ-
วัติศาสตร์นั้น เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้เกิดความสมดุลในการบันทึกประวัติศาสตร์ การเพิ่มเติม
ในทำนองเดียวกันก็เป็นสิ่งจำเป็นด้วยสำหรับสาขาวิชาอื่น

นอกจากนี้กระบวนการวิชาพิเศษก็มักจะเป็นสิ่งจำเป็นด้วย นัวมถึงกระบวนการวิชาที่
ช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้วิธีการตัดสินใจเป็นกลุ่ม วิธีการพัฒนาทักษะเพื่อมีส่วนร่วมในกลุ่ม
อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้ง วิธีการวิเคราะห์และแก้ปัญหา ฯลฯ โดย
เฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการวิชาเกี่ยวกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างรีบด่วน ใน
สถาบันทางการศึกษาของเราทุก ๆ ระดับตั้งแต่ชั้นประถมจนถึงมหาวิทยาลัย

ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีไร้ความรุนแรงว่า ดำเนินการอย่างไร
มีประวัติความเป็นมาและเงื่อนไขอย่างไร จะใช้ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดได้อย่างไร และส่งผล
อย่างไรบ้าง แต่ก็เป็นไปได้ที่จะแก้ไขปัญหาคาถะเลยในอดีต และนำเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้
เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง ดังนั้นความรู้และทักษะต่างๆ เกี่ยว
กับทางเลือกใหม่โดยไร้ความรุนแรงนั้น สามารถที่จะนำเสนอต่อสาธารณชนด้วยวิธีการต่าง ๆ
เช่น การศึกษาผู้ใหญ่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์และหนังสือ วิธีการเหล่านี้ยัง
สามารถใช้เพื่อกระตุ้นให้เกิดการถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์และการประเมินทางเลือกเหล่านี้ การ
เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงนี้ จะทำให้ประชาชนสามารถพิจารณา
วิธีการนี้อย่างแยบคาย เมื่อถึงระดับที่ประชาชนค้นพบคุณค่าและศักยภาพของทางเลือกนี้ พวกเขา
ก็จะเริ่มเห็นด้วยมากขึ้นกับการสำรวจ และการนำเอาการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงมาใช้
แทนการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงอย่างจริงจัง การให้การศึกษาคงกล่าวจะเป็นสิ่งที่จำเป็น ทั้ง

ในช่วงก่อนและระหว่างที่มีการพิจารณาศักยภาพของนโยบายป้องกันโดยพลเรือน หรือการ
เปลี่ยนไปใช้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงแบบอื่นอย่างเป็นทางการ

ไม่ว่าโอกาสที่สาธารณชนและทางการ จะพิจารณาความเป็นไปได้ในการ
เปลี่ยนไปใช้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงดังกล่าวจะมีหรือไม่ก็ตาม การที่ประชาชนมีความรู้
เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง ก็มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่ออย่างสำคัญต่อ
การกระจายอำนาจที่แท้จริงในสังคมการเมือง ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและผลกระทบต่อผู้ไร้
ความรุนแรงนั้น เป็นศักยภาพที่อำนาจ ถ้าประชาชนมีความรู้ใหม่เกี่ยวกับทางเลือกนี้
และมีความมั่นใจในสมรรถนะของมัน ในสถานการณ์ที่ซึ่งประชาชนอาจจะต้องยอมจำนน
อย่างสงบ หรือถูกปราบปราม หรือใช้ความรุนแรงตอบโต้มัน ประชาชนมีแนวโน้มที่จะใช้
การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงมากยิ่งขึ้น สิ่งนี้จะช่วยให้ประชาชนสามารถจัดการกับความขัด
แย้งที่สำคัญและแท้จริงในยุคสมัยของเราโดยการกระทำของพวกเขาเอง และขณะเดียวกันก็
สามารถหลีกเลี่ยงการทำลายล้าง และอันตรายอื่นเนื่องจากความรุนแรงทางการเมืองได้ด้วย
ความรู้เกี่ยวกับปฏิบัติการ วิธีจัดตั้ง และวิธีแปรศักยภาพที่อำนาจไปเป็นอำนาจที่แท้จริง
ในการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงนั้น จะทำให้ประชาชนสามารถใช้อำนาจและมีส่วนร่วมในการ
กำหนดชีวิตและสังคมของตน แม้ว่าประชาชนเหล่านั้นจะเป็นผู้ถูกเพิกถอนสิทธิของราษฎร
หรือถูกขวางกั้นมิให้มีส่วนร่วมในสถาบัน ซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตของพวกเขาก็ตาม ถึงแม้ว่า
การพัฒนา และการดำเนินการโครงการสร้างสรรค์ส่วนต่างๆ จะถูกสกัดกั้น ประชาชนก็
สามารถปฏิบัติการอย่างสันติเพื่อขจัดสิ่งกีดขวางนั้น และเริ่มต้นทำงานกันใหม่ เพื่อแก้ปัญหา
ในปัจจุบันและสร้างสถาบันที่เป็นประชาธิปไตยขึ้นมา

การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงที่มาทดแทน

ประสิทธิภาพของการลงทัณฑ์ประเภทนี้ มิได้เป็นผลมาจากเจตนารมณ์หรือจิตใจ
ที่จะทำการเปลี่ยนแปลงเท่านั้น นอกจากองค์ประกอบทางอารมณ์แล้ว องค์ประกอบทางด้าน
วิธีการก็มีส่วนสำคัญทำให้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดด้วย
องค์ประกอบดังกล่าวรวมถึงเรื่องการจัดองค์กร ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี การเลือกใช้วิธีการคัด
จ้างอำนาจฝ่ายตรงข้าม วินัยของกลุ่ม และการตอบโต้การลงทัณฑ์ของฝ่ายตรงข้าม ในแง่มุม
เหล่านี้และแง่มุมอื่นๆ เราสามารถเรียนรู้วิธีการลงทัณฑ์ดังกล่าวอย่างชำนาญมากยิ่งขึ้น เรา

สามารถพัฒนาทรัพยากร ทำการเตรียม และพัฒนาโครงการฝึกฝนอบรม เพื่อนำการลง
ทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงที่มีประสิทธิภาพ มาใช้แทนการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงด้วยจุด
ประสงค์ต่าง ๆ ขึ้นต่อนต่าง ๆ เหล่านี้มีความสำคัญในการแทนที่การลงทัณฑ์อย่างรุนแรงด้วย
การลงทัณฑ์ที่ไร้ความรุนแรง

ทั้งที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงนั้นได้เคยถูกนำมาใช้
ทดแทนการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงในหลายสถานการณ์มาแล้ว ดังนั้นการทดแทนดังกล่าว
โดยหลักการแล้วจึงเป็นไปได้ หากมีการวางรากฐาน ด้วยการท้าวัจฉัย ศึกษานโยบาย ฝึกฝน
อบรม และเตรียมการแล้ว ก็เป็นไปได้ที่การทดแทนอย่างจริงจังดังกล่าวจะเกิดขึ้นมากกว่านี้ สิ่ง
ที่จะมาทดแทนนั้นรวมถึงสิ่งซึ่งเดิมมิได้รับการเสริมสร้างให้เป็นสถาบัน (เช่นการต่อสู้เพื่อเปลี่ยน
แปลงสังคมและระบบการเมือง) หรือสิ่งซึ่งได้รับการเสริมสร้างให้เป็นสถาบันตั้งแต่แรก (เช่น
การจงใจเปลี่ยนไปใช้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงเพื่อดำเนินและรักษาระบบ) การทดแทน
เหล่านี้อาจจะเริ่มขึ้นอย่างช้า ๆ และเป็นไปด้วยความตั้งใจในบางสถานการณ์ ในกรณีอื่น ๆ
การทดแทนนี้อาจจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วก็ได้

หากการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงที่มีประสิทธิภาพสามารถมาทดแทนได้ วิธี
ทางใหม่ ๆ สำหรับการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงทางการเมืองก็จะเปิดกว้างขึ้น ดังนั้นประชาชน
ก็จะไม่ต้องเลือกระหว่างการใช้ความรุนแรงทางการเมือง และการยอมรับสิ่งมิชอบในทางการเมือง
เมือง พวกเขามีทางเลือกที่จะใช้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงที่มีประสิทธิภาพ การลงทัณฑ์
ที่เป็นทางเลือกใหม่นี้จะทำลายวัฏจักรการใช้ความรุนแรงตอบโต้ความรุนแรง ซึ่งถือกันว่าเป็น
ความจำเป็นสำหรับทุกฝ่ายที่อยู่ในความขัดแย้งจะต้องทำเช่นนั้น จะไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป
ที่จะเลื่อนการขจัดความรุนแรงออกไปจากการเมืองและรอนกว่าสภาพการณ์ทางการเมืองแบบ
พระศรีอาริย์อันไกลโพ้นจะมาถึง หรือพยายามอย่างไรผลเพื่อให้มหาชนหันมาสมทาทนลัทธิที่
เป็นไปได้ขึ้นมา หากเริ่มการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในโลกที่อันตรายและไม่สมบูรณ์อย่างยั้งนี้
ด้วยการพัฒนาและใช้การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงแทนการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง

มีความจำเป็นบางอย่าง ซึ่งการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงสามารถตอบสนอง
แทนการลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรงได้ ความจำเป็นดังกล่าวได้แก่

- การบังคับใช้มาตรฐานต่ำสุด สำหรับพฤติกรรมทางสังคมที่ยอมรับได้

- การจัดการกับความขัดแย้งในกรณีครั้งที่ ๒ ฝ่ายเชื่อว่าเขาไม่อาจประนีประนอม โดยไม่ละเมิดหลักการที่ตนยึดถือได้
- การแก้ไขสิ่งผิดให้ถูกต้องซึ่งขัดกับกลุ่มบางกลุ่ม
- การปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐาน
- การปลดปล่อยและการปฏิวัติเพื่อต่อต้านการขูด
- การปกป้องระบบรัฐธรรมนูญจากการยึดอำนาจภายในประเทศ (เช่นการทำรัฐประหาร)
- การป้องกันประเทศจากการบุกรุกและการยึดครองของต่างชาติ หลายข้อได้เคยพูดถึงแล้วในบทก่อน ๆ

มีคำถามสำคัญ ๒ ข้อเกิดขึ้นก็คือ การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงจะสามารถมีประสิทธิภาพในการตอบสนองความจำเป็นที่จะต้องมีการลงทัณฑ์ในสถานการณ์หนึ่งๆ หรือไม่ สิ่งที่มาทดแทนนั้นสามารถบรรลุผลสำเร็จได้หรือไม่ ถ้าได้ ทำอย่างไร จะตอบคำถามเหล่านี้ได้ จำต้องพิจารณาแต่ละสถานการณ์ที่มีการนำเอาการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงมาใช้ทดแทน

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงการลงทัณฑ์ มิได้หมายถึงที่ประชาชนทั้งหมดหันมามีชีวิตแบบใหม่กันหมดอย่างทันทีทันใด หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างรวดเร็ว ตรงกันข้าม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะต้องมิขึ้นตอนอย่างรอบคอบและกินเวลาเป็นปีๆ หรือเป็นทศวรรษ เปลี่ยนจากสิ่งทดแทนอย่างหนึ่งไปสู่อีกอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ก็เพราะกลไกหน้าที่ต่างๆ ของสังคม ซึ่งทำให้การลงทัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพกลายเป็นสิ่งจำเป็นอย่างชอบธรรมนั้น ล้วนอาศัยความรุนแรงทางการเมือง บางครั้งการเปลี่ยนแปลงมากกว่าหนึ่งอย่างอาจเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ขณะที่การเปลี่ยนแปลงเฉพาะอย่างก็หันหน้าไปนั้น การที่ผู้คนได้ประจักษ์ถึงประสิทธิภาพของการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงที่มาทดแทนด้วยวัตถุประสงค์ประสงค์หนึ่งๆ นั้น จะช่วยให้มีการพิจารณาเอาสิ่งทดแทนอย่างเดียวกันนั้นมาใช้สำหรับวัตถุประสงค์อย่างอื่นด้วย อย่างไรก็ตามการโอนอ่อนและการเตรียมการก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเปลี่ยนแปลงเฉพาะแต่ละครั้ง ในกรณีที่การเปลี่ยนแปลงนั้นจะได้รับการเสริมสร้างให้เป็นสถาบันในระบบ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงจะค่อยๆ ลดทอนการพึ่งพิงทั้งความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นสถาบันและความรุนแรงทางการเมืองที่ไม่ได้เป็นสถาบัน ไม่ว่าจะมิขึ้นด้วยเป้าหมายใดก็ตาม ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทก่อน การเปลี่ยน

แปลงเหล่านี้จะก่อให้เกิดผลกระทบที่ลึกซึ้งมาก

การเสริมสร้างอำนาจประชาชน

การแทนที่การลงทัณฑ์อย่างรุนแรงด้วยการลงทัณฑ์ที่ไว้ความรุนแรงในขอบเขตที่กว้างขวางนั้น จะส่งผลกระทบต่อขั้นพื้นฐานอย่างกว้างไกลต่อสังคม โดยไม่เพียงแต่จะตอบสนองความจำเป็นที่จะต้องมีการลงทัณฑ์เท่านั้น อีกทั้งยังให้ผลมากกว่าการนำเอาการลงทัณฑ์โดยไว้ความรุนแรงมาใช้เฉพาะในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ซึ่งมีประสิทธิภาพเพียงชั่วเวลาสั้น ๆ เท่านั้น สำหรับผลกระทบที่ทำให้โครงสร้างของสังคมการเมืองมีการกระจายอำนาจมากขึ้นนั้นได้หยุดนิ่งแล้วในตอนต้นของบทนี้ การลงทัณฑ์โดยไว้ความรุนแรงยังจะก่อให้เกิดการกระจายอำนาจอย่างเท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้น โดยการเสริมสร้างอำนาจแก่ประชาชนโดยรวม ผู้ซึ่งรู้จักวิธีใช้การลงทัณฑ์นั้น ผลสองประการอันเกิดจากการลงทัณฑ์โดยไว้ความรุนแรงนี้ หากเกิดขึ้นควบคู่กัน อาจส่งผลที่ลึกซึ้งได้ ทั้งยังจะเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับจัดการกับปัญหาที่ว่า ทำอย่างไรจึงจะเคลื่อนสังคมของเราให้เข้าใกล้อุดมคติที่ยึดถืออยู่

เมื่อประชาชนพร้อมด้วยอาวุธอันได้แก่ความสามารถในการจัดตั้ง และทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยการดำเนินโครงการสร้างสรรค์ชุมชน และมีความสามารถที่จะใช้วิธีปฏิบัติการโดยไว้ความรุนแรงแล้ว ก็จะไม่จำเป็นต้องหาใครมาปกป้องช่วยเหลือพวกเขาอีกต่อไป ไม่ว่าจะเป็น "รัฐบาล" "พรรค" หรือ "ผู้นำ" ทางการเมืองที่ผ่านมา ตรงกันข้าม พวกเขาจะสามารถปกป้องช่วยเหลือตัวเอง แม้ในสถานการณ์ที่เลวร้าย ริชาร์ด เกรก (Richard Gregg) ได้ชี้ให้เห็นถึงผลของปฏิบัติการไว้ความรุนแรงในช่วง ค.ศ. ๑๙๓๐ ในข้อเขียนของเขาว่า ... "การปฏิรูปจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมวลชนได้มาและรักษาความสามารถที่จะยื่นหยัดคัดค้านด้วยวิธีการต่อต้านโดยไว้ความรุนแรง ดังนั้นเป็นการฉลาดหากนักปฏิรูปจะไม่เน้นการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างพิเศษ แต่จะเน้นหนักที่การสอนการต่อต้านโดยไว้ความรุนแรง เมื่อใดที่สามารถใช้เครื่องมืออย่างชำนาญแล้ว เราจะสามารถทำการปฏิรูปอย่างถาวรได้ทุก ๆ ชนิด"

การเสริมสร้างอำนาจแก่ประชาชนจะทำให้ประชาชนฟื้นฟูอิสรภาพ และทำให้อิสรภาพนั้นเป็นอิสรภาพที่แท้จริงและคงทนถาวร การเสริมสร้างอำนาจแก่ประชาชนจะทำให้ประชาชนสามารถยุติการกดขี่ในสังคมได้ด้วยการกระทำของตนเอง อันจะเป็นการเปลี่ยนจาก

เหยื่อที่ช่วยตัวเอง ไม่ได้ให้กลายเป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตของตนเอง สมรรถนะดังกล่าวจะยังสามารถเสริมสร้างอำนาจให้แก่ผู้ที่จะเป็นเหยื่อของการล้างเผ่าพันธุ์ จนสามารถที่จะต่อต้านการทำลายล้างในอนาคตได้อย่างสัมฤทธิ์ผล การเสริมสร้างอำนาจให้แก่ประชาชนจะช่วยให้ประชาชนสลัดและเป็นอิสระจากการครอบงำของชนชั้นนำทั้งในประเทศและจากต่างประเทศได้ โดยการเอาชนะความพยายามที่จะยึดอำนาจภายในประเทศหรือการรุกรานจากต่างประเทศ ด้วยวิธีการต่อสู้แบบพลเรือน ตราบที่การลงทัณฑ์เหล่านี้รองรับด้วยธรรมชาติขั้นพื้นฐานของอำนาจทางการเมืองและสังคมทั้งหมด ดังนั้นเมื่อการลงทัณฑ์ได้รับการสนับสนุนด้วยการฝึกฝนอบรมและการเตรียมการ มันจึงมีสมรรถนะในการก่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่สามารถยอมรับได้ในสังคมการเมือง เป็นการเปลี่ยนแปลงซึ่งประชาชนโดยทั่วไปมักคิดว่าไม่สามารถเป็นไปได้ในอนาคตอันใกล้

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมชนิดนี้ไม่อาจมีใครทำให้แก่ประชาชนได้ ไม่ว่าจะโดยวิธีการใด ๆ หรือจะโดยใคร ไม่ว่าผู้หนึ่งจะเป็น “อนุรักษนิยมที่แท้จริง” “พรรค” “เสรีนิยมของแท้” “นักปฏิวัติที่แท้” ตรงกันข้ามการมองการเมืองในแง่ใหม่บังคับไปที่กระบวนการซึ่งประชาชนทั่วไปอันประกอบด้วยผู้ที่มีความสามารถพิเศษหลากหลาย ซึ่งทำงานโดยอาศัยสถาบันต่าง ๆ นั้น อาจจะมีริเริ่มและดำเนินการในระยะยาว มันเป็นกระบวนการซึ่งประชาชนกระทำการเพื่อกำหนดปัจจุบัน และพร้อมกันนั้นก็เพิ่มทวีความสามารถในการกระทำการเพื่อกำหนดอนาคตของตนเอง

แนวความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ ซึ่งได้กล่าวในบทนั้น มีได้เสนออารักขาสารพัดโรค หรือเสนอแนวทางที่ราบเรียบ หรือรับประกันความปลอดภัย หรือความแน่นอนของผลสำเร็จในทุกแง่ทุกมุม และในทุก ๆ สถานการณ์ อย่างไรก็ตาม มีความเป็นไปได้ที่เราสามารถช่วยยกระดับประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติให้พัฒนาสู่ขั้นตอนใหม่ เราสามารถแก้ปัญหาอันแหลมคม ซึ่งเราได้เผชิญมาเป็นเวลาช้านาน เราสามารถทำให้ปัจจุบันเป็นจุดเปลี่ยนแห่งสมรรถนะของมนุษย์ เพื่อหันเหสู่ทิศทางใหม่ เราสามารถทำได้หากใจปรารถนา เพื่อว่าประชาชนจะสามารถฟื้นฟูสมรรถนะในการควบคุมชะตากรรมของตนเองขึ้นใหม่ สมรรถนะซึ่งสำหรับหลายคนแล้วเป็นสิ่งที่เขาเพิ่งมีเป็นครั้งแรก

บทที่ ๓

การป้องกันโดยพลเรือน : นโยบายใหม่เพื่อการป้องปรามและการป้องกัน

ความนำ

มีไม่กี่สิ่งที่เราสามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าในเรื่องที่เกี่ยวกับการเมืองสมัยใหม่และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แต่สิ่งหนึ่งที่เราแน่ใจได้ก็คือ ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และวิถีทางของการต่อสู้ที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการต่อต้านผู้นำภายในประเทศที่ได้อำนาจมาโดยมิชอบ และเพื่อการต่อต้านผู้รุกรานจากต่างประเทศ อนาคตที่ผู้คนจะอยู่อย่างกลมเกลียวและปลอดภัยนั้นยังมองไม่เห็น ดังนั้นสังคมการเมืองทั้งหลายที่ปรารถนาจะเป็นเหยื่อของการรุกราน อย่างน้อย ๆ สังคมนั้นจะต้องมีความสามารถในการต่อสู้ ๒ ประการ ประการแรกจะต้องแข็งแกร่งเพียงพอและเตรียมพร้อมอย่างดี ที่จะป้องปรามมิให้มีการยึดอำนาจภายในประเทศหรือการโจมตีจากต่างประเทศ ประการที่ ๒ สามารถที่จะป้องกันตนเองจากการโจมตี ทั้งสองประเภทนี้ สามารถหยุดยั้งผู้รุกรานและฟื้นฟูสันติภาพและอิสรภาพขึ้นมาได้ใหม่

ไม่มี การป้องปรามชนิดใดที่จะรับประกันได้ว่าจะสามารถป้องปรามได้สำเร็จทุกครั้ง นั่นคือความเป็นจริงพื้นฐานอย่างหนึ่งซึ่งมักจะถูกละเลย ดังนั้นเมื่อการป้องปรามด้วยอาวุธที่เลือกใช้นั้น ประสบความสำเร็จ ผลที่เกิดขึ้นตามมา จะต้องไม่เป็นไปในลักษณะที่ไม่อาจแก้ไขให้ดีขึ้นได้ เมื่อการป้องปรามล้มเหลว วิธีการป้องกันที่ทรงประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็น คำว่า "ป้องกัน" นี้ ขอให้เข้าใจตามตัวอักษรคือหมายถึงการปกป้อง สงวนรักษา และ

ชจัดปักเป้าภัยอันตราย วิธีการที่ใช้สำหรับการป้องกันจำเป็นต้องมีความสามารถที่จะยับยั้งและ
ยุติการโจมตีได้

ประชาชนและรัฐบาลส่วนใหญ่มักจะเข้าใจกันว่า วิธีการทางทหารเท่านั้นที่สามารถ
ป้องปรามมิให้มีการโจมตี และป้องกันจากการโจมตีได้ สิ่งที่เกิดตามมาก็คือ ประชาชนและ
รัฐบาลจึงไม่เต็มใจที่ปฏิเสธวิธีการทางทหาร ดังนั้นความพยายามที่จะทำให้ประชาชนนานาชาติ
ปลอดพ้นจากสงครามจึงประสบความสำเร็จล้มเหลว” ในขณะที่วิธีการทางทหารเป็นที่รู้จักว่าเป็น
อันตรายอย่างยิ่งในสถานการณ์ต่าง ๆ แต่ประชาชนจำนวนมากก็เชื่อว่าวิธีการดังกล่าวมีความ
จำเป็นมากยิ่งขึ้นกว่าที่เคยมีมา

ผู้คนมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องสัดส่วนของนโยบายทางทหาร และความหนัก
หน่วงของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนโยบายทางทหาร แต่ไม่มีใครอ้างว่าวิธีการทางทหารมีความ
สมบูรณ์ปราศจากปัญหาและอันตราย ดังนั้นทางเลือกใหม่ที่เป็นไปได้ จึงควรที่จะได้มีการ
พิจารณากัน

สมมติฐานทั่ว ๆ ไปที่กล่าวว่า วิธีทางการทหารเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ที่จะสามารถ
ป้องปรามและป้องกันการโจมตีได้นั้น อย่างดีก็เรียกได้ว่า เป็นสมมติฐานที่ไม่สมบูรณ์ และ
เมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ก็จะกลายเป็นสมมติฐานที่ผิดพลาดไปเลยทีเดียว ทางเลือกใหม่ใน
การต่อสู้กันได้เคยมีการใช้มาแล้วในการป้องกันการแทรกแซงจากต่างประเทศ และการยึด
อำนาจภายในประเทศ ทางเลือกเหล่านี้มักไม่เป็นที่รู้จักกัน และความสำคัญของทางเลือกเหล่านี้
ก็ยังไม่ได้รับการตรวจสอบกันอย่างจริงจังเท่าใดนัก แต่ทางเลือกเหล่านี้มีอยู่ ดังนั้นจึง
แสดงว่าเป็นทางเลือกที่เป็นไปได้ ปัญหาสำคัญจึงมิได้อยู่ที่ว่า มันมีอยู่จริงหรือไม่ แต่อยู่ที่ว่า
ทำอย่างไร ความสามารถและศักยภาพของการต่อสู้ที่ไม่ใช่วิธีการทางทหารจึงจะได้รับการพัฒนา
ขึ้นไปในอนาคต จนสามารถป้องปรามและป้องกันการโจมตีอย่างได้ผล

๑. การป้องกันโดยพลเรือน

หลายประเทศ ในทุกส่วนของโลก ได้เสนอให้มีการศึกษาประโยชน์ของการต่อสู้
ที่ไม่ใช่วิธีการทางทหาร ไม่ว่าจะเป็นเพื่อเสริมวิธีการทางทหารหรือเพื่อเป็นทางเลือกโดยสมบูรณ์
แบบสำหรับการป้องปรามและป้องกันการโจมตี” นโยบายทางเลือกใหม่นี้ เราเรียกว่า “การ

ป้องกันโดยพลเรือน" (civilian-based defense) โดยคำนึงถึงการป้องกันโดยประชาชนพลเรือน (ซึ่งต่างจากบุคคลากรทางการทหาร) ใช้วิธีการต่อสู้แบบพลเรือน (ซึ่งไม่เหมือนกับวิธีทางการทหารหรือกึ่งทหาร) การป้องกันโดยพลเรือนนั้นเป็นนโยบายหนึ่งซึ่งมุ่งป้องปรามและสยบการบุกกรุก การยึดครองของต่างชาติ และการช่วงชิงอำนาจโดยมิชอบภายในประเทศ ซึ่งรวมถึง การทำรัฐประหาร ทั้งแบบที่ ได้รับและไม่ได้รับการยอมรับ และการช่วยเหลือจากต่างชาติ การป้องปรามและการป้องกันจะต้องเป็นไปในรูปการต่อสู้แบบพลเรือน ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และทางจิตวิทยา เพื่อสร้างการไม่ร่วมมือให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง และเพื่อทำให้เกิดการแข็งข้อของมวลชน จุดมุ่งหมายก็เพื่อขัดขวางมิให้ผู้โจมตีได้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ทั้งยังทำให้การกระชับอำนาจของผู้ปกครองต่างชาติ รัฐบาลหุ่น หรือรัฐบาลที่ได้ อำนาจมาโดยมิชอบนั้น ไม่อาจเป็นไปได้อีกด้วย วิธีการไม่ให้ความร่วมมือและการแข็งข้อนี้ ยังถูกใช้ร่วมกับปฏิบัติการรูปแบบอื่น ๆ เพื่อมุ่งบ่อนทำลายความภักดีของกองทหารและกลไกของฝ่ายโจมตี และเพื่อทำให้เขาเหล่านั้นเกิดความไม่เชื่อมั่นในการทำตามคำสั่งและการปราบปราม หรือถึงขั้นก่อการกบฏ

มาตรการการป้องกันโดยพลเรือนนี้เกิดขึ้นขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนทุกระดับนำไปใช้ ไม่ว่าประชาชนทั่วไป ประชาชนเฉพาะกลุ่มซึ่งได้รับผลกระทบมากที่สุดจากปฏิบัติการและความมุ่งหมายของผู้โจมตี ตลอดจนถึงสถาบันต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับอย่างยิ่งกับเป้าหมายของผู้โจมตีในลักษณะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ ทางแนวความคิด ทางการเมือง และอื่น ๆ

การป้องกันโดยพลเรือนนี้มีความมุ่งหมายให้ประชากรและสมาชิกของสถาบันต่าง ๆ นำไปใช้ โดยมีการเตรียมพร้อม วางแผน และฝึกฝนล่วงหน้ามาก่อนแล้ว การเตรียมการ และการฝึกฝนควรรองรับด้วยงานวิจัยขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการต่อต้านชนิดต่าง ๆ และระบบของผู้บุกรุก ทั้งยังควรรองรับด้วยงานวิจัยอย่างเจาะลึกเพื่อการแก้ปัญหา การวิจัยอย่างหลังนี้ควร จะมุ่งจุดสนใจไปที่วิถีทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพของการต่อต้านเพื่อบรรลุถึงความสามารถ ในการสกัดกั้น และเพื่อแก้ปัญหาในขณะที่น่าไปประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเผชิญกับ ระบอบปกครองที่ไร้ความเมตตาปรานี ความเข้าใจถึงเงื่อนไขให้เกิดประสิทธิภาพของการต่อสู้รูปแบบนี้ และความเข้าใจถึงวิธีบ่อนทอนระบบและระบอบปกครองของผู้โจมตีให้อ่อนแรงลง

ไปเรื่อย ๆ นั้น เป็นรากฐานของการพัฒนาวิธีการที่การป้องกันโดยพลเรือนที่สัมฤทธิ์ผล

ตรงกันข้ามกับความเข้าใจของคนทั่วไป การต่อสู้ด้วยวิธีการเหล่านี้ ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงเท่าใดนัก แต่ก็ได้มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ในทุกภาคของโลก แม้กระทั่งในกรณีที่ผู้คนที่ให้ความสนใจจำเพาะกับความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน หรือเกิดภายหลัง รูปแบบการต่อสู้ที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงเหล่านี้ เคยเป็นวิธีการหลักหรือวิธีการอันโดดเด่นที่ใช้ต่อต้านการรุกรานจากต่างชาติ หรือการยึดอำนาจภายในประเทศหรือทั้งสองอย่างมาแล้ว วิธีการต่อสู้แบบนี้มักจะถูกนำมาใช้อย่างฉับพลันโดยมิได้มีการเตรียมการฝึกฝนอบรม หรือการวางแผน ในประเทศต่าง ๆ เช่น เบลเยียม โปแลนด์ บุลกาเรีย จีน เกาหลี เซกโกสโลวาเกีย เคนมาร์ค เยอรมัน ไซปรัส เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ และรัสเซีย ในช่วงสองศตวรรษหลัง มีการนำวิธีนี้ไปใช้ในการโค่นล้มการปกครองของต่างชาติ ซึ่งสถาปนามาเป็นเวลานาน และขับไล่อำนาจจักรวรรดินิยมในประเทศต่าง ๆ เช่น อียิปต์ กานา ชังการี อินเดีย ไอร์แลนด์ และซามัว และในศตวรรษนี้เองก็มีการนำวิธีการนี้ไปใช้ในการต่อต้านเผด็จการที่ยึดอำนาจมาเป็นเวลายาวนานในประเทศต่าง ๆ เช่น เอลซัลวาดอร์ กัวเตมาลา อิหร่าน รัสเซีย และไทย

ผลลัพธ์ของการต่อสู้ด้วยวิธีนี้มีความหลากหลายอย่างยิ่ง ทั้งในแง่ของระดับความสำเร็จและความล้มเหลวในการบรรลุวัตถุประสงค์ และระดับการมีส่วนร่วมที่ได้ชัยชนะในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีกรณีที่ประสบความสำเร็จโดยสมบูรณ์และสำเร็จบางส่วนก็มีจำนวนมากเกินกว่าที่คนทั่วไปรับรู้

รูปแบบเฉพาะของการต่อสู้ชนิดนี้มีอยู่มากมาย ที่ถูกนำไปใช้ในกรณีเหล่านี้ บางก็เป็นรูปแบบที่ไม่หือหาว เป็นเพียงแต่การประท้วง บางก็เป็นการไม่ให้ความร่วมมือ ซึ่งมีศักยภาพในการทำให้สังคม ระบบเศรษฐกิจ ระบบบริหารการเมือง หรือกลไกเฉพาะส่วนเป็นอัมพาตไปได้ แต่ก็ยังคงมีรูปแบบอื่น ๆ อีก ที่ใช้ในการแทรกแซงอย่างจริงจังเพื่อยับยั้ง ทอนนโยบาย ระบบ และการบริหารของฝ่ายตรงข้ามได้ รูปแบบเหล่านี้ได้แก่ การประท้วง โดยใช้สัญลักษณ์ การทำให้ระบบขนส่งเป็นอัมพาต การคว่ำบาตรทางสังคม การนัดหยุดงานเฉพาะส่วน และการนัดหยุดงานทั่วไป การถือแฟงของประชาชน การหยุดชะงักเศรษฐกิจ การไม่ให้ความร่วมมือทางการเมือง การหลบหนีด้วยการปลอมตัว การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ

การแสดงมติมหาชนในที่สาธารณะ การเฉื่อยงาน การตีพิมพ์หนังสือต้องห้าม การจงใจปฏิบัติตามคำสั่งอย่างไม่มีประสิทธิภาพ การช่วยเหลือประชาชนที่ถูกกีดกันคดี การออกวิทยุและโทรทัศน์ต่อต้าน การแข็งข้อของสถาบันนิติบัญญัติ การต่อต้านทางศาล การคัดค้านรัฐบาลอย่างเป็นทางการ การปฏิเสธความชอบธรรมของผู้นำที่ได้อำนาจโดยมิชอบ การไม่ให้ความร่วมมือโดยข้าราชการ การห่วงเหนียวและชะลอรั้งทางค่านิติบัญญัติ การประกาศแข็งข้อ การยืนยันที่จะทำตามนโยบายและกฎหมายเดิม การต่อต้านของนักศึกษา การชุมนุมแสดงพลังของเด็ก การปฏิเสธความร่วมมือ การลาออกจากตำแหน่งหน้าที่โดยบังเอิญ และโดยมวลชน การถือแฟ่งอย่างกว้างขวางและเฉพาะกลุ่ม การอ้างความเป็นตัวของตัวเองขององค์กรและสถาบันอิสระ การบ่อนทำลายกองทหารของผู้ได้อำนาจโดยมิชอบและปลุกปั่นยุยงให้ก่อกบฏ นอกจากนี้ยังมีวิธีเฉพาะอื่น ๆ อีกมากที่ใช้ในกรณีการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงอื่น ๆ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในประเด็นปัญหาที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป

มีความเป็นไปได้ที่การบ่อนทำลายโดยพลเรือน และการต่อสู้รูปแบบทั่วไปอื่นเป็นที่มาของการบ่อนทำลายโดยพลเรือนนั้น จะมีพลังอันมหาศาล แม้ในการต่อต้านผู้ปกครองและระบอบทหารที่ป่าเถื่อน เพราะว่าวิธีการนี้ได้โจมตีไปที่จุดอ่อนที่สุดของรัฐบาลและสถาบันที่มี การแบ่งชั้นลำดับชั้นลดหลั่นทั้งหลาย จุดอ่อนนั้นก็คือการที่มันต้องพึ่งพิงผู้ดูแลปกครอง รัฐบาล หรือผู้ควบคุมระบบการเมืองมิได้อำนาจโดยไร้ขีดจำกัด ทั้งนี้ได้ครอบครองอำนาจที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ชนชั้นนำและผู้ปกครองที่ครอบงำประชาชนทั้งหลาย ล้วนพึ่งพิงความร่วมมือของประชาชนและสถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่อยู่ในการปกครอง ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นที่มาแห่งอำนาจของเขา ไม่ว่าจะเป็อำนาจหน้าที่ ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ ทักษะและความรู้ องค์กรประกอบที่สัมพันธ์กันได้ การบริหาร และแม้แต่อำนาจในการลงทัณฑ์นั้น ที่มาแห่งอำนาจดังกล่าวจะใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ ต้องขึ้นอยู่กับความร่วมมือและการยินยอมเชื่อฟังของกลุ่มคนและสถาบันต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งผู้ชำนาญการพิเศษ และประชาชนทั่วไป การจำกัดหรือการเพิกถอนความร่วมมือ และการยินยอมเชื่อฟัง จะมีผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทำให้ใช้ประโยชน์จากที่มาแห่งอำนาจนั้นได้น้อยลงหรือไม่ได้เลย การไม่ให้ความร่วมมือและการถือแฟ่งต่อผู้ปกครองนั้น หากนำมาใช้และสามารถดำเนินให้ต่อเนื่อง (โดยเฉพาะในช่วงของการปราบปรามเพื่อบังคับให้เกิดการร่วมมือและการยินยอมเชื่อฟังขึ้นมาใหม่ จะมีผลทำให้ความสามารถในการ

ปกครองและธำรงสถานะของระบอบนั้นถูกสั่นคลอน ถ้าที่มาแห่งอำนาจเหล่านี้ถูกจำกัดด้วยยัง
หรือบ่อนทำลายเป็นเวลานานพอควร ทั้งๆ ที่อยู่ในช่วงของการปราบปราม ผลที่ตามมา
อาจจะทำให้ระบบการเมืองของระบอบนั้นเป็นอัมพาตไปได้ ในกรณีที่หนักหนา อำนาจของ
ผู้ปกครองจะสูญสิ้นไปเป็นลำดับไม่ช้าก็เร็ว^๕

ความเข้าใจในธรรมชาติของอำนาจทางการเมือง และการนำปฏิบัติการไว้ความ
รุนแรงรูปแบบต่างๆ ไปใช้ในวัฒนธรรมต่างๆ โดยมีความเข้าใจดังกล่าวเป็นพื้นฐาน แสดง
ให้เห็นว่าเรากำลังจะพูดถึงการต่อสู้ที่ไม่ถูกจำกัดโดยขอบเขตของประเทศหรือวัฒนธรรม ดังนั้น
โดยคุณลักษณะแล้ว มันจึงเป็นสิ่งที่สอดคล้องตรงกับปัญหาการรุกรานจากต่างชาติและการยึด
อำนาจภายในประเทศ ในทุกๆ ส่วนของโลก

การต่อสู้ที่ผ่านมาที่ใช้วิธีการต่อสู้แบบนั้นเพื่อจู่โจมหมายต่างๆ มากมาย ซึ่งรวมทั้ง
การป้องกันประเทศนั้น ส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดเกิดขึ้นโดยมิได้มีการเตรียมการ บางครั้ง
การต่อสู้ก็ดำเนินไปโดยปราศจากการตัดสินใจล่วงหน้า และมักจะขาดการวางแผน ตระเตรียม
และฝึกอบรมผู้เข้าร่วมปฏิบัติการ นอกเหนือจากประสบการณ์ก่อนหน้าที่มีอยู่อย่างจำกัด และ
การกระทำไปตามเหตุการณ์เฉพาะหน้าอย่างมีขอบเขตจำกัด โดยอาศัยความรู้ซึ่งมีอยู่น้อยมาก
เกี่ยวกับกรณีที่เคยเกิดขึ้นในที่อื่นมาแล้ว ทั้งผู้นำและผู้เข้าร่วมปฏิบัติการในการปฏิบัติการเหล่านี้
มักจะต้องต่อสู้ โดยมิได้ใช้ประโยชน์จากบทเรียนในอดีต จากทรัพยากรและเงื่อนไขของการ
ต่อสู้ชนิดนี้เลย นอกจากนั้นพวกเขายังเสียเปรียบตรงที่ขาดความรู้ หลักการทางยุทธศาสตร์
องค์กรที่มีอยู่ก่อนแล้ว การเตรียมการและการฝึกฝน ขณะที่ฝ่ายปฏิบัติการทางทหารนั้นได้มี
สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นๆ ปีมาแล้ว แต่กระนั้นทั้งๆ ที่เสียเปรียบอย่างมาก นักต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง
แรงก็ก่อสร้างผลสำเร็จที่น่าประทับใจเป็นจำนวนมาก การต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง ตามเหตุ
การณ์เฉพาะหน้า โดยปราศจากการตระเตรียม เพื่อต่อต้านการรุกรานและการยึดครองของ
ต่างชาติ ตลอดจนการขึ้นมามีอำนาจในประเทศโดยมิชอบนั้น ได้เกิดขึ้นแล้วในประวัติศาสตร์
กรณีต่างๆ เหล่านี้มีค่าควรแก่การวิจัยศึกษาและวิเคราะห์อย่างละเอียดถี่ถ้วน และเพราะว่ากรณี
เหล่านี้ได้เกิดขึ้นแล้ว มันจึงแสดงให้เห็นว่าการต่อสู้ป้องกันชนิดนี้มีความเป็นไปได้ และ
สามารถมีพลังและทรงประสิทธิภาพ แต่ในทีนี้คงไม่สามารถแจกแจงโดยละเอียดหรือวิเคราะห์
กรณีต่างๆ เหล่านี้ได้

การป้องกันโดยพลเรือนนั้นมีพื้นฐานอยู่บนการต่อสู้ทั้งกล่าวอันมีมาแต่เดิม แต่
ก้าวหน้าไปไกลกว่านั้น ถ้าเราสามารถทำการวิจัยมรดกเหล่านี้ ศึกษาเพื่อวางนโยบาย รวมทั้ง
เตรียมการและฝึกฝน ความรู้ของเราจะงอกเงย ยกระดับประสิทธิภาพของวิธีนี้ และสามารถ
ขยายทักษะในการใช้วิธีการนี้ได้ เมื่อนั้นเราก็จะสามารถเพิ่มพูนสมรรถนะในการบรรลุจุด
ประสงค์ด้วยวิธีการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะทำให้พลังความสามารถ
ของการป้องกันโดยพลเรือนทวีขึ้น* โดยเหตุที่ยังไม่เคยมีการปรับปรุงดังกล่าวมาก่อนเลย
ดังนั้นจึงไม่มีกรณีการป้องกันโดยพลเรือนใดๆ ไม่ว่าจะสำเร็จหรือล้มเหลว ที่ใครจะเอาไป
อ้างเพื่อ "พิสูจน์" ว่า วิธีการนี้จะสามารถเอาไปใช้ในอนาคตกได้หรือไม่ อย่างไรก็ตามการ
ต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงที่มีมาแต่ดั้งเดิมในประวัติศาสตร์นั้น ได้เป็นหลักฐานสนับสนุนความ
สมเหตุสมผลของนโยบายดังกล่าวยิ่งกว่าที่วิธีการต่อสู้ด้วยความรุนแรงในอดีต จะเป็นปัจจัย
สนับสนุนให้เกิดวิธีการหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ อันเป็นอุปกรณ์สำคัญในการสู้รบทางทหารใน
ศตวรรษนี้ เช่น การทิ้งระเบิดทางอากาศ สงครามรถถัง อาวุธนิวเคลียร์ เรตาร์ จรวด
และอื่น ๆ อีกมาก วิธีการหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่ไม่เคยรู้หรือประสบพบเห็นมาก่อน บัดนี้
กลายเป็นอาวุธทางทหารที่ "ธรรมดา" จำเป็น และเป็นประโยชน์ไปแล้ว หลักการเดียวกัน
นี้สามารถนำมาใช้ได้กับการป้องกันโดยพลเรือน โดยที่ความแตกต่างระหว่างประสบการณ์เดิม
ที่มีอยู่ กับความสามารถอย่างใหม่ที่อยากให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้น มีอยู่น้อยมากในกรณีปฏิบัติ
การโดยไร้ความรุนแรง เมื่อเทียบกรณีปฏิบัติการทางทหาร ทั้งยังมีข้อได้เปรียบกว่าในแง่ผล
ที่จะเกิดขึ้นตามมา

ผลของการวิจัยความคิดในเชิงยุทธศาสตร์ การวางแผนล่วงหน้า การฝึกฝนทั่วไป
และการฝึกฝนเฉพาะตำแหน่งนั้น จะทำให้ประชาชนในประเทศซึ่งมีนโยบายป้องกันโดยพลเรือน
อยู่ในสภาพเตรียมพร้อมเมื่อเผชิญกับการยึดอำนาจภายในประเทศ หรือการรุกรานจากต่างชาติ
ความพร้อมนี้มีความสำคัญมากต่อสมรรถนะในการป้องกันปรามและป้องกันตามนโยบายดังกล่าว

๒. การป้องกันด้วยวิธีการป้องกันโดยพลเรือน

ทั้งการยึดอำนาจภายในประเทศและการรุกรานจากต่างประเทศ มักมีความมุ่งมั่น
ที่จะบรรลุจุดประสงค์บางประการ ดังนั้นการโจมตีเหล่านั้นจึงดูเหมือนจะเป็นปฏิบัติการที่คิด
คำนวณอย่างรอบคอบแล้ว มิใช่การกระทำด้วยความโกรธอย่างทันทันพลันแล่น ผู้ประสงค์

จะโจมตี โดยทั่วไปจะคิดคำนวณว่าโอกาสที่จะสำเร็จตามเป้าหมายนั้นมีมากน้อยเพียงใด และเป้าหมายนั้นคุ้มค่ากับสิ่งที่ต้องเสียไปในปฏิบัติการนั้นหรือไม่ ถ้าโอกาสสำเร็จนั้นมีน้อย และราคาค่างวดของปฏิบัติการนั้นก็สูงเหลือหลาย เมื่อเป็นเช่นนี้ถึงแม้เป้าหมายยังเป็นที่ต้องการ แต่ปฏิบัติการโจมตีก็มักจะไม่มีเกิดขึ้น นั่นก็คือ ผู้ประสงค์จะโจมตีนั้นถูกบ่อนทำลายมิให้ทำสิ่งที่ล่อแหลม

ดังนั้น โดยธรรมชาติดั้งเดิมแล้วการบ่อนทำลายมิได้ผูกติดอยู่กับวิธีการทางทหาร ยิ่งอาวุธนิวเคลียร์ด้วยแล้ว การบ่อนทำลายผูกติดกับอาวุธดังกล่าวอย่างมาก การบ่อนทำลายจะเกิดขึ้นได้ก็ภายในขอบเขตของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่แท้จริงเท่านั้น การป้องกันโดยพลเรือนจะสามารถมีบทบาทในการบ่อนทำลายในสถานการณ์หนึ่งๆ หรือไม่ และจะทำได้มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลัก ๒ ประการ

๑) สมรรถนะที่แท้จริงของสังคมในการขัดขวางผู้โจมตีมิให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และยังทำให้ (ด้วยการร่วมมือกับสังคมอื่นหรือทำด้วยสังคมนั้นสังคมเดียว) เกิดความเสียหายจนไม่อาจทนทานต่อไปได้ และผู้ประสงค์จะโจมตีรับรู้ถึงสมรรถนะดังกล่าวของประเทศที่มีการป้องกันโดยพลเรือน

๒) ตรงกันข้ามกับวิธีการทางทหาร การบ่อนทำลายดังกล่าว ไม่อาจเกิดขึ้นได้ด้วยการชูว่าจะนำความพิเนาศย่อยยับและความตายมาสู่ประเทศของผู้โจมตี การบ่อนทำลายจะสำเร็จได้ก็ด้วยการที่ตระหนักรับรู้ว่า สังคมที่ถูกโจมตีนั้นจะขัดขวางมิให้ผู้โจมตีได้บรรลุเป้าหมาย และจะประสมความเสียหายที่ไม่อาจจะทนได้ ความเสียหายเหล่านี้จะรวมถึงผลร้ายต่อระบอบปกครองของฝ่ายโจมตี ทั้งภายในประเทศ (การขัดแย้งและการโค่นล้มภายใน) ระหว่างประเทศ (ความเสียหายทางการทูตและเศรษฐกิจ) และในประเทศที่ถูกบุกรุก (การขัดขวางมิให้บรรลุเป้าหมาย และการชักชวนให้เกิดความกระต้างกระเตื่องในหมู่กองทหารและกลไกต่าง ๆ) หรือในอีกนัยหนึ่งสมรรถนะในการบ่อนทำลายด้วยวิธีป้องกันโดยพลเรือนนั้น ขึ้นอยู่กับสมรรถนะในการป้องกันที่แท้จริงโดยตรง ในปัจจุบัน สิ่งนี้นับว่าตรงกันข้ามกับสมรรถนะการบ่อนทำลายด้วยอาวุธนิวเคลียร์และวิธีการทางทหารตามแบบขนานใหญ่ ซึ่งมักจะมีสมรรถนะในทางตอบโต้ แต่ยากที่จะป้องกัน

ภาวะสำคัญยิ่ง ๒ อย่างที่จะทำให้สมรรถนะการบ่อนทำลายเกิดขึ้นเป็นจริงได้แก่

๑) การเตรียมการและการฝึกฝนขนาดใหญ่สำหรับการป้องกันโดยพลเรือน ซึ่งบางครั้งกระทำควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงทางสถาบันและทางสังคม เพื่อฟื้นฟูในการพึ่งตนเอง และสมรรถนะในการต่อต้านของสังคม

๒) การศึกษาคือสื่อสารกับประเทศทั้งหลายที่มีโอกาสจะเป็นผู้โจมตี ให้รับรู้อย่างถ่องแท้ ถึงสมรรถนะการต่อสู้ป้องกันของประเทศที่มีนโยบายป้องกันโดยพลเรือน และให้ตระหนักถึงความสามารถในการชักชวนผู้โจมตีให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ และอาจก่อความเสียหายและปัญหาเพิ่มขึ้นในระหว่างการต่อสู้ป้องกันประเทศ สมรรถนะการป้องกันที่ทรงพลังอย่างแท้จริง และการเผยแพร่ต่อสาธารณชน (ไม่จำเพาะด้วยวิธีเบ็ดเตล็ดเท่านั้น) ให้รู้ถึงสมรรถนะของการต่อสู้โดยพลเรือนตลอดจนการเตรียมพร้อมสำหรับการต่อสู้ เหล่านี้จะทำให้นโยบายดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการป้องปรามยิ่งขึ้น

ไม่มีการป้องปรามใด ๆ ไม่ว่าจะโดยวิธีของทหารหรือพลเรือนที่จะประกันได้ว่า จะสามารถป้องปรามได้เสมอไป ดังนั้นสมรรถนะในการจัดการกับความล้มเหลวที่จะเกิดขึ้นได้ นั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญ ในทางตรงกันข้ามกับวิธีการทางทหาร สมรรถนะการป้องปรามของการป้องกันโดยพลเรือนนั้น ขึ้นอยู่กับสมรรถนะในการป้องกันโดยตรง สิ่งต่างจากการป้องปรามด้วยอาวุธนิวเคลียร์ก็คือ หากการเตรียมการป้องกันโดยพลเรือนนั้น ล้มเหลวในการป้องปราม ความพิพาศจะไม่เกิดขึ้น แต่จะทำให้สมรรถนะการป้องกันที่แท้จริงถูกนำมาใช้งานเป็นครั้งแรก

๓. การป้องกันโดยพลเรือนและสมรรถนะในการต่อสู้

สมรรถนะของการป้องกันโดยพลเรือนในการป้องกันการโจมตีนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะชักชวนมิให้ผู้โจมตีบรรลุเป้าหมาย และสร้างความเสียหายอย่างยิ่ง ทั้งภายในประเทศและความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ความสามารถเหล่านี้เกิดขึ้นมาจากคุณลักษณะพิเศษของนโยบายนี้ ในการดำเนินการป้องกันโดยพลเรือนนั้น ประชาชนต้องมีความมุ่งมั่นที่จะต่อต้านและเตรียมการอย่างดี ตลอดจนความมุ่งมั่นที่จะต่อสู้แม้จะประสบกับความเสียหายและบาดเจ็บล้มตาย เสมือนดังพวกเขาปฏิบัติกรโดยวิธีการทางทหาร ประชาชนทั้งหมด ผู้ชาย ผู้หญิง เด็ก ผู้ใหญ่ คนเฒ่าคนแก่ และสถาบันต่าง ๆ ทั้งหมดของสังคม ล้วนมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการต่อสู้ นอกจากนี้ ในเงื่อนไขที่เอื้ออำนวย การป้องกันดังกล่าวยังสามารถ

ปลุกเร้าและใช้ประโยชน์จากความไม่พอใจ และการกีดกันในหมู่ผู้สนับสนุนและประชาชน
ของฝ่ายโจมตี และยังกระตุ้นให้เกิดการกีดกันในระบับานาชาติต่อการโจมตี และให้เกิด
การสนับสนุนพลเรือนที่ทำการบ้องกัน

ประสิทธิภาพของการบ้องกันโดยพลเรือนขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่างดังนี้

๑) เจตจำนงของประชาชนที่จะปกป้องจากการโจมตี
๒) ความเข้มแข็งภายในของสังคมที่ถูกโจมตี
๓) ความสามารถของประชาชน และสถาบันที่จะดำรงรักษาการควบคุมที่มาแห่ง
อำนาจของตน และทำให้ผู้โจมตีปราศจากที่มาแห่งอำนาจดังกล่าว

๔) ความสามารถของฝ่ายบ้องกันที่จะชักชวน มิให้ผู้โจมตีประสบผลสำเร็จตาม
เป้าหมาย

๕) สมรรถนะของพลเรือนในการปฏิบัติตามเงื่อนไขอันจำเป็นสำหรับการต่อสู้โดย
ไร้ความรุนแรง รวมทั้งการรักษาวินัยของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง และการยับยั้งใน
การต่อสู้แม้จะเผชิญกับการปราบปราม

๖) ทักษะของฝ่ายบ้องกันในการบ้นทอนระบบและระบอบปกครองของฝ่ายโจมตี
ไม่มีสูตรสำเร็จสำหรับการวางแผนการบ้องกันโดยพลเรือน นี่เป็นความจริงสำหรับ
การต่อสู้โดยพลเรือนยิ่งกว่าการต่อสู้ทางทหาร ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของการบ้องกันโดย
พลเรือนนั้นมีความหลากหลาย ทั้งในแง่ธรรมชาติและการประยุกต์ใช้ ยิ่งกว่ายุทธศาสตร์ยุทธ
วิธีของทหารเสียอีก ในการบ้องกันโดยพลเรือนนั้น อาวุธทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ
และจิตวิทยา และวิธีการอื่น ๆ ซึ่งนำมาใช้ในกรณีใด ๆ ก็ตาม เป็นวิธีการที่สามารถเชื่อมโยง
ให้สัมพันธ์โดยตรงกับประเด็นปัญหาเฉพาะในขณะนั้น ตลอดจนวัตถุประสงค์ของผู้โจมตี
และยุทธศาสตร์การบ้องกันที่เลือกสรรแล้ว สิ่งนี้จึงต่างจากปฏิบัติการทางทหารแบบและ
ปฏิบัติการนิวเคลียร์ ในปฏิบัติการดังกล่าว อาวุธและวิธีการล้วนแล้วแต่ทำลายและสังหาร
อย่างเดียวกันหมด โดยไม่คำนึงว่าเรื่องที่ขัดแย้งนั้นเป็นเรื่องอะไร ด้วยวิธีการบ้องกันโดย
พลเรือน ผู้โจมตีไม่ว่าจะมีความมุ่งหมายทางการเมือง เศรษฐกิจ อุดมการณ์ เขตแดน
เผ่าพันธุ์ หรืออะไรก็ตาม การตอบโต้ความมุ่งหมายดังกล่าว ต้องอาศัยวิธีการเฉพาะอย่าง
(แน่นอนว่าวิธีการอื่น ๆ นอกเหนือไปจากนั้นก็จะเป็นจำเป็นสำหรับความขัดแย้งแบบอื่น ๆ)

การเลือกวิธีการเฉพาะอย่างสำหรับความขัดแย้งหนึ่ง ๆ ก็ยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ

เหล่านี้ด้วย

- ๑) ธรรมชาติของระบอบปกครองหรือกลุ่มผู้โจมตี
- ๒) ความรู้สึกใกล้ชิดหรือช่องว่างระหว่างฝ่ายที่กำลังขัดแย้งกัน
- ๓) ขอบเขตของวิธีการและการปราบปรามที่ผู้โจมตีใช้
- ๔) ความเสียหายของอิทธิพลหรือแรงกดดันที่ผู้โจมตีได้รับจากฝ่ายที่สาม
- ๕) ความมากน้อยของอิทธิพลที่ฝ่ายป้องกันสามารถมีต่อฝ่ายที่สาม
- ๖) ความแข็งแกร่งภายในของสังคมที่ถูกโจมตี (มิใช่ความแข็งแกร่งของระบอบ

ปกครอง)

- ๗) จุดอ่อนของระบอบและระบบของผู้โจมตี
- ๘) ระดับและธรรมชาติของการเตรียมการล่วงหน้าสำหรับการป้องกัน
- ๙) ความสำคัญของประเด็นปัญหาในขณะนั้น ในทัศนะของกลุ่มที่ทำการโจมตี

และกลุ่มที่ป้องกัน

๑๐) จุดอ่อน หรือการพึ่งตัวเองในทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องอาหาร น้ำ และพลังงานของสังคมที่ทำการป้องกัน

๑๑) ความเต็มใจของฝ่ายป้องกันที่จะยอมรับความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นราคาค่างวดของการป้องกัน

พลเรือนที่ทำการป้องกันยังจำเป็นต้องพิจารณาด้วยว่า กลไกของการเปลี่ยนแปลงชนิดใดที่ชอบ และสามารถนำมาใช้ได้เพื่อให้ได้ชัยชนะ** พวกเขาอาจปรารถนาที่จะเปลี่ยนทัศนะของผู้โจมตี ให้เห็นว่าจุดประสงค์และการโจมตีโดยตัวของมันเองนั้นเป็นสิ่งมิชอบ พวกเขาอาจเต็มใจที่จะโอนอ่อนตามอย่างที่มีกระทำกันในการนัดหยุดงาน คือ แต่ละฝ่ายพยายามหันหน้าเข้าหากันโดยที่จุดประสงค์แรกเริ่มได้รับการตอบสนองในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามฝ่ายป้องกันอาจมุ่งบังคับโดยไร้ความรุนแรงเพื่อให้ฝ่ายโจมตียกเลิกทั้งความมุ่งหวังเริ่มแรกและการโจมตี ในกรณีพิเศษ การบังคับเช่นนั้นก็ยังไม่เพียงพอ เช่นในขณะทีระบอบปกครองภายในประเทศของฝ่ายโจมตีอยู่ในสภาวะการที่ไม่สงบเรียบร้อย หรือเมื่อการโจมตีนั้นเป็นการยึดอำนาจภายในประเทศ ดังนั้นฝ่ายป้องกันอาจจะไม่เพียงแต่พยายามบังคับระบอบปกครองของ

ฝ่ายโจมตีเท่านั้น แต่ยังพยายามที่จะสร้างความแตกแยกภายในระบอบปกครองของฝ่ายโจมตีด้วย เพื่อที่จะไม่มีกลุ่มใดคงอยู่ในฐานะหน่วยทางการเมือง แม้แต่อยู่เพื่อจะยอมจำนน ในทางปฏิบัติ กลไกการเปลี่ยนที่คณะ การโอนอ่อนตามและการบังคับโดยไร้ความรุนแรงนี้ มีความสัมพันธ์ผสมผสานกันอย่างมาก อย่างไรก็ตาม การเลือกใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่ง จะมีผลอย่างมากต่อการเลือกยุทธศาสตร์หลักสำหรับการป้องกัน และต่อการเลือกวิธีการเฉพาะเพื่อใช้ปฏิบัติการ

อาวุธที่ใช้ในการป้องกันโดยพลเรือนเป็นอาวุธที่ไร้ความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นอาวุธทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และจิตวิทยา ความสำเร็จของวิธีการเหล่านี้ ขึ้นอยู่อย่างมากกับการยืนหยัดที่จะใช้มันทั้ง ๆ ที่ถูกปราบปราม และการยืนหยัดที่จะดำรงรักษาวินัยของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง เมื่อเผชิญกับการขู่ข่มและการทำลายเพื่อให้ตอบโต้ด้วยความรุนแรง^{๒๒} การเปลี่ยนไปใช้ความรุนแรงจะทำให้ความขัดแย้งเปลี่ยนแปลงไป จากความไม่สมมาตรระหว่างอาวุธแบบไร้ความรุนแรงกับอาวุธแบบรุนแรง ซึ่งฝ่ายป้องกันโดยพลเรือนจะได้เปรียบอยู่มากไปสู่ระบบอาวุธที่สมมาตรกัน โดยทั้งสองฝ่ายใช้อาวุธแบบรุนแรงเช่นเดียวกัน ในกรณีนี้ความได้เปรียบจะไปตกอยู่กับฝ่ายโจมตี ซึ่งปกติก็มีอุปกรณ์พร้อมเพียงที่จะใช้ความรุนแรงอยู่แล้ว ความรุนแรงของฝ่ายป้องกันโดยพลเรือนจะทำลายพลังของการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง จะทำให้กระบวนการทำงานของกลไกการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระบวนการยิวติศูทางการเมืองอ่อนตัวลง หรืออาจจะส่งผลพลิกกลับเลยก็เคียว ในกระบวนการยิวติศูทางการเมืองนั้น การปราบปรามด้วยความรุนแรงของฝ่ายตรงข้ามจะเป็นการบ่อนทำลายฐานะอำนาจของเขาเอง เพราะจะขู่ข่มให้มีการต่อต้านเพิ่มขึ้น ทำให้ฝ่ายที่สามแยกตัวออกไป บันทอนการสนับสนุนและการปลุกเร้าการไม่เห็นด้วยในหมู่บุคลากรและประชาชนของฝ่ายเขา^{๒๓}

การปราบปรามอาจจะถึงขั้นรุนแรง ผู้ต่อต้าน ครอบครัวยุและเพื่อน ๆ อาจถูกจับ คุกทรมาน และถูกสังหาร กลุ่มประชาชนทั้งหมดอาจจะไม่ได้รับอาหาร น้ำ เชื้อเพลิง ส่วนผู้เดินขบวน ผู้ร่วมนัดหยุดงาน และข้าราชการที่ทำการขัดขวางอาจถูกยิง นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล ครูและนักบวชอาจถูกส่งไปค่ายกักกัน ตัวประกันที่ถูกจับไปเพื่อขู่ให้ยุติการต่อต้านอาจถูกประหารชีวิต ในจุดนี้ - จะต้องไม่ประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้คนให้ต่ำเกินไป

ในความขัดแย้งกรณีใหญ่ ๆ ระหว่างกองกำลังซึ่งรวมไปถึงการสู้รบทางทหารนั้น การหนีหรือการยอมจำนนเมื่อเผชิญกับความรุนแรงของผู้โจมตี เป็นสิ่งที่ไม่สามารถยอมรับได้ ถ้าต้องการที่จะให้การป้องกันการโจมตีนั้นประสบความสำเร็จ ฝ่ายป้องกันจะต้องไม่ตกใจต่อการปราบปรามอย่างรุนแรงและความโหดร้ายป่าเถื่อน และจะต้องไม่เลิกล้มการต่อต้าน การปราบปรามมักจะเป็นผลมาจากการตระหนักรู้ว่า ปฏิบัติการของฝ่ายต่อต้านนั้นเป็นภัยต่อการบรรลุจุดมุ่งหมายของการโจมตี การยอมจำนนต่อความรุนแรงไม่ว่าจะโหดร้ายเพียงใด จะสอนฝ่ายโจมตีให้ใช้ความรุนแรงซ้ำอีก และใช้อย่างรุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคต เพราะมันแสดงให้เห็นว่าสามารถทำให้คนยอมจำนนได้

ในกรณีที่ฝ่ายป้องกันอาจจะเปลี่ยนวิธีปฏิบัติการจากวิธีหนึ่งไปสู่วิธีอื่น ซึ่งจะทำลายการโจมตีในรูปแบบต่าง ๆ แต่ก็ต้องกระทำอย่างเข้มแข็งที่สุดเท่าที่จะทำได้ จะต้องไม่ยอมจำนนต่อความรุนแรง อันความเจ็บปวดและความตายนั้น เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่พ้นในการต่อสู้ที่แหลมคมทุกกรณี รวมทั้งการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง อย่างไรก็ตามวิธีการไร้ความรุนแรงนี้มีแนวโน้มที่จะทำให้การบาดเจ็บล้มตายและการทำลายล้างเกิดขึ้นน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับวิธีรุนแรง ตรงกันข้ามกับความเข้าใจโดยทั่วไป อัตราการตายและบาดเจ็บที่ปรากฏในหลักฐานที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้น เป็นเพียงเศษส่วนที่น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบอย่างคร่าว ๆ กับความเสียหายในสงครามตามแบบแผน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสงครามกองโจร ความเสียหายเกิดขึ้นในการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง จะทำให้กระบวนการวิจัยศึกษาทางทหารเมืองนั้นทำงาน ซึ่งในหลายต่อหลายกรณีมีความสำคัญในการสร้างผลสำเร็จ

๔. ขั้นตอนการป้องกัน : ขั้นเริ่มแรก

ด้วยเหตุที่ไม่มีสูตรสำเร็จใดสามารถนำไปใช้ ในการต่อสู้ป้องกันโดยพลเรือน ได้ในทุกกรณี ฉะนั้นโดยที่ฉนั้น การบรรยายขั้นตอนต่าง ๆ ของการต่อสู้ป้องกันประเภทนี้ ด้วยข้อเขียนเพียงชั้นเดียวจึงไม่อาจเป็นไปได้ อย่างไรก็ตาม เป็นไปได้ที่จะกล่าวถึงองค์ประกอบและขั้นตอนต่าง ๆ ที่ค่อนข้างสำคัญของการต่อสู้ป้องกันโดยพลเรือนส่วนใหญ่^{๕๕}

เมื่อปรากฏว่าการบุกรุกหรือการยึดอำนาจภายในประเทศจะเกิดขึ้นแน่ ๆ หรือเกิดขึ้นแล้วก็ตาม และเป็นที่ยอมรับว่าความพยายามป้องปรามการโจมตีนั้นล้มเหลว เมื่อนั้น

จำเป็นที่จะต้องนำนโยบายป้องกันมาใช้ ซึ่งมักจะเป็นไปในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง กล่าวคือ ปฏิบัติการเริ่มแรกอาจจะเป็นการสำแดงมติมหาชนอย่างครึกโครมเพื่อต่อต้านและแข็งข้อ ซึ่ง บางทีอาจจะ(โอกาสเป็นไปได้มีไม่มากนัก)ทำให้ฝ่ายโจมตียอมแพ้ หรือยอมจำนนอย่างรวดเร็ว ในกรณีใดๆ ก็ตาม การสำแดงพลังนี้จะสามารถสื่อสารกับทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ให้เห็นว่าการ โจมตีนั้นจะต้องเผชิญหน้ากับการต่อสู้ป้องกันที่คมในฝักอย่างมุ่งมั่น หรือปฏิบัติการเริ่มแรก อาจจะใช้วิธีการชนิดที่มีวัตถุประสงค์เพียงที่จะสื่อข่าวสารดังกล่าวเท่านั้น วิธีการหลังนี้ดูเหมือน จะนุ่มนวลกว่า อย่างไรก็ตามนั้นเป็นภาพพรางตา มันเป็นเพียงการเหนียวไกปืนและเล็งปืนที่ คุณ่มนวลเมื่อเทียบกับการยิงในลำดับต่อมา ขอให้มาพิจารณาในรายละเอียดต่อไปอีกถึงวิธีการ ตอบโต้ขั้นเริ่มแรก ๒ วิธีที่สามารถเป็นไปได้

วิธีแรกสุดอาจผลักดันไปสู่การแข็งข้อและการไม่ให้ความร่วมมือเกือบเต็มรูปแบบ ต่อฝ่ายโจมตี วิธีนี้เป็นความพยายามที่จะทำให้การโจมตีฝ่ายแพ้ไปในที่สุด โดยการรณรงค์ต่อ ต้านและปฏิเสธที่จะร่วมมือแบบสายฟ้าแลบ ซึ่งเรียกว่าการรุกแบบสายฟ้าแลบโดยไร้ความรุนแรง ยุทธวิธีนี้มักจะใช้เมื่อมองว่าฝ่ายโจมตีนั้นอ่อนแอและไม่มั่นคงในการตัดสินใจเริ่มแรก และเมื่อสังคมที่ทำการป้องกันเห็นว่าตนเองแข็งแรง และสมรรถนะการปกป้องของตนได้รับการ กระทบเตรียมเป็นอย่างดีและทรงพลัง จุดมุ่งหมายก็เพื่อเปลี่ยนความคิดฝ่ายโจมตีให้ถอยถอยถอย ของตนออกไปโดยเร็วเมื่อเผชิญกับการแข็งข้อของฝ่ายป้องกัน วิธีการนี้อาจจะมีรูปแบบต่างๆ เช่น การนัดหยุดงานทั่วไป การจุดชะงักเศรษฐกิจ การอพยพออกจากเมือง การอยู่แต่ใน บ้าน การทำให้ระบบการเมืองเป็นอัมพาต การที่รัฐบาลยื่นกรานที่จะดำเนินกิจการอย่างที่เคย เป็นมา โดยไม่สนใจข้อเรียกร้องของฝ่ายโจมตี การเดินขบวนเต็มท้องถนน ปลดปล่อย ท้องถนนว่างเปล่าปราศจากผู้คน ความพยายามของมวลชนที่จะบ่อนทำลายกองกำลังและกลไก ของฝ่ายโจมตี การตีพิมพ์หนังสือพิมพ์และกระจายเสียง การเผยแพร่ข่าวการโจมตีและการต่อ ต้านการโจมตี และวิธีการอื่น ๆ อีกมาก

การแข็งข้อของมวลชนอาจจะมีจุดมุ่งหมายสื่อสารกับผู้นำฝ่ายโจมตี เพื่อให้รู้ ๒ ประเด็นคือ ประเด็นแรกพลเรือนที่ทำการป้องกันมีความสามารถที่จะต่อสู้อย่างยืดเยื้อ เพื่อทำ ให้ฝ่ายโจมตีไม่ได้รับชัยชนะ และประเด็นที่ ๒ ปฏิบัติการของฝ่ายป้องกันมีผลระยะยาวและมี อิทธิพลต่อขวัญ กำลังใจ ความภักดี และการยินยอมเชื่องฟังของกองทหารและกลไกของฝ่าย

บุกรุก อันอาจก่อให้เกิดความย่ำแย่ทางการเมืองได้ ถึงแม้จะไม่ได้รับชัยชนะอย่างรวดเร็ว ตามเป้าหมาย แต่อย่างน้อยที่สุดปฏิบัติการนั้นจะสื่อสารอย่างชัดเจนถึงความตั้งใจที่จะปกป้อง จากฝ่ายโจมตี สื่อสารให้รู้ถึงลักษณะเฉพาะของวิธีการป้องกันที่จะใช้ และเป็นการเตือนให้ ตระหนักถึงความยากลำบากในอนาคต ถ้าฝ่ายโจมตีไม่ถอนตัวออกไป เมื่อใช้ยุทธวิธีนี้ จะไม่ มีความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างขั้นเริ่มแรกของการสื่อสารกับการเตือนและการต่อสู้เพื่อป้องกัน ที่แท้จริง

การเตือนอย่างน่าทึ่งยิ่งในขั้นเริ่มแรกของพลเรือนฝ่ายป้องกัน และการที่กอง กำลังฝ่ายโจมตีมีผู้นำที่มีลักษณะพิเศษยิ่ง (คือสามารถพิจารณาข้อเท็จจริงที่ไม่น่าพิสมัยอย่าง ไคร่ครวญด้วยเหตุผล และสามารถหาวิธียอมรับข้อผิดพลาดและรักษาหน้าไว้ได้เมื่อทิศทาง พลิกกลับ) ทั้ง ๒ ประการนี้เท่านั้นที่จะทำให้การต่อสู้ได้อย่างรวดเร็วพร้อมกับชัยชนะของฝ่าย ป้องกัน

ถ้าชัยชนะในเวลาอันรวดเร็วไม่สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยยุทธศาสตร์ ไร้ความรุนแรง แบบสายฟ้าแลบ ฝ่ายป้องกันก็ยังคงประสบความสำเร็จอย่างสำคัญในการเคลื่อนกำลังของฝ่าย ตน และในการสื่อสารถึงความตั้งใจของฝ่ายตนที่จะต่อต้าน และในการสื่อสารคุณลักษณะ พิเศษของนโยบายการป้องกันของตน ถึงตรงนี้ ก็เป็นจังหวะที่จะเปลี่ยนไปสู่ยุทธศาสตร์ หนึ่ง ซึ่งเหมาะสมมากกว่าสำหรับการต่อสู้ยืดเยื้อที่จะตามมา และสำหรับการต่อต้านเป้าหมาย บางประการของฝ่ายโจมตี

ในกรณีที่มีได้นำเอายุทธวิธีรุกแบบสายฟ้าแลบ โดยไร้ความรุนแรงมาใช้ในขั้นเริ่ม แรก ทางเลือกยุทธวิธีอื่นๆ เพื่อการสื่อสารและการเตือนจะถูกนำมาใช้แทน นี่เองเป็นปฏิบัติ การขั้นเริ่มแรกรูปแบบที่ ๒ ที่ใช้เมื่อเผชิญกับการโจมตี วิธีนี้จะมุ่งไปที่หลายจุด เช่น ผู้นำ ฝ่ายโจมตี กองทหารและกลไกต่างๆ ของฝ่ายโจมตี ประชาชนทั่วไปของฝ่ายโจมตี ประชาชน ฝ่ายป้องกันเอง บุคคลและกลุ่มคนที่อาจกลายเป็นผู้ร่วมมือ) พันมิตรของฝ่ายป้องกันและ ประชาคมระหว่างประเทศ พลเรือนฝ่ายป้องกันจะพยายามหาทางที่จะถ่ายทอดข่าวสารทั้งโดย ตัวอักษรและการปฏิบัติต่างๆ เพื่อให้รู้ว่า จะมีการต่อสู้ป้องกันโดยพลเรือนอันทรงพลังและ แข็งแกร่ง ซึ่งยากมากที่ใครจะต่อต้านและเอาชนะได้ วิธีการนี้ยังอาจมุ่งไปที่ผู้นำของระบอบ ปกครองฝ่ายโจมตี หรือกลุ่มซึ่งอาจไม่ตระหนักถึงเจตจำนงและสมรรถนะการป้องกันอันทรง

อำนาจ หากมีความมุ่งหมายดังกล่าว ก็ยังพอมีโอกาสอยู่ข้างที่จะชักนำฝ่ายโจมตีให้ยุติการกระทำ ถ้าการรับรู้และทักษะเกี่ยวกับความเป็นจริงของเขาได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง การเตือนและการสื่อสารยังมุ่งโดยตรงและโดยอ้อมไปที่ประชาชนทั่วไปของฝ่ายโจมตี (ในกรณีการรุกรานจากต่างชาติ ก็ได้แก่ประชาชนในประเทศนั้น และในกรณีรัฐประหาร ก็ได้แก่ผู้คนในสังคมของตน) อาจมีความจำเป็นที่จะต้องทำการแก้ไขคำใบ้ปมตึงเกี่ยวกับการโจมตีที่ประชาชนได้รับฟังมา และเป็นเรื่องสำคัญในการที่จะทำให้ประชาชนไม่เห็นด้วยกับปฏิบัติการของผู้นำของตนและคัดค้านการโจมตี การบ่อนทำลายโดยไร้ความรุนแรงทำให้สภาพการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นได้ โดยประสบความสำเร็จมากกว่ากรณีที่ใช้วิธีการทางทหาร

ถ้าพูดและปฏิบัติการเพื่อสื่อสารความตั้งใจที่จะบ่อนทำลาย และวิธีการที่ใช้ในการบ่อนทำลายนั้น ยังมุ่งไปที่ประเทศเพื่อนบ้าน และประชาคมระหว่างประเทศโดยทั่วไป และถ้าเป็นกรณีขององค์การสนธิสัญญาเพื่อการป้องกันโดยพลเรือน การสื่อสารดังกล่าวก็มุ่งไปที่ประเทศพันธมิตรด้วย การสื่อสารนี้จะช่วยวางรากฐานสำหรับการช่วยเหลือนานาชาติที่จะเป็นประโยชน์ หลีกเลี่ยงปฏิบัติการที่จะเป็นอันตรายต่อการป้องกัน และบางครั้งก็เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับแรงกดดันทางการทูตระหว่างประเทศ และแรงกดดันทางศีลธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อต่อต้านการโจมตี

การให้รายละเอียดเกี่ยวกับการป้องกันยังมีความสำคัญสำหรับประชาชนประเทศนั้น ๆ ด้วย โดยเฉพาะสำหรับประชากรบางส่วนซึ่งอาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับข้อมูลที่ผิดถูกต้องในเรื่องนโยบายการป้องกัน (กรณีที่มีการเตรียมการป้องกันอย่างดี สภาพการณ์ดังกล่าวไม่ควรเกิดขึ้น) นอกจากนั้น ประชากรในประเทศควรได้รับรู้ถึงการสื่อสารและคำเตือนที่มีต่อผู้โจมตีด้วย ตรงนี้เองที่ประชาชนจะรับรู้ว่าการเตรียมการของพวกเขา กำลังจะผลิตดอกออกผล ตลอดจนรับรู้ว่าจะสังคมทั้งสังคมของพวกเขา กำลังจะทำการต่อสู้ปกป้องครั้งสำคัญมาก และพวกเขามีบทบาทที่สำคัญมากในการต่อสู้ดังกล่าว สิ่งนี้จะช่วยสนับสนุนการเตรียมการและปฏิบัติการเฉพาะในสถานที่ใกล้เคียงและสถานที่ที่ปฏิบัติงาน และช่วยในการปลุกเร้าจิตใจแห่งการต่อต้านในหมู่ประชาชนทั้งหมด

บุคคลในประเทศ ซึ่งเห็นด้วยกับผู้โจมตีและผู้ซึ่งอาจฉวยโอกาสสกัดวงประโยชน์ใส่ตน หรือได้แต่รู้ฐานะอำนาจ ควรได้รับการกล่าวเตือนในช่วงนี้ด้วย พวกเขาควรได้รับ

การบอกกล่าวทั้งโดยคำพูดและโดยการปฏิบัติว่า จะมีการบ่อนกันอย่างแข็งแรงแรง โดยสังคม
ทั้งหมด แม้จะไม่มีใครทำอันตรายร่างกายพวกเรา แต่หากพวกเขาให้ความร่วมมือกับผู้โจมตี
พวกเขาจะกลายเป็นเป้าแห่งการต่อต้านอย่างไม่ลดทราวดอกด้วย ทั้งจะถือว่าเป็นผู้ทรยศต่อ
ประชาชนของพวกเขาเอง และจะถูกกีดกันไม่ให้ได้รับรางวัลใดๆ จากผู้โจมตี

กองทหารและกลไกต่างๆ ของฝ่ายโจมตีจะเป็นกลุ่มเป้าหมายอันสำคัญยิ่งสำหรับ
การสร้างแรงกดดันในระหว่างช่วงแรกของการต่อสู้ พวกเขาอาจจะได้รับการกล่าวถึงเกี่ยวกับ
สถานการณ์ในประเทศที่กระทำการบ่อนกัน สิ่งทีคาดหวังจะได้รับจากประชาชน หรือแม้แต่
ลักษณะของประเทศที่พวกเขาบุกรุก กฎเกณฑ์สำคัญคอกหนึ่งที่จะทำลายความพยายามที่จะยึด
ครองก็คือ การซัดความจงรักภักดี ความไว้วางใจ และความยินยอมเชื่อฟังของกองทหาร
และกลไกต่างๆ ของฝ่ายโจมตี ดังนั้นบุคคลเหล่านั้นทั้งในฐานะปัจเจกและทั้งหมด ควรจะ
ได้รับรู้ (ด้วยวิธีที่พวกเขาสามารถเข้าใจได้) ถึงภาพที่ถูกต้อง เพื่อลบค่างำโกหก และเพื่อ
ทำให้พวกเขาสามารถเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของพวกตน พลเรือนผู้บ่อนกันจำเป็นต้องสื่อ
สารกับกองทหารและกลไกต่างๆ ถึงประเด็นปัญหาที่เป็นข้อขัดแย้ง ให้พวกเขาเข้าใจอย่าง
ที่ฝ่ายบ่อนกันเข้าใจ บอกกล่าวให้พวกเขาเข้าถึงธรรมชาติของสังคมซึ่งถูกโจมตี เป้าหมายที่ฝ่าย
โจมตีรับรู้อา และชี้ให้พวกเขาเห็นว่าภารกิจบ่อนการโจมตี และยุติความพยายามเข้ายึดครองนั้น
จะมีความสำคัญต่อประชาชนของทั้งสองประเทศหรือทั้งสองฝ่าย ฝ่ายบ่อนกันยังจำเป็นต้องสื่อ
สื่อสารให้เขาตระหนักว่า การบ่อนกันการบุกรุกนั้นจะมีพลัง เกิดเดียว ยืนหยัด และมีคุณลักษณะ
พิเศษ ทั้งนี้จุดมุ่งหมายเพื่อเอาชนะการโจมตีและปกป้องสังคมโดยปราศจากการคุกคามชีวิต
และสวัสดิภาพส่วนบุคคลของปัจเจกชนในกองกำลังฝ่ายโจมตี

การสื่อสารดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานสำหรับการวิงวอนต่อทหารและกลไกต่างๆ พวกเขา
เขาอาจจะถูกร้องขอให้ปฏิบัติอย่างนุ่มนวลโดยจงใจ พยายามเพลามือในการปราบปรามและ
การควบคุม ให้ความช่วยเหลือประชาชนหรือผู้ต่อต้านในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพิกเฉยต่อคำสั่ง
ที่ให้ปฏิบัติการด้วยความรุนแรง ทำการกบฏอย่างเปิดเผย หรือ "หายตัว" สู่นบพ หรือ
สลายตัวไปในหมู่ประชาชนผู้ทำการบ่อนกัน ซึ่งจะช่วยเหลือพวกเขา ด้วยวิธีการดังกล่าวภาย
ภายใต้สภาพการณ์หนึ่งๆ สมรรถนะในการปราบปรามและการบริหารของฝ่ายโจมตีอาจจะอ่อน
ตัวลงอย่างช้าๆ หรืออย่างรวดเร็ว

วิธีการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งโดยคำพูดและโดยปฏิบัติการต่าง ๆ จะนำมาใช้เพื่อเข้าถึงกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ วิธีการสื่อสารด้วยคำพูดอาจจะรวมจดหมาย แผ่นปลิว หนังสือพิมพ์ การเจรจาส่วนตัว วิทยุและโทรทัศน์ การกระจายเสียง คำขวัญข้างผนังตึก ไปสเตอร์และแผ่นป้าย นอกจากนี้ ภาพเขียนหรือภาพวาดสัญลักษณ์ สีสี่ที่มีความหมาย ชักธงครึ่งเสา ตีระฆัง นิ่งเงียบ เป็คไซเรน ร้องเพลงบางบท และวิธีการอื่น ๆ อีกมาก เหล่านี้อาจใช้สื่อสารเพื่อคัดค้านผู้โจมตีและแสดงเจตจำนงต่อต้าน การสกัดกั้นและการแทรกแซงโดยตรงโดยใช้สัญลักษณ์เข้าช่วยอาจจะนำมาใช้ได้ด้วย ตัวอย่างเช่น บุคคลอาจจะเอาตัวขวางสะพานทางด่วน ถนน ทางเข้าเมือง หรืออาคาร การชักขวางด้วยเครื่องมือกลอาจถูกนำมาใช้ ตัวอย่างเช่น ประชาชนอาจจะกีดขวางทางด่วนหรือสนามบินด้วยรถยนต์ที่ใช้การไม่ได้แล้ว หรือเครื่องจักรที่หรือเครื่องออกแล้ว เพื่อทำให้อุปกรณในท่าเรือ สนามบิน และสถานีรถไฟ ไม่ทำงาน วิธีปฏิบัติการทั้งหมดนี้ จุดมุ่งหมายหลักก็เพื่อสร้างผลกระทบทางจิตวิทยาหรืออิทธิพลทางศีลธรรม ถึงแม้ว่าการสกัดกั้นด้วยเครื่องจักรกลอาจจะชักขวางทางกายภาพ หรือถ่วงการเคลื่อนกองทหาร หรือการเข้ายึดครองสถานที่ หรือเครื่องอำนวยความสะดวกใดๆ แต่ที่สำคัญ มันก่อผลกระทบทางจิตวิทยาเป็นหลัก

ปฏิบัติการประเภทอื่น ๆ อาจจะถูกนำมาใช้ในช่วงเวลาสั้น ๆ ชั่วคราวด้วยวิธีการไม่ให้ความร่วมมือ เช่น การนัดหยุดงานทั่วไป การนัดหยุดงักเศรษฐกิจ การอยู่แต่ในบ้านของประชาชน บั๊ตที่ทำการของรัฐบาลทั้งหมด เป็นต้น ปฏิบัติการเหล่านี้เป็นวิธีการที่ใช้ในระยะเวลาสั้น ๆ หากทำอย่างยืดเยื้อก็จะเป็นวิธีการเดียวกับที่ใช้ในการรุกรแบบสายฟ้าแลบโดยไร้ความรุนแรง และในการต่อสู้การป้องกันอันยืดเยื้อ ปฏิบัติการสั้น ๆ เหล่านี้มีเพียงเพื่อแสดงการคัดค้าน และความตั้งใจที่จะต่อต้านเท่านั้น หากยังสื่อสารให้เข้าใจถึงวิธีการป้องกันที่แท้จริงและจริงจังยิ่งกว่านั้น ซึ่งจะเกิดขึ้นหากการโจมตียังไม่ยุติ

รูปแบบการแทรกแซงที่ตื่นตาตื่นใจอาจจะนำมาใช้ในช่วงนี้ เหล่านี้อาจจะรวมถึงการแข็งข้อของมวลชนต่อการประกาศเคอร์ฟิว จักรงานสังสรรค์ในท้องถิ่นสำหรับทุก ๆ คน รวมทั้งกองทหารฝ่ายตรงข้ามด้วย ยืนยันที่จะดำเนินกิจการตามปกติ ทั้งในทางเศรษฐกิจและทางการเมือง บนพื้นฐานของกฎหมายและการปฏิบัติที่ชอบธรรม ตลอดจนความพยายามในวงกว้างเพื่อบ่อนทำลายความจงรักภักดีของกองทหารและกลไกระดับล่าง

ปฏิบัติการขั้นเริ่มแรกนี้ อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการประสานความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปของสังคมที่ถูกโจมตี ให้เข้ากันกับความตั้งใจที่จะต่อต้านอย่างมีพลังและมั่นคงต่อการโจมตี และจะเป็นประโยชน์ต่อชนนิกการต่อต้านที่จะนำมาใช้ ทั้งยังเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยให้ประชาชนเตรียมพร้อมสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของตน ตามที่ได้ตระเตรียมไว้ล่วงหน้า และตามความจำเป็นของการต่อสู้

เป็นเรื่องยากที่จะทำนายได้ถึงมาตรการตอบโต้ของฝ่ายโจมตีต่อปฏิบัติการขั้นแรกอันได้แก่การสื่อสาร การกล่าวเตือนด้วยคำพูด และด้วยการกระทำ อาจจะเป็นการตอบโต้ที่รุนแรงที่สุดไปจนถึงป่าเถื่อนที่สุด แม้ในสถานการณ์อย่างเดียวกัน

ในขั้นแรกของการต่อต้าน มีความเป็นไปได้ที่ผู้โจมตีอาจจะตัดสินใจที่จะยกเลิกแผนการก่อนที่จะสูญเสียมากกว่านี้ และยุติการโจมตีโดยพยายามรักษาหน้าไว้เท่าที่สามารถทำได้ แทนอัยกรังจะเป็นเช่นนั้น โดยทั่วไป ฝ่ายป้องกันจะต้องเตรียมพร้อมที่จะป้องกันก่อนไปบนสมมติฐานที่ว่า การต่อสู้จะยืดเยื้อและยากลำบาก ไม่ว่าจะปฏิบัติการขั้นแรกจะเป็นวิธีการรุกแบบสายฟ้าแลบโดยไร้ความรุนแรง หรือการรณรงค์เพื่อสื่อสารและกล่าวเตือน หรือใช้ทั้งสองวิธีในขณะเดียวกันหรือคนละช่วง บางครั้งการดำเนินการขั้นแรกจะมาถึงจุดสุดท้าย เมื่อหน้าเวลาแห่งการต่อสู้ป้องกันอย่างยืดเยื้อและจริงจังจะมาถึง

๕. ขั้นตอนการป้องกัน : (๒) การป้องกันที่แท้จริง

ในสงครามทางทหาร ฝ่ายป้องกันอาจต้องการและพยายามที่จะบรรลุชัยชนะโดยเร็วและเด็ดขาดที่สุด แต่การเสียชีวิต ความรู้สึกพ่ายแพ้ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นตามมาหลังจากการต่อสู้ถึงกล่าวล้มเหลวเสมอไป การเปลี่ยนยุทธวิธีสำหรับการต่อสู้ในขั้นต่อไปเป็นสิ่งจำเป็น นี่เป็นความจริงสำหรับสงครามการป้องกันโดยพลเรือนเช่นเดียวกัน วิธีการรุกแบบสายฟ้าแลบโดยไร้ความรุนแรงขั้นแรก และการรณรงค์เพื่อสื่อสารและกล่าวเตือน หรือการผสมผสานทั้งสองวิธีนั้น จำต้องมองว่าเป็นเพียงการเปิดฉากการป้องกันซึ่งอาจเป็นการต่อสู้ที่เข้มข้นและยืดเยื้อกว่าจะบรรลุชัยชนะเช่นเดียวกับวิธีการทางทหาร ดังนั้นการเปลี่ยนยุทธวิธีให้เหมาะสมสำหรับขั้นตอนนี้จึงมิใช่เรื่องที่ชวนให้เสียขวัญแต่อย่างใด แท้ที่จริง กลับตรงข้าม การเปลี่ยนยุทธศาสตร์เป็นการแสดงว่าฝ่ายป้องกันกำลังเป็นฝ่ายริเริ่มกำหนดการต่อสู้เพื่อให้ได้ชัย

ชนะในที่สุด

ในการเผชิญกับปัญหาการป้องกันที่กินเวลายาวนาน พลเรือนผู้ป้องกันสามารถใช้หนึ่งในสองยุทธวิธีหลัก ได้แก่ การรณรงค์ของมวลชนเพื่อไม่ให้ความร่วมมืออย่างเบ็ดเสร็จ ซึ่งเหมือนกับวิธีการรุกรแบบสายฟ้าแลบโดยไร้ความรุนแรง หรือมีฉะนั้นก็ใช้การต่อต้านเฉพาะอย่างบางรูปแบบ ฝ่ายป้องกันอาจจะยังใช้ยุทธศาสตร์หลักนี้แต่ละอย่างในเวลาต่างกันเพื่อสนองความต้องการเฉพาะตามในการป้องกัน

การต่อต้านโดยมวลชนแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งประกอบด้วยการรณรงค์ไม่ให้ความร่วมมืออย่างกว้างขวาง และการแข็งข้อโดยสังคมนักสังคมน เพื่อต่อต้านฝ่ายโจมตีและนโยบายของฝ่ายโจมตีนั้น อาจจะเหมาะสมในบางขั้นตอนของการป้องกันที่แท้จริง อย่างไรก็ตาม การต่อต้านแบบเบ็ดเสร็จคงกล่าวยากที่จะนำมาใช้ได้ ในทางปฏิบัติ นอกจากจะใช้ในช่วงเวลาจำกัดเฉพาะกรณีพิเศษเท่านั้น นอกจากนี้มันยังต้องการความเข้มแข็งอย่างพิเศษ การตระเตรียมอย่างดี และใช้ในสังคมที่พึ่งตนเองได้ ในกรณีอื่น ๆ ผลที่ตามมาภายหลังการไม่ให้ความร่วมมือแบบเบ็ดเสร็จอาจก่อความวิตกกังวลแก่ฝ่ายป้องกันได้ เพราะประสบกับความเสียหายจากการยุติกิจการต่าง ๆ มากมาย อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมของตน และเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับการไม่ให้ความร่วมมือแก่ฝ่ายโจมตี ความเสียหายนี้รุนแรง ถึงแม้ว่าการปราบปรามของฝ่ายโจมตีจะไม่รุนแรงมากนักหรือสามารถต้านทานได้ก็ตาม สังคมที่ทำการป้องกันและประชาชนของสังคมนั้นจะอยู่รอดได้ภายหลังการต่อสู้ป้องกันดังกล่าว ก็ต่อเมื่อมีการเตรียมการอย่างรอบคอบ รวมถึงการจัดเตรียมอาหาร น้ำ และเชื้อเพลิง การต่อต้านแบบเบ็ดเสร็จอาจจะไม่ถูกนำมาใช้ในทุกรณีของการต่อสู้ป้องกันโดยพลเรือน ทั้งนี้ก็เพราะคุณลักษณะและเงื่อนไขดังกล่าว

ยุทธวิธีไม่ให้ความร่วมมือแบบเบ็ดเสร็จนี้ หากนำมาใช้ในช่วงของการป้องกันที่แท้จริงแล้ว อาจใช้ในฐานะยุทธวิธีชั่วคราว ฝ่ายป้องกันควรพิจารณาอย่างรอบคอบว่าจะเลือกใช้ปฏิบัติการไม่ให้ความร่วมมือแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดไหนของการต่อสู้เพื่อให้มันมีประสิทธิภาพ ยุทธวิธีนี้ไม่ควรใช้เพียงเพื่อการตอบโต้ด้วยอารมณ์ต่อการโจมตี หรือต่อปฏิบัติการอันน่าตื่นตระหนกของฝ่ายตรงข้าม การไม่ให้ความร่วมมือแบบเบ็ดเสร็จอาจใช้ในจุดที่จำกัดเพื่อวัตถุประสงค์บางประการที่อยู่ในกรอบของยุทธวิธีหลักซึ่งใช้การต่อต้านเฉพาะอย่างที่สำคัญ

ตัวอย่างสัก ๒-๓ ตัวอย่างจะชี้ให้เห็นความข้างต้นชัดเจน การต่อต้านแบบเบ็ดเสร็จอาจมีขึ้นภายหลังจากที่กลุ่มประชาชนและสถาบันจำนวนหนึ่ง ทำการต่อต้านเฉพาะอย่าง เป็นเวลายาวนาน เพื่อคัดค้านนโยบายหรือจุดมุ่งหมายบางประการ จนกระทั่งนโยบายหรือจุดมุ่งหมายนั้น ๆ กลับถูกบั่นทอนอย่างรุนแรงหรือถูกสกัดกั้นไม่ให้มีผลในทางปฏิบัติ ดังนั้นเป้าหมายอาจจะเป็นการไม่ให้ความร่วมมือแบบเบ็ดเสร็จเพื่อผลักดันให้ฝ่าย โจมตียกเลิกนโยบาย และจุดประสงค์ดังกล่าวโดยสิ้นเชิง ในกรณีที่มีการใช้ความรุนแรงบ้างเล็กน้อยจนจำเป็น ต้องมีการตอบโต้บางอย่างนั้น การต่อต้านแบบเบ็ดเสร็จในช่วงสั้น ๆ อาจเป็นวิธีการอันเหมาะสมที่จะใช้แสดงถึงความแข็งข้อและความตั้งใจแน่วแน่ โดยทั่วไปเวลาเพียงหนึ่งวันมักจะเพียงพอแล้ว ปฏิบัติการดังกล่าวไม่ควรยืดเยื้อเกินกว่านั้น นอกจากว่าเป็นที่เห็นชัดว่าฝ่ายตรงข้ามอยู่ในฐานะที่อ่อนแอมาก (เช่น กองกำลังของฝ่ายตรงข้ามมีแนวโน้มที่จะก่อกบฏ) หรือมีเงื่อนไขบางอย่างเกิดขึ้นที่สามารถเป็นตัวชี้ขาดสถานการณ์ได้ นอกจากนั้น การขยายเวลาปฏิบัติการแบบเบ็ดเสร็จให้ยืดเยื้อออกไป ควรจะทำเฉพาะในช่วงที่ฝ่ายโจมตีสูญเสียความสามารถในการรักษาอำนาจควบคุม และในช่วงที่ฝ่ายป้องกันอยู่ในฐานะที่แข็งแกร่งมากพอที่จะยังการไม่ให้ความร่วมมือแบบเบ็ดเสร็จให้ยืดเยื้อยาวนาน แม้อาจถูกปราบปรามอย่างรุนแรง

ยุทธวิธีนี้อาจใช้ไปจนถึงจุดสุดท้ายของการต่อสู้ป้องกันอันยืดเยื้อยาวนาน ซึ่งประกอบด้วยวิธีการรณรงค์ประเภทต่าง ๆ เพื่อการต่อต้านเฉพาะอย่างในช่วงเวลาของการปกป้องที่แท้จริง อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขและความจำเป็นสำหรับยุทธวิธีต้องมีเพียงพอ สังคมที่ทำการป้องกันต้องแข็งแรง และระบอบปกครองและการควบคุมของฝ่ายโจมตีต้องอ่อนแอลงอย่างมาก จุดมุ่งหมายของการต่อต้านแบบเบ็ดเสร็จที่จุดนี้ ก็เพื่อลงมือเอาชนะอย่างเด็ดขาด หรือเพื่อแยกสลายระบอบปกครองและการควบคุมของฝ่ายโจมตี เพื่อทำลายความสามารถของฝ่ายโจมตีที่จะดำเนินการบุกกรุกอย่างต่อเนื่อง และเพื่อสร้างสรรค์อิสรภาพและเสรีภาพของสังคม

นอกเหนือจากข้อยกเว้นดังกล่าวแล้ว กระแสหลักของการป้องกันของสังคมจะต้องเป็นยุทธวิธีต่อต้านเฉพาะอย่าง เมื่อได้ใช้ยุทธวิธีอื่นแล้ว (เช่นวิธีการรุกแบบสายฟ้าแลบโดยไว้ความรุนแรง ยุทธวิธีสื่อสาร และกล่าวเตือน และการรณรงค์เพื่อการต่อต้านแบบเบ็ดเสร็จ) จำเป็นจะต้องเปลี่ยนยุทธวิธีไปเป็นการต่อต้านเฉพาะอย่างที่ยืดเยื้อ การเปลี่ยนยุทธวิธีเป็นสิ่ง

จำเป็นเพื่อให้การต่อต้านเฉพาะอย่างเป็นไปอย่างยืดหยุ่นได้

ยุทธวิธีต่อต้านเฉพาะอย่างจะไม่ทำที่ราวกับว่าเป็นการต่อต้านแบบเบ็ดเสร็จ แต่มีเจตนาที่จะรวมศูนย์การต่อต้านไปที่จุดใดจุดหนึ่ง หรือเพื่อจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญมากสำหรับความพยายามป้องกัน ยุทธวิธีนี้มีข้อดีหลายอย่าง ตัวอย่างเช่นช่วยทำให้การป้องกันนั้นรวมศูนย์แทนที่จะกระจัดกระจายไปตามวัตถุประสงค์ และประเด็นการต่อสู้ที่หลากหลาย ยุทธวิธีนี้ยังทำให้ประชาชนผู้ทำการป้องกันเหนื่อยอ่อนน้อยกว่า ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่แล้ว ความรับผิดชอบหลักในการดำเนินการป้องกันจะเคลื่อนย้ายจากประชาชนส่วนหนึ่งไปสู่ประชาชนอีกส่วนหนึ่ง แล้วแต่ว่าจุดหรือประเด็นปัญหาเฉพาะอย่างของการต่อต้านจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

คำถามหลัก ๆ ๖ คำถาม จำเป็นที่จะต้องนำมาพิจารณาในการเลือกจุดสำหรับการต่อต้านเฉพาะอย่าง

๑. อะไรคือวัตถุประสงค์หลักของฝ่ายโจมตี
๒. อะไรจะป้องกันฝ่ายโจมตี มิให้ได้มาหรือดำรงรักษาอำนาจควบคุมเหนือกลไกรัฐของประเทศหนึ่ง ๆ หรือส่วนสำคัญของรัฐ
๓. อะไรจะป้องกันฝ่ายโจมตีมิให้บั่นทอนกำลัง หรือทำลายความเป็นอิสระและสมรรถนะในการต่อต้านของสถาบันอิสระของสังคม
๔. อะไรจะเป็นตัวรวมศูนย์ในสมรรถนะการป้องกันไปยังจุดที่บอบบางที่สุด ในระบบ ระบบปกครอง หรือนโยบายของฝ่ายโจมตี ซึ่งถ้าจุดนี้แตกหักแล้วจะเป็นอันตรายต่อความสามารถของฝ่ายโจมตี
๕. อะไรจะช่วยทำให้ฝ่ายป้องกันสามารถปฏิบัติการในวิถีทางที่พวกเขาสามารถใช้จุดแข็งที่สุดของตนตลอดจนสมรรถนะและประชาชนส่วนแข็งแรงที่สุดของตน (และหลีกเลี่ยงการใช้จุดอ่อน สมรรถนะและประชาชนส่วนที่อ่อนแอที่สุด) เพื่อให้การป้องกันรุกหน้าไปได้
๖. อะไรเป็นประเด็นปัญหาเฉพาะซึ่งเป็นตัวแทนของหลักการ และวัตถุประสงค์ทั่วไปของการต่อสู้ ประเด็นปัญหานั้นจะต้องช่วยปลุกเร้าจิตใจแห่งการต่อต้านที่มีเหตุผล ในขณะที่ทำให้จุดมุ่งหมาย และวิธีการของฝ่ายโจมตีมีเหตุผลน้อยที่สุดและสมควรที่สุดที่จะถูกตำหนิติเตียน

ตอนนี้ขอให้เรามาพิจารณาคำถาม ๔ ข้อแรกในรายละเอียด

มันเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่จะรวมศูนย์การต่อต้านเฉพาะอย่างไปยังจุดที่สามารถชักชวนฝ่ายใจมดีมิให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ทำให้การบุกรุกเกิดขึ้น สิ่งนี้เป็นไปได้เพราะสิ่งที่เราได้ทราบกัน อำนาจของฝ่ายปกครองทั้งหมดนั้นขึ้นอยู่กับที่มาแห่งอำนาจ ซึ่งอาจจะถูกจำกัดหรือถูกทำลายโดยเจตนาด้วยการเพิกถอนความร่วมมือ ความช่วยเหลือ และการยินยอมเชื่อฟังของประชาชน ตลอดจนสถาบันของสังคมและส่วนต่าง ๆ ของรัฐบาล ในอดีตที่ผ่านมา การเพิกถอนเช่นนั้นเกิดขึ้นไม่บ่อยนัก ทั้งนี้เพราะไม่มีการคิดล่วงหน้าหรือการเตรียมการล่วงหน้าที่จะกระทำการดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ภัยจากการกำหนดนโยบายป้องกันทางการเมือง โดยการปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือและยอมจำนนต่อผู้โจมตีจากต่างชาติ หรือผู้ยึดอำนาจภายในประเทศ และการเตรียมการและการฝึกฝนมาโดยเฉพาะที่จะไม่ให้ความร่วมมือ ปัจจุบันทั้ง ๒ ประการจะทำให้สถานการณ์เช่นนั้นถูกโต้กลับ และฝ่ายโจมตีจะเผชิญกับสังคมที่พร้อมที่จะแข็งข้อต่อการปกครองของเขา และพร้อมจะชักชวนเขามีให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการโจมตี

ถ้าการโจมตีนั้นเป็นการรัฐประหารหรือการยึดอำนาจบริหาร ผู้ยึดอำนาจจะไม่อาจทำการผนึกอำนาจการควบคุมกลไกรัฐและสังคมได้ เพราะประชาชนปฏิเสธอำนาจหน้าที่ของพวกเขา และกีดกันมิให้พวกเขาสถาปนาหรือรักษาอำนาจการควบคุมกลไกรัฐ โดยที่ข้าราชการและราษฎรก็ปฏิเสธที่จะยินยอมเชื่อฟังและให้ความร่วมมือ หากยืนหยัดในหลักรัฐธรรมนูญ

ถ้าผู้ปกครองของรัฐต่างชาติบุกเข้ามา เพื่อจำกัดรัฐบาลให้ประเทศนั้นตามใจชอบในกรณีเช่นนั้นการสถาปนาและสร้างเสถียรภาพของรัฐบาลนั้นจะต้องถูกกีดกัน โดยการปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือในทุกระดับ โศกเศวผู้ให้ความร่วมมือทั้งหมด ปฏิเสธอำนาจของพวกเขาในการควบคุมกรม กอง สำนักงาน ข้าราชการ ตำรวจ ระบบตุลาการ และกองทหาร ฝ่ายป้องกันยังจะต้องปฏิเสธความชอบธรรมของระบอบปกครองใหม่ มหาชนปฏิเสธที่จะยอมตามและร่วมมือกับระบอบปกครองนั้น และยืนยันในความจงรักภักดีต่อหลักการและการปฏิบัติของระบบก่อนที่จะถูกโจมตี

ถ้าการโจมตีจากต่างชาติเกิดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ ในกรณีเช่นนั้นผู้บุกรุกควรถูกชักชวนมิให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว การปฏิเสธนี้สามารถกระทำได้โดยวิธีการ

ต่าง ๆ เช่น การปฏิเสศความร่วมมือและไม่ให้ความช่วยเหลือ โดยทุก ๆ คน และทุก ๆ สถาบันที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนักวิทยาศาสตร์ ช่าง คนงาน และผู้บริหาร การปฏิเสศนี้สามารถใช้ได้ในทุก ๆ ขั้นตอนที่มีสัมพันธ์กัน อย่างเช่น การได้มาซึ่งวัตถุดิบ การวิจัย การวางแผน การขนส่ง การผลิต การจ่ายพลังงานและอะไหล่ การควบคุมคุณภาพ และการเตรียมตัวส่งออก ขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้เปิดโอกาสให้สามารถทำการแทรกแซงและสกัดกั้นได้

ถ้าจุดมุ่งหมายของฝ่ายโจมตีเป็นเรื่องอุตสาหกรรม ในกรณีเช่นนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องสกัดกั้นความพยายามที่จะทำลายความเชื่อและมโนทัศน์ของสังคมของตน และสกัดกั้นความพยายามที่จะยึดเยี่ยความเชื่อทางการเมืองของฝ่ายโจมตีให้แก่ประชาชน การสกัดกั้นเช่นนี้สามารถบรรลุได้ด้วยวิธีการไม่ให้ความร่วมมือนานาชาติ โดยบุคคลและสถาบันที่เกี่ยวข้องในการศึกษา ศาสนา หนังสือพิมพ์ และวารสาร สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ กิจกรรมเยาวชน และรัฐบาล ในอีกทางหนึ่ง บุคคลและสถาบันเหล่านี้จะยึดหลักคุณงามความดีของเสรีภาพในการคิด พวกเขาจะสนับสนุนความเชื่อและปรัชญาต่าง ๆ ของสังคมที่ถูกโจมตี กล่าวสรรเสริญสิทธิของประชาชนที่จะเลือกด้วยตัวของเขาเอง และจะโจมตีทั้งลัทธิและแนวความคิดของผู้รุกรานซึ่งหว่านล้อมให้ทุก ๆ คนต้องเชื่อเหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโจมตีความพยายามของฝ่ายโจมตีที่จะบังคับให้ประชาชนเชื่ออย่างเดียวกัน

การต่อต้านเฉพาะอย่าง ยังมีความสำคัญในการป้องกันระบบการเมืองของประเทศ แม้ว่าจุดประสงค์หลักของฝ่ายโจมตีจะมีได้เป็นไปเพื่อปรับโครงสร้างทางการเมืองใหม่ตามแบบแผนของเขา วัตถุประสงค์ของฝ่ายโจมตีจะสำเร็จได้ ต้องใช้เวลา ทั้งผู้โจมตีจะต้องอาศัยความช่วยเหลืออย่างยอมจำนนจากรัฐบาลที่ดำรงอยู่ หรือจัดตั้งรัฐบาลใหม่เพื่อกำหนดการตามวัตถุประสงค์ของเขาและควบคุมประชาชน ดังนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะปกป้องมิให้รัฐบาลที่ดำรงอยู่ ยอมจำนนหรือให้ความร่วมมือ จะต้องสกัดกั้นมิให้มีความเป็นไปได้ที่จะใช้กลไกเดิมเช่น กฎหมาย การบริหาร สถาบัน เพื่อควบคุมสังคม คุณภาพและสมรรถนะอื่น ๆ เพื่อรับใช้ผู้โจมตี นอกจากนั้นการกีดกันการสถาปนาและสร้างเสถียรภาพของระบบที่จะขึ้นมาแทนเพื่อรับใช้จุดมุ่งหมายของฝ่ายบุกรุก ยังเป็นสิ่งสำคัญอีกด้วย

เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายการป้องกันเหล่านี้ จึงจำเป็นต้องมีการไม่ให้ความร่วมมือและการแข็งข้อหลายรูปแบบ รวมถึงการต่อต้านทางกฎหมาย ทางการบริหารและทางศาล

การดำเนินงานต่อไปโดยไม่ให้ความร่วมมือ โดยข้าราชการ มีการนัดหยุดงานในบางครั้ง การปฏิเสธรของตำรวจและทหาร ที่จะร่วมมือและคำนึงตามคำสั่งของระบบปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การแข็งข้อของมวลชน ซึ่งปฏิเสธรอำนาจหน้าที่ของผู้ให้ความร่วมมือกับผู้โจมตี และไม่ยอมรับระบอบปกครองของผู้ใช้อำนาจ การปฏิเสธรของมหาชนที่จะร่วมมือและยินยอมเชื่อฟังผู้ให้ความร่วมมือหรือระบอบปกครองของผู้ใช้อำนาจ และการดำรงรักษาและสร้างทางเลือกใหม่ภายนอกระบอบที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมและเพื่อรักษาระเบียบสังคมโดยอิสระจากการควบคุมของฝ่ายโจมตี

การต่อต้านเฉพาะอย่างอาจจะยังจำเป็นเพื่อปกป้องสถาบันอิสระของสังคม ฝ่ายโจมตีอาจตั้งใจที่จะสถาปนาอำนาจการควบคุมสังคมแบบเบ็ดเสร็จ ชาติช่องทางที่จะมีการต่อต้านระเบียบใหม่ของเขา หรือปรับโครงสร้างสังคมทั้งหมดให้เป็นเผด็จการ ดังนั้นฝ่ายโจมตีอาจพยายามที่จะทำลายความเป็นตัวของตัวของสถาบันอิสระที่มีอยู่ทั้งหมด โดยรักษามันไว้เพียงในรูปแบบที่อ่อนแอและยอมจำนน หรือทำลายทิ้งไปโดยสิ้นเชิง ฝ่ายโจมตีอาจจะสร้างสถาบันที่ควบคุมโดยส่วนกลางอย่างสอดคล้องกลมกลืนกับแบบแผนของเผด็จการ และยังสามารถควบคุมสมาชิกของสถาบันนั้นได้อีกด้วย ความพยายามของฝ่ายโจมตีเหล่านั้นเป็นจุดที่จำเป็นสำหรับการต่อต้านเฉพาะอย่าง ถ้าสังคมนั้นต้องการที่จะมีสมรรถนะต่อต้านการควบคุมในอนาคต และทำลายระบอบปกครองใหม่อีกด้วย ซึ่งผู้โจมตีได้สถาปนาขึ้นมา

การต่อต้านเฉพาะอย่าง ยังควรที่จะรวมศูนย์เป็นพิเศษไปที่จุดอ่อนของนโยบายระบอบปกครองของฝ่ายโจมตี หรือการกระทำที่เลวร้ายบางอย่าง ตลอดจนรวมศูนย์ไปที่ความจริงที่ถูกต้องและความเชื่อถือของกองทหารและกลไกของเขา เพื่อชักชวนเขาเหล่านั้นให้เริ่มไม่เชื่อถือหรือแม้กระทั่งก่อการกบฏ

เป็นสิ่งแน่นอนที่เราไม่สามารถหวังได้ว่า ฝ่ายโจมตีจะยอมรับการป้องกัน อย่างแข็งแกร่งด้วยความชื่นชม หรือยอมจำนนโดยสงบ ในทางตรงกันข้ามยุทธวิธีการป้องกันโดยพลเรือนนานาชาตินี้ จะถูกมองอย่างสอดคล้องกับความเชื่อที่จริงว่า เป็นอันตรายต่อจุดมุ่งหมายระบอบและโอกาสแห่งความสำเร็จของฝ่ายโจมตี บางครั้งการตอบโต้อาจจะเป็นไปได้เพราะความโกรธเคืองอย่างไม่คำนึงถึงเหตุผล และบางครั้งการตอบโต้ก็เป็นการปราบปรามที่คาดคะเนไว้แล้ว เป็นที่คาดหวังได้ว่า ฝ่ายโจมตีจะต้องใช้วิธีการใด ๆ ก็ตามที่เชื่อได้ว่าจะมีประสิทธิภาพ

ในการหยุ่ยกยั้งสกัดกั้น หรือทำลายการต่อต้าน เช่นเดียวกับที่จะต้องใช้วิธีอันป่าเถื่อนที่เป็นไปอย่างไม่ว่าหนึ่งถึงเหตุผล พลเรือนฝ่ายป้องกันจะต้องเตรียมพร้อมที่จะทนทานต่อการปราบปรามทุก ๆ อย่าง หรือพร้อมที่จะยืนหยัดต่อสู้ป้องกัน วิธีการต่อต้านชนิดนี้สามารถเห็นผลกระทบของการปราบปรามไปต่อต้านฝ่ายโจมตีได้โดยกระบวนการยิวติศทางการเมือง ทำให้ฝ่ายโจมตีเสียหายอย่างไม่อาจทนทานได้ ชัดขวางมิให้ผู้โจมตีได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ บังคับให้ยุติการโจมตี หรือแม้กระทั่งแยกสลายกองกำลังและระบอบการปกครองที่ทำการโจมตี ในขณะที่ผู้รุกอ่อนแอและฝ่ายปกป้องเข้มแข็งขึ้นนั้น การรณรงค์ต่อต้านเฉพาะอย่างด้วยวิธีการนานาชนิดจะทำให้ฝ่ายปกป้องเข้าใจลัทธิชนะเป็นลำดับ ดังได้กล่าวแล้วว่าในบางช่วง ฝ่ายป้องกันอาจจะปรับยุทธวิธีของตนอีกครั้งหนึ่ง ไปเป็นการต่อต้านทั่วไปและการไม่ให้ความร่วมมือแบบเบ็ดเสร็จ เพื่อจัดการขั้วแตกขาดกับผู้โจมตี ในบางช่วง อาจต้องใช้ยุทธวิธีอื่นเป็นการบีบจากการต่อสู้ป้องกัน แต่ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องพัฒนาขั้นตอนเฉพาะอย่างขึ้นมาเพื่อนำการต่อสู้ป้องกันไปสู่ความสำเร็จขั้นสุดท้ายในที่สุด

๖. ความล้มเหลวและความสำเร็จในการป้องกันโดยพลเรือน

ความยุ่งยากซึ่งฝ่ายโจมตีจะต้องประสบเมื่อเผชิญกับการป้องกันโดยพลเรือนที่มีความชำนาญและได้รับการตระเตรียมมาอย่างดีนั้น จะต้องไม่ประเมินต่ำเกินไป ด้วยความเข้มแข็งภายในที่แท้จริงของฝ่ายป้องกัน ความชาญฉลาดในยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี วินัย และการยืนหยัดเมื่อเผชิญการช่วยและการปราบปราม และความสามารถที่จะสะสมความเข้มแข็งในขณะที่โจมตีจุดอ่อนของฝ่ายโจมตี พลเรือนผู้ป้องกันควรสามารถที่จะสร้างความผิดหวังและเอาชนะข้าศึกของตนได้ในที่สุด

ฝ่ายโจมตีอาจจะพบว่าเขาไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ มาตรการและนโยบายของเขา ก็ไม่มีประสิทธิภาพหรือมีเช่นนั้นก็ไม่ได้รับการปฏิบัติ การกระทำของเขาที่พยายามจะทำลายการต่อต้านด้วยการข่มขู่ การปราบปราม และแม้แต่ด้วยการกระทำอย่างป่าเถื่อน กลับล้มเหลว มีหน้าซ้ำกลับเพิ่มความเข้มแข็งแก่ฝ่ายต่อต้านและบั่นทอนพลังของตนลงไป ความพยายามที่จะควบคุมบังคับลงท้ายกลายเป็นว่า อำนาจควบคุมสถานการณ์เล็ดลงไป และทำให้การทำงานและการแข็งข้อเพิ่มมากขึ้น ความพยายามของเขาที่จะรวบอำนาจการสั่งการไว้ใน

มือ ต้องเผชิญกับการยื่นหยัดและความเป็นตัวของตัวเองยิ่งขึ้นของสังคม ฝ่ายโจมก็อาจจะพบว่า การฟังฟังที่เขามีต่อกองกำลังและกลไกของเขาเองนั้น กำลังจะถูกคุกคามยิ่งขึ้น เพราะบุคคลเหล่านั้นได้รับรู้ความเป็นจริงเกี่ยวกับการโจมตีอันเสี่ยงภัย และความเป็นจริงเกี่ยวกับบทบาทของพวกเขาในการกระทำดังกล่าว พวกเขาจะเริ่มเป็นอิสระจากมายาภาพ ไม่พอใจ สับสน และในที่สุดจะรู้สึกขุ่นเคือง ไม่น่าวางใจ เป็นปฏิปักษ์ และแข็งข้อเป็นกบฏ แม้แต่ประชาชนของฝ่ายโจมตัวเอง ก็เริ่มที่จะไม่พอใจที่ละน้อยและคัดค้านการโจมตี ในส่วนภายนอก สมาชิกของประชาคมระหว่างประเทศ จะค่อย ๆ ขยายการกำหนดมติเตือนด้วยวาจาไปเป็นการลงทัณฑ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง และการทูต

ฝ่ายโจมที่ซึ่งเคยเชื่อมั่นมานานว่า ความรุนแรงจะช่วยทำให้เขาบรรลุเป้าหมายได้ นั้น จะเริ่มงุนงง สับสน และโกรธเคืองเมื่อมาตรการของเขาไม่อาจให้ผลที่ต้องการได้ เขาอาจจะเพิ่มความรุนแรงในการปราบปราม เมื่อล้มเหลวอีก เขาจะเริ่มไร้เหตุผล ประชาชนที่ทำการต่อต้านอาจจะพบกับความโหดร้ายป่าเถื่อนมากขึ้น แต่เขาจะพบว่า การกระทำดังกล่าวกลับช่วยเร่งกระบวนการวิบัติสู่ทางการเมือง ถ้าฝ่ายโจมที่เริ่มมีเหตุผลและยั้งยั้ง เขาอาจจะพยายามหาทางที่จะสลัดตัวเองให้หลุดพ้นจากสถานการณ์โดยให้สูญเสียน้อยที่สุด และบางทีอาจจะได้รับประโยชน์ด้วย ฝ่ายตรงข้ามที่มุ่งมั่นและดีวันอาจทำสิ่งที่ไร้ประโยชน์และไม่เกิดผลต่อไป จนกระทั่งสถานการณ์แจ่มกระจ่าง ในกระบวนการของการต่อสู้ ฝ่ายป้องกันจะมีความเป็นตัวของตัวเองและเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น และฝ่ายโจมก็จะเริ่มไม่ฟังพอใจมากยิ่งขึ้น กองทหารและกลไกของฝ่ายโจมก็อาจจะละทิ้ง ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง และแล้วการโจมตีก็จะสลายตัว และความไม่เป็นอิสระของสังคมและแนวทางของชีวิตและสถาบันที่เลือกสรรแล้วจะได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาใหม่

คำว่า "ความสำเร็จ" และ "การได้รับชัยชนะ" นี้ จำต้องเข้าใจความหมายของมันอย่างชัดเจน หากจะนำไปใช้ในการถกเถียงเกี่ยวกับนโยบายดังกล่าว การถกเถียงดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นทั้งเพื่อประเมินประสิทธิภาพของวิธีการป้องกันโดยพลเรือน และยังเพื่อเปรียบเทียบนโยบายนี้กับการป้องกันทางทหาร "ความสำเร็จ" ในการป้องกันโดยพลเรือนจะวัดได้จากการบรรลุเป้าหมายของฝ่ายป้องกันอย่างแท้จริง นั่นคือการแยกสลายการโจมตี และฟื้นฟูสมรรถนะอันอิสระเพื่อที่จะดำรงอยู่ด้วยหลักการและสถาบันของสังคมนั่นเอง และเพื่อ

พัฒนาและเปลี่ยนแปลงสังคมนั้นตามที่ปรารถนา โดยปราศจากการโจมตีและความคุมจากกลุ่มหรือรัฐใด ๆ ซึ่งบงการให้กระทำผิดไปจากนั้น นั้นหมายความว่าเกณฑ์การประเมินผลนั้นซับซ้อนมากกว่าที่จะพิจารณาเพียงว่า ศัตรูถูกทำลายทางกายภาพมากน้อยเพียงใด และยอมจำนนต่อกองทหารที่เหนือกว่าหรือไม่

ความสำเร็จในการป้องกันโดยพลเรือนขึ้นอยู่กับคำตอบปัญหาต่อไปนี้

๑. ฝ่ายป้องกันสามารถรักษาความเป็นตัวของตัวเองของสังคมของตน และตอบสนองความต้องการของตน ทั้ง ๆ ที่ถูกยึดครองหรือถูกยึดอำนาจหรือไม่
๒. ฝ่ายป้องกันยังคงปฏิบัติเสรีภาพของปัจเจกบุคคล และยังคงรักษาความเชื่อตามหลักการและลัทธิของตน ที่จะเลือกระบบหรือนโยบายของตนเองหรือไม่
๓. วัตถุประสงค์ของฝ่ายโจมตี (ไม่ว่าจะทางเศรษฐกิจ การเมือง อุดมการณ์ หรืออื่น ๆ) ในการโจมตีดังกล่าวได้รับการตอบสนองหรือปฏิเสธหรือไม่ ในระยะใด
๔. กองกำลังของฝ่ายโจมตีถูกเพิกถอนหรือถูกแยกสลายหรือไม่
๕. ฝ่ายโจมตีได้รับหรือสูญเสียความสนับสนุนที่สำคัญจากนานาชาติหรือไม่
๖. เจตจำนงของฝ่ายโจมตีที่จะดำเนินการโจมตีทั้งในปัจจุบันและอนาคตนั้น ยังคงดำรงอยู่หรือเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

๗. ฝ่ายโจมตีมีแนวโน้มที่จะกระทำการโจมตีที่คล้ายคลึงกันในอนาคตหรือไม่

๘. ระบอบปกครองของฝ่ายโจมตียังคงอยู่หรือถูกสับเปลี่ยนหรือไม่

ในการต่อสู้ดังกล่าว มักมีความสำเร็จและการได้รับชัยชนะเกิดขึ้นในระดับหนึ่ง ถึงแม้ว่าจุดมุ่งหมายของฝ่ายป้องกันอาจจะยังไม่บรรลุในช่วงเวลาหนึ่ง แต่ก็เป็นไปได้ที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายในเวลาต่อมา เมื่อมีความสำเร็จและการได้รับชัยชนะอยู่ในระดับหนึ่ง เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ฝ่ายป้องกันจะต้องล่วงรู้ถึงความสำเร็จและกำลังของตน มักจะเป็นที่ปรากฏอยู่เสมอว่า ประชาชนผู้ซึ่งต่อสู้มาอย่างดีและบรรลุวัตถุประสงค์สำคัญ ๆ แล้ว แต่แล้วเนื่องจากยังไม่ได้รับความสำเร็จครบถ้วน ดังนั้นจึงคิดว่าตนเองพ่ายแพ้ จึงยอมจำนนและรับความพ่ายแพ้มาเป็นของตน การป้องกันโดยพลเรือนจะต้องหลีกเลี่ยงมิให้สิ่งนั้นเกิดขึ้น ฮิตเลอร์ยอมรับว่าปัญหาการ "ปกครอง" ประชาชนในเขตที่เขาชนะได้แล้วนั้น เป็นเรื่องจิตวิทยา

ไม่มีใครสามารถปกครองโดยใช้พลังกำลังเพียงอย่างเดียว เป็นจริงที่ว่า พลังกำลังเป็นปัจจัยขาด แต่เป็นเรื่องสำคัญพอ ๆ กับที่จะต้องมีความสัมพันธ์ทางจิตวิทยาบางอย่าง ซึ่งผู้ผลัดทวนก็ต้องการเพื่อที่จะเป็นนายของสัตว์ป่า เราต้องทำให้พวกมันเชื่อว่า เราคือผู้ชนะ๑๖

พลเรือนผู้ป้องกันสามารถปฏิเสธที่จะเชื่อเช่นนั้น เพื่อที่จะทำให้การปฏิเสธเช่นนั้น
คงมีอยู่บนฐานที่หนักแน่นยิ่งกว่าที่จะอยู่บนความเชื่อทั่ว ๆ ไปที่ว่าธรรมเนียมชนะธรรม ฝ่าย
ป้องกันจะต้องตอบคำถามเหล่านี้ให้ได้

๑. เจตจำนงในการต่อต้านของพลเรือนผู้ป้องกันยังคงดำรงอยู่ อ่อนล้าลงไปหรือ
เข้มแข็งขึ้น

๒. เจตจำนงของบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ของฝ่ายโจมตี ที่ประสงค์จะโจมตี
ต่อไปหรือทำตามเป้าหมายแรกเริ่มนั้น ยังคงดำรงอยู่ อ่อนล้าลงไปหรือเข้มแข็งขึ้น

๓. สถาบันอิสระของสังคมที่ทำการป้องกันยังคงอยู่ สูญสลายไป หรือเข้มแข็ง
ขึ้น เพื่อที่จะต่อสู้และชักชวนฝ่ายโจมตีมิให้ได้ที่มาแห่งอำนาจอันเป็นสิ่งจำเป็น

๔. ฝ่ายป้องกันและฝ่ายโจมตีมีการประเมินทัศนียภาพทางยุทธวิธีที่ดีหรือไร้สาระ และ
การประเมินทัศนียภาพทางยุทธวิธีดังกล่าวปรับปรุงดีขึ้นหรือเสถียร

๕. พลเรือนผู้ป้องกันได้เพิ่มทักษะ และสมรรถนะในการไม่ให้ความร่วมมือและ
การแข็งข้อหรือไม่

๖. ความเสียขวัญกำลังใจ ความไม่พอใจ ความไม่ไว้วางใจ หรือคัดค้านต่อ
การโจมตีและการควบคุมนั้น ได้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนของฝ่ายโจมตี ตลอดจนกลไกของการ
ปราบปราม และฝ่ายบริหารหรือไม่

๗. มิตรนานาประเทศของผู้โจมตีและมิตรประเทศที่มีความสำคัญต่อผู้โจมตีทั้งใน
ทางเศรษฐกิจและการเมือง ยังคงมีความสัมพันธ์เช่นเดิม หรือไม่ให้การรับรองการโจมตี และ
เริ่มเพิกถอนความร่วมมือหรือไม่

๘. ฝ่ายป้องกันยังคงรักษาสมรรถนะในการเป็นตัวของตัวเอง และความสามารถ
ในการตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจของตนได้หรือไม่

๙. มาตรการ นโยบาย และวิธีการครอบงำและปราบปรามของฝ่ายโจมตีบรรลุ
ผลสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ หรือไร้ผล หรือเพิ่มกระแสรบกวนการต้านทานของฝ่ายป้องกัน ปลูก
เร้าการคัดค้านในค่ายของฝ่ายโจมตีเอง หรือปลูกเร้าปฏิบัติการระหว่างประเทศหรือไม่

๑๐. ฝ่ายป้องกันยังคงดำเนินหรือเพิ่มการต่อต้านเมื่อเผชิญกับการปราบปรามและ
การกระทำอันโหดร้ายป่าเถื่อนหรือไม่

๑๑. ฝ่ายป้องกันยังคงรักษาสมรรถนะในการต่อสู้อย่างมีวินัย ตลอดจนความสามารถในการบรรลุเงื่อนไขที่ทำให้การต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงนั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่

๑๒. วัตถุประสงค์เริ่มแรกของฝ่ายโจมตี (วัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ การเมือง คุกคามการณ์ หรืออื่น ๆ) ได้รับการตอบสนองหรือไม่

๑๓. ฝ่ายใดเป็นฝ่ายเริ่มลงมือก่อนในความขัดแย้ง

เมื่อความสำเร็จและการได้รับชัยชนะเริ่มปรากฏ หน้าที่ของพลเรือนผู้ปกป้องก็คือเพิ่มความเข้มแข็งภายใน ดำรงรักษา และขยายความเข้มแข็งของสังคมของตน การเลือกและใช้วิธีการอันเหมาะสมเพื่อกังอานาจของฝ่ายโจมตี ปรับปรุงทักษะ และการประเมินทัศนียภาพยุทธวิธี รวมศูนย์การต่อต้านไปที่จุดอ่อนของฝ่ายโจมตี และกระทำด้วยความมุ่งมั่นกล้าหาญ และยืนหยัดเพื่อบรรลุผลสำเร็จโดยสมบูรณ์

เชื่อว่า การป้องกันโดยพลเรือนจะประสบผลสำเร็จทุกครั้งก็หาไม่ การต่อสู้ชนิดนี้ก็เหมือนกันกับการต่อสู้ชนิดอื่นๆ ซึ่งประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขซึ่งจะต้องทำให้เกิดขึ้นเสียก่อน จึงจะประสบผลสำเร็จ ในสงครามทางทหาร ชัยชนะมักจะเกิดขึ้นได้ก็เพราะมีการทำลายล้างทางกายภาพขนาดใหญ่ มีการสูญเสียชีวิตและการสูญเสียกำลังขวัญ โดยแสดงให้เห็นได้ว่าฝ่ายสูญเสียนั้น ไม่สามารถที่จะต่อสู้ต่อไปเพื่อให้ได้ชัยชนะในขั้นสุดท้าย สภาพการณ์เช่นนี้อาจเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับความล้มเหลวในการป้องกันโดยพลเรือนก็ได้ แต่ก็ไม่เสมอไป

หากจิตใจแห่งการต่อต้าน และความสามารถในการฟื้นฟูสถาบันอิสระของสังคมยังคงดำรงอยู่ ประชาชนจะสามารถทำการต่อสู้ป้องกันได้ใหม่ในเวลาต่อมา ในระหว่างนั้นจำเป็นจะต้องมีการพักผ่อน การฟื้นฟูความเข้มแข็งและสมรรถนะของสังคมในการโต้ตอบการโจมตี การพัฒนายุทธวิธีใหม่ ๆ และการเลือกเป้าหมายใหม่ที่เฉพาะเจาะจงอันสามารถบรรลุได้ด้วยการกำหนดเฉพาะอย่าง กล่าวอีกอย่างหนึ่ง ความพ่ายแพ้โดยสิ้นเชิงในการป้องกันโดยพลเรือนจะไม่ปรากฏทราบเท่าที่ประชาชนและสังคมยังดำรงอยู่

อันที่จริง อาจมีบางช่วงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับหรือสูญเสียความเข้มแข็งและบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะหน้าได้ไม่มากนักน้อย พลเรือนผู้ปกป้องจึงจำต้องมีความอดทนในยามยากลำบาก และเมื่อประสบความสูญเสียและความทุกข์ทรมานอย่างสาหัส อย่างไรก็ตามตราบไต่ที่พวกเขาจะรักษาเจตนารมณ์ที่จะป้องกัน พวกเขาย่อมสามารถเสริมความเข้มแข็งให้แก่ตนเอง

และสถาบันของตน ตลอดจนปรับปรุงความสามารถในการต่อสู้โดยใช้ความรุนแรง ฝ่ายป้องกันสามารถเพิ่มความกล้าหาญและการยืนหยัดในขณะที่ถูกคุกคามหรือถูกปราบปราม และใช้ยุทธวิธีการต่อสู้แบบใหม่เพื่อสร้างสถานการณ์การป้องกันใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะเสริมความเข้มแข็งของฝ่ายป้องกันให้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ทำให้ฝ่ายโจมตีอ่อนแอลง และทำให้ฝ่ายป้องกันบรรลุเป้าหมายของการต่อสู้ เอาชนะ และแยกสลายการโจมตีและจุดมุ่งหมายของฝ่ายโจมตีลงได้

๑. การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากนานาประเทศเพื่อการป้องกันโดยพลเรือน

ประเทศที่มีนโยบายป้องกันโดยพลเรือน สามารถมีส่วนร่วม ในกิจการ ระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าในระดับสองฝ่าย หลายฝ่าย ระดับภูมิภาค และระดับโลก ประเทศเหล่านี้ไม่ควรโดดเดี่ยวตัวเองเพียงเพราะขาดพันธมิตรทางทหาร หรือขาดสมรรถนะทางทหารในการบุกรุก นอกเสียจากประเทศดังกล่าวจะเลือกกระทำเช่นนั้นโดยอิสระ กิจการระหว่างประเทศของประเทศเหล่านั้น หลายอย่างจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการป้องกันปรามและการป้องกันแต่เพียงเล็กน้อย กิจการอื่น ๆ อาจจะมีบรรเทาความต้องการเร่งด่วน จัดประเด็นปัญหาที่เป็นต้นตอของความขัดแย้ง แก้ไขข้อระแวงสงสัยและความเข้าใจผิดที่ไม่มีมูล และฟื้นฟูมิตรภาพความเข้าใจซึ่งกันและกัน กิจการเหล่านี้จะสามารถลดจำนวนและความรุนแรงของความขัดแย้งระหว่างประเทศในอนาคตลงได้

การร่วมมือและการช่วยเหลือระหว่างประเทศของประเทศเหล่านี้ บางอย่างจะมุ่งตรงไปที่การเตรียมตัว และการดำเนินการป้องกันโดยพลเรือน กิจการเหล่านี้อาจจะกระทำทั้งในระดับสองฝ่าย หลายฝ่าย ระดับภูมิภาค และระดับโลก โดยธรรมชาติแล้ว การป้องกันโดยพลเรือน จะหลีกเลี่ยงสิ่งอันเป็นเหตุให้ต้องปกปิดเรื่องการป้องกัน ประเทศเป็นความลับให้มากที่สุด (หากทำไม่ได้ทั้งหมด) สิ่งนี้ทำให้มีความเป็นไปได้ที่จะแบ่งปันความรู้และวิธีการอย่างกว้างขวางในหมู่ประเทศที่ยึดถือนโยบายนี้ และประเทศที่กำลังพิจารณานโยบายนี้อยู่ ผลของการวิจัย การพัฒนา และวิเคราะห์นโยบาย แผนงานและประสบการณ์ในการเตรียมการ และการฝึกฝน การเข้าใจในธรรมชาติและเป้าหมายของผู้ที่อาจทำการโจมตีได้ ทั้งหมดนี้สามารถแบ่งปันได้เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ในทำนองเดียวกันควรมีการศึกษาทฤษฎีที่ตอบโต้

การโจมตีชนิดต่างๆ วิธีการเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุด วิธีผลักดันการต่อต้านให้สืบเนื่องเมื่อเผชิญกับการปราบปราม และมาตรการตอบสนองความต้องการของสังคมในระหว่างการต่อสู้ป้องกัน

การวิจัย การศึกษา และพัฒนานโยบาย การประเมินผลวิธีเตรียมการและการฝึกฝน ควรจะเริ่มดำเนินการในแต่ละประเทศ ในสถาบันเอกชนหรือดำเนินการตามข้อตกลงร่วมกันของหลายประเทศ หรือสนธิสัญญาระหว่างประเทศ องค์กรระดับภูมิภาค หรือหน่วยงานของสหประชาชาติ องค์กรต่างๆ เหล่านี้ยังสามารถที่จะจัดหาความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ ที่มีใช้ความช่วยเหลือทางทหารแก่ประเทศที่กระทำการป้องกันโดยพลเรือน ที่กำลังเผชิญกับการโจมตี โดยอาจมีการตัดสินใจและเตรียมการไว้ล่วงหน้าก่อนแล้ว (เช่นการทำข้อตกลงสนธิสัญญา) หรือกระทำการเมื่อเกิดวิกฤตการณ์บางอย่างขึ้น รูปแบบการช่วยเหลือที่ค่อนข้างเหมาะสมและอาจมีประโยชน์ในกรณีเหล่านั้น ได้แก่ ๑) พิมพ์หรือกระจายเสียงสิ่งที่ย่านวยประโยชน์สำหรับประเทศที่ถูกโจมตี ๒) อาหารและยา ๓) สื่อสารกับโลกภายนอกให้รู้ข่าวคราวการต่อสู้ป้องกันและปฏิบัติการของฝ่ายโจมตี ๔) การเคลื่อนไหวให้มีการลงทัณฑ์ทางเศรษฐกิจและการทูตระหว่างประเทศต่อฝ่ายโจมตี ๕) สื่อสารกับกองทัพ ทลไกและประชาชนของฝ่ายโจมตีให้รู้ถึงข้อมูลเกี่ยวกับการโจมตี ประเด็นปัญหาในขณะนั้น การต่อต้านและการปราบปราม และความไม่พอใจจากผู้ที่เคยสนับสนุนฝ่ายโจมตี รวมถึงรายงานการร้องขอความช่วยเหลือเพื่อให้ยุติการบุกรุกและให้มีการฟื้นฟูมิตรภาพและความร่วมมือระหว่างประเทศ

ความช่วยเหลือระหว่างประเทศทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด แต่ภาระหนักของการป้องกันจะต้องตกอยู่ที่ประชาชนของสังคมที่ถูกโจมตี ไม่มีสิ่งใดที่จะมาทดแทนการพึ่งตนเอง ตลอดจนการเตรียมการที่สมบูรณ์ และความแข็งแรงที่แท้จริงในการป้องกันโดยพลเรือนได้

๘. ความหวังของการใช้วิธีการป้องกันโดยพลเรือน

กระบวนการเปลี่ยนแปลงระบบอาวุธไปสู่การป้องกันโดยพลเรือนนั้น ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนระบบระหว่างประเทศเสียก่อน หรือให้ภัยคุกคามของทหารหมดสิ้น หรือต้องมีการนำนโยบายนี้มาใช้อย่างสากลเสียก่อน ทั้งยังไม่ต้องการการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในระบบสังคมเสียก่อน ยิ่งการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติมนุษย์ด้วยแล้วยังจำเป็นน้อยลงไปอีก ที่จริง การ

วิจัยขั้นเริ่มแรก การพัฒนาโยบาย การประเมินผล และการพิจารณาในวงกว้างเกี่ยวกับการป้องกันโดยพลเรือนนั้น เริ่มต้นได้ในขณะที่นโยบายป้องปรามและป้องกันในแบบปัจจุบันยังคงอยู่อย่างครบถ้วน

การป้องกันโดยพลเรือนนั้นคิดค้นขึ้นมาเพื่อป้องปรามและป้องกันการโจมตี ทั้งนี้หากกระทำอย่างมีประสิทธิภาพ นโยบายนี้จะสามารถนำมาใช้ได้โดยประเทศใดประเทศหนึ่ง กลุ่มประเทศ หรือพันธมิตร โดยไม่จำเป็นต้องมีข้อตกลงกว้างขวางในระหว่างประเทศ หรือแม้แต่การเข้าร่วมของประเทศที่มีโอกาสเป็นผู้โจมตี สิ่งนี้โดยพื้นฐานแล้วเป็นหลักการเดียวกับที่ใช้เมื่ออาวุธทางทหารชนิดใหม่ หรือแม้แต่ระบบอาวุธใหม่ ถูกนำมาใช้การ โดยได้รับการพิจารณาว่ามีความเหนือกว่าอาวุธที่ผ่าน ๆ มา (เป็นไปได้ที่จะจินตนาการถึงช่วงที่มีการนำนโยบายนี้มาใช้ตามข้อตกลงของทุกประเทศในภูมิภาคหนึ่ง ๆ ทั้งหมด ไม่ว่าจะโดยมีหรือไม่มีสหประชาชาติเข้ามาเกี่ยวข้องก็ตาม แต่นั่นก็มีใช้แบบแผนที่จะพูดถึง)

เมื่อสังคมหรือรัฐบาลประเทศหนึ่ง ตัดสินใจที่จะเปลี่ยนอาวุธมาเป็นการป้องกันโดยพลเรือน การเตรียมการและการฝึกฝนในขั้นเริ่มแรกจะต้องเริ่มขึ้นบนพื้นฐานที่เหมาะสมที่สุดในขณะที่ยังมีนโยบายทางทหารคงมีอยู่ องค์ประกอบของการป้องกันโดยพลเรือน ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการป้องกันทั้งกระบวนการ จะค่อย ๆ ขยายออกไปเป็นขั้นเป็นตอน บางประเทศอาจจะใช้วิธีการทั้งสองอย่างถาวร อย่างไรก็ตามแบบแผนโดยทั่วไปที่เสนอโดยนักทฤษฎีการป้องกันโดยพลเรือนนั้น เป็นแบบแผนสำหรับการเปลี่ยนจากการใช้อาวุธอย่างสมบูรณ์ มาสู่การป้องกันโดยพลเรือนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง (นักทฤษฎีเหล่านี้เห็นด้วยกับการเปลี่ยนระบบอาวุธอย่างสิ้นเชิงมากกว่าจะใช้วิธีป้องกันทั้งสองอย่างถาวร โดยให้เหตุผลในแง่ประสิทธิภาพของการป้องกันและความจำเป็นที่จะต้องเลิกล้มสงคราม) ในการเปลี่ยนระบบอาวุธนั้น สมรรถนะทางทหารไม่ควรที่จะลดระดับหรือยกเลิก จนกว่าสังคมและรัฐบาลจะเข้าใจในเหตุผลอย่างเพียงพอที่จะเชื่อมั่นในสมรรถนะ ความน่าเชื่อถือ และข้อดีของนโยบายการป้องกันโดยพลเรือนที่เหนือกว่าวิธีการทางทหาร ไม่ว่าจะในช่วงแรกเมื่อสังคมตัดสินใจที่จะเริ่มเตรียมการป้องกันโดยพลเรือน หรือในช่วงต่อมาเมื่อสังคมแน่ใจว่านโยบายนี้เหมาะสม จุดสนใจหลักในเวลาทั้งสองช่วงนี้ คือความจำเป็นที่จะต้องมีนโยบายการป้องกันที่มีประสิทธิภาพและการประเมินโดยเปรียบเทียบ ทั้งแง่บวกและแง่ลบของทั้งการป้องกันโดยทหารและโดย

พลเรือน เพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าว ระหว่างช่วงเวลาที่ต้องใช้ก่อนที่จะตัดสินใจ เริ่มกระบวนการเปลี่ยนระบบอาวุธ และช่วงเวลาที่ต้องใช้กว่ากระบวนการดังกล่าวจะเสร็จสิ้น สมบูรณ์ เวลาทั้งสองช่วงนี้จะแตกต่างกันมากในแต่ละกรณี และการคาดการณ์ล่วงหน้ามัก เป็นเรื่องเสี่ยง อย่างไรก็ตาม มีทางเป็นไปได้ที่ประเทศแรกสุดจะผนวกวิธีการป้องกันโดย พลเรือนอย่างเป็นทางการ เข้าเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายทางการทหาร ก่อนปี ค.ศ. ๑๙๕๐ หรืออาจจะเป็นกลางทศวรรษ ๑๙๘๐ ก็ได้ เป็นการยากที่จะคาดการณ์ช่วงเวลาที่ประเทศ แรกสุดจะทำการเปลี่ยนแปลงระบบอาวุธไปเป็นการป้องกันโดยพลเรือนได้อย่างสมบูรณ์ แต่ อาจจะก่อน ค.ศ. ๒๐๐๕ ก็ได้ ปรากฏการณ์ดังกล่าวจะเสนอสิ่งใหม่เอี่ยมให้แก่ความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศเช่นเดียวกับนโยบายป้องกันและความมั่นคง และอาจยังเกิดผลที่อย่างลึกซึ้ง ทิศตามมา

การป้องกันโดยพลเรือนไม่ต้องการสภาพสังคมที่เป็นอุดมคติเพื่อเป็นเงื่อนไขให้มี การนำมาใช้และปฏิบัติ ที่จริงแล้วการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันในอดีต ส่วนใหญ่แล้วเป็นการต่อสู้เพื่อต่อต้านชนชั้นนำ ระบบที่กดขี่ และระบบเผด็จการ ซึ่งรวม ทั้งที่เกิดขึ้นในประเทศและจากต่างประเทศ การใช้การต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงอย่างฉับพลัน เพื่อการปกป้องจากการรัฐประหาร การบุกรุก และการครอบครองจากต่างชาติในอดีตนั้น เกิดขึ้นในสังคมที่ไม่สมบูรณ์อย่างยิ่ง เป็นสังคมที่มีความอยุติธรรมภายในประเทศ การปกครอง อย่างมีชนชั้น ความแตกต่างทางชาติพันธุ์และภาษา และความขัดแย้งทางสังคมและการเมือง อย่างยิ่งยวด สภาพการณ์ที่ตรงข้ามกัน อันได้แก่ ความเป็นหนึ่งเดียวกันในสังคม การกระจาย อำนาจที่แท้จริง และความเป็นประชาธิปไตยนั้น จะเอื้อประโยชน์ต่อการใช้และความสำเร็จ ของปฏิบัติการดังกล่าว แต่ก็มีข้อเสนอแนะอันนับแรก สิ่งนี้สามารถเห็นได้จากตัวอย่าง ของนโยบายทางการของสาธารณรัฐไวมาร์ เยอรมัน ในการใช้การไม่ร่วมมือและการแข็งข้อ โดยพลเรือนใน ค.ศ. ๑๙๒๐ เพื่อต่อต้านรัฐประหารของค็ปป์ ซึ่งเป็นกลุ่มกึ่งทหารที่นิยม กษัตริย์ และใน ค.ศ. ๑๙๒๓ เพื่อต่อต้านการบุกรุกและการยึดครองของฝรั่งเศสและเบลเยียม มีความเป็นไปได้สำหรับสังคมที่มีความไม่พึงพร้อมอย่างมาก ที่จะตัดสินใจอย่างเป็นทางการ ในการปกป้องสังคมของตนโดยรูปแบบการต่อสู้ที่ไม่ใช้ความรุนแรง

อย่างไรก็ตาม นีมิได้หมายความว่าทุกรัฐบาล ทุกระบบ จะสามารถทำการต่อสู้

โดยวิธีป้องกันโดยพลเรือนได้ทั้งหมด โดยปราศจากการเปลี่ยนแปลงก่อนหรือระหว่างช่วงการเปลี่ยนระบบอาวุธหรือการต่อสู้ป้องกัน จะขอยกตัวอย่างที่สดใต้งมาก ๆ เช่น เผด็จการที่รุนแรงซึ่งปกครองและทำให้ประชาชนรู้สึกแปลกแยกอย่างสูง โดยใช้ความกลัว โดยการทำลายองค์การอิสระทั้งหมด และควบคุมประชาชนและสังคมโดยใช้สถาบันที่ถูกควบคุมจากส่วนกลาง และได้รับการหนุนหลังด้วยความรุนแรง เผด็จการดังกล่าวไม่ควรคาดหวังว่า ประชาชนจะหลีกเลี่ยงทำการต่อต้าน เพื่อป้องกันระบอบปกครองและระบบดังกล่าว ประชาชนย่อมขาดเจตนาที่ระมัดระวัง และสังคมย่อมขาดสมรรถนะที่จะตอบโต้การโจมตี อย่างไรก็ตาม สังคมที่ถูกปกครองโดยระบอบรวบอำนาจของชนชั้นนำที่ใช้อำนาจเผด็จการและความรุนแรงนั้น (ไม่ว่าด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม) สามารถเปลี่ยนแปลงไปในทางปลดปล่อยประชาชนให้ปลอดพ้นจากความทุกข์ยาก สถาบันต่าง ๆ มีการกระจายอำนาจ และประชาชนได้พัฒนาความต้องการและความสามารถที่จะปกป้องสังคมโดยวิถีทางของพลเรือน นอกจากนี้ในช่วงวิกฤตการณ์ ระบบอำนาจนิยมที่ดำเนินมาจะถูกเปลี่ยนแปลงอย่างมาก โดยปฏิบัติการของประชาชนที่กระตือรือร้นและมีพลัง เพื่อต่อต้านภัยอันตรายใหม่ ๆ ด้วยการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง และโดยการยอมรับหน้าที่ที่จะทำการต่อสู้ ปราบปรามการฉ้อโกงอาจเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการมีส่วนร่วมที่เพิ่มสูงขึ้นและการสร้างสรรค์สถาบันที่เป็นอิสระใหม่ ๆ ขึ้นมา

ในสังคมการเมืองส่วนมาก แรงจูงใจที่จะดำเนินการป้องกันโดยพลเรือน จะเป็นเช่นเดียวกับแรงจูงใจที่ใช้ในการต่อสู้ทางกบฏทหาร เช่นความรักในประเทศของตน ความเชื่อในลัทธิของประชาชนที่จะเลือกระบบการเมืองและรัฐบาลของตนเอง การคัดค้านการบุกรุกจากต่างประเทศ การยึดอำนาจภายในประเทศ และการครอบงำจากต่างชาติ ความเชื่อในหน้าที่ทางศาสนาและศีลธรรมที่จะปกป้องประเทศบ้านเมืองและประชาชน ความเชื่อมั่นว่าแม้สังคมจะมีข้อบกพร่องเพียงใดก็ตาม มันเป็นสิ่งจำเป็นรับควันทที่จะป้องกันสังคมนั้นมิให้เลวร้ายลงไปกว่านี้ เพื่อว่าจะสามารถทำให้สังคมนั้นดีขึ้นได้ และแม้ประชาชนจะไม่มีความเห็นพ้องต้องกันในหมู่ประชาชนเอง ก็ไม่มีรัฐบาลภายนอกหรือกลุ่มภายในใด ๆ จะได้รับการยินยอมให้ครอบงำประชาชนด้วยความรุนแรง

ในขณะที่สังคมอุดมคติมิได้เป็นเงื่อนไขจำเป็นอันดับแรกสำหรับการใช้วิธีการป้องกันโดยพลเรือน และสังคมที่มีข้อบกพร่องอย่างมากที่สุดก็ได้เคยและสามารถต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง

แรงได้ วิธีการนี้มีความสำคัญเกี่ยวเนื่องในระยะยาวกับ “ประชาธิปไตย” อันหมายถึงระบบการเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ระบบชนิดนี้จะมีส่วนเพิ่มศักยภาพในการป้องกันโดยพลเรือน ในทางกลับกัน นโยบายนี้และการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง โดยทั่วไปจะก่อให้เกิดการกระจายอำนาจที่แท้จริง และการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย ซึ่งยอมรับในเป้าหมายระยะยาวของการมีระบบสังคมและการเมืองที่หลากหลาย รวมทั้งระบบสังคมการเมืองที่ปัจจุบันปกครองโดยกลุ่มคนส่วนน้อย หรือชนชั้นนำที่พึงปรารถนา^๕

หากความรู้เกี่ยวกับการต่อสู้โดยพลเรือนแพร่กระจายออกไป มีทางเป็นไปได้ที่จะมีสังคมจำนวนมากขึ้น จะนำวิธีการนี้มาใช้อย่างฉับพลัน โดยไม่มีการเตรียมการล่วงหน้า เมื่อเผชิญกับการบุกรุกจากต่างชาติ หรือการยึดอำนาจภายในประเทศ มิใช่การก้าวกระโดดแต่อย่างใด หากสังคมจะเคลื่อนจากสถานการณ์เหล่านั้นและสถานการณ์ต่าง ๆ ในอดีต ไปสู่เหตุการณ์ใหม่ ซึ่งทางเลือกเช่นนี้จะได้รับการตรวจสอบอย่างถี่ถ้วน ก่อนที่วิกฤตการณ์การเตรียมตัวและการฝึกอบรมจะเริ่มขึ้น เพื่อป้องกันและป้องกันจากการโจมตีที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

เจตนาธรรมณ์ในการป้องกันโดยพลเรือน อาจเกิดขึ้นได้ในสภาพการณ์ทางสังคมการเมือง และระหว่างประเทศในปัจจุบัน อันที่จริงการเตรียมการเปลี่ยนยุทธวิธี จากการป้องกันโดยทหารไปเป็นการป้องกันโดยพลเรือนนั้น น่าจะเป็นผลจากการพัฒนานโยบายโดยเจตนามากกว่า ที่จะเป็นการตัดสินใจโดยรับคว้นฉับพลัน มีเวลามากพอสำหรับการประเมินผลและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และสำหรับการวางแผนการเตรียมการและการฝึกฝน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้มากขึ้นในอนาคต

๘. ผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบายป้องกันโดยพลเรือน

นโยบายป้องกันโดยพลเรือนมีแนวโน้มในระยะยาวที่จะก่อให้เกิดผลดีหลายอย่าง ซึ่งอาจมีดังต่อไปนี้

๑. ช่วยเพิ่มสมรรถนะการพึ่งตนเองในด้านการป้องกันและความมั่นคง แม้ในประเทศขนาดเล็กหรือขนาดกลาง โดยการเปลี่ยนปัจจัยชีวิตจากวิธีการทางทหารไปเป็นความเข้มแข็งทางสังคม

๒. เนื่องด้วยการป้องกันโดยพลเรือนนี้ไม่มีลักษณะทางทหาร ดังนั้นจึงก่อให้เกิดสมรรถนะในการป้องกันและป้องกัน โดยปราศจากสมรรถนะในการปราบปรามและโจมตีตามลักษณะของระบบทหาร ดังนั้น จึงลดความกังวลและอันตรายทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ

๓. นโยบายนี้สามารถลดการบุกรุก จากต่างประเทศให้น้อยลง โดยการป้องกัน กล่าวคือ โดยการทำให้ประเทศยากที่จะถูกกลืนในทางการเมือง สามารถชักชวนผู้โจมตีให้บรรลุวัตถุประสงค์ และสามารถที่จะสร้างความไม่สมหวังและแยกสลายกำลังของฝ่ายโจมตี

๔. นโยบายนี้อาจช่วยลดการแพร่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์ โดยเสนอทางเลือกเพื่อบรรเทาการพึ่งตนเอง และระบุไว้ในนโยบายความมั่นคง ซึ่งถือว่าวิธีการทางทหารแบบเดิมนี้มีความไม่เหมาะสมและไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้

๕. ตรงกันข้ามกับระบบทางการทหาร การป้องกันโดยพลเรือนจะไม่เสริมสร้างสมรรถนะภายใน เพื่อประโยชน์ในการทำรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลที่ชอบธรรมตามรัฐธรรมนูญ

๖. ยิ่งไปกว่านั้นการเตรียมการไม่ให้ความร่วมมือและแข็งข้อตามนโยบายดังกล่าว จะก่อให้เกิดสมรรถนะในการป้องกันและป้องกันจากการยึดอำนาจภายในประเทศ เช่น การทำรัฐประหาร การยึดอำนาจการบริหาร การโจมตีแบบกึ่งทหารและอื่นๆ

๗. ทำให้การลงทัณฑ์ด้วยความรุนแรง เป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรม และทำให้การต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ แม้ในสถานการณ์ที่รุนแรง นโยบายนี้ยังอาจช่วยลดความรุนแรงภายในประเทศ ที่เกิดขึ้นโดยกลุ่มซึ่งประสบความเดือดร้อน และหันมาใช้วิธีการแสดงความไม่พอใจโดยไร้ความรุนแรงแทน

๘. ในการต่อสู้ป้องกันที่แท้จริงนี้ การป้องกันโดยพลเรือนจะมุ่งความสนใจไปที่วัตถุประสงค์เริ่มแรกของความขัดแย้งมากกว่าที่จะมุ่งไปที่การสร้างความปลอดภัยแก่ฝ่ายศัตรู

๙. เช่นเดียวกับการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง การป้องกันโดยพลเรือนโดยทั่วไปแล้วมักจะทำให้เกิดความบาดเจ็บล้มตาย และความเสียหายน้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับความขัดแย้งทางการทหาร

๑๐. ประเทศที่กระทำการป้องกันโดยพลเรือนจะถูกควบคุม หรือถูกโจมตีด้วยอาวุธเพื่อการทำลายล้างประชาชน น้อยกว่าประเทศที่ใช้นโยบายทางการทหาร โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งประเทศที่ใช้อาวุธนิวเคลียร์ ซึ่งการสร้างความปลอดภัยอาจทำให้ตนกลายเป็นเป้าและทำให้
การโจมตีคัทหน้าปะทุขึ้นโดยฉับพลัน

๑๑. นโยบายนี้อาจจะก่อให้เกิดการพัฒนาโยบายต่างประเทศที่เป็น "บวก" ทั้ง
นี้เพราะการป้องกันดังกล่าวไม่ผูกติดกับเงื่อนไขทางทหาร การจัดสรรทรัพยากร และพันธ
มิตร และยังเป็นเพราะเหตุผลที่ว่าประเทศที่ใช้นโยบายป้องกันโดยพลเรือนนั้นมีโอกาสที่ช่วย
ให้ประเทศอื่นสามารถตอบสนองความต้องการภายในได้ ตลอดจนช่วยแก้ปัญหาระหว่างประ
เทศที่มีใช้ความขัดแย้งโดยเปิดเผย และทำให้ได้รับเกียรติคุณจากนานาประเทศ

๑๒. นโยบายป้องกันโดยพลเรือนจะช่วยลดขนาดของรัฐบาลและค่าใช้จ่ายในการ
ป้องกันและป้องกัน การป้องกันโดยพลเรือนจะเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าวิธีการทางทหาร เพราะ
ว่าวิธีการนี้ไม่ต้องการยุทโธปกรณ์ทางทหาร และเพราะว่าความรับผิดชอบในการป้องกันถูก
เปลี่ยนมือไปอยู่ที่ประชาชนทั่วไป และสถาบันอิสระของสังคม สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะลดการ
ขยายบทบาทและขนาดของรัฐบาล และทำให้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจถูกนำมาใช้เพื่อสนอง
ความต้องการของพลเรือนในประเทศ และเพื่อการช่วยเหลือระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น

๑๓. การป้องกันโดยพลเรือนจะขจัดการรวมอำนาจ ซึ่งเป็นอิทธิพลลักษณะ
พิเศษของระบบทหาร และช่วยให้มีการกระจายอำนาจ พร้อมๆ กับเสนอการลงทัณฑ์โดยไร้
ความรุนแรง ดังนั้นจึงช่วยพัฒนาโครงสร้างทางสังคมและการเมืองที่รวมอำนาจน้อยและมี
ความหลากหลาย โดยที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น

๑๔. โยการมอบความรับผิดชอบในการป้องกันให้แก่ประชาชน นโยบายนี้ส่งเสริม
เสริมให้ประชาชนตระหนักถึงคุณภาพของสังคมอันควรแก่การป้องกัน และส่งเสริมให้มีการ
พิจารณาตรวจสอบหลักการของสังคม วิถีชีวิต และสถาบันต่างๆ ตลอดจนตรวจสอบปรับ
ปรุงสังคม

๑๕. เนื่องจากนโยบายดังกล่าวก่อให้เกิดสมรรถนะในการป้องกันและป้องกัน
ด้วยวิธีการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง ดังนั้นจึงช่วยให้ประเทศต่างๆ สามารถยกเลิกวิธีการทาง
ทหารอย่างที่ไม่มีความจำเป็นต้องใช้อีกต่อไป ทำให้สงครามเป็นไปในลักษณะที่การต่อสู้ทาง
ทหารนั้นวันจะถูกแทนที่ด้วยทางเลือกอื่นที่อันตรายน้อยกว่า ถึงแม้ว่าโลกปัจจุบันจะมีอันตราย
และไม่แน่นอนเพียงใดก็ตาม

สรุป

การพัฒนา การประเมินผล และการปฏิบัติตามนโยบายป้องกันโดยพลเรือนในประเทศต่างๆ ในปัจจุบัน ต้องการการวิจัยขั้นพื้นฐาน การวิจัยเพื่อแก้ปัญหา การศึกษานโยบาย การให้การศึกษาแก่สาธารณชนและการรณรงค์ในวงกว้าง การสำรวจและการประเมินผลอย่างเป็นทางการ สิ่งเหล่านี้สามารถดำเนินการได้โดยสถาบันอิสระ คณะกรรมการพิเศษ หน่วยงานรัฐบาล และองค์การระหว่างประเทศ

การป้องกันโดยพลเรือนจะดำเนินการไปพร้อม ๆ กับนโยบายอื่น เพื่อลดและขจัดความขัดแย้งระหว่างประเทศ และการยึดอำนาจภายในประเทศ โดยปราศจากภัยสงครามระหว่างประเทศ สงครามกลางเมือง และโดยปราศจากการข่มขู่ต่อการโจมตีของข้าศึกศัตรู ขณะนี้ภัยอันตรายทางกายภาพและทางการเมืองอันเนื่องจากการโจมตี และการตอบโต้ทางการทหารนั้น อยู่ในขั้นที่รุนแรงเพียงพอ และฐานทางสังคมและการเมืองของการป้องกันโดยพลเรือนก็หนักแน่นเพียงพอที่นโยบายซึ่งเป็นทางเลือกใหม่นี้ ควรจะได้รับการพัฒนาและสำรวจวิจัยอย่างถี่ถ้วน

เมืองอรธการหมักถาดบับภาษาไทย

1. ในปี 1973 ได้ตีพิมพ์เป็นหนังสือปกแข็งเล่มเดียวโดยสำนักพิมพ์ Porter Sargent, 11 Beacon Street, Boston, Mass. 02128, และพิมพ์เป็นหนังสือปกอ่อน 3 เล่ม คือ *Power and Struggle, The Methods of Nonviolent Action, The Dynamics of Nonviolent Action* ในปี 1974 และปีต่อ ๆ มา หนังสือเหล่านี้รวมทั้ง *Gandhi as a Political Strategist, with Essays on Ethics and Politics* (Boston : Porter Sargent, 1979) และ *Social Power and Political Freedom* (Boston : Porter Sargent, 1980) ของข้าพเจ้า มีจำหน่ายในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งในประเทศไทย
2. งานเขียนของข้าพเจ้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ใน Gene Sharp, *Gandhi as a Political Strategist*, บทที่ 10, 11, 12 และ 13
3. งานเขียนของข้าพเจ้าเกี่ยวกับการนำวิธีการดังกล่าวมาใช้ในการป้องกันประเทศใน Gene Sharp, *Social Power and Political Freedom* โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทที่ 4, 9 และ 10 และว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสังคมบทที่ 6, 7 และ 11 และ บทที่ 6 ในเล่มนี้
4. Gene Sharp, *Social Power and Political Freedom*, pp. 309-378

เชิงอรรถสารนิพนธ์ฉบับเดิม

1. Reinhold Niebuhr, *Moral Man and Immoral Society* (New York: Charles Scribner's Sons, 1960 (orig. 1932) and London: S.C.M. Press, 1963) pp. 167, 238, 250-251, and 254; Gene Sharp, "Ethics and Responsibility in Politics: A critique of the present adequacy of Max Weber's classification of ethical systems," "Morality, Politics, Political Technique," "Gandhi's Defense Policy," "Nonviolence: Moral Principle or Political Technique?" และหนังสือว่าด้วยความเชื่อซึ่งปฏิเสธความรุนแรง "Types of Principled Nonviolence," in Gandhi as a Political Strategist, with Essays on Ethics and Politics (Boston: Porter Sargent Publishers, 1979) pp. 235-250, 251-271, 131-169, 273-309, 201-234,
2. การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการป้องกันประเทศโดยพลเรือนใน Gene Sharp, "The Political Equivalent of War" - "Civilian-based Defense" in *Social Power and Political Freedom* (Boston: Porter Sargent Publishers, 1980) pp. 195-261; Gene Sharp, *Exploring Nonviolent Alternatives* (Boston: Porter Sargent Publisher, 1970) 47-72; Adam Roberts, ed., *Civilian Resistance as a National Defense* (Harrisburg, Pa.: Stackpole Books, 1968; paperback: Harmondsworth, Middlesex, England and Baltimore, Md.: Penguin Books, 1969) ชื่อหนังสือเมื่อพิมพ์ที่อังกฤษคือ *The Strategy of Civilian Defence* (London: Faber & Faber, 1967)
3. คำศัพท์เฉพาะเรื่องปฏิบัติการไร้ความรุนแรงและการป้องกันประเทศ โดยพลเรือนใน Gene Sharp, *The Vocabulary of Civilian Struggle* คุณแนวทางกรวิจัยและการประยุกต์ใช้เกี่ยวกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง Sharp, *Exploring Nonviolent Alternatives*, pp. 73-113, และ Gene Sharp, *Beyond Violence: Exploring Nonviolent Alternatives* คุณแนวทางเอกสารวิชาการในภาษาอังกฤษที่สรรแล้ว ใน Sharp, *Exploring Nonviolent Alternatives*, pp. 133-159 และ Sharp, *Beyond Violence*.

เชิงอรรถบทที่ 1

นักทฤษฎีการเมือง นักสังคมวิทยาการเมือง และผู้สนใจการวิเคราะห์ในบทนี้
อย่างลึกซึ้ง ควรศึกษาการพิจารณาปัญหาการวิเคราะห์แง่มุมต่าง ๆ ในรายละเอียด ตลอดจน
เอกสารอ้างอิงในจุดต่าง ๆ เป็นการเฉพาะได้ในฉบับเต็ม เพราะในที่นี้ได้ตัดทอนทั้งเนื้อหา
และเชิงอรรถประกอบบทลงไปไม่น้อย

1. Martin J. Hillenbrand, *Power and Morals* (New York : Columbia University Press, 1949) p. 12.
2. Robert M. MacIver, *The Web of Government* (New York : Macmillan, 1947) p. 87.
3. *Ibid.*, p. 83.
4. คำว่า "ผู้ปกครอง" หรือ "กลุ่มผู้ปกครอง" ในที่นี้เป็นคำสั้น ๆ ที่ใช้แทนบัจเจกชนหรือกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งสูงสุดในการตัดสินใจและออกคำสั่งในรัฐบาล ในบางกรณี "ผู้ปกครอง" อาจเป็น(หรือเกือบจะเป็น)บุคคลคนเดียว... ทั้งในกรณีของฮิตเลอร์และสตาลิน ในกรณีอื่น ๆ "ผู้ปกครอง" อาจเป็นชนชั้นนำกลุ่มน้อย หรือคณะบริษัทยุติ แต่ส่วนใหญ่แล้วตำแหน่ง "ผู้ปกครอง" มักประกอบด้วยผู้คนจำนวนมาก มีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างซับซ้อน ในกรณีของประชาธิปไตยทางตรงแบบบริสุทธ์ ไม่มีการแยกตำแหน่ง "ผู้ปกครอง" ออกจาก "ผู้ใต้ปกครอง" นอกจากนี้ยังมีรูปแบบ และระดับต่าง ๆ กัน อีกมาก
5. Etienne de la Boétie, "*Discours de la Servitude Volontaire.*" in *Oeuvres Completes d'Etienne de la Boétie* (Paris : J. Rouam & Cie., 1892) p. 12. Translation by Madeline Chevalier Emerick.
6. Auguste Comte, *The Positive Philosophy of Auguste Comte.* Freely translated and condensed by Harriet Martineau, with an Introduction by Frederic Harri-

- son, 2 vols. (London : George Bell & Sons, 1896) vol. II, pp. 222-223.
7. Jacques Maritain, *Man and the State* (Chicago : University of Chicago Press, 1954, and London : Hollis and Carter, 1954) U.S. ed., p. 126 ; British ed., pp. 114-115.
  8. John Austin, *Lectures on Jurisprudence or the Philosophy of Positive Law* (Fifth ed., rev. and ed. by Robert Campbell; 2 vols. ; London : John Murray, 1911 /1861/) vol. I, p. 89.
  9. Chester I. Barnard, *The Functions of the Executive* (Cambridge, Mass. : Harvard University Press, 1948) p. 182.
  10. W.A. Rudlin, "Obedience, Political," *Encyclopedia of the Social Sciences* (New York : Macmillan, 1935) vol. XI, p. 416.
  11. Bertrand de Jouvenel, *On Power: Its Nature and The History of its Growth*. Trans. by J. F. Huntington. (Boston : Beacon Paperback, 1962), p. 18. British edition : *Power : The Natural History of its Growth* (Revised ; London : The Batchwort Press, 1952) pp. 27-28.
  12. Kurt H. Wolff, editor and translator, *The Sociology of Georg Simmel* (Glencoe, Ill. : Free Press, 1950) p. 183.
  13. Harold D. Lasswell, *Power and Personality* (New York : W.W. Norton & Co., 1948) pp. 10-16.
  14. Wolff ed., *The Sociology of Georg Simmel*, pp. 183, 186, and 250.
  15. Barnard, *The Functions of the Executive*, pp. 181-182.
  16. Franz Neumann, *The Democratic and The Authoritarian State: Essays in Political and Legal Theory* (Edited and with a Preface by Harbert Marcuse; Glencoe, Ill : Free press and Falcon's Wing Press, 1957) p. 3.
  17. Jouvenel, *On Power*, p. 17 ; Br. ed. : *Power*, p. 27.

ซูเวอเนล ใช้คำว่า "อำนาจ" (Power โดยใช้ "P" ตัวใหญ่) ซึ่งเทียบได้กับ "รัฐ"
โดยประมาณ

18. Hans Gerth and C. Wright Mills, *Character and Social Structure* (New York: Harcourt, Brace & Co., 1953, and London: Routledge and Kegan Paul, 1954) p. 194.
19. Thomas Hobbes, *Leviathan*. Reprinted from the edition of 1651. (New York: E. P. Dutton, 1950, and Oxford: Clarendon Press, 1958) U.S. ed., p. 167. Br. ed., p. 152.
20. Jouvanel, *On Power*, p. 22; Br. ed.: *Power*, p. 30.
21. Thomas Hill Green, *Lectures on the Principles of Political Obligation* (London: Longmans, Green & Co., 1848 [orig. 1882/], p. 98.
22. *Ibid.*, pp. 123-124.
23. See Austin, *Lectures on Jurisprudence*, p. 203, and Rudlin, "Obedience, Political," p. 417.
24. MacIver, *The Web of Government*, p. 76.
25. Barnard, *The Functions of the Executive*, p. 167.
26. Jouvanel, *On Power*, p. 20; Br. ed., *Power*, p. 29.
27. MacIver, *The Web of Government*, p. 76.
28. Rudlin, "Obedience, Political," p. 417.
29. Bertrand de Jouvanel, *Sovereignty: An Enquiry into the Political Good* (Chicago: University of Chicago Press, 1959, and London: The Batchworth Press, 1952), p. 33.
30. Mohandas K. Gandhi, *Young India*, 30 June 1920; quoted in Nirmal Kumar Bose, *Selections from Gandhi* (Ahmedabad: Navajivan, 1948) p. 116.
31. Austin, *Lectures on Jurisprudence*, pp. 295-297.
32. Adolph Hitler, *Mein Kampf* (New York: Reynal and Hitchcock, 1941) p. 388.

33. See Gene Sharp, "Social Power and Political Freedom," in *Social Power and Political Freedom* (Boston: Porter Sargent Publishers, 1980) pp. 21-67,
34. Errol E. Harris, "Political Power," in *Ethics*, vol. XLVIII, no. 1 (Oct. 1957) pp. 6 and 8.
35. William Godwin, *Enquiry Concerning Political Justice and its Influence on Morals and Happiness* (Second edition; London: G. G. and J. Robinson, 1796) vol. I, pp. 145-146 and 254.
36. *Ibid.*, vol. I, pp. 253-254.
37. Jouvenel, *On Power*, p. 42; Br. ed.: *Power*, p. 45.
38. Maritain, *Man and the State*, U.S. ed., p. 64; Br. ed., pp. 58-59.
39. Boétie, "Discours de la Servitude Volontaire," pp. 8-14.
40. ทอลสตอย อ้างถึง โบเอที กงันนีอิทธิพลของ โบเอที ต่อ ทอลสตอย และที่ส่งผ่านไปยังคนจริงไม่มีข้อสงสัย แต่ข้าพเจ้ายังไม่เคยเห็นเอกสารอ้างอิงที่แสดงถึงอิทธิพลของ ทอโรทั้งที่มีจะยืนยันกันเช่นนั้นเสมอ แต่ด้วยเหตุแห่งความเป็นมิตรสนิระหว่างอีมอสันกับทอโร และการที่อีมอสันต้องค้นกับความเรียงนี้แน่นอน ทำให้ความเชื่อที่ว่า ทอโรก็รู้เช่นกันนั้น ไม่มีข้อกังขาใดๆ
41. See Gene Sharp, "Gandhi on the Theory of Voluntary Servitude," in *Gandhi as a Political Strategist, with Essays on Ethics and Politics* (Boston: Porter Sargent Publishers, 1979) pp. 43-59.
42. Niccolo Machiavelli, *The Prince* (New York: E. P. Dutton & Co., Everymans Library, 1948, and London: J. M. Dent & Sons, Everyman's Library, 1948) p. 77, and Niccolo Machiavelli, "The Discourses on the First Ten Books of Ljvy," *The Discourses of Niccolo Machiavelli* (London: Routledge and Kegan Paul, 1950) p. 254.
43. Alexis de Tocqueville, *Democracy in America* (Trans. by George Lawrence,

and edited by J. P. Mayer; Garden City, N.Y. : Doubleday & Co., Anchor Books, 1969), p. 139.

44. Austin, *Lectures on Jurisprudence*, vol. I, p. 296.
45. Jean Jacques Rousseau, "The Social Contract," in *The Social Contract and Discourses* (New York : E. P. Dutton & Co., 1920, and London : J. M. Dent & Sons, 1920) p. 64.
46. Richard E. Neustadt, *Presidential Power : The Politics of Leadership* (New York and London : John Wiley and Sons, 1960) p. 7 (italics in the original) and pp. vii-viii.
47. *Ibid.*, pp. 36-37, 26, 32, 9, and 163.
48. V. I. Lenin, "Political Report of the Central Committee of the Russian Communist Party (Bolsheviks)," แสดงเมื่อ 27 มีนาคม ค.ศ. 1922 ที่สมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์ครั้งที่ 11 (Bolsheviks) *V. I. Lenin : Selected Works in Three Volumes* (New York : International Publishers, 1967) vol. III, pp. 692-693; and in Nikolai Lenin (sic), *The Essentials of Lenin in Two Volumes* (London : Lawrence and Wishart, 1947) vol. II, pp. 788-789.
49. Erich Eyck, *A History of the Weimar Republic*, vol. I, *From the Collapse of the Empire to Hindenburg's Election* (Cambridge, Mass. : Harvard University Press, 1962) pp. 151-152.
50. S. William Halperin, *Germany Tried Democracy : A Political History of the Reich from 1918 to 1933* (Hamden, Conn. and London : Archon Books, 1946) pp. 174-180; W. H. Crook, *The General Strike : A Study of Labor's Tragic Weapon in Theory and Practice* (Chapel Hill : University of North Carolina Press, 1931, p. 512; D. J. Goodspeed, *The Conspirators : A Study in the Coup d'Etat* (New York : Viking Press, 1962; Toronto : Macmillan Co. of Canada, 1962) p. 131; and John W. Wheeler-Bennett, *The Nemesis*

- of Power: The German Army in Politics, 1918-1945* (New York: St. Martin's Press, 1954, and London: Macmillan, 1953) p. 79.
51. Goodspeed, *The Conspirators*, p. 211.
  52. Jawaharlal Nehru, *Toward Freedom* (Rev. ed.; New York: The John Day Co., 1942) p. 249.
  53. Quoted in D. G. Tendulkar, *Mahatma: Life of Mohandas Karamchand Gandhi* (New rev. ed.; Delhi: Publications Division, Ministry of Information and Broadcasting, Government of India, 1962) vol. VI, p. 88.
  54. Government of India, *India in 1930-31: A Statement Prepared for Presentation to Parliament in accordance with the requirements of the 26th section of the Government of India Act (5 & Geo. V, Chapter 61* (Calcutta: Central Publication Branch, Government of India, 1932) pp. 80-81.
  55. Alexander Dallin, *German Rule in Russia, 1941-1945: A Study of Occupation Policies* (New York: St. Martin's Press, 1957, and London: Macmillan, 1957) pp. 218, 497, 550, and 663.
  56. *Ibid.*, pp. 580 and 498.
  57. Hitler, *Mein Kampf*, pp. 872-873.
  58. Gandhi, *Harijan*, 25 August 1940; quoted in Bose, *Selections from Gandhi*, p. 79.
  59. Harris, "Political Power," p. 10.
  60. Green, *Lectures on the Principles of Political Obligation*, p. 77.
  61. Gaetano Mosca, *The Ruling Class* (Trans. by Hannah D. Kahn; ed. and rev. with an Introduction by Arthur Livingstone; New York and London: McGraw Hill, 1939) p. 53.

เชิงอรรถบทที่ 2

1. บทนี้ปรับปรุงตัดทอนเล็กน้อยจาก "Social Power and Political Freedom." ใน *Social Power and Political Freedom*. (Boston: Porter Sargent Publishers, 1980) บทวิเคราะห์อำนาจที่เขียนไว้แต่เดิมและยังมีได้พิมพ์นั้นมี ๒ ส่วน ส่วนแรกกลายมาเป็นบทแรกของ *The Politics of Nonviolent Action* (Boston: Porter Sargent, 1973) ซึ่งได้ปรับปรุงตัดทอนมาเป็นบทแรกในหนังสือเล่มนี้ ส่วนที่ ๒ นั้นตีพิมพ์ต่างหากในอินเดียแล้วจึงมาปรับปรุงใหม่กลายเป็น "Social Power and Political Freedom." อย่างไรก็ตาม ส่วนนี้มิได้นำไปรวมไว้ในส่วนแรกของ *The Politics of Nonviolent Action* (ตั้งแต่ตั้งใจไว้แต่เดิม) ซึ่งน่าเสียดายเพราะเป็นเหตุให้ใส่ใจกับมติเชิงโครงสร้างของการต่อสู้ไร้ความรุนแรงน้อยเกินไป การจัดแปลหนังสือเล่มนี้ช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ เพราะฉะนั้น ควรอ่านทั้งบทที่ 1 และ 2 ของหนังสือเล่มนี้ เสมือนเป็นการวิเคราะห์ที่มีสองส่วน ซึ่งเป็นการเสนอแนวทางประสานระหว่างการลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรง และการกระจายอำนาจโดยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม อันเป็นสิ่งจำเป็นในการควบคุมผู้ปกครองยุคใหม่
2. ในการวิเคราะห์ธรรมชาติของการต่อสู้ไร้ความรุนแรง โปรดดูภาคสองและภาคสามของ *The Politics of Nonviolent Action* (ในเล่มนี้คือ บทที่ 4 และ 5)
3. คุณนิยามคำว่าอำนาจที่เกี่ยวข้องได้ใน Robert M. MacIver, *The Web of Government* (New York: Macmillan Co., 1947) pp. 82 and 87; Martin J. Hillenbrand, *Power and Morals* (New York: Columbia University Press, 1949) pp. 4-5; Jacques Maritain, *Man and the State* (London: Hollis & Carter, 1954) p. 114; and Harold D. Lasswell, *Power and Personality* (New York: W. W. Norton & Co., 1948) p. 12.

4. Maclver เขียนว่า "ไม่ว่ารัฐบาลจะใช้อำนาจเยี่ยงไรก็ตาม และเพื่อเป้าหมายใดก็ตาม แต่ อำนาจ^{หนึ่ง}ขึ้นอยู่กับพลังอื่น ๆ เหล่านี้ (กำลังอำนาจ) ขึ้นอยู่กับแนวทางที่อำนาจเหล่านี้ปรับเข้าหากันในการต่อสู้และปะทะกัน และการที่ผลประโยชน์ซึ่งมีอำนาจแฝงอยู่มารวมและแยกออกจากกัน" (Maclver, *The Web of Government*, p. 91)
5. Bertrand de Jouvenel, *Sovereignty: An Enquiry into the Political Good* (Chicago : University of Chicago Press, 1959, and Cambridge at the University Press, 1975) p. 71.
6. Georg Simmel เขียนว่า "แรงจูงใจของผู้ปกครองในการจัดระบบความแตกต่างทางลำดับชั้นให้เท่าเทียมกันนั้น มาแต่ข้อเท็จจริงที่ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีอำนาจครอบงำแข็งแกร่งและผู้อยู่ใต้การครอบงำ หากเกิดขึ้นในหมู่ประชาชนของตนแล้ว เป็นสิ่งที่มาประชันชนแข่งกับอำนาจการครอบงำของตน ทั้งในทางความเป็นจริงและในทางจิตวิทยา ยิ่งกว่านั้นการที่บางชนชั้นกดขี่ชนชั้นอื่นมากเกินไปนั้นก็เป็นภัยต่อเผด็จการเบ็ดเสร็จเช่นเดียวกับการที่ชนชั้นผู้กดขี่มีอำนาจมากเกินไป" [Georg Simmel, *The Sociology of Georg Simmel*. (แปล, บรรณาธิกรรณและเขียนคำนำโดย Kurt H. Wolff, Glencoe, Illinois : The Free Press, 1950) p. 198]
7. Alexis de Tocqueville, *Democracy in America* (Trans. by Henry Reeve, C. B; London : Longmans, Green and Co., 1889) vol. I, p. 332.
8. Ibid.
9. Ibid., p. 333.
10. Ibid.
11. Ibid., p. 332.
12. Ibid., p. 6.
13. Ibid., p. 332.
14. Ibid., vol. II, p. 296.
15. Ibid., vol. I, p. 333.
16. Ibid.

17. Ibid., p. 334.
18. Ibid.
19. Jouvenel, *Sovereignty*, p. 200.
20. Gaetano Mosca, *The Ruling Class* (Elementi de Scienza Politica) Trans. by Hannah D. Kahn; edited, revised and introduction by Arthur Livingstone; New York and London : McGraw-Hill, 1939) p. 141.
21. Tocqueville, *Democracy in America*, Vol. I, p. 332.
22. Ibid.
23. Simmel, *The Sociology of Georg Simmel*, p. 232.
24. Franco Venturi, *Roots of Revolution* (New York : Alfred A Knopf, 1960, and London : Weidenfeld and Nicolson, 1960) p. 66.
25. See *ibid.*
26. Ibid., p. 67.
27. Ibid., pp. 68-69.
28. Ibid., p. 198.
29. Ibid., p. 70.
30. Ibid., p. 71.
31. See *ibid.*, pp. 72-73.
32. Ibid., p. 72.
33. Tocqueville, *Democracy in America*, vol. II, p. 258.
34. Ibid., vol. I, p. 333.
35. Ibid., p. 334.
36. Ibid., p. 9.
37. Ibid.
38. Ibid., p. 93.
39. Ibid., vol. II, p. 271.

40. Bertrand de Jouvenel, *Power: Its Nature and the History of Its Growth* [Trans. by J. F. Huntington; Boston: Beacon Paperback, 1962, and London: Batchworth Press 1952 (1945)] pp. 244-246.
41. Ibid., p. 295.
42. See *ibid.*, pp. 185-200.
43. Tocqueville, *Democracy in America*, vol. II, p. 272.
44. Ibid., p. 9; see also p. 47.
45. Ibid., p. 334.
46. Ibid., p. 334.
47. Ibid., vol. II, p. 296.
48. Ibid., p. 258.
49. Ibid., vol. I, p. 92.
50. See, for example, Karen Horney, *The Neurotic Personality of Our Time* (New York: W. W. Norton, 1937), p. 289; and Erich Fromm, *Escape From Freedom* (New York: Rinehart and Co., 1941) pp. 240 and 253-254. Britished.: *The Fear of Freedom* (London: Routledge and Kegan Paul, 1960) pp. 207 and 220.
51. Horney, *The Neurotic Personality of Our Time*, p. 289.
52. Fromm, *Escape From Freedom*, p. 240, and *The Fear of Freedom*, p. 207.
53. Fromm, *Escape From Freedom*, pp. 255-256, and *The Fear of Freedom*, p. 220.
54. Leonard Schapiro, *The Communist Party of the Soviet Union* (London: Eyre and Spottiswoode, 1960) p. 431.
55. On Gleichschaltung in Nazi Germany see Franz Neumann, *Behemoth: The Structure and Practice of National Socialism 1933-1944* (New York: Octagon Books, Inc., 1963) and Arthur Schweitzer, *Big Business in the Third Reich* (London: Eyre and Spottiswoode, 1964)

56. See Leonard Schapiro, *The Origins of the Communist Autocracy: Political Opposition in the Soviet State: First Phase 1917-1922* (London: G. Bell and Sons, Ltd., 1956) and Schapiro, *The Communist Party of the Soviet Union*.
57. Tocqueville, *Democracy in America*, vol. II, p. 93.
58. Simmet, *The Sociology of Georg Simmel*, p. 199.
59. See *ibid.*, p. 198.
60. Tocqueville, *Democracy in America*, vol. II, p. 284.
61. *Ibid.*, p. 9.
62. *Ibid.*, p. 93.
63. *Ibid.*, p. 265.
64. F. C. Montague, *Introduction to Jeremy Bentham, A Fragment on Government* (Ed. by F. C. Montague. London: Humphrey Milford, 1931 (1891) p. 48.
65. Jouvenel, *Power*, p. 206.
66. Jouvenel, *Power*, p. 206.
67. See William Godwin, *Enquiry Concerning Political Justice and Its Influence on Morals and Happiness* (See. ed.; London: G. G. and J. Robinson, 1796) vol. I, pp. 275-276.
68. See *ibid.*, vol. I, pp. 257-261 and 304, and vol. II, pp. 221-222 and 244.
69. See *ibid.*, vol. I, pp. 108 and 254-255, and vol. II, p. 153.
70. Niccolo Machiavelli, *The Discourses of Niccolo Machiavelli* ("Discourses on the First Ten Books of Titus Livy") (London: Routledge and Kegan Paul, 1950) vol. I, p. 252.
71. *Ibid.*, pp. 252-253.
72. *Ibid.*, p. 289.

73. Machiavelli, *The Prince* (London: J. M. Dent & Sons (Everyman Library) 1948) p. 38.
74. Baron de Montesquieu, *The Spirit of the Laws* (New York: Hafner Publishing Co., 1959) vol. I, pp. 20-23 and 34.
75. Ibid., p. 307.
76. Mosca, *The Ruling Class*, p. 134.
77. Tocqueville, *Democracy in America*, vol. II, p. 260.
78. Jouvenel, *Power*, p. 277.
79. Ibid., p. 293.
80. โปรดพิจารณา M. K. Gandhi, *Non-violence in Peace and War* (Ahmedabad: Navajivan Publishing House, 1949) vol. II, pp. 187-188. ในที่นี้เขานำเสนอว่าประเทศอินเดียที่อ่อนแอภายในด้วยการจลาจลนั้น จะตกเป็นเหยื่อของผู้ปกครองต่างชาติได้โดยง่าย โปรดดู N. K. Bose, *Studies in Gandhism* (Calcutta: Indian Associated Publishing Co., 1947) pp. 62-63.
81. See Gandhi, "*Hind Swaraj or Indian Home Rule*" (pamphlet, Ahmedabad: Navajivan, 1958) pp. 38-41. and Gene Sharp. "Gandhi on the Theory of Voluntary Servitude." in *Gandhi as a Political Strategist* (Boston: Porter Sargent Publishers, 1979)
82. Gandhi, *Non-violence in Peace and War* (Ahmedabad: Navajivan, 1948) vol. I, p. 36.
83. Ibid., p. 12.
84. Bose, *Selections from Gandhi* (Ahmedabad: Navajivan, 1948) p. 118. See also ibid. pp. 121 and 123. Gandhi, *Non-violence in Peace and War* vol. I, p. 351; and Gandhi, *Satyagrah* (Ahmedabad Navajivan, 1951) p. 283.
85. Gandhi, *Non-violence in Peace and War*, vol. II, p. 8.
86. See ibid., vol. I. pp. 103-104.

87. See Jouvenel, *Power*, pp. 22-23.
88. See Tocqueville, *Democracy in America*, vol. I., p. 93, and vol. I, p. 258.
89. Ibid., vol. I, p. 332, see also p. 334, and vol. II, pp. 288-290 and 294.
90. Tocqueville, *Democracy in America*, vol. II. p. 258.
91. See Montesquieu, *The Spirit of the Laws*, vol. I, p. 21.
92. Jouvenel, *Power*, p. 220, and Hannah Arendt, *On Revolution* (New York : Viking Press, 1963)
93. Montesquieu, *The Spirit of the Laws*, pp. 21-22.
94. Tocqueville, *Democracy in America*, vol. II, p. 266.
95. Montesquieu, *The Spirit of the Laws*, vol. I, p. 309.
96. Jouvenel, *Power*. p. 101.
97. Jouvenel, *Sovereignty*, p. 199.
98. Ibid.
99. Simmel, *The Sociology of Georg Simmel*. p. 274.
100. เช่นเดียวกับที่ปรากฏในทฤษฎีการหมุนเวียนชนชั้นนำของพารโต See Vilfredo Pareto, *The Mind and Society* (New York : Harcourt Brace and Co., 1935) vol. IV, pp. 1787-1789.
101. Tocqueville, *Democracy in America*, Vol. I, p. 92.
102. See *ibid.*, vol II, pp. 295-296.
103. Ibid., p. 97.
104. See Gene Sharp, "The Theory of Gandhis Constructive Program." in *Gandhi as a Political Strategist*. Chapter Five.
105. ความรุนแรงทางการเมืองในที่นี้หมายถึง ความรุนแรงทางกายภาพหรือการขู่ว่าจะใช้ความรุนแรงดังกล่าว เพื่อเป้าประสงค์ทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยรัฐหรือกลุ่มที่มีใช้รัฐ หรือปัจเจกชน ซึ่งรวมตลอดถึงการกระทำต่างๆ เช่นการคุมขังในคุก การประหาร การจลาจล สงครามจรรยาตล สงครามทั่วไป การลอบสังหาร รัฐ

ประหาร สงครามกลางเมือง การทิ้งระเบิด การก่อการร้าย และการใช้กำลังทหาร และตำรวจกับกลุ่มต่อต้านกักกันต่าง ๆ

106. See Jouvenel. *Power*, pp. 18-22 and 244-246.
107. See Quincy Wright, *A Study of War* (Chicago: University of Chicago Press, 1942) vol. I, pp. 232-242, 302 and esp. 311; Bronislaw Malinowski, "An Anthropological Analysis of War." *American Journal of Sociology*, vol. XLVI, no. 4, esp. p. 545; and Malinowski, *Freedom and Civilization* (New York: Roy Publishers, 1944) esp. pp. 265 and 305.
108. รายการองค์ประกอบต่อไปนี้มีรูปแบบเหมือนกับที่ปรากฏใน Gene Sharp, *The Politics of Nonviolent Action*, pp. 800-802.
109. รายการองค์ประกอบที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบคล้ายกันใน Ibid., pp. 802-806. สำหรับการวิเคราะห์และข้อมูลสนับสนุนข้อเสนอโปรดพิจารณา ภาค 3 "The Dynamics of Nonviolent Action."
110. See Gandhi, *Satyagraha*, p. 356, and Gene Sharp, *Gandhi Wields the Weapon of Moral Power* (Ahmedabad: Navajivan, 1960) pp. 72 and 100.
111. See Sharp, *Gandhi Wields The Weapon of Moral Power*, p. 125, and Gandhi, *Non-violence in Peace and War*, vol. II, p. 340.
112. See Richard Gregg, *The Power of Non-violence* (See, rev. ed.: New York: Schocken, 1966, and London: James Clarke, 1960) p. 146.
113. Bose ได้เขียนไว้ว่า ประสพการณ์เรื่องปฏิบัติการไร้ความรุนแรง จะช่วยให้ประชาชน "ยืนหยัดด้วยขาของตนเองได้ และอำนาจที่มาพร้อมกับการปฏิวัตินั้น จะแพร่กระจายไปในมือมวลชนอย่างเสมอกัน เพราะได้ร่วมเงาแห่งการไม่ใช้ความรุนแรงนี้ ชาย หญิง หรือเด็กที่ไม่คัดยารู้อาจมีประสิทธิภาพได้ หากหัวใจมันคงกล้าหาญ แต่ถ้าใช้ความรุนแรงจะไม่เป็นเช่นนั้น เพราะคนที่สามารถใช้ความรุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดจักเป็นผู้ได้เปรียบ" (Bose Studies in Gandhism, p. 148)

เบ็งอรอดบทที่ ๑

1. โปรดดูการพิจารณาทางทฤษฎีการควบคุมอำนาจของผู้นำเพิ่มเติมใน บทที่ 1
2. See, for example, Bart. de Ligt, *The Conquest of Violence: An Essay on War and Revolution* (New York: E.P. Dutton & Co., 1938, and London: George Routledge & Sons, 1937) pp. 25-27; Richard Gregg, *The Power of Nonviolence* (Second rev. ed.; New York: Schocken Books, Schocken Paperback, 1966, and London: James Clarke & Co., 1960) pp. 93-94 and 98-100; Krishnalal Shridharani, *War Without Violence: A Study of Gandhi's Method and Its Accomplishments* (New York: Harcourt Brace & Co., 1939, and London: Victor Gollancz, 1939) U.S. ed., pp. 276-294; Br. ed., pp. 237-246; and T.K. Mahadevan, Adam Roberts and Gene Sharp, eds., *Civilian Defence: An Introduction* (New Delhi: Gandhi Peace Foundation and Bombay: Bharatiya Vidya Bhavan, 1967) Appendices Four and Five (consisting of quotations on the point from R.R. Diwakar, N.K. Bose, K. Shridharani, and R. Gregg) pp. 249-254.
3. นี่คือนิยามที่ปรับปรุงจากของเดิมซึ่งตีพิมพ์ใน "The Meanings of Nonviolence: A Typology (revised)," *Journal of Conflict Resolution*, vol. III, no. 1 (March 1959), pp. 44-45. นิยามนี้แม้จะไปกันได้ดีกับทัศนะของลินด์เบิร์ก แต่ก็มิได้มีกำเนิดมาจากความคิดของลินด์เบิร์กโปรดดู Niels Lindberg, "Indledning og Problemstilling," in Karl Ehrlich (pseud. of Karl Raloff), Niels Lindberg and Gammelgaard Jacobson, *Kamp Uden Vaaben: Ikke-Vold som Kampmiddel mod Krig og Undertrykkelse* (Copenhagen: Levin & Munksgaard, Ejnar Munksgaard, 1937) pp. 9-13.

4. See Gene Sharp, "Origins of Gandhi's Use of Nonviolent Struggle," in *Gandhi as a Political Strategist, with Essays on Ethics and Politics* (Boston: Porter Sargent Publishers, 1979) pp. 23-41.
5. F.R. Cowell, *The Revolutions of Ancient Rome* (New York: Frederick A. Praeger, 1962, and London: Thames and Hudson, 1962) pp. 42-43. *ကျမ်းကျမ်းများ*
Cowell *ကျမ်းကျမ်းများ* Livy
6. Theodor Mommsen, *The History of Rome*, trans. William Purdie Dickson, rev. ed. (London: Richard Bentley & Son, 1894) vol. I, pp. 346-350. An excerpt appears in Mulford Q. Sibley, ed., *The Quiet Battle: Writings on the Theory and Practice of Non-violent Resistance* (Garden City, N.Y.: Doubleday, Anchor Books, 1963) pp. 108-110.
7. Daniel Dulany, *Considerations upon the Rights of the Colonists to the Privileges of British Subjects* (New York, 1766) p. 47, quoted in Edmund S. and Helen M. Morgan, *The Stamp Act Crisis: Prologue to Revolution* (Rev. ed.; New York: Collier Books, 1963) p. 118.
8. See esp. Morgan and Morgan, *The Stamp Act Crisis*; Arthur M. Schlesinger, *The Colonial Merchants and the American Revolution, 1763-1776* (New York: Frederick Ungar, 1966); and Lawrence Henry Gipson, *The British Empire Before the American Revolution*, vol. X, *The Triumphant Empire: Thunderclouds Gather in the West, 1763-1766*, vol. XI, *The Triumphant Empire: The Rumbling of the Coming Storm, 1766-1770*, and vol. XII, *The Triumphant Empire: Britain Sails into the Storm, 1770-1776* (New York: Alfred A. Knopf, 1961-1965)
9. See Leo Tolstoy, *The Kingdom of God is Within You*, and "A Letter to A Hindu."
10. See Henry David Thoreau, *On the Duty of Civil Disobedience* (pamphlet;

Introduction by Gene Sharp ; London : Peace News, 1963)

11. *Ibid.*, pp. 11 and 13.
12. ในเรื่องการปฏิวัติ ค.ศ. 1905 โปรดดู *First Blood: The Russian Revolution of 1905* (New York : Macmillan, 1964, and London : Collier-Macmillan, 1964); Solomon M. Schwarz, *The Russian Revolution of 1905 : The Workers' Movement and the Formation of Bolshevism and Menshevism*. Trans. by Gertrude Vaker, with a Preface by Leopold H. Haimson (Chicago and London : University of Chicago Press, 1967) esp. pp. 129-195. และโปรดพิจารณา Richard Charques, *The Twilight of Imperial Russia* (London : Phoenix House, 1958) pp. 111-139; Leonard Schapiro, *The Communist Party of the Soviet Union* (New York : Random House, 1960, and London : Eyre & Spottiswoode, 1960) pp. 63-70 and 75 ; Hugh Seton-Watson, *The Decline of Imperial Russia, 1855-1914* (New York : Frederick A. Praeger and London : Methuen & Co., 1952) pp. 219-260 ; Bertram D. Wolfe, *Three Who Made a Revolution* (New York : Dial Press, 1948, and London : Thames and Hudson, 1956) pp. 278-336 ; and Michael Prawdin, *The Unmentionable Nechaev : A Key to Bolshevism* (London : Allen and Unwin, 1961) pp. 147-149.
13. Wilfred Harris Crook, *The General Strike*, pp. 496-527 ; Goodspeed, *The Conspirators*, pp. 108-143 and 211-213 ; Halperin, *Germany Tried Democracy*, pp. 168-188 ; Eyck, *A History of the Weimar Republic*, vol. I, pp. 129-160 ; Karl Raloff (pseud.: Karl Ehrlich), "Den Ikkevoldelige Modstand, der Kvalte Kapp-Kupet, in Ehrlich, Lindberg and Jacobson, *Kamp Uden Vaaben*, pp. 194-213 ; and Wheeler-Bennett, *The Nemesis of Power*, pp. 63-82.
14. Crook, *The General Strike*, p. 513.
15. Goodspeed, *The Conspirators*, pp. 211-213.
16. Eyck, *A History of the Weimar Republic*, vol. p. I, p. 154.

17. *Ruhrkampf*, see Wolfgang Sternstein, "The *Ruhrkampf* of 1923: Economic Problems of Civilian Defence," in Adam Roberts, ed., *Civilian Resistance as a National Defense: Nonviolent Action Against Aggression* (Harrisburg, Pa.: Stackpole Books, 1968); British edition: *The Strategy of Civilian Defence: Nonviolent Resistance to Aggression* (London: Faber and Faber, 1967) pp. 106-138. หมายเหตุ: ชื่อหนังสือในฉบับปกอ่อน คือ *Civilian Resistance as a National Defense* [Baltimore, Md. and Harmondsworth, Middlesex, England: Penguin Books, 1969] แต่หน้าอ้างอิงในเชิงบรรณที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้หมายถึงจากฉบับปกแข็งทั้งหมด โปรดพิจารณา Karl Raloff (psud.: Karl Ehrlich), "Ruhrkämpfen," in Ehrlich, Lindberg and Jacobsen, *Kamp Uden Vaaben*, pp. 181-193; Wheeler-Bennett, *The Nemesis of Power*, pp. 102-109; Halperin, *Germany Tried Democracy*, pp. 246-260 and pp. 288-289; and Eyck, *A History of the Weimar Republic*, vol. I, pp. 232-306 *passim*.
18. ความเห็นที่พิมพ์ใน Gene Sharp, "Creative Conflict in Politics," *The New Era*, January 1962; pamphlet reprint ed., p. 4 (London: Housmans, 1962) See Joan V. Bondurant, *Conquest of Violence: The Gandhian Philosophy of Conflict* (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1958) pp. 46-52; Gandhi, *Non-violent Resistance*; Ind. ed.: *Satyagraha*, pp. 177-203; and Mahadev Desai, *The Epic of Travancore* (Ahmedabad: Navajivan, 1937)
19. M. K. Gandhi, *Indian Opinion*, Golden Number, 1914; อ้างใน Gandhi, *Non-violent Resistance*, p. 35; Ind. ed.: *Satyagraha*, p. 35.
20. M. K. Gandhi, *Hind Swaraj or Indian Home Rule*, p. 100.
21. อ้างใน Sharp, *Gandhi Wields the Weapon of Moral Power*, p. 54.
22. Gandhi, *Young India*, 29 September 1921; อ้างใน Clarence Marsh Case, *Non-violent Coercion*, p. 392.

23. Gandhi, *Young India*, 4 August 1920; อ้างใน Gandhi, *Non-violent Resistance* p. 127; Ind. ed., *Satyagraha*, p. 127.
24. Gandhi, *Young India*, 27 March 1930; อ้างใน Sharp, *Gandhi Wields ...* p. 82.
25. All-India Congress Committee, *Congress Bulletin*, 7 March 1930, no. 5; quoted in Sharp. *Gandhi Wields ...*, p. 64. สำหรับการพิจารณาสั้น ๆ เรื่องความเข้าใจผิด ๆ เกี่ยวกับสถานะและกิจกรรมต่าง ๆ ของเขาโปรดดู Gene Sharp. "Gandhi's Political Significance Today," in G. Ramachandran and T. K. Mahadevan, eds., *Gandhi ; His Relevance for Our Times* (Berkeley, Calif.: World Without War Council, 1971, and New Delhi: Gandhi Peace Foundation, and Bombay: Bharatiya Vidya Bhavan, 1967) pp. 137-157.
26. Ranganath R. Diwaker, *Satyagraha: Its Technique and History* (Bombay: Hind Kitabs, 1946) p. 55.
27. ความนี้เดิมที่พิมพ์ใน "Creative Conflict in Politics." โปรดดู Sharp, *Gandhi Wields The Weapon of Moral Power*, pp. 37-226. และ S. Gopal, *The Vicereyality of Lord Irwin, 1926-1931* (London: Oxford University Press, 1957) pp. 54-122.
28. Jawaharlal Nehru *Toward Freedom*, p. 80.
29. Warmbrunn, *The Dutch Under German Occupation 1940-1945*.
30. Magne Skodvin, "Norwegian Nonviolent Resistance During the German Occupation," in Roberts, ed., *Civilian Resistance as a National Defense*. pp. 136-153; Br. ed.: *The Strategy of Civilian Defence*, pp. 136-153. รายละเอียดอีกอ้างอิงอื่น ๆ มีระบุไว้แล้ว
31. Jeremy Bennett, "The Resistance Against the German Occupation of Denmark 1940-5," in Roberts, ed., *Civilian Resistance as a National Defense*, pp. 154-172; Br. ed.: *The Strategy of Civilian Defence*, pp. 154-172, Further references are cited.

32. ความคิดที่เติมศัพท์ใน "Creative Conflict in Politics." See Sharp, *Tyranny Could Not Quell Them* (pamphlet) (London: Peace News, 1958 and later editions). Magnus Jensen, "Kampen om Skolen," in Sverre Steen, general editor, *Norges Krig* (Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1947-50), vol. III, pp. 73-105, and Sverre S. Amundsen, gen. ed., *Kirkenes Ferda*, 1942 (Oslo: J. W. Cappelens Forlag, 1946).
33. Heinz Ullstein *Spielplatz meines Lebens* (Munich: Kindler Verlag, 1961), pp. 338-340. ย่อหน้าแปลโดย Hilda Morris จาก Theodor Ebert, "Effects of Repression by the Invader," *Peace News*, 19 March 1965.
34. ความนิยมพื้นฐานมาจาก Rosenthal, *Guatemala: The Story of an Emergent Latin-American Democracy* (New York: Twayne Publishers, 1962) pp. 191-214, and Ronald M. Schneider, *Communism in Guatemala 1944-1954* (New York: Frederick A. Praeger, 1958), pp. 5-14.
35. Rosenthal, *Guatemala*, p. 201.
36. *Ibid.*, p. 210.
37. *Ibid.*, p. 211.
38. *Ibid.*, p. 200.
39. *Ibid.*, pp. 201-202.
40. Theodor Ebert, "Nonviolent Resistance Against Communist Regimes?" in Roberts, ed., *Civilian Resistance as a National Defense*, pp. 175-194; Br. ed.: *The Strategy of Civilian Defence*, pp. 175-194.
41. รายละเอียดข้างอื่น ๆ มีระบุไว้แล้ว *Report of the Special Committee on the Problem of Hungary* (New York: United Nations, General Assembly Official Records, Eleventh Session, Supplement No. 18-A/3592, 1957).
42. ความเห็นที่เติมศัพท์ใน "Creative Conflict in Politics." See Brigitte Gerland, "How the Great Vorkuta Strike was Prepared," and "The Great Labor Camp

- Strike at Vorkuta," in the weekly *The Militant* (New York), 28 February and 7 March 1955, and Joseph Scholmer, "Vorkuta: Strike in a Concentration Camp," in Sibley, ed., *The Quiet Battle*, pp. 187-204, reprinted from Scholmer, *Vorkuta* (New York: Henry Holt & Co., 1955).
43. *Monthly Information Bulletin of the International Commission Against Concentration Camp Practices* (Brussels) no. (August-November 1955); ดู โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทความของ Paul Barton เรื่อง "The Strike Mechanism in Soviet Concentration Camps."
44. โกรงความคิดที่เกิมนักพิมพ์ใน "Creative Conflict in Politics." See, for example, Martin Luther King, Jr., *Stride Toward Freedom: The Montgomery Story* (New York: Ballantine Books, 1958, and London: Victor Gollancz, 1959).
45. สำหรับการวิเคราะห์ปัญหาทางยุทธวิธีว่าด้วยการต่อต้านในอัฟริกาใต้ และศักยภาพของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในประเทศนั้น โปรดดู Sharp, "Can Non-Violence Work in South Africa?", "Problems of Violent and Non-Violent Struggle," "Strategic Problems of The South African Resistance," และ "How Do you Get Rid of Oppression?" ใน *Peace News* รายสัปดาห์ (London) 21 June, 28 June, 5 July, และ 25 October 1963.
46. ความเห็นที่มาจากร่างที่ Carl Horne เตรียมไว้สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติม ในกรณีนี้ควรพิจารณาแหล่งอ้างอิงต่อไปนี้ Robert Littell, ed., *The Czech Black Book* (New York: Frederick A. Praeger, 1969); Robin Alison Remington, ed., *Winter in Prague* (Cambridge, Mass.: M.I.T. Press, 1969); Joseph Wechsberg, *The Voices* (Garden City, N.Y.: Doubleday, 1969); and Philip Windsor and Adam Roberts, *Czechoslovakia 1968* (New York: Columbia University Press, 1969 and London: Chatto & Windus, 1969).
47. Remington, ed., *Winter in Prague*, p. 382.
48. Colin Chapman, *August 21st* (Philadelphia: Lippincott, 1968) p. 44.

เชิงอรรถที่ 4

1. กรณีที่ทั้งสองฝ่ายใช้วิธีใช้ความรุนแรงนั้น ได้กล่าวไว้ในฉบับสมบูรณภาษาอังกฤษของภาคสามใน *The Politics of Nonviolent Action* หน้า 690-692
2. คำว่า "วิธีการ" และ "รูปแบบ" ในที่นี้ใช้แทนกันได้ ถึงแม้ว่าโดยทั่วไปจะนิยมใช้คำว่า "วิธีการ"
3. Leo Wolman, *The Boycott in American Trade Unions*, Johns Hopkins University Studies in Historical and Political Science, Series XXXIV, No. 1, (Baltimore : Johns Hopkins Press, 1916) p. 34.
4. John King Fairbank, *The United States and China*, (Cambridge, Mass. : Harvard University Press, 1958) pp. 167-168.
5. Clarence Marsh Base, *Non-violent Coercion : A Study in Methods of Social Pressure*, (New York : Century Co., 1923) p. 316.
6. Wolman, *The Boycott in American Trade Unions*, p. 14.

เชิงอรรถที่ 5

1. คุุรายละเอียดเกี่ยวกับพลวัตและกลไกของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงใน Gene Sharp, *The Politics of Nonviolent Action*, Part Three (Boston : Porter Sargent, 1973) pp. 448-817, or in the paperback edition, Part three *The Dynamics of Nonviolent Action* (Boston : Porter Sargent, 1974). บางส่วนของบทนี้ปรากฏครั้งแรกใน Gene Sharp, "Mechanisms of Change in Nonviolent Action," in Harvey A. Hornstein, Barbara Benedict, Warner Burke, Marian Hornstein and Roy Lewicki, eds., *Social Intervention : A Behavioral Science Analysis* (New York : Free Press, 1971), pp. 546-557.
2. See Napoleon, *The Officer's Manual or Napoleon's Maxims of War*, Maxim XVI (New York : James G. Gregory, 1861) pp. 58-59, and B. H. Liddell Hart, *Strategy : The Indirect Approach* (New York : Frederick A. Praeger, 1954 and London : Faber and Faber, 1954) p. 25.
3. See, for example, Liddell Hart, *Strategy*, pp. 24-25.
4. M.K. Gandhi, *Satyagraha* (Ahmedabad : Navajivan, 1961), p. 57.
5. ส่วนนี้ได้อาศัยแนวความคิดของลาเคย์ (Lakey) เป็นหลัก โดยมีการเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อย certain changes. See George Lakey, *The Sociological Mechanisms of Nonviolent Action*. M.A. thesis in Sociology, University of Pennsylvania, 1962) p. 23; published in *Peace Research Reviews* (Oakville, Ontario : Canadian Peace Research Institute), vol. II, no. 6; whole number (Dec. 1968).

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับกลไกทั้งสาม โปรดดู Gene Sharp, *The Politics of Nonviolent Action*, pp. 705-776.

6. Lakey, *The Sociological Mechanisms of Nonviolent Action*, p. 20.
7. See Gene Sharp, *Social Power and Political Freedom*, Chapter One, "Rethinking Politics," Chapter Three, "The Lesson of Eichmann," Chapter Four, "Facing Dictatorships with Confidence," and Chapter Eleven, "The Societal Imperative" (Boston: Porter Sargent, 1980) pp. 1-20, 69-112, and 285-308.
8. Theodore Paullin, *Introduction to Nonviolence* (Philadelphia: Pacifist Research Bureau, 1944) p. 6.
9. Lakey, *The Sociological Mechanisms of Nonviolent Action*, p. 18.
10. E.T. Hiller, *The Strike: A Study in Collective Action* (Chicago: University of Chicago Press, 1928) p. 125.

เชิงอรรถที่ 6

1. Krishnalal Shridharani, *War Without Violence: A Study of Gandhi's Method and Its Accomplishments* (New York: Harcourt, Brace, 1939, and reprint New York and London: Garland Publishing, 1972), p. 260.
2. Bertrand de Jouvenel, *On Power: Its Nature and the History of Its Growth* (Boston: Beacon Press, 1962 [1948]), pp. 12-13.
3. See Gene Sharp, *The Politics of Nonviolent Action* (Boston: Porter Sargent Publisher, 1973), pp. 10-11.
4. Karl Mannheim, *Man and Society in an Age of Reconstruction: Studies in Modern Social Structure* (New York: Harcourt, Brace, and London: Routledge & Kegan Paul, 1949), p. 48.
5. Ibid.
6. Ibid. Italics are Mannheim's.
7. Karl Mannheim, *Diagnosis of Our Time: Wartime Essays of a Sociologist* (London: Routledge, 1966 [1943]) p. 10. สำหรับข้อถกเถียงก่อนหน้านี้เกี่ยวกับความยากลำบากในการต่อสู้ปลดแอกด้วยความรู้แรงในเงื่อนไขปัจจุบัน โปรดดู Aldous Huxley, *Ends and Means: An Inquiry into the Nature of Ideals and into the Methods Employed for their Realization* (London: Chatto & Windus, 1938), and Barthélemy de Ligt, *The Conquest of Violence: An Essay on War and Revolution* (New York: E. P. Dutton, 1938, and London: Geo. Routledge & Sons, 1937, and New York: Garland Publishing, 1972). pp. 70-85.

8. Mannheim, *Man and Society in an Age of Reconstruction*, p. 49, n. 2.
9. On the coup d'état, see D. J. Goodspeed, *The Conspirators: A Study in the Coup d'Etat* (Toronto: Macmillan, 1962), William Andrews and Uri Ra'anan, *The Politics of the Coup d'Etat: Five Case Studies* (New York: Van Nostrand Reinhold, 1969); S. E. Finer, *The Man on Horseback: The Role of the Military in Politics* (Harmondsworth, Middlesex, and Baltimore, Maryland: Penguin Books, 1976 [1962]); Edward Luttwak, *Coup d'Etat: A Practical Handbook* (New York: Alfred A. Knopf, 1969); Ruth First, *Power in Africa: Political Power in Africa and the Coup d'Etat* (New York: Pantheon Books, 1970); and Eric A. Nordlinger, *Soldiers in Politics: Military Coups and Governments* (Englewood Cliffs, N.J.; Prentice-Hall, 1977).
10. สำหรับสงครามกองโจร ดู Franklin Mark Osanka, ed., *Modern Guerrilla Warfare* (New York: Free Press of Glencoe, 1962); Mao Tse-tung, *Selected Military Writings of Mao Tse-tung* (Peking: Foreign Languages Press, 1966); John Gerassi, ed., *Venceremos! The Speeches and Writings of Ernesto Che Guevara* (New York: Macmillan Co., 1968), Chapters 2, 7, 9, 21, 23, 31 and 35; Charles W. Theyer, *Gerrilla* (New York: Harper & Row, 1963); George K. Tanham, *Communist Revolutionary Warfare: The Vietminh in Indochina* (London: Methuen, 1962); and Peter Paret and John W. Shy, *Guerrillas in the 1960's* (Rev. ed.; New York: Frederick A. Praeger for the Center of International Studies, Princeton University, 1962).
11. Mao Tse-tung, "On Protracted War," in *Selected Military Writings of Mao Tse-tung*, p. 246. See also pp. 210-217 and p. 247.
12. Aldous Huxley, "Introduction" to Barthélemy de Ligt, *The Conquest of Violence*, p. x.
13. See Quincy Wright, *A Study of War* (Chicago: University of Chicago Press,

- 1942), vol. I, pp. 232-242, 302, and esp. 311; Bronislaw Malinowski, "An Anthropological Analysis of War," *American Journal of Sociology*, vol. XLVI, no. 4, esp. p. 545; and B. Malinowski, *Freedom and Civilization* (New York: Roy Publishers, 1944), esp. pp. 265 and 305.
14. Harijan, 21 September 1934, p. 250; quoted in Gopi Nath Dhawan, *The Political Philosophy of Mahatma Gandhi* (Third rev. ed.; Ahmedabad: Navajivan, 1962 [1957]), p. 276.
15. Robert K. Merton, *Social Theory and Social Structure* (Glencoe, III.: Free Press, 1949) p. 52.
16. Franz Fanon, *The Wretched of the Earth* (trans. by Constance Farrington; New York: Grove Press, Evergreen Black Cat Edition, 1968), "Colonial War and Mental Disorders," pp. 249-310.
17. สำหรับทฤษฎีและองค์ประกอบของโครงการสร้างสรรค์ชุมชนของกานธี โปรดดู Gene Sharp, *Gandhi as a Political Strategist, with Essays on Ethics and Politics* (Boston: Porter Sargent Publishers, 1979), Chapter Five, "The Theory of Gandhi's Constructive Program," pp. 77-86.
18. Richard Gregg, *The Power of Non-violence* (Second rev. ed.; New York: Schocken, 1966, and London: James Clarke, 1960) p. 146.

เชิงพรรณนาที่ 7

1. ข้าพเจ้าขอขอบคุณ Professor Yoshikazu Sakamoto, Julia Kittross, Nancy A. Tramotin, and Robert Irwin. สำหรับการวิจารณ์ร่างบทความนี้
2. See Gene Sharp, "Seeking a Solution to the Problem of War," in *Social Power and Political Freedom*, pp. 263-284. Boston: Porter Sargent, 1980.
3. นโยบายนี้มีชื่อเรียกหลากหลาย อาทิ "การป้องกันของพลเรือน" (civilian defense) "การป้องกันทางสังคม" (social defense) "การป้องกันโดยไม่ใช้กำลังทหาร" (non-military defense) และ "การป้องกันโดยไร้ความรุนแรง" (nonviolent defense)
4. See Adam Roberts, "Civil Resistance to Military Coups," *Journal of Peace Research* (Oslo), 1975, no. 1.
5. สำหรับตัวอย่างประเด็นที่ควรทำการวิจัยนี้ โปรดดู Gene Sharp, "Research Areas on Nonviolent Alternatives," in *Exploring Nonviolent Alternatives*, pp. 73-113 (Boston: Porter Sargent, 1970), and Gene Sharp, "Research Areas on the Nature, Problems and Potentialities of Civilian Defense," in S. C. Biswas, editor, *Gandhi: Theory and Practice: Social Impact and Contemporary Relevance: Proceedings of a Conference*, pp. 393-413 (Simla: Indian Institute of Advanced Studies, 1969).
6. สำหรับความอ่อนแอของระบบเผด็จการ โปรดดู Gene Sharp, "Facing Dictatorships With Confidence," in *Social Power and Political Freedom*, pp. 91-112.
7. ไม่เคยมีการเขียนประวัติศาสตร์การต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงอย่างรอบคอบ มีหลายกรณีที่มีผู้อธิบายไว้ในเอกสารเหล่านี้: Karl Ebrlich, Niels Lindberg and Gammelgaard Jacobsen, *Kamp Uden Vaaben: Ikke-Vold som Kampmiddel mod Krig og*

Undertrykkelse (Copenhagen: Levin & Munksgaard, Ejnar Munksgaard, 1937), Barthélemy de Ligt, *The Conquest of Violence: An Essay on War and Revolution* (New York: E. P. Dutton, 1938, London: Routledge, 1937, and New York and London: Garland Publishing, 1972), Clarence Marsh Case, *Non-Violent Coercion: A Study of Methods of Social Pressure*, pp. 285-396 (New York: Century Co., 1923, London: Allen & Unwin, 1923, and New York and London: Garland Publishing, 1972) Adam Roberts, ed., *The Strategy of Civilian Defence* (London: Faber & Faber, 1967) U. S. edition: *Civilian Resistance as a National Defense* (Harrisburg, Pa.: Stackpole, 1968), Gene Sharp, *The Politics of Nonviolent Action* (Boston: Porter Sargent, 1973) and Gene Sharp, "'The Political Equivalent of War'—Civilian-based Defense," in *Social Power and Political Freedom*, pp. 195-261.

สำหรับบรรณานุกรมเอกสารเกี่ยวกับการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงกรณีต่าง ๆ มีอยู่อย่างย่อ ๆ ใน Sharp, "For Further Reading," in *Exploring Nonviolent Alternatives*, pp. 133-159, and the extensive annotated, classified bibliography of books in English in Gene Sharp, *Beyond Violence: Exploring Nonviolent Alternatives* (forthcoming).

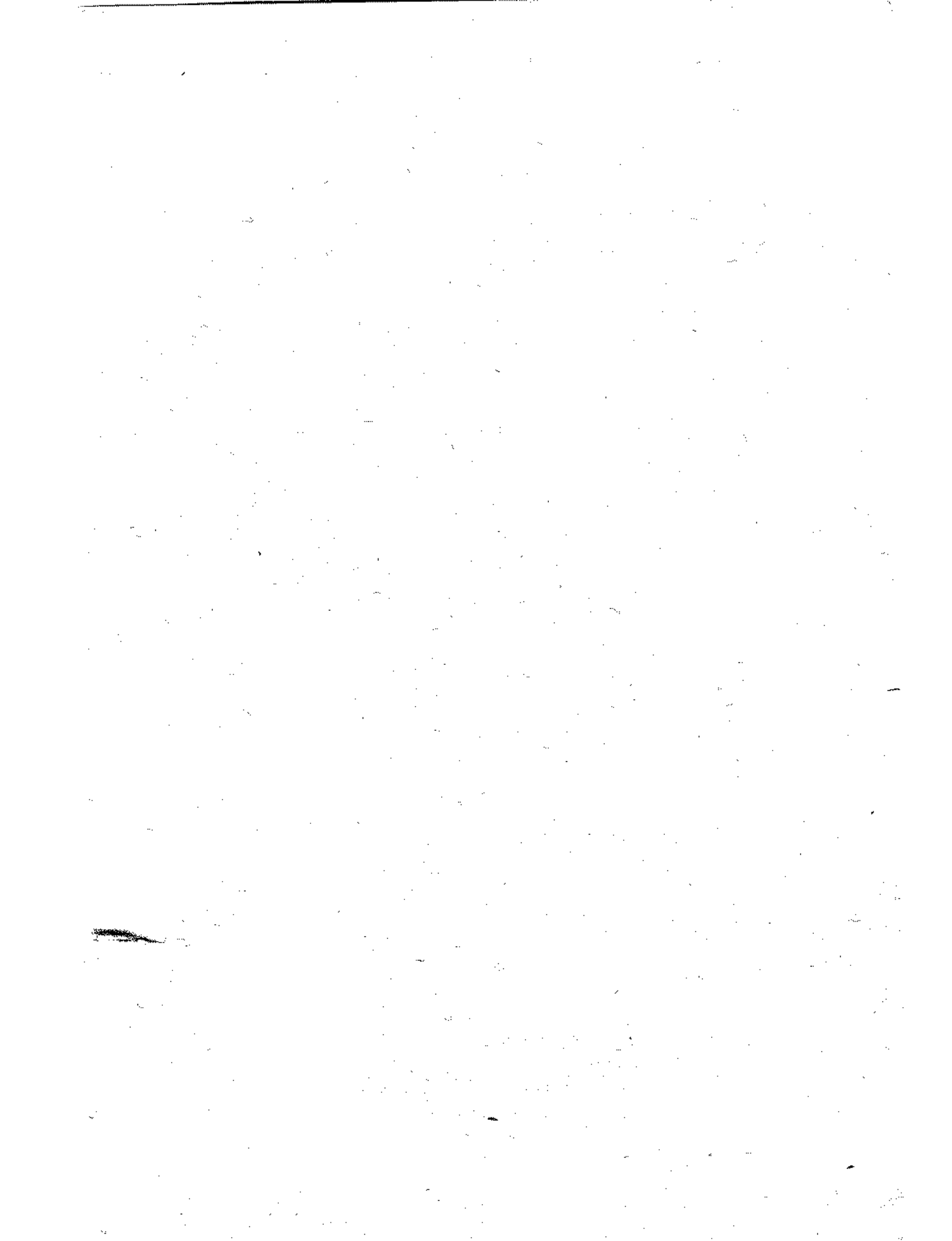
8. See Gene Sharp, *The Politics of Nonviolent Action*, Part Two, *The Methods of Nonviolent Action*, pp. 107-445.
9. สำหรับการเสนอทฤษฎีแห่งอำนาจอย่างเต็มรูป โปรดดู Gene Sharp, "The Nature and Control of Political Power," in *The Politics of Nonviolent Action*, pp. 7-62, and "Social Power and Political Freedom," in *Social Power and Political Freedom*, pp. 21-67.
10. สำหรับการเสนอทัศนะพื้นฐานเกี่ยวกับการเตรียมการและการฝึกฝน โปรดดู Theodor Ebert, "Organization in Civilian Defence" in Adam Roberts, ed., *The Strategy of Civilian Defence*, pp. 255-273, and Gene Sharp, "'The Political

- Equivalent of War'—Civilian-based Defense," in *Social Power and Political Freedom*, pp. 237-240.
11. See Gene Sharp, "Three Ways Success may Be Achieved," in *The Politics of Nonviolent Action*, pp. 705-776.
  12. See Gene Sharp, "Solidarity and Discipline to Fight Repression," in *The Politics of Nonviolent Action*, pp. 573-655.
  13. See Gene Sharp, "Political *Jiu-jitsu*," in *The Politics of Nonviolent Action*, pp. 657-703. *Jiu-jitsu* is a type of unarmed physical combat developed in ancient Japan which uses the opponent's strength to his disadvantage.
  14. สำหรับทักคนอื่น ๆ เกี่ยวกับยุทธวิธีป้องกันโดยพลเรือน ดู Adam Roberts, "Civilian Defence Strategy," in Adam Roberts, ed., *The Strategy of Civilian Defence*, pp. 215-254; Theodor Ebert, "Initiating Popular Resistance to Totalitarian Invasion," "The Crisis," and "Final Victory," in T.K. Mahadevan, Adam Roberts, and Gene Sharp, eds., *Civilian Defence: An Introduction*, pp. 158-211; and Johan Galtung, "On the Strategy of Nonmilitary Defense: Some Proposals and Problems," in *Essays in Peace Research*, Vol. II: *Peace, War and Defence*, pp. 378-426 and 466-472 (Copenhagen: Christian Ejlertsen, 1976).
  15. ผู้สนใจความสำเร็จของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ควรดู Gene Sharp, *The Politics of Nonviolent Action*, pp. 775-768.
  16. การป้องกันทางทหารมักไม่ได้รับการประเมินอย่างเข้มงวด ในแง่ของระดับความสำเร็จและความล้มเหลวในการบรรลุวัตถุประสงค์แรกเริ่มของการต่อสู้ มาตรฐานที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในการวัดความสำเร็จของวิธีการทางทหารนั้น มักจะต่ำกว่ามาตรฐานที่ใช้วัดความสำเร็จของวิธีการไร้ความรุนแรง ยิ่งกว่านั้นยังมีแนวโน้มที่จะใช้เกณฑ์วัดคนละอย่าง เช่น วัดความสำเร็จของวิธีการทางทหาร โดยพิจารณาจากการเอาชนะฝ่ายตรงข้าม โดยไม่คำนึงถึงผลลัพธ์อื่น ๆ ที่ติดตามมา รวมทั้งสภาพของประเด็นปัญหาเดิมซึ่งเคยเป็นสาเหตุ

แห่งการต่อสู้ ในทำนองเดียวกัน วิธีการใช้ความรุนแรงก็ถูกประเมินด้วยเกณฑ์ที่สูงกว่าที่ใช้วัดวิธีการรุนแรง บางครั้งถึงกับโทษปฏิบัติการน้อยอย่างไม่มิลว่า เป็นสาเหตุของการพัฒนาการที่ไม่พึงประสงค์ในเวลาต่อมา ในกรณีอื่น ๆ มักมีการทักท้วงเอาโดยปราศจากการประเมินอย่างถี่ถ้วนว่า ปฏิบัติการใช้ความรุนแรงนั้นล้มเหลวหรือไม่ก็ถึงให้แก่วิถีทางอันรุนแรง

17. Quoted in Alexander Dallin, *German Rule in Russia, 1941-1945: A Study of Occupation Policies.* p. 218. New York: St. Martin's Press, 1957, and London: Macmillan, 1957.
18. สำหรับการถกเถียงเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงระบบอาวุธ โปรดดู Adam Roberts, "Transarmament to Civilian Defence," in Adam Roberts, ed., *The Strategy of Civilian Defence*, pp. 291-301. and Gene Sharp, "The Political Equivalent of War' -- Civilian-based Defense," in *Social Power and Political Freedom*, pp. 250-254.
19. สำหรับข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างเงื่อนไขทางการเมืองและนโยบายดังกล่าว โปรดดู April Carter, "Political Conditions for Civilian Defence," in Adam Roberts, ed., *The Strategy of Civilian Defence*, pp. 274-290. For a discussion on the relationship between nonviolent struggle generally and social and political structure, see Gene Sharp, *The Politics of Nonviolent Action*, pp. 799-806, and Gene Sharp, *Social Power and Political Freedom*, pp. 342-356.

พิมพ์ โรงพิมพ์รุ่งแสงการพิมพ์
๓๘๔/๕ ซอยมาตานสระดี ย่านนาหว้า กรุงเทพมหานคร
นายกคต สภชงันคาไรท์ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๕
โทร. ๒๕๘-๘๖๐